Ihmisestä,
joka melkein tuhottiin,

kaupungista,
joka on tuhottu
moneen kertaan,

planeetasta,
jota tuhotaan
juuri nyt.

FINLANDIA VOITTAJA

KL 84.2 | ISBN [illegible]

IIDA RAUMA

HÄVITYS

SILTALA

HÄVITYS

Tapauskertomus

IIDA RAUMA

SILTALA

HÄVITYS

Tapauskertomus

IIDA RAUMA

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ SILTALA
HELSINKI

4. painos

© Iida Rauma

ISBN 978-952-234-977-4

Painopaikka: Otavan Kirjapaino 2022

Mutta tosiasiassa tällaisen laskelmoinnin ja aidon, aivan mielen pirstoutumisen rajoja hipovan epätoivon välillä ei ole mitään ristiriitaa, sillä siirtymä tukehtumiskohtauksen kaltaisesta, syvästi tunnetusta sieluntuskasta taitavasti ellei suorastaan viekkaasti toteutettuun ja esteettisille modulaatioille rakentuvaan yleisön manipulointiin on luultavasti kaikilla sivilisaation asteilla tämän meidän raiteiltaan suistuneen, sekopäisen lajimme tyypillisin tunnusmerkki.

– W. G. SEBALD, *Merkintöjä Korsikasta*

Raiskaa mut.

– KURT COBAIN, ”Rape Me”

A sanoi, että niihin aikoihin hänen tavakseen oli tullut juosta öisin.

Mitä lähemmäs kello siirtyi puoltayötä, sitä vähemmän häntä nukutti. Hänen rintaansa poltti, ja käsiä ja jalkoja nyki levottomuus, joka paheni, jos hän yritti käydä pitkäkseen. Tavallisesti jo yhdentoista jälkeen hän luovutti, veti lenkkivaatteet ylleen ja lähti sateeseen. A sanoi tienneensä kyllä, että unettomuudesta kärsiviä kehotetaan välttämään liikuntaa ennen nukkumaanmenoa. Nuori, hermostunut työterveyslääkäri oli selittänyt sen hänelle samalla, kun oli ohjeistanut häntä tuulettamaan asuntonsa, kaihtamaan päätetyöskentelyä, päihteitä ja turhaa oleskelua sängyssä, kaikki sinänsä asiallisia neuvoja, A sanoi, mutta täysin hyödyttömiä ihmiselle, jonka unettomuus oli kroonistunut sellaisiin mittasuhteisiin kuin hänellä. Yhtä vähän iloa hänelle oli lääkärin määräämistä bentsodiatsepiineista ja ketiapiineista, joilla olisi tasoittanut ja tainnuttanut kokonaisen liikuntasalillisen ylivilkkaita yhdeksäsluokkalaisia. A oli hakenut lääkkeet apteekista ja sullonut ne keittiönkaapin ylimmälle hyllylle kahvipakettien taakse. Ne eivät vaikuttaneet, sillä hän ei ottanut niitä. Sen sijaan hän juoksi. Hänen pohjakuntonsa ei ollut kaksinen vaan hänen kehoaan kuormittivat puolustuskannalle asettunut ryhti ja sen suoristamisyritysten aiheuttamat jännitystilat. Hänen mahaansa korvensi, jalkojen nostaminen tuntui kuin olisi riuhtonut niitä suosta, ja ylävartalosta levisi puristus kalloon niin, että hän pelkäsi verisuonen ratkeavan. Olihan hän tavallaan riskiryhmää, A sanoi, yksi niistä hoikista,

tupakoimattomista ja päällisin puolin terveistä alle 40-vuotiaista, joiden verenpainelukemat saivat silti nuoren työterveyslääkärin kulmakarvat hyppäämään:

"Jännitätsä tätä mittausta?"

"En", A oli sanonut. "Jännitätkö sä?"

Ainoa syy, miksi A jaksoi pakottaa itsensä juoksemaan, oli tieto siitä, että kotona Ylioppilaskylässä häntä odottivat vain viemättömät roskat ja sänky, jossa hän pysytteli tottumuksesta eteisen puoleisella reunalla. Se kuulosti säälittävältä, A sanoi, ja olikin, joten hän pakotti jalan toisen eteen, katseen tiehen, joka opiskelija-alueella oli asfalttia ja Nummenpakalla hiekkaa, ikään kuin hän olisi juossut ajassa taaksepäin, ja vähitellen jotain alkoi tapahtua, paine kallossa hellitti, hengitys tasaantui, ja vaikka polte rinnassa sitä vastoin voimistui ja hänen suuhunsa nousi mahahappoja, hän tunsi ajatustensa selkeytyvän. A kykeni tarkastelemaan itseään ja elämäänsä vailla sen suurempaa mielenliikutusta, Henriikkaa ja työtään, ja miten hän oli kuvitellut ensimmäisen olevan ikuista ja jälkimmäisen väliaikaista, ja tässä sitä oltiin, yksin ja yhä sijaisena, sattumanvaraisia kouluja, sattumanvaraisia ajanjaksoja, talvisota täällä, antiikin Kreikka tuolla, kaksi tuntia keskiaikaa ja loikkaus Haminan rauhaan, keskitysleireiltä Krimin sotaan ja Krimin sodasta Kekkoseen, hajanaisia välähdyksiä mielivaltaisesta väkivallasta, konkistadorit ja Colosseum, Ruanda ja ristiretket. Rooma, Neuvostoliitto ja neandertalinihmisten sukupuutto. Romahtavat valtakunnat. Romahtavat todellisuudet. Noitavainot ja Vietnam, A sanoi. Sellaista aikaa se oli, ja sellaista aika oli, ja vaikka nykyään sijaisuusjaksot kestivät sentään paria päivää pidempään – virka- ja vanhempainvapaita ja murtuneita lonkkia – hän oli taipuvainen ajattelemaan, että juuri umpimähkäinen esitystapa oli lähimpänä totuutta, purki tapahtumat keinotekoisesta kronologiasta ja yksinkertaistavista juonikuvioista ja hajotti historian mielettömäksi nykiväksi liikkeeksi, siksi mitä se siis olikin, A sanoi, eräänlaiseksi aika-avaruudelliseksi räpiköinniksi.

Helpotusta, jota hän koki juostessaan, saattoi verrata ainoastaan siihen, kun päiviä piinannut kipu viimein, toivon jo loputtua, odottamatta lakkaa. A oli tarkkaavainen ja tietoinen ympäristöstään, Nummenpakan puutalojen ja lehdettömien omenapuiden vaihtumisesta Yliopistollisen keskussairaalan lääkehuoltorakennuksen lasilevypintaan, johon oli kuvattu Hippokrates, Galenos ja terveyden ja puhtauden jumalatar Hygieia, länsimaisen lääketieteen perusteet, *Haava on ikkuna ruumiiseen*, niin kuin Galenos oli sanonut, sillä antiikin Roomassa ihmisen ruumiinavaus oli kielletty ja tämän täytyi perustaa anatomiaoppinsa vammautuneilla gladiaattoreilla ja elävältä leikellyillä eläimillä tekemiinsä tutkimuksiin. Haava on ikkuna ruumiiseen, A sanoi, ja muuhunkin, kokonaiseen ihmisyhteisöön, elämäntapaan ja aikaan. Toisella puolella tietä uuden T-sairaalan avaruuslaivamainen olemus, T niin kuin tulevaisuus, A sanoi, sitten Kupittaan silta ja moottoritien ylle laajentuvan sairaalan loputon työmaa, nuhruinen rautatieasema, yksityisklinikat ja Science Park. Hän hakeutui sinne toistamiseen, vaikka kammosi alueen yksinäisyyttä. Science Parkin lasiteräksisten tornitalojen ja vanhempien sään harmaannuttamien hallien välissä mutkittelevat kadut kuin jostain oppilaita addiktoivasta kaupunkisotapelistä, A sanoi. Hän melkein odotti kulman takaa ilmestyvän kasvottomia sotilaita konetuliaseineen, ja jokin osa hänessä sanoi, että vaikka oli epätodennäköistä törmätä Science Parkissa taisteluliiveihin sonnustautuneisiin erikoisjoukkoihin, oli seutu öisin kovin eloton ja autio, klassinen esimerkki paikasta, jossa kukaan ei kuulisi hänen huutoaan. Että jos hänen piti kiusata itseään säntäilemällä pitkin sateisia katuja kuin vauhkoontunut yöeläin,

voisi hän sentään tehdä sen valaistuilla reiteillä ja lähellä asutusta ja napata lenkin päätteeksi tainnuttavan annoksen unilääkettä. Että vähintään hän voisi ottaa mukaansa puhelimen ja käyttää heijastinta. Mutta, A sanoi, joka kerta kun hän veti päälleen mustan lenkkitakin, mustat lenkkihousut ja kotinsa hattuhyllylle tuntemattomasta lähteestä päätyneen turkulaisen energiayhtiön pipon, hän tunsi muuttuvansa, tai pikemminkin, hän tunsi pitkästä aikaa olevansa oma itsensä, irrallinen ja valpas. Hän oli kiikuttanut Henriikan jättämän keltaisen huomioliivin Ylioppilaskylän roskiskatokseen jollekin enemmän tarvitsevalle ja koki olevansa valmis, Luoja ties mihin, A sanoi, taisteluun, A sanoi, ja ainoa heikko kohta olivat vaaleanpunaiset lenkkitossut, marketin halvimmat osapuilleen sopivat, taloudellisen epävarmuuden aiheuttama hairahdus. Ne pirun tossut loistivat pimeydestä kuin maalitaulu, A sanoi, ja kun jotain sitten tapahtui, jotain, mitä ei olisi pitänyt tapahtua mutta joka tapahtui silti, hänen yllätyksen puutteensa sai hänet epäilemään ensimmäistä kertaa, ettei hänellä mennyt kovin hyvin.

Sinä yönä hän koukkasi heti ElectroCityn entisen trikootehtaan kohdalta lasiterästalojen ja betonihallien väliin. *Silo luo suloa*, runoili Olavi Paavolainen 1930-luvulla tehtaan mainoslauseeksi, A sanoi, lainkaan näkemättä, ettei tulevaisuus olisi ihonväristä, joustavaa kangasta tai edes ruostumatonta terästä vaan värisevää lihaa ylikansallisten yhtiöiden logojen, ammottavien toimistoikkunoiden ja tyhjien, kalseasti valaistujen lounasravintoloiden välissä. A kevensi askeleitaan, joiden rahina kostealla asfaltilla oli alkanut kuulostaa sopimattomalta, taustalla moottoritien etäiset humahdukset, sateen kevyt ropina ja sähköinen särähtely start up -yrityksen ulkovalaisimen viallisesta polttimosta, kuin henki rimpuilisi irti ruumiista. BioCityn kulmalla A aavisti liikettä. Hänen aistinsa tarkentuivat, pulssi kiihtyi, ja

hetken hän odotti kasvotonta, mustapukuista hahmoa, jonka automaattiaseen piippu nousisi osoittamaan häntä elokuvista tutulla eleellä, mutta näkikin rotan, Science Parkin alla levittäytyvän koe-eläinkeskuksen asukkaiden villin kaksoisolennon. Hän pysähtyi, mutta rotta vilahti jo varjoihin, öinen juoksija kuten hänkin, A sanoi, yhtä epävarma siitä, oliko saalis vai saalistaja. Hän jatkoi matkaa, hölkkäsi ohi DataCityn punatiilen ja teräksen, ICT-Cityn ankean, ulospäinsulkeutuneen kompleksin. Kiinteistöjen väliin jäävässä synkässä kuilussa hänen sydämensä takoi lujempaa kuin mitä juoksuvauhti olisi edellyttänyt, sillä vaikka päivällä Science Park kuului ihmisälylle, biotieteille ja teknologialle, yöaikaan siitä tuntui paljastuvan itsenäinen, vihamielinen luonne. A ohitti työmaan repaleisen profiilin ja verkkoaidan, kuraisen kentän täynnä mutaa ja purkujätettä. Satunnainen työmaavalo paljasti kaivanteen pohjalta esiin törröttävän kunnallistekniikan, putkistojen saviset suonet ja tihkusateessa kiiltelevät sulkuliitännät, kuin kaupungin auki sahattu rinta. Sade oli tihentynyt, maisema oli samea, ja kun A oikaisi pimeän joutomaan poikki Turku–Helsinki-junanradan meluvallin suuntaiselle Joukahaisenkadulle, hän iski jalkateränsä johonkin kovaan, kipu kiiri varpaista sääreen, käsi tavoitteli turhaan tukea, hän kaatui rähmälleen asfalttiin. Ensimmäinen tunne oli häpeä, A sanoi. Hän yritti nousta ja nähdä, oliko joku todistanut kompurointia, mutta kun polvea vihlaisi ja hän tajusi olevansa yksin, hän antoi periksi ja rojahti takaisin maahan. Kipu sinkoili pitkin hermoratoja. A yritti kokeiluluontoisesti nyyhkyttää, mutta ulos tuli pelkkä kuiva voihkaisu. Hän makasi ja aisti lenkkivaatteiden läpi tunkevan kosteuden ja veren, joka tihkui revenneestä housunpolvesta. Hän aisti takkiin pinttyneen hienhajun ja pesemättömän kehonsa. Hän ponnisti varovasti kyykkyyn, tarkisti että joka jäsen liikkui niin kuin piti, pyyhki kuraiset kämmenensä

kylkiin ja katsoi, mihin oli kompastunut. Öisen kaupungin etäinen valonhohde taittui tiehen upotetun metallikiskon kosteasta, kuluneesta pinnasta. Pienen matkan päässä kulki toinen samanlainen, yhdessä ne muodostivat raiteet, joiden himmeään metalliin oli takertunut kuolleita, niljaisia lehtiä. A kosketti kiskoa. Se tuntui siltä kuin hän oli olettanutkin, kylmältä ja liukkaalta.

A sanoi tietävänsä kyllä, että joskus Nummenpakalle oli kulkenut kakkosen raitiovaunu. Linjasto oli lakkautettu jo yli vuosikymmen ennen hänen syntymäänsä, mutta Turussa ei ollut mahdollista asua eikä varsinkaan työskennellä historianopettajana altistumatta aggressiiviselle kaupunkinostalgialle, kaipauksen ja katkeruuden kyllästämille puheenvuoroille ajasta, jolloin keltaiset vaunut olivat kolistelleet läpi kaupungin. Turku oli selvinnyt lukemattomista tulipaloista, sodista ja Neuvostoliiton pommituksista muttei omasta kaupunkisuunnittelustaan, A sanoi, tai oikeammin näin sanoi hänen kollegansa Nordin, A oli vain kuullut tämän vanhan miehen valituksen niin monta kertaa, että se nousi hänen mieleensä kuin se olisi ollut hänen omaansa. Mutta eikö raitiovaunureitti olisi kulkenut lähempänä ihmisasutusta? Science Parkin laitama oli syrjäinen ja outo. A nousi jatkaakseen juoksemista. Hiki alkoi jäähtyä, hän oli kylmissään ja märkä, ja silloin seistessään alkuyön viileässä tihkussa varvas tykyttäen ja polvi repaleilla kihelmöivä tunne, joka valtasi hänet öisin, ei suinkaan laantunut vaan voimistui, hän oli varma siitä, että oli löytänyt jotain merkittävää, jonkinlaisen todisteen. Näkymättömät linjat halkoivat kaupunkia, A sanoi, purettu, poisraivattu, kuollut eikä silti täysin olemassaolostaan luovuttanut maailma pilkotti sen pohjakaavan saumoista, rakennustyömaiden kuopista ja railoista asfaltissa, ikään kuin hän olisi iskenyt varpaansa ajat sitten tarkoituksensa menettäneeseen mutta yhä toimivaan hermoon. Hän oli jo hetken ehtinyt panna

merkille auton huminan mutta ajatellut sen kuuluvan joltain Science Parkia ympäröivistä teistä. Äkkiä ääni oli kuitenkin siellä, alueen yksinäisessä ytimessä, se lähestyi, kasvoi ja muuttui täyteläiseksi, moottori ulvoi, ja sitten valot leikkasivat kohti, lävistivät kadunpätkän autiuden, A syöksähti tieltä. Pyörät kirskuivat, jarrutus vihloi A:n korvia, kumi vastusti märkää asfalttia, ja jo ennen kuin auto tuntui pysähtyneen, ajajan puoleinen ovi paiskautui auki, ulos syöksyi vaalea nainen vaaleassa takissa ja pinkoi kohti Joukahaisenkadun varjoja. Pelkääjän paikan puoleinen ovi kolahti ja joku huusi:

"Hei... vittu tuu takas!"

A perääntyi hitaasti joutomaan pimeyteen. Moottori kävi, pitkät valot häikäisivät niin, että ympäristö muuttui läpitunkemattomaksi. Äänen aaltoilusta A saattoi kuulla, kun huutaja nousi autosta. A pystyi erottamaan vain ihmisen siluetin ja kiukun särölle raastaman äänen vaatimassa naista tulemaan takaisin ja kutsumassa tätä hulluksi ämmäksi. A:n sydän hakkasi, hengitys kulki lujaa, ja vaikka hän vakuutteli itselleen, ettei hänen tarvinnut pelätä, kohtaus ei liittynyt mitenkään häneen, pelko ei laantunut. Huuto, moottorin tyhjäkäynti ja sumeus, joka kavensi näkökentän kattamaan sen, mikä oli suoraan edessä. Lievä kuvotus, kun veri pakkautui sisäelimistä jalkoihin. Hän havainnoi fysiologiset muutokset ikään kuin ulkopuolelta, lääkäri tarkkailemassa auki leikattua, yhä sykkivää ruumista. Kiihtyvä pulssi, keskivartalon ja alaraajojen pakovalmius. Pinnallinen, happea vereen varastoiva hengitys. Siinä kaikessa oli jotain melkein kotoisaa tuttuutta, pitkään käyttämättä olleet yhteydet särähtivät hereille. Jotenkin samaan tapaan ammattisotilaat kai kokivat taistelun, A sanoi. Huutaja vaikeni, moottori kävi. A pidätti hengitystä, tuijotti auton valoja ja toivoi, että ne häivyttäisivät hänet mustaan. Hän aavisti huutajan kääntyneen katsomaan

hänen suuntaansa. Jännitys, joka voisi milloin tahansa yltyä paniikiksi tai väkivallaksi, A sanoi. Hän odotti. Huutaja odotti. Hän tunsi vaaleanpunaisten lenkkareidensa hohtavan. Hän tunsi piponsa Turku Energia -logon hohtavan. Jos se tulisi, hän tappaisi, hän ajatteli.

”Onks siel joku?”

Ääni oli käheä ja kulunut, A sanoi. Voimakkuus riitti kuljettamaan sanat juuri hänen luokseen muttei juurikaan pidemmälle, kuin huutaja olisi tiennyt tarkalleen, missä hän seisoi.

”Tuu esiin.”

Asfaltti nirskui, kun huutaja lähti kävelemään A:ta kohti. Moottorin matala kohina, pingottuvat lihakset. Ja silloin valkotakkinen nainen pyrähti pimeydestä esiin kuin auton valokeilan houkuttelema koi. Huutaja kääntyi, tiuskaisi, että saatanan hullu, mitä vittuu sä kuvittelet tekeväs. A näki naisen pään anteeksipyytävät nykäykset. Tämä seisoi ajovalojen keilassa kuin näyttämöllä, kuin kuulustelussa, kuin odottamassa yliajoa, valkoinen villakangastakki solmittu vyötäröltä kireälle, ei pipoa tai huivia, kaula näytti pitkältä ja polkkatukkainen pää pieneltä suhteessa takin kauluskäänteisiin, joiden välistä pilkisti kaistale valkoista rintakehää. Harsomaiset siivet, läpikuultava keho litistymässä peukalon alle, tuholainen, A sanoi. Luisevien sormien liike takin helmassa kuin ujolla pikkutytöllä sukujuhlissa. Hirvittävä valo, kylmä, kapeaspektrinen ja taustalla moottorin epäinhimillinen hurina. Huutaja astui lähemmäs naista ja kutsui tätä lehmäksi, nainen vastasi jotain epäselvää, varjo pyyhkäisi vaaleuden yli, hahmot hoippuivat etuvalojen takaiseen mustuuteen, nainen älähti, joku kirosi, vaatteet kahisivat, ovet kolahtelivat, ja hetkeksi auton sisävalo välähti päälle, lohdullinen, kellertävä hehku, jossa hahmot tempoilivat kuin kaksi tanssijaa, A sanoi, kaksi hukkuvaa repimässä toisiaan pinnan alle, oven

tömähdys, valojen sammuminen. A seisoi pimeässä ja kertasi tilannefaktoja. Hänen puhelimensa oli kotona. Hän oli yksin, epävarma siitä, mitä tapahtui ja varma siitä, ettei kukaan kaivannut hänen sekaantumistaan. Hän lähti kävelemään autolle. Hän erotti reuhtovat siluetit, kuuli älähdyksiä, huohotusta, pieniä tukahdutettuja kirkaisuja ja valmistautui nykäisemään oven auki, kun moottori murahti, A hyppäsi taakse, ja auto ampaisi eteen. Se kurvasi A:n ohi varjoihin ja teki jyrkän u-käännöksen. Pyörät kirskahtivat, valot viilsivät maisemaa, ja yhtäkkiä ne iskivät häneen. Sokaisivat, paljastivat, elukka ajovaloissa.

Enää hän ei ajatellut, A sanoi. Moottori kiihdytti, auto tuli kohti, ja samassa hän juoksi. Pois kadulta, pitkin pimeää joutomaata, hänen ruumiinsa purkautui pakoon halukkaasti ja helposti. Hän kuuli auton kurvaavan hänen peräänsä ulos tieltä, kuuli renkaiden silpovan mutaa, ja juoksi, sydän takoen, hengitys vinkuen, kuuli jarrutuksen, oven paukkeen, käheän äänen huutavan pysähdy, ja pinkoi kevyin jaloin sateen pyyhkiessä kasvoja, solujen ahmiessa hänen vasta hyperventiloimaansa happea, kuran loiskuessa tossujen alla, ja hetken hänen olemassaolonsa oli puhdasta pakokauhua, ei yhtään ajatusta, pelkkää pyrkimystä pysyä hengissä. ICT-Cityn kanjoninpohjat, ElectroCityn entinen trikootehdas ja 1930-luvun ahdistuneet kotirouvat ihonvärisissä keinokuitualushameissaan, BioCity, PharmaCity, kunnes hän oli jo hyvän matkaa Lemminkäisenkadulla, toisella puolella tietä kohosivat uudet, kalliit kerrostalot, joiden ikkunat olivat mustat, ikään kuin ylempään keskiluokkaan kuuluminen olisi tarjonnut suojan unettomuutta vastaan. Vielä hänen opiskeluaikoinaan talojen tilalla oli ollut makkaratehdas, A sanoi, ja joskus viereisen PharmaCityn paikkeilla oli sijainnut Lounais-Suomen Osuusteurastamo. Hän muisti aamuilmassa leijuneen eltaantuneen lihan ja rasvan hajun, sittemmin veitsien ja myllyjen sijaan

lihaa olivat alkaneet jauhaa bioteknologia ja lääketeollisuus, ja A kuvitteli aistivansa koe-eläinkeskuksen jyrsijöiden pienten, hermostuneiden sydänten sykkeen samalla, kun tajusi, ettei häntä enää seurattu. Hänen askeleensa putosivat kävelyksi, muutaman metrin jalat kiskoivat häntä eteenpäin vanhan vauhdin voimalla. Sitten tuli tärinä. A etsi varjoisan paikan DataCityn katveesta, lysähti istumaan betonirappusille lähelle verotoimistoa ja tunsi, miten hänen reitensä kramppasivat ja hänen kehonsa läpi kävi puistatuksia. A sanoi, että rappusen hohkaessa kylmyyttä hän yritti koota ajatuksiaan. Valkotakkinen nainen. Liekin houkuttelema koi. Harmaa, kulmikaslinjainen auto, joka muistutti hämärästi muinaista DeLorean-urheiluautoa, yhtä aikaa futuristinen ja vanhentunut. Kaatuminen, kisko ja paniikin siivittämä pako. Se kaikki oli toki kiihdyttävää ja erikoista, mutta eniten häntä vaivasi varmuus siitä, että hän tunsi naisen.

A sanoi olevansa hyvämuistinen ihminen. Ehkä jo varhain aloitettu päiväkirjan kirjoittaminen oli harjaannuttanut hänen tarkkaavaisuuttaan ja opettanut hänet painamaan mieleensä, tai ehkä kyse oli muista, vähemmän tavoiteltavista lapsuuden sivuvaikutuksista. Joka tapauksessa hän muisti niin hyvin, että oli aina ajatellut olevansa täydellinen rikoksen todistaja, tavallisesti hän vain vältti paljastamasta hyvämuistisuuttaan, sillä oli huomannut, miten ihmiset vaivaantuivat hänen viitatessaan vuosikymmenten takaisiin tapahtumiin. Periaatteessa, A sanoi, ihmiset halusivat muistaa, mutta tosiasiassa kukaan ei halunnut muistaa. Ihmiset taltioivat elämäänsä maanisesti kuviksi, A sanoi, mutta eivät siksi, että muistaisivat paremmin vaan siksi, että muistaisivat huonommin. Samasta syystä ihmiset pitivät historiasta. Jotta se olisi siellä, siististi selitettynä kirjoissa, eikä kenenkään tarvitsisi vaivata itseään sillä. Ja saattoihan olla parempi muistaa huonosti kuin muistaa hyvin, A sanoi. Saattoihan olla, että huonomuistiset ihmiset elivät pidempään ja onnellisempina kuin hyvämuistiset, edessään illuusio turvatusta tulevaisuudesta, vanha maailma pois pyyhkäisty kuin kura kynnysmattoon, kun taas hyvästä muistista maksettiin ikävää, hitaasti kumuloituvaa hintaa. Verotoimiston viereisillä portailla A yritti käydä läpi mahdollisia ihmisiä. Kenties nainen oli kollega jostain niistä lukuisista kouluista, joissa hän oli tehnyt viikon parin pätkiä. Joku, jonka peruskouluvuodet olivat olleet tämän elämän parasta aikaa ja joka ei suostunut ymmärtämään oppilaita, jotka eivät kokeneet samoin. Tai yksi niistä ryytyneistä raviratsuista, jotka vihasivat ja pelkäsivät oppilaitaan ja joista arvosanojen langettaminen tuntui korvaukselta lukukaudella koetuista kärsimyksistä. Mutta jo silloin A tiesi, ettei tämä ollut kukaan niistä. Pikemminkin nainen tuntui hänestä tutulta kuin perheenjäsen, ystävä tai kumppani, ihminen, joka vierailee säännöllisesti unissa, jos sellaisia sattuu näkemään, ihminen, jonka unohtaminen olisi absurdia ja jonka kohtaaminen tällä tavalla tunnistamatta, herättää karmivan tunteen, kuin olisi nähnyt aaveen.

Muisto tuli vasta aamuyöstä, kun hän lojui kotona vuoteessaan likaisissa petivaatteissa. Ei hän ollut nukahtanut, ei sentään, A sanoi, vain vajonnut jonkinlaiseen raukeutta lähentelevään tilaan, mutta äkkiä hän makasi sydän hakaten, mahahapot kurkkua poltellen, yllään yhä moneen kertaan hiestyneet lenkkivaatteensa, ja hänestä tuntui kuin hän olisi liukastunut samana yönä toistamiseen. Hän ajatteli naista ja ajatteli kiskoja, A sanoi, hylättyjä raiteita, jotka kulkivat läpi modernisoidun kaupungin.

A sanoi, että vaikka haava ei ollut iso, pari irvistävää palkeenkieltä ja kaistale kirvelevää asfaltti-ihottumaa, hänen oli kasteltava housunsa ja liotettava hyytynyttä verta hyvän aikaa, jotta sai riisuuduttua ilman, että tuotti itselleen suurempaa vahinkoa.

Henriikka olisi paikannut hänen polvensa saman tien, puhaltanut ja desinfioinut, mutta kun tilanne oli mikä oli, A puhdisti haavan itse, ei käyttänyt desinfiointiainetta, koska sellaista ei ollut, ja heitti lopuksi märät, repaleiset ja jossain määrin haisevat lenkkihousut kylpyhuoneen oven päälle kuivumaan ilman pienintäkään aikomusta paikata niitä tai pestä pyykkiä. Aamu, jos aamuksi ilkesi kutsua kello viittä, oli pilkkopimeä ja kostea. Ylioppilaskylä oli yläkerrassa valuvaa suihkua lukuun ottamatta hiljainen. Lämpömittari näytti +7 celsiusastetta, ja sade väreili sinertävässä pihavalossa, kun A keitti kahvia ja käynnisti tietokoneen. Näytön hohteen pistellessä silmiään hän olisi halunnut painaa naisen takaisin sinne, mistä tämä oli tullut, vuosituhannen vaihteen takaiseen hämärään, mutta vuodet, kuten sanottu, olivat huijausta, sen A oli oppinut työssään historianopettajana, juuri puhe vuosista sai ihmiset uskomaan, että asiat tapahtuivat tiettynä hetkenä ja olivat sitten ohi. Toinen maailmansota 1939–1945. Turun raitioliikenne 1890–1972. Peruskoulu 1991–2000. *Rest in peace*, A sanoi, niin kuin Ira olisi sanonut. Ira, se oli naisen nimi, eikä mikään loppunut, ei mikään ollut ohi, tai jos oli, se oli vain historiantutkijan ahkeran työskentelyn tulosta, omiaan synnyttämään valheellista selkeyttä ja turvallisuudentunnetta. Kun taas sinne, minne tutkijan katse ei yltänyt, jäi jäljelle silkkaa käsityskyvyn ylittävää kaaosta. Hän ja Ira rimpuilemassa ajassa kuin meripihkapisarassa, liitukautiset hyönteiset hukkumassa ikuisuuteen. A katsoi valokuvaa näytöllä. Ira katsoi takaisin, ja A:n mahaan sattui. Tutut kasvot, tuttu varautunut hymy. Parikymmentä vuotta sitten A oli käyttänyt viikkoja vakoillakseen ja vahtiakseen tätä, enää vaadittiin nimen naputtelu hakukenttään ja muutama klikkaus ja A saattoi tarkastella tämän pientä naamaa ja törröttäviä solisluita. Iran polkkatukka oli aavistuksen pidempi kuin lapsena, muuten tämä näytti

häiritsevän samalta, jotenkin tämä toi mieleen Mia Farrow'n Rosemaryn painajaisessa, ei tämä ollut Farrow'n näköinen tai erityisen kaunis, mutta ahdistunut eteerisyys ja epäseksuaalinen vetovoima olivat samat. Täydellinen uhri, siinä missä hän oli täydellinen todistaja, vaikka tosiasia oli, ettei yksikään uhri ollut täydellinen uhri, A sanoi, ja että ainoa täydellinen uhri oli kuollut.

A oli hetken hiljaa.

Hänen oli vaikea kuvailla kauhuaan, niin erilaista kuin se, mitä hän oli tuntenut seistessään öisen joutomaan laidalla ja sännätessään karkuun. Kieroa ja hiljaista, joka asettui tietokoneen ääressä hänen rintaansa ja valmistautui lähettämään etäpesäkkeitä. Irasta oli tullut kirjailija, A sanoi. Ei erityisen tunnettu tai tuottelias, muuten A olisi epäilemättä törmännyt tämän nimeen jo aikaisemmin. Kaksi romaania, molemmat ilmestyneet vuosia sitten. Joitain kiittäviä arvioita, sävyltään empivämpiä kirjablogimerkintöjä ja muutama lehtihaastattelu, joiden yhteydessä Ira poseerasi Aurajokirannassa arasti hymyillen, jotenkin palelevana, ja silti, A sanoi, hän jos kuka tiesi, ettei tuon vähäverisen olemuksen alta löytynyt kuin limaa ja pimeyttä. Jos hänen olisi pitänyt kuvailla Iraa, hän olisi kyennyt käyttämään vain kohtuuttomia, groteskeja sanoja. Että tämä söi kalan sisälmyksiä ja piehtaroi nokkosissa. Että tämän ääni oli kuolevan vauvan ääni, ja että öisin tämä kulki hautuumaalla ja kysyi tietä ohikulkijoilta, ja jos et auta, tämä seuraa sinua kotiisi ja sitten tapahtuu jotain pahaa. Mielikuvituksellisia väitteitä ja sepitettyjä lauseita, jotka ovat joskus ainoa tapa ilmaista se, mikä on totta.

Haastatteluissa ei luonnollisesti sanottu mitään sellaista. Sen sijaan Iraa luonnehdittiin niissä *nuoreksi naiseksi* ja *lupaavaksi lahjakkuudeksi*, vaikka, A sanoi, oli vaikea nähdä, miten tämä olisi ollut kumpaakaan. Ei Ira ollut nuori. Tämä oli päivälleen

saman ikäinen kuin hän. Eikä Ira ollut lahjakas. Tämä oli vain hirveä. Kaikessa epäinformatiivisessa typeryydessään jutut muistuttivat A:ta niistä teennäisistä tekstiviesteistä, joilla hän ja Henriikka olivat yrittäneet kartoittaa toisiaan yli kymmenen vuotta sitten. Henriikka kirjoitti: *Mikä susta piti tulla isona?* A repressoi halunsa kirjoittaa *sotilas* ja kirjoitti: *Kuvataiteilija. Sä?* Henriikka kirjoitti: *Eläinlääkäri.* A kirjoitti: *Ensimmäinen seksuaalinen kokemuksesi?* Henriikka kirjoitti: *19-vuotiaana, neljä vuotta vanhemman naisen kanssa. Kaikki oli hyvin jännittävää ja romanttista ja jälkeenpäin me puhuimme Simone de Beauvoirista ja koimme olevamme valaistuneita. Sä?* A kirjoitti: *Puristin tyynyä jalkojen väliin. Olin ehkä kolme.* Henriikka kirjoitti: *Eikun jonkun toisen ihmisen kanssa!* A kirjoitti: *11 vuotta myöhemmin, joku poika teinidiskossa. Käpälöimme pimeässä nurkassa, ja myöhemmin siitä nousi kamala meteli, kun kaikki ajatteli, ettei mun olisi pitänyt tehdä sellaista. Lempivuodenaika?* A kirjoitti, nopeasti ennen kuin Henriikka kysyisi lisää. Henriikka kirjoitti: *Kesä. Entä sun?* A kirjoitti: *Eikö ne oo kaikki samanlaisia?* Henriikka kirjoitti: *Ei. Ketä fiktiivistä hahmoa sä muistutat?* A kirjoitti: *Billy Pilgrimiä.* Henriikka kirjoitti: *?* A kirjoitti: *Kurt Vonnegutin romaani, Teurastamo 5 eli lasten ristiretki.* Henriikka kirjoitti: *Ja perustelut!* A kirjoitti: *Billy Pilgrim on välillä saksalaisten sotavanki, välillä seniili scifihullu leskimies, välillä ulkoavaruudessa ja ajasta irrallaan.* Henriikka kirjoitti: ^_^ *Mä muistutan Tuutikkia. Kätevä käsistään.* Ja niin edelleen, A sanoi, loputtomiin, heidän yrityksensä pilkkoa itsensä ja elämänsä helposti nieltäviin palasiin, kääriä ne kömpelön kosiskelun lahjapaperiin, jotta he voisivat päästä eteenpäin ja antaa menneiden olla.

Pelko puristi A:n vatsaa, kun hän luki läpi Iran haastatteluja. Lääkärivanhemmat, intensiivinen viulunsoittoharrastus ja haave ammattimuusikkoudesta, joka kariutui äkilliseen rannevam-

maan – *muusikosta tulikin kirjailija*, naistenlehden toimittaja kirjoitti. Keskeytyneet opinnot lääketieteellisessä tiedekunnassa – *lahjakas nuori nainen ei kokenut vanhempiensa polkua omakseen.* Esikoisromaani, jonka Ira sanoi käsittelevän *rakenteellista väkivaltaa*, mutta jota koskevissa haastatteluissa puhuttiin lähinnä Iran nuoruuden *masennuksesta* ja *koulukiusaamistaustasta*, mikä oli kiedottu alentuvaan myyttiin *herkästä ja hauraasta* yksilöstä, *oudosta ja erilaisesta* tytöstä, joka *ei sopinut joukkoon.* Sitten toinen romaani, kirjallisuuspalkinto ja pari uutta haastattelua, joissa kerrattiin samat lätinät, paitsi että sillä kertaa Ira luonnehti itseään toistuvasti *kuorotytöksi*, ilmaisu, joka herätti A:ssa epämääräisen pornografisia mielikuvia. Videohaastattelussa Ira puhui kameralle maailmanlopusta, tämän silmät räpsyivät tiuhaan ja ääni oli kireä, jutut sekavat. Tämän sietämätön paljaus laittoi A:n lihakset jännittymään, vaikka Luojan kiitos lehtijutut eivät sanoneet paljoa, eivät mitään 1990-luvusta tai musiikkiluokasta, ei edes kahden aukeaman *syvähaastattelu*, jonka yhteydessä julkaistuissa valokuvissa Ira esiintyi niin vähissä vaatteissa, että yhtä hyvin tämä olisi voinut olla alasti. A tuijotti Iran luisevia raajoja ja yllättävän pyöreitä rintoja ja lantiota ja tunsi itsensä likaiseksi. Niin kuin olisi tirkistellyt jotain lasta, A sanoi.

Billy Pilgrim, Ira vastasi pienen kirjallisuuslehden vuosien takaisessa yhteishaastattelussa, jossa useilta esikoiskirjailijoilta kysyttiin, keitä romaanien päähenkilöitä he muistuttivat, ja A:ta puistatti. Yhtenä hetkenä Science Parkissa, toisena musiikkiluokalla Kaarinassa, A sanoi. Yhtä hyvin he olisivat voineet olla ulkoavaruudessa. Hän tallensi koneelleen kuvan Irasta seisomassa jokirannassa yllään sama valkoinen takki kuin yöllä, kaulassaan huivi, jota tämä puristi molemmin käsin kuin säikkyen kuvaajaa. Sitten A poisti kuvan, tyhjensi roskakorin, sammutti koneen ja odotti, että kauhu hellittäisi mutta se ei hellittänyt.

Kello oli seitsemän, yläkerran suihku kohisi. Se muistutti häntä siitä, ettei hän ollut peseytynyt, mutta miksi nähdä vaivaa? Oppilaat pitivät häneen joka tapauksessa tympääntynyttä etäisyyttä, ja ainoa opettaja, jonka kanssa hänellä oli tapana vaihtaa enemmän kuin kaksi sanaa, oli Nordin, joka haisi niin syvästi ja perinpohjaisesti vuosikymmenten mittaan pinttyneelle tupakalle, ettei huomaisi mitään.

A sanoi, että se vika unettomuudessa oli, että aika, joka muutenkin käyttäytyi epäluotettavasti, kävi entistä kavalammaksi. Vielä hetki sitten hän oli ajatellut, että ehtisi hyvin vaihtaa vaatteensa, koettaa syödä hiukan ja valmistautua töihin. Ja äkkiä kello näytti varttia vaille kahdeksan, hänen olisi pitänyt olla jo matkalla, ja siinä hän seisoi vailla aamiaista, lenkkipaidassa ja alushousuissa ja polvessa hyvää vauhtia tulehdusta kehittelevä haava. Hän oli ajatellut Iraa, ei täsmällisiä, verbalisoitavia ajatuksia, A sanoi, vaan pelkkä sumea mielikuva tämän esiteini-ikäisistä kasvoista samalla, kun jähmeys levittäytyi keskivartalolta hartioihin ja raajoihin kuin ihmisellä, joka katastrofin hetkellä jää tuijottamaan räjähtäviä rakennuksia, hyttiin tulvivaa vettä ja nousevia keskilämpötilalukemia, sen sijaan että yrittäisi toimia ja pelastautua. Hän pakottautui kiskomaan paidan ja urheiluliivit yltään ja haeskeli mitä tahansa etäisesti puhdasta vaatekappaletta, päätyi pari kertaa käytettyyn kurttuiseen, valkoiseen puseroon ja lenkkihousuihin, jotka olivat jo jossain määrin kuivat – hän oli optimistinen, ettei repeämä erottuisi mustasta kankaasta. Hän meni keittiöön, vilkaisi jääkaappiin, totesi ettei hänellä ollut nälkä eikä sen puoleen ruokaakaan. Hän harppoi eteiseen, veti ylleen lenkkarit, pipon, pyöräilykypärän ja tahraisen lenkkitakin ja retuutti polkupyöränsä, jota säilytti varkaiden pelossa sisällä, yli postiluukun eteen kasaantuneiden mainosten, ulos tihkuiseen pimeään.

Pyöräillessä lamaannus vaihtui pakokauhuksi vailla välimuotoa, A sanoi. Hän tunsi yhä öiset ajovalot niskassaan ja polki kaikin voimin läpi Ylioppilaskylän harmauden, joka etenkin aamuisin joelta nousevan usvan hivellessä kolmikerroksisia, betonisia luhtitaloja näytti toismaailmalliselta. Keskiaikainen pyhän Katariinan kivikirkko 1960- ja 70-luvuilla rakennettujen opiskelijatalojen katveessa, jokivarren pöheikköinen maalaismaisema ja vastarannan punatiilinen kutomo. Kaikki kietoutuneina kosteuteen, joka sai A:n epäilemään muutama vuosituhat sitten näille kuraisille penkereille asumaan asettuneiden ihmisten järkeä. Heräsi kysymys, mistä ne olivat tulleet, jos ne kokivat tämän märän maiseman synnyinseutuaan paremmaksi, A sanoi. Ehkä Kaarinasta, A sanoi, kuten hänkin, siinä vasta varsinainen persläpi, niin hän oli sanonut kerran Nordinille, joka tuijotti häntä totisena eikä tajunnut vitsiä. Sumu hiipi vaatteiden alle, ja kun A vihdoin keskustan aamuruuhkasta ja Aninkaisten mäestä pakahtumaisillaan runttasi pyöränsä koulunpihaan, hän oli läpimärkä. Kello oli jo viittä yli, hänen pulssinsa hakkasi äärilukemissa ja lukittujen pääovien edessä värjötteli pari säikkyä seiskaluokkalaista, jotka vilkaisivat A:ta kuin odottaen iskua. Rehtori Vanhala oli ilmoittanut, että paras lääke myöhästelyongelmaan olisi, että ovet lukittaisiin heti tuntien alettua ja ulos jääneet saisivat pysyä ulkona. A oli huomauttanut, ettei käytäntö jättänyt paljoakaan tilaa inhimillisille erehdyksille, aikatauluistaan viivästyneille busseille tai epäluotettaville vanhemmille, mutta opettajainhuoneen sympatiat olivat kallistuneet Vanhalan kannalle, tietenkin, A sanoi, ne kaipasivat lisää sanktioita, lisää hierarkioita ja todennäköisesti myös aikaa, jolloin opettaja sai lyödä oppilasta ilman, että päätyi YouTubeen tai raastupaan, eikä ketään niistä kiinnostanut kuunnella vanhempainvapaasijaista, etenkään sellaista, joka ei iästään huolimatta ollut saavuttanut

varteenotettavaa aikuisuutta, ei lapsia, ei omistusasuntoa, ei heteroseksuaalista parisuhdetta tai sittemmin parisuhdetta ylipäänsä.

Oppilaat, rääpälemäisen laihat ja kalpeat tytöt livahtivat A:n auki pitelemästä ovesta kuin kaksi valkoista hiirtä. Keskusradiosta kaikui vielä Vanhalan aamunavauspuhe, jotain luottamuksesta ja siitä, miten se oli kivijalka. Käytävät olivat tyhjät ja loivat kumean kaikupohjan Vanhalan äänelle, vain toisen kerroksen historianluokan edessä nökötti 7b hylättynä, arkiaamun nuuduttamana ja jotenkin niin outona, että A:ta karmi, hän yritti olla nopea, jotteivat ne huomaisi häntä, mutta tietenkin jotkut niistä nostivat katseensa ja näkivät hänet juoksemassa rappusia hengästyneenä ja pyöräilykypärä päässä hölskyen. Keskusradiossa Vanhala kasvatti talometaforaansa seiniin ja lattiarakenteisiin, mikä siirsi ajatukset kiusallisesti siihen, että rakennus heidän ympärillään oli hajoamistilassa. Edes maine keskustan kovatasoisena kouluna ei onnistunut peittämään sitä tosiseikkaa, että julkisivun rappaus varisi kuin pahalaatuisessa ihosairaudessa ja että rakennuksen sisällä merkittävin sisustuksellinen uudistus sitten jatkosodan olivat rappukäytävän seinälle kiinnitetyt *Ikuiset arvet* -julisteet vuosien takaisesta kiusaamisen vastaisesta kampanjasta ja hiljattain niiden viereen ilmestyneet *Sanat jättävät jäljen* -mainokset. Koko paikka oli reliikki, A sanoi, muisto yliryhtisistä ja yli-isänmaallisista kansakoulunopettajista ja kauhistuneista oppilaista, joiden auktoriteetinpelossa vuodatettu hiki oli imeytynyt seiniin ja tiivistynyt ikkunoihin ja tuntui yhä luokkahuoneisiin pinttyneenä imelääntunkkaisuutena. Siinä hänen kantansa paljon spekuloituun sisäilmaongelmaan, A sanoi. Neljännes opettajakunnasta valitti hengitysoireita, oppilaat yskivät ja aivastelivat, biologianopettaja väitti nähneensä jälkiä rotista ja taideaineiden piirissä huhuttiin,

että opetusvälinevarastossa kummitteli, mistä huolimatta kaupungin paikalle lähettämät tutkijat eivät olleet löytäneet sen paremmin hometta kuin haamuja – toistaiseksi vasta jyrsijäpulmaan oli puututtu, epämiellyttävän näköinen haalarimies oli selostanut A:lle kahvitauolla myrkystä, joka paitsi tappoi myös kuivatti rotan muumioksi, jotta rakenteisiin jäävät raadot eivät alkaisi mädätä ja haista.

Opettajainhuoneen perukoilta kuului kroonista kröhimistä.

"Vanhala pistä sul Wilma merkinnä", Nordin sanoi tallustaen esiin. "Kolmannest tule sit jälkkäri."

"Mä... mä oon ollut ylhäällä puoli viidestä, mä en tajuu miten mä..." A kuuli hädän äänessään, viskoi kypärän ja Turku Energia -piponsa opettajainhuoneen naulakon alle ja riuhtoi lenkkitakin jumittunutta vetoketjua.

A ja Nordin olivat lähentyneet puolen vuoden takaisilla opettajien virkistyspäivillä, joilla heitä oli yhdistänyt se, ettei heistä kumpikaan suostunut hyppimään jättiläistrampoliinilla tai osallistumaan seurueen humaltuessa yhä kiihkeämmäksi käyviin avioliiton ulkopuolisiin draamoihin. Nordin oli yli kuudenkymmenen ja liian lonkkavikainen trampoliiniin, mahdollisesti myös seksuaalisiin selkkauksiin, kun taas hän, A sanoi, olisi kyllä niveltensä puolesta kyennyt mutta muuten ei. Niinpä kun toiset opettajat harjoittivat riehakkaan vapautuneita elkeitään, joissa riittäisi juoruiltavaa aina pikkujouluihin asti, A ja Nordin keskustelivat Turun kaupunkisuunnittelusta.

"...ne on ne pienet asiat. Ei jätetä takkeja kulkureiteille kierimään vaan laitetaan siististi naulakkoon..." Vanhala sanoi keskusradiossa, kun A tempaisi vetoketjun auki yhdellä rajulla liikkeellä, pudotti lenkkitakin lattialle ja alkoi penkoa pursuilevaa kenkätelinettä muttei löytänyt sisäkenkiään niiden tavalliselta paikalta patterin vierestä. Joku oli vienyt hänen kenkänsä,

ehkä piilottanut ne hattuhyllylle tai vessaan... Nordin liikkui A:ta kohti raskaasti kuin merinisäkäs kuivalla maalla, lykkäsi hänen käteensä kahvikupin, ja A tajusi, että oli eilen lähtenyt sisäkengät jalassa kotiin.

"Istu ales ja ota kaffe", Nordin sanoi.

"Seiskabee oottaa käytäväl, mä en tiedä mis mun muistitikku on, mun teollistumisdiat on siellä ja..."

"Istu ny", Nordin toisti kuin tottelemattomalle koiralle.

"... ei aleta sooloileen vaan noudatetaan opettajien ohjeita", Vanhala sanoi, ja A tunsi äkillistä tarvetta lyödä eikä istunut. Sitä varten hän oli mennyt lääkäriin. Toki unettomuus oli itsessään piina, mutta enemmän häntä vaivasi tunne siitä, että väsymys naarasi esiin jotain, jonka olisi ollut syytä pysyä piilossa. Ei hän pelännyt olevansa huono opettaja, A sanoi, hän tiesi olevansa aivan yhtä keskinkertainen ja kyllästynyt kuin suurin osa muista. Eikä hän pelännyt murtuvansa luokkahuoneessa ja alkavansa itkeä. Mitä kyyneleisiin tuli, hänen kontrollinsa oli vedenpitävä. Mutta jos jotain tapahtuisi, A sanoi, ei hän tiennyt mitä, mutta jotain. Niin silloin, A sanoi. Ei hän tiennyt, mitä silloin. Yhä useammin hänestä tuntui kuin vieras voima olisi ottanut hänet valtaansa, tarttunut ja riepotellut, hän koki aikuisen minuuden huuhtoutuvan yltään, huusi ja löi itseään, oli joutunut pidättelemään, jottei olisi lyönyt myös Henriikkaa, ja kiusallisinta siinä oli, ettei hän voinut edes väittää, ettei olisi ollut oma itsensä. Hän se oli, tuo ulvova ja tärisevä kasa täynnä vihaa ja väkivaltaa, ja sitten se oli ohi, eikä hän ollut varma, mitä oli tapahtunut, mutta tunsi sen yhä sisuksissaan, sen voiman. Siksi hän ei syönyt unilääkkeitä tai muutakaan tasaavaa, A sanoi. Kaikkien valmisteiden sivuoireina oli väsymys ja keskittymiskyvyn herpaantuminen. Väsynyt, A sanoi, hän oli joka tapauksessa, mutta mitä herpaantumiseen tuli, hänellä ei ollut varaa ottaa riskiä.

Nordin rojahti sohvalle pahasti ähkäisten ja taputti tyhjää paikkaa vieressään. A tuijotti tätä kädet nyrkkiin puristettuina ja hartiat kireinä, tajusi vaikuttavansa naurettavalta ja istui. Nordin äännähti hyväksyvästi, ja A aisti metronominomaisella säännönmukaisuudella poltetun tupakan alta ydinhajun, aavistus vanhan miehen yksinäisyyttä, huonosti kuivunutta pyykkiä ja eines-aterioita. Hän yritti peittää pahoinvointinsa kurkottamalla katsomaan sohvapöydällä lojuvaa Turun puretut talot -kirjasarjan 13. osaa. Nordin lykkäsi pöydältä pullapitkoa A:ta kohti.

"Heino sanos et jokasel piisa yks pala mut sehä ei ol nyt näkemäs."

"Ei oo nälkä."

Se oli totta. Viimeksi hän oli tuntenut nälkää ennen kuin erosi Henriikasta. Tai vuonna 1993, miten sen nyt otti, A sanoi.

"Täyty syärä."

A otti palan pullaa. Sen kuiva, turpea kudos tuntui kuolleelta merisieneltä, ja A:n vatsaa poltti, kun mahahapot pyrkivät ylös. Hän yritti pakottaa itsensä keskittymään pullaan, keskittymään Nordinin kaikkivoipaan tupakanlemuun, keskittymään siihen, että istui opettajainhuoneen kahvin täplittämällä sohvalla eikä katsellut pimeällä joutomaalla Iraa, jonka kalpean, parin vuosikymmenen takaisen hahmon auton etuvalot laittoivat hohtamaan.

"Men kotti", Nordin sanoi.

A pudisti päätään suu täynnä pullaa.

"Ku Birgitta lähti mä en nukkunu vuate ja siim pääsi sit jo mopo vähän karkaman käsist... No sää tiärät... viina o huano lääke kaikkem paitti krapula."

"Mä en juo. Mä juoksen", A sanoi.

"Aim pahempi."

He istuivat hiljaa. Ihmissuhdekeskustelut, A sanoi, eivät

hänen ja Nordinin repertuaariin kuuluneet, eikä hän ollut aikeissa antaa asiantilan muuttua.

”Mää päästä ne seiskat luakka”, Nordin sanoi. ”Ja anna niil tehtävät. Ja väitä Vanhalal et sää olet kipiä ku se vaa sais ittes irti tost mikrofonist.”

Keskusradiossa Vanhala oli ajautunut puhumaan lapsuudestaan. Tarina oli pitkä ja sekava kuin tunnontarkasti kerrottu uni, ja sen opetus tuntui olevan, että Vanhalakin oli joskus ollut nuori mutta sitten jotain hirveää oli tapahtunut ja tästä oli tullut sellainen kuin nyt.

”Pitää mennä tunnil”, A sanoi, nousi sohvalta, oli kompastua lenkkarinsa nauhaan ja sai viime hetkellä kiinni sohvan selkänojasta.

”Varovasti”, Nordin sanoi. ”Ettei kaaru kallis lasti.”

A kumartui solmimaan nauhat.

”Itse asias mä kaaduin viime yönä”, hän sanoi ja tajusi välittömästi vahvistavansa Nordinin vaikutelmaa alkoholista haetusta lohdusta. ”Siis lenkillä, Science Parkissa… se oli joku ihmeen raide. Vähä niinku raitiovaunukisko.”

”Raitsikat…” Nordin sanoi haaveellisesti. ”Tiäsik sää et Sanomi Turust sanos niit kummituksiks ku ne rupes ensmäst kertta ajamam pisi Linnankattu?”

”Tiesin.”

”Etkä tiänny. Sää sekotat uure vuassara aavevaunuihi. Niihin ku oli nii hiljassi et ihmiset sanos niit aaveiks. Mää puhun tuhatkahreksasataluvu hevosvetosest raitsikast.”

”Tuhatyhdeksänsataaluku ei oo uusi vuosisata.”

A tarkasteli itseään naulakon viereisestä kokovartalopeilistä ja yritti sukia pyöräilykypärän litistämää tukkaansa. Puseron rintamuksissa oli kahvitahra, kainaloissa hikiläiskät, housut rikki ja lenkkareissa rapaa. Eikä se ollut edes pahinta, A sanoi. Pahinta

olivat kasvot, vieraat ja vauhkot, samanlaiset kuin Iralla.

”Ne tuli tänne puutalotte ja hevoskärrytte ja ulkohuussitten keskel ihan ku jostan toisest torelisurest”, Nordin sanoi. ”Ihmiset pelkäs niit…”

”Pelkäs mitä?” A kysyi.

”Raitsikoi”, Nordin sanoi ärtyisästi. ”Ne pelkäs et ne jää niitte alle ja hevoset pillastu. Ne oli jotta nii uutta ja hiano, suaran tulevaisurest. Mut melkkest heti ku linjoi saatin tarppeks, alko se puhe et raitsikat ol muuta ku ikäloppu jäänne ja niist tarttis päästä ero…”

”Mut kulkiko raitiolinja muka nykysen Science Parkin alueen poikki?”

”Ei kai se ny siält menny.”

”Mut jos ne siellä ei ollu raitiovaunukiskoja nii mitä?”

”Mist mää tiärä.”

Vanhala toivotti keskusradiossa luottamuksentäyteistä viikkoa. A ja Nordin mulkoilivat toisiaan. A kaivoi käsilaukustaan Gaviscon-pullon ja hörppäsi.

”Men kotti siit”, Nordin sanoi. ”Hushus.”

”Hyvähän sun… vakitöissä”, A sanoi ja kuulosti ivallisemmalta kuin oli tarkoitus. Hän potkaisi takkinsa naulakon alle ja kiirehti opettajainhuoneesta.

A sanoi, että kun hän avasi luokkahuoneen oven närästyslääkkeen eltaantunut makeus vielä kitalaellaan, vastaan puhalsi märkä tuuli. Joku, todennäköisesti hän itse, oli unohtanut historianluokan ikkunan auki, ikkunaverho roikkui vetisenä, ja kylmä, sateenhajuinen ilma pyöritteli ruutupapereita opettajanpöydällä. A käski 7b:tä hakemaan naulakosta lämmintä päällepantavaa ja meni sulkemaan ikkunan. Takkien ottaminen luokkaan oli kielletty, käytäntö, jollainen oli vallinnut myös hänen ja Iran peruskouluaikoina Kaarinassa ja joka oli mahdollistanut naulakossa

roikkuviin vaatteisiin syljeskelyn ja varkaudet. Ei tietenkään kaikkien takkeihin ollut syljetty eikä kaikkien takkeja varastettu, eivätkä opettajat siksi kannattaneet säännön muuttamista, riitti että suurimmalla osalla oli hyvä. A istuutui pöydän taakse, käynnisti tietokoneen, tuijotti oppilaitaan ja yritti miettiä, mikä niissä oli pielessä ja oliko se mahdollisesti tahallista. Hän löysi kadonneen muistitikun tietokoneen kyljestä, ja käski 7b:tä ottamaan kirjat esiin ja pistämään pois puhelimensa. Joku päästi protestoivan huokauksen, etäisen elonmerkin, mutta muuten ne näyttivät lannistuneilta ja niin kilteiltä, että tulisivat vielä musertumaan ennen aikuisuutta – tai pikemminkin aikuistuminen olisi musertumista, ja koulu tulisi suorittamaan tehtävänsä. Jonkun olisi pitänyt herätellä niiden viha, A sanoi. Jonkun olisi pitänyt aseistaa ne, jos ei kalašnikovein niin riittävin tiedoin, mutta tietenkään, A sanoi, ei peruskoulu niin tehnyt, tuskin edes kasvatti niistä *historiatietoisia, erilaisuutta ymmärtäviä, yksilön merkityksen historiallisena toimijana käsittäviä, vastuullisia yhteiskunnan jäseniä*, kuten historian opetussuunnitelma ympäripyöreästi lupaili, eikä A suoraan sanoen edes yrittänyt kasvattaa. Hänestä *erilaisuuden ymmärtäminen* kuulosti siltä kuin ymmärtäjät itse olisivat jollain mystisellä tavalla *samanlaisia* ja *normaaleja*, ja mitä *yksilön merkitykseen historiallisena toimijana* tuli, A:n käsityksen mukaan yksilöillä ei enimmäkseen ollut pienintäkään merkitystä, ja silloin, kun joku sinnikäs yksilö siitä huolimatta yritti, yhteisö useammin kuin 99 kertana sadasta teki tästä selvän. Puhumattakaan siitä, miten opetussuunnitelmassa jankutettiin *kehityksestä*, oppilaiden *kehityksestä* kohti *vastuullista yhteiskunnan jäsenyyttä* ja menneisyyden *kehityksestä* kohti nykyhetkeä, ikään kuin ihmiskunta olisi suunnannut luonnonlainomaisesti parempaan. Tyypillistä vallanpitäjien pyrkimystä saada vallitsevat olosuhteet kuulostamaan väistämättömiltä ja vaihtoehdottomilta. Tyypillistä ja vaarallista, A sanoi, etenkin kun viimeisen parin vuosisadan *kehitys* oli suistanut koko planeetan käsityskyvyn ylittävään katastrofiin, mutta luokkahuoneessa he jauhoivat yhä Aleksanteri I:n iänikuista jalomielisyyttä, höyryvoimaa ja pörhistelevää kansallistunnetta, *ruotsalaisia emme ole, venäläisiksi emme...* niin kuin koulujärjestelmän tehtävä olisi aina ja iankaikkisesti kitkeä kiinnostus oppimiseen ja osoittaa, että kun mitä tahansa asiaa tarkasteli riittävästi, se paljastui pohjimmiltaan pitkäpiimäiseksi ja yhdentekeväksi. Todellisen, monimutkaisen ja sekavan historian sijaan niille syötettiin yksioikoista tarinaa, joka sai kaikenlaisen muutoksen näyttämään mahdottomalta. Yhteiskuntaan vaikuttamisen sijaan niille tuputettiin yrittäjyyttä ja ikuista kasvua ja sitä, että ne mukisematta maksaisivat suurten ikäluokkien jättiläiseläkkeet selkänahastaan. Siinä he valmistautuivat pänttäämään moderniteetin alkutaivalta ja ensimmäisistä tehtaanpiipuista luikertelevaa savua oudolla kellonlyömällä, 08.15, hämmästyttävän teknologian ja vaurauden ympäröiminä, maailman jo loputtua, oppikirjasarjasta, jossa ilmaston lämpeneminen mainittiin peruskoulun aikana tasan kahdesti, ohimennen, ja kestävyyskriisiä ei kertaakaan, A oli tarkistanut, ja epäilemättä väsyneimmätkin oppilaista tajusivat sen, edessään aukenevan tyhjyyden ja yllään mittelevät hirviöt, jotka ahmivat niiden aikaa, ahmivat niiden tulevaisuutta ja hönkivät ilmakehään kuumia, hiilidioksidipitoisia henkäyksiään, ihmiskunnan kosteita, rikinkatkuisia röyhtäyksiä.

”Jatketaan tänään autonomian ajan Turusta”, A sanoi ja tunsi mahakaasujen pyrkivän ulos. ”Osaisko joku kertoo millasta teollisuutta täällä sillon oli?”

Ikkunan vieressä istuva Adidas-verkkareihin pukeutunut poika sentään vilkaisi häntä ennen kuin käänsi katseensa.

”Heittäkää jotain arvauksii”, A sanoi ja kuuli äänensä liian

kovana ja aikuisena. "Aatelkaa vaikka tota jokivartta?"

Hän kävi mielessään läpi jokirannan harvoja jäljelle jääneitä teollisuuskiinteistöjä ja mietti, pystyikö niiden perusteella päättelemään mitään menneisyydestä. Todennäköisesti ei. Eturivin ruusukuvioiseen puseroon sonnustautunut tyttö, jonka luontoaiheista nimeä A ei kuollakseenkaan muistanut, viittasi. A antoi puheenvuoron.

"Sun housut on rikki."

"Voisko joku vastata mun kysymykseen?"

Ne luimistelivat umpimielisinä ja torjuvina, eikä niitä voinut siitä syyttää. Jotkut historianopettajat olivat loistavia puhujia, esimerkiksi Nordin oli varsinaisen showmiehen maineessa. A ei tähän joukkoon kuulunut, joskin katsoi sentään olevansa parempi kuin oppikirjasarja, joka 2000-lukua lähestyessään muuttui yhä ylimalkaisemmaksi, ikään kuin tekijät olisivat vakuuttuneet siitä, että historia loppui 1990-lukuun.

"No tietty oli laivateollisuus, sokeri ja tekstiilit... Barker, Verkatehdas..."

Hän klikkasi esiin mustavalkokuvan Barkerin ja Bomanin poikkeuksellisen komeasta tehdasmiljööstä ja kysyi, tunnistiko joku niistä paikan. Kukaan ei myöntänyt tunnistavansa. Oppilaiden alaviistoon roikkuvat päät ja aavistuksen jännittyneet hartiat paljastivat niiden selailevan yhä laitteitaan. Vatsaa väänsi, ja A yritti keksiä, miten herättäisi huomion.

"Harva tulee ajatelleeksi miten synkkä historia kankailla on", hän sanoi. "Miettikää vaiks puuvillaa ja orjuutta. Turkuun perustettiin jo 1700-luvulla semmoinen kehruuhuone. Osattomat ja sairaat naiset ja lapset pistettiin sinne pakkotöihin ja esimies oli väkivaltainen sadisti Jakob Cavonius. Se sai kerran sakkoja kuuden naisen nälkäkuolemasta..."

Brutaali juttu ei piristänyt niitä, mutta palautti A:n mieleen

Iran, tämän luisevan, aliravitun olemuksen.

"Nykyään siinä Kehruuhuoneen paikalla on koulu."

Ei reaktiota. Hän olisi voinut puhua niille ihan mitä sattuu. Hän puhui niille ihan mitä sattuu. Mitä Nordin olisi tehnyt? Repinyt ne ulos kaupunkikierrokselle ja aloittanut koko kurssin alusta, kävelyttänyt ne alas Parkinmäkeä, kuvaillut niille ohimennen nahan käsittelyn aiheuttamia virtsan ja mädän huuruja, jotka autonomian alkuaikoina leijuivat Aurajokirannassa, osoittanut verkatehdasta ja kertonut miten värjäämöiden myrkyt imeytyivät työntekijöiden kehoihin niin, että ne hikoilivat vielä vuosia työt lopetettuaan kaameaa, tummanpuhuvaa hikeä. Nordin olisi patistanut ne eteenpäin, aina Multavieruun ja osoittanut hengästyksissään ja kauheasti kröhien mutaista rantapengertä ja selittänyt, että tässä kokoontui Suomen hallitus ensimmäistä kertaa vuonna 1809, kyllä vain, tässä missä nykyään on vain kuollutta pusikkoa ja muutama paleltunut sorsa. Mutta silloinpa ei ollut, silloin oli Richterin talo, yksi kaupungin komeimmista, ja kuvitelkaa sitä hetkeä, vuotta 1809. Suomesta on tullut Venäjän keisarikunnan autonominen alue, ja yhtäkkiä Turku ei olekaan enää mikään Ruotsin itäisen periferian etäinen tukikohta vaan pääkaupunki, meillä on kukoistava yliopisto, meillä on satama, jonne saapuu laivoja kaikkialta maailmasta ja laivojen mukana paitsi erinäisiä rikkauksia myös aatteita – Ranskan vallankumous, vapaus, veljeys, tasa-arvo, kansallisaate ja valistuksen usko sivistykseen – kaikki se on ihmeellistä ja mullistavaa ja puhaltaa pitkin turkulaisia katuja, meillä on kaunopuheisuuden professori Henrik Gabriel Porthanin perintönä rakkaus historiaan ja unelma uudesta ajasta, meillä on kulttuurisalonkeja, meillä on konsertteja, teatteria ja monenmoista hengenelämää ja komea uusklassistinen Akatemiatalo kohoamassa tieteen ja tutkimuksen kunniaksi. Kaupungin säätyläiset

järjestävät uskomattoman ylellisiä tanssiaisia ja naamiaisia, joissa tarjotaan toisilta mantereilta kuljetettuja herkkuja ja pukeudutaan pröystäileviin silkkipukuihin ja tanssitaan poloneesia, katrilleja, angleeseja ja uutta muotitanssia valssia. Keisari Aleksanteri I:n pyörittää Seipelin salin lattialla paikallisia neitoja. Hyväosaiset humaltuvat samppanjasta, viineistä ja eksoottisista likööreistä ja juhlivat itsensä ilta toisensa perään uuvuksiin. Meillä on kansanperinne ja menneisyys, joka yltää niin pitkälle kuin se jääkauden jälkeisessä pohjolassa voi yltää, ja meillä on tulevaisuus, jossa kaikki näyttää mahdolliselta. Me olemme täällä, Richterin talon ja Suomen hallituskonseljin edessä historian huipulla, ylpeinä, luottavaisina ja täynnä odotusta. Eikä mene kuin hetki ja se kaikki on poissa. Se perkeleen Armfelt, Nordin olisi äyskäissyt ja pärskyttänyt sylkeä. Se perkeleen itseään täynnä oleva, tekopyhä häntäheikki, joka nimitteli Turkua Sodoman ja Gomorran lihalliseksi serkuksi, koirankoloksi ja koko Suomen liikavarpaaksi ja väitti turkulaisten olevan roskaväkeä, leväperäisiä virkamiehiä, laiskoja professoreja, juutalaismielisiä kauppiaita ja häijyjä akkoja, se perkeleen Armfelt sanoi, että Turku pitäisi polttaa poroksi ja teki kaikkensa, jotta pääkaupunki siirrettäisiin Turusta johonkin tuuliseen tuppukylään, jossa ei ollut ei sitten yhtikäs mitään, ja onnistui, se piru, ja niin menee pääkaupunki, niin menee hallitus ja korkein oikeus... jo vuonna 1812 Aleksanteri I:n antoi määräyksen pääkaupungin siirtämisestä Helsinkiin, Armfeltin neuvosta, tottahan toki. Äristen Nordin olisi komentanut ne mukaansa, osoittanut ohimennen Yliopistonkatu 2:ssa sijaitsevan kerrostalon kylkeen kiinnitettyä muistolaattaa ja sanonut, että noin paljon ne helsinkiläiset pölkkypäät mitään mistään välittävät, kiinnityttivät Suomen ensimmäisen hallituksen kokoontumisen muistoksi tarkoitetun laatan melkein sata metriä vikaan ja tilasivat siihen

kuvan väärästä talosta, ei Richterin talosta vaan viereisestä, ja arvatkaas, miten paljon teidän oppikirjoissanne on samanlaisia virheitä. Niitä on kuulkaa joka sivulla. Joka sivulla suoriksi oiottuja mutkia, välinpitämättömyyttä ja vääristelyä. Unohtakaa minun puolestani kaikki mitä minä sanon, unohtakaa Richterin talo, Suomen hallitus ja vaikka koko Turku, mutta jos jotain muistatte, niin muistakaa tämä: virheitä, typeryyttä ja tahallista harhaanjohtamista riittää. Etenkin, kun valtaapitävät muistelevat menneitä, virheitä, typeryyttä ja tahallista harhaanjohtamista on yllin kyllin.

Loppu, Nordin olisi sanonut ja hoputtanut niitä Aninkaisiin Puutorin laidalle, Turulle tuli loppu, juuri silloin, tulevaisuuden kynnyksellä. Ensin meni pääkaupunki ja sitten, aivan tästä vierestä, kauppias Hellmanin vintiltä alkoi neljäs syyskuuta 1827 semmoinen palo, ja että siinä toteutui sen perkeleen Armfeltin viimeisinkin toive, toteutui niin vaan perusteellisesti, ei mikään paikallispalo, jollaisia Turun kaltaisessa tiiviisti rakennetussa, keskiaikaisessa kaupungissa mahtuu useampi joka vuosisadalle, vaan koko Pohjois-Euroopan suurin kaupunkipalo, jossa kolme neljännestä rakennuksista tuhoutui, 18 tuntia silkkaa apokalypsia, silkkaa lopunajan roihua, tuli pani liikkeelle elementit, kipinäkuurot sinkoilivat joen yli ja rajumyrsky pyyhki pitkin hehkuviksi kuumentuneita katuja. Tuomiokirkon torni räjähti soihduksi, Akatemian kirjastosta paloi neljäkymmentätuhatta nidettä, ajatelkaa neljäkymmentätuhatta, mikä määrä tietoa iäksi menetetty, keskiaikaisia käsinkirjoitettuja ainutkappaleita, sotaretkillä eurooppalaisista kaupungeista ryöstettyjä harvinaislaatuisia kokoelmia, lähteitä, joita ei löydy mistään muualta, ehkä myös tieto Turun kaupungin omista juurista. Kolmenkymmenen kilometrin päässä Sauvossa lenteli hiiltynyttä paperia, palasia korvaamattoman arvokkaista teoksista, ja Pohjanmaalla rapor-

toitiin uhkaava, punertava hehku eteläisellä taivaalla. Se oli Turun loppu, Nordin olisi sanonut viikset väpättäen, hallinto Helsinkiin, keskiaikaiset rakennukset maan tasalle, sillä sen sijaan, että säästyneisiin kiviperustuksiin olisi pystytetty uudet talot, ne jonkinlaisen vihoviimeisen hävitysvimman ja tappiomielialan vallassa jyrättiin lakoon. Vuosisatoja vanhojen kellarien ammottavat aukot täytettiin irtonaisella maa-aineksella ja rakennusjätteellä ja tampattiin tiiviiksi pohjaksi uudelle rakennuskannalle, kaikki hukkui, Nordin olisi sanonut, yksi pohjolan merkittävimmistä keskiaikaisista kaupungeista tuhkaan ja omiin tuhoutuneisiin sisuksiinsa, Richterin talo mutavyöryssä Aurajokeen ja yliopisto Helsinkiin, sille saatanan kalsealle saksalaistyyliin rakennetulle rannalle, sillä suurpalon jälkeen myös Turun Akatemia jouti mennä. Ja jos joskus syksyisellä kävelyllä kaupungin poikki tulee kummallinen, kylmäävä tunne, niin kuin jokin huokailisi liian avaran ruutukaavan ja kolkkojen tasakattoisten talojen alta, jokin, joka on kuollut muttei silti vaipunut levolliseen olemattomuuteen, se on Turku, Turku, niin perinpohjaisesti riistetty ja raadeltu, ettei se tule ikinä toipumaan kokemastaan, ei ikinä päästämään irti.

"Pitäsköhän meidän mennä pikku kävelylle tutustumaan autonomian ajan Turkuun?" A sanoi oppilaille.

Jurassic Park -sarjan elokuvaa mainostavaan paitaan pukeutunut poika viittasi, ja A tukahdutti väristyksen.

"Siel sataa", poika sanoi.

Ja niinhän siellä satoi. A käski niitä avaamaan oppikirjansa teollistumisluvun ja lukea.

A sanoi, että tunnin jälkeen hänen närästyksensä vaati pikaista hakeutumista lääkkeiden pariin. Gaviscon ei riittänyt, ja heti opettajainhuoneessa hän penkoi laukustaan protonipumpun

estäjät ja yritti päästä kahvinkeittimelle herättämättä liikaa huomiota. Se kävi helposti, ja sijaisuusvuodet olivat saaneet hänet epäilemään, että hänen kyvyttömyydellään kukoistaa opettajainhuoneissa oli yhteys heikkoon menestykseen vakituisten työsuhteiden saralla. Ikkunan luona rehtori Vanhala piti parikymppiselle kemian sijaiselle monologia eristämisen iloista, ja A:lle jäi epäselväksi, viittasiko tämä rakentamiseen vai sosiaaliseen ilmiöön. Biologian, ruotsin ja kotitalouden äänekkäimmät edustajat olivat tapojensa mukaan linnoittautuneet sohvalle dominoimaan tilaa, eikä Nordinia näkynyt, todennäköisesti tämä oli tupakalla, ja hyvä niin. A huuhtoi tupla-annoksen Esomeprazolia alas kahvilla, teeskenteli, ettei kuullut, kun joku huomautti, että hänen paidassaan oli tahra, ja livahti eteisen ovensuuhun paikkaan, josta kykeni yhtä aikaa tarkkailemaan muita ja pysyttelemään syrjässä. Hän kuuli kotitalouden selittävän biologialle ja ruotsille, miten murrosikäiset hyötyvät *vahvasta vanhemmuudesta*.

"Mä muistan ku Viltsu oli murkku", biologia sanoi. "Se ovien paiskominen ja miten yhtäkkii oli eteinen täynnä semmosii veneen kokosii kenkii ja ne haisi..."

A sulki silmänsä ja antoi keskustelun virrata yli. A sanoi, että japanilainen robotiikan professori Masahiro Mori oli esittänyt hypoteesin siitä, että mitä läheisemmin joku olento, esimerkiksi robotti, nukke tai animaatiohahmo muistuttaa ihmistä, sitä lämpimämmin me tunnemme sitä kohtaan. Pidämme söpöistä, pikkupojan näköisistä piirroshiiristä ja suurisilmäisistä animetytöistä, koska ne ovat niin lähellä meitä mutta riittävän kaukana, sillä Morin mukaan oli olemassa tietty kohta, niin kutsuttu *uncanny valley*, jossa olento näyttää jo lähes täydellisesti ihmiseltä eikä kuitenkaan ihan, ja äkkiä meidän sympatiamme katoaa ja tunnemme vain vastenmielisyyttä ja kauhua. Jotain saman-

laista oli myös siinä, mitä opettaja koki katsellessaan teini-ikäisiä oppilaitaan, A sanoi. Aikuisen kokoisia, aikuisen muotoisia, ihmissusia tai kyborgeja, joiden vierautta oli vaikea osoittaa ja silti sen aisti vailla epäilystä, kylmät väreet herättävä varmuus siitä, että tuo ihmisenkaltaisuus oli näennäistä. Ja kuitenkin, A sanoi, hän oli melko varma, ettei hänen outo olonsa oppilaiden äärellä johtunut yksinomaan teini-iästä, kyse oli jostain henkilökohtaisemmasta, jostain mikä oli alkanut vaivata häntä jo kuukausia sitten ja mikä oli kasvanut puistatukseksi aina hänen vilkaistessaan oppilaita.

"Knulla, knullar, knullade, knullat", ruotsi sanoi. "Sen ne kyl osaa taivuttaa mut ku pitäis osata kysyä tietä tai..."

A kaivoi esille puhelimensa ja avasi selaimen. Ira katseli häntä arkana ja ärsyttävänä kirjailijakuvassaan, ja A aisti *uncanny valleyn* kostean ilman tulvahtavan kasvoilleen. Miten tämä olikin onnistunut säilyttämään olemuksessaan puberteettisen keskeneräisyyden, vaikka tavallisesti ihmiset kadottivat sen viimeistään 20 ikävuoteen mennessä.

"Knulla, knullar..." kotitalous hihitti, ja A tunsi ärtymyksen kohoavan mahahappojen mukana kohti suuta. Hän nieleskeli, yritti painaa epämiellyttävän tunteen alas kahvilla, mutta siitä ei ollut apua. A sanoi miettineensä, mitä ihmiselle teki työskennellä vuodesta toiseen murrosikäisten parissa. Tosiasiassahan murrosikä oli vain pieniltä osin endokrinologinen ja mitä suurimmissa määrin sosiaalinen kriisi. Kyse oli vallankumouksesta, A sanoi, ja oli valhetta väittää, että murrosikäiset riitelisivät ja koettelisivat rajoja, aikuiset riitelivät ja takertuivat rajoihin paljon rajummin, sillä niillä oli enemmän menetettävää, asema yhteisön huipulla, oikeus hallita ja alistaa, mutta siinä missä keskimääräinen murrosikä kesti muutamia vuosia, joiden aikana lapsi useimmiten integroitui aikuisten yhteiskuntaan, peruskoulussa murrosikä ei loppunut ikinä. Opettajat vanhenivat, mutta oppilaat pysyivät sopeutumattomina teineinä, eikä kukaan taistellut niin kuin yläasteen opettaja, ei yksikään teollisuuselämän johtaja tai eläkeikää hipova pekonipastapoliitikko. Nuoret kamppailivat saadakseen elää ja aikuiset kamppailivat torjuakseen kuoleman. Siinä murrosikä yhdessä virkkeessä, A sanoi, lässyttäkööt omille motiiveilleen sokeat opettajat lasten oikeuksista mitä lystäävät, mutta aikuiset vihasivat ja pelkäsivät lapsia ja niissä itävää kuoleman siementä, ja etenkin ne vihasivat ja pelkäsivät murrosikäisiä, joissa tuo siemen kasvattaa juuret, puhkeaa silmuksi ja alkaa tukahduttaa kypsempää kasvustoa. Ja hän oli ollut suorastaan luonnottoman rauhallinen ja selkeä, A sanoi, ja siitä huolimatta hänen puheensa oli kuultu pelkkänä keskenkasvuisen sekoiluna, hän oli hallinnut pelkonsa, epätoivonsa ja kiukkunsa, ja silti hänen käytöksensä oli nähty ylitunteellisena *hysteriana*, hän oli pakottanut itsensä järkevämmäksi, itsenäisemmäksi ja vastuuntuntoisemmaksi kuin useimmat aikuiset, mutta teini-ikäisyyttä oli mahdotonta paeta, turha käydä suihkussa, turha käyttää deodoranttia, kun puberteettihienhaju tunki joka ikisestä huokosesta, ja vaikka ei tunkenut, ne haistoivat sen silti, sillä biologisointi oli pelkkä keino peittää viha ja pelko *murkkuja* kohtaan, tuskin oli sattumaa, että samalla sanalla viitattiin sekä teiniin että hyönteiseen, suuret ryhmäkoot vain vahvistivat vaikutelmaa epäinhimillisenä mölisevästä laumasta, kun taas opettajat, A sanoi, paistattelivat rationaalisessa subjektiudessaan, ne olivat aikuisia ja siten koskemattomia paitsi ilmeisesti kemian sijainen, jonka harteille Vanhala oli juuri laskenut kätensä, ehkä koska sijainen oli nuori ja tämän olemuksessa oli vielä kaurismaista epävarmuutta. A kuuli ruotsin selittävän, miten äänestysikää pitäisi nostaa, eikä Esomeprazol auttanut, mahanesteet syövyttivät A:n nielun epiteelejä, hän kaivoi

käsilaukustaan Gaviscon-pullon ja joi, hivuttautui naulakoille, laski kahvikuppinsa kenkätelineelle ja suuntasi ulos.

Liuta pastellisävyisiin, kukkakuosisiin paitoihin ja kiiltäväkankaisiin pilottitakkeihin pukeutuneita ysiluokkalaisia tyttöjä tuli vessojen kohdalla vastaan ja aiheutti tutun, inhan väristyksen. Ne sentään saivat käydä rauhassa pissalla, A sanoi, toisin kuin hänen ala- ja yläasteellaan, joissa vessakäyntejä varten oli pitänyt pyytää lupa, ja aina joku opettaja ilmestyi silti hätistelemään jonottajia ulos. Opetusvälinevarasto oli lähin paikka, johon paeta. A kiiruhti sinne alas rappusia, ohi *Ikuiset arvet* ja *Sanat jättävät jäljen* -julisteiden, ohi kasiluokkalaisten, joista yhdellä oli T-paidassaan Kurt Cobainin naama ja teksti *Smells Like Teen Spirit*, vaikka Cobain oli vihannut laulua, sitoihan se tämän teinien paarialuokkaan. A paiskasi oven perässään kiinni ja röyhtäisi. Vastassa oppikirjojen, ruutuvihko- ja kopiopaperilaatikoiden täyttämät hyllyt ja lukemattomat hylätyt piirtoheittimet kuin sukupuuttoon kuolleen lajin viimeiset raadot. Peräseinän raolleen jääneestä ikkunasta kuulsi kostea aamu. Kansakouluaikaisia opetustauluja, vanhentunut Turun kartta ja haaltunut piirroskuva Kauppatorista ikuisuus sitten purettuine rakennuksineen. Pöly tunki keuhkoihin, sillä ilmeisesti ulkoistukset, kilpailutukset, tehostukset ja alihankinta olivat kutistaneet siivouskustannukset niin minimiin, että paikat jäivät sotkuisiksi hyvin halvalla, kun joku siivooja kiirehti intervallijuoksijan sykelukemissa kohteesta toiseen palkalla, jolla ei elänyt. A istahti vanhanaikaisen puupulpetin kannelle ja puristi kaksin käsin mahaansa. Oli vain ajan kysymys, milloin polte äityisi täyteen, lamaannuttavaan mittaansa. Keski-ikäisten miesten vaivoja, oli Henriikka kommentoinut hänen alituista närästystään, kivikovia hartioitaan ja korkeaa verenpainetta. Keski-ikäisten, ylipainoisten, eläinperäisestä ravinnosta nauttivien,

päihteitä käyttävien ja luonnevikaisten miesten vaivoja, A sanoi, Nordinin vaivoja. Hän ajatteli muumioituneita rottia, ja että oli itsekin muuttumassa sellaiseksi.

Opetusvälinevaraston oven läpi kantautui oppituntien aloillaan olon ja pitkästymisen jälkeinen häly. A muisti Iran istumassa viereisessä pulpetissa, tämän lysähtäneen olemuksen, alas painuneen katseen, joka piiloutui vaaleana roikkuvan otsatukan alle, ja silloin hän sen tajusi. 1990-luku, A sanoi, se oli muodissa, ne pukeutuivat niin kuin hänen peruskouluaikoinaan oli pukeuduttu, eivätkä silti aivan, sillä muoti oli pikemminkin nostalgisen viitteellistä kuin tunnontarkka toisinto, sitä paitsi nämä olivat keskustan nuoria, kun taas muodin suodattumista Kaarinaan olivat säädelleet pikkupaikkakunnan monimutkaiset sosioekonomiset lainalaisuudet. Värit, A sanoi, olivat enimmäkseen olleet kiellettyjä. Spektri liikkui mustasta ja harmaasta tummansiniseen ja armeijasävyihin. Pilottitakkeja käyttivät pikkuskinit eivätkä hyvin koulussa pärjäävät tytöt. Kukkakuoseja näkyi vain televisiossa ja äitien trikoohousuissa. Ala-asteella Tallinnan Mustamäen torilta hankitut, väärennetyt Adidas-nappiverkkarit ja napapaidat. Yläasteella synkät hupparit ja kiiltäväkankaiset, aikuismaiset paitapuserot, beesit villakangastakit ja bleiserit, paksut meikkivoidekerrokset, paakkuuntunut ripsiväri ja epätoivoinen yritys näyttää aikuiselta. A sanoi muistavansa, kuinka Eveliina kerran yhdeksännellä luokalla tuli kouluun hennon vaaleanpunaisessa T-paidassa. Periaatteessa sellainen oli silloin muodissa. Käytännössä se ei ollut muodissa Kaarinassa. Kaikki huomauttelivat Eveliinalle tämän T-paidasta. *Ai pinkki. Et pistit sit tommose.* Naapuriluokkien pojat huutelivat. Tytöt naureskelivat selän takana. Ja Eveliina oli sentään suosittu, A sanoi, vieläpä sellaisella epätyypillisellä tavalla, johon ei juurikaan liittynyt muiden polkemista. Mutta siinä todellisuudessa edes vakaa asema hierarkian yläpäässä ei suojellut Eveliinaa

vaaleanpunaisen paidan stigmalta, siinä todellisuudessa hailakat kukkakuosit tai Nirvana-paita olisivat olleet sosiaalinen itsemurha. Ei kukaan pukeutunut hailakoihin kukkakuoseihin tai kuunnellut Nirvanaa. Paitsi Ira, A sanoi. Ira, joka tuli Turun keskustasta. Poikkeusjärjestelyllä. Kahdeksan kilometriä vaivalloista bussimatkailua, jotta tämä pääsisi heidän taantumukselliseen lähiökouluunsa, heikkolahjaiselle musiikkiluokalle.

Oppikirjahyllyn takana risahti. A säpsähti. Hän aisti läsnäolon, epämiellyttävän varmuuden siitä, ettei ollut yksin, tai ehkä, A sanoi, hänestä oli tuntunut siltä siitä hetkestä lähtien, kun hän oli nähnyt Iran Science Parkissa. Naistenlehden valokuvan kalpea hahmo, pingottuneet kaulajänteet hänen näkökenttänsä rajalla. Hänen sykkeensä kiihtyi, eikä siinä tietenkään ollut mitään järkeä, A sanoi, todennäköisesti äänen oli aiheuttanut joku koulun salaperäisen mutta yhä vitaalisen rottapopulaation edustaja, sillä Vanhalan mukaan myrkyttäjän ponnistukset eivät olleet tuottaneet tulosta, opettajainhuoneen keittonurkkauksesta oli löytynyt papanoita. A keräsi rohkeutensa, hiipi hyllyn taakse ja melkein kirkaisi nähdessään Nordinin nojautuneena rikkinäiseen kopiokoneeseen, harmaat, veltot kasvot, tyhjä ilme, jotenkin kangistunut olemus, mutta tämä nostikin katseensa, ilmeisesti elossa. A tajusi hajun jo ennen kuin Nordin kumartui ähkien noukkimaan lattialla kytevän tumpin.

"Mitä sä..."

"Siäl sata", Nordin mutisi ja pisti tumpin pieneen muoviseen filmikoteloon. Kopiokoneen päälle oli aseteltu auki kirja, näemmä tämä oli edennyt jo Turun puretut talot -kirjasarjan 14. osaan. A asteli ikkunalle ja hengitti viileää, vetistä ilmaa. Toinen vaihtoehto oli hengittää pölyä ja Nordinin ylitsekäypää katkua. Nordin kröhi, raapaisi tulitikun ja sytytti uuden tupakan.

"Aattelit sit polttaa koulun", A sanoi.

Nordin alkoi yskiä kovaa ja repivästi ja otti tukea kopiokoneesta. A mietti, pitäisikö hänen tehdä jotain, taputtaa esimerkiksi selkään, mutta hän vain seisoi ja katsoi, ja vähitellen puuska asettui, Nordin kampesi itsensä pystyyn, imi tupakasta pitkän, nautinnollisen vedon ja pidätteli savua ennen kuin päästi sen leijumaan ulos.

"Ei se mitään", A sanoi. "Ne pistää sen jonkun lapsen piikkiin. Jonkun syrjityn raukan joka on kiinnostunut toisesta maailmansodasta ja filosofiasta."

Nordin alkoi haroa kulahtanutta, ruudullista takkiaan, joka näytti kasvaneen kiinni tämän nahkoihin, ja yhden pelottavan hetken A kuvitteli, että Nordin aikoi riisuutua, mutta tämä onkikin povitaskustaan ryttyisen ja kellastuneen mustavalkokuvan ja mutisi, että katos tätä, ja A otti kuvan, jossa tuntui aavistus Nordinin kehon lämmöstä, ja tunnisti patsailla, korinttilaisilla kaksoispylväillä ja torneilla koristellun linnamaisen talon, paitsi että kuvassa rakennus oli lohduton raunio, murskatut tornit, seinät pelkät sortuneet rangat ja perustukset vinossa. Etualalla Kauppatorilla seisoi tuima, olemukseltaan epämääräisesti kalakauppiasta muistuttava nainen.

"Mamma. Se orotta vauva."

"Onks toi..."

"Ne purki se ennen ku mää kerkesi syntyä", Nordin sanoi. "Se oli kaikkest kaunempi kivitalo koko kaupunkis enkä mää kerinny eres näkemä sitä."

A yskähti. Oli mahdotonta ja aavistuksen epämukavaa yrittää kuvitella Nordin vauvana. Hän katsoi hetken kohteliaisuudesta Lindblomin tuhottua taloa ja ojensi kuvan takaisin.

"Mittä ei jätetä", Nordin sanoi. "Kaik viärä."

"Opettajainhuoneessa ne just uhosi että äänestysikää pitäis nostaa."

"Sora aikka ne laitto alaikäset rintamal", Nordin sanoi. "Alle kahrenkymmeneyhre vanhat ei saanu äänestä taik osta viina mut rumputule ne kelpas. Tämä o vanhatte ihmiste maa."

Nordin mulkoili häntä, ikään kuin A olisi ollut henkilökohtaisesti vastuussa väestörakenteen vinoumasta, Turun kaupunkikuvan mullistuksista ja alaikäisten lähettämisestä eturintamaan.

"Ja sit ihmetellän ku joku mukula tule pyssyn kans koulu", Nordin sanoi.

"Mä en ihmettele", A sanoi, mutta uusi yskänpuuska tempaisi Nordinin mukaansa eikä tämä kuunnellut.

Kello soi. Korvia raastava pärinä, niin kuin jotain, jolla pelotellaan karjaa teuraalle. Käytävältä kantautui tuttu ryminä, kun oppilaat suuntasivat kohti luokkia, ja opettajien huudot, kun ne komensivat niitä liikkumaan rauhallisesti ja pitämään vähemmän meteliä. A tunsi sateen kasvoillaan. Hetken hänellä oli kiusaus sanoa jotain Irasta muttei tiennyt, miten olisi muotoillut ajatuksensa järkevälle aikuisten ihmisten kielelle, ei sitä voinut muotoilla järkevälle aikuisten ihmisten kielelle, järkevä aikuisten ihmisten kieli oli tarkoitettu palvelemaan järkeviä aikuisia ihmisiä, ei keskenkasvuisia, eläimiä, hulluja tai Iran kaltaisia, ja Nordin oli oikeassa, mitään ei jätettäisi, ei yhtä ainutta kaunista taloa, ei yhtä ainutta aarniometsää, koralliriuttaa tai saastumatonta maakappaletta. Ne purkaisivat ja pilaisivat kaiken, A sanoi, ikään kuin voisivat sillä tavalla ottaa sen mukaansa hyvin varusteltuihin, muovilla vuorattuihin hautoihinsa.

"Et sattumalta tiedä miks Gustaf Mauritz Armfelt vihasi niin kovasti Turkua?" A kysyi.

"Parempi olis kyssy et kuin turkulaiset viha niim pal Turkku", Nordin sanoi.

A odotti. Nordin tunnusteli takkinsa taskua, ele, josta A päätteli tämän kaipaavan vielä yhtä tupakkaa.

"Akatemist kyvyttömyt ja taantumusmeininki", Nordin sanoi lopulta. "Simmottos mää ole ai veikannu. Se opiskeli nuarena Turu Akatemias ja varmanki suivantus ku pelkä aatelisnimen kans ei päässy sivistyneistö mukka. Ku olis tarvinnu osata jottan kans. Ei mikkä ol nii vaarallinen ku tyhmä ja päättäväine ihminen ketä viha tiatto."

"Kristityt jotka murhasi Hypatian", A sanoi.

"Ne ketkä kasvatta ryhmätten kokoi", Nordin sanoi

"Vanhala."

Nordin naurahti.

"Men kotti", tämä sanoi.

"En mee."

"Mää en tiärä kummottos tämä vois sanno simmottos ku nykysin kaik tarttis sanno niim pal hianoste mut su silmäs verestä, sum pairas o fläkki ja..."

"Musta sulla ei oo varaa..."

"Mää ole ollu juamat vuarest kakstuhat. Jos sää menet kotti ni mää en kerro Vanhalal."

"Mä en juo, mä juoksen ja jos sä annat olla mä en kerro Vanhalal et sä poltat sisäl."

"Mulha o vakityä."

"Sul on keuhkoahtauma."

Nordin tumppasi tupakan ja nykäisi ikkunan kiinni. He lähtivät opetusvälinevarastosta samalla ovenavauksella mutta toisiaan kyräillen kuin riitaisat rakastavaiset. Anakronistisesti pukeutunut tyttöporukka väisti heitä, A tuijotti niiden navan paljaaksi jättäviä neuletoppeja, ja hänen mahaansa vihlaisi niin että hän oli taipua kaksin kerroin. Nordin vilkaisi häntä ja päästi paheksuvan yskän.

"Okei sit", A sanoi ja piteli vatsaansa. "Mut millon sä jäät eläkkeelle? Mähän voisin saada sun viran."

"Emmää jää ikä", Nordin sanoi, ja jollain pahaenteisellä tavalla se kuulosti todelta.

A sanoi, että tyhjentyneessä koulunpihassa oli aavistuksenomaista pingottuneisuutta, ikään kuin etuoven katos, asfaltti ja koulurakennuksen seinät olisivat kihelmöineet vielä hetki sitten välituntia viettäneistä oppilaista. Sade oli tiheää ja kasteli hänen lenkkitakkiaan, kun hän kumartui avaamaan pyörän lukon. Miten helppoa oli vain lähteä, jättää taakseen rutiini, joka oli kiinnittänyt hänet osaksi ihmiskuntaa, niitä, jotka söivät, nukkuivat, kävivät töissä, koulussa ja suunnittelivat tulevaisuutta. Samalla kaupunki hänen ympärillään tuntui avautuvan, muuttuvan painavammaksi ja todellisemmaksi, kuin jokin tavallisen elämän synnyttämä verho olisi väistynyt hänen hypätessään pyörän selkään ja lähtiessään polkemaan autotien laitaa. Talojen kivi- ja betonirungot, sateesta tummanharmaa ja väreilevä asfaltti, katolta toiselle lehahteleva naakkaparvi. A sanoi, että hän oli kokenut vastaavaa ainoastaan silloin, kun oli lintsannut koulusta. Toisaalta lähtemisen aiheuttama helpotus ja rauha, toisaalta kauhu siitä, ettei hän ehkä enää koskaan pääsisi takaisin muiden keskuuteen ja että sen sijaan hänen olisi kiinnitytttävä katuihin, taloihin ja taivaaseen, koko tuohon repaleiseen karttaan.

Hänen lintsaamisensa oli alkanut yhdeksännellä luokalla, A sanoi. Jos hän oli pyörällä, hän polki yksinkertaisesti kotiin, mutta joskus talvella hän oli liikkeellä linja-autolla. Joinain sellaisina päivinä hän näki Iran seisomassa pysäkillä. Ei sillä samalla, jolla hän itse seisoi, vaan eri puolella tietä, matkalla Turkuun. Ira, tämän sosiaalinen itsemurha -vaatteet ja pelokas ryhti, A sanoi. Ira, tämän ohut, vaalea tukka, koko *uncanny valley* -olemus. Kerran A siirtyi seisomaan Iran puolelle tietä, odotti

tämän kanssa Turun bussia ja kun se tuli, nousi sisään ja istuutui taakse niin, että saattoi katsella tätä. Tämän ikkunaa vasten valuva halju hahmo, A sanoi. Tämän kukkakuosinen reppu retkottamassa raollaan. Ennen tuomiokirkon pysäkkiä Ira painoi stoppia ja kun tämä jäi bussista, A teki samoin. Ira käveli jokirantaan, A seurasi, ohi uuden Aboa Vetus Ars Nova -museon Hämeentielle ja sieltä jyrkkiä portaita ylös Vartiovuorenmäen ryteikköiseen puistoon. Ira liikkui kuin unissakävelijä, ohi merenpinnan muinaisia korkeuksia ilmoittavien kylttien ja villiintyneiden pensaiden, ohi Carl Ludvig Engelin suunnittelemän tähtitornin, ohi toisen maailmansodan aikaisen ilmatorjuntatykin ja jugendtyylisen vesisäiliön pumppuhuoneen, pitkin kuollutta nurmea ja puiston laidan kujia. Ohi Johan Gadolinin kemian laboratorion, jonka vieressä oli 1800-luvulla sijainnut ihana hedelmätarha ja Suomen ensimmäinen tivoli Surutoin, alas Kaskenmäkeä takaisin joelle, yli Aurasillan, ohi Kauppatorin ja Hansakorttelin kohti Taidemuseota ja Puolalanpuiston kumpareita, päämäärättömästi mutta nopeasti, kuin suorittaen jotain hämäräperäistä maanmittausta. A ei pitänyt kaksistakaan etäisyyttä, ei edes yrittänyt, eikä hän tiennyt, mitä olisi sanonut, jos Ira olisi äkisti kääntynyt ja kysynyt, mitä hän kuvitteli tekevänsä, mutta Ira ei kääntynyt. Tämä ei katsonut kertaakaan taakseen, ja silti, A sanoi, hänellä oli tunne siitä, että tämä tiesi hänen seuraavan. Kun Ira poikkesi karkkikauppaan, A epäröi ulkona mutta meni sitten perässä. Hän vaani imeläntuoksuisten hyllyjen välissä, kun Ira valitsi kovia pillerin muotoisia salmiakkeja, jotka puraistessa hajoavat jauhoksi ja liukenevat suuhun. Hän odotti, kun Ira asteli kassalle, otti pussin ja muovilapion ja kauhoi itselleen samanlaisia. Ira lähti, A meni äkkiä maksamaan ja katsoi vaahtokarkkitynnyreiden välistä ikkunan läpi, miten Ira vaelsi alas katua ja tämän katse oli tyhjä ja tämän leuat jauhoivat.

A otti vaihtorahat ja ryntäsi ulos kaupasta muttei nähnyt Iraa. Hän lähti juoksemaan, juoksi kuin hänen elämänsä olisi riippunut Irasta, kunnes viimein Kauppatorilla hän tajusi kadottaneensa tämän, pysähtyi ja tunki suuhunsa salmiakkitabletteja, ne polttelivat kieltä ja kitalakea, ja niiden maku sekoittui outoon, kurkkua puristavaan tunteeseen, jolle hän ei löytänyt sanoja.

Osapuilleen 20 vuotta myöhemmin sama tunne sai A:n mutkittelemaan polkupyörineen autojen seassa, syöksähtämään liikennevaloista yli keltaisella ja pysähtymään karkkikaupan eteen. Hän löysi yhä pillerin muotoisia salmiakkeja. Hän osti niitä ison pussillisen ja jatkoi matkaa alas Kauppiaskatua kohti Kauppatoria, joka ei enää ollut tori vaan suunnaton mutakuoppa Turun ytimessä. Vuosikymmenten junttaaminen ja lehmänkaupittelu olivat ajaneet ohi kunnallisdemokratiasta, ja keskustaan oli alettu rakentaa massiivista, maanalaista parkkipaikkaa, ikään kuin ei yksin poliittinen päätöksentekokulttuuri vaan myös Turun kaupunkisuunnittelu olisi jumittunut ikuiselle 1960-luvulle, jolloin valtaapitävät inspiroituivat yhdysvaltalaisista pakokaasuhelveteistä ja visioivat Turusta *automiehen kaupunkia* oletettavasti kai vastakohtana ihmisten kaupungille. Vanhat rakennukset ja puut joutivat lähteä levennettyjen kaistojen tieltä, polkupyörille tai joukkoliikenteelle ei ollut sijaa. Nordin oli näyttänyt A:lle noita muinaisia kaavoja, joissa moottoritiet oli piirretty milloin saartamaan keskustaa ja halkomaan Katariinan keskiaikaista kirkkomäkeä ja Raunistulan puutaloaluetta, milloin jyräämään läpi jopa Ruissalon luonnonrikkaan saaren. *Maanalaiset pysäköintipaikat tukevat myös Turun tavoitetta olla hiilineutraali kaupunki vuoteen 2029 mennessä*, A luki Toriparkin vaneriaitaan kiinnitetystä tiedotteesta. *Positiivinen ympäristövaikutus syntyy siitä, ettei vapaata pysäköintipaikkaa tarvitse etsiä, kun pysäköintikapasiteetti lisääntyy niin sanotusti yhden luukun*

periaatteella. Kotikutoinen vastine niille valheille ja epätiedolle, joita öljy-yhtiöt olivat alkaneet levittää tajuttuaan hiilidioksidin vaikutukset ilmastoon. Ne olivat tosiaan tienneet, A sanoi, jo paljon ennen hänen syntymäänsä ne olivat tienneet ja käyttäneet käsittämättömiä rahasummia tukahduttaakseen tiedon, uhranneet käytännössä katsoen koko biosfäärin osakkeenomistajiensa tuottojen puolesta. Hänen nähdäkseen ainoa järkevä käyttötarkoitus kauppatorin työmaalle olisi, että parkkipaikkalobbarit, Turun kaupunginhallitusten jäsenet, asemakaava-arkkitehdit, lahjuksia jakelevat grynderit, Darren Woodsit ynnä muut öljy-yhtiöiden toimitusjohtajat ja hallituslaiset viimeiseltä kuudelta vuosikymmeneltä rahdattaisiin kaikki parkkipaikan monttuun ja annettaisiin jonkun torinlaidan arvokiinteistön romahtaa päälle. Ainakin Engelin suunnittelema vihreäkupolinen Ortodoksinen kirkko kärsi huterasta maaperästä, vuonna 1839 valmistuneen Åbo Svenska Teaterin seinät rakoilivat, ja hiljattain Hansakorttelin alla kulkenut putki oli räjähtänyt aiheuttaen sellaisen vesivahingon, että 180-vuotias ravintola Foija oli joutunut lopettamaan toimintansa. Koko planeetta vajosi mutaan ja lohkeili ja kärsi vesivahingoista, A sanoi, mutta Turussa vihattiin yhä polkupyöräilijöitä ja haluttiin keskustaan lisää autoja, ja opettajainhuoneessa ne olivat lähes yksimielisiä siitä, että koululaisten ilmastolakkoilu oli turhanpäiväistä temppuilua, tapa päästä *lintsaamaan*. Vanhala oli jopa ottanut asiakseen kirjoittaa Turun Sanomiin yleisönosastokirjoituksen, jossa tämä epäili lasten lakkoilevan ennen muuta siksi, ettei koulussa ollut *kivaa*. Lapset olivat huolissaan kokonaisten elossapitojärjestelmien romahtamisesta, mutta Vanhala operoi yhä sellaisilla käsitteillä kuin *kiva* ja sotki puheissaan toistuvasti *saastuttamisen roskaamiseen*. *Kannattais ehkä vilkasta IPCC:n raportteja*, A oli sanonut opettajainhuoneessa, mutta vaisusti, olihan hän vailla vakituisen

työsuhteen suojaa, ja sitten joku oli sanonut, että ainoa, mitä se ruotsalaistyttö saisi aikaan istumalla kylmällä portaalla, olisi virtsatientulehdus, ja kaikki paitsi A ja Nordin ja pari nuorinta sijaista olivat nauraneet, sillä tietenkin se meni niin, että lapset saivat ilmaista mielipiteensä vain ja ainoastaan silloin, kun ne olivat omaksuneet jo niin täydellisesti aikuisten arvot, ettei niillä mitään mielipidettä ollutkaan.

Toriparkkityömaa näytti puhjenneelta paiseelta, jonka alta oli paljastunut rosoinen, märkivä sisus, kun A kurkisti kevyelle liikenteelle rakennetun ahtaan vaneritunnelin seinään sahatusta aukosta. Satoi ja sateen läpi A saattoi kuvitella näkevänsä entisen Kauppatorin, joka oli ollut eloisa ja täynnä ihmisiä ja yllä kaartelevia lokkeja, torikauppiaita huutelemassa tarjouksia, kaupunkilaisia kahvittelemassa ja ostamassa kalaa ja vihanneksia. Hän aisti takanaan Lindblomin talon koristeellisen julkisivun patsaineen ja pilareineen, hän aisti Aurakadun ja Yliopistonkadun kulmassa häämöttävän vuonna 1878 valmistuneen eurooppalaistyylisen ja elegantin Hotelli Phoenixin, jossa majaa oli pitänyt muun muassa Turun yliopisto, kunnes rakennus oli vuonna 1959 jyrätty vakuutusyhtiö Salaman harmahtavan, tasakattoisen kerrostalokompleksin tieltä. Aurakadun ja Eerikinkadun kulmassa uusrenessanssisen postitalon pylväsrivistö kuultamassa kuin vaalea haamu KOP-kolmion raskaan, monikerroksisen julkisivun lävitse. Hän ja Henriikka olivat seisseet tuossa kaupungin rumimmaksi äänestetyssä, drive-in-pankkeineen täydellisesti 1960-luvun autokaupunkihenkeä edustavassa rakennuksessa, sälekaihtimilla peitetyn ikkunan ääressä maistraattivirkailijan ottaessa valokuvaa, A sanoi, olivat seisseet ja seisoivat yhä, niin kuin alkuperäinen, vuonna 1976 purkuun joutunut viehättävä, jugendtyylinen hotelli Hamburger Börs seisoi yhä uudemman, vastikään puretun alla mielenosoittajien

ikkunoihin ripustamat surunauhat sateessa roikkuen. Keskenkasvuisten kiihkoiluksi ja sentimentaalisuudeksi, sellaiseksi jugendhotellin purkamisen vastustaminen oli Nordinin mukaan leimattu, A sanoi, tämä oli ollut 1970-luvun protestissa mukana ja kertoi, että hotellin viimeinen asukas keräsi vielä huoneessaan tavaroitaan, kun nosturin nokassa roikkuva moukari odotteli jo ensimmäistä iskua.

Pääkirjaston edessä seurue säänpieksemiä juoppoja värjötteli kaljoineen. A lukitsi pyörän, asteli sisään ohi tupakkatehtailija Fredric von Rettigin tuikean rintakuvan, vaelsi hyllyjen välistä p-kirjaimelle ja löysi kappaleen Iran molempia romaaneja. Hän piteli kirjoja kasvavan kuvotuksen vallassa, ajatteli, että hänen pitäisi laittaa ne takaisin ja antaa olla, mutta samalla hän tiesi, ettei ollut koskaan osannut antaa olla, kun kyse oli Irasta. Hän lainasi romaanit ja palasi ulos, missä päivä ei osoittanut kunnollisia alkamisen merkkejä, ja jatkoi pyöräilyä Vähätorin poikki ohi Casagrandentalon, joka oli saanut nimensä rakennuksen pelastaneelta arkkitehti Benito Casagrandelta, suunnilleen ainoalta nykyturkulaiselta, josta puhuttaessa Nordinin äänessä oli kuultavissa pieni lämpö. Joskus Casagrandentalon tontilla oli sijainnut vähävaraisista ja sairaista huolehtinut Pyhän Hengen talo, A sanoi, myöhemmin siihen oli kohonnut Seipelin Sali, jossa järjestettiin rikkaan väen suurellisia tanssiaisia, ja vuonna 1801 oli Henrik Gabriel Porthan valittanut kirjeessään huoneisiin pinttynyttä kamelinvirtsan katkua, jälkiä taannoisesta eläinnäyttelystä.

Ohi jokirannan suurten, lehdettömien jalavien ja lehmusten, jotka leipurimestari Wahlgrenin leski Maria oli antanut istuttaa ehkä muistoksi koleraan kuolleelle miehelleen, ehkä hyvitykseksi siitä, että leipurin paloturvallisuusmääräysten vastainen kaksikerroksinen puutalo oli edistänyt suurpalon leviämistä.

Nordinin mukaan Aurajokiranta oli ollut pitkään huonoa aluetta, roskaista ja levotonta, ja tämä väitti, että vesi oli ollut niin saastaista, että se kupli ja haisi, ja keväisin esiin naarattiin polkupyöriä, roinaa ja ruumiita kuutiokaupalla. A ei ollut varma, milloin ranta oli muuttunut kaupungin keulakuvaksi, hänestä, viereisen pikkupaikkakunnan lapsesta, se oli aina ollut ihmeellinen vapauden ja mahdollisuuksien paikka. A sanoi muistavansa, miltä jokirannan valot näyttivät autonikkunasta, kun hänen äitinsä haki häntä kotiin keskustan teinidiskosta, jossa hän oli suudellut ensimmäistä kertaa. Rantabulevardin katulyhtyjen kellertävät pallot toistumassa mustasta vedestä, ne näyttivät merkkivaloilta, käskivät seurata, ja hän seurasi, yhdeksännen keväällä hän haki opiskelemaan Juhana Herttuan taidelukioon Turkuun, sillä kaupungin mudanmakuinen hanavesi oli pieni haitta verrattuna siihen lietteiseen kuoleman ilmapiiriin, joka Kaarinassa vallitsi. Jokiranta, sen ruohopenkereet, kivetyt reunat ja valtavat lehtipuut. Jokiranta, sen seksuaaliset mahdollisuudet, tarinat hukkuneista ja hukutetuista. Niin kuin Valpuri Kyni, 1600-luvulla Aurajoessa suoritetusta vesikokeesta selviytynyt noita, olisi viittonut reittiä ja sanonut, että tänne sinä kuulut, tänne sinunlaisesi aina kuuluvat. Oli ironista, A sanoi, että kaupunki, joka oli poikkeuksetta puolustanut vanhan raivaamista uuden tieltä, esitteli itseään 2000-luvulla kuvilla siististä ja hyvin hoidetusta jokirannasta ja sen muutamista säästyneistä arvokiinteistöistä. Siellä Ira oli poseerannut haastattelukuvissaan hauraana ja epävarmana, ikään kuin olisi takanaan häämöttävien rakennusten tavoin vain hädin tuskin välttänyt jonkin massiivisen tuhon, vieressään jokasyksyiset, korkeat kukkaistutukset, joiden lomasta A oli joskus 16-vuotiaana humalaisena taidelukiolaisena etsinyt epätoivoisesti pissapaikkaa, sillä kaupunki kieltäytyi pystyttämästä rannan läheisyyteen julkisia vessoja,

koko Turku kuseskeli puskiin, joka ikisessä idyllisessä puistikossa löyhkäsi virtsa, ja joka vuosi joku uhkarohkea jokeen pissaaja vierähti kiviseltä penkereeltä ja hukkui, eivätkä ne silti saaneet puhdistettua jokirantaa ihmisistä, A sanoi, eivät teineistä, juopoista tai muuten edustuskelvottomasta aineksesta, joka hakeutui veden äärelle, niin kuin ne olisivat ainoita, joita tämä pieni, säästynyt pala kauneutta jaksoi todella liikuttaa.

Kirkkosillan kulmalla A pysähtyi odottamaan liikennevalojen vaihtumista tietoisena takanaan lepäävästä 170-vuotiaasta ravintola Pinellasta ja Gylichin pylväiköstä, joka turkulaisen taiteilijaryhmän animaatiossa vähitellen ränsistyi ja murtui, kun luonto otti rakennuksesta vallan, doorilaiset pilarit hapertuivat ja katto notkahti, kunnes viimein ravintolan takana häämöttävä Porthanin pronssipatsas hävisi tuoliltaan, eräänlainen historian loppu, A sanoi, sillä Porthania tituleerattiin *Suomen historian isäksi*. Juuri Porthan oli tuonut Turun Akatemiaan historiantutkimuksen, joka perustui muuhunkin kuin villiin arvailuun ja sepittelyyn, juuri Porthan oli perustanut tiedettä, taidetta ja suomalaista kulttuuria ajavan Aurora-seuran, julkaissut maan ensimmäistä, hämmästyttävän korkeatasoista sanomalehteä, istuttanut uuteen akateemikkopolveen innostuksen kansanrunoutta, suomenkieltä ja paikallishistoriaa kohtaan ja sytyttänyt muutamassa vuosikymmenessä turkulaisen hengenelämän sellaiseen loistoon, että pikkuruinen kipinä siitä saattoi kyteä yhä. Liikennevalot vaihtuivat, A polkaisi pyörän selkään ja vilkaisi Porthania, joka istui graniittikuutiollaan pää painuksissa, jotenkin alistuneena. Ohi Unikankareen kumpareella lepäävän tuomiokirkon, jossa hän ja Irakin olivat laulaneet rumissa, laivastonsinisissä kuoropuvuissaan, Iran sopraano, A:n mezzosopraano, ja miten heidän äänensä olivat kaikuneet ja soineet valtavissa, keskiaikaisissa kiviholveissa niin toisenlaisina kuin Kaari-

nan keskustan 1980-lukulaisessa punatiilikirkossa. Ohi pronssipatsaanakin ujolta ja hämmentyneeltä näyttävän Josef Julius Wecksellin, tuon Aleksis Kiven onnettoman aikalaisen, joka parikymppisenä ehti kirjoittaa joitain runoja ja menestysnäytelmän, kunnes joutui 42 vuodeksi Lapinlahden mielisairaalaan ja kuoli. Ohi aavemaisen loisteliaan Dahlströmin uusrenessanssipalatsin, jossa säilytettiin maan laajinta esoteerisen kirjallisuuden kokoelmaa, ohi liljakuvioin koristellun arkkipiispan residenssin ja sen pihapiirin sateessa muhkuraisina kiiltelevien puiden. Ehkä niidenkin oksistossa humisi jatkuva, muille kuulumaton puhe, jota ne eivät olleet valinneet ja jonka julki tuominen olisi johtanut pilkkaan, eristämiseen ja katkottuihin kauloihin, A sanoi, ainakin piispanpihan neljä profeettojen mukaan nimettyä poppelia, Jesaja, Jeremia, Hesekiel ja Daniel, olivat kaikki kokeneet väkivaltaisen lopun. Korkeamman tiedon tuojat kun saavat harvemmin osakseen kunniaa kuin vainoa.

Ohi entisen kasarmin puistikon, joka 1950-luvulla oli nimetty Tuomaanpuistoksi Suomen ensimmäisen aikalaislähteissä mainitun piispa Thomaksen mukaan, piispan joka, A sanoi, oli ilmeisesti väärennetyn asiakirjan turvin lahjoittanut mittavan maaomaisuuden sukulaiselleen ja eronnut virastaan epämääräisen korruption sekaisissa tunnelmissa, ikään kuin lyöden lukkoon, millaista kaupungin maankäyttöpolitiikka tulisi olemaan seuraavat 800 vuotta. Saattoi olla Tuomaanpuiston jättimäisten tsaarinpoppelien, lehmusten, vuorijalavien ja saarnien syytä, että A oli päätynyt opiskelemaan pääaineenaan juuri poliittista historiaa. Varjoisa puisto ja 1800-luvun puisissa kasarmirakennuksissa sijainnut poliittisen historian laitos olivat abiturienteille järjestetyllä tutustumiskierroksella näyttäneet siltä, kuin aika niiden ympärillä olisi pysähtynyt. A oli hakenut, päässyt ja jos hän vain olisi noudattanut professori Soikkasen neuvoja, hän

olisi juuri aloitellut työpäiväänsä laitoksella, sen sijaan että polki ohi kasarmin ja ohi Educariumin ja Publicumin tiedekuntatalojen, jotka vielä vuonna 2003 A:n aloittaessa yliopisto-opintojaan olivat näyttäneet vastavalmistuneilta ja hienoilta mutta joiden olemukseen oli vähitellen pinttynyt nuhruisuus ja ankeus, ikään kuin sama menetettyjen mahdollisuuksien happosade olisi syövyttänyt niin rakennuksia kuin häntä. Ohi opiskelijaruokalaneuroosien ja tenttipaniikkimuistojen. Ohi lukusalissa kirjojensa ylle kumartuneiden opiskelijoiden. A sanoi vastaanottaneensa opiskelupaikkansa päättäväisen optimismin vallassa, varmana siitä, että poliittinen historia auttaisi häntä saamaan otteen jostain, mikä tuntui hajoavan hänen ympärillään. Ehkä ajasta, A sanoi. Mutta yliopisto oli osoittautunut uudeksi yläasteeksi. Kaikki ne keskenkasvuiset ja kilpailuhenkiset poliittisen historian opiskelijat, jotka oli yllättäen sysätty aikuiselämään pois vanhempiensa valvonnasta, äkillisestä itsenäisyydestään kiihdyksissä ja sekopäisinä kuin joukko turkistarhasta vapautettuja minkkejä, A sanoi, täynnä hirvittävää tuhovoimaa ja kauhua, kasvatustieteilijöistä puhumattakaan, A sanoi, Luoja paratkoon kasvatustieteilijöitä…

Kohti Ylioppilaskylää, läpi alikulkutunnelin, jonka joku vitsikäs kaupunkisuunnittelija oli nimennyt Uraputkeksi ja jota A ilmeisesti kulki päivittäin väärään suuntaan, ohi hattaranvärisen kylpylähotelli Caribian ja Katariinan kirkkomaan, joiden keskinäinen läheisyys oli tuntunut A:sta aina merkitykselliseltä. *Ensin uidaan, sitten syödään*, luki mainoskyltissä kylpylän parkkipaikalla, mutta kenties oikeampi viesti olisi kuulunut: *Ensin uidaan, sitten kuollaan* tai *Ensin kuollaan, sitten uidaan*. Tyypillistä Turulle, A sanoi, viskoa keskiaikainen miljöö, vesiliukumäet ja 1960-luvun lopun luovuuden hengessä suunniteltu opiskelijalähiö sillä lailla sikin sokin. Ohi tontin, jolla oli sijainnut Yli-

oppilaskylän legendaarinen Three Beers -kellaribaari, A ja Henriikka olivat juhlineet siellä tupaantuliaistensa jatkoja, *kuin masentuneen ihmisen migreenikohtaus*, Henriikka oli nauranut Ylioppilaskylän betonielementtitaloja ja niiden räikeän tummansinisiä, vaaleansinisiä, punaisia ja keltaisia puuelementtejä ja tehostevärejä. He olivat tavanneet toisensa vain kolme kuukautta aikaisemmin, täysin älytön lähtökohta yhdessä asumiselle, A sanoi, ja jotenkin se oli silti toiminut, kymmenen vuotta opiskelijakaksiossa, kupruilevan muovimaton, läikikkäiden seinien ja erikoisiin aikoihin elämöivän naapuruston ympäröiminä. Ohi hautuumaan viereisen nurmikummun, jolla keskiaikaharrastajat tapasivat harjoitella miekkailua kasvivärjätyissä koltuissaan, taustallaan punamultamaalatut maatilat ja ikivanha kirkko, niin että pienen hetken niitä katsoessa saattoi tuntea tulleensa tempaistuksi toiselle vuosisadalle. Kerran, A sanoi, hän oli törmännyt kummulla ihmisen lanneluuhun, todennäköisesti haudankaivuun yhteydessä esiin noussut jäänne, mutta oli läheisestä hiekkakuopasta joskus löytynyt myös oikea roomalaismiekka, eikä mikään Ylioppilaskylässä tuntunut liian oudolta, ei alaston juoksija talviyössä, ei Guy Fawkes -naamari ja tohtorin hattu, ei psykoaktiivisilla aineilla vahvistettu seikkailu taloja yhdistävillä luhtikäytävillä, ei niqab-huntu tai korealainen uudenvuoden juhlinta tai seurue Star Trek -tyylisiä avaruusolentoja, ja välillä liikkuessaan alueen sekavilla pikkukujilla A havahtui kavioiden kopinaan ja näki miehen taluttamassa kaunista, liinaharjaista hevosta. Ylioppilaskylässä, A sanoi, oli toisin sanoen mahdollista olla rauhassa, ja synkimpinä unettomuuden hetkinään hän oli miettinyt, oliko mahdollisesti eronnut Henriikasta, jottei joutuisi eroamaan Ylioppilaskylästä, vaikka kaikesta päätellen Henriikka oli eronnut hänestä, ja A ymmärsi kyllä miksi.

Hän avasi ulko-ovensa, joka ensin oli ollut rairuohonvihreä mutta joka sittemmin oli vaihdettu uima-altaan turkoosiin, ja nosti pyörän eteiseen. Hän oli likomärkä ja niin uskomattoman väsynyt, että oli vaikea kuvitella, ettei hän saisi unta. Hänen lenkkitakin alta paljastuva kehonhajunsa järkytti häntä. Mutta kun A astui kylpyhuoneeseen mennäkseen suihkuun, hänet kohtasi erikoinen näky: oli kuin ulkona vallitseva sateinen maisema olisi jatkunut sisälle hänen kotiinsa. Katon läpi ropisi tasaisesti pisaroita, jotka valuivat lattiakaivoon ja kasaantuivat lätäköksi vessanpöntön eteen, missä kallistus oli epäonnistunut. Yläkerrasta kuului veden kohina, ja jokin A:n sumuisessa tietoisuudessa hälytti, että se oli kuulunut jo hänen lähtiessään kotoa. Yläkerran naapuri, A sanoi, se oli jälleen sammunut suihkuun. A kiskoi lenkkarit takaisin jalkaan ja juoksi rappuun ja toisen kerroksen luhtikäytävälle, jossa hän rutinoituneesti rämpytti ovikelloa ja paukutteli kylpyhuoneen ikkunaa, kunnes kohina taukosi ja hän erotti hirveän imaisevan äänen, kun vesimassat syöksyivät lattiakaivoon. A palasi asuntoonsa. Unisuus oli tiessään, hänen kylpyhuoneessaan satoi, ja soitettuaan huoltomiehelle hän raahusti tietokoneelle ja googlasi Iran kolmannen kerran vuorokauden aikana. Hän yritti löytää tästä jotain henkilökohtaista mutta veti kerta toisensa jälkeen vesiperän, ja mitä pidempään hän etsi, sitä enemmän hänestä tuntui, että kyse oli tahallisesta harhauttamisesta. Ei yhteystietoja osoitepalvelussa, ei sosiaalisen median profiilia, ei allekirjoitusta vetoomuksessa tai muutakaan niistä leivänmurusista, joita ihmiset ripottelivat peräänsä kuin sadun typerät lapset pimeään metsään. Vain satunnaisia vanhoja uutisia Irlannin tasavaltalaisarmeijasta, panttivankeja ja pommi-iskuja, tavallaan sopivaa, A sanoi, tuo vuosien mittaan tukahdutettu terroritoiminta tai hiljaksiin hävitty sisällissota. Hän rajasi hakutuloksensa ajan perusteella ja tajusi, ettei viimeiseltä viideltä vuodelta löytynyt yhtään

haastattelua, ei ainuttakaan mainintaa esiintymisistä, ainoastaan pari laiskasti kirjoitettua kirjablogimerkintää. Ilmeisesti Irakin oli kulkenut Uraputkesta, A sanoi, tai ehkä näytelmäkirjailija J. J. Wecksellin kohtalo oli tämänkin kohtalo. Hän naputteli Väestörekisterikeskuksen lomakkeeseen pyynnön Iran yhteystiedoista. Järjestelmä ilmoitti, etteivät ne olleet saatavilla, ja A selasi kasvavan epätoivon vallassa urheiluseurojen listoja erinäisistä kisoista, joissa jonkun osallistujan etunimi yhdistettynä toisen sukunimeen hämäsi algoritmia. Hän halusi löytää Iran. Hän ei halunnut löytää Iraa. Halusi. Ei halunnut. Yläkerran naapuri oli alkanut kuunnella *Space Odditya*, musiikki tihkui läpi katon, läpi ajan, ja A muisti, miten oli lapsena rakastanut David Bowieta, niiden *Captain Jack* vastaan hänen *Major Tom*, niiden *Barbie Girl* vastaan hänen *China Girl*, ja A muisti Iran, tämän hienon kannettavan cd-soittimen ja miten tämän huulet liikkuivat aavistuksen, kun tämä istui kuuntelemassa koulun seinän vieressä kostealla asfaltilla, kunnes välituntivalvoja komensi tämän pystyyn. *Saat viel pissatulehduksen*. A:n mahassa kiersi, hän avasi pdf-tiedoston, josta löytyi sivukaupalla vanhentuneita päivämääriä, kellonaikoja ja kryptisiä lyhenteitä, *BIO YK209*, *Pha2*, *Pha4*, jonkinlainen lukujärjestys tai aikataulu, A sanoi. Hän käytti etsi-toimintoa, näkymä hyppäsi tiedoston loppuun, ja siellä se oli muuta tekstiä vaaleammin kirjaimin *kulkuoikeudet* ja Iran nimi. A:n kurkkua poltti, hän yritti hengittää ja googlasi Teknologiakiinteistöjen puhelinnumeron. Hän soitti, kertoi tavoittelevansa Iraa ja pettyi, kun vaihde ilmoitti, ettei löytänyt ketään sen nimistä. A pyysi yhdistämään henkilöstöhallintoon. Vastapäisen talon aaltopeltiverhoilu liukeni sateeseen. A:kin tunsi liukenevansa. Avonaisesta kylpyhuoneenikkunasta kantautuva ripottelu sekoittui katosta satunnaisesti kuuluvaan pisarointiin, sillä huoltomies oli käskenyt hänen tuulettaa, neuvo,

joka olisi vaikuttanut uskottavammalta, jos ulkona ilman suhteellinen kosteus ei olisi lähennellyt sataa prosenttia. Puheluun vastasi vanhempi virkailija. A kysyi Iraa. Virkailija halusi tietää, kuka soitti ja miksi, ja A esitteli itsensä Emmi-Sofiaksi ja kertoi järjestävänsä luokkakokousta. Virkailija kysyi, kenestä siis oli kyse, ja A toisti Iran nimen ja tunsi sen juuttuvan suuhunsa, niin kuin se oli juuttunut myös Iran suuhun, kun tämän oli pitänyt esitellä itsensä saapuessaan heidän luokalleen. Ira punastelemassa ja änkyttämässä. He tuijottamassa vaiti pulpeteistaan. Virkailija ilmoitti, ettei voinut antaa tietoa työntekijöistä.

"Mut se siis kumminkin on siellä?" A sanoi.

"Mä en valitettavasti voi auttaa", virkailija sanoi. "Kannattaa kokeilla numerotiedustelusta."

A katkaisi puhelun ja katsoi takapihan kuollutta nurmikkoa. Hänen kätensä tärisivät. Luokkakokous, mikä naurettava tekosyy, A sanoi. Olisi pitänyt vedota rahaan tai henkeen. Oikea luokkakokous oli pidetty vain viisi vuotta peruskoulun päättymisen jälkeen, vuonna 2005. A muisti postiluukustaan pudonneen kutsun hilpeän sävyn, *Heissulivei rakkaat luokkatoverit ja arvoisa opettaja*, ja miten jokin kylmä oli asettunut hänen vasta 20-vuotiaaseen kehoonsa, *tula tuulan tuli tuli tei, emme erkane konsana ei*, A kuuli mielessään laulun eikä edes harkinnut osallistuvansa. Sen sijaan hän kirjoitti niille kirjeen, postitti sen Emmi-Sofialle ja soitti tälle pyytääkseen tätä lukemaan sen ääneen luokkakokouksessa. *Mua harmittaa iha hirveesti kun mä en pääse*, hän valehteli Emmi-Sofialle. *Voisitko sä mitenkään säästää sen kirjeen avaamisen siihen kun kaikki on paikalla? Kun se on tarkoitettu niinku teille yhteisesti.* Ja Emmi-Sofia lupasi, *ihana ajatus*. Kokouksen jälkeisenä päivänä tämä soitti A:lle ja haukkui häntä *lapselliseksi* ja *katkeraksi*. Odotettu lopputulos, A sanoi, olihan hän huijannut Emmi-Sofiaa, oli luottanut siihen, että

tämä olisi riittävän typerä avatakseen kirjeen vasta kokouksessa ja riittävän pahansuopa lukeakseen sen loppuun sittenkin, kun viestin todellinen luonne oli paljastunut, ja ainoa, mikä A:ta harmitti, oli ettei hän ollut ehtinyt kysyä, osallistuiko Ira luokkakokoukseen, ennen kuin Emmi-Sofia löi luurin hänen korvaansa.

A hoippui mahakivuissa keittiöön ja keitti kahvia – tuttu yritys varastaa tulevaisuudelta, A sanoi, lainaenergiaa ja kova korko. Hän palasi vatsaansa pidellen koneelle, hänen sydämensä hakkasi, reisilihakset kramppasivat ja häneen sattui niin, että hän pystyi hädin tuskin istumaan. Hän alkoi luoda itselleen uutta sähköpostiosoitetta, kokeili useita eri käyttäjätunnuksia ja totesi, että emmisofia84 oli vielä vapaa. Salasana: *kuolepois*, sillä kieltämättä hän oli sekä *lapsellinen* että *katkera*, ja saatuaan sähköpostin auki hän kirjoitti osoitekenttään Iran nimen yhdistettynä Teknologiakiinteistöjen sähköpostiosoitteeseen, naputteli otsikoksi *pitkästä aikaa* ja alle viestin, joka karmeassa latteudessaan kuului: *Hei Ira! Käytiin samaa musiikkiluokkaa. Olisi kiva tietää, mitä sulle kuuluu. t. Emmi-Sofia.* A lähetti viestin, päivitti sähköpostikansion ja odotti virheilmoitusta, mutta sellaista ei tullut, eikä hänellä ollut aavistustakaan, mitä tekisi, jos saisi Iraan yhteyden, ei hänellä ollut Iralle mitään sanottavaa, ei voinut olla, ei sellaiselle kuin Ira. Pelkkä ajatus siitä, että hän voisi kuulla Iran äänen, voisi katsoa tätä ja puhua tälle, laittoi kivun lävistämään hänen kehonsa kuin siihen olisi osunut. A liukui tuolilta lattialle ja käpristyi kippuraan. Sininen, hämärästi aaltokuvioitu muovimatto tuntui viileältä poskea vasten, hän uikutti ja ajatteli, että olisi ryömittävä keittiöön hakemaan närästyslääkettä, mutta ensin hän makaisi hetken. Hän erotti kylpyhuoneen ikkunasta, miten askeleet lähestyivät ulko-ovea, eikä voinut liikkua, Ira, ehkä Ira oli tullut tai kosteuskartoittaja. Mutta

postiluukku kolahti, A kuuli mainosten tömähtävän tuulikaapin lattialla ennestään lojuville ilmaisjakelulehdille, ja sitten askeleet loittonivat ja jäljelle jäi vain hiljainen, junnaava musiikki ja sateen ropina.

A sanoi törmänneensä Iraan edellisen kerran maisteriopiskelijana olosuhteissa, jotka tuntuivat mahdollisimman epätodennäköisiltä ja samalla täysin vääjäämättömiltä: kasvatustieteellisen tiedekunnan massaluennolla Educariumissa. Niihin aikoihin hän oli ajautunut jokseenkin perversseistä syistä pedagogisiin opintoihin. Kurssiarvosanojen perusteella hän pärjäsi poliittisessa historiassa hyvin, professori Soikkanen oli kehunut hänen tekeillä olevaa pro gradu -tutkielmaansa, joka käsitteli porvarillisen lehdistön kuvauksia turkulaisesta työväestä vuosina 1917–1918. Soikkanen painosti häntä pikaiseen valmistumiseen ja jatko-opintoihin, mutta A:sta poliittinen historia oli alkanut tuntua virheeltä. Hän oli viettänyt neljä vuotta ladaten päätään täyteen metodologisia suuntauksia ja 1900-luvun karmeuksia ja toivonut, että hänen mielensä arkistotila täyttyisi pian, mutta se ei täyttynyt, hänen muistinsa oli liian hyvä, ja hän eli alituisessa hälytystilassa, jonka aiheutti sammumaton tietoisuus holokaustista, joukkoraiskauksista, silpomisista, Pol Potin kansanmurhista ja niin edespäin, A sanoi. Hätäpäissään hän oli alkanut harkita historianopettajan opintoja, sillä jos varsinainen historia olikin hänelle liikaa, voisi hän aina laskeutua lapsille ja nuorille vesitettyjen tulkintojen ja oppikirjojen yliyksinkertaistuksien pariin. Sitä paitsi poliittisen historian laitos sijaitsi aivan kasvatustieteellisen tiedekunnan vieressä, A sanoi. Koko opiskeluaikansa hän oli käynyt samassa ruokalassa ja kurssikirjastossa tulevien opettajien kanssa, oli salakuunnellut niiden keskusteluja, tarkkaillut niiden eleitä, argumentoinut mielessään pedagogisista periaatteista silloin harvoin, kun ne sattuivat sellaisista

puhumaan. Läpikotaisin kuuliaisia, läpikotaisin heteroseksuaaleja, lähes poikkeuksetta vailla oppimis- tai keskittymisvaikeuksia tai muitakaan ominaisuuksia, jotka niin monesti tekevät koulunkäynnistä tuskaa, juuri sellaisia keskiluokkaisia ja keskinkertaisia olentoja, jotka kuvittelevat keskiluokkaisuuden ja keskinkertaisuuden olevan hyveitä sinänsä, homogenisoidun kevytmaidon ihmisvastine, A sanoi, tasalaatuista ja taipuvaista aiheuttamaan ilmavaivoja. Aina valmiina vahtaamaan toisiaan ja sanktioimaan niitä, jotka luokittelivat poikkeaviksi. Siististi meikattuja naamoja, huomiota herättämättömän värisiä puseroita, farkkuja ja polvipituisia hameita. Kuin joku Sokoksen kuvasto vuodelta 2007, A sanoi. Kuin sosiaalidemokraattinuorten vuosikokous ilman yhtään punaista paitaa. Kuin Lotta Svärd -järjestön flegmaattisempi ja enemmän ripsiväriä käyttävä reinkarnaatio. Jos A ei tuntenutkaan kuuluvansa poliittisen historian opiskelijoiden meluisiin ryyppyporukoihin, opettajaopiskelijoiden keskellä hän oli täysin vierasta lajia. Ja silti, A sanoi, mielipuolisimpina hetkinään hän harkitsi jopa luokanopettajalinjaa. Ei hän tiennyt miksi, A sanoi, ehkä kostaakseen, ei hän ollut varma kenelle, todennäköisesti itselleen, ja niin hän oli päätynyt osallistumaan kurssille, joka ei ollut hänelle edes pakollinen vaan silkkaa itsensä kiusaamista, ja siellä, Educariumin luentosalissa, ryhmäytymistä käsittelevällä luennolla, A kohtasi Iran ensimmäistä kertaa sitten peruskoulun.

Jokainen banaali yksityiskohta oli painunut hänen mieleensä. Miten kaniinin näköinen luennoitsija klikkaili eteenpäin PowerPoint-dioja ja puhui joukkuepelien ja työnjaon merkityksestä liian hiljaisella, sävyttömällä äänellä. Miten joku salin takaosassa pyysi lupaa kommentoida. Miten luennoitsija keskeytti nielaisten, kuin odottaen kritiikkiä kaikesta siitä pitkäveteisyydestä ja epätieteellisyydestä.

"Siis mut yritettiin hukuttaa ku mä olin ykstoista", ääni takana sanoi.

Sillä hetkellä, kun A kuuli sen, hänestä tuntui kuin suuri, kylmä aalto olisi pyyhkäissyt alas luentosalin kallistettua lattiaa. Ohut, korkea ääni mutta valitettavan kuuluva, jännittynyt kuin ihmisellä, joka yrittää hillitä ylitsekäyvän emootion eikä lainkaan tajua epäonnistuvansa.

"Mä oisin voinu vammautuu siit pysyvästi, siis siit happivajeest. Ekan näkökenttä sumenee ja keuhkoihi sattuu ja sit jossai vaihees sitä vetää vettä henkeen, se on refleksi, ei sil maha mitään. Ja se polttaa, joteski ei uskois mut se polttaa... mä luulen et mun taju ehti mennä tai ehkä se oli vaa se shokki mut joka tapaukses seuraava mitä mä muistan on se ku mä oksennan vessan lattial... tai siis joteski niinku yökkäilen ja kaon, nii käy helposti ku on nielly silleen vettä ja mun luokanope, semmonen nuori kiva nainen hokee ovensuus et mun pitää mennä terkkaril, et toi mahatauti ei saa tarttuu..."

A sanoi, että siinä vaiheessa, kun hän kääntyi katsomaan salin perälle, muutkin olivat tehneet samoin, eikä hän erottanut Iraa kurkottelevien päiden takaa.

"...ne kolme tyttöö jotka mun kimppuun kävi, ne ei tietty oo enää missään ja mun keuhkot sattuu ja vaiks mä yritän sanoo et ei tää oo mitään mahatautii nii se ope ei kuuntele... mun vaatteet on märät, vessan lattia on märkä ja se ope vaa hokee jostain pöpöist. Se painelee käsisaippuaa iha paniikis ja sit se kai tajuu et varmaa niit bakteereit on siin lavuaariski ja se ravistelee käsiään eikä tiiä mihi vois pyyhkii ja se sanoo et se hakee terkkarin, pysy siin, vaiks mä yritän pyytä et se ei menis. Se lähtee juokseen ja jättää mut siihe vessaan lattial ja mä pelkään et ne kolme tulee takas."

Se oli täydellisen sopimatonta, A sanoi. Väriseväkuonoinen

kasvatustieteilijä ja salillinen yliopisto-opiskelijoita, tulevat muka-vastuulliset ja -reagointikykyiset opettajat istumassa ja tuijottamassa yllätyksestä, paheksunnasta ja vaivaantuneisuudesta kihisten, täysin kykenemättöminä keskeyttämään Iraa ja sanomaan, että tämä ei ole oikea tilanne, lopeta, ole hiljaa. Ja hän itse, A sanoi, hän siinä puristamassa penkkinsä selkänojaa kuin yrittäen takertua aikaan ja paikkaan, vaikka juuri aika ja paikka pettivät, hän oli 11-vuotias ja Ira oli juuri saapunut hänen luokalleen, hän oli 22-vuotias ja Ira puhui luentosalin takaosassa, hän oli 11-vuotias ja Anna-Maija kehotti Iraa istumaan tyhjään pulpettiin hänen viereensä, hän oli reippaasti yli kolmekymppinen ja ulkoavaruudessa painelemassa ohjaimia, jotka kieltäytyivät tottelemasta, hän oli 22-vuotias ja samalla, kun hän irtosi, hän tajusi, että koko tämän lyhyen aikuisuutensa hän oli kuvitellut rakentavansa yliopisto-opinnoista, omillaan asumisesta ja ensimmäisistä, lähinnä kaameista seurustelusuhteistaan jotain kiinteää, jotain mihin takertua, mutta tosiasiassa mikään ei ollut pidellyt häntä, hän luisui kuin epäonninen avaruusmatkaaja, *Major Tom* David Bowien laulussa. Hän yritti nousta ja käskeä Iraa pitämään päänsä kiinni mutta tajusi, ettei siitä tulisi mitään. Jalat, jotka olivat toimineet ehdottoman varmasti vielä matkalla luennolle, kieltäytyivät liikkumasta, ja kun hän yritti puhua, hänen suustaan tuli vain voimaton ähkäisy, eikä ihme, että ne tytöt olivat yrittäneet hukuttaa Iran, A sanoi, silloin Educariumin luentosalissa hän ei muuta toivonut, kuin että saisi retuuttaa Iran pään pinnan alle ja pidellä.

"...ei se ope mua mitään uskonu vaiks mä selitin ja selitin ja vaiks terkkariki sanos et ei tää ny taija olla mitää mahatautii. Se ope soitti mun äidil et mä oon kipee, mä muistan et me oltiin sen terkkarin huonees ja terkkari yritti selittää et kyl täs on kans muutaki. Ja sitä se ope vähä niinku kuunteli, ei mua mut sitä

terkkarii, se alko sillee tentata et mist teil tuli kinaa, mikä se kina oikeen oli, se ei vaa voinu uskoo, se toisteli et Emilia on nii hyvä koulus..."

Luennoitsija kakoi:

"Kiitos, mä olin just..."

"Sit ne kolme kutsuttiin paikal ja ope käski niittenki kertoo mitä oikeen tapahtus ja ei ne tietty sanonu et ne yritti mut hukuttaa vaa syytti mua siit et mä olin ilma lupaa lukenu niide kirjevihkoi ja ope kysys et onkse totta, et oonks mä oikeesti tehny nii, ja mä sanoin et joo, oon mä ku Sanni sano et ne kirjottaa et mä oon tyhmä ja ruma. Ja se ope sano et se on kirjesalaisuuden rikkomista ja se on vähä silleen et salakuuntelija ei kuule ikin ittestään mitään hyvää ja sit se sano et riidat pitäs selvittää puhumal eikä nii et tapellaan jossai vessas, et se on meihi kaikkiin tosi pettyny ja et meijän pitäs pyytää toisiltamme anteeksi. Et joo, silleen se sit meni, ja kylhän mä pyysin, mitä muutakaa mä oisin voinu tehä ja niist tytöist näki et niil oli hauskaa ku mä jouduin sanoon et mä oon pahoillani ja sit ne lähti open kaa luokkaan ja mä jäin terkkaril oottaan et mun äiti tulis ku olinhan mä kummiski just oksentanut. Mä makasin semmoses pienes kopis sen terkkarin huoneen vieres ja mun äidillä kesti, sil oli töissä joku tilanne... Mä muistan ku kello soi ja aika kulus ja mä vaa makasin... se terkkari oli iha kiltti, se toi mul mehuu."

Iran ääni oli käynyt kimakaksi, *hysteeriseksi.* A sanoi, että 1880-luvulla Pariisin Salpêtrièren sairaalassa otetuissa valokuvissa *hysteriapotilaat* poseerasivat pornografisesti vääntelehtien, paljas keho sairaalavaatteiden alta vilkkuen, silmät mielipuolisina muljahdellen, ja jos niillä naisilla olisi ollut ääni, se olisi kuulostanut siltä kuin Iran ääni silloin. *Hysteerikkoja* esiteltiin lääketieteen luennoilla, arvovaltaiset mustatakkiset herrat talut-

tivat naiset lavalle ja hypnotisoivat ja kiusasivat esiin *hysteerisen kohtauksen*, selostivat sitten yleisölle tyypillisiä oireita ja kohtauksen kulkua, ja *hysteerikot* kouristelivat, sekoilivat, ulisivat ja repivät pois vähiä vaatteitaan, ja epäilemättä, A sanoi, *hysteerikot* myös puhuivat, huusivat ja selittivät asioita, mutta muistiinpanoja tehtiin vain lääkäreiden puheista, ketään ei kiinnostanut kuunnella *hysteerikkoja*, eikä kenenkään, A sanoi, olisi pitänyt myöskään kuunnella Iraa, kun tämä lietsoi itse itseään *hysteeriseen kohtaukseen*.

"Ja siis ku sanotaan et koulukiusaajil on koton vaikeeta ja et ne tulee vähä semmosist kurjist perheist nii se nyt ei ainaskaa oo totta. Tää tapahtu Luostikses joka on kovatasone koulu iha täs keskustas ja ne kolme pärjäs tosi hyvin, niil oli kauheesti kavereit ja niiden vanhemmat oli tosi aktiivisii ja opetkin tykkäs. Yks niist opiskelee just tälki hetkel oikikses, mun äiti tuntee sen äidin. Mut siis kukaan ei ees harkinnu et ne kolme ois tyyliin joutunu vaihtaan kouluu. Kukaan ei ees myöntäny et ne kolme ois kiusannu mua viimeset puoltoista vuotta ku kaikist ne oli vaa nii ihanii ja kivoi. Mä ehin vaihtaa peruskoulun aikan kolme kertaa kouluu, Luostis oli jo toka ja koskaan ei ees puhuttu et joku muu vois joutuu vaihtaan. Eikä niil siirroil ollu ikin mitään vaikutust ja kaikis kouluis oli muka tosi tiukka linja kiusaamisen suhteen, nollatoleranssi, nii ne ain sanos et kiusaamista ei suvaita yhtään... Enkä mä sillo viäl ymmärtäny sitä vaiks se vaivas mua iha älyttömän paljon et onks se jotai välinpitämättömyyttä vai eiks ne iha oikeesti tajuu tai nää tai osaa auttaa. Mut sit myöhemmin mä oon käsittäny et se onki ihan ymmärrettävää ja oikeestaan aika mielekästä. Et se johtuu siit ryhmähengest. Ku opet haluu et luokal ois hyvä henki ja siks ne inhoo jos niiden pitäs puuttuu johonki tommoseen ikävään. Ei siis niinku siks et se puuttuminen ois joteski supervaikeeta vaan siks et se niinku

pilaa sen hengen. Ja siis tavallaan must on kaunista et tääl luennol puhutaan ryhmäytymisestä ja toveruudesta ja silleen mut samal must tuntuu et tääl niinku unohdetaan mist se hyvä ryhmähenki oikee koostuu."

A tunsi jalkojensa ja keskivartalon lihasten jännittyvän tahattomasti, sitten kramppaavan. Myös *hysteerikkojen* kehoja raastoivat erilaiset selittämättömät kivut ja kouristukset, A sanoi. Eikä hän halunnut, että se tapahtuisi siellä, luentosalissa, kaikkien nähden, ei hän halunnut olla yksi lavalla vääntelehtivistä naisista, riitti että Ira oli. Hänen etureitensä tärisivät ja mahaa sattui.

"Siis sehä koostuu yhteisestä vihasta. Siit et me ollaan me vaa sillon ku on joku joka iha varmasti ei oo me. Perus syntipukkimeininkii. Yhteisö on uhattu, tarvitaan joku uhri... uhri valitaan ja karkotetaan kuolemaan ja yhtäkkii yhteisön on hyvä olla. Opettajat tietää sen, ei siis vältsiin niinku tiiätiiä mut tajuu kummiski joteski alitajusesti koska ihmisiihä neki on ja kouluyhteisö on lähtökohtasesti vähä semmonen uhattu ja hauras ku sielhä ollaan vasten tahtoo ja se porukka on jotai iha random tyyppei ja opeil on siin tosi iso homma yrittää luoda niist ryhmist semmosii et ne tyypit niinku oikeesti joteski pelais yhteen ja luokas ois hyvä fiilis ja kaikil kivaa. Joten täs kohtaa nää koulukiusatut sit tulee niinku kuvaan. Opet tarvii niit et ois joku ulkopuoline jota luokka vois yhessä vihata. Niinku fundamentalistikristityt tarvii homoi. Niinku natsit tarvii juutalaisii. Jossai sikapatriarkaalises yhteisös raiskaus uhkaa miesten välisii omistussuhteit ja yhteisön tasapainoo ja jos ei äkkii keksitä jotain syntyy verikosto tai sota tai muuta karmeeta ja yhteisö hajoo. Tämmönen perus luokkahuonekriisi. Mut hei, ei hätä oo tän näkönen, kivitetään se raiskattu ja yhteisö on taas ookoo, rauha maas ja hyvä tahto... Ja jos joku uhri sit alkaa valittaa jostai vessaan hukuttamisest nii sehän o vaa helvetin ikävä

tyyppi joka yrittää pilata muilta niide hyvän porukan ja hengen. Periaattees mä siis ymmärrän miks tällast tapahtuu ja symppaan, yhteistä kivaa ja nii ees päin... ja voihan se iha hyvi olla niinki et niinku utilitaristisesti arvioituna se yhteisön onni on isompi juttu ku se uhril aiheutettu kärsimys. Sitäki kantsii varmaan miettii iha rauhas ja avoimin mielin tääl luennol mut musta pääasia kummiski ois et täst kaikest puhuttais silleen rehellisesti ja suoraan, siis et mist se ryhmähenki syntyy ja niinku mihin hintaan me sitä halutaan luoda, ja ois must kans iha kiva jos voitas määritellä vaiks joku raja et mis kohtaa se syntipukkitouhu ei sit ookkaan enää iha ookoo, esimerkiks ne juutalaiset, me ollaan varmaa kaikki tääl yhtä mieltä siit et niit oli aika paljo."

Ira lopetti. Ilmeisesti tämä istuutui. Kaniinin näköinen luennoitsija otti vesipullon pöydältä ja joi. A sanoi, että pystyi kuulemaan nesteen liikkeen pullossa, nielaisut. Luennoitsija laski pullon pöydälle ja kumartui klikkaamaan uuden PowerPoint-dian esiin, vaikkei ollut selittänyt vanhaa, ja kääntyi katsomaan salia. Tämän kasvot olivat tyhjät.

"Kiitos. Tää oli... tota... viisi ryhmäytymistä edistävää tekijää on yks ryhmätyöt ja roolijako, kaks yhteiset tavoitteet ja niihin motivointi..."

Tämä luki ääneen, ja vähitellen kynät alkoivat sihistä ruutupapereita vasten, ja muutamista näppäimistöistä kuului epäröivää sykettä. Niin se jatkui, A sanoi, kunnes kello nytkähti osoittamaan varttia vaille, ja pöydät kolahtelivat opiskelijoiden noustessa, vaikka luennoitsija ei vielä ollut päättänyt luentoa. Tämä nökötti pöydän takana kaniinimaisempana kuin koskaan ja nousi ja poistui sitten itsekin nopeasti ja jotenkin sätkähdellen. A istui viimeisenä salissa ja tuijotti luentomuistiinpanojaan, joiden tekemisen oli keskeyttänyt Iran puheenvuoroon. Ei hän halunnut tallentaa siitä sanaakaan, ei hän halunnut muistaa, ja

kuitenkin seuraavien viikkojen aikana hän huomasi kertaavansa mielessään tämän sanoja, hän yritti kuvitella, miltä Ira oli näyttänyt puhuessaan ja pohti, oliko tämä tiennyt hänen olevan paikalla. Lopulta hän alkoi etsiä Iraa mutta huonolla menestyksellä. Ira ei ilmestynyt enää luennoille, ja kun A kyseli vierustovereiltaan, olivatko ne nähneet naista, joka silloin puhui, ne puhkesivat hermostuneeseen nauruun ja mutisivat, että se oli kyllä tosi outoa, eikö ollutkin? Kukaan, A sanoi, ei ollut tavannut Iraa tai myöntänyt tuntevansa tätä. Iran puhelinnumeroa ei löytynyt luettelosta eikä tällä ollut yliopiston sähköpostiosoitetta. Ja vaikka olisi ollutkin, A ei tiennyt, olisiko kyennyt muotoilemaan ajatuksiaan utu-mailin siivoon ja akateemiseen viestikenttään. Jollain kiistattomalla mutta vaikeasti osoitettavalla tavalla hän tunsi, että Ira oli saattanut hänet häpeään, ja vihasi tätä. Hän etsi Iraa voidakseen lyödä ja ravistella, voidakseen tehdä jotenkin selväksi, etteivät he liittyneet mitenkään toisiinsa ja että jos Ira jotain sellaista yritti väittää, se johtui vain siitä, millainen tämä oli: hullu ja heikko. Mutta kun lukuvuosi kului eikä Iraa näkynyt, A:n valtasi puutumus. Hän suoritti aineenopettajan pedagogiset opinnot loppuun, auskultoi ja tunsi vajoavansa yhä kauemmas muista opiskelijoista ja maailmasta. Hän kärsi äkillisistä mahakivuista, pelkotiloista ja ruumiista irtaantumisen kokemuksista ja viimeisteli gradunsa oikeuksiaan vaativista työläisistä, jotka oli ajan muotitermiä mukaillen leimattu vauhkoiksi, ylitunteellisiksi ja lapsellisiksi. Kun tuli aika valita, hakeako opetustöitä vai keskittyäkö väitöskirjan tutkimussuunnitelmaan, hän valitsi ensimmäisen, vaikka tiesi sen olevan virhe. Arvattavaa kyllä, hän syytti Iraa siitäkin.

A sanoi, ettei pahin kipu koskaan kestänyt kuin muutaman tunnin, äkillinen hyökkäys, pyhimyksen ilmestys tai taivaan pimen-

tävä pommilaivue, se ravisteli aikansa hänen kehoaan, pakotti matalaksi ja vetäytyi jälleen. Närästys ei diagnoosina tehnyt sille juurikaan oikeutta, mutta hänen helikobakteerinäytteensä oli ollut negatiivinen eikä mahalaukun tähystys ollut paljastanut poikkeavuuksia, periaatteessa, A sanoi, kipua ei olisi pitänyt ollakaan, mutta se oli, ja hän aisti yhä kivun mahdollisuuden sen poissaolossa polkiessaan Kuraattorinpolkua pakoon kodistaan, jonne kaksi Nordinin oloista setää oli ilmaantunut heiluttelemaan kosteusmittaria ja uhkaavan näköisiä työkaluja. Suihku olisi poissa käytöstä vähintään kolme viikkoa, välikatto pitäisi purkaa. Kitulias, sateen siivilöimä valo ei tuntunut kuuluvan mihinkään vuorokauden- tai vuodenaikaan, kun A kurvasi jokirannan hiekkatielle, reitille, jota hän oli kävellyt niin usein, että olisi voinut kuvitella oman hahmonsa pinttyneen Ylioppilaskylän länsipuolen talojen siluettien, peltojen ja ruskeavetisen joen väliin. Hän polki läpi lammikoiden ja yritti nähdä itsensä kävelemässä alkukesän lempeydessä ohi rannan vehreiden pöheikköjen mutta onnistui muistamaan vain sateesta harmaan maiseman ja tuomenkehrääjäkoiden lehdettömiksi kaluamat, harsomaisen seitin peittämät puut, ne toivat hänen mieleensä Iran, ikään kuin tämä olisi nakertanut elämän hänestä. Toisella puolella jokea Koroisten niemi näytti kelluvan sumussa. Kuolleen nurmen verhoamalla kumpareella kohoava valkoinen risti kuin tiivistynyttä vesihöyryä, tihentynyttä aikaa.

A sanoi, että vuonna 1229 paavi Gregorius IX oli antanut kirjeessään luvan Suomenniemen piispanistuimen siirtämisestä uuteen sijaintiin. Valitettavaa kyllä paavin kirjuri ei ollut maininnut mistä siirryttiin ja minne, ja niinpä tuo *Mustan kirjan merkintä* oli aiheuttanut vuosisataista hämminkiä historiankirjoittajain keskuudessa. Enimmäkseen ne olivat olettaneet kirjeen koskevan tuomiokirkon rakentamista Unikankareelle ja

Turun kaupungin perustamista lähiympäristöön. Aina ne olivat halunneet mahdollisimman pitkän ja kunniakkaan historian, huurupäiset kronikoitsijat olivat höpisseet milloin suomen kielen heprealaisista ja kreikkalaisista juurista, milloin antiikin sivistyksen suomalaisesta alkuperästä, ja pyhien kielten professori Daniel Juslenius oli jopa vakuutellut väitöskirjassaan, että Nooan pojanpoika perusti Turun vedenpaisumuksen jälkeen, kunnes vihdoin Porthan, kukapa muu, oli esittänyt epäilyksensä paitsi alueen heikoista raamatullisista yhteyksistä myös siitä, että *Mustan kirjan merkinnässä* puhuttiin itse asiassa piispanistuimen siirtämisestä Nousiaisista Koroisille. Osapuilleen sata vuotta myöhemmin niemellä suoritetut arkeologiset kaivaukset olivatkin paljastaneet Koroisilla sijainneen piispankirkon, ja nykytutkijat olivat yksimielisiä siitä, että noin 800 vuotta sitten tuolla sumuisella kumpareella oli sijainnut Suomenniemen ensimmäinen kirkollinen keskus, kun taas Unikankareen ympäristö ja nykyisen kaupungin seutu olivat niihin aikoihin pelkkää vetistä peltoa, *viljasuota*, niin kuin Nordinilla oli tapana sanoa. Jostain tuntemattomasta syystä hallinto oli sittemmin päätetty siirtää uudemman kerran, ja 1300-luvun alussa viljasuolle oli perustettu Turun kaupunki tai *uusi Turku*, niin kuin jotkut, lähinnä Nordinin kaltaiset paikallispatriootit sanoivat, sillä niiden mielestä olemassa oli ollut myös *vanha Turku*, ensimmäinen kauppapaikan tai torin ympärille muodostunut muinaiskaupunki, jonne oli saapunut kaukomaiden kaupustelijoita ja laivoja ympäri Itämerta ja jossa käsityötaidot olivat kukoistaneet ja kulttuuri oli ollut kansainvälisistä vaikutteista rikasta ja kirjavampaa kuin ympäröivällä maaseudulla. Ajatusta tukivat lähinnä muutamat kryptiset säkeet säilyneistä kansanrunoista, varhaiset paikannimet ja värmlantilaisen ylioppilas Petrus Gylleniuksen vuonna 1653 kirjoittama päiväkirjamerkintä, jossa tämä kuvaili autioitu-

neelle Koroisten niemelle tekemäänsä huviretkeä, korkean kivirakennuksen rauniossa nauttimaansa ateriaa ja mielikuviaan muinaisista asukkaista juomassa ja pitämässä lystiä. *Alempana saman talon luona jakautui joki kahteen osaan ja niemellä joen jakautuessa on ollut Turun kaupunki, mistä vielä on nähtävillä monia vanhoja muureja ja raunioita*, Gyllenius kirjoitti, mutta vaikka arkeologiset kaivaukset paljastivat niemellä harjoitetun kauppaa, ei mistään *vanhasta Turusta* ollut löytynyt todisteita, A sanoi. Jos mitään *vanhaa Turkua* oli koskaan ollutkaan, sen paikka oli epäselvä, ja kuinka sopivaa, että Turun kaltainen loputtoman moneen kertaan runneltu kaupunki oli onnistunut hukkaamaan tiedon omasta historiastaan, antanut sen unohtua ja painua varsinaissuomalaiseen mutaan, ja miten usein totuus oli juuri sellaista, A sanoi, liukeni kuin ala-asteen kuvaamataidontuntien masentavat akvarellityöt, joiden tekemiseen ei voinut tai saanut käyttää minkäänlaista mielikuvitusta tai taitoa, pelkkää sameaa laveerausta ja valumajälkiä, monituisten hävitysten aiheuttamia tahroja, sillä Turku oli tullut ryöstetyksi, valloitetuksi, poltetuksi tai kaupunkipoliittisten mullistusten seurauksena puretuksi useammin kuin kukaan jaksoi muistaa. Kerta toisensa jälkeen kaupunki oli tuhottu ja pystytetty uusiksi, A sanoi, niin kuin kerta toisensa jälkeen hänenkin oli pitänyt pystyttää itsensä, kivi kiveltä raivattava jäänteet ja aloitettava alusta. Silkkaa mutavyöryä ja jälleenrakennustyötä, koko hänen niin sanottu elämänsä, kuten 1990-lukulaisen nuorten suosikkisarjan nimi kuului, A sanoi, *My So-Called Life*. Eräänä päivänä Ira oli ilmestynyt hänen luokalleen, kesken syyslukukauden vuonna 1995, mutta kaikki oli käynnistynyt jo aikaisemmin, ehkä jo silloin, kun A oli osallistunut musiikkiluokan pääsykokeisiin tai kun Anna-Maija oli kilauttanut ensimmäistä kertaa äänirautaa ja kuoro oli ottanut sävelen. Täsmällistä alkutilannetta oli mahdotonta sanoa, Ira oli vain viimeistellyt virityksen, lisännyt korkean äänen heidän hyvin harjoitettuun harmoniaansa, niin aika- ja paikkakoordinaatit pettivät, sekä hänen elämänsä että hänen kotikaupunkinsa, A sanoi. Aurajoen samea vesi näytti virtaavan vastavirtaan, eikä A voinut olla miettimättä, eikö kaikki olisikin ollut toisin, jos hän olisi onnistunut muodostamaan jonkinlaisen ymmärrettävän historiallisen esityksen, kyennyt kertomaan oman elämänsä rehellisesti ja täsmällisesti, ilman yksinkertaistavaa tarinointia. Hän ajatteli lapsuutensa päiväkirjoja ja Petrus Gylleniuksen päiväkirjoja, ja miten vaikeaa ja kivuliasta sellainen oli. Ei ihme, että oppikirjojen kirjoittajat lankesivat ylimalkaisuuteen ja virheisiin, A sanoi, tai että muinaiset kronikoitsijat mieluummin keksivät ja koristelivat kuin antautuivat totuudenmukaisuuden vaivoille.

Sade suomi kasvoja, kun A polki ohi Ylioppilaskylän kyljestä nousevien uusien, kalliiden kerrostalojen, joiden joelle suunnatut parvekkeet sisälsivät yhtä paljon neliöitä kuin keskimääräinen opiskelijayksiö, ohi rautatiesillan, jonka alla majailivat ne, joiden resurssit eivät riittäneet edes yksiöön, ohi Jokikadun entisen Pyrkijän polkupyörätehtaan, jonka autioista halleista oli joskus löytynyt suoja kodittomille mutta jossa nykyään sijaitsi rakennusyhtiön toimisto. Vielä joskus Turku oli ollut polkupyörien eikä polkupyöräin vihaajien kaupunki, A sanoi. Turussa oli toiminut Kustaa Merilän Suomen Polkupyörä- ja Konetehdas, Pyörätehdas Haapala ja Pyrkijä, ja aamuisin työläiset olivat ottaneet Nopsansa, Pyrynsä tai Olympiansa ja polkeneet töihin tai hypänneet raitiovaunuun kohti jokivarren telakoita, kutomoita, savi-, sokeri- ja tupakkatehtaita ja siiloja, teollinen maailma, joka oli kukoistanut vuosisadan tai puolitoista ja josta viimeistään 1990-luku, tuo historian loppu hiipuvine idänkauppoineen ja itsensä umpikujaan ajaneine pankkeineen, oli tehnyt selvän.

Vuonna 2008 kaupungin omistukseen päätyneet Jokikadun tehdastilat olivat lojuneet tyhjillään, kun joukko talonvaltaajia oli ottanut paikan haltuun. A ja Henriikka olivat tavanneet siellä, kaiken sen intomielen ja toiminnan keskellä, kaikkien niiden nuorten, luovien ja idealististen ihmisten keskellä, jotka siivosivat paikkoja, organisoivat keikkoja ja työpajoja ja tekivät taidetta, ja niiden vähemmän idealististen, jotka iltojen hämärtyessä kaivoivat esiin pilvensä ja pullonsa, ja joiden myötä katakombimaisiin halleihin hiipi tiettyä epämääräisyyttä ja uhkaa. A sanoi päätyneensä Jokikadun valtaukselle etsimään Iraa, turhaan, sillä vaikka paikalla oli toki monella tavalla hämärän ja päähän potkitun oloisia tyyppejä, eivät ne muistuttaneet vähimmässäkään määrin Iraa, vaan olivat kuitenkin omalla marginaalisella tavallaan aivan kunnollisia, palestiinalaishuivikaulaisia vasemmistonuoria ja lävistettyjä anarkisteja, jotka resitoivat samaa mantraa autonomisista kulttuuritiloista ja sulautuivat sosiaaliseen viiteryhmäänsä niin, ettei niitä käynyt erottaminen toisistaan, söpösti erikoisia villasukkatyttöjä, Belle & Sebastianin kuuntelijoita, jotka eivät tienneet todellisesta outoudesta mitään, A sanoi, eivät sen hinnasta. Kun Turun Sanomien pääkirjoituksessa Jokikadun valtausta luonnehdittiin *hyväosaisen* ja *korkeasti koulutetun nuorison harrastukseksi* vailla poliittista merkitystä, ei A edes hätkähtänyt, vaikka jälkikäteen ajatellen suuria ikäluokkia, nousukautta ja vaurasta väestönosaa edustavalla ison sanomalehden toimituksella oli tuskin varaa nimitellä ketään 1990-luvun lama-aikana kasvanutta ja uuden talouskriisin keskellä työikään varttuvaa *hyväosaiseksi*, mutta silloin A ei muuta toivonutkaan, kuin että olisi itse aikuinen.

Kun hän sitten sattui näkemään valtauksella Henriikan nukketeatteriversion Tšehovin *Kirsikkapuistosta*, hän aavisti tilaisuutensa koittaneen. Esityksessä nukkejen virkaa ajoivat erinäiset

tehtaalta löytyneet esineet, köyhtyneitä aatelisia, madame Ranevskajaa ja tämän Anja-tytärtä halkeilleet kukkakuvioiset teekupit, adoptiotytär Varja oli vääntynyt lusikka, seuraneiti Charlotta Ivanovna kulunut korttipakka, palvelijat työkaluja ja alhaisista sosiaalisista lähtökohdistaan rikastunut Lopahin oranssit Fiskarsin sakset. A:ta oli liikuttanut lämpö, jolla Henriikka käsitteli noita ajan jalkoihin jääneitä yksilöitä vailla tulevaisuutta, vailla yhtään mitään, puhumattakaan kirsikkapuista, jotka hakattiin maan tasalle kuin kemisti Gadolinin hedelmätarhan puut, vaikka ne olivat viattomia, syyttömiä mullistuksiin, joita ihmiskunta niiden ympärillä synnytti. Ehkä, A sanoi, hän oli nähnyt oman mahdollisuutensa Henriikan kyvyssä herättää elottomat esineet henkiin. Päätös ei ollut tietoinen, mutta sinä yönä hän lakkasi etsimästä Iraa. Hän rakastui Henriikkaan kuin hukkuva pelastuslauttaan, ja pitkään Henriikka olikin juuri sitä, pelastuslautta. Heidän yhteiselämänsä ikään kuin A olisi kellunut yli pinnan alla vellovan pimeyden, kunnes vähitellen jokin alkoi keikuttaa, Henriikan alituinen tarve haaveilla matkoista, puutaloasunnoista ja lapsista, kun taas A ei osannut kuvitella tulevaisuutta, ei halunnut, ei kyennyt, ei suostunut edes luopumaan Ylioppilaskylän kaksiosta, vaikka heidän asumisoikeutensa oli vanhentunut, ei luottanut siihen, että edessä voisi siintää muuta kuin tuho ja kuolema. A sanoi muistavansa yhden viimeisistä riidoista sen jälkeen, kun Henriikalle oli tarjottu työtä Kansallisteatterista. A oli karjunut, että tämän pyrkimys päästä elämässä eteenpäin oli irvokas ja naurettava, ja sitten riivaus oli ottanut hänestä vallan: hän oli ulissut ja linnoittautunut keittiön nurkkaan heijaamaan ja lyömään itseään, ja kun Henriikka yritti lähestyä, hän huitoi ja esti tätä koskemasta. A muisti avuttomuuden, kun Henriikka joitain viikkoja myöhemmin pakkasi tavaransa ja lähti. Sama avuttomuus, kun A soitti

kysyäkseen, miten Helsinkiin asettuminen oli sujunut, ja Henriikka sanoi miettineensä asioita, sanoi kannatelleensa A:ta vuosikaudet, mutta se olisi ohi, Henriikasta oli tullut assertiivinen, ja assertiivinen tarkoitti sitä, että A saisi luvan kestää itse tunteensa.

Ohi tuomiokirkon, ja ohi Engelin kaavoittamien steriilien aukioiden, joiden alla lepäsi suurpalossa tuhoutunut keskiaikainen Turku, ikään kuin puistikoiden puuvanhukset olisivat imeneet ravintonsa kuolleesta kaupungista. Ohi toisella puolella jokea myhäilevän Aleksanteri I:n ja Ruotsin kruununprinssi Kaarle Juhanan. Vielä viime vuosina ne olivat lisänneet kaupunkitilaan setäpatsaita sen sijaan, että olisivat esimerkiksi kaivaneet esille lähellä sijainneen Aurora-seuran talon portaat, A sanoi, mutta tietenkin Turussa tunnelmoitiin mieluummin suurvaltahistoriaa kuin omaa menneisyyttä. Ohi Rettigin barokkiklassistisen palatsin edustalla seisovan elefanttipatsaan, joka oli pikemminkin fossiili kuin patsas, elefantin ontto painauma graniitissa, ja A muisti 1800-luvulla kaupunkiin perustetun Surutoin-tivolin ja siellä vierailleen norsun, ja hänen sisällään kävi viima, kun hän ajatteli tuota tovereistaan erotettua, vangittua, pahoinpideltyä ja väärälle pallonpuoliskolle pakotettua yksilöä. Laumaeläimelle yksinäisyys merkitsee masennusta ja kuolemaa, A sanoi, ei norsu siinä eronnut ihmisestä, eikä ollut keinoa selittää norsulle, miksi sille tapahtui niin kuin tapahtui, ei olisi ollut, vaikka norsu olisi ymmärtänyt hänen kieltään, sillä ei hänkään tiennyt miksi, tiesi vain lamaannuksen ja ikävän. Ohi 1900-luvun alun rotuoppeja heijastelevan tyhjäsilmäisen Liljan, ohi Paavo Nurmen, jonka keveä askel tuntui A:sta huijaukselta, ohi rantaan kahlittujen jokilaivojen, Aleksis Kiven kärsivän pään ja Wäinö Aaltosen museon kyljessä tuulta vastaan kamppailevan naisen, joka alun perin oli veistetty myrskyssä vuonna 1925 uponneen Torpedo-

vene S2:n miehistön muistoksi. Ohi Myllysillan, joka vuonna 2013 oli noin vain ottanut ja romahtanut, tyypillinen suomalainen kohtalo, A sanoi, vuosikaudet sisällä pidätellyt jännitykset, ja jälkeen päin kaikki sanoivat, että eipä olisi uskonut, se vaikutti aina niin tavalliselta.

Ohi sokerikorttelien valkoisten kerrostalojen, joiden tilalla joskus sijainneessa punatiilisessä tehtaassa karibialaisten orjien, epäilemättä myös lasten viljelemä sokeriruoko jalostettiin suurruhtinaskunnan suomalaisten käyttöön. Ohi toisella puolella jokea nousevan Kakolanmäen ja entisen vankilan, jonka vessattomissa selleissä vangit olivat vielä hetki sitten ulostaneet ämpäreihin vailla yksityisyyttä, kun taas mäen nykyisiä varakkaita asukkaita varten kaupunki oli kustantanut 5,6 miljoonan hissin, jottei niiden tarvitsisi itse edes kiivetä rappusia. Tietenkin muisto ämpäreistä ja vallanpitäjien harjoittamasta ruumiintoimintojen kontrollista eli kiihottavana, kiinteistöjen arvoa kasvattavana kuriositeettina, hyväksikäytön muoto, joka muistutti A:ta siitä, miten aikuisilla oli tapana silotella lapsuudessa koetut vääryydet joksikin söpöksi, ja Luoja, miten hän vihasi tätä valikoivaa muistia ja muistamattomuutta, A sanoi, päävamman jälkeistä häiriintynyttä synaptista toimintaa, mitä muutakaan vanhan rakennuskannan purkaminen oli kuin lobotomiaa, jolla kaupungista tehtiin helppohoitoinen, passiivinen ja dementoitunut. Ei ihme, että Turussa sanojen ja asioiden väliset viittaussuhteet alkoivat hajota. Puutorin vessa olikin baari, koulu ravintola, tehdas teatteri, vankila eliittiasuinalue. Eteenpäin, joen leventyessä kohti entistä telakkaa, kunnes förin kohdalla – jota joskus aliseksi föriksi kutsuttiin kuin Tuonelan lauttaa ikään – A hyppäsi pyörän selästä ja talutti kyytiin. Ilmassa tuoksui Itämeri ja kylmyys. A oli toivonut sen selvittävän päätään, mutta ei se selvittänyt, sekoitti vain entisestään, ja lipuessaan joen yli hän

muisti miten oli kerran förin tuntumassa yrittänyt mitata joen virtausnopeutta. Hän oli saanut sen tehtäväksi lukion fysiikantunnilla ja epäonnistunut, sillä vesi ei kerta kaikkiaan suostunut liikkumaan kaupungin läpi kohti merta, sen sijaan valkoinen koho puski päättäväisesti yläjuoksulle, ja sinne hänenkin kai olisi pitänyt suunnata, A sanoi, kohti alkulähdettä, jollaista ei ollut, koska Turussa edes joki ei suostunut kulkemaan kuten piti. Föri kolahti laituriin, ja A pujahti ali keltaisen puomin, ohi sateen keskeltä pilkottavan Barkerin ja Bomanin tehdasmiljöön, joka olisi voinut olla kaupungin keulakuva, jollei olisi tullut puretuksi 1960- ja 70-luvuilla. Ylös Tallinmäkeen, jolla kertoman mukaan olivat kohonneet kuninkaalliset hevostallit, ja siellä, hylättynä ja rähjäisenä seisoi hänen entinen lukionsa, hänen ensimmäinen ja toiveikkain yrityksensä päästä irti Irasta.

A sanoi, että yläasteen opinto-ohjaaja, henkisesti turpea, varhaiskeski-ikäinen mies, oli pitänyt erikoislukioita turhanpäiväisenä hienosteluna. Tämän mielestä he kaikki olisivat voineet mennä Kaarinan *hyvään ja yleissivistävään* lukioon, yläasteen vieressä kököttävään luotaantyöntävään punatiilimöhkäleeseen. Ei A antanut sen häiritä, hänelle oli ollut jo pitkään selvää, että hän lähtisi Kaarinasta, mieluummin hän vaikka kiipeäisi yläasteen liikuntasalin katolle ja heittäytyisi alas niin kuin joku Kaarinan lukion oppilas oli yrittänytkin tehdä, joku jonka olisi niin ikään pitänyt lähteä Kaarinasta. Pois Kaarinasta ja eroon Irasta, se oli hänen vuosituhannen vaihteen aikainen mottonsa, A sanoi. Vain hetki sitten he olivat juhlineet yhdessä uuttavuotta Iran kotona Kaskenmäessä, he olivat juoneet Iran vanhemmiltaan varastamaa kuohuviiniä, ja A oli erehtynyt ajattelemaan, ettei tämä ollutkaan niin paha. Mutta tämä oli paha. Pahempi kuin paha, A sanoi. Opinto-ohjaajan tunneilla Ira tuntui vilkuilevan hänen papereitaan, välitunneilla tämä seisoi jossain lähellä

ja tuijotti, ja Juhana Herttuan lukion pääsykoepäivänä A pelkäsi joka hetki törmäävänsä tähän. Sitten Silja kertoi kuulleensa, että Ira olisi hakenut Puolalaan musiikkilinjalle, ja A tunsi helpotuksen, kuin kiinnitysköydet olisivat katkenneet ja hän olisi vapaa.

Vielä silloin hän oli elätellyt luovia ambitioita, hän piirsi, maalasi, kirjoitti, haaveili elokuvaopinnoista ja ylipäänsä kuvitteli olevansa täynnä elämää ja tulevaisuudensuunnitelmia. Juhana Herttua, tuo ainoa kuninkaallinen, joka oli koskaan pitänyt hovia Turun linnassa sen sijaan, että olisi vain vieraillut siellä tai istunut vankina, oli lyhyen valtakautensa aikana onnistunut tuomaan renessanssin Turkuun, teatteria, musiikkia, kuvataiteita, tieteitä ja rikasta seuraelämää, ja samoin tämän nimeä kantava lukio oli jäänyt A:n mieleen eräänlaisena intensiivisenä kukoistusjaksona. Kolme merkillistä vuotta Tallinmäen kauniissa funkkisrakennuksessa, jonka toisella puolen häämötti satama ja toisella Kakola, ja joka siitä huolimatta muistutti kouluksi harvinaisen vähän vankilaa tai ruotsinlaivaa. Taskulampun valossa suoritettuja löytöretkiä rakennuksen alle louhittuihin tunneleihin, ei-heteroseksuaaliseen kanssakäymiseen ja länsimaiseen kirjallisuuteen. Teatteriesitys, jossa A näytteli keskitysleiriltä selvinneen ihmisen elämänhalua, suuria painavia aiheita, suuria painavia tunteita, A sanoi, ja silti kaikessa pohjimmainen keveys, ikään kuin Juhana Herttuan lukiossa olisi vallinnut muusta kaupungista poikkeava ilmanala, suojaisa subtrooppinen vyöhyke, yhteisöllisyys, joka syntyi ennen muuta siitä, ettei mitään tiukkarajaista yhteisöä ollut, A sanoi, ei mitään ääneen lausuttuja tai ääneen lausumattomia meidän ja heidän kriteerejä, ja siksi jopa hänen kaltaisensa kireä, ryhmiä vierastava yksilö saattoi tuntea kuuluvansa mukaan.

Mutta sitten lukio loppui ja jotenkin akateeminen yliopisto oli saanut hänet, A sanoi. Lyhyt kokeilu Turun taideakatemian

elokuvauksen opintojen parissa osoittautui poliittista historiaakin kamalammaksi virheeksi, opiskelijat, jotka kertoivat kroonisella frekvenssillä homovitsejä ja haaveilivat pääsevänsä tekemään tosi-tv:tä, opettajakunta, joka jakoi harjoitustöiden taiteelliset vastuutehtävät miesopiskelijoille ja teki naisista assistentteja ja catering-vastaavia. Leikkauksen opettaja, joka intti, ettei alalla ollut tasa-arvo-ongelmia mutta itki umpikännissä opiskelijoiden illanvietossa uransa mittaan kokemaansa ahdistelua. Kuin musiikkiluokka, A sanoi, mutta aikuisille. Hänelle oli ollut muutamassa kuukaudessa selvää, että hän palaisi poliittiseen historiaan, ja kun hän myöhemmin tutustui Henriikkaan ja tämä penkoi hänen vanhoja maalauksiaan ja kysyi, oliko A koskaan harkinnut hakeutuvansa taidealalle, A vastasi ykskantaan, ettei ollut, ei ainakaan sitten ala-asteen, sillä tavallaan sekin oli totta, sitä paitsi mitä muuta kasvaminen oli, ellei periksi antamista? Siihenhän koulujärjestelmä tähtäsi, A sanoi, tylsämielisyyteen, eikä sellainen ihme kuin Juhana Herttuan taidelukio saattanut kestää, ei tässä maailmassa eikä ainakaan Turussa. Jo vuosia sitten lukio oli lakkautettu ja opetus oli siirretty Turun Klassilliseen lukioon, siihen rangaistuslaitoksen näköiseen tiilirakennukseen, jonka paikalla oli joskus sijainnut Kehruuhuoneen pakkotyölaitos.

A:lla ei ollut kuin hajanaista tietoa Iran peruskoulun jälkeisistä vaiheista. Abiturienttikeväänä hän oli löytänyt tämän nimen sanomalehdestä ylioppilaaksi kirjoittaneiden joukosta ja ollut lievästi yllättynyt, ei niinkään siksi, että tämä oli suoriutunut tutkinnosta vaan siksi, että tämä yhä eli. Sitä seuraava havainto oli luennolta. Sitten Science Parkista. Ja kuitenkin, A sanoi, hänellä oli tunne siitä kuin hän olisi kaiken aikaa kuullut Iran korkean äänen korvansa juuressa, niin kuin silloin, kun he lauloivat vieretysten kuorossa. Sopraanon ja mezzosopraanon

ääniraja kulki heidän välissään, ja vaikka A miten yritti olla kuulematta Iraa, hän kuuli tämän silti. Hän tuijotti Juhana Herttuan entisen lukion varisevaa rappausta ja säröileviä lasitiiliä, kaivoi puhelimen taskustaan ja tarkisti, oliko Ira vastannut hänen Emmi-Sofian nimissä lähettämäänsä sähköpostiin, mutta ei tämä ollut. A tunki salmiakkeja suuhunsa, hyppäsi pyörän selkään ja lähti polkemaan autotien laitaa ohi vanhan kulkutautihautausmaan päälle rakennetun hengettömän näköisen päiväkodin kohti Iran lapsuudenkotia. Pitkin tiheästi liikennöityä Linnankatua, joka ennen suurpaloa oli ollut nimeltään Kuningattarenkatu, ohi Kehruuhuoneen, ohi bussipysäkillä loistavan *Sanat jättävät jäljen* -mainoksen. A:n sisällä läikähti kiukku, jota seurasi äkillinen impulssi kääntää pyörä vastaantulevien kaistalle. Hän puristi ohjaustankoa ja koukkasi asunto-osakeyhtiö Poseidonin ohi jokirantaan turvaan. Hänen kätensä tutisivat, hän polki hitaammin ja yritti tasoittaa hengitystään ja erotti Vartiovuoren lehdettömien puiden lomasta siintävän palasen observatorion kupolia. Sen huipulle kiinnitetty tummanpuhuva pallo kuin pilaantunut kirsikka empiretyylisessä kakussa.

Joskus kupolin päällä oli kohonnut toinenkin pallo. Nordin se oli hänelle aikapallosta kertonut, kukapa muukaan, A sanoi, miten aina maanantaisin puoliltapäivin olivat satamassa laivojen kaukoputket kääntyneet kohti tähtitornia ja turkulaisherrat kerääntyneet Vartiovuoren liepeille. Tasan kello 12.00 aikapallo oli pudotettu observatorion metallitelineessään, ja herrat ja laivat olivat säätäneet kellonsa. Käytäntöä oli jatkettu tunnollisesti joka viikko, kunnes vuonna 1939 sota oli syttynyt, pallo oli jäänyt pudottamatta ja Turun aika oli pysähtynyt, niin kuin aika niin usein pysähtyy sotaan ja väkivaltaan, A sanoi. Juuri Vartiovuorenmäen tähtitornin katveessa A oli viettänyt elämänsä ensimmäistä alkoholipitoista uuttavuotta, ja ehkä johtui aikapallosta,

että hän vieläkin, melkein parikymmentä vuotta myöhemmin jumitti, niin kuin jokivarren laivat jumittivat vuodesta toiseen samassa rannassa kuin olisivat odottaneet merkkiä, jotta ne saisivat vihdoin tarkistaa kellonsa, karistaa kaljanjuojansa ja kahleensa ja seilata kohti merta... Ira oli tiennyt, ettei merkkiä tulisi, A sanoi. Ira oli tiennyt, että aikapallo putoaisi vasta kun kaikki muukin putoaisi, kun jokin lopullinen katastrofi tekisi selvän Turusta ja kaikista kaupungeista. Ira, sinä samaisena uudenvuodenyönä sopottamassa typerää ennustustaan. Itäisen rantakadun ja Kaskenkadun kulmassa A:n oli pakko pysähtyä, hän haukkoi henkeä ja tunsi, miten tukehtumisenkaltainen paniikki valtasi hänet.

Kun Kaskenmäen Apteekin taloa rakennettiin 1900-luvun alussa, perustuksia kaivaneet työmiehet olivat löytäneet saven ja mullan keskeltä vanhan ruumisarkun, A sanoi. Työmiehet olivat säikähtäneet ja ilmoittaneet poliisille, mutta koska oli perjantai-iltapäivä ja arkku oli selvästi odottanut löytäjiään jo tovin, poliisit olivat sitä mieltä, että se voisi odottaa myös viikonlopun yli. Sunnuntai-iltana alkoi sataa. Ei mitään kevyttä tihkua vaan rannikkokaupungin musertavaa rankkasadetta, joka mylllää maan, iskee katot hajalle ja raastaa oksat puista. Ruumisarkku oli ollut työkaluvajassa, ja sade oli huuhtonut Kaskenmäkeä, muodostanut puroja ja kovertanut savea, kunnes irtonainen maa-aines oli kasaantunut ja romahtanut liikkeelle, mutavyöry oli huuhtonut mennessään työkaluvajan ja arkun sen mukana, aina jokeen asti, niin kuin vain Turussa voi tapahtua, A sanoi. Arkkua oli yritetty naarata, mutta turhaan, kai se oli painunut pohjaan tai hajonnut tai huuhtoutunut myrskyn mukana merelle. Koskaan ei saatu tietää, mitä sen sisällä oli ollut. Eikä tarinaa ollut kertonut hänelle Nordin, vaikka toisin olisi voinut luulla, A sanoi, vaan Ira. Ira 1000-luvun vaihtuessa 2000-lukuun, jota

A oli tervehtinyt uuden alkuna, siirtymänä tulevaisuuteen, mutta jonka Ira oli väittänyt olevan yhtä suurta huijausta. Ira ja tämän hölmö, lapsellinen naama tutkailemassa tinamöykkyä, josta pisaroi vettä tämän ylihintaiselle karvalankamatolle, sanomassa, että tämän jälkeen ei tule mitään, *tulee vaa loppu*, ja A:n päässä humisi hänen elämänsä ensimmäinen humala, ja hän ajatteli, että pitäisi mennä, ei ollut mitään järkeä viettää uuttavuotta Iran kanssa, ja että ne kaikki olivat oikeassa, tämä oli outo ja hullu.

Kenties Ira oli aistinut hänen epäröintinsä, sillä tämä oli viskannut tinan takaisin ämpäriin ja kertonut hänelle ruumisarkusta. Kaipa tämä yritti nostattaa kylmiä väreitä ja herättää A:n uteliaisuuden, jotta hän jäisi vielä hetkeksi. Mutta A:n seistessä vajaa pari vuosikymmentä myöhemmin hyperventiloimassa todennäköisesti samassa kohdassa jokirantaa, josta työmaakoppi arkkuineen oli aikoinaan luisunut veteen ja kadonnut iäksi, hänestä tuntui, että kyse oli myös muusta. On kahdenlaisia voimia, A sanoi. Niitä, jotka haluavat kätkeä, ja niitä, jotka haluavat paljastaa. Jotka repivät arkun maan uumenista ja jotka hautaavat sen mutaan ja työntävät veteen. Saattoi olla, ettei hän ollut koskaan osannut valita lopullisesti puoltaan tuossa kamppailussa, mutta silti ajatus ikiajoiksi kadonneesta totuudesta aiheutti tutun riipaisun, niin kuin hänen lukiessaan Turun palossa tuhoutuneesta Akatemian kirjastosta, kaupungin mutaan hukkuneista juurista ja kaikista niistä vanhoista pyhistä paikoista, joita kristityt käännyttäjät hävittivät uuden uskon tieltä, ikään kuin ihmiskunta olisi aina ja ikuisesti päättänyt unohtaa ja raivata merkit kiusallisesta menneisyydestä, purkaa puutalot, lanata perustukset saveen ja leimata kerta toisensa jälkeen ne, joiden muisti oli liian tarkka, *lapsellisiksi*, *hysteerisiksi* tai *hulluiksi*. Vaikka arkun sisältä paljastuisi millaisia hirveyksiä, ei kyseessä voinut olla suurempi rikos, kuin että sisältö jäisi piiloon, A sanoi,

ja ehkä juuri silloin, uutenavuotena Iran huoneessa, ennen lukiota, ylioppilaskirjoituksia tai mitään, hän valitsi itseltäänkin salassa historian, valitsi menneisyyden siinä toivossa, että perehtyminen taannoisiin hirmutekoihin auttaisi häntä ymmärtämään elämäänsä. Tai paremminkin: saamaan edes kerran oikeutta.

Kylmä hiki puski niskasta, kun hän lähti työntämään polkupyöräänsä ylös Kaskenmäkeä. Pitkän ja sitkaan poliittisen väännön seurauksena Turun keskustaan oli päätetty lisätä muutamia pyöräkaistoja, ja yksi ensimmäisistä oli ilmestynyt Kaskenmäkeen, ylämäen suuntaan, niin kuin ne olisivat siinäkin keksineet keinon diskriminoida pyöräilijöitä. Olihan Kaskenmäen kallistuskulma sitä luokkaa, että ylös polkeminen oli joko mahdotonta tai kerran elämässä -tyyppinen koetus, jollaiseen A:lla ei ollut voimia. Pelkkä taluttaminen laittoi hänen sydämensä hakkaamaan ja kuvotuksen kohoamaan kurkkuun, tai sitten se oli tietoisuus Irasta ja tämän lapsuudenkodin läheisyydestä. A ei vain ollut varma oikeasta talosta. Hän pysähteli oville ja porttikongeihin lukemaan nimiä summereista ja osoitetauluista. Hän kävi läpi jokaisen arvokiinteistön, ja kun hän saapui mäen laelle märkänä ja huonovointisena, hän kääntyi ja lähti taluttamaan pyöräänsä takaisin alas tarkistaen uudelleen ovet. Hän ei löytänyt Iran kotia. Olutravintola Uuden Apteekin kohdalla hän yritti googlata Iran vanhemmat mutta turhaan. Hän yhdisti nimiin hakusanan lääkäri, mutta sekään ei tuottanut tulosta. Iran molemmat vanhemmat olivat tosiaan lääkäreitä, A sanoi, ja näin jälkikäteen olisi voinut kuvitella, että Iraa olisi kadehdittu ja syytetty siitä, että tämä piti itseään muita parempana, mutta ei sellainen tullut kenenkään mieleen, ei edes keskellä pahinta lama-aikaa, työttömyyttä ja Kaarinaa. Lääkärivanhemmat tai ei, kukaan heistä ei halunnut olla Ira. Sateen läpi katsottuna Aura-

joen harmaudessa oli jotain houkuttelevaa, ikään kuin savinen vesi olisi kutsunut A:ta luokseen, uppoamaan, unohtamaan… Olisi ollut niin helppoa päästää pyörä rullaamaan alamäkeen, yli kivisen penkereen, niin kuin hänen illuusionsa edessä odottavasta aikuiselämästä olivat nekin hukkuneet yksi toisensa perään, *sen jälkeen ei tuu mitään, tulee vaa loppu*, aikapallo ei ollut pudonnut, jokivarren laivat värisivät kylmissään ja A värisi. Ja vasta silloin hän todella käsitti, että hänen olisi löydettävä Ira. Muuta ei ollut, ellei sitten Aurajoki ja kuolema. Vain hän ja Ira muistivat, vain he olivat painaneet mieleensä. Muiden silmät olivat olleet tyhjät ja kylmät, niistä oli nähnyt, etteivät ne tallentaneet, eivät pitäneet sitä tallentamisen arvoisena. Joko Aurajoki tai Ira, A sanoi, kuolema tai se, mitä hän kammosi melkein yhtä paljon kuin kuolemaa. Hän hyppäsi pyöränsä selkään ja lähti polkemaan kohti Science Parkia.

A sanoi, että jos poliittinen historia olikin osoittautunut kehnoksi avuksi elämänhahmotukseen ja pedagogisten opintojen tieteellinen validiteetti veti vertoja lähinnä raviradan laidalla kuiskutelluille vihjeille, oli maisterin tutkinnosta kuitenkin se hyöty, että hänestä oli kehittynyt sinnikäs tiedonhakija. Hän aloitti DataCitystä, tarpoi aulatilasta ja käytävästä toiseen, tutki kompleksin eri osastojen nimet ja hissien osoitetaulut, ohi erinäisten firmojen ja työntekijöiden, koputteli oviin, kyseli ja pyyteli anteeksi, tuloksetta. Tunnin jälkeen hän jatkoi BioCityyn, vaelteli siellä tyhjien lounasruokaloiden ylösalaisin nostettujen tuolien avohakkuualueilla ja aulassa, jonka lasikaton yllä hämärsi ja seitsemänkerroksiset toimistotilat futuristisine siltoineen ja aulaan aukenevine ikkunoineen näyttivät siltä kuin voisivat jatkua taivaaseen asti. Ajatus siitä, että Ira saattoi olla missä tahansa, mahdollisesti aivan lähellä, aiheutti yhtäaikaisen

voimattomuuden ja pakokauhun. A hikoili ja paleli, eikä kukaan myöntänyt tietävänsä mitään Irasta. Hänen puhelimensa hälytti tuntematonta numeroa ja yhden, rytmihäiriöinä takovan sekunnin A kuvitteli, että se olisi Ira, vaikka tietenkään se ei ollut. Nordin se vain soitteli. Tämä kröhisi, ehkä tupakkalimojaan, ehkä vaivaantuneisuuttaan, kun sillä lailla otti yhteyttä, ja A yritti kuulostaa siltä kuin hänestä olisi ollut aivan luonnollista, että Nordin soitti. Tämä selosti ottaneensa A:n seiskat mukaan valinnaisen kurssin Turun palo -kierrokselle ja antaneensa ysiluokkalaisten katsoa Kaurismäki-elokuvan, molemmat asioita, jotka A olisi voinut yhtä hyvin vilkaista Wilmasta. A kiitteli, ja Nordin yskähteli ja sanoi, että huomiseksi saataisiin sijainen, A voisi toipua kaikessa rauhassa ja ei kai tässä sitten mitään...

”Niin”, A sanoi ja toivoi, että Nordin lopettaisi. ”Mä tästä varmaan...”

”Savipässi”, Nordin sanoi.

”Savipässi”, A toisti.

Vietnamilais-thaimaalaisesta kasvisravintolasta tuli yhä ruoantuoksua. A asteli aulan terassille ja istuutui yhdelle asiakaspaikoista.

”Se haki jokiahtelt save ja ajo Pakan kautta tiilitehtal”, Nordin sanoi jotenkin reipastuen. ”Vanha Hämentiä risteykses sil oli etuajo-oikeus ku jos sen olis tarvinu topata täyres kuarmas mäkke, ni se ei olis päässy enä uurestas liikkel. Velipoika muista viäl ku kerram pikkupenskana nähtin ku pässi puski ohitte. Se oli kuule juhla Raunistulam pojil ku pääsi ajama raitsikan kans tätin tykö eikä tarvinnu...”

”Menikö sen savijunan rata Science Parkiin?” A keskeytti.

”No ei sunkka se ny sinne asti menny. Kupitta Savi oli suunilles sii nykysen T-sairalan kohral mut sit ruvetti rakentama

elementeist ja Savel tuli loppu. Tiäsiksä muute et se t tarkotta tulevaisut? U-sairala o uus sairala ja...”

”Tiesin. Se mun kisko oli Science Parkis Joukahaisenkadulla.”

Nordin vaikeni. BioCityn aulassa vallitsi työpäivän päättymiselle ominainen väsähtänyt tunnelma, lähtijöiden helpotus ja paikalle jäävien kaiho, eikä merkkiäkään Irasta. Joukko englantia puhuvia, luonnontieteilijän näköisiä ihmisiä tungeksi pyöröoviin ja ulos. A toivoi, ettei Nordin kuulisi vaan kuvittelisi hänen olevan kotona harjoittamassa elämänhallintaa.

”Ei se sit Anni Helena ollu?” Nordin sanoi.

”Kuka?”

”Anni Helena. Viljasiilo. Kummottos sää luulet et ne o sinne vilja kuskannu?”

”En mä tiedä. Autolla.”

Kolmannen kerroksen yhdyssiltaan oli kiinnitetty juliste, josta A:ta tuijotti huuhkajan pistävänkeltainen silmä ja teksti *Seeing the Invisible*. Ehkä se, mitä hän oli nähnyt yöllä joutomaan kupeessa muistutti Nordinin raitiovaunuja, savijunaa, tehtaita ja siiloja – kaikki ne oli raivattu pois ja tuntuivat silti todellisemmilta kuin A:n ympärillä aukeava kelmeä aula, mutta ei, hän ei antaisi epäilyksen lannistaa, hänen katseensa porautuisi läpi ajan ja purkutuomioiden ja salattujen osoitetietojen, se havaitsisi pienimmänkin liikkeen, ja silloin hän laskeutuisi taivaalta äänettömästi ja kaivertaisi kyntensä syvälle Iran pehmeään niskanahkaan. Nordin esitelmöi A:n tietämättömyydestä tuohtuneena teollisen Turun savisista maastoista. Miten Anni Helena oli ollut koko Kupittaan tunnusmerkki, pakkohan A:n oli se muistaa, juurihan se oli purettu, joskus siinä kaksituhattaluvun taitteessa.

”Kakstuhatluvun taitteessa mä lopetin peruskoulun”, A

sanoi, vaikka itse asiassa kykeni palauttamaan mieleensä valtavan, epäystävällisen näköisen kolossin. ”Eikä mitään sijaista tarvita, mä pääsen kyl kouluun.”

”Mitä sää nyt...”

”Mä oon ihan kunnossa.”

Tarjoilija korjasi naapuripöydästä likaisia astioita, ja kilinä kantautui Nordinin korviin.

”Misä sää olet?”

”Mä en vaan kestä olla kotona. Siel on jotenkin...” A sanoi ja sitten äkillinen emotionaalisuuden puuska laittoi hänen äänensä tärisemään. ”Mä... mä en tiedä... Henriikasta on tullut assertiivinen.”

”Naiset”, sanoi Nordin. ”Birgitta o ollu asserttiivine kolmekymment vuatta.”

He olivat hetken hiljaa, ja A yritti nieleskellä sen, mitä ikinä se olikaan, mutta se ei mennyt, päinvastoin, hän tunsi miten jokin kohosi hänen nieluunsa, ja hän oli helpottunut, kun Nordin alkoi kuvailla siilojen autioitumista ja sitä, miten niissä majaa pitivät enää jyrsijät ja alkoholistit. Kupittaan saven entisissä tehdasrakennuksissakin oli kohonnut kokonainen puliukkojen telttakylä, sodassa tärähtäneitä miehiä, sillä lailla Suomi huolehti traumatisoituneista veteraaneista, Nordin tuhisi, ja A antoi katseensa vaeltaa pitkin aulan tyhjyyttä ja odotti sopivaa hetkeä keskeyttää puhelu, joka oli hyvää vauhtia ajautumassa kohti Nordinin lapsuudenmuistoja. Jossain näkökentän rajalla vilahti valkoista. Kierreportaissa kolmannen ja neljännen kerroksen välisessä pyörteessä kiirehti nainen takin helma lepattaen. A ei ajatellut vaan nousi ja sulloi puhelimen taskuunsa. Hän tähyili ylös, erotti uuden hulmahduksen valkoista, naisen askelten aistikynnyksen alittava kaiku tuntui iskeytyvän A:n väsyneisiin aivoihin, hän kiirehti hissille, painoi neljänteen ja tunsi

mahanpohjassa, kun lasikoppi imeytyi ylös ja aulan lattia etääntyi, hänen taskunsa uumenista erottui vielä aavistus Nordinin kärinää. Mielessään A hoputti hissiä kulkemaan nopeammin, kolmas kerros, neljäs... A syöksähti ulos, tähyili rappusiin, mutta ei nähnyt naista. Takaisin hissiin, ylös seitsemänteen, hän rummutti sormiaan metallioveen ja kun se avautui, lähti juoksemaan alas rappuja. Siinä vaiheessa, A sanoi, kauhu kiihdytti hänen askeleitaan. Hänen etureisiään poltti, hän maistoi suussaan mahahapot ja salmiakin ja hänen oli otettava tukea kaiteesta. Ohi Biovian Oy:n, ohi Turun Biotiedekeskuksen, PET-keskuksen ja akvaattisen patologian laboratorion. Nimet sekoittuivat, samoin ikkunat, joiden takana häämötti tutkimustiloja ja toimistoja, kuuliaisia ihmisiä selailemassa sosiaalisen median tilejään ja teeskentelemässä tuottavansa lisäarvoa. Edestakaisin BioCityn aulan ylittäviä yhdyssiltoja, ylös alas portaita, hän kokeili lukittuja ovia ja pälyili alhaalla siintävää lattiaa puoliksi odottaen näkevänsä Iran vääntyneen hahmon lojumassa maassa, vaikka ei siinä ollut mitään järkeä, ei missään ollut. Biolääketieteen lasiovien takana A huomasi rekillisen valkoisia takkeja ja pysähtyi. Tietenkin ne pukeutuivat sellaisiin BioCityssä, A sanoi. Tietenkin rappuset olivat täynnä valkopukuisia naisia. Niin kuin Ira olisi laskenut kaikkialle Science Parkiin pienet kiiltävät munansa, joista oli kuoriutunut toukkia, jotka olivat koteloituneet ja muuttaneet muotonsa ja syöneet itsensä ulos koteloistaan ja jotka parastaikaa värisyttivät kosteita siipiään säähän sulautuvilla lasiteräspinnoilla ja kuivuivat identtisiksi laboratoriotakkisiksi koiperhosiksi.

Taivas oli pimeä, häntä pyörrytti. Hän laskeutui aulaan ja tajusi, että Teknologiakiinteistöjen lasiseinäisessä avokonttorissa oli vielä ihmisiä, hän tuijotti, kunnes pari työntekijää alkoi vilkuilla. Siellä ne nököttivät kuin häkissä, A sanoi, vailla minkään-

laista yksityisyyttä tai rauhaa. Seinättömät, sermien jakamat tilat, sellaiset olivat muotia kouluissakin, lisääntyneet aistiärsykkeet täydellisen rikasta ja kuohkeaa maaperää keskittymisongelmille, oppimisvaikeuksille ja turhautumisen purkautumiselle aggressioksi. Ikään kuin peruskoulu olisi päättänyt karistaa yltään viimeisetkin ikävät 1970-lukulaisen tasapäistävyyden rippeet ja ryhdistää profiiliaan järjestelmänä, jonka tarkoitus oli ensisijaisesti erotella ja karsia, opettaa jo varhaisessa vaiheessa herkimmille, köyhimmille, levottomimmille, lukihäiriöisimmille, ei-suomenkielisille tai vain epäsuosituille, ettei niillä olisi tulevaisuutta, ei edes sitä vähää kuin niiden ikätovereilla. Samaan aikaan, samojen kliinisten loisteputkivalojen hohteessa purettiin luokkahuoneita ja rakennettiin sosiaaliluokkia, A sanoi, he olivat olleet vasta ensimmäisiä koeyksilöitä, hän ja Ira lama-ajan karsitussa ja leikellyssä peruskoulussa, ja Ira niin kuin liian monta sähköiskua saanut rotta ei ollut enää jaksanut yrittää ja väistellä.

A marssi konttorin ovelle ja sai vastaansa mustaan jakkupukuun sonnustautuneen, itseään nuoremman naisen, joka kysyi kuinka voisi auttaa, muttei vaikuttanut erityisen avuliaalta. A kysyi Iraa. Nainen sanoi anteeksi. A kannatteli itsensä, toisti nimen ja yritti kuulostaa samalta kuin jos olisi pyytänyt jotain kahdeksasluokkalaista pojanroikaletta keskeyttämään Fortniten pelaamisen. Saattoi olla, ettei hänen ulkomuotonsa synnyttänyt enää suotuisinta vaikutelmaa, hänen Turku Energia -pipostaan valui vettä, hän oli likainen ja lionnut, mutta toisaalta, A sanoi, ihmiset näkevät, mitä niille näytetään. Pahin virhe oli paljastaa heikkoutensa, sitä Ira ei ollut tajunnut, A sanoi. Jakkunainen sanoi, ettei tiennyt kenestä oli kyse. He hoitivat vuokrausasioita eikä ainakaan heillä ollut ketään Iraa. A kysyi, oliko naisen mahdollista päästä käsiksi Teknologiakiinteistöjen työntekijöiden yhteystietoihin, ja nainen näytti siltä kuin A olisi ehdottanut

[illegible]. Työntekijät tuijottivat häntä terraariostaan, A:ta oksetti ja heikotti. Hän kääntyi, asteli aulan läpi ulos BioCitystä, etsi DataCityn kulmalta polkupyöränsä ja lähti polkemaan kohti Joukahaisenkatua.

Sade oli niin tiheää, että Anni Helenan jylhä profiili olisi hyvin voinut häämöttää Science Parkin yllä. Vesi ropisi A:n pyöräilykypärään, imeytyi lenkkivaatteiden läpi ja valui kylminä pisaroina hänen ihollaan, kun hän etsi kiskoa. Rakennukset näyttivät suuremmilta ja uudemmilta kuin yöllä, niitä tuntui olevan enemmän ja joutomaata vähemmän, ja kun A vihdoin löysi paikan, jonka täytyi olla osapuilleen oikea, kiskoa ei näkynyt, asfaltti oli liian tasaista, ei sellaista vanhaa ja halkeillutta kuin hän muisti, ja eikö Ira ollutkin pyrähtänyt esiin kuin unenpuutteen synnyttämä kangastus? Ainoa, mikä puhui sen puolesta, ettei A ollut joutunut täysin harhojen valtaan, oli tulehtunut tykytys polvessa ja tieto siitä, että jollei hän pian desinfioisi haavaa, siihen jäisi arpi. *Ikuinen arpi*, voi vittu, A sanoi, eikä hän onnistunut löytämään kiskoa, koko maisema oli väärä, häntä väsytti ja ärsytti, ja lopulta hän luovutti ja lähti pyöräilemään kotiin mielessään kalvava epäilys siitä, ettei hänen muistinsa ehkä ollutkaan niin luotettava. Tuon epäilyksen vallassa hän kiiruhti heti Ylioppilaskylään päästyään häkkivarastoon lämmönjakelukeskuksen ullakolle, ja hetken hän ehti pelätä, etteivät päiväkirjat olisi siellä, että hän olisi kuvitellut nekin, mutta sitten hän onnistui penkomaan perimmäisestä nurkasta esiin kaksi paksulla pakkausteipillä suljettua pahvilaatikkoa. Hän puisteli ne pahimmista pölyistä ja kantoi kotiinsa Iran kirjojen viereen olohuoneen lattialle, repi teipit, jotka oli kiinnittänyt vuosikaudet sitten muuttaessaan kotoa, A sanoi, ilman minkäänlaista aikomusta ikinä avata laatikoita.

Kasa kukallisia muistivihkoja. Hänen 11-vuotiaat, suttuiset tikkukirjaimensa, joita hän käytti, sillä Anna-Maija kutsui

hänen kaunokirjoitustaan rumaksi, eikä hän itselleen kirjoittaessaan jaksanut ponnistella. Ala-asteen todistuksia. Pari luonnosvihkoa. Nippu aavistuksen ryppyisiä piirustuksia. Kuudennen luokan Hiidenmaan leirikoulusta kuvattu video, jota varten toisessa pahvilaatikossa odotti VHS-nauhuri. Leirikouluvihko, kuorokansio, kuinkas muuten, A sanoi, ja liuta irtonuotteja. Kaikesta leijumassa tunkkainen, ummehtunut haju kuin sekin olisi peräisin hänen lapsuudestaan. Yhden päiväkirjan välistä A löysi pari valokuvaa, ei sellaisia siivoja ja hyvin valaistuja, joita äidit ottavat ja kiinnittävät perhealbumeihin, vaan itse kertakäyttökameralla napsittuja, huonosti rajattuja, kontrastittomia otoksia. Kuudennen luokan joulujuhlat ja lavan takana parveilemassa huolellisesti meikattuja esiteinityttöjä napapaidoissaan ja tanssitrikoissaan, Terhi, Emmi-Sofia ja ne. Vähän niiden takana Ira, tonttulakki vinossa, punaharmaa tonttupusero ylös asti napitettuna ja silmät kiinni. Ja toinen valokuva kevään 1997 vappunaamiaisista, Ira seisomassa luokkahuoneessa kotikutoisen näköisessä *intiaanipuvussa*, tämän laihat raajat, joihin tämä oli maalannut mustia ja valkoisia viiruja, itse askarrellut korut, ohueen, vaaleaan tukkaan punotut sulat ja miten tämä ei katsonut kameraan vaan kuvaajaan, jotenkin anoen. A:lle muistui siitä mieleen *Intiaanien maa*, hänen käyttämänsä historian oppikirjasarjan mahdollisesti huonoin kappale, suunnattu seitsemäsluokkalaisille, jotka olivat jo onnistuneet kampeamaan itsensä ohi autonomian ajasta ja saavuttamaan imperialismin, ikään kuin oppikirjaan olisi rakennettu metakertomus aikuistumisesta, kasvusta murrosiän holhotusta itsenäisyydestä muiden alistamiseen. Eikä hätkähdyttävintä historiankirjan kappaleessa ollut suinkaan se päättäväisen stereotyyppinen ote, jolla *intiaanit* kuvattiin hyväuskoisiksi, alkoholille persoiksi, historiatonta primitiivielämää eleleviksi villeiksi, tai edes se, ettei kansanmurhaa mainittu, ei isorokolla saastutettuja huopia, ei tuliaseita eikä eurooppalaisten harjoittamaa systemaattista teurastusta, ihmisarvon halventamista, seksuaalista väkivaltaa tai sitä, miten eurooppalaiset syöttivät alkuperäisasukkaita koirilleen, vaikka muuten oppikirjasarja ei suinkaan kaihtanut graafista väkivaltaa. Hätkähdyttävintä oli se, A sanoi, miten tolkuttoman monta kertaa oppikirjan tekijät onnistuivat toistamaan sanan *intiaani* suppean, parin aukeaman kappaleen aikana, A oli laskenut, ja ensimmäisellä kerralla hän oli saanut tulokseksi 47 ja toisella 49, ja oli miten oli, siinä oli noin 48 kertaa liikaa, ikään kuin oppikirjan tekijät eivät olisi kuulleet, että oli myös muita, vähemmän kiistanalaisia termejä, ikään kuin ne eivät olisi kuulleet pronomineista. Tietenkin Ira oli pukeutunut *intiaaniksi*, A sanoi. Ira, juuri sellainen surkea, avuton olento, jonka saattoi juottaa humalaan ja pakottaa allekirjoittamaan itselleen epäedullisia sopimuksia, joissa tämä luopui maastaan, ihmisarvostaan, koko oikeudestaan olemassaoloon. Vaikka yksinkertaisinta olisi ollut vain tuupata tämä kumoon, raiskata ja tappaa, ammottava punainen liha lapsellisen sulkapäähineen tai hiippalakin alla.

A avasi toisen laatikon ja nosti esiin VHS-nauhurin. Hän kytki pistokkeen seinään, tunki leirikoulukasetin sisään ja yllättyi laitteen surahtaessa käyntiin. Hän nousi, haki tietokoneen vierestä näytön, täytti kahvinkeittimen ja vaelteli ympäri asuntoa. Kosteuskartoittajan uhkaus oli käynyt toteen ja kylpyhuoneen sisäkatto oli purettu, ikkuna poistettu ja tilalle asennettu suuri, ympäriltä eristetty putki, joka luikerteli vessanpytyn vierestä kuivaimeen. Lattialla oli puruja ja kuraisia jalanjälkiä, eikä kaaos kuitenkaan vetänyt vertoja sille, joka vallitsi muussa asunnossa, kuivahtaneita tiskejä, viemättömiä roskia, siellä täällä kieriviä ryppyisiä vaatteita ja harmaiksi laatoiksi kerääntynyttä pölyä, lian sedimenttikerrokset, joita kaivamalla saattaisi löytää

merkkejä menneestä elämästä, kadonneista kaupungeista ja sukupuuttoon kuolleista ihmissuhteista. Hänellä oli outo, irrallinen olo. Hän söi pari salmiakkia muttei maistanut mitään, ja hänen päässään soi laulu, *Sinisiä punasia ruusunkukkia kannan kädessäni, kannan kädessäni...* Joitain vuosia sitten ne olivat alkaneet kiusata häntä toden teolla, A sanoi, banaalit melodianpätkät, jotka jäivät matoina nakertamaan hänen korviaan ja tekivät hänestä keskittymiskyvyttömän ja kärttyisän. *Tula tuulan tuli tuli tei...* Tai: *Ahkerat ja siivot me aina olla tahdomme, nöyrät myös ja kuuliaiset...* Tai: *On koulussa opettaja mukava, ja kaverit tietenkin on parhaita...* He olivat laulaneet kaameita lauluja, A sanoi. He olivat pukeutuneet kaameisiin kuoropukuihin, tummansinisiin ja muodottomiin. Ja laulujen mukana tulivat muistot, miten Anna-Maija heilutti tahtia, ja luokka nosti kätensä äänestykseen. Pyhän Katariinan jähmeä hahmo Kaarinan kaupungin vaakunassa. Ja *hiljainen viikko*, ruokalassa oli ollut *hiljainen viikko*, joka kesti ensin viikon, sitten kaksi, venyi puoleksi vuodeksi, yli koko ala-asteen, ikuinen *hiljainen viikko*, kaarinalaisen koulun oma jumittava aikapallo, ja A oli seissyt luokan oven takana ja kuullut, kuinka Sara ja Salla haukkuivat Iran idioottimaisia vaatteita, ja oveen oli teipattu koululaisten uimataitokampanjan juliste, johon oppilaat saivat merkitä uimiaan matkoja ja jonka yläreuna oli revennyt, ja vielä yli kahdenkymmenen vuoden päästä A muisti sen repeämän ja miten Anna-Maija oli antanut ymmärtää hänen liioittelevan hänen kirjatessaan kilpauintitreeneissä kertyneitä kilometrejä, muisti, A sanoi, vaikka oli ehkä virheellistä puhua muistista, kun se kaikki tapahtui tässä ja nyt, etenkin laulut, ne olivat aukkoja aika-avaruudessa, *Koska meitä käsketään mielessämme pitämään*, ja siellä hän seisoi oven takana tuijottamassa imelän turkoosia tekstiä, jossa luki: *Kaikki uimaan!*

A sanoi, että kun hän seuraavan kerran rekisteröi olemassaolonsa, ulkona oli sysimustaa. Hän oli lukenut päiväkirjat, katsonut leirikouluvideon, selannut piirustukset ja silmäillyt puolet Iran jälkimmäisestä romaanista, ja jos teksti tekikin häneen vaikutuksen, niin tuskin sellaista kuin Ira oli tarkoittanut. Ei A ollut tajunnut, että Ira olisi sillä lailla läsnä, tämän vaalean otsatukan varjelemat kasvot ja alaviistoon suunnattu katse. Ja vaikka A luki nopeasti, ei se johtunut siitä, että teksti olisi tempaissut hänet mukaansa, päinvastoin, A sanoi, tietoisuus Iran pienistä, kylmistä sormista, jotka olivat naputelleet kirjaimet, teki kaikenlaisen uppoutumisen mahdottomaksi, eikä romaania vaivaava piinallinen todentuntu liittynyt mitenkään siihen, miten hyvin Ira hallitsi proosan keinot vaan siihen miten tämä kaarteli kuin näkymätöntä vihollista, välillä lähestyi, välillä etääntyi, se oli piirittämistä ja pistimellä sohimista, äänetöntä kamppailua pimeässä huoneessa, vihaa ja kuolemankauhua, jotka tulvivat esiin joka ikisestä näennäisen viattomasta virkkeestä. Pintapuolisesti romaani kertoi sosiaalisesti kyvyttömän matematiikon edesottamuksista, ja silti, A sanoi, hän pystyi aistimaan esiteinijoukon hälinän, sen kaipauksen ja uhan, tasakattoisen koulurakennuksen, Anna-Maijan ylivoimaisen hahmon kurottamassa kuoron ylle, Anna-Maijan kilauttamassa äänirautaa, Anna-Maijan romahtamassa, hirveä, hutera jättiläinen, tämän läpitunkemattomat dogmaatikon kasvot. Ei Ira kuvannut siitä mitään, ja kuitenkin se oli siellä, A sanoi, ja sitten, aivan yllättäen Ira poikkesi fiktiosta ja kirjoitti jostain, mikä oli tapahtunut oikeasti, ja A järkyttyi siitä niin, että laski kirjan lattialle, nousi kaatamaan itselleen jäähtynyttä kahvia ja ajatteli, että palauttaisi kirjat kirjastoon ja unohtaisi koko jutun ja jo siinä, niin ajatellessaan tiesi, ettei tekisi niin, että jatkaisi lukemista, lukisi Iran jokaisen sanan, vaikka tukehtuisi lukemaansa.

Ei se periaatteessa ollut mitään ihmeellistä, A sanoi, se juttu, josta Ira kirjoitti. Pieni, julma tarina jostain, joka oli tapahtunut ala-asteella Kaarinassa 14.2.1996, viidennen luokan kevätlukukaudella, vain joitain kuukausia sen jälkeen, kun Ira oli tullut heidän luokalleen, vaikka ei Ira toki maininnut aikaa tai paikkaa vaan sijoitti tapahtumat romaanin sivuhenkilön monologinpätkään, laittoi tämän muistelemaan sitä, kun tämä 11-vuotiaana lähetti naapuriluokan pojalle nimettömän ystävänpäiväkortin, ja välitunnilla pojan kaverit tulivat kysymään, haluaisiko tämä alkaa olla pojan kanssa, ja tämä vastasi myöntävästi, mutta seuraavalla välitunnilla poika kavereineen tuli tämän luo ja pilkkasi tämän hyväuskoisuutta, kutsui tätä tyhmäksi ja hulluksi, repi ystävänpäiväkortin ja viskoi palaset maahan. A muisti sen kaiken, senkin mitä Ira ei maininnut. Koulun käytävillä vallinneen sulaneesta lumesta ja ystävänpäivän kiintymyksenosoituksista ja ulossulkemisista huuruisen ilman, tyttöjen toisilleen jakamat kortit ja Tiimarista ostetut lahjat ja miten musiikintunnilla laulettiin ystävyyteen liittyviä lauluja. *Kuin paita ja peppu, ei tähän väliin kukaan tuu. On sama takki ja reppu, ei välitetä erottuu...* Miten *bestikset* tarttuivat toisiaan kädestä tai vyötäisiltä ja heijasivat tahdissa. Eikä häiritsevintä suinkaan ollut, A sanoi, että Iran kirjassa yksityiskohdat aina säätilaa ja kortin pastellisävyisiä perhosia mukaan lukien pitivät paikkansa, häiritsevintä oli, että koko tuo inhottava, ennalta-arvattava ja loputtoman banaali juttu ei ollut tapahtunut Iralle. Se oli tapahtunut hänelle, A sanoi. Hän muisti häpeän, miten hän oli saattanut olla niin typerä, että oli askarrellut ystävänpäiväkortin, hiipinyt naapuriluokkaan ennen tunnin alkua, etsinyt Jussin pulpetin – Herra ties miten hän oli tunnistanut sen 26:n muun joukosta – ja asettanut kortin sille. Mitä hän ei muistanut, oli Ira, tämän passiivinen läsnäolo jossain tapahtumien liepeillä. Se oli odottamatonta,

eikä lainkaan miellyttävää ja muistutti A:ta siitä kylmäävästä tunteesta, joka syntyi, kun kesken kuoroharjoitusten vilkaisi Iraa ja tajusi, että tämä katsoikin takaisin ja että tämän silmät, jotka yleensä toljottivat mitään näkemättöminä, olivat kirkkaat ja terävät, jotenkin tungettelevat, ikään kuin tämä olisi sittenkin ollut elossa.

A asteli huoneen poikki, avasi takaoven ja hengitti viileää ilmaa. Ylioppilaskylän katuvalot loivat maisemaan fosforisen hohteen. Vastapäisen talon pienet takapihat olivat ryteikköiset ja autiot. A astui betonirappuselle ja siitä sukkasillaan kuolleelle nurmelle. Jalat painuivat mutaan, ja kylmä sai hänet kipristelemään varpaitaan, kun hän käveli pidemmälle, aina lehdettömälle syreenipensaalle ja seljalle, jotka hän ja Henriikka olivat istuttaneet näköesteeksi pihan laitaan. Kymmenessä vuodessa ne olivat kasvaneet tuskin lainkaan, ehkä koska läheiset männyt imivät maasta ravinnon, tuttu tunne, A sanoi, näkymättömästä, näivettävästä voimasta. Taivas oli samea, joen suunnalta nousi raskasta, harmaata sumua, kuin niiden ihmisten henkiä, jotka mannerjään vetäydyttyä olivat asettuneet näille seuduille, palvoneet jäätikön jälkeensä jättämiä lohkareita ja ripotelleet vainajiensa tuhkat vaivalla kasaamiinsa kiviröykkiöihin. Pimeässä myös opiskelijatalojen harmaudessa ja betonipilarien kannattelemissa ritiläparvekkeissa oli jotain muinaista, ikään kuin Ylioppilaskyläkin olisi syntynyt kilometrien paksuisten jäämassojen raastaessa ja muovatessa maisemaa. A paleli ja haistoi kaatopaikan katkun, ellei se ollut hänen peseytymätön kehonsa. Kolmen kilometrin päässä Ylioppilaskylästä sijaitseva Topinojan biokaasulaitos se siellä lähetteli mädän löyhyjään, kollektiivinen velka, joka niin usein sysätään vähävaraisten maksuun.

A:n puhelin piippasi olohuoneen lattialla. Sydän Iran viestin odotuksesta muljuen hän palasi sisälle, mutta se ei ollut Ira. Sen

sijaan Nordinilta oli tullut tekstiviesti, jossa tämä ihmetteli puhelun yllättävää katkeamista. Hetken epäröityään A soitti. Ei hän kaivannut keskustelua Nordinin kanssa, ei hänellä ollut mitään asiaa, hän tarvitsi vain kenet tahansa, jonka läsnäolo pakottaisi hänet teeskentelemään aikuista ja riuhtaisemaan itsensä irti Iran aiheuttamasta olotilasta. Nordin vastasi välittömästi.

”Onko koulu kohrallansa?” tämä kähisi puhelimeen.

”Anteeksi mä...”

”Kui jatkuu?” Nordin tivasi.

A istui olohuoneen lattialla kuraisissa sukissa ja rikkinäisissä lenkkihousuissa päiväkirjojensa ja Iran romaanien keskellä ja katui, että oli soittanut.

”Onko koulu kohrallansa? Turku uusi toimesansa”, Nordin mesosi. ”Se o Anterukse runo Jusleniukse Aboa vetus et novast.”

”Selvä homma.”

”Niinku vanha ja uus Turku. Koulu on tiätystenki Turu Akatemia. Mut jos Akatemia o uures Turus ni misä sit o se vanha?”

”Mä en niin tietäis.”

”No jossampäi se o ollu.”

”Mä jouduin kerran melkeen kouluammutuksi”, A sanoi ja hämmentyi itsekin, miten lause purkautui hänen suustaan kuin röyhtäisy, salakavalasti ja päättäväisellä, virkeällä äänellä, kuin jokin vieras olento olisi puhunut hänen kauttaan.

”Kui?” Nordin sanoi.

”Kui ja kui... ei kuinkaan.”

”Jos alotta täyty kerto kans.”

A kakoi ja nieli, mutta se ei mennyt pois. Hän tunsi epämiellyttävän kihelmöinnin, ikään kuin takapihan pimeydestä joku olisi tuijottanut. Olisi pitänyt nousta ja kiskoa verhot eteen, mutta hän vain istui ja tuijotti takaisin.

”Mä tein sillon mun pedagogisia ja kouluampumiset oli tosi paljon esillä mediassa. Opiskelijat oli vähän hermostuneita ja sit yliopistolla levis semmonen huhu et joku suunnittelee jotain iskua. Siel oli kai hautakynttilä palanut jonkun tiedekuntarakennuksen edessä ja siitä tietty lähti liikkeelle kauhee paniikki ja spekulointi. Meijän pedalaiset lähetteli toisilleen tekstiviestejä ja varoitteli et seuraavana päivänä ei kannata mennä luennolle...”

”No menik sää?”

”Menin. Koska mä olin ainoa joka ei saanu mitään viestiä. Oli niillä munkin sähköpostiosote ja puhelinnumero mut jotenkin niille ei vaan tullu mieleen et vois ne mullekin ilmottaa. Mä kuulin koko jutusta vasta kun mä olin yksin siellä seminaarissa.”

A muisti seminaarin vetäjän kummallisen ilmeen, kun tämä oli soittanut kansliaan kysyäkseen, oliko tapahtunut tuplabuukkaus, ja miten tämä naureskeli, että ei varmaan kannata avata ovea, jos joku tänään koputtaa, ikään kuin ampujilla olisi tapana pyytää lupaa käydä sisään ennen kuin ne suorittivat veritekonsa. Ja miten kasvatustieteellisessä rakastettiin ryhmätöitä, joiden koko idea kai oli, ettei kukaan oppinut mitään paitsi sen, ettei ryhmässä voinut oppia, A sanoi. Hän oli viettänyt tunteja keskustellen niiden kanssa ranskalaisten viivojen järjestyksestä ja PowerPoint-diojen taustaväristä, eivätkä ne olleet kertoneet hänelle.

”Mut ei siinä sen kummempaa”, A sanoi. ”Ei kukaan ampunut, se koko juttu oli vaan jotain ihme joukkohysteriaa.”

”Jassoo”, sanoi Nordin. ”Annas ku mää arva. Ne sun opiskelukaverit ei kysyny et mitä sää sil päiväl teit?”

”Oikein.”

”Eikä se seminari vetäjä ottanu sitä puheks ja kaik jatkus vaa just niinku ennen.”

”Kymppi plus.”

Nordin yski niin, että oli mahdotonta sanoa, oliko se reaktio vai silkkaa limaa. Joka tapauksessa jutun kertomisesta ei seurannut minkäänlaista keventymistä, vain tuttu jomottava valppaus, ja saattoi kuulostaa kieroutuneelta, A sanoi, ja kieroutunutta se olikin, mutta juuri tuo pieni, ikävä tapaus oli vahvistanut hänen aikomustaan hakeutua opettajaksi. Hänen oli nähtävä ne hyvät ihmiset, nähtävä miten se tapahtui kerta toisensa jälkeen, juorut, julkiset kivitykset ja ulossulkeminen, ja saattoihan olla, että käytännöt olivat kehittyneet sitten hänen lapsuutensa, A sanoi, saattoihan olla, että oli KiVa-kouluohjelma, jonka lässyttävä nimi suorastaan kutsui ajattelemaan, että väkivallan seuraus on se, ettei koulussa ole *kivaa*, ja kuitenkin opettajat olivat opettajia ja koulut kouluja, täynnä turhanpäiväistä kyykyttämistä, kilpailuhenkeä ja hierarkioiden hieromista naamaan, joten mikä siinä oli niin ihmeellistä, jos lapsetkin toimivat samoin, ei A:n mielestä mikään.

”Pitää mennä”, hän sanoi.

”Varro vähä mää...”

”Eiku hei sit”, A sanoi, eikä odottanut Nordinin vastausta vaan sulki puhelimen.

Hän tuijotti Iran kirjoja kuvotuksen vallassa. Hänen puhelimensa piippasi, mutta vieläkään se ei ollut Ira vaan Nordin, joka laittoi hänelle osoitteensa ja kirjoitti, että A voisi tulla koska tahansa käymään, jos haluaisi jutella. A:n mahaa sattui. Hän googlasi lääkkeille resistentin refluksin ja löysi gastroenterologian erikoislääkärin kirjoittaman artikkelin, jossa puutteellisen hoitovasteen todettiin voivan johtua psyykkisestä oireilusta – ahdistuksesta, *hysteriasta* ja stressistä. Näemmä siellä tuo nykyään niin harvinaiseksi käynyt diagnoosi yhä lymyili, A sanoi, mahalaukun kosteassa pimeydessä. Hän nousi, veti märät kengät märkiin jalkoihin ja lähti lenkille.

Ohi synkkien takapihojen, joilla häämötti ruosteisia pallogrillejä, vettyneitä puutarhakalusteita, lasten leluja ja häkkiviritelmiä kissoille. Yhdestä sellaisesta A:han kohdistuivat kiiluvat silmät, toisen talon ikkunasta näkyi vilaus nepalilaisista jatko-opiskelijoista pelaamassa lautapeliä, ja hetken A tunsi niin musertavaa yksinäisyyttä, että hänen teki mieli romahtaa maahan, hänen jalkansa olivat raskaat, nousivat vain äärimmäisen ponnistelun tuloksena, ja jos jokin kaikesta huolimatta todisti ajan kulusta, A sanoi, niin tämä hänen kipeä, hitaasti palautuva kehonsa. Lapsena hän oli toteuttanut fyysistä itsevarmuuttaan telinevoimistelemalla, kilpauimalla ja kiipeilemällä puissa, hän oli kolhinut itseään, muljautellut nilkkojaan ja saanut mustelmia, muttei muistanut tunteneensa seuraavina päivinä kuin lievää arkuutta. Kun taas aikuisena kompurointia seuraava akuutti kipu ei ollut mitään verrattuna tulevien päivien runneltuun oloon. Tavallisesti A kykeni kyllä ohittamaan ruumiinsa protestit, mutta sinä iltana hän oli erityisen nääntynyt. Se johtui Irasta, tämän kimeästä kirjallisesta äänestä ja Kaarinasta, jonka tämä oli manannut esiin. Kaarina, pelkkä kysta suuremman kaupungin kyljessä, A sanoi, hänenkin kyljessään tai mahalaukkunsa happamissa uumenissa, pimeä, painava kohta, ikään kuin Kaarina olisi ollut aika-avaruutta venyttävä musta aukko, jolla oli voima repiä ydintä myöten hajalle, sitä Kaarina merkitsi, A sanoi, kuolemaa ja hajoamista, naamaan iskeytyviä sohjopalloja ja surumielisiä diskoja ala-asteen jumppasalissa, naapuriluokan J-alkuisia poikia ja niiden kamalalla tavalla ennalta määrättyä Subutex-riippuvaista tulevaisuutta, pikkusieluisia opettajia, sääntöuskovaisia sadisteja tai jollain hämärämmällä tavalla häiriintyneitä tyyppejä, vastapäisen luokan sekakäyttäjäopettajaa, jonka luokkahuoneen lattialla kieri tyhjiä lääkkeiden läpipainopakkauksia, mutta joka kuitenkin oli niin paljon vähemmän vaarallinen kuin

Anna-Maija, pölkkypäisiä ja pelokkaita hymytyttöjä ja hymypoikia, yhteistoimintalapsia, jotka auliisti kantelivat miehittäjilleen, sokkelittomia koulutaloja, joiden eristemateriaalit imivät pesusienen lailla maasta kosteuden ja joiden säästöbudjetilla suoritetuissa remonteissa betonin ei ikinä annettu kuivua ennen muovimaton asentamista.

A:n joka ikistä lihasta särki ja polvea kirveli, mutta eniten häntä häiritsi tunne siitä, että jossain, juuri hänen aistiensa rajoilla tömähtelivät toiset askeleet, litisivät lätäköissä ja roiskivat vettä hänen hölkätessään läpi Ylioppilaskylän, ohi bussipysäkin, jonka *Sanat jättävät jäljen* -mainos sai mahahapot syöksähtämään ylös niin, että A syljeksi pahaa makua. Vakavana poseeraava malli, jonka käsivarsiin oli kaiverrettu arpeutuneita haukkumasanoja, asiaankuuluvan synkeää estetiikkaa kuin suoraan jostain 1990-luvun saatananpalvonnan vastaisesta valistusmateriaalista. Sade hakkasi kasvoja, kun A juoksi ohi Nummenpakan koulun, jossa natsit olivat majailleet sota-aikana, ohi urheilukentän ja sen takana kohoavan äkkijyrkän Kuuvuoren. Elokuussa 1653 ylioppilas Petrus Gyllenius kirjoitti päiväkirjaansa, että vuoren päällä piti paholainen öistä luentosarjaa. Ehkä havaittuaan kasvatustieteellisen tiedekunnan opetukset epätyydyttäviksi oli Irakin siirtynyt Kuuvuorelle oppiin, A sanoi, ehkä hänenkin olisi pitänyt siirtyä. Ja kuinka sopivaa, että paholainen luennoi juuri Kaarinassa, sillä Kaarinaksi kristityt käännyttäjät olivat seutua alkaneet nimittää pyhälle Katariina Aleksandrialaiselle omistetun kirkon mukaan. Ne olivat tehneet Nummen muinaispitäjästä Kaarinan ja Räntämäestä Maarian, mutta vanhat paikannimet pitivät pintansa, ja kun vuonna 1939 kuntien rajoja muutettiin, Turun kaupunki otti hallintaansa köyhien työläisten kansoittaman Nummen, kun taas Kaarinan kunta hilautui kauemmaksi. Niinpä vaikka A oli lähtenyt jo ajat

sitten Kaarinasta, ei hän tavallaan ollut ikinä lähtenyt Kaarinasta, ikään kuin 1300-luvun alussa vaikuttaneen kirkkoherran pyhän Katariinan kuvaa kantava sinetti olisi painettu huolellisesti koko tuon mutaisen ja mäkisen tienoon ja hänen itsensäkin ylle, A sanoi. Oksennus oli lähellä, hän kääntyi Suntiontieltä Unilukkarinkadulle ja mietti, että jos yksi unen tehtävistä oli järjestää ja muokata muistoja elämälle otolliseen suuntaan, hänen kehonsa epäonnistui surkeasti. Irako se toimi unilukkarina ja esti häntä nukahtamasta? Irako se kulki hänen kannoillaan, valvoi eikä jättänyt rauhaan? A hidasti askeleensa kävelyksi ja aisti niiden toisten, olemattomien askelten hidastuvan. Hän vilkaisi taakseen, mutta puutalon pihalla vilistävää rottaa lukuun ottamatta alue oli autio. A nieleksi ja laahusti pitkin rahisevaa hiekkapolkua kohti hautuumaata ja kirkkoa. Hän ajatteli 1400-luvulla veistettyä pyhimys Katariina Aleksandrialaisen patsasta kirkon sisällä. Ryöstöjen, tulipalojen ja uskonpuhdistuksen seurauksena se oli menettänyt toisen kätensä ja kruununsa, ja sen puinen pinta oli naarmuuntunut ja pinttynyt noesta, ikään kuin patsas olisi saanut osansa pyhimys Katariinan kärsimyksistä. *Mikä toi on?* Ira oli kuiskannut A:lle jonain harvinaisena elonhetkenään ja osoittanut Kaarinan kaupungin vaakunaa ja sen kidutettua naishahmoa luokkahuoneen seinällä. Ja tietenkin Anna-Maija oli kuullut kysymyksen, varoittanut Iraa puhumasta tunnilla ja kertonut heille pyhästä Katariinasta.

Ohi verkkoaidan ja lehdettömien pihlajapuiden takana lepäävän kylpylähotelli Caribian, jonka vaaleat vesiliukumäet kiemurtelivat kuin hautuumaan ruumiita nakertavien matojen jättiläismäiset serkut kalvaen yöhön madonreikiään, joita pitkin saattoi laskea suoraan 2000-luvulta 1990-luvulle, 1990-luvulta keskiaikaan ja sieltä tuhat vuotta taaksepäin, aina kauemmas, alas pimeyteen, jonka päässä odotti loiskahdus. A pujahti por-

tista, ohi ravinnerikkaasta maasta kurottavien puiden ja hautakivirivistöjen, kohti mäen päällä häämöttävän kirkon keskiaikaista hahmoa. Katariinan hautuumaa oli hiljainen ja musta. Vain yksittäisiä kynttilöitä hehkumassa ympäri varjoisaa rinnettä ja kaukana kivimuurin takana tuikkimassa Ylioppilaskylän valot. Ne olivat rakentaneet kristilliset jumalhuoneensa vanhoille pyhille paikoille, A sanoi, kalmistojen ja uhrilehtojen läheisyyteen. Tyypillistä yritystä hävittää vanhan uskon merkit ja korvata ne uusilla mutta myös tajua siitä, että toisissa paikoissa henki on tiheämpää kuin toisissa, A sanoi, niin tiheää, että jopa hän, kirkkoihin kuulumaton, yritti turhaan tasata pakottavaa hengitystään aistiessaan läsnäolon, jota oli mahdotonta osoittaa todeksi ja joka yhtä kaikki oli siellä. A:n mielessä kehkeytyi rukous: Pyhä Katariina Aleksandrialainen, sinä joka siunaat tiedonhaluisia ja mieleltään avoimia, sinä joka siunaat opiskelijoita ja koululaisia…

Sitä että Katariina oli koululaisten suojeluspyhimys, ei Anna-Maija ollut heille suinkaan kertonut, vaikka kuvaili kyllä yksityiskohtaisesti, miten pakanat yrittivät ensin polttaa nuoren, kauniin Katariinan, kiinnittivät tämän sitten kaikista raajoistaan teilipyörään, koettivat murskata tämän jäsenet ja lopulta hakkasivat tämän pään irti miekalla. A:n olisi pitänyt tyytyä siihen, eikä viitata ja huomauttaa Anna-Maijalle, ettei pyhää Katariinaa Aleksandrialaista ollut todennäköisesti koskaan ollut olemassa, että luultavasti legenda perustui aivan toisen oppineen naisen kohtaloon, eikä tämä ollut edes kristitty vaan 400-luvun merkittävin filosofi, tähtitieteilijä ja matemaatikko. Hypatia Aleksandrialaisen tietämys, A oli sanonut Anna-Maijalle, oli liikaa paikallisille kristityille fanaatikoille, joista matematiikka näytti taikuudelta ja Hypatia noidalta, joten eräänä iltana ne väijyivät Hypatiaa kadulla, kävivät tämän kimppuun ja raahasivat

kirkkoon, minnekäs muualle, riisuivat Hypatialta vaatteet ja kivittivät tämän hengiltä tai, käännöksestä riippuen, *repivät lihat irti tämän luista*, minkä jälkeen ne virheellisen tarinaversion mukaan marssivat Aleksandrian kirjastoon ja tuikkasivat mittaamattoman arvokkaan kokoelman tuleen. Suunnilleen sen kaiken, pois lukien huomautuksen lihojen repimisestä, A kertoi Anna-Maijalle oppitunnilla vuonna 1995, ja jos Anna-Maija olisi voinut polttaa Kaarinan kirjaston ja Hypatian legendan sisältävän lapsille suunnatun tietokirjan kuuluisista keksijöistä, epäilemättä tämä olisi sen tehnyt. Mutta tämä tyytyi katsomaan A:n ohi muuta luokkaa ja huokaisemaan *taas se tietää* tympääntyneellä, tuskastuneella äänellä, ikään kuin A:n tietämys olisi jonkinlaista luonteenheikkoutta, joka pitäisi kitkeä hänestä.

Hypatia Aleksandrialaisen murhaa, A sanoi, pidettiin monesti antiikin sivistyksen loppuna ja pitkän tieteille vihamielisen ajan alkuna läntisessä sivilisaatiossa, ajan, joka saattoi toki olla tarkoitushakuinen myytti sekin, mutta jonka A aisti lihassaan, niin kuin sitä olisi revitty. Tapa, jolla kristityt omivat Hypatian kohtalon, oli kauhistuttanut häntä jo lapsena, ensin ne suorittivat murhan, sitten ne kirjoittivat tuon historian irvikuvan, ja lopuksi murhaajien jälkeläiset koristelivat valheellisen tarinansa perversseillä kliseillään, tekivät aikuisesta, pohjoisafrikkalaisesta, todennäköisesti keski-ikäisestä uhristaan nuoren, kauniin, valkoisen neitsyen, sillä ketäpä liikuttaa muunlaisen naisen murha… ihana teinityttö seksuaalisuutensa kynnyksellä, ihana teinityttö, jonka koko maailma haluaa tappaa ja raiskata, tunkeutua siihen pehmeään lihaan ja repiä. Laura Palmerit ja Kyllikki Saaret, A sanoi, suloiset, nuoret ja kaameasti runnellut, Pyhä Katariina 18 vuotta, Pyhä Agatha 15 vuotta, Pyhä Agnes 13 vuotta, kaikki nuoria, kuumia ja kuolleita, A sanoi, me himoitsemme niiden sileitä jäseniä ja puberteetin vasta nostattamia

rintoja, himoitsemme ja haluamme, että ne saavat maksaa siitä mielettömästä ihanuudestaan.

A tunsi, miten jokin raastoi hänen sisuksiaan. Hän otti muutaman askeleen kohti keskiaikaista kiviseinää ja kyykistyi, kun äkillinen kouristus ravisteli hänen vartaloaan, polvet ja kämmenet tömähtivät kosteaan maahan, hän heittäytyi pyhän Katariinan kirkon juureen ja kakoi. Pyhä Irina 11 vuotta, pyhä Irina 15 vuotta, pyhä Irina 22 vuotta, pyhä Irina 35 vuotta. Pyhä Irina, joka kieltäytyi kuolemasta, niin kuin marttyyrin kuului, vaikka tämä yritettiin mestata, polttaa, keittää elävältä ja hukuttaa. Eikä kukaan palvo henkiin jääneitä, A sanoi, liattuja raiskattuja, Iraa, joka ikuisuus peruskoulun päättymisen jälkeen säntäili Science Parkissa, vaikka kohtuuden nimissä tämän olisi pitänyt olla kuollut. Oksennus ei tullut. A syljeksi salmiakin, kahvin ja katkeruuden sekaista limaa ja kompuroi pystyyn. Tunne läsnäolosta ei ollut väistynyt, päinvastoin se vahvistui, ja A muisti Ylioppilaskylän urbaanilegendat hautuumaalla vaanivasta valkopukuisesta naisesta, joka kyseli öisiltä kulkijoilta reittiä ja lähti seuraamaan. A toivoi naisen astuvan näkyviin ja esittävän avunpyyntönsä, mutta tietenkään tämä ei astunut, ja kun A lähti raahustamaan alas mäkeä, kuvitteelliset askeleet tulivat perässä. Ohi kuusien, koivujen ja lehmusten, ohi Katariinan maalaisromanttisen pappilan omenapuiden, kohti hautuumaan uudenaikaista huoltorakennusta, jonka takana joukko käytöstä poistettuja hautakiviä nojaili toisiinsa kuin muistuttamassa siitä, että liikakansoitus vaivaa myös kuolleiden maata. A kääntyi vielä vilkaisemaan pimeydessä kohoavaa kirkkoa ja oli näkevinään kivien välissä valkoista, mutta kun hän räpäytti silmiään, näky oli poissa, tilalla vain ikivanhan koivun kaksihaarainen hahmo. Hän sujahti portista, ylitti Inspehtorinkadun, ohi Ylioppilaskylän länsi- ja itäpuolen väliin istutetun tammipuiston, jossa huhujen

mukaan oli raiskattu naisia, yli Kuraattorinpolun, sisälle Ylioppilaskylän harmaiden luhtikerrostalojen sokkeloon ja kotiinsa. Siellä vallitsevassa kosteassa kaaoksessa hän otti esiin puhelimensa ja näki Iran juuri saapuneen vastausviestin. *Kuole pois*, siinä luki.

A tuijotti sinisessä valossa hehkuvia sanoja. Ei tervehdystä, ei allekirjoitusta, ei edes pistettä lauseen perässä, ja hetken A kuuli Iran äänen hermostuneen, kimakan kaiun opiskelija-asuntonsa kalseilla seinillä, ja häntä kylmäsi niin, että hänen oli vakuuteltava itselleen, ettei Ira voinut tietää hänen olevan Emmi-Sofian viestin takana, eikä hän sittenkään ollut varma. Hän hengitti syvään ja avasi selaimesta Iran kustantamon sivut, silmäili henkilökunnan mustavalkoiset naamakuvat ja ajatteli, että joku noista paukapäistä oli päättänyt julkaista Iran kirjat. Hän arpoi kustannustoimittajien ja -päälliköiden välillä, valitsi sen, joka hymyili hyvinvoivien pääkaupunkilaisten itsetyytyväisintä hymyä. Tuskin kukaan täysjärkinen ottaisi työpuhelintaan kotiin tai ainakaan vastaisi siihen iltamyöhään, A sanoi, mutta selvästi kustantamoihminen ei ollut täysjärkinen. Tämä vastasi, ja A esitteli itsensä sattumanvaraisesti googlaamallaan naistenlehden toimittajan nimellä. Hän pahoitteli vuolaasti soittoajankohtaa ja antoi Iran sähköpostin aiheuttaman jännityksen purkautua nopeaksi monologiksi, ikään kuin Emmi-Sofian päällepäsmäröivä, kanamainen olemus olisi materialisoitunut hänessä, ektoplasma, jonka meedio manaa esiin spiritistisessä istunnossa.

"Tää tuntuu iha sairaan epäammattimaiselta", A höpötti, "mut me lähetään valokuvaajan kaa ajaan aamu puolkuudelt Helsingist. Me ollaan sovittu Iran kaa haastis ja mä en tajuu miten mä en varmistanu sen osotetta, jotenki mä aattelin et se asuis edelleen siin Maariankatu kakkoses, mä muistan sen nii hyvin ku se selitti et samasta paikasta lähti liikkeelle Turun palo,

mut enhän mä hoksannu kysyy et asuukse siin viel ja nyt se ei enää vastaa sen puhelimeen, varmaan se jo nukkuu ja me ollaan niin kovasti ootettu et me saatas haastatella Iraa meijän juttusarjaan kirjailijoiden työhuoneista."

Kustantamoihminen kuulosti väsyneeltä ja kärsimättömältä. Tämä sanoi, ettei tiennyt Iran osoitetta mutta voisi tarkistaa sen ja pistää viestillä.

"Se ois mahtavaa", A sanoi. "Mä oon hei ihan superkiitollinen! Mä en tajuu miten mä sähläsin tälleen ja oishan se kurjaa jos haastis peruuntuis… vaiks tavallaan jännää tämmöset pikku lipsahdukset, miten niistä saattaa lähtee liikkeelle just joku iha arvaamaton ketjureaktio niinku jos kauppias Hellmanin ullakolla ei ois säilytetty heinää niin voi olla et Turku ois vielki Helsinkiä merkittävämpi kaupunki."

Kustantamoihminen vakuutteli, ettei osoitteen tarkistamisesta ollut lainkaan vaivaa ja toivotti pahantuulisesti hyvää yötä. A seisoi ja tuijotti ikkunasta pimeyteen, josta joku tuijotti takaisin, ja lopulta hänen puhelimensa piippasi merkiksi saapuneesta viestistä. Iran koti sijaitsi Nummessa, tuskin kilometrin päässä. A nousi, tunki puhelimen lenkkitakin taskuunsa ja lähti ulos.

A sanoi, että yksi syy siihen, miksi hän viihtyi Ylioppilaskylässä, oli ettei alue nukkunut minään vuorokauden- tai vuodenaikana; jopa jouluyönä ja juhannuksena, kun monet opiskelijat olivat lähteneet kaupungista, jossain ikkunassa välkkyi pelikonsolin sinerrys, joku vuorokausirytminsä nyrjäyttänyt vei koiraa aamukolmen lenkille, ja talojen välissä pujotteli taksi etsien epätoivoisesti oikeaa osoitetta. Unettoman ihmisen, A sanoi, sellainen sai tuntemaan itsensä vähemmän unettomaksi, ja ehkä oli sopivaa, että aina välillä A:n postien osoitteeksi oli merkitty Yo-kylän sijaan Yökylä, ikään kuin alueella olisi vallinnut ikuinen

yö. Satoi rankasti, ja maisema oli sumea ja musta hänen hölkätessään ohi Kuuvuoren nuorisotalon edustalla seisovan seinäreliefin, jossa kymmenen alastonta lasta läiskytteli vettä, ylös puistotietä syvemmälle Nummeen, ohi muinaisen Ojakonnantorin ja Vanhan Hämeentien pienten kivijalkapuotien, joista osa sinnitteli elossa kuin muistona ajasta ennen asuinalueiden ulkopuolelle sijoitettuja liikekeskuksia. Iran viesti oli saanut adrenaliinin hulahtamaan vereen, hiki tihkui niskaan ja suonissa kohisi, ja A sanoi, että sateen läpi oli helppo nähdä myös autioiden katujen täyttyvän kummallisesta kuhinasta. Savipässi puksuttamassa, kakkosen raitiovaunu kitisemässä ja rahastaja hätistämässä sen perässä roikkuvia lapsia. Maito-, liha-, ja siirtomaatavarakaupat, sepänpajat, leipomot ja yleiset saunat kuultamassa kebab-pizzeria Nummiksen, Ali Baban ja kampaamoiden alta. Kansanparantaja Silanterska tarkastelemassa potilaansa savipuolta, valokuvaaja Heikki Attila taltioimassa kuorma-ajureita ja ompelijattaria, työläiset marssimassa Hämeentietä pitkin, ja toki viime vuosikymmeninä vanhoilla laitakaupungeilla oli ollut tapana unohtaa proletaariset juurensa, A sanoi. Vähäosaisuuden ja poliittisen vastarinnan sijaan ne huokuivat puutaloromantiikkaa ja vakavaraista elitismiä, Nordinin Raunistula oli kokenut muodonmuutoksen uhkaavasta idylliseksi, ja yhä useamman Nummenpakan talon seinässä komeili heleäksi maalattu laudoitus ja pihassa suojaverkolla varustettu jättiläistrampoliini. Kuitenkin jokin Nummessa tuntui hylkivän muita entisiä työläiskaupunginosia vaivaavaa domestikaatiota, A sanoi. Pintaansa pitivät vielä pahasti villiintyneet pihapiirit kuhmuraisiksi kasvaneine omenapuineen ja rähjäiset, asumattoman näköiset kummitustalot, joiden himmeiden lasien takaa saattoi aavistaa liikettä. Hiljattain oli paljastunut, että alueelta pyöritettiin Euroopan laajinta nettihuumekauppaa, A sanoi. Tai niin kuin

Jarkko Laine oli Nummenpakasta kirjoittanut: *Minä muistan täältä vain yöt.* A:n lenkkarit hölskyivät ja Turku Energia -pipo liimautui otsaan, mutta enää hän ei tuntenut kylmyyttä. Ohi ajat sitten aikuistuneiden poikasakkilaisten kiviä viskovien haamujen, A sanoi, ohi avotunkioilla vilistävien rottien ja entisen kirjakaupan pimeiden ikkunoiden samalla, kun Iran läheisyys täytti hänet pahoinvoinnilla ja kauhulla.

Vanhan sähkökeramiikkatehtaan kulmalla A tajusi päätyneensä vikasuuntaan ja pysähtyi katsomaan puhelimesta reittiä. Kramppi takareidessä liikutti lihaksia vastoin hänen tahtoaan, niin kuin niin usein tahto ja toiminta suhtautuvat toisiinsa vihamielisesti jättäen jälkeensä kummallisen tunteen siitä, ettei sitä olekaan se selvärajainen ja hallittu yksilö, joka kuvittelee olevansa. Turun yliopistollisen keskussairaalan lääkehuoltorakennuksen seinässä Galenos näytti siltä kuin olisi halunnut leikellä A:nkin kappaleiksi. Todennäköisesti tämä halusi, A sanoi. Haava on ikkuna ruumiiseen ja sen sekaviin liemiin, sillä vaikka Galenos veitsineen loi pohjan modernille lääketieteelle, tämä uskoi yhä ihmisen terveyttä säätelevien elementteihin ja niitä edustaviin, alati hölskyviin nesteisiin, eikä siis ehkä ollut ihme, että lääkehuoltorakennus oli jo rakennusaikanaan kärsinyt lukuisista vesivahingoista, jotka pian valmistumisen jälkeen sattunut viemärivuoto viimeisteli. A tunki puhelimen taskuun ja antoi jalkojensa nykiä hänet kompuroivaan hölkkään. Ohi puutalojen, joissa joskus oli asunut kymmenkertainen määrä ihmisiä. Ohi kolerahautausmaan, jonka rehottavat syreenipensaat ja rikollinen historia dynamiittikätköineen ja laittomasti abortoituine sikiöineen tekivät paikasta kartetun, ikään kuin vuoden 1831 pandemian paha maine olisi yhä leijunut hautojen yllä. Koleran aikaan ne tosiaan kuvittelivat, että tauti levisi saastuneesta ilmasta, jota englanninkielellä myös *yöilmaksi* kutsuttiin, A sanoi, vaikka tosiasiassa se tarttui kolerabakteeria sisältävän

ihmisulosteen pääsystä juomaveteen, kaivot ja käymälät vieretysten, kuten vanhassa Turussa oli tapana, ja niinpä aamulla terve saattoi olla illalla kuollut, karmiva kohtalo oksentaa ja ripuloida itsensä hengiltä, ja jo samana yönä kalmo kiikutettiin kauas keskustasta varta vasten perustettuun hautausmaahan, vailla juhlamenoja tai saattavia omaisia, sillä kolera oli häpeä. Sitä varjosti käsitys köyhyydestä ja kärsimyksestä itse aiheutettuina, Jumalan rangaistuksina synnistä, kun taas hyväosaisuus ja rikkaus kulkivat käsi kädessä korkean moraalin kanssa, eräänlainen mentaalihygienia, joka aavistuksen toisin muotoiltuna eli ja voi erinomaisesti myös tänä päivänä. Olivathan hekin ajatelleet, että Ira oli ansainnut kohtalonsa, A sanoi, jopa hän, vaikka juuri hänen olisi pitänyt tietää paremmin.

Ohi lammashaan, ohi vuoroin pittoreskien puutalojen ja kammottavien töllien, ja A:n kehossa tykytti pakokauhu ja mielessä kävi Nordinin kertomus kolmesta simpanssista, jotka vuonna 1950 olivat karanneet Lasten Päivän Suuresta Sirkuksesta ja säntäilleet hädissään pitkin Nummenmäkeä. Ohi polkupyöränraadoilla täytetyn pihapiirin, jonka epämääräisestä varastorakennuksesta kuului bassorummun jytke, ohi notkokattoisen autiotalon, jonka ikkunoissa roikkuivat yhä haaltuneet 1960-luvun verhot. Vielä hetki sitten A oli kuvitellut olevansa kaukana määränpäästään mutta ilmeisesti hän olikin valinnut oikoreitin, ja niin hän tajusi saapuneensa Perä-Pakalle. Hänen sydämensä takoi ja hengitys vinkui, ja Palonmäenkadun kulmalla A pysähtyi vaalean puutalon eteen tutkailemaan karttasovellusta, hän kiersi talon, löysi postilaatikkorivistön muttei Iran nimeä. Hän epäröi, nosti katseensa ja tajusi seisovansa kasvokkain puutalon takana kohoavan möhkälemäisen rakennuksen kanssa. Se sijaitsi siinä määrin syrjässä tieltä, että se olisi ollut helppo ohittaa, etenkin pimeydessä ja sateessa talo ikään kuin liukeni sääolosuhteisiin, ja silti, A sanoi, kun hän

vihdoin oli sen nähnyt, oli vaikea olla tuijottamatta. Talo kuin rantaan ajautunut valas, A sanoi, raskas, muhkurainen ja kuoleman partaalla. Neljä harmaalla aaltopellillä verhoiltua kerrosta, useita rappuja, pieniä ikkunoita, huteria terasseja ja luurankomaisia palotikkaita. Jotenkin barokkimainen huolimatta kaikesta 1930-lukulaisuudestaan, vihamielisen punainen mansardikatto ja sekalainen rivi piippuja. Talo, jossa saattoi kuvitella naapurin sammuvan tupakka suussa sänkyyn ja sytyttävän petivaatteensa. Talo, jossa huoneilman kosteus oli niin korkea, että palo tukahtui omia aikojaan hieman sen jälkeen, kun sänkyyn sammuja oli kuollut häkämyrkytykseen. Talo, jossa kiroiltiin seinän välissä mätänevää rottaa, kunnes tajuttiin, että tavallisesti niin meluisasta naapurista ei ollut kuulunut pihaustakaan. Talo, joka natisi ja kolisi niin monenmoista luonnotonta, että kun poliisi vihdoin ryskytti naapurin ovea, metelin tulkittiin automaattisesti johtuvan naapurin hengestä, joka oli jäänyt vaille rauhaa.

Siinä se häämötti hänen edessään kuin ratkaisu, joka näytti tekemisensä jälkeen itsestään selvältä, A sanoi. Hän lähti kiertämään taloa nopein, varovaisin askelin, ohi puisten varastokoppien, joista osa oli lukittu riippulukoin ja osa retkotti raollaan kuin houkutellen kurkistamaan, ja hän muisti, miltä oli tuntunut kävellä koulun pihan poikki ikään kuin hän olisi ollut kuka tahansa, vaikka tiesi ettei ollut. Oli ollut kiirastorstai, A sanoi, ja vuosi oli 1999. Koulun piha oli asfalttia, Iran kotitaloa ympäröi sepeli ja kura, eikä mikään aika pitänyt paikkaansa. A tarkisti pihaan parkkeeratut autot ja löysi sen, jonka oli nähnyt Science Parkissa, rupuinen, harmaa pinta, 1980-lukulaisen kulmikas olemus, köyhänmiehen versio DeLorean-urheiluautosta, jota sitäkin pidettiin jo aikanaan epäonnistuneena. A asteli talon keskivaiheilla sijaitsevalle kuistille, ja ajatteli, miten ihmiset olivat taipuvaisia valitsemaan keskimmäisen oven, esineen tai ideologian, ne kurottelivat kohti ryhmän keskustaa kuin kasvit kohti valoa, kantaen mukanaan vaistonvaraista tietoa reuna-alueiden vaarallisuudesta, ikävistä, pimeistä laidoista, joilla tasapainottelija ottaa riskin vierähtää tykkänään ulos. Hän tajusi oikean rapun olevan sivummalla, käveli talon kulmalle ja astui sisään hämärään porraskäytävään. Rappuset olivat kapeat, puiset ja maalattu tankealla öljymaalilla punaisiksi. Ne narisivat lenkkitossujen alla. Katossa paloi himmeä hehkulamppu, ikään kuin energiatehokkaampia vaihtoehtoja ei olisi keksitty, ja tunne siitä, että joku katseli, oli voimakas. Siitä lähtien, kun A oli nähnyt tuon kamalan talon, hän oli alkanut totutella ajatukseen lähestyvästä väkivallasta, niin kuin silloin koulun pihalla, tympeä, mahaa kalvava tietoisuus vaarasta ja kylmä päättäväisyys, hän käveli siitä huolimatta, ja sitten hän olikin ylimmässä kerroksessa Iran ovella. Eikä hänellä ollut suunnitelmaa, ei aavistustakaan, mitä sanoa. Hän kaivoi lenkkitakin taskusta salmiakin ja pisti suuhunsa. Hän pureskeli, painoi ovikelloa, mutta ääntä ei kuulunut. Hän pidätteli hengitystä ja koputti. Lujempaa kuin oli tarkoittanut.

Ovi avautui niin nopeasti, että olisi voinut kuvitella Iran seisseen sen takana odottamassa. Tämä oli pukeutunut vanhanaikaisesti valkoiseen pitsipuseroon, tummansiniseen neuletakkiin, puolihameeseen ja villasukkiin. A pani merkille, että he olivat yhä saman pituiset, molemmat kapeaharteisia ja jotenkin nälkäisen näköisiä.

"Ai sä tulit jo", Ira sanoi.

Se oli järjetöntä ja luonnollista kuin unessa, A sanoi, ja kuin unessa, äkkiä hän tunsi kaiken ajan humahtavan ylleen, kuin sateen, joka tiheni juuri peltikattoa runtelevaksi massaksi, kuin aallon, joka pyyhkäisee rantaan kuolleen valaan luut takaisin mereen. Ira teki ovensuussa tilaa ja A astui sisään.

A sanoi, että Ranskan suuren vallankumouksen huumassa vallankumoukselliset päättivät vapauttaa Salpêtrièren mielisairaalan onnettomat naiset, he kiipesivät kivimuurien yli, rikkoivat portit ja mursivat ovet, ja tavatessaan vihdoin sairaalan saastaiset ja oudosti käyttäytyvät asukit he tyrmistyivät ja kauhistuivat niin, että vapauttamisen sijaan alkoivatkin surmata naisia.

A sanoi, että tämä pieni historiallinen kuvaelma – humalaiset ja villiintyneet vallankumoukselliset teurastamassa Salpêtrièren naisia – tuntui tiivistävän sen, miten ihmiset pohjimmiltaan suhtautuvat kärsimykseen. Pintapuolisen myötätunnon ja ääneenlausutun auttamisenhalun alla levittäytyvät sadismin ja torjunnan katvealueet, jokin ihmispsyyken räme, halu nujertaa nujerrettua, kiusata kiusattua, mitä muuta vapauden, veljeyden ja tasa-arvon ulottaminen hulluihin naisiin olisi voinut olla kuin känninen päähänpisto, joka kaikessa älyttömyydessään oli määrätty kääntymään silmittömäksi väkivallaksi? Tuskin se ketään yllätti, A sanoi, kaikista vähiten Salpêtrièren asukkaita. Eiköhän niillä siinä vaiheessa elämäänsä ollut jo selvä käsitys osastaan tässä maailmassa, köyhyyden, kouluttamattomuuden, seksuaalisen väkivallan ja taloudellisen riiston kiveämä polku, jonka varrella odottivat vain yksinäisyys, nälkä, hoitamattomat seksitautitartunnat ja epätoivotut raskaudet, päätepysäkkinä joku Salpêtrièren kaltainen ihmistunkio. Ja silti, A sanoi, sinä iltana Iran ahtaassa ja hämärässä eteisessä, ripustaessaan märkää takkiaan naulakkoon ja käydessään peremmälle tämän pieneen, liian tiiviisti kalustettuun huoneeseen, hän ymmärsi, miltä

vallankumouksellisista oli täytynyt tuntua, millaista inhoa ja kiihotusta ne olivat kokeneet nähdessään nuo niin monella tavalla muserretut naiset. Ira siinä häilymässä yhtä aikaa outona ja epävarmana keskellä nukkaista ja kupruilevaa, ruskeaa kokolattiamattoa, ja eikö vain, että tämä näennäisen säädyllisistä, melkein konservatiivisista vaatteistaan huolimatta muistutti Salpêtrièreen reilut 80 vuotta vallankumouksen jälkeen lastattuja potilaita? Thérèse L:ää, Madeleine W:tä, Geneviève B:tä, tapauskertomusten sukunimettömiä naisia, usein pelkkiä nimikirjaimia, jotka edeltäjiensä tavoin herättivät inhoa ja kiihotusta mutta joista psykiatrian kehitys mahdollisti entistä lujemman otteen, sillä jos jokin on paikkansapitämätön myytti, niin se, että moderni lääketiede olisi humanisoinut suhtautumisen hulluuteen, A sanoi. Päinvastoin moderni lääketiede se vasta mahdollisti totaalisen tunkeutumisen ihmisiin, joihin oli jo tunkeuduttu lukemattomin kuvainnollisin ja kirjaimellisin tavoin ja aina luvatta.

Niinpä vallankumouksen ajan synkkä Salpêtrière-säilytyslaitos ei ollut mitään verrattuna 1870- ja 1880-luvun tähtilääkärien hallitsemaan tutkimusyksikköön, eikä vallankumouksen ajan hullujen kurittaminen mitään verrattuna tulevien vuosikymmenten *mielisairaiden hoitoon*. Jean-Martin Charcot, tuo modernin neurologian ja psykiatrian aurinkokuningas, neuroosien Napoleon, *visuel*, taiteilija, joka hysterianäytöksissään hypnotisoi kovia kokeneet, köyhät naiset ja laittoi ne vääntelehtimään arvovaltaisen ja uteliaan miesyleisön edessä. Naiset, joita käsiteltiin magneetein, neuloin, sähköiskuin, spekuloin ja munasarjoja puristavin korsetein ja joiden ruumiintoimintojen pieninkin yksityiskohta kirjattiin ylös, virtsan määrä, kuukautisveren koostumus. Eikö Iran kapean, aavistuksen liian nopeasti kohoilevan rinnan alta pursunnutkin esiin Blanche W:n rehevä,

ylinaisellinen hahmo? Eikö tämän pitsipusero odottanutkin auki repäisemistään? Ira ihanana, riettaana Augustinena paljastamassa olkapäänsä ja reitensä lääkärien kameralle. Ira pikkuisena teinityttö Célinana kasvot hurjasti vääristyneinä sisätutkimuksen aikana... *Melko herkullinen elssassilaisnainen, testilihaa, todellinen ihmiskoe-eläin*, luonnehti belgialainen psykologi Joseph Delboeuf Blanche W:ta hourailemassa Charcot'n langettamassa suggestiossa, jonka tarkoitus ei ollut parantaa vaan kutsua esiin *hysteria*. Ja eikö niin, A sanoi, että juuri sillä hetkellä, astellessaan upottavan kokolattiamaton poikki siniselle Chippendale-sohvalle ja asettautuessaan istumaan sen rikkinäisen jousituksen hautavajoamaan, hän käsitti, että oli koko elämänsä pyrkinyt vain torjumaan tuon kaameuden itsestään, tuon avuttomuuden, alttiuden ja ruumiinnesteiden lailla vuotavan kivun? Saattoi olla, että hän käsitti, tai saattoi olla, että ei, A sanoi, mutta yhtä kaikki hän halusi torjua sen sitäkin päättäväisemmin.

"Sä näytät ihan samalta", oli ensimmäinen asia, jonka A Iralle sanoi, ja Ira värähti kuin tätä olisi läimäytetty, loukattu eläin, suu puoliksi auki, pysähtyen kesken liikkeen tämä irrotti otteensa pianotuolista, jota oli pyörittämässä sopivalle korkeudelle, Charcot'n *tähtihysteerikko*, joka osasi jähmettää *hysteerisen kohtauksensa* juuri oikeaan kuvakulmaan, A sanoi, juuri sopivaksi ajaksi, jotta asetelma pinttyisi hopeanitraatilla sivellylle pinnalle iäksi ja pääsisi Charcot'n vuosittain ilmestyvään kuvakatalogiin, lääketieteellisen pornografian huippujulkaisuun täynnä rinnoilta valahtaneita sairaalapaitoja ja huolella rakennettua kiihkoa.

"Ai niinku vitun rumalt lehmält", Ira sanoi, hymyili ja istahti pianotuolille kevyen tomukerroksen peittämän mustan Yamahan eteen – A ei edes halunnut tietää, millaisia yliluonnollisia voimia oli vaadittu soittimen raahaamiseen ylös kapeita, epäkäytännöllisiä portaita.

”Eiku…”

”Mä tiiän mitä sä tarkotat”, Ira sanoi. ”Iha niinku se kaikki ois tapahtunu just eile.”

”Mä…”

”Tai iha niinku se kaikki tapahtus just ny.”

Sohva imi A:ta syleilyynsä. Ira silitteli hameensa vekkejä. Esineet tämän asunnossa tuntuivat tulevan liian lähelle, valkoiset pitsiverhot ja sadepisaroiden sumentaman ikkunan edessä kärkkyvät huonekasvit, peikonlehdet ja saniaiset, 1950-lukulainen kirjoituspöytä, jonka päällä lepäsi kiikkerä kasa muistivihkoja, papereita ja yllättävän asiallisen näköinen kannettava tietokone, auki, niin kuin Ira olisi ollut juuri kirjoittamassa, sinne tänne ripotellut virkatut pitsiliinat, kynttilät ja romahtamaisillaan kurkottelevat kirjapinot, alkovista esiin tunkeva rautarunkoinen sänky, kiiluvasilmäinen pehmolelurotta ja läjä kirjailtuja koristetyynyjä tilkkupäiväpeitolla, sekavaa, tyttömäistä, ei missään määrin A:n maun mukaista, vaikka ei sillä, että hänellä olisi ollut varaa arvostella kenenkään kotia, A sanoi, ryttyiset nuotit pianotuolin vieressä lattialla, nuottitelineen hutera metallirankа, kaksi pölyistä viulukoteloa pianon päällä, ja A muisti, miten oppitunneilla Iran oikean käden sormet tekivät nykivää liikettä, kuin painellen näkymättömiä kieliä.

”Soitatsä vielä?” A kysyi.

”Ai viuluu? En mä. Mult katkes peukalojänne parikymppisenä. Napsista vaa. Oikeesti. Siit kuulu semmonen napsahdus eikä sen jälkeen soittamine oo ollu iha sama. Vaiks kyl mä viäl hiuka silleen omaks iloks. Lähinnä pianoo.”

”Kurja jut…”

”Mustha piti tulla ammattilaine. Mut sit meni se jänne ja mä aloin kirjottaa. Vaiks tavallaanha mä oon kirjottanu jo jostai ykstoistavuotiaast. Mä pidin päivyrii. Vähän ku sä. Muistatsä?”

”Joona, Sami ja Mikko luki sitä ääneen”, A sanoi ja ajatteli, että vain Ira oli saattanut olla riittävän tyhmä jättääkseen päiväkirjansa välitunniksi pulpetille. *Onkohan mun rinnat aina pienemmät kuin muilla*, Sami luki, ja Joona ja Mikko nauroivat. *Mitkä rinnat, ei sul oo mitään rintoi*, Emmi-Sofia sanoi, eikä Ira sanonut mitään, ei edes että lopettakaa tai antakaa se takaisin.

”Mut oonpa mä epäkohtelias. Puhun vaa ittestäni vaiks oikeesti pitäs kysyy et mitä sul kuuluu. Mitä sul kuuluu?”

”Mä…”

”Vähä jännää tämmöne.”

”Mä oon historianopettaja.”

”Mut aika ihanaa kans, eiks vaa? Voidaan keittää kahvit ja muistella menneit vähä ku meil ois oma luokkakokous. Mä en ikin vois olla ope.”

”Mut…” A muisti kaniininkasvoisen luennoitsijan, Iran kimeän äänen ja ensijärkytystä seuranneen yllätyksen puutteensa tajuttuaan, että he molemmat olivat hakeutuneet vapaaehtoisesti sinne, kasvatustieteen pseudohyväätarkoittavien, pseudotieteellisten oppien pariin.

”Kaheskymmenesviides viidettä kakstuhatviis. Sä et tullu”, Ira sanoi.

”Luokkakokoukseen. Menitkö sä?”

”Ai ku sä muistat hyvin. Sä oot varmaan tosi hyvä ope.”

”Itse asias…”

”Menin tietty. Miksen ois menny?”

”No siis…”

”Harmi ku sä et tullu. Kaikki oli just niinku enne. Ei mitään semmost et oltais joteski kasvettu ulos niist lapsuuden rooleist vaa et just samat tyypit sielt löyty vaiks oltiinki kaikki tosi pynttäytyneinä ja kohteliaina ja aikuisina jossai kellariravintolas.”

A yritti nähdä, oliko Ira ironinen, mutta tämän pienet, valkoiset kasvot olivat vilpittömät ja vähän totiset kuin lapsella, paitsi että oikeasti lapset eivät olleet sellaisia vaan yhtä monimutkaisia, kaksoisviestiviä ja kavalia kuin aikuiset. A koukisti märät jalkansa sohvalle ja kietoi kädet säärien ympärille kai hillitäkseen puistatusta, joka tuli kun hän kuvitteli luokkalaisensa himmeästi valaistuun kabinettiin, raskaat kiviseinät ja kattojen holvikaaret, *Heissulivei rakkaat luokkatoverit ja arvoisa opettaja*, tutut hahmot kerääntyneinä pitkän, valkoisella liinalla peitetyn pöydän ympärille, vasta leikattuja ja värjättyjä hiuksia, huolellisia meikkejä, uusia vaatteita ja manikyroituja käsiä – kaikkea sitä, millä ne osoittivat kypsyyttään ja onnistumistaan elämässä, että ne olivat päässeet jo kauas lähiökoulun sisäilma- ja ilmapiiriongelmaisesta luokkahuoneesta ja että silti ne muistivat lapsuutensa ratkaisevia vuosia ja tovereita lämmöllä, jokainen oman elämänsä Hollywood-tähti, joka menestyksestään huolimatta on niin luonnollinen ja vaatimaton, kaikki nuo mukamas menestyneet, mukamas luonnolliset ja mukamas vaatimattomat kasvot toisiinsa kääntyneinä kuin jotkin syvänteiden itseään valaisevat kalat, pelkkiä ahneita, jättimäisiä leukoja ja teräviä hammasrivistöjä, kuin shakespearelaisen draaman ylimysseurue, salaseura, ei mikään sivistykselle, taiteelle ja henkiselle kasvulle omistettu Aurora-seura, A sanoi, vaan synkeä, väkivaltaisten salaisuuksien yhdistämä rinki, Ku Klux Klaani, joka valkoisten huppujen sijaan verhoutui beigeihin trenssitakkeihin, korkokenkiin ja isojen muotitalojen hajuvesiin, 1990-luvun myyttiset saatananpalvojat valmistautumassa lapsiuhriseremoniaan ja halailemassa siellä kynttilöiden hohteessa, *ihana nähä, pitkäst aikaa, kiva huivi*… niin täynnä rakkautta ja jälleennäkemisen riemua, vaihtamassa hätäisiä ja innokkaita kuulumisia ja tekemässä tilaa tarjoilijalle, joka talutti sisään nuoren, tahdottomaksi huumatun neitsyen ja asetti sen pitkäkseen valkoiselle pöytäliinalle, korkeintaan 12-vuotiasta vasta puberteettiin pingottuvaa lihaa, ja joku, ehkä Terhi tai Emmi-Sofia kilautti jälkiruokalusikallaan viinilasia, *upeeta et ollaan kaikki tääl*, ja työnsi lusikan neidon vaginaan, ja luokkalaiset pöydän ympärillä tarttuivat ruokailuvälineisiin ja alkoivat sörkkiä sen puolustuskyvyttömän kehon intiimejä sopukoita haarukoin ja pihviveitsin, ja joku kaatoi sen iholle tulikuumaa steariinia, ja 12-vuotias huokaili ja valitti ja sillä oli Iran kasvot, eikä tämä ollut vanhentunut päiväkään sitten kuudennen luokan kevätjuhlan, samat kapeat käsivarret ja sisäkiertoon taipunut ryhti, samat a-kuppirinnat ja vaalea tukka…

”Siin oli ens vähä semmone ikävä sählinki”, Ira sanoi, ”ku mä en ollu saanu lainkaan sitä kutsuu. Mä kuulin koko luokkiksest iha sattumalt vasta päivää enne ku Salla pisti mul viestin ja kysys et voisko se lainata mun Galenos-muistiinpanot jos mä voisin vaiks ottaa ne mukaan luokkikseen ja mä tietty et mihi luokkikseen ja se et voi ei, eksää oo saanu kutsuu, se on varmaa hukkunu postis… Niin Emmi-Sofiaki sano ku mä sit menin sinne, et posti varmaan hukkas sun kutsun ja tää on ny vähä hankalaa kun sä et oo ilmoittautunu, et mahtaakoha tääl olla tilaa kun mä kyl tein varaukset jo pari viikkoo sit eikä täält vältsiin saa mitään kasvisruokaa… Mut siel kellariravintolas oli kiva tarjoilija, se katto mul ylimääräsen paikan ja sain mä jotai syötävääki vaiks eihän se kasvisruoka siihen aikaan ollu kovin kummost. Ja tietty mä tiesin et oikeesti ne oli vaa unohtanu mut tai jättäny tahalteen kutsumatta. Varmaan joku Emmi-Sofia ei ees aatellu et mä oisin ollu meijän luokal ku mähä tulin myöhemmi ku muut enkä mä ehtiny oleen ku viis vuotta, mä muistan et mä mietin et jännää miten se viis vuotta sillon saattoi tuntuu niin loputtoman pitkält ajalt ja miten se viis vuotta peruskoulun jälkeen ei oo mitään, ei yhtään mitään ja…”

"Kiva. Kiva ku kerroit. Mä luulen et mun täytyy…"

"Tiekkö mun pitäs oikeesti keittää meil ne kahvit ku meil varmaa juttuu riittää", Ira sanoi, ja A yritti kaivella väsyneistä aivoistaan vastalausetta, jonkinlaista toimintastrategiaa, mitä tahansa ettei hänen tarvitsisi kuunnella, vaikka tavallaan hän halusi, sellaista se oli aina ollut Iran kanssa, A sanoi, oli mahdotonta tietää, mitä halusi, varmaa vain, että jotain, ja ennen kuin A ehti sanoa, ettei halunnut ainakaan kahvia, Ira alkoi jo referoida heidän luokkalaistensa lähes viidentoista vuoden takaisia kuulumisia kimeällä, liian kovalla äänellä:

"Terhi opiskeli opeks, Lotta oli voittanut pronssii jossai voimistelukisois… Ansku oli siit tietty iha mielissään, me skoolattiin sen kunniaks… Silja ei ollu luokkikses, se oli sairaana, iha varmaan, eikä kukaan tehny mitään musiikkiin liittyvää paitsi mä, Ansku sitä vähän säälitteli ku mehä oltiin nii hyvii, se sanos et ei sil oo ollu toista luokkaa ku ois laulanu yhtä hyvin. Se opetti viälki musaluokkaa ja joteski se oli tosi iso, isompi ku pojat vaiks neki oli isoi. Terhi, Emmi-Sofia, Eveliina, Lotta, Venla ja Monika oli edellee kavereit, ne kaikki asus Kaarinas enkä mä ees tiiä miks ne halus järkätä sen luokkiksen ku näkihän ne toisiaan muuteski varmaa joka viikko mut ehkä se ei ois ollu iha sama ilman muita, tiekkö jotai Sallaa joka vaa istuu koko illan hiljaa ja nauraa kaikel ja jol ei oo tapahtunu mitään tai sua jota ne voi kauhistella tai Joonaa johon ne on kaikki viälki vähä rakastuneit ja tietty Anskuu. Ansku se varmaan oli suurin syy sen luokkiksen järjestämiseen, ne halus näyttää viäl kerran Anskul miten kivaa meil oli. Lauleskella vähän. Joteski kiittää siit kaikest."

A yritti karkottaa mielikuvan Anna-Maijan valtavasta, yliryhtisestä hahmosta kellariravintolan pöydän päässä, kunniapaikalla. Ylempi puoli kansakoulunopettajaa, alempi sadistia, luonnehti puoluetoveri Heinrich Himmleriä, ja samaa olisi

voinut sanoa Anna-Maijasta, lajittelemassa kelpoisiin ja kelvottomiin, jakamassa stipendejä ja tähtiä, tylsämielisyyteen asti *normaali* ja vailla mielikuvitusta, harjoittamassa kaiken alla omaa outoa okkultismiaan.

"Sanoitko sä et Terhi opiskeli opettajaksi?"

"Joo. Ansku sanos et Terhist tulee varmaan hyvä ope."

"Luoja…"

"Me skoolattiinki sil ja Ansku sanos et toivottavasti se pääsee joskus vetään oikeen musaluokkaa."

Heidän heleät, hallitut äänensä, heidän keskenkasvuiset, keskittyneet kasvonsa ja tietenkin laulut, A sanoi. *Sinisiä punasia ruusunkukkia*, lauloi kuoro Palvelutalo Värttinän harjoituskonsertissa kuudennella luokalla. Ja ennen esitystä Terhi sihisemässä A:n vieressä, että hänen pitäisi pyyhkiä huulipunansa tai vanhukset saisivat sydänkohtauksen. *Iha oikeesti, haluutsä et ne kuolee?* A sihisemässä takaisin, että on sulkin meikkiä. Terhi, että ei oo tommosta. A, että anna olla. Vanhusten kuivat yskähdykset ja Anna-Maijan mielevä ääni selittämässä, että hienoa kun saatiin tulla tänne laulamaan, kahden viikon päästä on sitten lähtö leirikouluun Hiidenmaalle. Terhi hokemassa, että *ne kuolee, oikeesti kuolee*. A hiljaa, itsepintaisena. Terhi vetoamassa muihin, tämän kiiltokuvaenkelin kiharatukkainen olemus, jota yleisesti ottaen pidettiin kauniina, tämän pikkuvanhat, pyöreät kasvot ja keho, jossa oli liikaa ja liian suuria luita suhteessa lihaan. Jopa Terhiä oli parempi ajatella kuin Anna-Maijaa, A sanoi. Mitä tahansa muuta kuin Anna-Maijaa. Oli niin helppo kuvitella Terhi aikuisena ja itseriittoisena luokkahuoneen edessä. *Pikkuopettaja*, tapasi Anna-Maija sanoa. *Terhi on meijän luokan pikkuopettaja.* Järjestäjä, äänenjohtaja, jokaisen joukkuepelin kapteeni, kolmannen luokan koulunäytelmien pääosanesittäjä ja musiikkistipendin, hymytyttöpatsaan ja palkintoruusun ylpeä vastaan-

ottaja kirjoittamassa *bileiden* kutsulistaa taululle. Pyöreä, persoonattoman siisti tekstaus, melkein samanlainen kuin Anna-Maijalla paitsi pallot i:n pisteinä. Nimet ja nimien vieressä kömpelösti raapustettuja kukkia ja kirjainyhdistelmä *E.P!* Ei saa pyyhkiä! *Bileet* neljännen luokan syksystä alkaen lähes joka perjantai, milloin Terhin, milloin Emmi-Sofian, Lotan, Mikon, Venlan tai jonkun muun kotona, mutta useimmiten Terhillä, joka asui ainoana lapsena isossa talossa broileritilalla ja jonka serkku osti niille kaljaa ja siideriä, kunhan ne olivat täyttäneet 12 vuotta. Terhi, *pikkuopettaja*, joka kutsui *bileisiin* melkein kaikki, aina melkein. Jännityksen, toivon, nöyryytyksen ja ylemmyyden tunteen pökerryttävä yhdistelmä, kun Terhi tarttui liituun ja alkoi kirjoittaa nimiä taululle. Vieressä Anna-Maijan lista nokkahuilukokeen arvosanoista. *E.P!* Ja miten kumman hyvin nuo kaksi näennäisesti toisiinsa liittymätöntä listaa täsmäsivät, A sanoi. Ikään kuin vain huonoja nokkahuilisteja ei olisi kutsuttu juhliin, ikään kuin Terhin, tuon huilua soittavan *pikkuopettajan* mielestä vain hyvät nokkahuilistit olisivat olleet tämän arvoista seuraa, pillipiiparien pilliorkesteri. Ja miten A oli huono nokkahuilisti, täysin vailla motivaatiota mitä tuli niihin vinkuviin ääniin. Luokkahuoneen seinällä lavuaarin vieressä vielä kolmas lista, *lista*, johon merkittiin unohdukset, myöhästelyt, tekemättömät läksyt, huomautukset epäsiististä pulpetista, huomautukset luvatta sisällä vietetystä välitunnista, huomautukset luvatta käytävällä kulkemisesta, kadonneesta äidinkielenkirjasta, hankeen juuttuneesta koulubussista, ärsyttävästä vastauksesta, ärsyttävästä naamasta... Kolmannesta merkinnästä jälki-istuntoa. Eikä Terhillä, *pikkuopettajalla*, ollut ikinä merkintöjä, päinvastoin, tämä piti huolen siitä, että muut saivat ansionsa mukaan. Terhi, *pikkuopettaja*, joka puhalsi puhtaita säveliä, lauloi soolot, kanteli ja koristeli kutsulistansa kukkasin. Neljännen luokan

vanhempainillassa A:n äiti oli valittanut, että on epäreilua, kun melkein kaikki kutsutaan ja vain muutama jätetään ulkopuolelle, ja Terhin isä, hyökkäävästi käyttäytyvä broileritilallinen vastasi, ettei ketään voi pakottaa kaveriksi ja täytyyhän lasten saada juhlia, ja Anna-Maija myötäili, ihan totta, kaikkien kanssa pitää tulla toimeen mutta ei voida jokaiselle järjestää *sydänystävää*. Terhi, *pikkuopettaja*, kirjoittamassa nimiä taululle ja tuhertamassa niitä hirveitä kukkasia. Kutsustaan varmojen rento ylemmyys. Toisten odotus ja pelko. Skandaali, kun Terhi vaihtoi hetkeksi *bestistä* Emmi-Sofiasta Lottaan ja jätti Emmi-Sofian kutsumatta. Emmi-Sofia parkumassa vessassa. Aina joku parkumassa vessassa. Tai parkumassa ylipäänsä. Pulpetissa, opettajanpöydän takana, ja silti, A sanoi, vuosien mittaan lähes kaikki kutsuttiin, ainakin joskus. Jopa Bettina, jota pidettiin liian lihavana *bileisiin*. Jopa Sara, jonka narsistinen hallinnantarve riiteli Terhin narsistisen hallinnantarpeen kanssa, jopa Salla, hihittelemään hiljaa. Se ylläpiti jännitystä, A sanoi, esti kutsulistoja jähmettymästä yhdentekeviksi. Toivon ja pettymyksen herkkä läikehdintä kuin kastepisara stipendiruusun värisevällä terälehdellä. *Ruusut ja orvokit, kukkaset nuo, oi ystäväin*, lauloi kuoro, ja Anna-Maija viittoi huojuen tahtia. Juuri siitä oli kyse, A sanoi, pubertеetista, piikeistä ja satavuotisesta taikaunesta. *Ehkä mä vain kutsuu sut jos Bettina peruu*, A kuuli Terhin sanovan Iralle joskus vähän sen jälkeen, kun tämä oli ilmestynyt heidän luokalleen. *Vaiks en mä tiiä onks sua mitään järkee kutsuu ku entä sit jos joku poika tulee puhuun sul ja sul alkaa vaan polvet tutista etkä sä kummiskaa tiiä mitä sanoo.* Ja kuitenkin jopa Ira kutsuttiin, A sanoi, sen yhden ainoan kerran, ja miten kovasti jokainen heistä halusi tulla kutsutuksi, A sanoi, niin kuin ihmiset lähes poikkeuksetta haluavat pois kiusallisesta ja vähempiarvoisesta kohti valtaa. Eivätkä hänen polvensa tutisseet, A sanoi, eivät ainakaan

pojista, kahdeksannen luokan kiirastorstain kuristamisepisodin jälkeen hän aisti kyllä jaloissaan huteran pehmeyden, mutta mitä naapuriluokan J-alkuisiin tuli, hänen raajansa olivat hänen hallinnassaan, kiitos kysymästä. *Bileiden* karkkinauhansyöntikilpailut, nauhan toisessa päässä tyttö, toisessa poika, pureskelemassa kunnes huulet kohtaavat. Jonkinlaisen kollektiivisen päätäntäprosessin seurauksena syntyvät ensimmäiset seurustelusuhteet, *Halauspiirit, hitaat.* Kaikki se, mistä ne puhuivat *bileiden* jälkeen koko viikon. Kymmenvuotiaiden kehot painautumassa toisiaan vasten. 11-vuotiaiden kehot hinkuttamassa. *Kielarit, fritsut,* vastapuhjenneet rinnat, J-alkuiset jahtaamassa yhä aggressiivisemmin musiikkiluokan yhä kiihtyneemmin kiljahtelevia tyttöjä. Lapsiavioliitot ja se oikea, *Terhi ja Jussi 4ever, Sara ja Sami 4ever,* käteenvedot ja suihinotot Terhin vanhempien broileritilan kananpaskan hajuisessa pimeydessä, kaikki se sietämätön kohkaus yhdestä limakalvopoimusta. Koulukuraattori lässyttämässä vesissä silmin, että *osaa teistä kiinnostaa jo pojat ja semmonen ja osa on vielä lapsellisia ja haluaa leikkii mut silti teijän pitää suvaita toisianne.* Terhi katsomassa *suvaitsevaisesti.* Terhi nuuhkimassa stipendiruusuaan ja tunkemassa niitä piikkejä heistä jokaisen keskenkasvuiseen lihaan. Terhi valikoimassa ja valitsemassa Anna-Maijan voimallisessa siunauksessa. Kieltämättä ne uinuivat satavuotista unta, A sanoi, uinuivat silloin ja uinuivat yhä, ja vain hän oli uneton, ikuinen insomniasti, immuuni Anna-Maijan tasaiselle, puuduttavalle äänelle: *seuratkaa mun käden liikkeitä,* immuuni keinuvalle rytmille, *yks kaks kol, yks kaks kol, yks kaks kol,* eikä mikään herättäisi niitä, ei yksikään prinssi eikä yksikään suudelma, siellä ne seisoisivat tiedottomina ja huojahdellen tutussa kuorojärjestyksessä, *ottakaa alkuääni, yks kaks kol, yks kaks kol...* Naapuriluokan J-alkuisten poikien tupakanmakuiset suut ja pikkuhousuihin tunkeutuvat sormet, pelkkää

epätoivoista yritystä murtaa lumous, ensimmäiset vakavat seurustelusuhteet, vakityöpaikat ja välilihanrepeämät samoin, eivätkä avioerot tai YT-neuvottelut herättäisi niitä, eivät IPCC:n raportit, kakkostyypin diabetes, palavat sademetsät tai talvet, jotka jättäisivät tulematta, mesmeroidut mesmeroitu ajattelemaan, että ne ovat hereillä, Ruususet uneksimassa suudelmasta, prinssistä ja aikuisuudesta, unta unen sisällä, hullun hömpötystä, *yks kaks kol, yks kaks, kol,* eikä merkkiä tulisi, tulisi vain loppu, prinsessa huokailisi ja vääntyilisi kuin painajaisen vallassa, A sanoi, tietämättä mikä sen lihaa kiusasi, piinattuna ja sikeässä unessa, kunnes jäljelle jäisi vain luita ja tomua.

Hän oli seurannut puolella korvalla, kun Ira kuvaili Terhin merkkikäsilaukkua, Eveliinan, Lotan ja Venlan kotelomekkoja, Emmi-Sofian korallinväristä kynsilakkaa, Saran lihomista, Bettinan laihtumista, Mintun muuntautumista kopioksi Terhistä ja miten Monika ei ollut tullutkaan teiniraskaaksi, vaikka juuri Monikasta olisi sellaista voinut odottaa. Mutta jossain vaiheessa jopa Ira oli huomannut, ettei A kuunnellut. Tämä oli alkanut pyörähdellä pianotuolilla ja hyräillä, ja vähitellen A tuli tietoiseksi sävelmästä. *Ruusut ja orvokit, kukkaset nuo, oi ystäväin...*

"Mua ei ikinä kutsuttu bileisiin", A sanoi, ja heti kun hän oli sen sanonut, häntä karmi, että oli sanonut, ei hän halunnut puhua siitä, ei Iran kanssa, mutta kenen muunkaan kanssa hän olisi puhunut? Hän puristi suunsa kiinni, ja toivoi, että olisi pysynyt hiljaa.

"Ai niinku ikinäikinä?"

"..."

"Jopa mut kutsuttiin kerran."

"Jopa sut."

"Mut sit ne tuli viime hetkel sanoon et parempi et mä en tuu ku ei kukaan oikeesti haluu mua sinne."

Ira pyörähteli pianotuolilla. *Lempeä tuuli sun luoksesi tuo. Ja huojuvat sinikellot, luo kutsuvat niityt, pellot*, ja A aisti kutsun eikä halunnut vastata, vaikka siellä hän oli, vastapäätä Iraa tämän pölyisessä, yhä pienemmältä ja hämärämmältä tuntuvassa asunnossa, ikään kuin tämä olisi langettanut hänen ylleen kirouksen, hypnotisoinut hänet, ehkä silloin Science Parkissa tai vuosituhannen vaihtuessa, ja A, kuin unissakävelijä, tiedottomana ja tahdottomana, olisi vaeltanut suoraan tämän syliin, hän, joka oli niin kroonisesti ja sietämättömästi uneton, hänkin tämän yhden yksityisen harhansa syleilyssä. Hän Iran syleilyssä, A sanoi. Ira hänen syleilyssään. *Folie à deux*, kahden hulluutta, lausui psykologi Delboeuf, jota Charcot'n menetelmän tieteellisyys arvelutti. Hypnotisoija ja hypnotisoitava yhdessä synnyttämässä sen kummallisen tilan, jossa hysterianäytös saattoi tapahtua. Ennakoimassa ja mukautumassa toistensa liikkeisiin kuin harjaantunut tanssipari. Lääkäri ja potilas, oppilas ja opettaja, lapsi ja aikuinen, riistäjä ja riistetty.

"Se mun kirje", A sanoi ja tunsi suunsa kuivuvan. "Emmi-Sofia avasi sen siel luokkakokouksessa ja luki…" Hän ei saanut pakotettua itseään kysymään, ei tahtonut antaa Iran hetkeäkään kuvitella, että hän halusi tietää.

"Mä mietinki et koska sä kysyt", Ira sanoi ja hymyili niin, että tämän pienet, huolella oiotut hampaat välkähtivät, ja A oli vähällä huomauttaa, ettei hän ollut kysynyt, mutta Ira puhui jo, ja miten outoa se oli, Ira, joka oli ollut kuin mykkä, ikään kuin tämä jonain päivänä peruskoulun jälkeen olisi pistänyt itseensä reiän ja antanut valua.

"Se oli varmaa sen esittelykierroksen jälkeen ku Emmi-Sofia kerto et sä et valitettavasti pääse luokkakokoukseen ja et se harmittaa sua iha kauheesti mut sä kummiski lähetit meil kirjeen ja Emmi-Sofia lukee sen ny kaikil", Ira sanoi. "Vähä mä tietty et

iha, mut ne sit kutsus mut toisaalt miksei ois kutsunu..."

"Mä en kys…"

"Ei se mitään", Ira sanoi. "Mut kutsuttiin bileisiin, sut luokkikseen. Tasapeli."

"Mä väitin Emmi-Sofial puhelimessa et siinä kirjeessä ois mun rakkaita koulumuistoja ja…"

"Sitä paitsi oisha se ny ollu niist tosi ihanaa halailla sua ja vaihtaa kuulumisii ja sit äkkii jotai et onks toi sun mekko kirpparilt, just sun tyylist."

"Mä en ees harkinnut et mä osallistuisin", A sanoi ja maistoi mahahapponsa.

"Mite vaa. Mut se kirje, se kirje. Siitä sä halusit kuulla. No Emmi-Sofiaha meni varmaan parin lauseen jälkeen iha punaseks ja alko lukeen semmosel tosi koval ja selkeel äänel. Mä muistan niiden naamat. Terhi silleen vähä kulmat kohollaan sen näkösenä et ei se oo susta mitään parempaa koskaan odottanu. Sara ja Marika kuiskuttelee aika ikävään sävyyn, Eveliina tuijottaa sen lautasta ja Sallast näkee et se miettii vaan et toivottavasti siin ei sanota mitään musta, toivottavasti siin ei sanota mitään musta, ja pojat iha totisina nii kaua et Joona hörähtää ja sit ne kaik vähä hörähtelee silleen miehekkään defensiivisesti. Venla jotai myrtyneenä et kantsiiks tätä lukee, et ei ehkä kantsi mut tietty ne oikeesti haluu et se luetaan ja Monika irvistelee niinku se ois viälki joku pikkuteini ja sit tulee se kohta ku sä sanot et Anskun ois pitäny tajuta jäädä sairauslomal eikä jatkaa koko kutosta, ja Ansku tietty alkaa itkee… ei silleen valtoimenaan ku joskus vaa iha hillitysti mut kuiteski nii ku sitä ois syvästi satutettu, se on varmaa just se mist kaikki oikeen kunnolla tuohtuu ku Anskul tulee vähä paha mieli eikä Anskul sais tulla vähä paha mieli, hetken meil on siäl meno just niinku enne vanhaa, Ansku itkee ja me ollaan siin ympäril iha silleen et voitaisko me tehä

jotain eikä mitään tietty voi… Lotta tunkee Anskul nenäliinaa, Terhi silittää selkää ja Emmi-Sofia pajattaa sitä sun kirjettä niinku jotai joulurauhan julistusta."

"Hyvä jos se itki. Hyvä jos ne…"

"No ei ne kyl mitää mistää tajunnu et turha sun o semmost kuvitella. Vähä ne tietty et ootpa sä epäkypsä, et aika katkeraa meininkii ja Ansku silleen et sehä oli ain tosi outo, ja pojat viälki jotai ittekseen naureksi ja Emmi-Sofia hoki et se ei tajuu mite joku voi olla noi lapsellinen, ja Monika siihe et mitä sä selität, ainaha se on ollu tommone huomionhakune, ja Terhi vaa et se on hullu, siis mä oon ny tosissani, niinku oikeesti mielisairas."

Ira matki yllättävän taitavasti Monikan vähän venyvää, ivallista ääntä, kuin tällä olisi ollut purkkaa hampaiden välissä, Emmi-Sofian tätimäistä ja holhoavaa, Terhin metallista ja turhantärkeää kuin kaikua Anna-Maijasta, ja A:sta tuntui kuin koko musiikkiluokka olisi materialisoitunut Iran huoneen varjoihin, naamiokasvoinen kuoro langettamassa jumalten tuomion…

"Et sillee…" Ira sanoi. "Tavallaan sä hoidit sun homman just niinku piti. Olit just semmone outo ja ärsyttävä et ne kaikki sai oikeen kihistä ja kiehuu ja oliha toi kirje kummiski parempi ku joku vähä liian värikäs kirppismekko tai tyhmä kommentti. Mut se lesbojuttu siin kirjeen lopus oli kyl aika hyvä, siit mä annan sul täydet pisteet ja papukaijamerkin, se mite se ny meni et ainoa asia joka viivästytti minua tajuamasta seksuaalista suuntautumistani oli se, ettei yksikään tyttö luokallamme ollut järin viehättävä. Emmi-Sofia meni iha punaseks ku se luki sen ja kyl niist muistaki näki et sitä ne ei osannu oottaa, et siit niil tuli oikeesti vähän vaikee olo, semmonen et yäks, nytkö se nuoleeki jotai pilluu ja mehä vaihdettiin seittemän vuotta vaatteit samas pukkaris…"

Kamalaa siinä oli, että vaikkei A luottanut Iraan pätkän vertaa, hän tiesi tämän puhuvan totta, ja jos hän silloin, hädin tuskin parikymppisenä olikin elätellyt jonkinlaista toivoa, ei kyse voinut olla muusta kuin pahalaatuisesta naiiviudesta. Ja silti, A sanoi, yhä hän tavoitti sen tarpeen. Huutaa, ravistella ja hakata niiden päitä seinään niin kauan, että ne heräisivät ja tajuaisivat. *Kirjoitan, koska minusta meidän luokallamme tapahtui jatkuvasti, kenenkään välittämättä jotakin niin sairasta ja pahaa, että se on pakko huomata edes nyt – viisi vuotta peruskoulun päättymisen jälkeen.* Toki viimeistään, kun Emmi-Sofia oli soittanut hänelle luokkakokousta seuraavana päivänä, A oli tajunnut yrityksensä kertakaikkisen turhuuden. Aivan sama, olisiko peruskoulusta viisi vai viisikymmentä vuotta, ne nojautuisivat toisiinsa ja Anna-Maijaan, eikä milläänkään, mitä hän sanoisi, olisi väliä. Kuolemassaankin ne vannoisivat rakastavansa toisiaan ja toistelisivat, miten Anna-Maija oli ollut hyvä opettaja.

"Joteski se touhu oli nii samanlaist et jopa mä siit vähä ällistyin vaiks en mä ollu aatellu et se mitään muutakaan vois olla. Terhi, Emmi-Sofia ja ne istuu Anskun ympäril pöydän pääs ja kihisee ja kiertää sitä ku jotku mehiläiset. Niinku et Ansku on se kuningatar ja viis kertaa suurempi ku muut ja Terhi, Emmi-Sofia ja ne on pikkuruisii työläisii ja sukii sitä ja hoitaa sen munii ja valmistaa sil hunajaa, ja mä ja joku Sara, Salla, Marika ja Bettina ja tietty sä, jos sä oisit ollu siäl vaiks tavallaanha sä olit, ollaan siäl pöydän toises pääs mitä-ne-ny-o kuhnureit, tiekkö semmosii orjamehiläisii joit tarvitaan vaa lisääntymiseen ja jotka heitetään syksyn tullen pesästä paleltumaan kuoliaaks. Sara pitää sen omaa jämähovia, siit on tullu joteski semmonen uhkee ja määräilevä, oikeen semmonen matroona, ja Salla, Bettina ja Marika muuttuu kans sen seuras uhkeiks ja määräileviks, ne nauraa kaikel mitä Sara sanoo eikä Salla ees kysy mult mitään

lääkiksen pääsykokeist vaa ottaa vaan ne Galenos-muistiinpanot ja jos mä yritän jotai johonki kommentoida niin Marika näyttää silt ku sil ois kakkaa nenän alla, siit ja Sarast on tullu bestikset ja ne on koko aika Sallal vähä ikävii. Minttu istuu Terhin, Emmi-Sofian ja niiden pääs pöytää, se o vihdoin päässy piireihin, ja Bettina on tosi hoikka, mä luulen et se on tullu sinne luokkikseen vaan et se vois näyttää et se on tosi hoikka vaiks jos jotai luokkakuvii kattoo niin eihä se koskaan ees ollu lihava, Ansku vaan oli nii lihavuutta vastaan... Meil on siäl alkuruoka, pääruoka ja jälkkäri ja ain ruokalajien välis joku Emmi-Sofia tai Eveliina pitää pikku puheen tai ehottaa et laulettais vähä. Me vedetään siäl varmaan koko Hiidenmaa-ohjelmisto. Tuulantei ja Sinisiä punasia ruusunkukkia ja kaikki, ja Ansku viittoo tahtii ja sit me skoolataan Lotal ja skoolataan Emmi-Sofial ja jotku Monikan vaatekauppatyöjutut on kaikist iha älyttömän kiinnostavii mutku mä kerron et mä oon päässy lääkikseen, Emmi-Sofia vaa jotai et eiks sun vanhemmatki ollu lääkäreit ja sit kaikki puhuu jo muusta vaiks oikeesti, enhä mä ollu ees mikää tosi hyvä koulus, ei se varmaa ollu itsestään selvää et mä pääsen. Ja sit on semmone vähä jännä hetki ku Ansku huokailee et harmi ku kukaan teist ei jatkanu musiikkii vaiks just äsken mä kerroin et mä oon pääsy Sibikseen, et mä teen niinku kahta tutkintoo yhtaikaa, lääkärin ja klasariviulistin. Ja ku mä sit yritän jotai siihe sanoo Terhi puhuu päälle ja selittää et se soittaa kyl viälki nokkahuiluu ja opettajanaha näist musiikin taidoist on kyl tosi paljo hyötyy, ja Sami jotai et on seki klarinetistina semmoses kamarimusiikkikokoonpano Kampelas. Ja Terhil skoolataan ja Samil skoolataan ja sit Anskul skoolataan ku se oli nii nii hyvä ope, ja mä mietin sitä ku sä kerroit joskus et skool tulee sanasta skull ku viikingeil oli tapana juhlia voittoa juomal vihollisen verisest kallost, et harmi ku sä et oo tääl, mehä juodaan ku viikingit."

Ira pyörähteli pianotuolilla nilkat ristissä ja selosti luokkakokouksen kulkua kepeästi ja yksitoikkoisesti kuin olisi luetellut urheilutuloksia, ja ensimmäistä kertaa A tuli ajatelleeksi, miten kaameaa oli, että Ira oli mennyt. Tämä olisi niin helposti voinut jäädä kotiin, mutta tämä oli mennyt, tuttu alttius, resistentti ajalle.

"Jossain vaihees iltaa kaikki alkaa rampata baarin puolel röökil, Sara, Marika, Bettina ja Sallaki nousee pöydäst ja menee Anskun ja niiden kaa vaiks iha takuul joku Salla ei ees polta. Ja Ansku nauraa et kiva ku ei enää tarvii antaa teil jälkkää, ja Terhi, Emmi-Sofia, Venla ja Lotta on iha sillee et voi apua. Ku muistatsä ku kutosel ne jäi kiinni tupakoinnist ja Ansku ei oikeen tienny mitä tehä ku toisaalt se ei ois varmaa halunnu tehä mitään ja toisaalt vanhemmat kummiski jotai silt ootti. Mut niilhä oli sit oikeen kivaa siäl jälkäs, ne teki käsitöit ja Ansku kerto sen nuoruudest ja poikaystävist... Ja Hiidenmaan matkal Emmi-Sofia kuskas Anskun Marlborot rajan yli Suomeen. Muistatsä? Ansku anto sil muovikassin ennen tullii ja Emmi-Sofia käveli läpi ja kait se salakuljetus saatto olla vaa vahinko mut sit sitä väkisinki miettii et miks Anskul sai sattuu tommosii vahinkoi ja Terhil ja Emmi-Sofial ja niil mut ku mult oli joskus joku vihko hukas nii se oli iha kauhee katastrofi ja sit mulkoillaan ja soimataan ja pistetään merkintöi listaan... Jossai välis mä käyn vessas ja törmään siäl Eveliinaan ja mun on pakko kysyy silt et muistaakse mitään niist jutuist joist sä kirjotit ku Eve oli kummiski iha kiltti, kiltimpi ku muut, vaiks oli seki vähä semmone Miss Suomi perintöprinsessa ja Eve oikeen loukkaantuu ja sanoo et se oli kyl tosi rumasti tehty ja et tommoset jutut voi selittää jolleki psykiatril, et ei oo totta et Ansku ois ollu huono ope, et tän piti olla kiva tilaisuus, et nyt ei kyl ollu oikee hetki. Ja mä muistan ku mun sydän hakkaa ja mun mahas tuntu semmonen

niinku paino mut mä yritän olla iha rauhalline ja kysyn et mikä Eveliinan mielestä ois oikee hetki ja se vaa kattoo mua ja sanoo et anna olla ja lähtee vessast.”

A oli antanut itsensä nojautua sohvalle ja sulkea silmänsä. Mahahappojen virtaus, Iran tasaisena virtaava puhe, omituiset assosiaatiot lipumassa hänen mielessään kuin viikingit pitkin savensameaa jokea ryöstääkseen ja raiskatakseen sen rantapenkereiden muinaisturkulaiset asukkaat. Viikingit kohottamassa uhriensa yhä verisiä kalloja. Veden välke. Sohvan syvänne. Myös Sigmund Freud oli Charcot’n oppilas, A sanoi. *Kuin Aatami nimeämässä Paratiisin eläimiä*, vertasi Freud Charcot’n kykyä taivutella esiin naisten oireet ja luokitella ne. Mielikuva valkoisiin sairaalakaapuihin puetuista *hysteerikoista*, jotka söivät irtokarkin näköisiä pillereitä Charcot’n ojennetulta kämmeneltä. Naisten kosteat suut vasten lääkärin kuivaa, hyvin hoidettua kättä. Mielikuva Freudista tuijottamassa sohvalla sopertelevaa naista, tämän wieniläisen porvarismekon miehustaa, josta epäsovinnaisen rento asento pursotti esiin rinnat. Nainen sohvalla tuskissaan, puhumassa. Analyytikko pianotuolilla himokkaana, odottamassa, että saisi laskea hikisen kätensä naisen monikerroksisten alushameiden kuumentamaan jalkoväliin ja kertoa, mitä naisen sanat oikeasti tarkoittavat.

”Kait ne sit lopult on silleen done with it ja Ansku lähtee kotiin ja me muut mennään johonki klubil ja Emmi-Sofia on aika huppelis, se halailee kaikkii ja hokee mite ihanaa tää on, mite se niinku rakastaa meit kaikkii. Muaki se halaa. Sil o ripsarit poskil ja se sanoo et kauheet ku posti hukkas sen sun kutsun ja ku mä yritän sanoo et mua vähä pelotti tulla tänne ku must tuntu et ei kukaan ehkä haluu et mä tuun niin se vaa toistelee et se rakastaa mua, se nii rakastaa. Siäl klubil on musiikki tosi lujal ja kaikki hajaantuu ja mä en löydä ketään niinku jossai ruokalas

ku seisoo tarjotin kädes ja toivoo et jostai joku huikkais et tuu tänne mut kukaan ei huikkaa ja jos yrittää mennä johonki istuun nii ne vaa sanoo et sori tää o varattu. Ja mä muistan et mul on vähän kumma olo, semmone epätodellinen et nää ihmiset ei oo oikeesti täs ja mä en oo oikeesti täs ja eihä me ollakaa, me ollaan peruskoulus Kaarinas ja sit Sara ja Marika tanssii ja mä yritän tanssii siin lähel ja äkkii joku mies tarttuu mua perseest ja mä panikoin ja yritän väistää ja kompastun siihe lattial ja se mies yrittää auttaa mua pystyyn mut mä en haluu et se koskee ja joteski mua alkaa iha hirveesti itkettään. Se mies retuuttaa mua ylös ja mä yritän sanoo et päästä irti, mut mä itken eikä se tajuu ja Sara ja Marika vaan hytkyttelee itteään jossain siin vieres, niil on semmoset ilmeet et oliks ton iha pakko juoda noin paljo, ja mä nousen ja tuuppaan sitä miestä ja se kutsuu mua hulluks ja mä vaa parun ja kompuroin vessaan mut kaikki kopit on varattu ja mä ulvon ja ulvon niinku joku vauva, mut sit mä satun kattoon peiliin ja nään itteni ja mun kasvot on räkäset ja läikikkäät ja ripset on takertunut itkemisest yhteen ja mä lakkaan itkemäst koska mä nään itteni ja tajuun et enhä mä ees oo nii ruma. Mä oon ain pitänyt itteeni nii rumana, joteski silleen sairaalloise rumana, nii rumana et ei mua kestä kattoo, mut siäl klubin vessan kuollees valos mä tajuun et enhä mä oo ruma. Et itte asias mä näytän iha kivalt, vähän kipeelt ja kalpeelt mut silleen et se kipeys ja kalpeuski on iha kiva. Eikä mua enää itketä vaan mä lisään huulipunaa ja laitan vähä puuterii ja must tuntuu et se vessa keinuu ja et silti joteski maagisesti mä ite pysyn paikoillaan ja mä aattelen sua, et mun pitää löytää sut ja puhuu sun kaa mut iha ekaks mä soitan yhen puhelun. Mä valitsen yhen semmosen lääkistyypin numeron ja ku se vastaa mä kysyn et miks sen pitää nussii mua ain nii väkivaltasesti. Et ei siin mitään, kaikil on halunsa mut miks ain vaa silleen tosi väkivaltasesti eikä ikin

mitenkään muuten? Ja se jotain et ootsä kännis ja mä et joo mut oon mä kans iha selvä ja kyl sä voit mua läpsii ja pitää ranteist ja silleen mut joskus ku sä panet oikeen syvälle se sattuu niinku vääräl taval. Et mä oon sanonu et se sattuu mut silti sä teet nii uudestaan ja pitäshän sun huomata et ei mun limakalvotkaa sitä kestä, must tulee verta, melkee aina kun sä panet mua must tulee verta ja jos sä oot kuvitellu et se ois jotai menkkaverta nii nyt sit tiiät et ei se oo. Ja se jotai änkkää mut mä katkasen puhelun ja huomaan et Salla tulee yhest kopist. Se kattoo mua tosi pitkään ja mä katon sitä takas ja vessa keinuu ja mä aattelen et Sallaa ei voi pelastaa. Ja mä kävelen pois ja raivaan itteni baaritiskil ja tilaan punaviinin ja tajuun et Joona on kans siin. Mä huudan sil musiikin yli et mä olin muute suhun iha sairaan ihastunu yläasteel. Ja Joona menee vaikeeks ja sanoo et aijaa. Ja mä et kiinnostaisko sua ny ja se et sil on tyttöystävä ja mä et joo, tapailen mäki yht tyyppii vaiks se on kyl vähä psykopaatti ja tykkää panna liian lujaa mut siis yläasteen lopul mä oisin antanu mitä vaan jos sä oisit mua. Ja Joona sanoo et Sami ja Mikko varmaan oottaa niit kaljoi ja mä sanon et muistatsä ku sul oli jotai pornokuvii koulus, semmosii mis oli pissaa ja kakkaa, sä joskus vilauttelit niit tytöil, ja mieti et silti mä tykkäsin sust. Mut menneet on menneit eiks vaan ja nyt skoolataan, skool! Ja Joona skoolaa mun kaa ja mä lähen ettiin sua."

"Siäl klubil on semmonen ihme tunnelma ku jossain ruotsinlaivan tanssiravintolas. Et lattia keinuu ja ihmiset on hirveen riehakkait, iha erilaisii ku maissa, niil o liikaa parfyymii ja partavettä ja kaikki polttaa ja musiikkiki on jotai Georg Otsii eikä mitään klubimusaa. Mä yritän löytää sut mut törmään vaa Emmi-Sofiaan ja Eveliinaan ja halaan molempii ja sanon Emmi-Sofial et Emmi-Sofia, sä saatat olla oikees siinä et se kirje oli lapselline mut siit sä et pääse mihinkään et sua kattomal

ei kenestäkää kyl tuu lesbo. Mut mä rakastan sua, mä niin rakastan sua. Ja sit mä kapsahdan sen kaulaan ja suutelen sitä suulle ja tungen mun kielen sen kitaan ja pidän kiinni vaikse riuhtoo ja vääntää mun naamaa. Ja ku mä päästän irti, mun huulipunaa ja punaviinii on kaikkial sen kasvois ja käsis ja paidal ja Emmi-Sofia jotai haukkoo ja Eveliina hihittelee häkeltyneenä ja mä skoolaan ja jatkan matkaa ja mua vastaan tulee joku tyyppi pelastusliiveis ja joku toine ku sanoo et kilkit syö mun lihaa, kilkit syö mun lihaa. Ja jossai tanssijoiden joukos näkyy lapsii ja mä mietin et tää ei oo kyl hyvä paikka lapsil mut eipä ollu meijän peruskoulukaan, ja sit se tanssilattia alkaa silleen oikeen kunnol kallistuu ja mä en meinaa pysyy pystys, eikä sua löydy ja lattian poikki liukuu semmone rahapeliautomaatti ja jotku tyypit jää sen alle ja kaikki kirkuu ja repii toisiaan ja mä sanon itelleni et Ira, nyt sä oot kyl umpikännis, mee kotiin ja nuku pääs selväks. Ja mä haen mun takin narikast ja tilaan taksin vaiks ei mul oo ku pari kilsaa kotiin ja se taksikuski sanoo et et kai sä meinaa oksentaa autoon ja mä et en mä oo varma ja se et tuu ny sit kyytiin mut sanot heti jos meinaat oksentaa ja mä et mä oon merenpohjas ja se et jaahas ja mä et oikeesti, kilkit syö mun lihaa. Ja se taksikuski siihe et on tainnu olla hauska ilta ja mä et joo, vähän turhanki hauska ja mis sä olit sillo ku Estonia uppos, ja se taksikuski ei siihen oikeen mitään. Ja mä et mä olin sillo kymmenen ja kuulin aamuradiost. Ja et heti sitä ei oikeen tajunnu et yli kaheksansataa ihmist voi silleen vaa hukkuu mut et vuos sen jälkeen mä olin ite semmoses tilantees ku mut yritettiin hukuttaa ja sillon se joteski tuli et niinku mimmost vesi oikeen on. Ja se taksikuski silleen epäillen et oikeestiko sut yritettiin hukuttaa. Ja mä et joo. Niinhä mä just sanoin. Ja se taksikuski että semmosta. Ja mä et ei se ollu missään meres vaa koulun vessas. Ne vaa piti must kii eikä päästäny ja mun piti vaihtaa sitä varte

kouluu. Ja et ku telkkaris näytettiin sen onnettomuuden vuosipäivän semmost uutispätkää jossa haastateltiin yhtä Estonias selviytynyttä miestä nii mä ymmärsin miks se kuulosti nii tylsält ja asialliselt. Et se haastattelija saa vain just ja just pidäteltyy sen tunteen mut se mies raportoi vaa iha ilmeettömänä. Ja joteski must oli väärin et sitä miestä hastateeltiin ku sehän oli selvä et se oli viälki siäl laivas ja meres ja pelastuslautal eikä sil ollu varaa olla silleen tuntees. Et se kauhu on jotain nii isoo et kaik katoaa, se kauhuki. Ja se taksikuski vähän kummal äänel et itte asias se oli sillo helikopteris. Että siltä loppu pintapelastushommat siihe vaiks ei se keskel pahinta lamaa ollu iha pikkujuttu irtisanoutuu. Ja mä meinaan kysyy et mis helikopteris enkä sit kysykään vaa tuijotan taksimittarii. Mutku ei sitä vaa voinu, se taksikuski sanoo. Et edelleen, yli kymmenen vuoden jälkeen ne tulee uniin. Ne ruumiit pelastuslautoil. Ja ne ku oli viäl hengis mut ei silti selvinny. Et se muistaa ku yks putos. Et ne oli jo melkeen helikopteris ku se putos. Suoraan mereen. Ja mä siihen et ny se varmaa tulee ja se taksikuski et mikä ja mä et se oksennus. Ja se taksikuski pysäyttää ja mä avaan mun turvavyön ja joteski konttaan ulos autost ja yrjöön ja yrjöön ja yrjöön ja se yrjö maistuu iha merivedel ja semmoselt kakstuhatluvun alun vähä pahalt ravintolakasvisruoalt ja…"

"Mis sun vessa on?"

"… pääsen mä sit kummiski kotiin, se taksikuski auttaa mut rappuun ja varmistaa et mä oon kunnos. Ja kait mä tavallaan oon vaiks ku mä pääsen kylppäriin mä oksennan taas. Ja mä aattelen Emmi-Sofiaa, Eveliinaa, Terhii ja sitä leirikouluu Hiidenmaal. Muistatsä ku me vierailtiin Estonian muistomerkil? Muistatsä Eternal Flamen? Mä aattelen et ne ei ikin tajuu, ei vaiks sä kirjottaisit sata kirjettä, ei vaiks mä antaisin Emmi-Sofial sata suudelmaa. Ja ku mä kerran oon siäl kylppäris mä pengon

pesuallaskaapist semmose vaaleanpunasen säärikarvojen ajeluun tarkotetun terän ja kynsisakset ja leikkelen siit teräst suojamuovit irti ja viillän mun rannetta nii et veri alkaa suihkuta, eikä se näytä yhtään silt ku mä oisin kuvitellu vaa enemmänki niinku joltai erikoistehosteelt niinku joku paha haltia ois taikonu mun vessan täyteen ruusui ja sit mä viillän lisää ja sit kuuluu se napsahdus ja kait mun ranteeseen sattuu mut ei se tunnu miltään ja mä aattelen et mä haluun puhuu sun kaa, et mä menin koko siihe pirun luokkikseen vaa et mä saisin puhuu sun kaa…"

"Vessa", A sanoi. "Misse on?"

"…mä otan mun puhelimen ja aattelen et mä soitan sul ja tajuun et mul ei oo sun numeroo ja…"

"Miks tääl on näin pimeetä?"

"…mun sormet luistaa näppäimistöl ja joka paikas on verta ja mä soitan hätäkeskukseen ja ambulanssi tulee ja ne miehet ö…"

"Mul on huono olo. Mun pitää…"

"…joteski supertympeit, vähä niinku mä oisin vaa niiden kiusaks…"

A könysi pystyyn ja yritti hahmottaa Iran asuntoa mutta näki vain Iran transparentin hahmon ja pianon sysimustan.

"Se on iha luonnollist et sua oksettaa", Ira sanoi. "Säkin tiekkö oksetat mua. Jos sä oisit vaa tullu sinne luokkikseen..."

A potkaisi vahingossa sohvapöytää. Hän aisti aaltojen melskeen ja hoippui vailla suuntaa.

"Eteises", Ira sanoi. "Valokatkaisija on ulkopuolel."

A:n mahassa velloi, hänen ruokatorvenporttinsa oli löysä ja suojaton, heikko keulavisiiri, jota tyrskyt runnoivat. Kokolattiamatto jalkojen alla hyllyi. Askeleet kuin kahlaamista. A törmäsi ensin naulakkoon, haroi seinää, osui kuin ihmeen kautta ovenkahvaan ja katkaisijaan. Vessan kellertävä valo särki silmiä. Hän

lukitsi oven, nosti pytyn kannen ja polvistui yökkäämään. Kylmä hiki herahti niskaan, ja oven toisella puolen odotti Ira ja tämän loputon puhe, siihen saattoi hukkua, kuin hyönteinen liitukautiseen pihkaan, kuin idänkauppa tai Estonian autolautta 1990-luvun kosteaan kaameuteen. Lapset uhrattiin aina ensimmäisenä, A sanoi, Estoniasta ei selviytynyt kuin 12-vuotias norjalaispoika, kaikki muut lapset hukkuivat, sillä laiva oli suunniteltu siten, että vain vahva, aikuinen ihminen saattoi sieltä ihmeen kaupalla pelastua, mielellään mies. Kuin koko 1990-luku. Kuin koko maailma. Peruskoulu ensimmäisestä yhdeksänteen luokkaan tuon viimeisen vuosikymmenen sameassa syleilyssä, A sanoi, hän ja Ira, viimeiset ihmiset. Ja sitten loppu, juuri niin kuin Ira oli sanonut. Tulevat sukupolvet pelkkiä ääneti uppoavia lapsia. A kyyhötti Iran vessan valkoisella, virkatulla pitsimatolla, kuin rukoillen pelastusta ruusuntuoksuiselta hajunpoistajalta, mutta pelastusta ei tullut eikä oksennusta, ei vaikka hän kakoi ja yritti tunkea sormet kurkkuunsa.

Viimein hän nousi, kävi pissalla ja pesi kätensä. Metallitelineessä pesualtaan yllä kiilteli rivi aavistuksen pölyisiä huulipunia ja näytekokoisia parfyymipulloja. Pienessä pyöreässä peilissä A:n kasvot näyttivät väsyneiltä ja sairailta mutta nuoremmilta kuin hän olisi odottanut. Ehkä Ira näki saman, kun katsoi itseään, A sanoi. Tuon kuluneen ja kuihtuneen kuoren, joka kaikesta huolimatta tuntui hylkivän heidän ikäisilleen jo ominaista omahyväistä aikuisuutta, keski-iän masentavia attribuutteja, pöhöttynyttä mieltä pöhöttyneessä ruumiissa, taipumusta vedota totunnaistapoihin ja omaan asemaan ja puristaa verissä kämmenin kaikkea, minkä halusi itselleen eikä suonut muille. Hän avasi pesualtaan alisen laatikon, tutkaili kasvovoiteiden, kuorinta-aineiden, säärikarvojen poistoon tarkoitettujen vahaliuskojen, eteeristen öljyjen ja hiusten luonnollista vaaleutta korostavien

shampoiden sekamelskaa, ikään kuin olisi tunkeutunut Iran ytimeen. Hän kampasi tukkansa Iran kammalla ja sipaisi huulilleen aavistuksen tämän kirkkaanpunaista huulipunaa, ja hetken hänellä oli kiusaus käpertyä takaisin matolle, sulkea silmät ja valpua satavuotiseen uneen juuri niin kuin Irakin oli yrittänyt valpua, mutta putkistot korahtelivat, hylätyissä hormeissa humisi levoton tuuli eikä uni ollut heitä varten, ei heidän kaltaisilleen. Oven takaa kuului askelia, muutama pianosta painettu sointu, sitten näppäimistön sateenkaltainen ropina. A pirskotti kukkaisparfyymia kaulalleen ja lähti vessasta huoneeseen, jonne Ira oli sytyttänyt kynttilöitä. Sohvapöydällä, pianon päällä ja ikkunalaudalla lepattivat liekit, jotka eivät varsinaisesti valaisseet mutta synnyttivät asiattoman illuusion romanttisesta kohtaamisesta. Ira istui kirjoituspöydän ääressä selin A:han ja kirjoitti.

"Mä luin sun kirjan", A sanoi. "Tai ainakin osan siitä."

Ira kääntyi toinen käsi näppäimistöllä, toinen kiertyneenä vähän vaikean näköisesti ylävartalon mukana tuolin selkänojalle, säären ristissä, kaula pitkällä.

"Tuliks oksut?"

"Vois luulla et sulta löytyis riittävästi ihan omiakin kauhujuttuja joista kirjottaa."

"Sä puhut siit ystävänpäiväst."

"Vitosluokan keväällä. Vuonna ysikuus."

"Oi ku sul on hyvä muisti. Kamala keli, kartonkiperhoset, poikien pipot on aseteltu päähän törrölleen sillee ku on sillo muodis..."

"Sitä paitsi sä olet aina ihan sairaan melodramaattinen."

"Bestislaulut, sydänkoristeet luokan seinäl... Sä seisot välitunnil luokas, kattelet ikkunast ku ne tulee kysyyn et alaksä oleen Jussin kaa. Ne on tietty iha kiihdyksis siit mite joku voi olla nii tyhmä et asettaa ittensä silleen..."

"Jos sä enää ikinä kirjotat musta niin..."

"...niinku saaliiks. Vai puhutaanks mieluummin siit ku mä tulin teijän luokal? Teijän luokal. Huomaatsä? Vaiks mitä siit, pitäkää hyvänänne, vai haluutsä..."

"...mä en tiedä, mä..."

"...puhuu siit kastijaost tai siit ku Ansku ain vertaili arvosanoi tai mitä sä siin luokkiskirjeessäs kirjotit..."

"...tapan sut tai jotain."

"... se mua siin vähä vaivas et joo, oliha ne jutut silleen ikävii mut kummiski aika semmost peruskauraa et tommostaha se on varmaa melkee joka koulus, tommost suosimist ja syrjimist ja epäreilui numeroi. Ja et niist oikeesti tosi häiritsevist jutuist sä et kirjottanu mitään, niist mist tulee semmone olo et joko sitä on ite hullu ja kuvitellu kaiken tai sit ne muut on kyl ollu iha sekasi. Et silleen se sun kirje päästi ne oikeesti aika helpol eikä ne silti voinu myöntää mitään ja joteski just siit ku ne ei voinu myöntää mitään tuli semmone olo et kyl se sitteski vaa oli jotain ku eihä koskaan muute ihmiset oo tolleen noin yksimielisii ku sillon ku ne on joteski iha totaalisen aivopestyi tai joteski vallassa kii, vähä niinku lääkärit ei koskaan kritisoi toisiaan vaa..."

"Mistä sä tiesit et mä tuun?"

"Mä oon tienny sen siit lähi ku peruskoulu loppus."

Heidän räpiköivät raajansa ja tahmeudessa murtuvat harsosiipensä. Heidän happea haukkovat keuhkonsa Anna-Maijan viittoessa heitä viimeiseen säkeistöön. Mitä enemmän rimpuili, sitä syvemmälle upposi, eivätkä ne tietenkään myöntäneet mitään vaan katsoivat toisiaan ja sanoivat hänen ja Iran olleen aina vähän semmoisia, A sanoi, *ärsyttäviä* ja *outoja*, ikään kuin niiden koko todellisuus rakentuisi tuolle pyhälle opinkappaleelle, Anna-Maijan lehtikullattu hahmo levittämässä niiden ylle itsetyytyväisiä säteitään.

"Se oli se Emmi-Sofian valesähköposti. Sä arvasit", A sanoi.

"Jos sust tuntuu hyvält aatella sillee nii sovitaan sit nii. Sallast ei muute koskaan kuulunu sen luokkiksen jälkee mitään. Mä joskus pistin sil viestii ja kysysin et pääsikse lääkikseen mut ei se vastannu. Ja tietty siit o monta vuotta mut vähä mua harmittaa ku mä kummiski autoin sitä enkä mä usko et se ees kiitti. Mut anna tulla. Sun vuki. Puhutaanks yläasteest? Siit ku hetken iloitsee ku on päässy Anskust ja et ikin ei enää täydy sen ämmän tunneil istuu kunnes tajuu et Ansku on hoitanu homman hyvin, et ei sen tarvii ees ite olla läsnä vai haluutsä puhuu siit sun kuristamisjutust tai siit ku..."

"Se oli joku Science Parkil. Joku siel kerto et mä oon etsiny sua."

"...mut ei jumituta tähän, mitä sä haluut jos sä et haluu puhuu?"

"Mä en sanonu et mä en haluu puhuu vaan et älä enää ikinä kirjota musta tai..."

"Haluutsä tanssii?"

"Ei, en todel..."

"Joo tanssitaan!"

Iran pingottunut into. Siniharmaat silmät hyvin auki ja asennon virittyminen jotenkin hanakaksi. Yllättävän nopealla ja sulavalla liikkeellä tämä oli pyöräyttänyt työtuolinsa ympäri ja hypähtänyt pystyyn. A perääntyi, hänen pohkeensa osui sohvapöytään, Ira tuli kohti.

"Muistatsä tän? Sun on pakko muistaa! Close your eyes, give me your hand, darling..." Ira hyräili ja ojensi kättään. A yritti väistää eteiseen mutta Ira kiilasi hänet pianon, nuottitelineen ja suuren, pimeydessä vaanivan ruukkukasvin väliin, sen ilmajuuret hivelivät hänen käsivarsiaan, Ira heijasi itseään laulun tahdissa, tämän tummansininen hameenhelma pyyhki hänen polveaan,

tämä katsoi A:ta silmiin ja eläytyi liioitellusti, ja äkkiä A tajusi, mistä hame ja neuletakki häntä muistuttivat, ne muistuttivat häntä kuoropuvusta, Ira oli pukeutunut kuoropukuun.

”Do you feel my heart beating? Do you understand?”

”Mä en…”

Iran ääni oli ohut ja roikkui aavistuksen nuotin vieressä, niin kuin tämä olisi tahallaan laulanut rumasti, heidän silmänsä olivat samalla korkeudella, Iran hiusten vaaleat latvat keinahtelivat A:n poskilla, A haistoi hajuveden, saman kuin ihollaan, hän vetäytyi kauemmas ja tuuppasi vahingossa nuottitelinettä, metallin rämähdys ja paperien kahina niiden leijaillessa lattialle kuin ylikypsien kukkien terälehdet.

”Do you feel the same? Am I only dreeaaaming?”

”Lopeta!”

”Is this burning an eternal flame?” Ira lauloi, nappasi A:n ranteista, ja A tunsi sisuksistaan kohoavan kakkosstemman kuin närästyksen ja yritti vääntää itsensä Iran otteesta, tietenkin hän osasi sen ulkoa, *Say my name. Sun shines through the rain*, Hiidenmaan leirikoulua edeltävät lauluharjoitukset, heidän yhteen kietoutuneet äänensä. A riuhtoi itseään irti, Ira painautui lähemmäs, A yritti vääntäytyä ympäri, Ira taivutti hänen rannettaan niin että sattui, A tiuskaisi älä, mutta Ira lauloi lujemmin ja tunki häntä pianoa vasten, A potkaisi tämän nilkkaa, Ira astui hänen varpailleen, ja A koki yllättävän kehollisen muistikuvan siitä, miten he olivat seisseet lähekkäin, niin lähekkäin, että heidän vartalonsa olivat hiponeet toisiaan. *A whole life so lonely and then come and ease the pain.* Hän, Ira, Eveliina ja Venla. Ehkä hän siksi todettuaan Iran otteen lujaksi antoi periksi ja salli kehonsa mukautua Iran kehon tahtiin, A sanoi, jalkojensa liikkua kankeasti Iran jalkojen lomassa, päänsä taipua, jotteivat heidän poskensa olisi koskettaneet. He olivat tosiaan pidelleet toisiaan

kädestä, A sanoi, ja Iran kämmen oli ollut pieni ja nahkea ja Eveliinan kämmen lämpimämpi, ja miten intiimiä oli antaa äänensä tavoittaa toisten äänet, sulautua huolelliseksi, koko kehossa soivaksi harmoniaksi. Ei ollut Anna-Maijaa viittomassa tahtia, ei Terhiä määräilemässä, vain he neljä, jotka laulu muutti yhdeksi, ja kuvaavaa oli, ettei A edelleenkään ollut aivan varma, miten sellainen epätodennäköinen kokoonpano oli saattanut syntyä. Kaipa A oli sattunut paikalle Eveliinan suunnitellessa lauluesitystä ja kysynyt, pääsisikö mukaan, eikä Eveliina ollut kehdannut kieltää, olihan tämä kiltti, kiltimpi kuin muut, aivan kuten Ira sanoi. Eveliinan pehmeä altto, Venlan nasaali sopraano, tarvittiin ainakin yksi lisäsopraano ja mezzosopraano, Iran korkea, kirkas ääni ja tarkka sävelkorva, A:n kyky pitää kiinni omasta äänestään muiden stemmoista huolimatta. Silti se oli ihme, A sanoi, sellainen, joka saattoi tapahtua vain Anna-Maijan hajoilemisen aiheuttamassa sekaannustilassa, tämän itkukohtausten keskeltä syljetyt virkkeet, jotka alkoivat: *Mul on tarpeeksi vaikeeta ilmanki et…* tai: *Mä en yhtää jaksa ku sä aina…* Heidän pulpetteihin jähmettyvät vartalonsa ja pidätellyt hengityksensä, kunnes viimein Anna-Maija sai itkemisensä ja huutamisensa keskeltä määrättyä heidät työskentelemään itsenäisesti, ja he hajaantuivat ympäri koulua levottomina ja vailla suuntaa. Niinpä hetken, kuudennen luokan keväällä 1997 A, Ira, kiltti Eveliina ja nyrpeä Venla harjoittelivat The Bangles -yhtyeen kahdeksan vuoden takaista *Eternal Flame* -hittiä esittääkseen sitä Hiidenmaan leirikoulussa. Ensin tulisi virallinen ohjelma kuorolauluineen, sitten oppilaiden itse valmistamat esitykset. He vaihtaisivat nöyryyttävät kuoropukunsa mustiin hameisiin ja valkoisiin puseroihin, he tavoittelisivat kokeeksi ensimmäisen duurisoinnun ja laulaisivat yhdessä. A, Ira, Eveliina ja Venla naulakkojen vieressä käytävällä tavaamassa Eveliinan monista-

mia nuotteja. *I don't wanna lose this feeling, aaa…* Ira lauloi ja oli mahdotonta sanoa, oliko tämän eläytyminen vilpitöntä vai vihamielistä, yhtä kaikki tämä vei A:ta pitkin yksiönsä hetteistä kokolattiamattoa, kynttilöiden liekit lepattivat heidän töytäillessään sohvan ja sohvapöydän välissä, A:n haluttomat liikkeet vasten Iran reuhtovia, Iran hengitys A:n korvassa, kylmät sormet puristamassa häntä ranteista, A sulkemassa silmänsä ja laulamassa mukana…

Ehkä ei ollut omituista, etteivät he osanneet vieläkään muuta kuin puhjeta lauluun ja huljutella jäseniään tahdissa, A sanoi. Musiikkiluokan iänikuiset esitykset milloin missäkin kirkossa, palvelutalossa, matineassa mustatakkisten miesten vakavamielisen yleisön ääressä, Pyhän Katariinan patsaan paljastustilaisuudessa, joululaulukonsertissa, lastenlaulukonsertissa, kansanlaulukonsertissa tai messussa. Heidän litteiksi suitut lapsentukkansa, muodottomat kuoropukunsa ja jännittyneet äänenavaukset sakasteissa, eteisauloissa ja lavojen takana. Tarkkaan harjoiteltu astelu pituusjärjestyksessä lavalle tai korokkeelle, asettautuminen kolmeen, tasamittaiseen riviin, Anna-Maija sanomassa sanasen, he seisomassa hiljaa, odottamassa alkuääntä, ja sitten laulut, *muistakaa et on tunne mukana*, rakkaus, ilo, hartaus, kaiho, ja yleisössä aikuiset huokailemassa, miten söpöä on kun lapset laulaa, ikään kuin ne ymmärtäisivät laulamastaan jotain, ja jälkeenpäin tytöt niiasivat, pojat kumarsivat, ja kuoro poistui käänteisessä pituusjärjestyksessä. Myös hysterianäytökset, A sanoi, nuo Charcot'n huolella sommittelemat psykiatriset striptease-show't, noudattivat aina samaa kaavaa. *Hysteerikko* hypnotisoitiin, tämä vajosi *letargiseen horrokseen*, jota seurasivat *katatoninen jäykkyys* ja erinäiset kouristukset, sitten *intohimovaihe*, *hysteerikko* tulkitsi vakuuttavasti erilaisia tunnetiloja, kauhua, rakkautta, uskonnollista hurmosta ja vihaa, joista noilla alaluokkaisilla

tyttösillä ei toki katsottu olevan ensikäden tietoa, kunnes tilalle tulivat houreet, järjetön sopertelu koetuista karmeuksista, joiden sisällön yläluokkainen yleisö ohitti kohteliaan välinpitämättömästi, lopulta infantiili itku, hallitsematon nauru tai ekstaattisia tiloja.

Mutta, A sanoi, niin kuin *hysteerikko* ei lakkaa olemasta *hysteerinen* lääkärien ja yleisön poistuttua, vaan huudot, kouristelut ja hourailut jatkuivat Salpêtrièren osastoilla, eivät myöskään musiikkiluokkalaiset tyytyneet lukuainetuntien ylle venyviin kuoroharjoituksiin ja konsertteihin paikallisinstituutioissa vaan kehittelivät omia esityksiään välitunneilla ja Anna-Maijan heille varaamilla harjoitustunneilla. Perjantai-iltapäivisin Anna-Maija järjesti katselmuksen, jossa heidän pienet sketsi-, draama-, laulu- ja tanssinäytöksensä saivat ensi-illan, ja lisäksi olivat koulunäytelmät, joulu- ja kevätjuhlien ohjelmanumerot ja vastapäisen luokan sekakäyttäjäopettajan suurproduktio, josta Kaarina-lehti kävi tekemässä jutun, Joonan, Samin ja Mikon bändi, sillä pojat, toisin kuin tytöt, saivat harjoitella välituntisin musiikkiluokan bändisoittimilla, *pitihän pojilla bändi olla*. A sanoi muistavansa yhä yhdeksänvuotiaana käsikirjoittamansa ja ohjaamansa komedian ja roolinsa humalaisena, huonosti käyttäytyvänä prinssinä, jonka prinsessa jättää naidakseen lohikäärmeen. Sen sijaan hän ei muistanut, vaikka hyvämuistinen oli, milloin kukaan ei enää innostunut hänen ideoistaan, milloin hänelle sanottiin, ettei tilaa ole tai *me otetaan mieluummin Marika*, milloin hän alkoi esittää taikatemppuja luokan edessä yksin ja varsinainen magiikka piili siinä, että jopa esiintymiskammosta kärsivä, mumiseva Salla, tai Bettina, jota pidettiin lihavana, pääsivät mukaan, mutta hän jäi ulkopuolelle. Varmasti se alkoi jo paljon ennen Iran saapumista musiikkiluokalle, tuo sosiaalisten suhteiden jähmettyminen läpitunkemattomiksi. Kyse tuskin oli mystisestä lasten välisestä ryhmädynamii-

kasta, jollaiseen kasvatustieteilijät niin mielellään viittasivat, A sanoi, ikään kuin koululla ei olisi osaa eikä arpaa siinä, millaisiksi oppilaiden välit muodostuvat, ikään kuin juuri koulu ei olisi se liian tiivis astia, jossa happi loppuu ja homeitiöt lisääntyvät. Tuskin kyse oli siitäkään, että hänessä olisi ollut jotain silmiinpistävän poikkeavaa ja siten aikuisten logiikalla vieroksuttavaa, vaikka juuri *erilaisuus* olikin suosituin selitysmalli jo silloin peruskoulussa ja vuosia myöhemmin kasvatustieteellisessä tiedekunnassa ja opettajainhuoneissa. Hänen oletettu *outoutensa*, A sanoi, faktana samaa luokkaa kuin afrikkalaisten saamattomuus ja Lähi-idässä itävä terrorismiluonne. Totta kai hän oli luokkalaistensa mielestä *outo*, mutta kertoiko se jotain hänestä vai Anna-Maijasta, joka jatkuvasti vihjaili hänen *outoudestaan* ja rakensi siitä tosiasiaa? Vai 1990-luvun kasvatusoppaista, joissa väkivallan syy paikannettiin kerta toisensa jälkeen uhriin, puhumattakaan kaikista niistä tekomyötätuntoisista ja lässyttävistä lehtijutuista, joita *koulukiusaamisesta* ilmestyi edelleen joka syksy, entisten *koulukiusattujen* haastatteluista, joissa *kiusatut* itsekin viittasivat tottuneesti *erilaisuuteensa* kuin olisivat nielaisseet syötin? Herra siunatkoon sitä halukkuutta, jolla aikuiset sysäävät vastuun pahoista teoistaan kaltoinkohdeltujen niskaan, A sanoi. Entä sitten, jos hän olisi ollut *erilainen*? Jos hän oli lukenut muita enemmän, tiennyt enemmän? Ehkä hän oli ollut aavistuksen verran vähemmän altis ryhmäpaineelle tai ehkä hän ei koskaan päässyt tarpeeksi lähelle ryhmää taipuakseen paineeseen. Ehkä Anna-Maijan tavassa kannustaa heitä kantelemaan oli alusta asti ollut jotain siinä määrin kylmäävää, ettei hän ollut halunnut osallistua. Ehkä hän oli poikkeuksellisen huono hyppimään narua. Ihan sama, A sanoi.

Jos historiantutkimusta halusi jostain kiittää niin siitä, että siellä samanlainen sonta ei olisi mennyt sekuntiakaan läpi, A sanoi. Otetaan vaikka Salemin noitavainot vuodelta 1692,

Siinäpä tyylipuhdas yhteisöväkivaltaesimerkki. Ensimmäiset noituudesta syytetyt olivat kieltämättä *erilaisia*, jo valmiiksi marginalisoituja naisia, kuten etniseltä taustaltaan valtaväestöstä erottuva orja Tituba, koditon köyhä Sarah Good ja vanha, sairas Sarah Osborne, joka ei käynyt kirkossa, oli nainut palvelijansa ja pyrki naisille poikkeukselliseen taloudelliseen itsenäisyyteen. Tai ensimmäinen hirtetty, Bridget Bishop, jonka musta, huomiota herättäväksi luonnehdittu vaatetus erottui puritaanien yhdenmukaisesta joukosta. Saattoihan olla, että naiset olivat jossain mielessä *erilaisia*, A sanoi, mutta enimmäkseen sellainen erilaisuus ei johda hirttäjäisiin, ja ennen kaikkea se ei ole hyvä selitys sille, miksi neljän kuukauden sisällä 20 ihmistä murhattiin, yli sata vangittiin, nuorin heistä viisivuotias, ja lukemattomia muita syytettiin seurustelusta paholaisen kanssa. Niin kuin se jossain määrin paikkansapitävä toteamus, että juutalaiset olivat *erilaisia* ja melko vahvoilla Weimarin tasavallan talouselämässä, ei kelpaa selitykseksi holokaustille, vaan sellaista kannattaa etsiä saksalaisista ja niistä yhteiskunnallisista ja kulttuurisista olosuhteista, jotka loivat ravinteikkaan pohjan väkivaltaisille ideologioille. Mutta kun kyse on lapsista, silloin kelpaa yliyksinkertainen uhrinsyyllistys ja laiskat luonnehdinnat *kiusaamisesta* luonnonvoiman kaltaisena väistämättömyytenä, epämääräinen horina *ryhmäilmiöstä*, ja ketterä siirtyminen *kiusatun* ja *kiusaajan* kaltaisiin yksikkömuotoihin, A sanoi, ikään kuin yksilöt olisivat kovinkaan yksilöllisiä eivätkä niiden ääriviivat jatkuvasti värisisi kaipuusta sulautua, muodostaa iso, eheä ääni, kiitollinen soitin jollekin kuorojohtajalle soitettavaksi.

Jo ensimmäisenä musiikkiluokkavuotena A aisti ympärillään kehkeytyvän hyminän. Se liittyi tapaan, jolla Anna-Maija saattoi huokaista nähdessään A:n viittaavan tunnilla ja mutista *taas se tietää*, se liittyi *littoislaisten erityiskohteluun*, siihen, miten

Anna-Maija ilmaisi ärtymystään siitä, että A, Sara ja Salla kulkivat kouluun linja-autolla, joka etenkin talviaamuina saapui ala-asteelle muutaman minuutin myöhässä ja lähti iltapäivällä viittä yli, minkä vuoksi he joutuivat kiirehtimään luokasta, jotteivat myöhästyisi ja joutuisi odottamaan tuntia, niin kuin he monesti joutuivat, kun Anna-Maija pidätteli heitä. Se liittyi, käsittämätöntä kyllä, A sanoi, siihen, miten Anna-Maija valitti A:n eka- ja tokaluokan opettajan halunneen hoitaa musiikkiluokkien pääsykokeen ensimmäisen vaiheen itse. A muisti hyvin eka-tokaluokan opettajansa Littoisten pienessä koulussa. Tämä oli lämmin ja jämäkkä nuori nainen, ja A piti tästä. Pääsykoepäivänä A lauloi tälle *Liidellään näin, oi ystäväin* kahden kesken luokassa, ja kun laulu meni hyvin, opettaja lähetti hänet hakuprosessin toiseen vaiheeseen Kaarinan keskustaan. Siellä A lauloi *Etkö ymmärrä?* Anna-Maijasta ja kolmesta muusta tätiihmisestä koostuvalle hymyttömälle raadille, toisti perässä taputukset, hyräili pianosta soitetut melodianpätkät hämmentyneenä yhtä lailla tilanteen neljä vastaan yksi -asetelmasta kuin noiden aikuisten ilottomasta ankeudesta, joka niin saumatta sointui tunkkaiseen, tiiliverhoiltuun ala-asteeseen ja sen vähävirikkeiseen asfalttipihaan vailla penkkejä tai istutuksia.

Jokin aika pääsykokeen jälkeen A:n kotiin ilmoitettiin, että hänet oli hyväksytty musiikkiluokalle. Syksyllä 1993 hän siirtyi käymään koulua Kaarinan säänlikaamaan keskustaan, punaisilla muovituoleilla, puukantisilla pulpeteilla ja Kaarinan kaupungin Katariina Aleksandrialais -vaakunalla sisustettuun luokkahuoneeseen. Hän opetteli lukemaan nuotteja ja laulamaan kuorossa, ja jo melko pian Anna-Maija viittasi ensimmäistä kertaa valintakokeeseen liittyvään, littoislaisten kohdalla tehtyyn poikkeukseen. *Ne pääsykokeethan ei sen Littoisten opettajan takia menny iha niinku piti*, Anna-Maija sanoi, ja A saattoi muistaa tämän loukkaantuneen sävyn, ikään kuin A, Sara ja Salla olisi valittu musiikkiluokalle väärin perustein. *Eihän me voida ees tietää mitä se siel testas ja mil kriteereil*, Anna-Maija sanoi. Seikka, johon tämä palaisi vuosien mittaan yhä uudelleen, A sanoi, hänen ekatokaluokan opettajansa mahdollinen musiikillinen epäpätevyys, mikä jotenkin tuntui mitätöivän myös nelihenkisen raadin toiminnan. *C-luokan Noora on kyl iha ajallaan koulus vaik sekin tulee bussil*, Anna-Maija valitti, eikä tuntunut ymmärtävän, kun A selitti Nooran tulevan Kuusistosta, aivan toisesta suunnasta, toisella bussilla. *Noora tulee silti iha ajallaan*, Anna-Maija sanoi, ja A tunsi, miten paheksunta levisi luokassa, tuntu siitä, että hän oli huijari, myöhästeli tahallaan ja änkkäsi ärsyttävästi vastaan eikä hänen olisi pitänyt edes päästä musiikkiluokalle. *Ärsyttävyys*, jonka piiriin yhä useampi hänen ominaisuutensa imeytyi ja joka hylki paremmin Saraa ja Sallaa, vaikka nämäkin kulkivat samalla bussilla, ehkä koska Sara oli vikkeläsanainen ja päällekäyvä persoona, ja Salla harmittoman oloinen hissukka, alituiseen myötäilemässä muita.

Ärsyttävää oli esimerkiksi se, miten A luki mielellään lasten tietokirjoja, muisti lukemansa ja kertoi siitä. *Ärsyttävää* oli hänen tapansa piirrellä vihkojen reunoihin ja raahata kouluun romaaneja ja lukea niitä ennen tunnin alkua tai erehtyä kysymään Anna-Maijalta, miksei heidän luokkansa käynyt koskaan kirjastossa. Tai miten itsepintaisesti hän intti biologian tunnilla, että punatulkku ja punarinta ovat eri lintu, tosin viimein luovutti, kun Anna-Maijan päättäväinen vastarinta sai hänet itsekin epäilemään tietoa. Miten hänen pulpettinsa oli sotkuinen ja tavarat hukassa, vaikka varmasti, A sanoi, hänen pulpettinsa ei ollut sen sotkuisempi kuin Mikon, eivätkä hukkuneet tavarat olleet läheskään aina hukassa vaan Sara ja Salla kätkivät niitä. Tai miten hän vanhemmille järjestetyssä iltamassa esitti pianolla

sävellyksiään, vaikkei ollut yhtä taitava pianisti kuin Emmi-Sofia tai Sami, jotka olivat soittaneet nelivuotiaasta – eikä Anna-Maija ottanut uskoakseen, että sävellykset olivat hänen omiaan, ja kun A:n vanhemmat vakuuttelivat niiden olevan, Anna-Maija yksinkertaisesti lakkasi puhumasta asiasta, mutta ilmaan jäi epäilys, joka levisi luokassa. Turun Vanhalla Raatihuoneella pidetyn Maaherran matinea -kuorokonsertin jälkeisenä maanantaina koulussa Anna-Maija syytti A:ta siitä, ettei hän ollut laulanut vaan liikuttanut vain suutaan, *Emmi-Sofian äitikin sano niin*, Anna-Maija väitti. Tilanne oli tallentunut yksityiskohtaisesti A:n mieleen, eihän hän ollut tottunut siihen, että joku aikuinen syyttäisi häntä aiheetta eikä antaisi puolustautua. Hän tiesi kyllä, että oli laulanut, hän oli laulanut ja nauttinut laulamisesta, sillä kuorolaulannassa on jotain perustavalla tavalla tyydyttävää jopa silloin, kun laulut ovat yhtä kammottavia kuin ne, joita Anna-Maija laittoi heidät laulamaan. A tunsi luokkalaistensa tuomitsevat katseet ja myötähäpeän eikä keksinyt mitään, millä todistaa, että oli laulanut, kenties joku hänen vierustoverinsa kuorossa olisi voinut puolustaa häntä, mutta koko juttu oli omituinen, miksi Anna-Maija ja Emmi-Sofian äiti olisivat valehdelleet?

A sanoi, että omituisia juttuja sattui yhä useammin, pieniä, irrallisia tilanteita, jotka vielä vuosien päästä aiheuttaisivat hämmennyksen siitä, oliko hän kuvitellut kaiken, ja kuitenkin hän tiesi, ettei ollut, pikemminkin muistot lepäsivät hänen mielessään koskemattomina kuin löytämättä jääneet hylyt Itämeren vähäsuolaisessa pohjassa, suojassa uteliailta sukeltajilta ja laivamatojen nakertelulta, sillä omituisuus ja irrallisuus takasivat sen, ettei A puhunut niistä, ei silloin eikä myöhemmin, ehkä koska ei itsekään täysin ymmärtänyt, mitä tapahtui. Eiväthän hänen kokemuksensa sopineet mihinkään valmiisiin käsityksiin

oppilaan ja opettajan välisistä suhteista, ja miten kertoa sellaisesta, mitä ei muille ihmisille ole olemassa ja mitä ei siksi ole olemassa ihan edes itselle? Niin kuin se vaikeasti jäsenneltävä muisto siitä, kun hän musiikkiluokan ensimmäisenä syksynä ystävystyi alustavasti Terhin kanssa. He viettivät välitunnit yhdessä, kiertelivät koulun jälkeen Kaarinan keskustassa, ja A vieraili Terhin vanhempien broileritilalla. Kun luokassa koitti aika vaihtaa pulpettijärjestystä, he pyysivät Anna-Maijalta lupaa istua vieretysten, ja Anna-Maija antoi mutta jotenkin nihkeästi. *Mä en sit ala katella mitään klikkiä*, Anna-Maija sanoi, eikä A tiennyt, mitä *klikki* tarkoitti tai miksi Anna-Maija epäili hänen ja Terhin muodostavan sellaisen, hän oli arka yhdeksänvuotias uudessa koulussa, eikä uskaltanut kysyä, ja myöhemmin välitunnilla Terhi oli hermostunut, ja A sanoi tälle, ettei Anna-Maija voinut estää heitä olemasta ystäviä, ja Terhi sanoi, ettei ole mikään *kapinallinen*. Pian sen jälkeen Terhi alkoi vältellä A:ta ja solmi Emmi-Sofian kanssa tiiviin ystävyyden, *bestissuhteen*, joka ei herättänyt huolta Anna-Maijassa.

"Joteski sitä ois aatellu et kaikki ois kutistunu", Ira sanoi keskeyttäen äkisti laulamisen mutta huojuttaen yhä A:ta ympäri lattiaa. "Silleen et ku palaa kotikaupunkiin monen vuoden jälkeen sitä miettii et jestas miten pientä tää on ja miten pieni mä olin ku kaikki saattoski tuntuu nii isolt. Mut oikeestiha se meni iha päinvastoin. Siis siäl luokkikses. Siäl sitä vast oikeen tajus mite valtava ihminen Ansku on. Siis et sehä o iha luonnottoman iso."

"Sä tallot mun varpaille."

"Ehkä se johtuu siit ku se urheilee. Joteski siit sen asennost. Vatsa sisään, rinta ulos. Mut on se myös iha vaa niinku iso. Siis et mun piti vielki kattoo sitä ylös et mä näkisin sen naaman ja joskusha oikee pitkät naiset yrittää silleen mennä kasaan mut ei Ansku, se ottaa kaiken irti joka millist ja ne sen pohkeet ja

käsivarret... mä en kestä aatella sen käsivarsii... Mä muistan ku mä näin sen ekaa kertaa vitosel enkä mä ollu yhtään osannu varautuu et joku ope vois olla semmonen. Ku sil on viäl se ilme niiku se ois joteski tosi pettyny ja paheksuva ja ensin siit tulee syylline olo et apua, mitä mä oon tehny ja sit sanoo ittelleen et en tietty mitään mut sit ku on ollu vähän kauemmin luokal tajuaa et ain o jotain, ain o syyllinen. Muistatsä sen ekan liikkatunnin ku mä tulin meijän luokal? Ku oli telinevoimistelun, tietty telinevoimisteluu ja mä oon aina vihannu pukkihyppyy ku siinhän voi oikeesti satuttaa, sitä paitti se pukkihan on joteski kauheen rivo, kaikki ne telinevoimisteluvälineet on ku jotain fetissikidutuslaitteit ja just se pukki on törkein... et jotku pelokkaat ja vastentahtoset esiteini-ikäset tytöt pakotetaan hyppään hajareisin semmosen ihonvärisen nahkapallin yli. Mieti niit kauhust nihkeit sisäreisii, kaikkii niit häpykumpui hipomas sen pukin nahkaa. Ja varsinki Anskun kaa koko siin touhus on semmonen ihme veren odotus, semmonen et uhrataan neitsyt jollekki kiimasel häräl tai miksei just pukil. Mä en usko et mä oon ainoo jonka mielest se pukkihyppääminen on perverssii touhuu ja tietty Ansku tykkäs just siit ku saa pistää kaikki jonoon ja pakottaa ja huutaa, ja oli se silleen vähä mun omaaki tyhmyyttä ku eihän sitä sen ikäsenä osannu aatella et jos jollekulle just pelko on se juttu nii fiksuintahan ois peittää pelko eikä ainaskaa anella ja itkee ja juosta sitä pukkii kohti ja jarruttaa viime hetkel enne ponnuu nii et melkeen kaatuu ja Ansku huutaa takas ja käskee mennä uudelleen ja tiuskii et muut joutuu ny oottaan, ei oo kivaa ku kaikki oottaa. Ja et sit sitä itkee ja juoksee ja hyppää tietty iha sekasin kauhust ja joteski romahtaa sil pukil ja äkkii siin ihonvärises nahas on verta ja joku Monika huutaa et siin on AIDS, yäk siin on AIDS... Mul on viälki polves arpi siit pukist, ikune arpi, haluutsä nähä?"

"En. Mä haluun et sä päästät, mä..."

"Eikä se pukkihyppy oo ees pahin, pahin on ne semmoset voimistelutangot mis voi roikkuu ja tehä jotain temppui. Siin mä en loukannu ku enhä mä ees päässy ylös sinne tangol mut ei se oo se pahin vaa se ku Ansku näyttää mallii. Mä muistan ku Ansku tarttuu siihen tankoon niil sen painijan käsil ja ojentaa itensä suoraks ja mä aattelen et tää ei oo totta, oikeesti tää ei tapahdu, toi tanko ei vaa mitenkää voi kestää. Mut Ansku se vaa ponnistaa ja tanko notkuu ja koko teline kitisee ja huojuu ja Anskun jalat menee niinku jotku jättiläisviisarit ja sen rinnat heiluu ja perä pyörähtää ja sit se on ylhääl, koko se käsittämätön ruho sen metallitangon pääl ja Ansku alkaa heijata vauhtii ja se metalli vonkuu ja taipuu ja näyttää silt et se katkee iha justiinsa ja mä aatteleen et Luoja anna tän loppua, mä teen mitä vaan kunha tää loppuu mut ei se lopu, se jatkuu ja Ansku heittää jalat taakse ja tekee uuden kiepin joteski sielt yläkautta ympäri ja kaik siin on liian suurta, sen rinnat, sen reidet, sen pää on liian suuri. Mä en oo eläissäni nähny mitään yhtä kaameeta. Vaiks oon mäkin kaikenlaista kaameeta nähny. Ei, oikeesti mä en oo..."

"Nyt päästät!"

"En päästä."

"Päästä tai mä huudan."

"Mä laulan lujempaa ku sä huudat."

"Aaaaa..."

"Close your eyes, give me your hand, darling..." Ira hoilasi ja puristi A:n käsivarsia niin, että tämän kynnet upposivat hänen lihaansa, ja toki Ira oli oikeassa, A sanoi, Anna-Maija oli hirveä, hirveä liikuntatunneilla ja hirveä ylipäänsä, ei Anna-Maijaa voinut edes kuvailla, tämä oli liian suuri mahtuakseen mihinkään kategoriaan, Anna-Maija oli oma kategoriansa, tuo iso, ikävä naama ja alituiseen nyreä ilme, tuo hengenköyhyys ja

tietämättömyys ja avoimesti kylmäkiskoinen suhtautuminen kaunokirjallisuuteen, tietokirjallisuuteen ja tieteeseen yleensä, tämän vulgaaridarvinistiset kommentit ja tapa muotoilla henkilökohtaiset uskomukset yleisiksi totuuksiksi: *Vahvimmat selviää. Seksin jälkeen käydään suihkussa. Vatsa sisään, rinta ulos.* Tarkoitushakuista, umpimielistä typeryyttä, jollaista peruskoululuokkien lisäksi voi tavata lähinnä totalitaarisissa yhteiskunnissa ja pahansuovissa kulteissa, A sanoi. *Hiili on terveellistä,* Anna-Maija sanoi jaellessaan heille mustuneita grillimakkaroita. Nuotiossa paukahtelevat kävyt, Vuolahden leirikeskuksen pimeys ja kohti kurkottava kuusimetsä. Oli neljännen luokan kevät, A oli kymmenen ja liian ällistynyt viitatakseen ja kysyäkseen, eikö opettaja ollut koskaan kuullut karsinogeeneistä. *Se voi kuulostaa hassult mut joskus teijän täytyy oppii elämään ilman teijän vanhempii,* Anna-Maija sanoi, ja tuli laittoi varjot tämän kasvoilla liikkumaan ikään kuin tämä olisi ilmehtinyt, mitä tämä teki harvoin, ehkä tämän kasvot olivat liian isot. Monille heistä se oli ensimmäinen yö ikinä erossa perheestä, ja äkkiä A oli hyvin tietoinen heitä odottavasta hämärästä, kosteanhajuisesta tuvasta, jonka seinille rippileiriläiset olivat kirjoittaneet rivoja vitsejä, pitkistä laverikerrossängyistä, joissa he nukkuisivat rinta rinnan, vailla yksityisyyttä. A oli varannut makuupussilleen paikan seinän vierestä läheltä ovea, ja kun hän lojui siellä jäykkänä ja unettomana, vihamielisten lasten ja vihamielisen aikuisen piirittämänä kuvitellen aikaa, jolloin hänen olisi opeteltava elämään ilman vanhempiaan, hän tunsi paniikin puristavan rintaansa. Hän ajatteli äitiään, joka oli samana aamuna vienyt hänet koulun eteen ja toivottanut hauskaa luokkaretkeä. Se voisi olla viimeinen kerta, kun hän näki äitinsä, hän tajusi. Kuolema voisi tulla koska tahansa, ja vaikka se ei tulisi heti, se tulisi joskus, jonain päivänä hänen vanhempansa kuolisivat ja hänen pitäisi

pärjätä yksin. Häntä alkoi itkettää, mutta hän pelkäsi, että lähellä makaavat Sara ja Salla kuulisivat. Hän pidätteli nyyhkytyksensä, mutta ei pystynyt estämään kyyneleitä valumasta, ei pystynyt estämään sydäntään hakkaamasta ja hengitystä juuttumasta kurkkuun. Hän puristi silmät kiinni ja yritti pakottaa itsensä nukkumaan, mutta ei voinut olla ajattelematta kuolevaa äitiään, kuolevaa isäänsä, kuolevaa pikkusiskoaan. Hänestä alkoi tuntua, että hän kuolisi itse, jollei pääsisi pois. Hän mietti, voisiko lähteä kävelemään keskellä yötä kotiin, hän ei vain ollut varma oikeasta reitistä, kapeat hiekkatiet muodostivat Kuusiston metsiin sokkelon, matkaakin oli varmaan 13 kilometriä, ja entä sitten kun hän olisi kotona? Antaisivatko hänen vanhempansa hänen jäädä vai kuskaisivatko ne hänet takaisin toiseksi yöksi? Niinhän aikuisilla oli tapana tehdä, pistää lapset kouluun ja höpistä niiden omasta parhaasta, sillä ainahan hallitsevat luokat kuvittelevat tietävänsä, mikä alemmille on parhaaksi, A sanoi. Hän nousi, laskeutui mökin kapeat portaat, haroi kumisaappaansa kumisaapasparien joukosta ja lähti haparoimaan pimeän pihan poikki ulkohuusseille, jotta voisi edes itkeä rauhassa, mutta humiseva metsä ja kaikki se, mikä saattoi odottaa mustien runkojen lomassa, lamauttivat itkun, kuin se tulevaisuus, jossa hän olisi yksin, vastassaan sanoinkuvailemattomat uhat, kuolevat läheiset ja romahtavat todellisuudet, aikaisempien sukupolvien arvot ja elämäntavoitteet kuin epäasiallisen hilpeät ja yliseksuaaliset seinäkirjoitukset tuvan hirsissä. Yhä vuosia myöhemmin hänestä tuntuisi, että unettomilla öillä olisi Vuolahden leirikeskuksen haju, talven kostuttaman puun, lapsenhien ja pidäteltyjen kyynelten haju.

Seuraavana iltana vanhemmat tulivat vierailulle kuuntelemaan kuorolaulua ja katselemaan tanssiesityksiä tarkoituksenaan jättää heidät Vuolahteen vielä toiseksi yöksi. Huono idea,

A sanoi. Useimmille hänen luokkalaisistaan ensimmäinen yö leirikoulussa oli ollut hauska, sopivasti jännittävä kokemus, mutta tuo uusi, varta vasten järjestetty ero oli jo liikaa, illan edetessä ja vanhempien lähdön lähestyessä leirikeskuksen piha täyttyi itkevistä kymmenvuotiaista ja ahdistuneista vanhemmista. Marika, Bettina ja Emmi-Sofia vaativat saada lähteä äitiensä mukana kotiin, Joona, Mikko ja Sami yrittivät peitellä kyyneleitään, Terhi ja Sara esittivät korostuneen reippaita, Silja, Venla ja Minttu parkuivat kukin vanhempiensa kyljessä, ja jopa Salla itki, vaikka tämän äiti oli leirikoulussa valvojana eikä Sallalla ollut mitään hätää, A:kin itki, vaikka vihasi itkeä sillä lailla julkisesti, hän olisi antanut mitä tahansa, jotta olisi päässyt vanhempiensa ja pikkusiskonsa kanssa kotiin eikä joutunut yöksi kamalaan tupaan, hän ei tajunnut, mikä siinä oli niin hankalaa, ottaa hänet autoon ja ajaa pois. Hermostuneesti naureskelevat isät ja tunnereaktioita pidättelevät äidit vetoamassa Anna-Maijaan, joka väitti, että hyvin täällä pärjätään, *lähtekää vaan. Jos jollain on vielä ennen nukkumaanmenoa paha mieli niin ne saa sit soittaa kotiin.* A puristi vanhempiensa hänelle tuomaa karkkipussia kykenemättömänä ajattelemaan muuta kuin että pian ne jättäisivät hänet, kykenemättömänä ottamaan vastaan äitinsä rohkaisua ja lohdutusta, ja tietenkin ne lähtivät, kaikki ne lähtivät. Joona yritti vielä ulvoen juosta perheensä autoa kiinni ennen kuin se katosi hiekkatien mutkaan, sitten he hajaantuivat kukaminnekin metsään ja rantapöheikköihin, Silja ja A, jotka hylätyksi tuleminen oli hetkellisesti ajanut yhteen, parkuivat ryteikköisen kuusikon keskellä epätoivoaan ja ikäväänsä, kunnes lopulta hämärän muuttaessa metsän uhkaavaksi ja vieraaksi he menivät pimeään keittiörakennukseen pyytämään Anna-Maijalta lupaa soittaa. Silja soitti ensin ja itki puhelimeen, sitten oli A:n vuoro, mutta kun hän oli tarttumassa luuriin, Anna-Maija

sanoi, että *eihän sun tarvi*. A sanoi muistavansa jähmettyneen hetken, Anna-Maijan pitelemässä luuria hänen ulottumattomissaan hänen ojentaessaan kättään. Jotenkin se oli niin outoa, että hänen itkemisestä sumea olonsa väistyi ja tilalle tuli kalsea, hämmentynyt tunne, hän tuijotti Anna-Maijaa keittiörakennuksen varjoissa, joissa tämä seisoi tarjoilemassa iltapalaa, jota kukaan ei tullut syömään, eikä hän tajunnut. Pitäisikö hänen vaatia, anella tai parkua lisää? Sitäkö Anna-Maija halusi? *Joo ei sun tarvi*, A sanoi, eikä hän soittanut. Leirikoulu jätti häneen pelon. Häntä ahdisti ajatus kesäleireistä, joille hänen vanhempansa yrittäisivät häntä suostutella osallistumaan, aikuistumisesta, kuolemasta ja tulevaisuudesta yleensä, ennen kaikkea kuitenkin synkkänä edessä siintävästä kuudennen luokan leirikouluviikosta Hiidenmaalla, sillä matkaa suunniteltiin jo silloin, kaksi vuotta etukäteen, kerättiin rahaa, harjoiteltiin kansanlauluja, ikään kuin koko musiikkiluokka olisi tähdännyt Hiidenmaan leirikouluun ja ehkä se tähtäsi, A sanoi. Ajatus tuon viikon väistämättömyydestä sai hänet kehittelemään unettomuuden, joka näin jälkikäteen ajatellen ei satunnaisista remissioistaan huolimatta loppunut ikinä.

Voimakkaimmin hänen mieleensä oli jäänyt ahtaus ja hänen loputon yrittämisensä, A sanoi. Hän yritti olla hyvä koulussa. Hän yritti saada ystäviä. Yritti edes joskus saada kiitosta. Kun Anna-Maija palautti heille biologian kokeet, A huomasi tämän merkinneen hänen vastauksiaan virheellisiksi, vaikka hän oli aivan varma siitä, että ne olivat oikein. Seuraavana päivänä hän raahasi kouluun liudan lasten tietokirjoja ja muistaisi vuosienkin päästä Anna-Maijan turhautumisen ja vastahakoisuuden, kun tämä ei olisi halunnut korottaa hänen koenumeroaan. Matematiikan tunneilla Anna-Maija vaati heitä ratkaisemaan tehtävät juuri sillä tekniikalla, jonka oli opettanut, muut reitit ajatella

olivat väärin, ja A muisti, miten jossain vaiheessa hänelle ei huukaillut pelkästään Anna-Maija vaan koko luokka, jos hän viittasi ja kertoi, mitä oli oppitunnin aihepiiristä lukenut. Liikuntatunneilla hänet valittiin yhä useammin viimeisenä joukkueeseen, eikä hän saanut ikinä itse valita. Sekin oli omituista, A sanoi, sillä hän oli fyysisesti itsevarma ja urheilullinen, joskin toivottoman huono osumaan pesäpalloon, ja juuri pesäpalloon hänen olisi pitänyt osua, sillä Anna-Maija tuomaroi lajia puoliammattimaisesti, matkusteli ympäri Suomea kouluttamassa muita pesäpallotuomareita ja kehuskeli heille nuoruutensa mestaruussarjasaavutuksilla. Nopeana juoksijana A onnistui kyllä kompensoimaan epäonnistuneet lyöntinsä ehtimällä ensimmäiselle pesälle ennen kuin lukkari otti kiinni maahan vierähtäneen pallon, mutta sitten Anna-Maija lisäsi peliin säännön, jonka mukaan juosta ei saanut, mikäli palloon ei osunut, minkä jälkeen A saattoi vain jonottaa lyömään, lyödä ohi, katsella kun lukkari sähelsi haeskellessaan hiekkakentällä kierivää palloa, ja palata jonon perään odottamaan lisää. Eikä Anna-Maija koskaan opettanut, miten palloa lyödään, ja silti kesälomalla pelatessaan serkkujensa kanssa A osui joka kerta. Mutta kun liikuntatunnilla tuli hänen vuoronsa, Monika sanoi, että jos A ei osu, Monika ei suostu enää istumaan hänen vieressään, eikä A tietenkään osunut. Eikä Anna-Maija sanonut mitään, vaikka seisoi vieressä ja kuuli, eikä tämä sanonut mitään sittenkään, kun luokassa Monika veti pulpettinsa erilleen A:n pulpetista ja istui seuraavat viikot metrin päässä hänestä, ilkeä Monika, jonka sieviin, pyöreisiin kasvoihin ja varhain kasvaviin rintoihin A oli itseltäänkin salaa vähän ihastunut.

Jalkapallo-otteluissa Anna-Maija päästi A:ta tuskin lainkaan kentälle, paitsi silloin, kun järjesti heidät joukkueisiin siten, että ne, jotka harrastivat jalkapalloa, pelasivat niitä vastaan, jotka

eivät harrastaneet. *KaaPon*, A sanoi, eli *Kaarinan Poikien* tyttöjen joukkueeseen kuuluivat Monikan, Venlan ja Emmi-Sofian lisäksi melkein kaikki rinnakkaisluokkalaiset tytöt, joiden kanssa he jakoivat liikuntatuntinsa. Ei ehkä ollut erityisen yllättävää, että ne voittivat, ja A:n mielessä alkoi muodostua epäilys siitä, että hän oli yliarvioinut urheilullisuutensa, vaikka harrasti kilpauintia ja telinevoimistelua, sillä hän, toisin kuin Ira, ei arastellut pukkia vaan yritti edes kerran ansaita Anna-Maijan kehut erinäisillä volteilla, kärrynpyörillä, vatsaa vääntävällä temppuilulla metallitangolla ja opettelemalla hyppäämään ponnahduslaudalta pukille käsinseisontaan ja pyörähtämään siitä jaloilleen patjalle, olihan liikuntatunneilla telinevoimistelua niin usein, että suurin osa tytöistä vihasi ja pelkäsi sisäliikuntaa. Mutta vaikka A olisi tehnyt mitä, Anna-Maija korkeintaan ohimennen huomautti, että hänen pitäisi ojentaa paremmin nilkkansa. Tunneilla tämä pyysi aina Lottaa näyttämään mallia, sillä Lotta oli harrastanut voimistelua pidempään ja oli muutenkin suosiossa. Välitunneilla Terhi, Emmi-Sofia ja ne kerjäsivät Lottaa tekemään käsinseisonnan tai takaperinvoltin, mutta jos A joskus käytävällä heitti yhden käden kärrynpyörän, äkkiä joku niistä ilmestyi hänen viereensä valittamaan, että *ei nyt oo liikkaa*. Tympeys, jossa A kuuli kaiun Anna-Maijan äänestä, ja silti hän yritti, kuvotti ajatellakin, miten kovasti hän yritti, A sanoi, ja että todennäköisesti juuri hänen yrittämisensä osui Anna-Maijassa johonkin pehmeään, märkivään kohtaan tämän ketjupolttajan mustissa sisuksissa. Neljännellä luokalla, pari viikkoa ennen lukukauden päättymistä, Anna-Maija ilmoitti, että kaikki, jotka onnistuisivat tekemään joululomaan mennessä spagaatin, saisivat palkinnoksi Musiikkiluokkien tukiyhdistyksen logolla koristellun penaalin. Ja A venytti ja venytti, lonkankoukistajat, takaketju, etureidet, pohkeet, polvitaipeiden polte ja liian nopean

etenemisen aiheuttamat mikrorepeämät, jotka jättivät jäsenet veltoiksi ja tahdottomiksi. Hänen luontaisesti yliliikkuvat raajansa vääntymässä ääriasentoon ja yli, sillä hän halusi sen penaalin, halusi, vaikka se oli pelkkä ruma pussi nuottiavainlogolla. Ja kun Anna-Maija kahden viikon kuluttua tarkisti heidän spagaattinsa, ensin oikea jalka edellä, sitten vasen, tämä ilmoitti, ettei A:n vasemmanpuoleinen spagaatti ollut aivan puhdas, ei vaikka A tunsi liikuntasalin parketin reisiään ja nivusiaan vasten, tunsi kuuman kivun, kun hän pakotti itseään syvemmälle. Ja vaikka hän ei tietenkään saanut penaalia, se ei estänyt häntä yrittämästä, yrittämästä voimistella, uida, juosta, laulaa, soittaa, kirjoittaa, saada hyviä arvosanoja ja jopa pelata pesäpalloa, niin että vasta vuosien jälkeen hän tajuaisi, että koko ajan hän oli kuin suorittanut jotain kosmista telinevoimistelusarjaa, oli ponnistanut ja heittäytynyt ilmalentoon ja jännittynyt ja taipunut ja vääntynyt yhä epämukavampiin asentoihin Anna-Maijan viheltäessä pilliin ja merkitessä miinuksia.

Uimisessa hän sentään oli luokan paras, A sanoi, vaikka ei hänelle ollut niin tärkeää olla paras, olisi riittänyt, jos hän olisi ollut hyvä edes jossain. Tunnollisesti hän kirjasi kilpauintitreeneissä kertyneet kilometrit luokan oveen kiinnitettyyn koululaisten uimataitokampanjan listaan, mutta niidenkin yllä roikkui outo petoksen tuntu, samanlainen kuin hänen sävellystensä tai pääsyn musiikkiluokalle, ja kun äidinkielentunnilla A kertoi romaaneista, joita oli lukenut, Anna-Maija totesi, että kyllä sanomalehdissä riittää enemmän luettavaa, tai kun A yritti kirjoittaa mahdollisimman kekseliään ainekirjoituksen, Anna-Maija kommentoi hänen rumaa käsialaansa ja ylisti Emmi-Sofian eläinsatukirjasta matkittua kirjoitelmaa *Metsän urheilukilpailut*, jossa kilpikonna voittaa juoksukisassa jäniksen, ikään kuin voittaja olisi koskaan voinut olla muu kuin ennakkosuo-

sikki, A sanoi, ikään kuin koulunkäynti olisi koskaan voinut olla muuta kuin yksi pirun urheilukilpailu, Anna-Maija lukemassa ääneen Emmi-Sofian ainetta ja sanomassa, että tämä on ehdottomasti paras aine ikinä, *todellinen kympin aine*, sillä kaikki arvioitiin numeroin, joka ikinen pituushyppysuoritus, piirustus, kuperkeikka, melodiasanelu tai valmiiksi täytetty matematiikanvihko. Anna-Maija pakottamassa jonkun lukihäiriöisen Mikon tankkaamaan ääneen aineensa ja tiuskimassa tämän takeltelulle. Anna-Maija viskaamassa pallon kentän poikki kuin kranaatin. Anna-Maija huutamassa niille, jotka eivät uskaltaneet ottaa koppia. Anna-Maija määräämässä A:n nokkahuilunsoiton tukiopetukseen julkisena rangaistuksena liian huonosta huilunsoitosta. Tukiopetuspäivänä A teeskenteli sairasta eikä mennyt kouluun, vaikka kymmenvuotiaana sellainen tuntui hänestä valtavalta, ahdistavalta siirtymiseltä lainsuojattomien piiriin, mutta ihan tosissaan, A sanoi, kenelle määrätään tukiopetusta nokkahuilun soitosta? Anna-Maija ylistämässä Terhin nokkahuilunsoittotaitoa ja huokailemassa *lihavan* Bettinan korkeushyppytuloksille. Anna-Maija istumassa opettajanpöydällä reidet rennosti ristissä ja lukemassa heille ääneen teini-ikäisiä päiväkirjamerkintöjään elämästään Keski-Suomessa, ne reidet, kuin uppotukit, A sanoi, hän näki niistä yhä painajaisia, siis olisi nähnyt, jos olisi nukkunut. *Ei apua, tätä mä en voi kertoo!* Anna-Maija hihitti, ja Terhi, Emmi-Sofia ja ne mankuivat *kerro nyt, kerro*, ja Anna-Maija kursaili ja Terhi, Emmi-Sofia ja ne vetosivat, ja tietenkin Anna-Maija lopulta kertoi, ja tietenkin kyse oli jostain seksuaalisromanttisesta, pojasta, johon teini-ikäinen Anna-Maija oli ollut ihastunut, vaikka oli täysin mahdotonta kuvitella Anna-Maijaa teininä, A sanoi, ei vain siksi, että lapsista aikuiset vaikuttavat ikuisesti aikuisilta, vaan siksi että Anna-Maija oli enemmän kuin aikuinen, jonkinlainen suuraikuinen,

prototyyppi, opettajan idea, tuo sekuntikellojen, pillien ja äänirautojen suvereeni suojeluspyhimys.

Sitten oli vielä kuvaamataito, A sanoi, jonka ajatteleminen aiheutti yhä pakokauhun sekaisen tunteen, kuin olisi uponnut ja jäänyt vangiksi ilmataskuun, hän huusi ja takoi ovea, mutta happi kävi vähiin, sillä vaikka hän yritti ja yritti, mitään muuta hän ei yrittänyt yhtä kovasti kuin saada kuvaamataidosta kympin. Hän oli varhaislapsuudestaan asti haaveillut kuvataiteilijan urasta ja uskoi koko ala-asteikäisestä sydämestään arvosanan olevan ensimmäinen etappi. Hän säästi viikkorahoja ostaakseen akvarellimaalausta käsitteleviä oppaita, siveltimiä, värejä ja paksua paperia. Hän opiskeli värien kerrostamista, varjostusta, anatomiaa, perspektiiviä ja taidehistoriaa ja taivutteli pikkusiskonsa istumaan elävänä mallina. Koulussa hän kanniskeli mukanaan luonnosvihkoa, johon hän yksinäisinä välitunteina veteli nopeita harjoitelmia luokkatovereistaan. Hänen kynänjälkensä kehittyi varmaksi ja rohkeaksi, ihmishahmot realistisiksi. Hän kiikutti kotona tekemiään maalauksia Anna-Maijan katsottavaksi ja tiedusteli, mitä voisi tehdä, jotta saisi nostettua todistuksen arvosanansa. Silloin Anna-Maija muuttui aina kiireiseksi ja mumisi jotain kuvaamataidontöiden keskiarvosta. *Ysi tai ehkä ysi miinus*, tämä saattoi sanoa ennen kuin pudotti A:n tyrkyttämän maalauksen pöydälle ja kääntyi jutustelemaan Terhille tai Emmi-Sofialle, ja A nieleskeli pettymystään ja yritti lisää.

Viidennen luokan keväällä hän antoi Anna-Maijalle tarkasti valikoidun lajitelman piirustuksia ja maalauksia siinä toivossa, että ne nostaisivat arvosanan. Hän oli tutkinut eläinkirjoja ja maalannut niiden pohjalta yksityiskohtaisen sarjan villieläimiä, intiannorsu, simpanssi ja kameli. Sitten oli kolme noita-aiheista lyijykynäpiirustusta, druidipapitar Morgaine, noituudesta syytetty Jeanne d'Arc ja viisauden jumalatar Athene pöllöineen.

Valikoima onnistuneimpia luonnoksia hänen luokkalaisistaan. Peilin avulla piirretty omakuva. Anna-Maija otti paperinipun, lupasi arvostella sen, ja kun A viikon jälkeen uskaltautui pysäyttämään Anna-Maijan tunnin jälkeen ja kysymään, oliko tämä ehtinyt katsoa hänen kuviaan, tämä vastasi, että oli kyllä ja oli myös näyttänyt ne opettajainhuoneessa kollegoilleen. He seisoivat luokan ovensuussa, Anna-Maija korkealla, A ikuisesti alapuolella, ja A sanoi muistavansa mahaa puristavan jännityksen, kun Anna-Maija kaivoi kukallisesta käsilaukustaan pinkan ryttääntyneitä teoksia ja lykkäsi ne A:lle. *Ysi tai ehkä ysi miinus*, tämä sanoi ja A tunsi, miten hänen sisuksensa puristuivat kasaan. *Ei kukaan muukaan opettajista pitänyt niit kympin arvoisina*, Anna-Maija lisäsi, se luki A:n päiväkirjassa, sillä siinä vaiheessa hän oli alkanut jo kokea tarvetta kirjoittaa koulusta. Anna-Maija jätti A:n ovensuuhun seisomaan, ja A muisti pettymyksen ja häpeän, eikä mennyt kuin joitain päiviä, kun Anna-Maija ylisti äidinkielentunnin aluksi Mintun piirustusta. Se oli tehty lyijykynällä ja esitti silmää. Anna-Maija laittoi kuvan kiertämään ja sanoi, että heistä jokaisen pitäisi katsoa tarkasti, *ikinä ei oo oppilas tehny yhtä hienoa piirustusta, todellinen kympin piirustus.* Ja A muisti Anna-Maijan katseen, kun tuli hänen vuoronsa pidellä kuvaa, tyhjän toljottavan silmän, jonka pohjalta erottui kiilto, jota A ei ymmärtänyt, ja luonnollisesti Minttu sai kuvaamataidosta kympin, Mintun töitä kehystettiin koulun seinille, ei vain luokkaan vaan opettajainhuoneen viereen aulaan, ja kun tuli aika lähteä kuudennen luokan leirikouluun Hiidenmaalle, juuri Mintulta Anna-Maija tilaisi virolaiselle ystäväkoululle vietävän meriaiheisen maalauksen. *Minttu on meijän luokan taiteilija*, Anna-Maija saattoi sanoa, ja A aisti, että hänen luokkalaisensa vilkuilivat häntä, halusivat nähdä.

Ja vaikka A:lle alkoi valjeta, että Anna-Maijan arvosanoissa

oli jotain epäilyttävää, ne toiset opettajat häntä vaivasivat, ne, jotka opettajainhuoneessa olivat käpälöineet hänen teoksiaan tahmaisin sormin ja rytistäneet paperit koirankorville. Toki saattoi olla, että Anna-Maija oli valehdellut, A sanoi, että tämä oli vain vedonnut kollegoidensa auktoriteettiin niin kuin tämä aina niin mieluusti vetosi muihin. Mutta vuodet opettajainhuoneessa olivat saaneet A:n vakuuttumaan siitä, että Anna-Maija oli puhunut totta. Tuo kohtuuton intomieli, mitä tuli numeroihin. A oli kyllä nähnyt, miten opettajat kiihtyivät ja kiihottuivat, kun tuli aika jaella arvosanoja, ja mitä täydellisemmin ne projisoivat omat mieltymyksensä ja ennakkoluulonsa oppilaiden todistuksiin, sitä raivoisammin ne puolustivat erehtymättömyytään, ikään kuin niillä olisi ollut jumalainen valta määrätä hyvästä ja pahasta, todistusten totalitariteetti, luokanopettajain hirmuhallinto, A sanoi. Eivätkä yläkoulujen aineenopettajat olleet sen parempia, aina taipumassa toisiaan kohden, aina peesaamassa ja pönkittämässä, sillä onhan *kympin oppilaalle*, A sanoi, ikävä antaa ysi, kun taas *kasin oppilaalle* kelpaa kasi jatkossakin. Arvosanat, A sanoi, yhtä vakavasti otettavia kuin globaalin luontokadon torjumista vetkuttelevien poliitikkojen puheet *lasten oikeuksista*, ja nykyäänhän opettajat saattoivat yksinkertaisesti tarkistaa muiden antamat numerot Wilmasta ja pysyä linjassa. Kuuluisassa rottakokeessa psykologi Bob Rosenthal oli jakanut sattumanvaraisia laboratoriorottia kahteen häkkiin, joista toiseen oli kirjoitettu *erityisiä, koulutettuja, älykkäitä rottia* ja toiseen *tyhmiä, saamattomia rottia*, minkä jälkeen yliopisto-opiskelijat testasivat rottien suoriutumista labyrinttikokeessa, ja kuinka ollakaan *älykkäät rotat* suoriutuivat lähes kaksi kertaa paremmin, eivät edes siksi, että opiskelijat olisivat tiedostamattaan vääristelleet koetuloksia, A sanoi, vaan siksi että hyvinä pitämiään rottia ne kohtelivat paremmin. Sama ilmiö oli havaittu

koululuokissa, lapset kuin laboratorioeläimet, A sanoi, eikä se, että useiden tutkimusten mukaan arvosanat ovat yksi tehokkaimmista tavoista häiritä oppimista, vaivannut ketään, ei se, että arvosanat nakertavat sisäistä motivaatiota ja opiskelun mielekkyyttä, ohjaavat välttämään haasteita ja suosimaan turvallisuushakuista suorittamista. Kun opiskelijoille annettiin rahapalkkio ongelmanratkaisemisesta, se vähensi heidän kiinnostustaan itse ongelmaan, A sanoi, ja niin myös hyvät arvosanat kannustavat ennen kaikkea hankkimaan hyviä arvosanoja, oppimaan, miten saada historiasta kymppi, eivät oppimaan historiaa, kun taas huonot arvosanat opettavat oppilaalle tämän olevan tyhmä, synnyttävät mentaalisia esteitä, jotka tekevät niiden omaksumisesta tosiasiallisesti vaikeaa. Mitäpä siitä, A sanoi, Suomen peruskouluihin haluttiin silti ankarampaa numeroarviointia, yhä nuorempien oppilaiden pistämistä kansalliseen paremmuusjärjestykseen. Olihan kyse vallasta, aikuisten vallasta lapsiin, jokaisen opettajan ikiomasta rankaise ja palkitse -hetkestä, ihana tunne, kun saattoi langettaa tuomion.

Anna-Maijalla oli tapana kirjoittaa heidän koetuloksensa taululle, jotta he voisivat vertailla suorituksiaan, eihän kutonen kirvellyt lainkaan yhtä ikävästi, ellei tiennyt olevansa ainoa, A sanoi, eikä kymppi lämmittänyt yhtä ihanasti, ja aina he olivat perillä siitä, kuka sai mitä, tunsivat hienosyisimmätkin erot hierarkiassa, niin kuin kerran ruokalassa, kun A istui samassa pöydässä Emmi-Sofian, Siljan ja Anna-Maijan kanssa, ja Anna-Maija alkoi jutustella heille arvosanoista. Tämä sanoi, ettei sama numero todistuksessa tarkoittanut aina suinkaan samanarvoista suoritusta. *Esimerkiks Emmi-Sofian liikunnan ysi on vahva ysi. Se vois melkeen olla kymppi. Mut Siljan liikunnan ysi on heikko ysi, lähempänä kasia*, Anna-Maija sanoi, ja A muisti yhä Siljan jähmettyvän hymyn, muisti Emmi-Sofian iloiset, avoimet kasvot,

Mikki Hiiri -paidan ja söpön raon hampaiden välissä, ja A mietti, että hänen oli turha haaveilla minkäänlaisesta ysistä, hän oli *kasin tyttö*, vaikka tekisi mitä, hänen pitäisi tyytyä keskinkertaisuuteensa, tyytyä pysymään hiljaa ja näkymättömänä ja mielellään hengittämättä, sillä Anna-Maijan olemus imi pöydästä hapen ja vei hänen ruokahalunsa, myös Silja sörkki janssoninkiusaustaan toisin kuin Anna-Maija ja Emmi-Sofia, jotka lappoivat valtavia haarukallisia ahneisiin, itsetyytyväisiin kitoihinsa. *Ottamatta kantaa kuvataiteellisiin lahjoihini, huomauttaisin, että ala-asteella sellaisissa irrelevanteissa aineissa kuin kuvaamataidossa tai liikunnassa pelkän innostuksen pitäisi riittää parhaisiin numeroihin*, A kirjoitti luokkakokoukseen 20-vuotiaana. *Ja entä mitä pitäisi päätellä siitä, että kuudennen luokan lopussa parhaan oppilaan stipendin sai Emmi-Sofia, vaikka hänellä ja Siljalla oli täsmälleen sama keskiarvo? Stipendin jakaminen puoliksi ei olisi varmaan riittänyt kuvailemaan Anna-Maijan tunteita kumpaakin oppilasta kohtaan.*

Ikävä myöntää, A sanoi, mutta siinä Ira oli oikeassa, että hän oli kirjoittanut kirjeessään lähinnä arvosanoista, julkisesta vertailusta ja sen sellaisesta, mutta siihen, mikä oli olennaista ja kauhistuttavaa, hän oli vain vihjannut, *jotakin niin sairasta ja pahaa*, ei siihen voinut kuin vihjata, eikä ihme, että Irakin kierteli ja pyöri, niin kuin he kiertelivät ja pyörivät lattialla Iran huokaillessa *Eternal Flamea* hänen korvaansa. Ei siitä voinut puhua tai sopi toki yrittää, jos halusi kokea, miten kieli kääntyi vastaan ja kieltäytyi kannattelemasta. Riitti-että meni kirjastoon ja etsiytyi kasvatustieteen pariin, sotatieteiden viereiseen hyllyluokitukseen, kuinkas muutenkaan. Teokset, joilla oli sellaisia puhekielisiä, lässyttäviä nimiä kuin *Muksuoppi* tai *Mikä mättää?* tai *Mun on paha olla* tai *Anna mun olla lapsi* tai *Mikä sun mieltä painaa?* tai *Murkkumanuaali*. Näin muutamia mainiten, A sanoi, samaan

tyyliin kuin lehtijutuissa, joissa lapsihaastateltavien sitaatit niin usein kirjoitettiin kummalliseksi, puhekieliseksi mongerrukseksi, kun taas jonkun Nordinin murteellinen änkkäys käännettiin asialliseksi kirjakieleksi silloinkin, kun tämä paikallislehdessä syytti Toriparkki-hankkeesta Vapaamuurarien salaliittoa. Mistä päästiin asian ytimeen, A sanoi, eli siihen että lasten asiat olivat *lasten asioita*, väkisinkin yhdentekeviä ja höpsöjä, toki *isoja juttuja pienen ihmisen näkökulmasta*, mutta sellaisia, joille vanhempana saattoi lempeästi jo vähän nauraa. Jos lapsista yritti puhua, se tuntui samalta, kuin joskus varhaislapsuuden syntymäpäiväkutsuilla, kun silmät sidottiin ja käsi piti työntää purkkiin ja joku sanoi, että siellä oli matoja, ja vaikka tiesi, ettei se ollut totta, että se mikä kiemurteli niljaisena sormissa, oli vain kylmää spagettia, aistimus madoista oli niin ylitsekäypä, että oli hillittävä itsensä, jottei huutaisi ja kiskaisisi kättään pois. Paitsi, että kun kyse oli lapsista, se meni päinvastoin, A sanoi, se mitä sanottiin spagetiksi, olikin matoja, matoja, jotka luikertelivat sormien välissä ja söivät tiensä läpi ruumiiden ja aika-avaruuden.

Aikuisia varten oli rikosoikeus, A sanoi, lapsia varten puolivillainen selvittely apulaisrehtorin kansliassa, jossa *ei etsitty syyllisiä*. Lapsiin kohdistunutta väkivaltaa ei joko ollut tai sitä harjoittivat tuntemattomat ihmiset jossain toisaalla, mielellään joku pervo, ihmiskunnan ulkopuolelle vierähtänyt setä, ja aina opettajat halusivat sanoa, ettei *kiusaamisen* ja *kiusoittelun* välillä ole kuin aste-ero, halusivat painottaa *kiusaamisen* subjektiivista luonnetta, *joku kokee olevansa kiusattu, toinen ei edes huomaa*, ikään kuin lapsille ei olisi voinut tapahtua koulussa asioita, jotka olivat yksiselitteisesti pahoja, eikä yksikään opettaja ollut liian huono opettaja, ellei tämä ollut tuomittu seksuaalirikollinen, eikä seksuaalirikollisia tavallisesti tuomittu, A sanoi, hänen lapsuutensa ja teini-ikänsä musiikkiharrastuksissa häntä oli opet-

tanut kaksi musiikinopettajaa, jotka harrastivat seksiä alaikäisten oppilaidensa kanssa, sillä kollegat suojelivat toisiaan niin kuin niiden taivaspaikka olisi kiikastanut muiden ammatinharjoittajien julkikuvan puhtaudesta, ja kertoi sekin jotain, että ainoa hyväksikäytön laji, jonka ne osasivat kuvitella, oli seksuaalinen. *Lapset*, jonkinlainen diskursiivinen musta aukko, jossa kaikki järjellisen puheen mahdollisuudet hajosivat ja imeytyivät pimeyteen, A sanoi, vaikka toki jokainen kurttuinen ja velttolihainen juhlapuhuja muisti aina lausua sanasen *lasten edusta*, ainakin jos tahtoi ajaa jotain erityisen luotaantyöntävää poliittista agendaa, sortaa vähemmistöjä, heikentää naisten asemaa, vastustaa rokotusohjelmia, aborttia, seksivalistusta, uskonnonvapautta tai sosiaaliturvaa, polttaa sademetsiä, kuivattaa soita ja rakentaa hiilivoimaloita ja sellutehtaita. Sotalasten lähettäminen Ruotsiin pelkkä yritys sitoa Ruotsi tukemaan Suomea sodassa, A sanoi, viis siitä että kymmenettuhannet lapset traumatisoituivat, ja kun maaliskuussa 1940 yksi lapsia kuljettanut juna törmäsi Iittalassa pikajunaan ja 15 lasta kuoli, asiasta vaiettiin, jottei sotalasten lähettäminen vaarantuisi, aina ja kaikkialla ovat Mannerheimin kaltaiset vieraantuneet, vanhat miehet tarttuneet viimeisenä keinonaan *lasten etuun*, A sanoi, eikä tämän nimeä kantavalta lastensuojeluliitolta voinut toden totta odottaa ihmeitä. A sanoi muistavansa, miten hän kerran 12-vuotiaana soitti MLL:n *Lasten ja nuorten auttavaan puhelimeen*, sillä oli metsäkävelyllään löytänyt irti sahatun peuran jalan ja säikähtänyt ja sännännyt juoksuun ja jotenkin päätynyt ruokakaupan pihaan ja puhelinkoppiin mielessään yhä kuva peuran verisestä raajasta ja siististi katkaistun luun kalseasta valkoisesta, kuva eläimen viimeisistä pakokauhunhetkistä, kun luoti iskeytyy sen lihaan, kuva siitä, että hän on se eläin, hän pakenee ja häntä ammutaan.

Tietenkin päivystävä vapaaehtoinen epäili häntä pilapuhelusta. Tietenkin niillä oli MLL:ssa niin erinomaiset ennakkokäsitykset *lasten asioista*. Ja sitten oli se toinen kerta, kun A soitti ja yritti puhua yksinäisyydestään, minkä olisi pitänyt olla juuri oikeanlainen ongelma, mutta neuvot, joita puhelimeen vastannut setä A:lle mantranomaisesti lateli, olivat niin masentavan yliyksinkertaisia ja typeriä, että setä alkoi säälittää häntä, eikä A kehdannut sanoa, ettei tämän puheissa ollut mitään mieltä. *Mee vaan rohkeesti mukaan. Pyydä opelta apua. Juttele luotettaville aikuisille.* Ei ihme, että niihin aikoihin pilapuheluiden soittaminen *Lasten ja nuorten auttavaan puhelimeen* oli A:n ikätoverien keskuudessa suurta hupia, A:kin oli pari kertaa mukana kopissa, kun Sara hölisi luuriin isästä tai enosta, joka tykkäsi kosketella häntä *sieltä*. Muuhan aikuisia ei tuntunut kiinnostavan, A sanoi. Muutahan ne eivät ottaneet todesta, jos ottivat *sitäkään*. Kun A ja Ira olivat 1980-luvun puolivälissä syntyneet, maailman vaikutusvaltaisimmat aikuiset olivat päättäneet olla ottamatta todesta. Hän ja Ira, ensimmäiset lapset, joiden koko olemassaolo onnistuttiin niin kertakaikkisen perusteellisesti olemaan ottamatta todesta. Ja epäilemättä nekin ilmastoignorantit valtionjohtajat ja öljy-yhtiöiden hallituslaiset, jotka päättivät vähät välittää ilmakehän kasvavasta hiilidioksidipitoisuudesta ja heidän tuhoutuvasta tulevaisuudestaan, hymisivät tarpeen tullen *lasten edusta* varmoina siitä, että apokalypsin alkaessa ne itse olisivat jo ylösnousseina aikuisten taivaassa, sillä varmasti myös Jumala oli aikuinen, A sanoi, vanhojen, rikkaiden miesten näköinen Jumala. Suurtalouskeittiön kalske ja kolina, ruokalan seiniltä kimpoilevat vihamieliset kaiut, janssoninkiusauksen hajuisen Jumalan kuumankostea huohotus tiivistymässä ikkunalaseihin ja rakenteisiin, niin että lopulta koko planeetta olisi yksi iso 1980-luvulla rakennettu kosteusvaurioinen koulu, sillä tosiasiassa kaikki ne vetistäväsilmäiset puheenvuorot *lapsista* kätkivät alleen vain

massiivista vihaa, välinpitämättömyyttä ja vähättelyntarvetta, A sanoi. Tosiasiassa jo pikkulapset tajusivat lapsistatuksen heikkouden ja tekivät kaikkensa vaikuttaakseen vanhemmilta, tai mikä kamalinta, A sanoi, mukautuivat rooliinsa ja esittivät aikuisten mieliksi *lapsia*, juuri niin kuin joku Terhi tai Emmi-Sofia, pelkkiä suuria silmiä, hajanaista sökellystä ja *lapsekkaan* höpsöjä juttuja, laskelmoitu liikuttamaan ja maksimoimaan palkinnot, jotka lankeavat osaksi, kun sopeutuu normeihin, miten alistaviin tahansa. Lukemattomien lasten tarve kasvaa nopeasti aikuiseksi, lukemattomien aikuisten tarve pitää lapset *lapsina*, pieni, kylmä pilkahdus Terhin tai Emmi-Sofian silmissä, Anna-Maijan sekunnissa suoritettu muodonmuutos kaveeraavasta uhkaavaksi, A:n tunne siitä, että hän oli vakooja niin *lasten* kuin *aikuisten* keskellä, erikoisjoukkojen sotilas vihamielisellä maaperällä, suorittamassa yksinäistä, toivotonta operaatiota.

”Ootsä muute aatellu”, Ira kysyi yhä A:ta keinuttaen, ”mite mahotonta on puhuu lapsista. Mite kaikki puhuu lapsist mut oikeesti kukaan ei puhu lapsist ja jos yrittää puhuu lapsist nii pian tajuu et ei ookaa puhunu lapsist tai et on tehny just nii, on nimenomaan puhunu lapsist ja kaikki on pilalla.”

”En oo, voitko lopettaa...”

Ira veti A:ta tiukemmin itseään vasten ja huojahteli pitkin lattiaa, ja *Eternal Flame* soi A:n päässä niin kuin se soi kai Irankin päässä, sillä heidän ei ollut lainkaan vaikea pysyä Iran puhuessa tahdissa.

”Mä oon yrittäny kirjottaa siit koht viis vuotta. Tai oikeesti mä oon yrittäny kirjottaa siit koht viistoista vuotta, siit lähi ku mä aloin kirjottaa mun ekaa kirjaa, siit piti tulla se lapsikirja tai kirja siit mite lapsist on mahotonta kirjottaa ja voi ällöö, tää on just tämmöst ku sanoo lapset... heti alkaa kuulosta pervolt sedält tai joltai äidiltä...”

”Tää on naurettavaa.”

”Ite oot naurettava mut joo, mä muistan ku mun ekan kirjan kustannustoimittaja oikeen suoraa sanos et mun pitäs poistaa ne lapsijutut mun käsiksest, et noi lapsijutut ei oo kiinostavii, noi lapsijutut o lapsellisii. Semmone vanhempi vaivaantunu herra joka ei iha takuulla ollukaan kiinnostunu mistään lapsijutuist ja mä sit siin jotai yritän selittää et nää lapsijutut ois vähä niinku koko tän kirjan pointti, et ei niit voi oikee poistaa, joteski silleen nätisti mä sitä yritän sil perustella semmosena nuorena alottelevana kirjailijana ku tietää iha tasan tarkkaa et ei niiden oo pakko mun kirjaa julkasta ja et jos ne ei julkase, voi iha hyvi olla et ei julkase kukaan muukaan. Ja se kustis vaa et ei ku tää parisuhdekuvio on paljo kiinostavampi ku täs on tää lesboteema ja kaikki. Ja mä jotain silleen sisäsesti et ei saatana, se haluu et mä kirjotan jotai ihmissuhdedraamaa ja et ton miehen käsitykset seksuaalivähemmistöist on jostain kasikytluvult. Semmosta kauheeta vääntämistä ku mä sit kummiski vaa kirjotin niist lapsijutuist vaiks se kustis aina vaati mua ne poistaan. Ja tietty se lopult meni iha tappeluks et se kustis huus mul puhelimeen et mä oo vaikee ihminen eikä kukaan mun kirjaa oikeesti ees haluu julkasta. Ku selkeesti se aatteli et se on kuiteski ollu alalla pitkään ja tuntee nää kuviot ja sil on visio siit mimmone vois olla se parikymppisen nuoren naisen rohkea esikoisromaani, tiekkö semmosta vanhemman sedän pehmofantasiaa lesboista ja iha sama et on mulki varmaan joku visio...”

A yritti kammeta etäisyyttä itsensä ja Iran välille, mutta tämä piti kiinni ja heijasi itsepintaisesti.

”Mä muistan sen päivän ku mun kirja sit ilmesty vaiks mä olin jo käytännös luopunu toivosta. Mun ovikello soi ja lähetti lykkäs mul pahvilaatikollisen mun vasta painost ilmestyneit tekijänkappaleit. Ja äkkii mun ei tehny mieli ees avata sitä... Mä

vaa tungin sen laatikon mun sängyn al. Ja joo joo, kyl mä olin pitäny pintani ja kirjottanu niist lapsist enkä mä ollu suostunu varmaan yhteenkään sen kustiksen älyttömään vaatimukseen ja sitä varte se vihas ja halveksi mua. Ja joo, se kirja vastas mun visiota ja blaablaablaa. Mut äkkii mä kans tiesin et ei se ollu sittenkää siäl, se mist mä oisin halunnu kirjottaa, ei siks et se kustanustoimittaja ois mua estäny vaan siks et ei niist lapsijutuist vaa voinu kirjottaa, et vaiks mä olin kirjottanu niist lapsijutuist, nii en mä kummiskaa ollu, ku joteski se ei ollu yhtään mitään ja samal se oli iha ylivoimast silleen et varmaa mä kuolisin jos mä siit tosissani joskus onnistuisin kirjottaan. Joku vois varmaa tähä sanoo et perus julkasun jälkeist masennust enkä mä väitä etteikö semmostaki ois et kirjailijat menee vähä sekasin ku niiden kirja tulee ulos ja joku Hesari tekee niist arvion, ne vetää dopamiinikänneis läpi sen yhen paikallislehtihaastiksen ja kittaa skumppaa kirjamessuil ja valittaa et tää huomio on nii rankkaa vaiks kattomas on vaa pari sukulaista... Luonnollistha se o et tommosest tulee laskut, kyl mäki ton tunnistan mut ei se kummiskaa iha sitä ollu se mun olo. Ja sit taas uus yritys, uus kirja ja iha sama homma..."

"Ei kiinnosta sun kirjottamisongelmat", A mutisi ja venkoili otteessa, mutta Ira ei edes häiriintynyt, tämä puhui nopealla, kiihtyneellä äänellä, samanlaisella kuin sade, joka naputti Iran ikkunalautaan.

"...semmost ihme asian ympäril pyörimist ku ei siit vaa voi kirjottaa enkä mä sit kummiskaa voi kirjottaa mistään muusta. Mä oon yrittänyt kirjottaa niist lapsijutuist koko mun kirjailijan uran tai pitempään, varmaa yli parikyt vuotta, siit lähi ku mä tulin musaluokal Kaarinaan. Vähä niinku Kurt Vonnegut yritti kirjottaa sitä sen omiin sotakokemuksiin perustuvaa suurta Dresden-romaanii kans jotain parikyt vuotta eikä se ikin

onnistunu ja sit viimein ku se tajus mite se pitää tehä, nii ei siit tullukaa yhtää semmone painava sotaeepos ku Vonnegut oli kuvitellu vaa semmone pieni outo kirja jossa joku säälittävä Billy Pilgrim ripuloi vankileiril ja aikamatkailee ja joutuu avaruusolioiden kaappaamaks. Ja mä tajuun kyl et mä vertaan itteeni just Kurt Vonnegutiin ja se voi kuulostaa hassult ku tavallisesti iha vaa jotai mieskirjailijoit rinnastetaa tosi isoihi maailmankirjallisuuden nimii ja mul ne löytää ain verroki jostai suunnilleen samanikäsest blondist suomalaisnaisest ja onhan se tavallaan kotoisaaki tää tämmönen pieni tyttöjen kerho jossa ei ainaskaan ikin tarvii pelätä et odotukset ois joteski kohtuuttomat."

"Mul on iha yks ja sama mistä sä kirjotat kunhan sä et kirjota..."

A yritti yllättää Iran riuhtaisemalla itsensä nopealla liikkeellä irti, mutta Ira oli varautunut, piteli kiinni. Tämä oli vahva, yllättävän vahva ollakseen sellainen rääpäle.

"Kirjota mistä?"

"Musta. Musaluokasta. Jos sä kirjotat musta nii mä..."

"Voi kuule iisisti ny ku ei toi oo yhtää sun asia päättää mist mä kirjotan, mä kirjotan just mist mä haluun. Jos mä haluun kirjottaa lapsist mä kirjotan lapsist ja jos mä kirjotan lapsist mä kirjotan myös musaluokast ja jos mä kirjotan musaluokast mä kirjotan myös sust enkä mä haluu kirjottaa mistään muust ku lapsist ja musaluokast ja sust. Sä oot tiekkö mun kirjan päähenkilö. Musiikkiluokka on meijä maailma. Ja mä ite oon semmone varjo, semmone takapiru etkä sä voi yhtään estää..."

"Päästä irti."

"...ku takapiruna mä vahtaan ja perskärpäsenä mä pörisen tai ehkä mä oon iilimato ja imen ja imen ja imen sust just sen mitä mä haluun..."

"Lopeta!"

”Mä tiekkö tarviin sua. Mä haluun sua. Mä haluun sun päiväkirjat, sun muistot, sun veren, koko sun nii sanotun elämän, mä tanssitan sut pyörryksiin ja sä kerrot mul kaiken ja mä kirjotan…”

A yritti vääntäytyä vapaaksi, Ira piti kiinni. Tämä painoi huulensa A:n kaulaan, ja A tunsi tämän suun kosteuden, tunsi hampaat, kun tämä alkoi imeä, ja ravisti Iraa, ja Ira lakkasi imemästä mutta tanssitti häntä yhä yli lattian.

”Vittu… vitun ällöttävä…” A puuskutti.

”Älä ny villiinny.”

”…sä et voi...”

”Mä voin mitä vaa.”

”…sä… mä…”

”Mut jos sua lohduttaa nii ei mun kirja etene”, Ira sanoi. ”Mun edellisest julkasust o ikuisuus. Kustis ei paljoo perään kysele. Apuraha loppus jotai kolme vuotta sit ja tää kirja on iha mahoton kirjottaa, mä kuolen jos mä kirjotan tän mut jos mä en kirjota tätä mä en haluu elää, mä oon nii umpijumis ku voi olla, vähä niinku sä oot jumis mun sylis…”

Ira likisti A:ta itseään vasten ja hyräili *Eternal Flamea*, ja A muisti miten Ira oli saapunut musiikkiluokalle Kaarinan keskustaan, vuoden synkimpään aikaan, marraskuussa 1995, pastellisävyiset kukat tämän paidassa ja miten tiukasti tämä puristi reppunsa olkahihnaa soperrellessaan nimeään ja viuluharrastustaan, sillä Anna-Maija oli käskenyt tämän esitellä itsensä luokan edessä sen sijaan, että olisi päästänyt istumaan. *Mä oon Ira. Mä soitan viuluu.* Ira, keskenkasvuinen Ofelia kukkineen, laskeutumassa siihen sameaan virtaan. Ei voinut väittää, että tämän tuskin kuuluvassa äänessä ja kaulalle ja poskiin kohoavassa kirjavassa punoituksessa olisi ollut mitään erityistä. Ja silti, A sanoi, heti tästä näki mikä tämä oli, Ira, *stigmaatikko*, niin kuin ne

lukuisat naiset, jotka tunsivat ruumiissaan Jeesuksen ristiinnaulitsemisen tuskat, vajosivat transsiin ja vuodattivat ranteistaan ja nilkoistaan verta, Therese Neumannit ja Louise Lateaut, joiden elämänhistoriat olivat täynnä köyhyyttä, sairautta, erinäisiä menetyksiä ja traumoja ja joita skeptikot – niin lääkärit kuin pappismiehet – syyttivät *hysteriasta* ja teeskentelystä, niin kuin myös Charcot nimitti *hysteerikkojensa* oireita *stigmataksi*, halveksien, sillä psykiatria teki uskonnollisten näkyjen näkijöistä huijareita ja hulluja, jotenkin naiset onnistuivat olemaan aina molempia, A sanoi, yhtä aikaa sairaita ja teeskentelijöitä, Jeanne d'Arc hallusinoimassa Pyhästä Katariinasta, pelkkä heikkohermoinen hypokondrikko, Charcot'n tähtityttö Augustine, niin erinomainen esittämään uskonnollista hurmosta, huorat ja madonnat, hulluja ja valehtelijoita kaikki. Kuuluisassa näytöksessään Charcot uskotteli hypnotisoidulle Blanche W:lle, että kuuma rauta poltti tämän kehoa, ja Blanche W. valitti kipua ja tämän iholle nousi punoittavia jälkiä kuin palovammoja. Vuonna 1926 hyperinflaation ja massatyöttömyyden koettelemassa Weimarin tasavallassa vähävaraisen baijerilaisperheen tytär Therese Neumann alkoi itkeä verta ja tämän ranteisiin ja nilkkoihin ilmestyivät vuotavat haavat. Valokuvissa Neumann lojuu vuoteessa nunnanhuppu päässään, kasvot ja kädet veressä, veritahraisissa lakanoissa, ja jotain samaa Irassakin oli jo silloin 11-vuotiaana tämän punastellessa luokan edessä, A sanoi, jotain tahallista ja merkittyä.

Saattoi olla, että hänen välittömään inhoonsa vaikutti, että juuri Iran saapumista edeltävänä päivänä luokassa oli vaihdettu istumajärjestystä, tapahtuma, jota säesti aina renessanssihoville ominainen sosiaalinen kihinä liittoumineen ja selkäänpuukotuksineen, paitsi ettei A:lla ollut ketään, jonka kanssa liittoutua tai jonka selkää puukottaa. Sillä kertaa Anna-Maija oli päättä-

nyt, että he asettelisivat pulpettinsa suureen puoliympyrään, jossa heidän olisi helppo nähdä Anna-Maija ja toisensa. Se tekisi hyvää heidän ryhmähengelleen, Anna-Maija perusteli. *Pitää olla hyvä ryhmähenki!* Ryhmähenki, luokkahenki, yhteishenki, A sanoi, niistä Anna-Maija jaksoi aina hokea. Kun A joskus parikymmentä vuotta myöhemmin googlaisi Anna-Maijaa, niin eikö hän löytäisikin paikallislehtihaastattelun, jossa tämä puhui *hyvästä ryhmähengestä* kannustaessaan vanhempia lähettämään lapsensa musiikkiluokalle. *Hyvän ryhmähengen synnyttäminen käy helposti, kun kaikilla on sama musiikkiharrastus,* Anna-Maija sanoi. *Musiikkiluokka kasvattaa lapsen rohkeutta ja itsevarmuutta,* Anna-Maija sanoi. *Olisi mahtavaa, jos vanhemmat antaisivat lapsilleen tämän mahdollisuuden,* Anna-Maija sanoi. Luoja, A sanoi. Ja silloin, Iran saapumista edeltävänä päivänä Anna-Maija laittoi heidät kohottamaan *ryhmähenkeä* antamalla heidän itse valita vierustoverinsa siten, että Terhi sai aloittaa, kukapa muu kuin *pikkuopettaja.* Tämä valitsi viereensä luokan ikkunanpuoleiseen laitaan Emmi-Sofian, joka valitsi vuorostaan viereensä Lotan, joka valitsi Eveliinan, joka valitsi Venlan, joka valitsi Monikan. Ja niin edespäin, A sanoi, sillä jos Anna-Maija missään osoitti mielikuvitusta niin siinä, miten virittää heidän luokkansa sisäiset valtasuhteet soimaan juuri haluamallaan tavalla. Minttu valitsi Marikan, joka valitsi Sallan, joka valitsi Saran, joka alkoi epäröidä, juuri niin kuin A oli osannut odottaa. A sanoi muistavansa ikävän valppauden, joka tuntui asettuneen hänen kehoonsa sillä hetkellä, kun Anna-Maija kertoi, miten istumajärjestys valittaisiin. A tiesi ja hän tiesi, että Anna-Maija tiesi myös. Luokka ja Anna-Maija tarkkailivat häntä. A yritti pitää kasvonsa ilmeettöminä, mutta vilkaisi väkisinkin Saraa. *Mun pitää miettii,* Sara sanoi.

Jos luokalla oli keitään, joita A saattoi nimittää edes etäisesti

kavereikseen, niin Sara ja Salla, vaikka ei hän kummastakaan varsinaisesti pitänyt eivätkä ne pitäneet hänestä. Sara oli pieni, sanavalmis ja marakattimaisen ketterä tyttö, joka tykkäsi nolata muita, Salla tämän lojaali lakeija, mutta heillä oli yhteinen koulubussimatka Littoisista Kaarinan keskustaan, ja Sara oli kutsunut A:n kaikille syntymäpäivilleen siitä lähtien, kun oli täyttänyt seitsemän vuotta, ja A oli kutsunut tämän. A tiesi, että jos Sara ei valitsisi häntä, ei kukaan muukaan valitsisi, sillä luokassa vallitsivat tarkat *bestissuhteet* ja suosituimmuusjärjestys, ylinpänä Terhin, Emmi-Sofian ja niiden muodostama pyhitettyjen piiri, sitten poikien kolmiyhteys, Mintun ja Marikan muita ylenkatsova ystävyys, Saran ja Sallan symbioosi, Siljan ja Bettinan liittouma. Joskus Bettinan ollessa poissa koulusta Silja saattoi hakeutua välitunniksi A:n seuraan, kiltti ja yleislahjakas Silja, joka ei sanonut pahaa sanaa Anna-Maijasta, vaikkei ikinä saanut tältä ansaitsemiaan kehuja, mutta tämäkään tuskin halusi A:ta viereensä. Sara kääntyi kuiskuttelemaan Sallalle, Salla kuiskutteli takaisin ja sitten Sara puhui: *Mä en oo varma ku jos mä otan sut niin sit sä vaan roikut ja selität jotai eikä me saada olla Santun kaa ikin rauhas.* Luokka odotti, Anna-Maija odotti, kuoro on kuorojohtajan soitin. *Jos mä valitsen sut niin lupaatsä sit et sä et roiku?* Sara kysyi, ja A aisti niiden himon. *Ehkä mä voin ottaa sut jos sä lupaat et me saadaan olla välkil kahestaan,* Sara sanoi eikä A vieläkään sanonut mitään, sillä mitä hän olisi voinut sanoa? Että Sara oli inhottava, vallanhaluinen lehmä. Että Anna-Maijassa oli jotain hirvittävällä tavalla vialla, kun tämä salli sellaisen, eikä vain sallinut vaan järjesti kaiken. Mutta toki A olisi halunnut, että Sara olisi valinnut hänet. Siihen mennessä, A sanoi, hän oli viettänyt niin monta välituntia yksin ja istunut niin monta kertaa jonkun sellaisen vieressä, joka oli vetänyt pulpettinsa erilleen hänen pulpetistaan, että hän tiesi, että joskus on parempi tulla

inhottavan ihmisen valitsemaksi kuin olla se, jota ei valitse kukaan. Niinpä hän oli hiljaa ja toivoi, että hän olisi jossain muualla, joku muu, hän vaistosi ympärillään odotuksen, että hän alkaisi itkeä tai anella, ja kovetti kasvonsa, niillä oli ihan tarpeeksi hauskaa ilmankin.

Mä otan Mikon, Sara sanoi, ja Mikko otti Joonan, joka otti Samin, joka otti Siljan, kunnes lopuksi valitsemisvuorossa oli lihava Bettina, joka ei ollut oikeasti lihava, ja entä jos olisi ollutkin, A sanoi, oikeuttiko se jotenkin Anna-Maijan lietsoman syrjinnän? Bettinan piti valita, ottaisiko tämä viereensä A:n vai sen uuden tytön, joka oli tulossa seuraavana päivänä heidän luokalleen. *Se uus,* Bettina sanoi, ikään kuin mikä tahansa olisi ollut parempaa kuin istua A:n vieressä, ja pulpettien siirtämisen aiheuttama kirskuminen ja kolina hukuttivat alleen Anna-Maijan käskyt liikkua rauhallisesti. Pulpettijärjestys, A sanoi, jälleen yksi niistä latteista *lasten jutuista.* Kuka semmoisia muisteli, ainakaan viiden tai viidentoista tai kahdenkymmenenviiden vuoden jälkeen, ja jos muisteli, eikö muistelija vaikuttanutkin vähän vajaalta, kenties ei ollut ihme, ettei kukaan halunnut häntä viereensä... Niin se toimi, A sanoi, ei mikään aika huuhtonut sitä leimaa, ja meripihka jähmettyi hänen ja Iran kaltaisten ympärille. A istui puoliympyrän äärimmäisessä päässä, tyhjä pulpetti erotti hänet muusta luokasta, ja sitten Ira tuli, änkytti ja istuutui pulpettiin, ja A:sta tuntui kuin tämä olisi riuhtonut häntä syvemmälle.

Ira, jonka kaulalla ja poskilla punastumisläiskät nousivat ja laskivat, ikään kuin tämän sisällä olisi loiskunut jokin yksityinen vuorovesi. *Mä voin näyttää sul paikkoi ja kertoo ketä kaikki on,* A kuiskasi, kun Anna-Maija oli vihdoin antanut Iralle luvan mennä istumaan, mutta Ira ei vastannut tai kohottanut katsettaan, niin kuin tämä ei vastaisi tai kohottaisi katsettaan myöskään tulevina päivinä tai viikkoina, ja A huomasi kyynelnoron, joka valui pitkin Iran poskea ja pisaroi pulpetin kuluneelle puukannelle, eikä A mahtanut mitään sille, että häntä etoi. *Onks kaikki hyvin?* hän kuiskasi, mutta Ira ei reagoinut. Oli selvää, ettei sellaisella olennolla ollut toivoa. Luokkalaiset suhtautuivat tähän juuri kuten odottaa saattoi, Monikan varhaisteini-ikäinen iva ja Venlan laiska huvittuneisuus, kun ne kommentoivat Iran kukkapuseroa. Terhin ja Emmi-Sofian harjoittama komentelu ja *bilekutsulistojen* ulkopuolisuus, Marikan synkkä torjunta, kun Ira joskus erehtyi istumaan tämän ja Mintun viereen ruokalassa. Enimmäkseen ne kuitenkin olivat niin kuin Iraa ei olisi ollut, unohtivat ilmoittaa tälle, pidettiinkö musiikintunti omassa luokassa vai musiikkiluokassa, tuskin edes tajusivat jättävänsä tämän ulkopuoliseksi esityksistä tai Anna-Maijan sopraanoille järjestämistä ylimääräisistä harjoituksista musiikkiluokan soitinvarastossa. Joskus bussissa A kuuli Saran ja Sallan juoruilevan, että Ira oli *koulukiusattu* ja että entisessä koulussa tämä oli yritetty hukuttaa. A nojautui niitä kohti penkkien välistä ja kysyi, mistä ne sen tiesivät. *Ei kuulu sul* ja *kaikki sen tietää,* Sara ja Salla vastasivat simultaanisesti. *Miten se yritettiin hukuttaa?* A kysyi ohittaen niiden loukkaukset, mutta ne eivät enää puhuneet hänelle, ja yläasteen pysäkiltä bussiin tunki lauma valtavia poikia, jotka kiroilivat ja mölisivät ja sulloutuivat kaksin kappalein hänen viereensä, niin että hän liiskaantui ikkunaa vasten. Hän tuijotti kuran täplittämän ikkunan takana lipuvaa kuraista Kaarinaa, kuvitteli Iran lojumassa kuralätäkössä ja tunsi sisimmässään kiihkeää vastenmielisyyttä. Se oli kohtuuton ja epäreilu tunne, A sanoi, ja asiaa pahensi, että hän tiesi sen itsekin. Koulussa hän yritti lausua Iralle aina sanan tai pari, auttaa tätä löytämään oikeat nuotit kuorokansiosta tai varoittaa, kun näki naapuriluokan J-alkuisten poikien lähestyvän loskapallojen

ryhmähengestä, kertonut lähestyvästä Hiidenmaan leirikoulumatkasta ja lupaillut itsetuntoa ja esiintymiskokemusta, ja Iran vanhemmat olivat avautuneet, selittäneet Anna-Maijalle tyttärensä vastoinkäymisistä aikaisemmissa kouluissa, eikä Ira ollut saanut mitään mahdollisuutta, niin kuin A:kaan ei ollut saanut mahdollisuutta. *Iha hirvee*, Venla kommentoi A:n turkoosia, perhoskuvioista huivia ja nauroi nenäänsä. *Mä kuulin ku Terhi sano Jussil et sä pidät tommosii paitoi ettei sun tissit näkyis*, Monika sanoi, aina niin ylpeänä siitä, että oli heistä ensimmäinen kaikessa, rinnoissa, alkoholissa, tupakassa ja seksuaalisissa kokemuksissa. *Miksä käytät rintsikoit jos sul ei oo rintoi*, tivasi Emmi-Sofia A:lta pukuhuoneessa ennen liikuntatuntia, kun näki hänen yllään kaarituettomat harjoitusrintaliivit, ei sillä, A sanoi, että rinnattomuus olisi estänyt Emmi-Sofiaa pukemasta liivejä. *Ei nyt oo kuvist*, Terhi valitti hänen pulpettinsa vieressä, kun A piirsi ennen oppitunnin alkua. *Kuvitteletsä olevas joku taiteilija*, sanoi Venla. *Taas se tietää*, Marika huokaili Anna-Maijan kaikuna A:n viitatessa tunnilla. Peruuttamaton rytmi hakkasi jo läpi koulupäivien, sointu kiiri A:n luokkalaisten sisuksissa ja alkoi kantautua. Myös naapuriluokan J-alkuiset pojat olivat tajunneet A:n olevan *outo* ja *ärsyttävä*, hänen nimestään oli tehty inhottava väännös, jota pojat huutelivat, ikään kuin Anna-Maija olisi opettanut Terhille, Emmi-Sofialle ja niille primitiivisen pilkkalaulun, jonka tarkoitus oli kuuluttaa koko kouluun ja tuleville sukupolville, että A oli merkitty. *Kaunis, kaunis, kaunis! Kattokaa ku se on kaunis*, lallattelivat J-alkuiset hänelle käytävällä, oletetavasti, koska hän ei niiden mielestä ollut, A sanoi. *Lauta! Lauta!* ne kiljuivat hänelle niin tiuhaan, etteivät yksittäiset tilanteet jättäneet hänen mieleensä muistipainaumia. *Lehmä! Ruma hippi!* ne huutelivat, ja jopa tunnollinen ja kunnollinen Silja, joka vietti välituntinsa Bettinan kanssa antamassa pientenpihalla keinu-

ville eka-tokaluokkalaisille vauhtia, saattoi yllättää kutsumalla A:ta pilkkanimellä, tempaisemalla hatun hänen päästään, juoksemalla karkuun tai kiljumalla J-alkuisten kuullen, että A tykkää Jussista.

Toisin kuin Ira, hän sentään yritti kantaa itsensä, A sanoi. Useimmiten hän huusi jotain takaisin, kutsui haukkujia kusipäiksi, idiooteiksi tai käski niiden painua helvettiin, mutta kuin antiikin hirviö, huutelijat kasvattivat seitsemän päätä katkenneen tilalle, enimmäkseen A ei tiennyt, keitä ne olivat tai mistä ne tulivat, mutta aina niitä tuli lisää. Rehellisyyden nimissä oli todettava, ettei hänen itsepuolustusyrityksillään sen paremmin kuin Iran kaikenkattavalla pyrkimyksellä liueta, ollut huuteluun minkäänlaista vaikutusta, ja kuitenkin Iran kulunut, halju olemus kammotti häntä, miten tämä värähti vain kevyesti, kuin kellastunut kaisla tuulessa, kun joku J-alkuisista yritti tunkea lunta tämän paidan alle tai kun Terhi nöyryytti tätä kutsumalla tämän ensin *bileisiin* ja perumalla viime tingassa. Iran elottomat kasvot, loukkausten paljaaksi kaluamat, ja A vannoi itselleen, ettei hänestä tulisi sellaista, hän ei suostuisi lamaantumaan ja antamaan periksi. Hän pelkäsi, että se, mikä oli Irassa, tulisi myös häneen, sillä hän ei sentään ollut vielä totaalisen yksin, ainakaan periaatteessa, A sanoi, hyvänä päivänä Sara ja Salla saattoivat istua ruokailussa hänen vieressään, kehua hänen piirustuksiaan ja valittaa yhdessä J-alkuisten tyhmyyttä ja Anna-Maijan epäreiluutta, ja kerran Sara jopa sanoi A:lle, että hän oli kaunis, *sä voisit olla vaiks malli*. Huonona ne sitten ilmoittivat hänelle heti aamulla bussissa, ettei hänestä voisi koskaan tulla taiteilijaa, *sä oot vaan wannabe, sä et oo mitään*, haukkuivat hänen vaatteitaan ja meikkiään, ja jos A yritti välitunnilla liittyä niiden seuraan, Salla sanoi *mee muual*, sillä Salla puhui niin kuin oletti Saran haluavan tämän puhuvan ja oli siksi niistä ilkeämpi.

Ruokalassa ja bussissa ne vaihtoivat paikkaa, jos hän meni niiden viereen, ja tekivät selväksi, että hän oli rasittava ja nolo, eikä kukaan voisi häntä rakastaa, ei etenkään Jussi, johon A oli ihastunut. Parhaimpinakin hetkinä ne olivat täydellisen epäluotettavia, juttelivat hänelle ensin tavallisesti ja yhtäkkiä nolasivat tai jättivät yksin keskelle koulun pihaa, ja miten ihanaa niistä oli puhua hänen kuullen Terhin *bileistä*, kahdenkeskisistä seikkailuista koulun jälkeen Kaarinan keskustassa tai yökyläilyistä, joihin häntä ei ollut ikinä kutsuttu.

Joinain sellaisina hetkinä A näki Iran katselevan. Tämän tavallisesti sameat silmät niin kirkkaat ja kiinnostuneet, että häntä puistatti. Ira tarkkailemassa, kun A seisoi tarjotin kädessä astioidenpalautuspisteellä Saran ja Sallan sännättyä juuri ruokalasta häntä piiloon, *äkkii ennen ku se tulee*, tai kun hän koulupäivän jälkeen yritti etsiä käytävältä talvisaappaitaan. *Mitä sä tölläät*, A tokaisi Iralle kurkotellessaan naulakkojen päälle ja kiskoessaan auki poikien vessojen ovia painostavan tietoisena siitä, että myöhästyi juuri linja-autosta, eikä Ira tietenkään sanonut mitään, mutta oli kuin tämän suupielillä olisi käväissyt hymy. Kengät, takki, käsineet, penaali, A sanoi, nuotit, jumppapussi, äidinkielenkirja tai viivoitin, aina hänellä oli jotain *hukassa*, ja etenkin hänen koulubussikorttinsa oli Saran ja Sallan suosiossa. Kerta toisensa jälkeen A penkoi turhaan bussikorttiaan keltaisen Kipling-olkalaukkunsa etutaskusta nyrpeän kuskin valittaessa, ettei voinut olla varma, oliko A oikeutettu kyytiin, vaikka varmasti tämä tunsi A:n naamasta, kulkihan hän samalla linjalla joka päivä. Ja vasta kun hän kaikkialta etsittyään meni kansliaan anomaan uutta korttia, vanha ilmestyikin hänen pulpetilleen kuin loitsittuna, A sanoi. *Mä en tajuu miten sä voit olla noin huolimaton*, Anna-Maija valitti ja pisti merkintöjä *listaan*. Anna-Maija huokailemassa, sanktioimassa ja viittomassa vinhaa tahtia,

ja jos luokkahuoneessa tehtiin jotain pareittain, Anna-Maija piti huolen siitä, että Sara ja Salla saivat toisensa, niin kuin *bestikset* aina saivat toisensa. Ystävänpäivinä Anna-Maija laittoi heidät laulamaan *bestislaulua*, ja ystävykset heijasivat kädet toistensa harteilla, *Kuin paita ja peppu, ei tähän väliin kukaan tuu*, he hoilasivat, *On sama takki ja reppu, ei välitetä erottuu*. Se oli häijy laulu, A sanoi, imelä ja epämääräisen alentuva esiteini-ikäisiä ihmissuhteita kohtaan, mutta mitä hän olisikaan antanut, jos hänellä olisi ollut edes yksi ystävä, jonka kanssa laulaa niitä naurettavia sanoja, yksi ystävä, jonka kanssa heijata mukana. Hän muisti selkärankaa kipuavan jäykkyyden, kun hän istui hyvin suorassa yrittäen olla näkemättä ympärillään herkistyviä ystävyksiä, ja miten nopeasti, melkein tahtomattaan hän vilkaisi Iraa, ja heidän katseensa kohtasivat. Epäilemättä Ira oli hänen mielessään sinäkin iltapäivänä, kun hän jälleen myöhästyttyään koulubussista käveli Kaarinan pääkirjastoon ja vaelteli siellä ympäri tietokirjaosastoa ja melkein kuin vahingossa päätyi kasvatustieteellisen hyllyluokituksen ääreen. Ensin se tuntui hänestä vitsiltä, A sanoi, sellaiselta, että hän voisi kertoa siitä Saralle ja Sallalle, ja hyvässä tapauksessa se huvittaisi niitä. Mikä riemastuttava ajatus, että hän voisi noin vain ottaa hyllystä kirjan ja lukea, mitä aikuiset heistä sanoivat, voisi vakoilla. Hän poimi kasan kirjoja, istuutui nojatuoliin ja alkoi selailla. Hän luki siitä, miten uhmakasta lasta voi käsitellä antamalla tämän tehdä näennäisiä valintoja. Hän luki lepsun kasvatuksen vaaroista, siitä, miten lapset pohjimmiltaan arvostavat *vahvoja rajoja*, kotiaresteja ja kontrollia, ja miten lasten *ei* tarkoittaa *kyllä*. Hän luki hormonien runtelemista murrosikäisistä, joilla ei ollut omaa minuutta vaan ainoastaan vertaisryhmän minuus toisin kuin aikuisilla, jotka olivat jo omasta mielestään sellaisen yläpuolella.

Lapset ovat aina kiusanneet toisiaan, alkoi kahden espoolaisen erityisopettajan kirjoittama uusi, kiiltäväkantinen kasvatusopas *Kiusanhenki lapsen kengissä: Koulukiusaaminen – haaste kasvattajalle*. Kirja tuntui kevyeltä A:n käsissä, ja kuitenkin jokin siinä sai hänet puristamaan lujemmin. *Monia kokeillaan, mutta lapsen itsetunnosta ja sosiaalisista taidoista riippuu, joutuuko hän kiusatuksi vai ei*, A luki. *Kiusattu ei kykene puolustautumaan, koska häneen kiusaaminen kolahtaa*, A luki. *Hän on kuin magneetti, joka vetää kiusaamista puoleensa*, A luki. *Jos uhri on poika, hän on yleensä fyysisesti heikompi kuin luokkatoverinsa*, A luki. *Passiivisille uhreille on tyypillistä vetäytyvä ja ahdistunut tapa reagoida kiusaamiseen*, A luki. *He viestivät käyttäytymisellään toisille oppilaille olevansa arvottomia ja turvattomia*, A luki. *Provosoiva uhri vaikuttaa voimakkaammin koko ryhmään*, A luki. *Hän provosoi omalla käyttäytymisellään luokan muita oppilaita kiusaamaan itseään*, A luki. *Kiusattujen kokemusten ja tutkimusten valossa kiusatuksi joudutaan pääsääntöisesti poikkeavuuden tai erilaisuuden vuoksi*, A luki. *Kiusattu saattaa olla arka ja pidättyvä*, A luki. *Joskus kiusattu voi ärsyttävästi olla aina äänessä*, A luki. *Ylihuolehdittu lapsi joutuu helposti kiusaamisen kohteeksi*, A luki. *Joskus lapsen masennus voi aiheuttaa sen, että lapsi joutuu kiusaamisen uhriksi*, A luki. *Tämä on joukon heikko lenkki*, A luki. *Aivan viime aikoina on tieteellisessä keskustelussa ollut esillä serotoniinin merkitys impulsiivisen väkivallan selittäjänä*, A luki. *Vastaavasti voidaan olettaa, että uhrin perimässä on jotakin sellaista, joka aiheuttaa joutumisen kiusaamisen kohteeksi*, A luki, ja kun hän luki, hän tunsi mahanpohjassa kehittyvän vihlonnan. Ne olivat väärässä, A sanoi, hän tiesi niiden olevan väärässä, typeriä, epäoikeudenmukaisia ja julmia aikuisia, jotka eivät tajunneet mitään mistään. Ja samalla hetkellä, kun hän ajatteli niin, hän ikään kuin kuuli eteen kasaamiensa kasvatusoppaiden puhkeavan alentuvaan

hyminään. Olihan hän 11-vuotias. Juuri sen ikäinen, jonka pitikin ajatella, etteivät aikuiset ymmärrä. Mutta se oli vain ikävaihetta. Se menisi ohi. Kyllä aikuiset tiesivät ja olivat oikeassa. Ja siitä häpeä, A sanoi, niin luja, että hän taipui kaksin kerroin Kaarinan pääkirjaston nojatuolissa. Häpeä siitä, että ne näkivät hänet sellaisena, huonoitsetuntoisena ja sosiaalisesti taidottomana *magneettina*, joka itse aiheutti *kiusaamisen* olemalla *erilainen ja heikko*. Häpeä siitä, että kuka tahansa voisi ottaa kirjan ja lukea. Häpeä siitä, että ne ajattelisivat hänen olevan muita huonompi, vaikkeivat lukisikaan, sillä eihän kirjassa ollut oikeastaan mitään uutta, A sanoi, paitsi korkeintaan se, että hän oli mahdollisesti myös *perimältään* piloilla. Oli hän jo aikaisemminkin ymmärtänyt, että kyseessä oli lähinnä epäonnistuneiden ressukoiden ongelma, aikuisten puolijauhoinen tapa viitata *kiusaamiseen* ja kehottaa olemaan *kiusaamatta*. Oli ymmärtänyt ja ajatellut, että mitä ikinä koulussa tapahtuikaan, hän ei halunnut olla *kiusattu*, ei suostunut olemaan sellainen jokaisen silmissä likainen ja surkea. Hän ei tarvinnut sääliä. Hän ei tarvinnut yhtään ylemmyydentuntoista aikuista neuvomaan häntä reipastumaan tai olemaan provosoimatta. Ja kuitenkin, että se luki sillä lailla kirjassa, tuntui melkein mahdottomalta kestää. *Asenne kiusaamiseen ilmaisee yhteisön ihmiskuvaa käytännössä*, A luki kirjasta, ja ainakin oli totta, A sanoi, koko 1990-luku siinä yhdessä viheliäisessä oppaassa, ja tajusi hän toki, etteivät ne olleet kirjoittaneet sitä hänelle vaan *kasvattajille*, rattoisaa keskustelua hänen päänsä yläpuolella niin kuin aikuisilla on tapana, ja jos hän koskaan haluaisi apua, tuo olisi se hinta, joka hänen pitäisi maksaa, olla *kiusattu*.

Häpeä, täsmälleen sama, iskisi häneen vielä monta kertaa hänen elämänsä aikana, A sanoi, kasvatustieteellisen luennoilla, tentteihin lukiessa, sanoma- ja aikakauslehtien koulukiusaamis-

artikkelien äärellä, tutut asenteet, joskus jopa sanatarkat lainaukset siitä 1990-luvun kirjasta. *Voisiko koulun hoitohenkilökunta kertoa kiusatulle, miten ihmisyhteisö toimii ja opettaa sosiaalisen kanssakäymisen alkeet?* eläköitynyt opettaja kirjoitti humoristisessa oppaassa, jonka A sai kerran kollegoiltaan läksiäislahjaksi. *Lisäämällä itseluottamusta ja itsetuntoa lisäämme usein lapsen kykyä ja halukkuutta päästä mukaan kaveriporukoihin,* kasvatuspsykologian dosentti kirjoitti lasten yksinäisyyttä käsittelevässä tietokirjassa keskittyen *torjuttuun* yksilöön ja ohittaen itsepintaisesti torjuvan yhteisön. *Kiusatuksi joutumisen riskiä lisäävät esimerkiksi ulkoinen olemus (poikkeava ruumiinrakenne kuten lihavuus tai laihuus, motorinen kömpelyys), tai tietynlainen temperamentti (arkuus, vetäytyvä käyttäytyminen tai toisaalta "räjähtämisherkkyys" provosoitaessa). Kaikkein selkeimmin kiusatuksi joutumista ennustavat arkuus, epävarmuus ja huono itsetunto,* kirjoitti KiVa-kouluhanketta johtava psykologian professori kirjassaan *Koulukiusaamiseen puuttuminen: Kohti tehokkaita toimintamalleja* vaivautumatta kertomaan, miten tämä oli erottanut väkivallan syyt seurauksista, ja olisi voinut kuvitella, ettei häpeä voisi käydä pahemmaksi, A sanoi, mutta se kävi, sillä 2010-luvulla ne todellakin tarttuisivat perinnöllisyystieteisiin, KiVa-professorille myönnettäisiin 2,5 miljoonan rahoitus *haastavien koulukiusaamistapausten* tutkimiseksi muun muassa *molekyyligenetiikan* keinoin, ja valtakunnallisessa sanomalehdessä professori puhuisi siitä, miten kiusatuksi tuleminen on *vahvassa geneettisessä kontrollissa*, eikä tätä tuntunut lainkaan huolestuttavan, että juuri hyvin tavallisten inhimillisten ominaisuuksien leimaaminen *poikkeavuuksiksi* tai *psykososiaalisiksi ongelmiksi* loi täydellisen ympäristön sosiaaliselle väkivallalle, kun *normaalius* kävi kovin kapeaksi ja lähes kuka tahansa saatettiin sysätä *epänormaaliuden* piiriin. *Voimme ymmärtää, että kaikki ihmiset eivät ole samankal-*

taisia, ja olisi väärin vain sanoa kiusatulle, että sinun pitää nyt muuttua toisenlaiseksi, professori perusteli geenitutkimuksen hyötyjä, *ympäristön pitäisi oppia sietämään erilaisuutta.* Mutta jos tarkoitus oli vaikuttaa yhteisön arvoihin ja asenteisiin, miksi pirussa ne eivät tutkineet yhteisön arvoja ja asenteita vaan *kiusattujen geenejä* ja sen kuin vahvistivat ennestään stigmatisoitujen ihmisten stigmaa? Samalla logiikalla ne olisivat voineet kartoittaa myös rasistisen väkivallan kohteiden perimää, löytää uudan geenejä, jotka ihan takuulla altistavat Suomen kaltaisessa maassa rasismille, nimetä nuo ominaisuudet *haavoittuvuuksiksi ja poikkeavuuksiksi* ja kehottaa ympäristöä *sietämään erilaisuutta.* Huteraa metodologiaa, pahantahtoisia hypoteeseja ja yli-itsevarmoja johtopäätöksiä, A sanoi, sitä niiden tutkimukset parhaimmillaankin olivat, puhumattakaan kaikesta siitä ei-akateemisesta roskasta, jota joka vuosi *koulukiusaamisesta* julkaistiin. Eikä häpeä ikinä jättäisi häntä, A sanoi, häpeä siitä, että ne etsivät syytä hänestä, eivät koskaan kouluista, eivät koskaan opettajista tai yhteiskunnassa ja oppilaitoksissa vallitsevasta jatkuvasta, painostavasta kilpailuhengestä, ikään kuin olisi ollut suurikin ihme, että kun heitä jatkuvasti kyykytettiin, kuritettiin ja pistettiin arvojärjestykseen, he oppivat itsekin tekemään samoin. Sosiologit kyllä tiesivät, että eniten *kiusaamista* esiintyy niin kutsutuissa totaalisissa laitoksissa, pikkutarkkojen sääntöjen ja autoritaarisen hallinnon vallitessa, mutta pedagogeja se ei liikuttanut, pedagogeja liikutti hänen kuvitteellinen *poikkeavuutensa*, ja vuonna 2017 A tarttuisi opettajainhuoneessa vasta julkaistuun, psykologin ja psykologian tohtorin kirjoittamaan teokseen *Jo riittää: Irti kiusaamisesta ja kiusaajista*, nimi, jonka saattoi ymmärtää kaksimerkityksellisesti siten, että siinä vaadittiin jättämään *kiusaajat* rauhaan, ja häpeä tulvisi hänen ylitseen suurena ja sakeana.

Kiusattu voi olla erilainen kuin muut ihmiset tavalla, joka ei herätä muissa sympatiaa, A luki ja tunsi aikuisuuden ja koulutuksen suoman suojakerroksen huuhtoutuvan yltään. *Hän voi olla esimerkiksi hitusen liian tyrkky, mielistelijä tai ylimielinen*, A luki. *Periaatteessa ihan ok ihmisenä, mutta hänen käytöksessään on jotain sellaista, mikä alkaa ärsyttää muita*, A luki. *Kiusaamisen uhri voi siis pikkuhiljaa alkaa epäillä kaikkia ja kaikkea*, A luki. *Riittävän kovan kiusaamisen alla ihminen voi alkaa epäillä koko yhteiskuntaa ja sen keinoja suojella*, A luki. *Kiusaamisen uhrin epäluottamus maailmaa kohtaan voi myös kääntyä vihaksi*, A luki. *Tämä voi näkyä kapinallisena toimintana yhteisön normeja kohtaan, tiukkoina kommentteina vallitsevia käsityksiä vastaan sekä pahimmillaan myös ilkivaltana ja terroritekoina*, A luki. *Kiusatusta voi siis tulla pahimman laatuinen kiusaaja*, A luki. Ja kieltämättä siinä vaiheessa lukemista, A sanoi, hänen *epäluottamuksensa* oli jo *kääntynyt vihaksi*, ikään kuin ne olisivat tienneet, että yhteiskunta on yhtä luotettava kaikille, ikään kuin ne olisivat tienneet, että terve ja toivottava ihmisyys on sitä, että sopeutuu normeihin eikä kritisoi vallitsevia käsityksiä. Tyypillistä keski-ikäisten, keskiluokkaisten, valkoisten, vammattomien, heteroseksuaalien harhaisuutta, A sanoi, ja epäilemättä hänen kaltaisensa yhteiskunnan uudelleen järjestelyä kannattava ei-heteroseksuaali oli niistä erinomainen esimerkki *koulukiusaamisen* pahalaatuisista seurauksista. Epäilemättä kuka tahansa, joka poikkesi niiden konformismista, oli. Ja mikä pirun ongelma siinäkin oli, että jatkuva kaltoinkohtelu aiheutti uhrissa vihaa? Ehkä se olisi voinut aiheuttaa edes hiukan vihaa myös kirjan kirjoittajissa, sen sijaan, että ne vain säälittelivät ja päivittelivät pohjimmiltaan aina samassa äänilajissa Anna-Maijan kanssa ja jakoivat oppiarvojensa ja auktoriteettiensa turvin sitä kaameaa epätietoa.

Huutelu, A sanoi, ei loppunut peruskoulun aikana ikinä. Päinvastoin se levisi, ensin J-alkuisiin poikiin, sitten sattuman-

varaisiin muiden luokkien oppilaisiin. Monika liittoutui naapuriluokan Mariannen kanssa arvostelemaan hänen ulkonäköään ja persoonaansa, Terhi ja Emmi-Sofia juoruilivat hänestä. Ja toki hänen vanhempansa soittelivat Anna-Maijalle, valittivat Saarasta ja Sallasta ja siitä, miten hänellä ei ollut ystäviä, ja Anna-Maija kuunteli, lupasi hoitaa asian, mutta kaikki paheni, A sanoi, tietenkin paheni, ja kun hän syksyllä 1997 siirtyisi yläasteelle harmaaseen, lättäkattoiseen talokompleksiin toiselle puolen Kaarinan keskustaa melkein sekopäisenä huojennuksesta, kun hänen ei enää koskaan tarvitsisi nähdä Anna-Maijaa, kestäisi vain hetken ja yläasteen oppilaat tavoittaisivat sävelen. Hänen ja hänen haukkuminen tuli niiltä kuin lihasta, ikään kuin ne olisivat jonain aamuna muistaneet unessaan kuulemansa melodian ja alkaneet mitään ajattelematta hyräillä. A sanoi, että hänen mieleensä oli jäänyt esimerkiksi pitkä, vaalea poika, jolla oli typerä, hyväntahtoinen naama ja muodinmukaisesti lököttävät housut. A ei ollut ikinä nähnyt tätä ennen seitsemännen luokan alkua, mutta jo ensimmäisillä kouluviikoilla tämä otti tavakseen kommentoida hänen tukkaansa ja vaatteitaan ja yleistä rumuutta, ja kesti melkein puoli vuotta ennen kuin A sai tietää tämän nimen, se oli Sampo, mutta Sampo tiesi hänen nimensä välittömästi, se humahti läpi yläasteen umpieritysjärjestelmän alle kuukaudessa, hätkähdyttävä hetki seitsemännen syksyllä, kun A:lle huudeltiin ensimmäistä kertaa hänen kotinsa läheisessä ruokakaupassa, tai kun hänen punainen farkkutakkinsa varastettiin koulun käytävältä. Koska tahansa, missä tahansa joku saattoi kiljua, että hän on *lehmä* tai *vitun ruma hippi*, hänellä on *vitun ruma hippitakki*, *vitun rumat hippikengät*, *ruma mekko*, *rumat tukka*, *ruma naama* eikä lainkaan rintoja. Ysitkin, jotka enimmäkseen eivät kiinnittäneet seiskoihin huomiota. Aina löytyi joku sanktioimaan häntä hänen oletetusta poikkeavuudestaan, pönkittämään sta-

tustaan tai todistelemaan miehuuttaan, aina niillä oli joku tarve, A sanoi, vaikka varsinainen syy löytyikin kauempaa, siitä tehokkuudesta, jolla Anna-Maija oli laittanut liikkeelle laulunsa, valtakunnankansleri, propagandaministeri ja salaisen poliisin johtaja kaikki samassa, liian suuressa paketissa.

"Pipot ja lippikset", Ira sanoi ja huojutti A:ta vaarallisen lähellä sohvapöydän yllä lepattavia kynttilöitä, "Pipot ja lippikset. Muistatsä miten ne ain hoki niit pipoi ja lippiksii ja komenteli ulos ku yritti mennä vessaan, ja jos ei käytäväl tervehtiny just oikein tai käveli liian lujaa tai käytti väärää ovee nii ain ne keksi jotain mist huomauttaa. Kyl sä muistat, sul on nii hyvä muisti. Et pipot ja lippikset pois päästä vähä äkkii ja hiljaa ruokajonos, ne menee jonon perää ku ei osaa jonottaa. Pääovi on aikusil. Hiljasel viikol syödään hiljaa. Ku sitä mä vaa et joskus opet silleen voivottelee et ei vaa iha kaikkeen ehi puuttuu, et ei vaa resurssit riitä mut kyl ne kummiski aika moneen ehti puuttuu jos sitä oikeen alkaa miettii, just joihinki pipoihin ja lippiksiin, semmoseen niil riitti ain aika ja..."

"Varo vähä!"

"...kertaakaan mä en muista et joku opeist ois puuttunu ku jotku huuteli mul, kertaakaan mä en muista et ne ois kieltäny tai sanonu et toi ei oo kuulkaa ookoo tai ees kysyny mult jälkeenpäin et onks mul kaikki hyvin. Mä muistan ku joskus välkäl jotku naapuriluokan pojat huus mua lehmäks ja Ansku vaan seisos siin katoksen al ja kattoa killitti eikä sanonu mitään. Ei kukaan sanonu. Ei ikin. Ei ala-asteel, ei yläasteel eikä..."

Iran polvi kolahti A:n polvea vasten, vahingossa tai tahallaan, vaikea sanoa, eikä tämä reagoinut A:n älähdykseen.

"...missään vaihtoehtoses todellisuudes, siis et jos ois silleen et universumeit ois tyyliin ääretön määrä ja niis äärettömis universumeis tapahtus kaikki mahholliset todellisuudet nii ees niis äärettö-

mien universumien kaikis mahollisis todellisuuksis opet ei sanois mitään. Koska opeil o iha sama. Iha sama vaiks jonku lapsen koulu ois sitä et joka ikine päivä pelkää jotai väkivaltasta hyökkäystä. Iha sama vaiks lapsi ei tajuis sanaakaan oppitunnin aiheesta kunha riisuu päähineensä, puhuu ku puhutellaan eikä piirrä kullin kuvaa tyttöjen vessan seinään. Iha sama jos on tyhmä, ilkee ja aggressiivinen kunha tajuu kohdistaa sen muihi lapsiin eikä opettajiin. Ja kyl mä sen ymmärrän. Ku homman nimi on se et koulu valmentaa yhteiskuntaa varten ja yhteiskunnan kannalt on olennaist et lapset oppii jo varhain et kel on valtaa ja kel ei, ja jos lapsi ei sitä opi nii sit tulee jälki-istunnot, tarkkis, nuorisokoti, vankila, psykiatrine osasto ja tommoset mis yritetään sit uudestaan niide pipojen ja lippisten kaa. Ku mitä siitki tulis jos lapset vois pistää mitä tahansa päähänsä, seuraava askel siit on et ne menee lakkoon tai kirjottaa inhottavii romaaneit kansallisesti yhdentekevist aiheist ja kieltäytyy tekemästä oikeit aikuisten töitä. Siis Suomesha se Greta ois otettu saman tien huostaan sielt valtiopäivätalon portailt ja pakotettu koulun penkil. Omaks parhaaks tietty. Niin kauan et se tajuu et aikuiset tietää paremmin. Iha aina. Iha ain ne tietää. Ja jos jotai ärsyttävää oppilasta sit ahistellaan ja syrjitään ja nöyryytetään niinku sil Gretalki taidettiin tehä nii sehä taas ei miteskää uhkaa aikuisten valtaa, parempi vaa ku elävät pelossa. Parempi ku kuvittelevat et on yks ja oikee tapaa elää. Aikuisten tapa elää. Sillee tulee kunnon kansalaisii. Sillee tulee aikuisii. Ja kyl mä tajuun et opeil on tosi kova paine ku luokkakoot kasvaa ja rahat vähenee ja samaan aikaan pitäs opettaa jotai kriittist ajatteluu ja kummiski kitkee kaikki semmone kriittisyys ku kohdistuu esim kouluihi tai aikuisiin tai kapitalismiin. Pitäs pystyy opettaa lapsil uutta tietoo mut sillee et ne kummiski oppii vaa sitä samaa vanhaa ja jos ne menee ja oppii jotai uutta, pitäs joteski osata mitätöidä se. Et selvä se et ei joku kiusaaminen oo täs mikää ykkösprioriteetti. Oo

niinku et huomais. Älä sano mitään. Sano jotain nokkelaa ja käännä juttu vitsiks. Älä ärsytä. Nii ne mua ain neuvos jos mä yritin jotai apuu pyytää. Et oo vaa hiljaa ja ota vastaan. Pistä huumorin avul luu kurkkuun. Oo joteski toisenlaine ja parempi. Ei oo pakko olla kaveri mut kaikkien kaa pitää tulla toimeen, silleenki ne ain sanos, ja kait se sit tarkottaa et pitää tulla toimeen myös niide pahoinpitelijöiden ja ahdistelijoiden kaa. Pitää niiata, pitää kumartaa ja pitää olla nätisti ku jollai aikuisel on paha päivä ja se päättää vähä purkaa… Ja tietty joku Ansku on iha omaa luokkaansa mut ei ne muutkaa opet sen kummempii oo, ne on vaa semmosii pikku-Anskui jotka ilosesti käveli ohi ku naapuriluokan häirikköpojat oli tunkenu mut naulakoit vasten ja haukku mua ja koski mun tissei tai ku joku Terhi ja Emmi-Sofia huomautteli mun vaatteist tai ku yläasteel ne tytöt potki sua ja heitti sut oven karmii päin. Mä näin et siin pihal oli opettajii ja et ne näki tai niinku sillon vuoden ysiysi keväälku se yks sekopää yritti kuristaa sut kiirastorstaina, muistatsä ku se kuristi? Tietty sä muistat, ja siis varmaan siin o iha vissi pointti miks ne pipot ja lippikset on nii tärkeit ku kylhä ne niinku muistuttaa et kenen pitää paljastaa päänsä kenen eessä ja kenen ei, mut tuli siit kans vähä semmone olo niinku ittel ei ois mitään välii, niiku ittel sais tehä iha mitä vaa, niinku…"

"Lopeta ny saatana!"

"Ei se mitään jos sä et haluu puhuu, en mäkään oikeestaan haluu puhuu, lauletaan me vaan, lauletaan oikeen sydämen pohjasta, nii et koko talo raikuu…"

"Sä tallot mun…"

Ira astui A:n varpaille. He kävivät pienimuotoista käsirysyä pitkin Iran huoneen lattiaa, vuoroin tuuppivat, vuoroin riuhtoivat toisiaan.

"Lehmä!" A huohotti.

"Ai säki alotit? Do you feel the same? Am I only dreeaaaming…" Ira lauloi ja runnoi kantapäällään uudemman kerran A:n jalkapöytää, niin että A vinkaisi, ja kipu muistutti häntä koulusta, koulun ydintunteesta. *Aivan erityisesti minua kehotettiin aina viipymättä täyttämään ja toteuttamaan vanhempien, opettajien, pappien yms., niin, kaikkien aikuisten ja jopa palvelijoiden toivomukset ja käskyt. En saisi antaa minkään estää minua siitä. Se mitä aikuiset sanoivat, oli aina oikein. Nämä kasvatusperiaatteet ovat menneet minulla veriin*, sanoi Rudolf Höss, Auschwitzin komendantti vankilassa kirjoittamissaan valemuistelmissa, A sanoi, ja hän muisti yläasteen musiikinopettajan, riehakkaan ja ekstrovertin keski-ikäisen naisen, jolta oli kahdeksannella luokalla mennyt pyytämään apua, kun törkeän pahoinpitelyn riski alkoi olla siinä määrin akuutti, että hän katsoi parhaaksi vedota koulun henkilökuntaan, niin kiusalliselta ja toivottomalta kuin sellainen tuntuikin. *Joo, ollaan me opettajainhuoneeski puhuttu siit et sua on potkittu aika ikävän näkösesti pitkin käytävii*, yläasteen musiikinopettaja totesi A:lle ja jätti hänet sanattomaksi. Että aikuiset olivat rupatelleet häneen kohdistuvasta väkivallasta opettajainhuoneen mukavasti muhjaantuneissa nojatuoleissaan pullapitkon sokerit suupielistä varisten, eikä kukaan niistä ollut tehnyt asialle mitään, ikään kuin olisi ollut ihan ok ja normaalia, että häntä *potkittiin*. Se oli ok ja normaalia, A sanoi, juuri sitä se oli. *Mä en haluu et mut hakataan tai et mä joudun lyömään jotain ku ne käy muhun kiinni*, A sanoi, ja musiikinopettaja toppuutteli, ettei ketään lyödä, että asia on hoidossa, ja samalla viikolla roteva Jenna M. -niminen tyttö hyökkäsi ruokavälitunnilla A:n kimppuun ja yritti kuristaa hänet noin sadan oppilaan seuratessa tilannetta, sillä Ira oli oikeassa, hän oli sellainen, jolla ei ollut väliä, sellainen, jolle sai tehdä mitä vaan, ja ajatuksen myötä tuli lamaannus, A sanoi,

hänen väsyneen kehonsa valtasi raukeus, ja hän nojautui Iraan ja antoi tämän viedä.

Biologian tunnilla Anna-Maija kertoi kanojen nokkimisjärjestyksestä, kuinka ne valitsevat heikoimman ja nokkivat sitä, kunnes sillä ei ole lainkaan höyheniä ja se paleltuu, sairastuu tai nälkiintyy kuoliaaksi. *Semmoista se on luonnossa, vahvimmat selviää*, Anna-Maija sanoi ja katsoi A:ta, ja A aisti sisällään kehkeytyvän kovan, ikävän kasvuston siellä minne ne yrittivät iskeä nokkansa ja kyntensä, hän ajatteli, että Anna-Maija valehtelee, ja luki myöhemmin evoluutiota käsittelevästä tietokirjasta, että vahvimpien selviäminen on virheellinen popularisointi, tosiasiassa evoluutio ei ole jatkuvaa sotaa, karsintaa tai olemassaolon kamppailua, ja vaikka olisi, ei sillä pitäisi olla merkitystä ihmisten moraalivalintojen kannalta. Hän luki kotieläinten hoitoa käsittelevästä tietokirjasta, että kanat nokkivat toisiaan lähinnä ahtaissa ja epälajityypillisissä oloissa, koko peruskoulu ja Kaarina yksi pirun ankea, kananpaskalta ja antibiooteilta löyhkäävä massatuotantolaitos, A sanoi, ja silti he pian Iran saapumisen jälkeen alkoivat veisata kuorotunneilla ja muillakin tunneilla ylistystä Kaarinan kaupungille Anna-Maijan takoessa pianosta sointuja. *Kaarinan laulun* nuottien yllä esitysohje: *maestoso, marcia*, mahtipontisesti, marssien. *Pyhän Kaarinan nimeä kantaen, uskon voimasta kilpesi hohtaa*, he kailottivat, ja A sanoi muistavansa yhä väkinäisen sävelkulun, laahaavan poljennon ja houruiset sanat, *Elon onnea, lämpöä antaen yhteen rauha ja rakkaus johtaa*. Joskus rumakin sävellys käy siedettäväksi, kun kuoro löytää harmonian, A sanoi, mutta niin ei suinkaan tapahtunut *Kaarinan laululle*. Sävellys oli epäonnistunut, eikä edes heidän luokkansa kaltainen harjaantunut musiikkiluokka onnistunut saamaan sitä soimaan. He esiintyivät loppuvuodesta 1995 virastotalon parkkipaikalla Pyhän Katariinan patsaan paljastustilaisuu-

dessa, ja kaatosade liimasi tummansiniset kuoropuvut ihoon, kengät hölskyivät vettä ja ääni juuttui kylmyydestä kurkkuun, sillä Anna-Maijan mielestä *he eivät olleet sokerista*. Pieni liuta kaupungin virkamiehiä ja paikallispoliitikkoja värjötteli mustien sateenvarjojen, talvimanttelien ja kertakäyttösadetakkien alla odottamassa, että ne voisivat paeta lämpimiin toimistoihinsa, ja A kuuli korvansa juuressa Iran korkean, heleän äänen ja päästi hetkeksi huomionsa Anna-Maijan tahtia piiskaavista käsistä. *Kunnes velkasi lapsilles maksuun saa… sävel Kaarinan kantelon soita*, Ira lauloi, ja A näki vesipisaran, joka vieri Iran nenänvartta, tyhjän, hartaan katseen tämän silmissä ja miten tämän huulet sulkeutuivat ja kasvot kävivät veltoiksi, kun Anna-Maija napsautti sormensa kiinni sammuttaen viimeisen soinnun. Yleisö taputti hajanaisesti.

Pressu, jolla pyhän Katariinan patsas oli verhottu, läiskähteli tuulessa ja kieltäytyi irtautumasta, ikään kuin kivinen pyhimys olisi takertunut siihen viimeisillä voimillaan varjellakseen itseään säältä ja virkamieskunnan katseilta. *Pyhä Katariina Aleksandrialainen, sinä joka siunaat tiedonhaluisia ja mieleltään avoimia, sinä joka siunaat opiskelijoita ja koululaisia*, A mumisi mielessään, kun jostain haettiin tikkaat ja yksi virkamiehistä luopui haluttomasti sateenvarjostaan ja kiipesi riuhtomaan pressua niin kuin kristityt riistivät Hypatialta vaatteet ennen kuin repivät tämän lihat. Märkä kangas takertui Katariinan rintoihin, toisenkin virkamiehen oli autettava. Patsas paljastui, suuri, kivinen naishahmo, miekka, kirja ja tyylitellyt, ilmeettömät kasvot. Jokin hipaisi A:n kämmenselkää ja hän säpsähti, Ira oli tarttunut häntä kädestä, puristi hänen sormiaan kylmin, viulunsoiton kovettamin sormin. *Shh*, Terhi sihahti, kun A yritti kiskaista itseään vapaaksi. Virkamiehet sähelsivät äänentoiston kanssa, kunnallispoliitikko huhuili särisevään mikrofoniin, ja jonkun,

ehkä Mintun tai Marikan hampaat kalisivat niin, että A kuuli sen ropinankin yli. *Mitä sä yrität?* A kuiskasi ja riuhtoi kättään. *Päästä!* Mutta Ira ei päästänyt, tämän kasvot olivat yhtä etäiset kuin pyhän Katariinan patsaalla. *Pää kii*, Terhi sihisi. *Oo ite hiljaa*, A sihisi takaisin. *Toi puhuu!* Terhi kähisi Anna-Maijalle, ja Anna-Maija katsoi A:ta pahasti. Iran sormet puristivat niin lujaa, että sattui. A antoi Iran puristaa. Kunnallispoliitikko piti puheensa ilman mikrofonia, ja sisältö hukkui sateen ja läheisen maantien ja Kaarina Centerin pihaan peruuttavan olutrekan ääniin. A:n kuoropuvun kauluksesta valui vettä. Hänen edessään Emmi-Sofia aivasti, ja Silja piti pientä, tasaista hytisevää ääntä. Kunnallispoliitikko ojensi yhdelle sateenvarjosedistä kimpun paleltuneen näköisiä ruusuja. Sitten Anna-Maija viittasi heidät liikkeelle, Ira irrotti otteensa, ja he purkautuivat hallitussa pituusjärjestyksessä marssimaan ohi virastotalon ja sosiaalitoimiston, tulvivista sadevesiviemäreistä lainehtivalle Pyhän Katariinan tielle ja kohti koulua.

Kun A vuonna 1991 aloitti peruskoulun, päätti hallitus devalvoida, ehkä siitäkin syntyi tuo outo vedenalinen tuntu, joka tihkui koko vuosikymmeneen, markka, joka upposi sittenkin, kun sen olisi pitänyt kellua, ja ainoa, mikä nousi, oli lasten köyhyys ja ilmakehän hiilidioksidipitoisuus, lapset maksamassa isiensä synneistä, A sanoi, milloin ylikuumenneesta taloudesta, milloin ylikuumenneesta ilmastosta, lapsilisiä, vanhempainpäivärahoja ja kotihoidontukea leikattiin, päiväkotien, koulujen ja peruspalveluiden resursseista karsittiin, kerhotoiminta lakkautettiin, neuvoloista ja kouluterveydenhuollosta tingittiin, lapsiperheiden kotipalvelut ajettiin alas, nuorisotyötä vähennettiin, ikään kuin yleinen kurjistuminen ei olisi itsessään kasaantunut juuri lapsille, leikkaaminen oli helppoa, eiväthän lapset lakkoilleet, eivät vielä silloin, A sanoi. Kaarinan kaupunki pisti opettajat pakkolomille, ja työttömät vanhemmat tulivat kouluun vahtimaan lapsia, sillä työttömiä vanhempia kyllä riitti, ainoa luonnonvara, joka yhä niihin aikoihin vaikutti loputtomalta. A:nkin isä soitteli luokassa kitaraa. *Vaarilla on saari, se oma saari on*, he lauloivat mukana, ja tottahan se oli, A sanoi, ja juuri saarille ne painelisivat veden noustessa, *ai ai vaaria, kaikilla ei ole saaria*, he lauloivat, ja mitä ilmeisimmin vaareille oli yhdentekevää, oliko heillä opetusta vai ei, pääasia että olivat kiltisti ja pysyivät säilössä niin kuin myös irtisanottujen ja lomautettujen työntekijöiden olisi pitänyt olla kiltisti ja pysyä säilössä ja vahtia koululaisia ruokapalkalla. *Työttömät hirteen!* julistivat pitkäaikaistyöttömät Turun kauppatorilla vuonna 1994 ja pistivät vuoron perään köyden kaulaansa ja esittivät hirttäytyvänsä. Tempausta luonnehdittiin mediassa mauttomaksi, työttömistä maalailtiin yliemotionaalista, *hysteeristä* kuvaa, eikä kukaan tilaisuuteen pyydetyistä poliitikoista saapunut paikalle. Valtionvarainministeri Iiro Viinanen paheksui saamaansa hirttäjäiskutsua *poliisiasiaksi*, valtakunnan vaari, A sanoi, joka oli luvannut, ettei devalvoisi ja devalvoi silti. *Tosiaan tuntuu et on yhteiskunnan ulkopuolella täysin jo*, sanoi kauppatorilla haastateltu turkulainen, jolle oli vastikään myönnetty uusi titteli, *erikoispitkäaikaistyötön*, ja A sanoi tienneensä jo silloin, millaiselta se tuntui, ulkopuolisuus ja langetettu leima.

Eikä vähitellen elpyvä talous tarkoittaisi elpyvää aikaa, ei kutistuvaa köyhyyttä tai sitä, että lapsille palautettaisiin se, mitä niiltä oli viety, päinvastoin vuonna 1995 laman alkaessa jo hellittää lasten köyhyys kääntyisi kasvuun, ja köyhien lasten määrä kolminkertaistuisi reilussa vuosikymmenessä. Lasten köyhyys, A sanoi, se oli rikkaiden aikuisten valinta, lapset olivat köyhiä, koska aikuiset halusivat niin olevan, lasten köyhyyttä ne eivät sentään voineet selittää lasten laiskuudella ja motivaation puutteella, eivät voineet väittää, ettei kolmikuinen ollut tarpeeksi

yritteliäs tai että joku huonosti ruokittu kahdeksanvuotias oli itse aiheuttanut nälkänsä tai että joku leipäjonossa seisova 13-vuotias reipastuisi sen työttömän ja sairaan yksinhuoltajan-din jouduttua aktivoinnin kohteeksi. Ei silti ollut tavatonta kuulla jonkun suurten ikäluokkien römeä-äänisen edustajan kommentoivan lasten elämän liiallista helppoutta, jonkun sellaisen, jonka jättiläismäiset eläke-edut oli taattu leikkaamalla lapsista, kerta kerran jälkeen ne leikkasivat lapsista, sillä suurten ikäluokkien suuraikuisia eivät taantumat hetkauttaneet, ne kyllä pysyivät pinnalla, kun taas hänen ja Iran sukupolvi upposi, A sanoi, yhtä varmasti kuin lapset Estonian laivassa upposivat, ensimmäinen niistä sukupolvista, joka olisi köyhempi kuin vanhempansa ja jonka elintaso ei nousisi, kun yleinen elintaso nousi, sukupolvi, joka taloudellisessa mielessä ikään kuin jäi lapsiksi vaurauden kerääntyessä vanhimmille. Tutkimusten mukaan, mitä rajumpi yhteiskunnallinen eriarvoisuus, sitä enemmän *koulukiusaamista*, A sanoi, ja hänen lapsuutensa Suomessa varallisuuserot repesivät ja tuloerot kasvoivat nopeammin kuin missään muussa OECD-maassa. Ja silti, A sanoi, kertaakaan koko hänen poliittisen historian opintojensa tai sukupuolentutkimuksen sivuainekurssiensa aikana ei puhuttu lapsista. Niihin ne eivät kohdistaneet muodikkaita valta-analyysejään, hokivat vain seksismiä, rasismia ja luokkaa mutteivat ikinä lapsia, eivät edes kasvatustieteilijät. Eivät etenkään kasvatustieteilijät. Olivat niin kuin sitä ei olisi ollutkaan, sitä perimmäisintä vihan regiimiä, jossa aikuiset vihaavat lapsia, vaikka väittävätkin toisin, vihaavat ja rakentavat koko maailman siitä vihasta. Mitä muutakaan on, kun kokonaisilta nuoremmilta sukupolvilta riistetään tulevaisuus? Kun vanhempien nimi, vauraus, luokka, passi, uskonto tai ihonväri määräävät jonkun sellaisen kohtalon, joka ei ole voinut edes valita olevansa olemassa? Kun joku vauva on *cagot*? Ei peri-

synti ole mikään vanhatestamentillinen kuriositeetti, A sanoi, vaan koko modernin, läntisen kulttuuripiirin ydin, syntiinlankeemuskertomuksen räikeä lapsiviha, kun Jumala kiroaa Aatamin ja Eevan jälkikasvun. Isä antamassa Poikansa kitua ristillä kuoliaaksi. Abraham kumartumassa Iisakin ylle, A sanoi, himokkaana ja valmiina, ja yhtä hyvin ne olisivat voineet raahata heidät vuorelle, viiltää heidän kurkkunsa ja vuodattaa heidän verensä jonkun luokkahierarkioiden ja aikuisen ylivallan Jumalan huohottaessa, että leikatkaa, leikatkaa.

A sanoi, että jos pyhä Katariina Aleksandrialainen olikin koululaisten ja muiden oppimishaluisten suojeluspyhimys, oli Anna-Maija opettajien. *Pyhä Ansku*, niin kuin Ira olisi sanonut. Kun A joskus, tahtomattaan, ajatteli Anna-Maijaa, ensimmäiseksi hänen mieleensä tulivat ristiinnaulitsemiselokuvat. Joka pääsiäinen he katsoivat sellaisen, minkä jälkeen kesti päiviä, ennen kuin hän lakkasi tuntemasta kihelmöinnin nilkoissaan ja ranteissaan. *Uskotsä Jumalaan?* Lotta kysyi kerran Anna-Maijalta uskonnontunnilla, ja tämä vastasi, ettei uskonut, mutta laittoi heidät tuijottamaan niitä graafisia ruoskintakohtauksia ja nauloja, jotka tunkeutuivat läpi luun ja lihan, vaati heitä tankkaamaan ulkoa Isä meidän -rukousta, kymmentä käskyä ja uskontunnustusta, kuvaili heille pyhän Katariinan kidutusta teilipyörällä ja vilkuili pahasti A:ta, kun hän kieltäytyi ristimästä sormiaan aamunavauksessa. Ennen Iraa hän oli ainoa luokalla, joka ei kuulunut kirkkoon, ja oli päättänyt, että vaikka koulu kieltäytyikin järjestämästä hänelle elämänkatsomustiedon opetusta, ainakaan ne eivät voineet pakottaa häntä harjoittamaan uskontoa, ei sillä, etteikö koko peruskoulu olisi ollut uskonto, A sanoi, ja musiikkiluokka sen pahalaatuinen lahko.

Silti vielä Jeesus-elokuviakin epämiellyttävämpiä tuntemuksia hänessä herätti Jane Championin *Piano*, jonka he katsoivat sen

jälkeen, kun Emmi-Sofia oli kuullut jossain elokuvan tunnusmusiikin ja kinunnut Anna-Maijaa näyttämään sen koulussa. A sanoi muistavansa yhä vuosikymmenten jälkeen Uuden-Seelannin saarien aavemaiset maisemat ja flyygelin seisomassa autiolla hiekkarannalla. Hän muisti mykän naisen avuttomuuden ja kyvyttömyyden ilmaista itseään muuten kuin soittimensa avulla, tylyn pulisonkimiehen, jolle tämä oli pakkonaitettu, ja pelottavan maoritatuoidun miehen karkeat kädet hivuttamassa naisen hameenhelmaa ylös, painostavat, eksplisiittiset seksikohtaukset ikään kuin elokuvan ilmanalassa olisi vallinnut jatkuva rankkasateen odotus. A muisti, miten aviomies retuutti naista pihaan ja iski kirveellä tämän sormen katki, uhkasi katkoa loputkin, jollei tämä tottelisi, ja nainen yritti hukuttautua, flyygeli riuhtomassa tätä yhä syvemmälle turkoosina hohtavaan mereen, vanhanaikainen hame avautumassa kelloksi tämän ympärillä. Ei varsinaisesti mikään kymmenvuotiaiden elokuva, A sanoi, vain joitain kuukausia aiemmin he olivat katsoneet *Sound of Musicin*, ja Joona, Sami ja Mikko olivat peittäneet silmänsä pussauskohtauksissa. *Pianon* jälkeen tunnelma luokassa oli outo. Emmi-Sofia kysyi, miksei nainen huutanut, kun tämän sormi hakattiin irti, ehkä koska ristiinnaulitsemiselokuvissa Jeesuksella oli tapana karjua kuin syötävä, ja Anna-Maija selitti sen johtuvan shokista. *Ei sit tarvii pitää teille seksivalistusta*, Anna-Maija sanoi, ikään kuin elokuvan panokohtaukset, joissa naisella ei näyttänyt olevan minkäänlaista valtaa ruumiiseensa, olisivat olleet jotenkin edustava esimerkki seksuaalisesta kanssakäymisestä.

Oli häiritsevää, miten tarkasti hän sen kaiken muisti, A sanoi, sillä hän ei ollut katsonut *Pianoa* uudelleen, ei ollut halunnut katsoa. Uima-altaan väriset vesimassat ja yhä kauemmaksi jäävä pinta resonoivat liikaa hänen musiikkiluokkakokemuksensa kanssa, ainakin ne resonoivat paremmin kuin Trappien

hilpeät lapset, vaikka nekin joutuivat pakenemaan natsien vainoa. A aisti keuhkoissaan pakotuksen, kuin raskas, puinen soitin olisi kiskonut häntä syvemmälle, ja joskus kilpauintiharjoitusten jälkeen hän kokeili, millaista on päästää itsensä hervottomaksi, antaa keuhkojen tyhjentyä ja ruumiin vajota. Myös kirveen hän aisti, kuvottavan tietoisuuden sormiensa hauraudesta, ikään kuin koska tahansa joku voisi kohottaa terän ja iskeä. *Kynä pois kädestä!* Anna-Maijalla oli tapana tiuskaista, kävellä hänen pulpettinsa luo kesken tunnin ja tempaista kynä häneltä. A sanoi muistavansa jähmettyneen, tärisevän olon, kuin häntä olisi läimäytetty, ja lähes välittömän reaktionsa tukahduttaa mitä ikinä se olikaan, mitä Anna-Maija hänestä yritti nyhtää, häpeää ainakin ja pelkoa. Hän peitti säikähdyksensä, peitti tärinän eikä lopettanut tunnilla piirtelyä, pienten, hajamielisten kuvien suttaamista vihkojen reunoihin, sillä tiesi vaistomaisesti, ettei vika ollut piirtelyssä, se oli äänetöntä, huomiota syömätöntä puuhaa, samanlaista kuin niillä, jotka vispaavat jalkaansa tai naputtelevat pulpetinkantta kuin koskettimia, eikä Anna-Maija koskaan puuttunut vispaamiseen tai naputteluun, vaikka vispaajia ja naputtelijoita musiikkiluokalla riitti, oikeastaan Anna-Maija puuttui hyvin vähän mihinkään, A sanoi, *bilelistoihin* taululla, tunnilla kuiskutteluun, lappujen lähettelyyn, ainakin jos kuiskuttelijat ja lähettelijät olivat niitä armoitettuja.

Kun A:lla ei ollut kynää kädessään, hän tunsi olonsa epämääräisen suojattomaksi, kynä piirsi hänen ja luokan väliin rajan, jonka sisäpuolella hän saattoi hengittää. Anna-Maija uhkasi soittaa A:n vanhemmille, jos A ei lakkaisi piirtämästä. A ei lakannut, ja Anna-Maija soitti. A:n äiti selitti, ettei kyse ollut siitä, ettei A olisi kuunnellut tai keskittynyt, vaan että piirtäminen oli hänen tapansa kuunnella ja keskittyä, A:n äitikin oli ollut samanlainen, vihot ja luentolehtiöt täynnä kuvia. Jos A kerran

teki tehtävänsä ja oppi enemmän kuin riittävästi, mikä saattoi olla ongelma? Anna-Maija ei luovuttanut vaan jatkoi hyökkäyksiään, ja viidennen luokan keväällä tämä järjesti äänestyksen. Sitä edeltävänä päivänä oli ollut orkesteritunti, A sanoi. Hän oli paennut tunnin alun kakofoniaa, soitinten kilkatusta ja viritysääniä, piirtämään syrjemmälle muista, kun Anna-Maija tuli musiikkiluokkaan ja käski heitä ottamaan esiin *Vuorenpeikkojen luolassa* -nuottinsa. A otti, vaikkei ollut mukana soittamassa *Vuorenpeikkoja*, tuttu, epämukava tunne tulla jätetyksi ulkopuolelle, A sanoi, sillä aina muuten orkesterissa soitti koko luokka yhdessä.

Anna-Maija laski tahtia, *yks, kaks, kol, nel*, ja ne aloittivat pahaenteisen h-molliteeman, aksenttien räsähdykset, peikot vaatimassa Peer Gyntin teurastusta, *pilko sormet, raasta tukka, hauduta liemeksi tai korvenna pannulla*, ja A istui pulpetissa, erillään muista ja seurasi nuoteista, kun vuorenpeikot tanssivat, viulu kirskui, Terhin huilu vingahteli ja Mikko takoi rumpua epätahdissa. Hän laski kynänterän nuottipaperin kulmaan ja pyöräytti. Ja samassa Anna-Maija siinä, koko massiivinen olemus vyörymässä hänen ylleen, riuhtaisi kynän hänen kädestään ja huusi: *Mä suutun pian tosissaan jos sä et lopeta piirtämistä!* Vuorenkuninkaan hovi mesoamassa: *Slagt ham! Slagt ham!* A:n hakkaava sydän ja jähmettyvä keho, polte kämmenessä, josta kynä oli revitty. Ja vihdoin, orkesteri oli hiljaa, niin hiljaa, että A saattoi kuulla Anna-Maijan raskaat hengenvedot ja oman verensä huminan. *Istut paikoillas ja kuuntelet ku muut soittaa.* Jotenkin se oli sillä kertaa pahempaa kuin yleensä, A sanoi, Anna-Maija oli isompi, pelottavampi. Näytelmässä Vuorenkuningas kysyy Gyntiltä, mikä erottaa peikon ihmisestä. Vaikea sanoa, A sanoi, jos katsoi Anna-Maijan suurta, punoittavaa päätä ja nyrkkiin puristunutta kouraa hänen kynänsä ympärillä.

Ei se hauskaa ku joku kysyy miks yks saa piirtää, Anna-Maija äyski. Niin tälle ominaista vedota muihin ja kaivaa juopaa hänen ja luokan välille. Tämä käänsi A:lle selkänsä, laski tahtia ja riuhtaisi teeman takaisin käyntiin, ja A:n oli hillittävä itsensä, jottei orkesteri näkisi hänen vapisevia käsiään, hupenevasta hapesta kohoilevaa rintaansa, peikot pälyilemässä häntä ahneina ja innostuneina.

Toinen näytös tapahtui seuraavana päivänä, 27.3.1996. A oli käyttänyt välitunnin loppumisen ja Anna-Maijan luokkaan saapumisen välisen odotteluajan piirtämiseen. Kun Anna-Maija sitten tuli luokkaan ja näki A:n kynän ja paperin, tämä komensi välittömästi A:ta pistämään ne pois. *Kaikkii häiritsee et sä piirrät*, Anna-Maija sanoi – A muisti sen kirkkaasti mutta se luki myös hänen päiväkirjassaan, kömpelöllä 11-vuotiaan käsialalla tallennetut sanat. Luokka istui hiljaa mutta valppaana, kuoro tai orkesteri odottamassa merkkiä. *Kaikil on varmaan oikeus omiin mielipiteisiin*, A sanoi. *Ei kukaan muukaan piirrä*, Anna-Maija sanoi. *Miks tunnilla puhuminen ei häiritse? Tai lappujen lähettely?* A kysyi. Anna-Maija ei vastannut vaan sanoi, että kysytään sitten vaikka kaikilta, sittenpähän näet. *Kuinka montaa piirtäminen häiritsee? Ne viittaa joita häiritsee!* Anna-Maija sanoi. Mielikuva luokkahuoneesta, jonka edessä Anna-Maija oli jättiläinen, mielikuva luokkalaisista punaisilla muovituoleillaan, ja jälleen A kuuli Vuorenkuninkaan teeman niin kuin Fritz Langin klassikkoelokuvassa *M – kaupunki etsii murhaajaa* psykopaattinen lapsenmurhaaja viheltelee sitä etsiessään saalista, A olisi voinut kertoa sen luokalle ja hän olisi voinut kertoa, että elokuvan sarjamurhaaja perustui oikeaan, saksalaiseen sarjamurhaajaan, *Düsseldorfin vampyyriksi* nimitettyyn Peter Kürteniin, joka huvitteli 1920- ja 30-luvuilla raiskaamalla ja murhaamalla niin lapsia kuin aikuisia, hän olisi voinut kertoa, että Edvard Grieg

luonnehti *Vuorenkuninkaan* teemansa löyhkäävän siinä määrin lehmänsonnalle ja äärinationalismille, ettei itse kestänyt sitä kuunnella, kirjeessään ystävälleen Frants Beyerille Grieg sanoi toivovansa, että sävellyksen syvä ironisuus aukenisi yleisölle, mutta sitä se ei tehnyt, sillä lehmänsonta, nationalismi ja muu nurkkakuntaisuus iskivät yleisöön, niin kuin Kürten iski uhreihinsa puukolla saadakseen verisuihkusta orgasmin, *Der Sadist*, nimesi tohtori Karl Berg Kürtenia käsittelevän teoksensa. *Ne viittaa joita häiritsee!* Kädet nousivat A:n ympärillä. Joona, Sami ja Mikko hänen takanaan viittasivat. Terhi, Emmi-Sofia, Eveliina, Lotta, Monika ja Venla viittasivat. Sara, Salla, Silja, Bettina ja Marika nostivat kätensä. Minttukin, joka itse piirsi usein ennen tunnin alkua. Ja vaikka A tajusi niiden viittaavan, koska ne tiesivät Anna-Maijan haluavan niiden viittaavan, koska muutkin viittasivat ja koska viittaaminen kiihdytti niitä, jotenkin oli vaikea uskoa, että se todella tapahtui, että ne antoivat sen tapahtua, että se ei *häirinnyt* niitä, hänen piirtämisensä *häiritsi*. Ne istuivat hänen ympärillään kädet pystyssä, Terhi ja Emmi-Sofia kädet niin ylhäällä, että niiden hartiat hipoivat korvia. *Sä kuulut vähemmistöön*, Anna-Maija sanoi, sekin luki päiväkirjassa, ja siinä epäilemättä oli asian ydin, A sanoi, hän kuului *vähemmistöön*, ja miten autuasta onkaan nostaa kätensä yhdessä yhtä *vähemmistöön* kuuluvaa vastaan. *Täst lähin kaikki saa huomauttaa sul jos ne näkee sun piirtävän*, Anna-Maija sanoi. *Mut ei se kuuntele, se vaan sanoo et mitä se sul kuuluu*, Monika valitti, ja A muisti pistävän vihan, sillä edellisenä välituntina Monika oli haukkunut hänen vaatteitaan, ja A oli kysynyt, mitä se Monikalle kuului, miten hän pukeutuu. Ehkä Monika kuvitteli, että tällä oli lupa huomautella hänelle kaikesta, hänen vaatteistaankin, A sanoi, varmasti kuvitteli ja varmasti oli lupa, sehän ei *häirinnyt*.

1700-luvun lopulla Landesissa *cagot*-miehen käsi hakattiin irti ja naulattiin varoitukseksi kirkon oveen, kun tämä oli koskettanut puhtaille varattua vihkivesimaljaa, A sanoi, ja silloin luokkahuoneessa Anna-Maijan siirtyessä jo oppitunnin seuraavaan aiheeseen hän tajusi, että tällaista se olisi myös peruskoulun ulkopuolella, tuttu, demokraattinen prosessi, jonka seurauksena ne nostaisivat kätensä milloin leirien rakentamiselle, milloin osoittaisivat sitä, jonka halusivat uhrata jumalille. 11-vuotiaalle sellaisen käsittäminen on hiukan raskas kokemus, A sanoi, omiaan syövyttämään sitä, miten luottavaisesti jaksaa suhtautua ihmisiin, yhteiskuntaan ja niin edespäin. Kuuluihan hän kovin monella tavalla vähemmistöön. Piirtävään, bussilla kulkevaan littoislaiseen vähemmistöön, nuorten ihmisten vähemmistöön, jota vastaan vanhat ihmiset epäröimättä viittaisivat... Sinä päivänä terveydenhoitaja ei ollut koulussa, sillä tämä kiersi useammassa oppilaitoksessa, mutta torstaina A meni tämän vastaanotolle, kertoi äänestyksestä ja siitä, että koki Anna-Maijan kohtelevan häntä epäoikeudenmukaisesti. A sanoi muistavansa terveydenhoitajan ystävällisenä ihmisenä, joka kuunteli häntä, totesi, että Anna-Maija vaikutti ottaneen A:n silmätikuksi, ja lupasi varata A:lle ajan koulukuraattorille.

Kun A lähti vastaanotolta, hän näki Iran istumassa odotushuoneessa. Ira, ainoa, joka ei ollut viitannut, ehkä alkeellisesta solidaarisuudesta tai vain siksi, että tämä tuijotti pulpetinkanttaan eikä tajunnut, mitä ympärillä tapahtui, ja hetken A tunsi tarvetta ylittää vastenmielisyytensä ja puhua tälle. *Meetkö sä tonne?* A kysyi, vaikka kaipa Ira oli menossa terveydenhoitajalle, jos kerran istui odotushuoneessa. Tämä pudisti päätään. Niin pieni ele, että se saattoi olla tahaton huojahdus, niskalihakset väsyivät kannattelemaan alati etukenossa roikkuvaa kalloa, eikä minkäänlainen ilme tai ymmärryksen väläys käynyt Iran kas-

voilla, ja A muisti kaikki ne välitunnit, kun oli tunnustellut kehoaan löytääkseen jonkun vaivan, jonka turvin saattaisi paeta koulunpihaa ja sen esteettistä ja sosiaalista autiutta, helpotuksen, kun terveydenhoitaja oli koululla ja odotushuoneen ovi auki ja hän saattoi viettää siellä välituntinsa piirrellen, lukien tai tuijottaen maitomainosta seinällä, pettymyksen, kun ovi oli lukossa ja hänen oli mentävä ulos, kierrettävä ympäri pihaa – kuoppainen asfaltti ja silvotut hopeapajut, pientenpihan kitisevät keinut ja hiekkakenttä, joka talvisin jäädytettiin luisteluun – paleltava ja tarkkailtava syrjästä muiden kanssakäymistä tai kiivettävä verkkoon ja noustava seisomaan sen jäiselle puukehikolle, silkasta ärtymyksestä, aseteltava jalkansa toisen eteen, tasapainoteltava puolentoista metrin korkeudessa ympäri liukasta kehää, katsokoot kaikki, nähkööt hänen yksinäisyytensä, hän ei suostuisi piilottamaan itseään, jotta niillä olisi helpompaa.

Iran huulet olivat aavistuksen raollaan, katse haritti. A muisti kuulleensa Saran ja Sallan puhuvan siitä, että Iran piti käydä mittauttamassa painoaan. Mistä Sara ja Salla sen tiesivät, oli A:lle epäselvää, mutta 1990-luvulla anoreksia oli toki jatkuvasti televisiossa ja lehdissä, joissa hirviteltiin ja ihailtiin luurangoiksi kuihtuvien tyttöjen *sinnikkyyttä* ja *tahdonlujuutta*, ikään kuin kyse olisi ollut uskonnollisesta kilvoittelusta tai ne olisivat eläneet kuihtuvissa kehoissaan koko lama-ajan niukkuuden ja kiristyvän ilmapiirin. Myös *stigmaatikot* väittivät pärjäävänsä ilman maallista ravintoa, A sanoi. Therese Neumannista kerrottiin, ettei tämä nauttinut vuosikymmeniin muuta juomaa tai ruokaa kuin pyhää ehtoollista. A oli kyllä nähnyt Iran syövän mekaanisesti ja halutomasti ruokalassa, jossa tämä istui muiden jo lähdettyä ilman, että tällä oli mitään ongelmaa noudattaa *hiljaisen viikon* hiljaisuutta. A poistui terveydenhoitajan odotushuoneesta jonkinlaisen likaisuuden vallassa ja katui yritystään ottaa kontaktia.

Äänestyksen jälkeen Anna-Maija lähti Pohjanmaalle pesäpallotuomareiden kevätpäiville. Sijaista ei palkattu, ei tietenkään, ja vastapäisen luokan sekakäyttäjäopettaja pistäytyi vain ajoittain vilkaisemassa, että he olivat tallessa, ja kertomassa heille vitsin tai kummitusjutun jonkinlaisen toteutumattoman taiteilijuuden riivaamana. *Minua odottaa henkinen loma. Vai odottaako?!?* A kirjoitti päiväkirjaansa, sikäli aiheellinen kysymys, A sanoi, että aivan varmasti hän nautti joka ikisestä Anna-Maijan poissaolon sekunnista, mutta toisaalta hänen luokkalaisillaan ja J-alkuisilla oli taito huolehtia siitä, ettei hänellä ollut liian helppoa. *Hyväl tuuril se saa pallon päähänsä*, A sanoi käsityötunnilla, kun Emmi-Sofia ikävöi Anna-Maijaa takaisin, ja tietenkin Emmi-Sofia suuttui ja tiuski, miten A saattoi olla niin lapsellinen. Lapsellinen silloin, lapsellinen luokkakokoukseen lähettämässään kirjeessä, kertakaikkisen lapsellinen yhä, raskaasti yli 30-vuotiaana, A sanoi, haluton olemaan mitään muuta kuin lapsellinen, jos vaihtoehto oli olla kuin Emmi-Sofia. Anna-Maija palasi Pohjanmaalta, ja 11.4.1996 A tapasi koulukuraattorin, vanhemman vetistäväsilmäisen rouvan, joka käytti löysiä, luonnonvärisiä neuleita ja huiveja, ylisti A:n älyä, luovuutta ja kaunista nimeä ja osoitti häntä kohtaan niin ylenpalttista kiinnostusta, että A tuli avautuneeksi enemmän kuin oli aikonut. Hän kertoi äänestyksen, joukkuevalintojen ja pulpettijärjestysten lisäksi myös luokkalaisten kesken vallitsevasta kastijaosta ja siitä, että oli järjestelmän pohjimmainen, vailla käytännössä yhtään ystävää, ja kuraattori kuunteli pää kenossa myötäillen ja kehaisten aina välillä, miten fiksusti A asiansa esitti ja miten rikas sanavarasto hänellä oli, *kastijako, ai että!* A kertoi, miten oppitunneilla Anna-Maija saattoi huokailla hänen vastauksilleen ja miten mahdottomalta hänestä tuntui saada hyviä arvosanoja, ja koulukuraattori myhäili, *Anna-Maija sanoo et sä oot iha*

ku tietosanakirja, tämä sanoi, ja A erehtyi kuvittelemaan sitäkin kehuksi. Kuraattori pyysi A:ta piirtämään kartan ystävistään, ja A piirsi, vaikkei hänellä ollut ystäviä. *Entä se uusi tyttö? Eikse vois olla sun kaveri?* kuraattori kysyi ja katseli häntä pöytänsä takaa yliempaattisesti, ja vasta silloin A havahtui siihen, miten paljon oli puhunut.

Monesti hukkuva ei kykene tuottamaan ääntä, A sanoi, mutta hänestä oli lähtenyt sanoja enemmän kuin hän ilkesi ajatella. *Silkään ei oo kavereit*, kuraattori sanoi ja nojautui lähemmäs, jotenkin ääriviivoistaan yli liukeneva olemus, läsnäolo, joka takertui nahkeaksi kelmuksi A:n iholle, ja hän muisti parin päivän takaisen harjoitustunnin, kun muu luokka oli hajaantunut ympäri koulua treenaamaan esityksiään, ja hän ja Ira istuivat tekemässä Anna-Maijan määräämiä pitkäveteisiä tehtäviä, kopioivat äidinkielenkirjasta vihkoon loputonta tekstikappaletta ja lisäsivät puuttuvia välimerkkejä. *Tää on älytöntä*, A sanoi ja sysäsi kirjansa kauemmas. *Eka ei päästä mihinkään mukaan ja sit pitäs tehä viäl tällasta.* Hän odotti Iran reagoivan. Tämä oli kumartunut syvälle vihkonsa ylle, vaaleat hiukset roikkuivat poskilla, ja ellei tämä olisi ollut niin aloillaan, tämä olisi muistuttanut ahkeran oppilaan perikuvaa, Ira roikkumassa siinä, melkein hengittämättä. Kunnes nopealla, riuhtaisevalla liikkeellä tämä nosti päänsä, katsoi A:ta ja alkoi nauraa. Se ei ollut ystävällistä naurua, A sanoi, sen tarkoitus ei ollut ilmaista ymmärrystä siitä, että he olivat joutuneet saman epäoikeudenmukaisuuden kohteeksi. Ira nauroi hänelle. Pienet, valkoiset kasvot vääristyivät, tämän kapeiden huulien välistä paljastuivat kiiltävät hampaat ja hammasrautaketju. Ja ensimmäistä kertaa A aisti, että hänen Iraa kohtaan tuntemansa vaistomainen inho oli molemminpuolista, että tuo tuskin puhekykyinen, kukallisessa napapaidassaan ja merkkifarkuissaankin jotenkin uitetun

oloinen tyttö halusi hänelle pahaa. *Se vois olla tosi kiva kaveri*, koulukuraattori sanoi, ja A:ta kylmäsi. *Entä Anna-Maija?* hän kysyi. *Mitä siitä?* kuraattori kysyi. Sen olisi pitänyt olla varoitus, A sanoi. Toinen varoitus, sillä jos Anna-Maija oli kommentoinut kuraattorille hänen *tietokirjamaista* olemustaan, se tarkoitti, että kuraattori oli jo keskustellut A:sta Anna-Maijan kanssa ja muodostanut käsityksensä, sävel kaikui, ja sitten kuitenkin koulukuraattori tuntui muistavan, tämä sanoi, että A:n ja Anna-Maijan pitäisi jutella saman pöydän ääressä, sillä lailla kaikki selviäisi. A epäröi. Hänestä olisi ollut mukavampaa, jos kuraattori olisi yksinkertaisesti pyytänyt Anna-Maijaa jättämään hänet ja hänen piirtämisensä rauhaan. *Ei tartte lainkaan jännittää*, kuraattori vakuutteli. *Hyvin se menee. Mä oon siel sun kans.*

A sanoi, että hänen sen aikaiset päiväkirjamerkintänsä olivat varovaisen optimistisia. Toisaalta hän pelkäsi Anna-Maijan tapaamista, toisaalta luotti siihen, että hänellä oli totuus puolellaan. Olivathan hänen kuraattorille kertomansa esimerkit kiistattomia, sitä paitsi hän ei olisi yksin, kuraattori olisi paikalla. Luokassa Anna-Maija ei kiinnittänyt häneen hetkeen minkäänlaista huomiota, ja A tulkitsi sen suotuisaksi merkiksi. Ei hän tietenkään odottanut anteeksipyyntöä tai sellaista, A sanoi, ei hän hölmö ollut, mutta oli vaikea kuvitella, että Anna-Maija voisi jatkaa samaan malliin, kun joku toinen aikuinen tiesi. Vanhemmilleen A ei kertonut lähestyvästä keskustelusta, ehkä koska ajatteli hallitsevansa tilanteen tai koska oli jo jonkin aikaa rakentanut tiukkaa jaottelua koulu- ja kotielämiensä välille, yksi niistä lukuisista sisäisistä pilkkoutumisista, jotka niihin aikoihin olivat välttämättömiä, jotta hän ainakin koulun ulkopuolella saattoi olla rauhassa. Myöskään koulukuraattori tai Anna-Maija eivät informoineet A:n vanhempia keskustelusta – seikka, joka silloin tuntui A:sta rauhoittavalta, mutta jossa vuosien päästä olisi

hänestä jotain syvästi hälyttävää. Välitunnilla ennen tapaamista A:n mielessä kävi, että hänen olisi pitänyt tehdä muistiinpanoja, mutta toisaalta, kuraattori oli kuullut kaiken, tämä auttaisi.

"Ihmiset luulee et pahin on ku joutuu jonku väkivaltasen hyökkäyksen uhriks", Ira sanoi ja huojui silmät puoliummessa. "Et ku joku yrittää hukuttaa, et se ois niinku se grand trauma mut siis musthan se hukuttamisjuttu on aiva ihana. Kun ne painaa mun päätä veden alle ja mä oon ykstoista ja niit on kolme yhtä vastaan. Et onhan se joteski vaa tosi pysäyttävää ku siit alkaa kertoo jossai työpaikan kahvihuonees tai sukujuhlil ku eihä kukaan muu ku joku psykopaatti ois siin iha kylmänä et ei toi mitään. Ku se just on mitään. Ku se iha varmasti on."

A:n kehossa kaikui *Eternal Flame*, talon rakenteissa vinkui kylmä, turkulainen tuuli, jonka yllä Iran ääni oli kuin osa suurempaa orkesteriteosta. Sanat ropisemassa ikkunalautaan, imeytymässä maaperään ja syövyttämässä maata, ja A ajatteli, että hänen pitäisi kerätä voimansa ja keskeyttää Ira.

"Joskus must tuntuu et parasta mitä mul tapahtu koko peruskoulun aikan on just se hukuttaminen", Ira sanoi, "vähä niinku parasta mitä sul tapahtu oli se vuoden ysiysi kiirastorstain kuristamisjuttu, semmosest voi tiristää, voi oikeen vääntää ja siis mä osaan niin kuvitella itteni jossain kirjamessuil puhumas siit hukuttamisest ja yleisö on iha vakavana ja joitain itkettää ja ne katseet, varmaan jotain veteraanei katotaan silleen pakahtuneesti, ja joku sanoo et sä oot kyl tosi vahva ku sä pystyt puhuun tost ja mä siinä tietty iha silleen vaatimattomana et eihän tää helppoo oo mut kyl jonku näistäki asioist pitää puhuu, vaiks fakta on et sehä on iha älyttömän helppoo puhuu jostain hukuttamisesta, mähä puhuisin siit varmaan joka päivä, joskus mä puhunki, siit tulee semmonen lämmin olo. Ainaski hetkeks. Ainaski hetkeks tulee lämmin. Niinku pakkasel lämmittelis

pissaamal housuun. Onha se eka tosi hyvä tunne. Et hetken mä oon siinä iha ku joku oikee ihminen oikeiden ihmisten keskel ku eihä ne pirun runkut ikin tajuu et todellinen kaameus alkaa vast sen hukuttamisen jälkeen, sit ku yskii ja kakoo ja tulee opet ja vanhemmat ja reksit ja terkkarit ja kuraattorit ja psykologit ja vanhempainyhistyksen puheenjohtaja joka on sitä mieltä et ei meijän Empukas oo mitään vikaa, meijän Emppu-pemppu on nii kiva tyttö, oikeen hymytyttö ja hurjan hyvä koulus. Et ne pahimmat jutut tapahtuu just jossai neuvottelukopeis ja kansliois ku jotku aikuiset päättää vähä selvitellä tilannetta, jotku semmoset luotettavat aikuiset jotka jotai objektiivisina ja oikeudenmukasina sönkkää et kyl täs on kaikki osapuolet tehny ja sanonu vähän yhtä ja toista ja kaikki liukenee, kaikki liukenee..."

Voimat eivät tulleet. A:n jäsenet olivat väsyneet ja vetelät, ja hän tajusi kyllä, mistä Ira oli aikeissa puhua, tajusi ja halusi estää. Hän yritti tanssittaa Iraa kohti kaatunutta nuottitelinettä, toivoi että tämä kompastuisi tai satuttaisi jalkansa.

"...muuttuu joteski nii suttuseks et siit on iha turha missään kirjamessuil yrittää selittää", Ira sanoi. "Ja niist näkee et niit allöttää, niitä aikuisii ku ne kattoo mua. Et jos mä lojuisin kuolleena siäl vessan lattial niin kait ne sit sitä suris ja ois iha et kauheeta ku tolleen pääs käymään, mut mä en oo kuollu, mä oon hengis ja likanen ja piloil. Ootsä koskaan miettiny et suomenkielen sana raiskata meinaa pilaamista? Et ku tyyliin joku mettä on raiskattu nii se tarkottaa et se on hakattu alas ja se on ruma ja turmeltu eikä siit oo enää kellekää mitään hyötyy. Iha sama se merkitys on sillonki ku puhutaan niinku raiskausraiskauksista. Semmone kaunis ja perinteikäs ajatus et nainen on niinku se mettä ja jos joku siihen kajoo nii se on sitte hyödytön ja piloil. Vähä niinku joku käytetty vessapaperi. Muutahan me ei osata tehä ku pistää metät serlaks ja huuhdella viemäristä alas. Vettä

päälle. Märta Tikkanen oli oikees ku se sanos et miestä ei voi raiskata ja joo joo, tietty mä tiiän et miehil voi tehä mitä tahansa hirveetä seksuaalist väkivaltaa mut joteski periaatteellisesti ne ei koskaan oo sillä lailla esineitä et ne vois lopullisesti pilata. Paitsi ehkä iha nuoret pojat. Lapset voi ain pilata. Musta raiskaus on tosi ällöttävä sana. Ällöttää nytki sanoo se. Raiskaus raiskaus raiskaus raiskaus."

Metalli vingahti, kun Ira tallasi nuottitelineelle, mutta tämän ääni ei edes värähtänyt, tämä vain jatkoi ja jatkoi vaikkei A kestänyt tai halunnut kuulla.

"Joskus esiteininä mä pelkäsin hirveesti et mul kävis nii", Ira sanoi. "Pelotti et bussis joku jäis pois samal pysäkil ja lähtis mua seuraan ja raahais johonki puistoon. Mä kävelin pitkin kaupunkii ja kuulin sen askeleet ja puristin avaint mun kädes et ainaskaan se ei sais tietää mis mä asun ja et jos joku ny tulee mä lyön vaiks en mä varmaa ois mitään lyöny, mä oisin vaa maannu ja oottanut et se on ohi ja varmaan keittäny kahvit päälle… Halutsitsä kahvii? Yksin koton mä ain pelkäsin et se joka mua seuraa seisoo kadul ja tuijottaa mun ikkunast… Vaiks mä miten oisin vetäny verhot eteen nii ei se mitään auttanu ja mä olin varma et taas se tapahtuu, taas ne kattoo mua ja näkee vaa likaa. Ja varmaa mun pitäs itteki sit käyttää sitä sanaa. Silleen et hei, ny kävi näin et mut on niinku raiskattu eli pilattu. Joteski viäl enemmän ku se raiskaus mua pelotti just se. Et mun pitäs sanoo se ja sit tulis taas ne luotettavat aikuiset ja kansliat ja kaikki. Äläkä viitti heijata ittees niinku sä et tajuis mist mä puhun. Mä näin ku sä tulit siält kuraattorin luota. Mä näin ku sä tulit siält varareksin kansliast. Eikä tarvii panikoida, en mä kysy mitä niis tapahtu ku tiekkö ei mun tarvii, mä tiiän ilmanki. Ku sehän siin on pahint. Et viime kädes koko maailma on kanslia ja täynnä luotettavii aikuisii jotka aattelee et kyl sitä on olemas joku oikeus ja järjes-

ja silleen et hyvil ihmisil tapahtuu hyvii asioit ja pahoil ihmisil tapahtuu pahoi asioit ja et jos ite vaa on hyvä nii sit käy hyvin. Se on kato just se hetki ku kusi alkaa jäähtyy. Ku se kirjamessuyleisö alkaa kelaa et onhan se hirveetä tommone hukuttamine mut joha sota loppus ja tarviiks näist jutuist viäl kolkyt vuotta myöhemmin jauhaa. Et sehän kummiski selvis hengis ja vähä on hysteerist meininkii ja eiks ois jo aika mennä eteenpäin ja unohtaa ja antaa anteeks, kyl anteeks pitää osata antaa, ja eihä sitä itelkää ain ollu koulus kivaa mut kuka semmosii koko aika miettii, mahtasko olla vähä omaaki syytä ku ei kait ne iha tyhjän tähde sitä kiusannu. Mist lyödään vetoo et säkin ain fiilistelet sitä kuristamisjuttuu mut niist kanslioist sä et sano mitään, et siit kuraattorist tai varareksist tai…"

"Se oli apulaisrehtori", A sanoi ja kuuli äänensä etäisenä ja kaikuvana, kuin syvältä veden alta.

"Tolleenk seki korjas ku sä sanoit sen tittelin väärin? Varareksi. Apureksi. Varamulkku, apumulkku, mulkku mikä mulkku iha..."

"Eikä sua kukaan koskaan vainonnut. Mä se seurasin sua sillon kaupungilla."

"…yks ja sama."

"Kuljin sun peräs ja yritin nähdä."

"Luuletsä et mä en tienny? Luuletsä et mä en tienny mitä sä oisit mul tehny? Sä oot stalkannu mua jotai miljoona vuotta mut täs mä ny oon iha livenä et miltä tuntuu?"

"Lopeta!"

"Kiihottaako? Kaduttaako?"

"Vittu lopeta ny!"

"Eiku ens me tanssitaan. Ens me tanssitaan oikeen kunnol. Iis thiiis burning an eeeternal flame?"

He töytäilivät ympäri pehmeänä vellovaa lattiaa, tuuppasivat mennessään sohvapöytää, niin että steariini roiskui ja kynttilöi-

den liekit lepattivat uhkaavasti. Laulu purkautui syvältä heidän solumuististaan, ja A:n mielessä kävi kuvia kamalasti palaneista ja ruhjoutuneista ruumiista, ihmisistä, joiden iho kuoriutui irti ja joiden silmät sulivat kuoppiinsa, kuvia sekunneissa tuhkaksi ja radioaktiiviseksi pölyksi muuttuneista kaupungeista, tyhjäsilmäisistä aaveista, jotka vaelsivat keskellä kuun maisemaa ennen kuin tuupertuivat maahan eivätkä nousseet. Ei sellaista olisi pitänyt olla, ei sellaisesta olisi pitänyt selvitä hengissä, mutta ne, jotka selvisivät, maksoivat selviytymisestä koko elämänsä. A sanoi lukeneensa, että *hibakushia*, Hiroshiman ja Nagasakin atomipommeista selviytyneitä ei haluttu palkata töihin, heidän seuraansa kaihdettiin eikä heidän kanssaan solmittu avioliittoja. Stigma oli niin vahva, että monet kätkivät kokemuksensa jopa lapsiltaan ja lapsenlapsiltaan, ja jolleivat kätkeneet, syrjintä siirtyi jälkeläisiin, sillä *hibakushat* olivat olleet jossain, missä kenenkään ei olisi pitänyt olla, A sanoi, he olivat kokeneet jotain, mitä kenenkään ei olisi pitänyt kokea, he olivat käyneet toisella puolella, vaeltaneet aaveina aaveiden joukossa ja palanneet elävien keskuuteen todistamaan kokemastaan. Miten sellaisten ihmisten kanssa olisi voinut olla tekemisissä? Helposti, A sanoi, jollei sattunut vaalimaan mielessään lohdullisia älyttömyyksiä, joiden mukaan hyville ihmisille käy hyvin ja pahoille pahoin, aivan kuten Ira oli sanonut, noita näennäisen viattomia uskomuksia, joiden avulla torjutaan elämän mielivaltaisuuden aiheuttama kauhu, sillä onhan toki mukavampaa luulotella, että onni ja kärsimys ovat omissa käsissä kuin myöntää, että kenelle tahansa voi tapahtua tuhoisia asioita, kuka tahansa voi joutua väkivallan tai sodan uhriksi. Sattuma ratkaisee, kuka syntyy köyhänä, kuka joutuu onnettomuuteen, kuka kuolee tuskalliseen sairauteen ja kuka elää satavuotiaaksi, A sanoi, kuka istuu kerjäämässä kadunkulmassa ja kuka kävelee ohi antamatta mitään, varmana siitä,

että kerjäläinen on ansainnut kohtalonsa. Siksi uhri on aina syyllinen, A sanoi, siksi syöpäpotilaan pitää kiinnittää kukkamerkki rintaansa, siksi työttömiä pitää rankaista heidän työttömyydestään, hulluja hulluudestaan, jotta muut ihmiset voisivat kuvitella olevansa suojassa, ja epäilemättä myös hänen luokkalaisensa pitivät häntä *erilaisena* juuri siksi, jotta ne voisivat olla varmoja siitä, ettei niille itselleen voisi ikinä käydä samoin. Epäilemättä juuri siksi kiusaamisoppaiden kirjoittajatkin pitivät. Estoniasta pelastuneet raportoivat ystävien ja tuttavien alkaneen karttaa heitä, A sanoi. Hän itsekin yritti karttaa itseään. Koska tuntui liian raskaalta myöntää, että kovin vähän oli hänen hallinnassaan, A sanoi. Että juuri mikään ei ollut hänen hallinnassaan. Lohdullisempaa oli ajatella, että pahat asiat tapahtuivat tarkoituksella, että ne olivat hänen syytään, ja että jos hän yrittäisi riittävän lujasti, hänelle kävisi hyvin.

Hän ei tehnyt muistiinpanoja ennen kuraattorin ja Anna-Maijan tapaamista. Hänen olisi pitänyt tehdä. Keskustelu järjestettiin opettajainhuoneen pienessä, ikkunattomassa neuvottelukopissa, jonka yhdellä seinustalla oli sohva ja toisella pari nojatuolia. A oli odottanut, että he olisivat kuraattorin tutussa huoneessa, kun taas opettajainhuone oli lapsilta kiellettyä aluetta, jonkinlainen Area 51, jonka sisältä saattoi kuulla naurua tai haistaa kahvin, mutta jonka lähiympäristössä liikkumisessa oli alituinen vaara joutua pahantuulisen hyökkäyksen kohteeksi. Neuvottelukopin seinät oli maalattu päällekäyvän rumalla värillä. A sanoi, ettei muistanut millä, liejunruskealla, ruuansulatusvaivaisen vihreällä tai tukahduttavan oranssilla, varmasti hän muisti vain sen, että väri laittoi seinät vajoamaan kohti. A istui sohvanreunalla niin etäällä Anna-Maijasta kuin kehtasi. Koulukuraattori ja Anna-Maija istuivat vieretysten nojatuoleissa, häntä viistosti vastapäätä. Anna-Maijan tympeä, loukattu

olemus. Koulukuraattorin kadonnut maireus. Terävä häpeä läpäisi muistikuvan siitä, miten kuraattori käski A:ta kertomaan Anna-Maijalle, miksi he olivat tänään täällä. Pelko, kun A tajusi, että hänen pitäisi tehdä se yksin, kuraattori ei ollut aikeissa auttaa. Hän pakotti itsensä kuulostamaan rauhalliselta ja asialliselta kuvaillessaan äänestystä, miten epäreilua oli sillä tavalla kääntää koko luokka yhtä vastaan. *Kuka tahansa muukin opettaja puuttuis sun piirtämiseen*, Anna-Maija sanoi. Kuraattori oli hiljaa. *Mut miks just piirtäminen*, A aloitti, eikä osannut jatkaa. *Ei kukaan muukaan piirrä tunnilla*, Anna-Maija sanoi. A nielaisi. *Mut et sä valita samalla lailla niilkään ku vaiks lähettelee lappuja tai puhuu tunnil*, hän sanoi. *Mä oon sanonu sul tunnilla piirtämisestä tosi monta kertaa mut sä et silti usko. Kyl kuka tahansa muukin siihen puuttuis*, Anna-Maija toisti. Kuraattori oli hiljaa. Jokin puristui. Anna-Maija oli liian iso sinne koppiin, liian iso, jotta tätä olisi voinut katsoa, mutta jos katsoi seiniä, nekin kävivät päälle, eikä A voinut ajatella. Kauhu, kun hän ei voinut ajatella. Hän alkoi puhua myöhästelystä, sanoi, ettei ollut hänen, Saran ja Sallan vika, jos bussi ei pysynyt aikataulussa. *Kyl mä tiedän mihin aikaan bussi tulee*, Anna-Maija sanoi. *Mut se c-luokan Noora ei tuu samal bussil, se tulee Kuusistost*, A sanoi, ja Anna-Maija tuijotti niin kuin ei olisi ymmärtänyt eikä haluaisi ymmärtää. *Kun sä joskus sanoit et Noorakin tulee aina ajoissa kouluun vaiks se tulee bussil ja mä yritin sanoo et se ei tuu Littoisista vaan Kuusistost.* Anna-Maijan torjuva, kyllästynyt katse. *En kyl muista mitään tommosta*, tämä sanoi. *Tai kun sä aloit huutaa ku me tultiin liikkatunnil myöhäs kun sä olit sanonu muil et tunti on keskuril mut me oltiin bussin takii koulus vast viime hetkel ja kaikki oli siin vaihees jo menny eikä me voitu tietää*. Kuraattorin hiljaisuus. Anna-Maija haukotteli. A odotti. *Ei mitään tommosta oo kyl tapahtunu*. Happi loppui. Anna-Maija ahmi sen neuvottelukopin ilmasta niillä

hirveillä urheilijan keuhkoillaan. *Tapahtu. Me etittiin koulun kentältä ja liikkasalist ja kaikkialt mut ketään ei ollu missään ja sit me nähtiin poikien ope ja se kerto et te olitte menny keskuril ja me juostiin varmaan koko matka ja sit sä aloit huutaa*. Anna-Maija huokaisi. *En kyl ny yhtään muista*. Seinät, jotka tunkivat iholle, muistiinpanot, joita A ei ollut tehnyt. Häntä hävetti, ettei hän osannut sanoa mitään, eikä kuraattori auttanut, tämä vain istui siinä kosteine silmineen ja vanuneine neuleineen jäljitellen kehonkielellään Anna-Maijan kehonkieltä. A ryhtyi takeltelemaan neljännen luokan iltamasta, jossa hän soitti sävellyksiään ja Anna-Maija epäili niitä jonkun toisen tekemiksi. Anna-Maija kiisti, että mitään sellaista oli tapahtunut. Eikä Anna-Maija myöntänyt ikinä puhuneensa A:sta luokassa selän takana, ja mitä siihen saattoi sanoa, eihän A ollut silloin ollut paikalla, joku hänen luokkalaisistaan vain aina jälkikäteen kertoi, miten sillä aikaa, kun A oli käynyt hammaslääkärissä, Anna-Maija oli puhunut luokalle, miten A *huijasi unohduksissa*, valehteli, jottei saisi merkintöjä *listaan*. Kaikki liukeni, kaikki liukeni. *Sä et iha tunnu ymmärtävän et opettajakin on vaan ihminen*, Anna-Maija sanoi. *Niin*, kuraattori sanoi katsellen A:ta pää kallellaan, *sitä voi olla vaikeeta ymmärtää mut opettajakin on vaan ihminen*. Vaikka Anna-Maija ei ollut vain ihminen, A sanoi, tämä oli liian suuri, ja A halusi pois, ulos opettajainhuoneen neuvottelukopista, ulos koulusta, paitsi että kuraattori ja Anna-Maija istuivat lähempänä ovea, ja A:n jalat olivat jo ajat sitten lakanneet toimimasta. Varmasti hän kärsi aivovauriosta, A sanoi, hapenpuutteen aiheuttamasta aivovauriosta, joka laittoi hänet näkemään olemattomia asioita. *Opettajakin on vaan ihminen*, kuraattori toisti, ja noiden kahden aikuisen yhteisymmärrys täytti neuvottelukopin kuin saasteista sankka aalto. Sitten Anna-Maija suoristi ennestään yliojennetun ryhtinsä ja veti henkeä kuin valmistau-

tuisi tempaisemaan itsensä telineelle. Muistikuvien raaka ja alituiseen läsnäoleva nytnytnyt. Anna-Maija ruotimassa yksityiskohtaisesti, miten A:n tapa ilmaista tunneilla tietämystään oli röyhkeä ja ylimielinen. Että A pyrki lukeneisuudellaan mitätöimään Anna-Maijaa, turha kuvitella, ettei Anna-Maija ollut tajunnut, sitä paitsi A käyttäytyi välttelevästi ja epäluottamusta herättävästi, ei suostunut edes katsomaan Anna-Maijaa silmiin, kun tämä puhui hänelle. *Nytkään sä et voi kattoo,* Anna-Maija sanoi, ja koulukuraattori hymisteli vieressä, että niin kyllä oli. Jotenkin se oli pahinta, A sanoi, jotenkin juuri sitä hän oli pelännyt. Että ne huomaisivat, miten vaikea hänen oli katsoa Anna-Maijaa, toki myös luokkahuoneessa mutta etenkin nytnytnyt, kun hän yritti kääntää päänsä ja pakottautua katsomaan Anna-Maijaa ja hänen silmänsä alkoivat räpsyä ja häneen sattui. *Mä en voi sil mitään,* hän sanoi ja yritti katsoa neuvottelukopin seiniin, mutta nekin koskivat. *Mul vaa on tämmönen ongelma.* Häpeä siitä, että hän yritti vedota niiden ymmärrykseen. Häpeä siitä, että oli siellä kopissa eikä päässyt pois. Häpeä siitä, että oli luottanut kuraattoriin, vaikka tietenkin aikuinen piti aikuisen puolta, ja hän oli avuton ja häntä itketti, eikä hän taistellut vaan lamaantui, vaikka olisi pitänyt mitä tahansa muuta. Päätös pidätellä itkua, ennemmin hän kuolisi kuin itkisi, eikä hän itkenyt mutta aisti rusentumisen, viimeisen vuosikymmenen puoliskot pusertamassa häntä Anna-Maijan kertoessa hänelle, mikä kaikki hänessä oli pielessä, hänen tietäväisyytensä, hänen itsepäisyytensä, hänen vältteleväisyytensä, kunnes jokin meni rikki, ei helpottavasti niin kuin tietoisuus sammuessaan kalloon kohdistuneesta iskusta vaan niin kuin luun katketessa, rusahtaen, jokainen vaurioituva hermorata kirkumassa vaaraa, A:kin olisi halunnut kirkua, mutta hänen keuhkoistaan ei tullut mitään, ei ääntä, ei ilmaa, eikä hän ollut varma, miten keskustelu päättyi, muisti

vain häpeän ja häviöntunteen, huterat ja tärisevät raajansa, jotka eivät tuntuneet hänen raajoiltaan hänen astellessaan ulos opettajainhuoneesta ja etsiessään vessaa, jossa romahtaa lattialle, vessaa, josta hän ei lähtisi, vaikka välituntivalvoja miten kolistelisi ovea ja hoputtaisi ulos, sitten J-alkuiset, jotka ilmestyivät käytävälle huutelemaan hänen pilkkanimeään, ja A oli liian sekaisin huutaakseen takaisin, *onks kivaa ku Jussi ei pidä sust,* ne kiljuivat, ja A muisti ajatelleensa, että se neuvottelukopissa oli liikaa, sanojen tuolla puolen, siitä hän ei voisi kirjoittaa päiväkirjaansa, eikä kirjoittaisikaan, kirjoittaisi mieluummin J-alkuisista, sen hän pystyi sentään käsittämään. Viidennen luokan päiväkirja yhtä loputonta saagaa hänen epätoivoisesta rakkaudestaan naapuriluokan Jussiin, satunnaisia viittauksia Anna-Maijaan ja yhä useammin ei yhtään mitään, kokemus todellisuuden murtumisesta, kun paine ylitti hänen kestokykynsä, kun Anna-Maija kokonsa ja auktoriteettinsa voimalla väänsi, väitti, että jotain mitä tapahtui, ei tapahtunut, joko A valehteli tai oli hullu. Se tosiaan tuntui siltä kuin hän olisi ollut hullu, A sanoi, eikä vanhemmille kertominen ollut vaihtoehto, jokin hänessä oli poikki, hän oli menettänyt varmuuden siitä, että saattoi luottaa omiin havaintoihinsa, ehkä kuraattori ja Anna-Maijakin olivat laskeneet sen varaan, että hän häpeäisi ja uskoisi hulluuteensa ja huonouteensa, A sanoi, niin kuin hän tavallaan uskoi ja tavallaan ei uskonut, outo kaksoistietoisuus itämässä neuvottelukopin aikataskussa, suojassa vuosien tasoittavalta vaikutukselta.

A oli hetken hiljaa.

A sanoi, että joutuisi vielä kolmesti elämässään kohtaamaan koulukuraattorin ja että jokaista kertaa säestäisi melkein sietämätön kokemus hulluudesta, sikäli kuin hulluudella tarkoitetaan tilaa, jossa yksilö näkee jotain, mitä muut eivät näe, kuulee jotain, mitä toiset eivät kuule, tai kun tämän käsitys todellisuudesta on

sovittamattomassa ristiriidassa yhteisön käsitysten kanssa. Viikko A:n ja Anna-Maijan *keskustelun* jälkeen kuraattori ilmestyi luokkaan puhumaan ystävyydestä, *ryhmähengestä* ja siitä, miten kaikki kehittyvät eri tahtiin, mutta ketään ei saa *kiusata. Osaa teistä kiinnostaa jo pojat ja semmonen ja osa on viel lapsellisii ja haluu leikkii mut silti teijän pitää suvaita toisiamme,* kuraattori sanoi, ja Terhi katsoi A:ta *suvaitsevaisesti*, vaikka samana päivänä tämä ja Emmi-Sofia olivat varastaneet välitunnilla hänen perhoshuivinsa, ja Terhi oli matkinut hänen puheitaan ja sanonut, että *kerran ku mä kävelin Jussin kans käsi kädes se alko matkii sun puhetta tälleen*, se luki A:n päiväkirjassa, eikä hän tiennyt kumpi tuntui pahemmalta, ajatus Terhistä kävelemässä Jussin kanssa käsi kädessä vai Jussista matkimassa hänen puheitaan, Jussista, joka sitä paitsi itse poti s-vikaa. Kuraattorin sanojen jälkeen tunnelma luokassa oli hilpeä. A muisti yhä huhtikuisen valon, Terhin ja Emmi-Sofian voitonriemun, Lotan, Monikan ja Venlan kuiskuttelun ja tirskahdukset, Siljan kasvoilta kuultavan pidätellyn epämukavuuden, Bettinan nyppimässä kynsilakkaansa, Iran tuijottamassa pulpettiaan. Jotenkin oli sanomattakin selvää, ketkä heistä olivat *kehittyneitä* ja ketkä *lapsellisia*, A sanoi, Silja ja Bettina *lapsellisia* tietenkin, A kovin *lapsellinen* ja Ira, *lapsellisista lapsellisin*. Sara ja Salla jotenkin *puolilapsellisia*, miltei *teinejä*. Joona, Sami ja Mikko hääräämässä luokan perällä jotain omaa, ikään kuin *kehitykseen* liittyvät kysymykset eivät olisi koskeneet niitä. Terhi viittasi, kuraattori antoi tälle puheenvuoron, ja Terhi alkoi kertoa ystävyydestään Emmi-Sofian kanssa, miten ne olivat *bestikset* ja puhuivat koulun jälkeen tuntikaupalla puhelimessa läksyistä, pojista, televisiosarjoista, tunteista, *ihan kaikesta*. Ei kukaan, jolla ei ollut samanlaista, voinut ymmärtää, millaista se oli, Terhi sanoi, ja kuraattori myhäili, juuri niin, se on tärkeää, että ystävän *kehitys* kulkee

samaa tahtia. Luultavasti kuraattori ajatteli tehneensä hänelle palveluksen, A sanoi, ainakin tämä hymyili hänelle imelän tuttavallisesti lähtiessään luokasta, ja häntä oksetti, oksetti silloin, oksetti yhä ja tietysti tulevina kuukausina ja vuosina, kun Terhi, Emmi-Sofia ja ne muistuttelisivat hänen *lapsellisuudestaan*, etenkin, jos A kritisoisi jotain heidän luokallaan vallitsevaa käytäntöä, *lapsellisuus* kuin *hulluus*, yhtä kätevä keino vaientaa.

Seuraavan kerran A näki koulukuraattorin kahdeksannen keväällä vuonna 1999, kun yläasteen apulaisrehtori Lahti määräsi A:n kuraattorin luokse Jenna M. -nimisen tytön yritettyä kuristaa A:n ruokavälitunnilla. *Koska sä koet et sua vainotaan*, apulaisrehtori Lahti sanoi, sillä A oli selittänyt Jenna M:n ja tämän tovereiden ladelleen hänelle uhkauksia, ne olivat tuuppineet, lyöneet ja potkineet häntä ja yrittäneet aina tilaisuuden tullen piirittää hänet johonkin koulun nurkkaan. Eikä A voinut kuvitella juuri mitään vastenmielisempää kuin tavata tuo ahnas, tekomyötätuntoinen nainen, mutta apulaisrehtori sanoi vahtivansa, että A menisi. *Aiotko sä puhuu Jennal ja niil?* A kysyi kuraattorilta, joka otti hänet vastaan yläasteen pihan laidalla sijaitsevassa pienessä rakennuksessa ja ilmaisi muistavansa A:n *oikein hyvin*. Kuraattori sanoi, ettei aikonut. *Soitatsä niiden vanhemmil?* A kysyi, ja koulukuraattori kielsi soittavansa. *No, mitä mä sit teen tääl?* A kysyi ja aisti väsymyksen riipivän häntä alas, jalkoihin kiinnitetty flyygeli veti häntä pinnan alle. *Sä voit puhuu sun tunteista*, kuraattori sanoi, *pelottaako sua?* Eikä A tajunnut, miten hänen tunteensa liittyivät käsillä olevaan kaameuteen, mikseivät aikuiset vain voineet olla sitä mieltä, että kuristaminen oli väärin ja sillä selvä, mutta juuri sitä mieltä ne eivät olleet, juuri siinä kohdassa ne vaihtoivat puheenaihetta tai alkoivat udella hänen tunteistaan. Valmiiksi avatun nenäliinapaketin vihjaileva odotus, rasvatahraisten silmälasien läpi tihkuva tuijo-

tus, yhtä hyvin kuraattori olisi voinut laskea nihkeän kämmenensä A:n reidelle ja hinkata ja tavallaan tämä hinkkasi. Eikä häntä pelottanut, A sanoi, hänestä tuntui, että hän vajosi, mutta sitä hän ei aikonut kertoa kuraattorille, miten hän olisi voinutkaan, kun sopimus siitä, että hänen tunteensa olivat mielekkäässä suhteessa todellisuuteen, oli sanottu irti, hänen kokemuksensa oli muutettu *oireeksi*, ja jos hän yrittäisi selittää sen kuraattorille, sekin palautettaisiin yhdeksi hänen *oireekseen*, siihen voisi hukkua, siihen karmeaan, kaiken suhteellistavaan subjektiivisuuteen, jossa hänestä *tuntui*, että häntä vainotaan, jossa hänellä oli *kokemus* kuristamisesta, jossa hän *ilmaisi tuntemuksiaan* inttämällä itsepintaisesti, että hyökkäys oli tehnyt tuloaan jo viimeiset pari kuukautta. Juuri noihin *tuntemuksiin* ja *kokemuksiin* kuraattori suhtautuisi epäilemättä ylitsevuotavalla empatialla ja täysin varmana, etteivät ne kertoneet mitään siitä, mitä koulussa tapahtui, hän siis oli *hullu*, A sanoi. Tai ikään kuin he olisivat jollain epistemologian alkeiskurssilla pohtimassa tietämisen mahdollisuuksia ja rajoituksia eivätkä kaarinalaisella yläasteella, jossa kukaan tuskin tiesi, mitä epistemologia oli, ei kuraattori ainakaan. Ja mikä eniten sattui hänen aivoihinsa, A sanoi, oli että tietyssä mielessä kuraattori ja apulaisrehtori Lahti olivat oikeassa niin kuin myös Anna-Maija oli ollut oikeassa, sillä kieltämättä hän siinä 1990-luvun Kaarinan kummallisessa, tiheässä ilmastossa oli *hullu*. *Hullu* inttäessään, että häntä koskivat samat oikeudet asialliseen kohteluun ja fyysiseen kajoamattomuuteen kuin aikuisia, A sanoi, sillä Luoja paratkoon, jos Jenna M. olisi kuristanut apulaisrehtori Lahtea, tai jos kollegat olisivat jatkuvasti nimitelleet kuraattoria *rumaksi huoraksi*.

Vuosia A lohduttautui ajatuksella siitä, ettei joutuisi enää ikinä kohtaamaan tuota iljettävää naista, mutta ikuisuus peruskoulun, lukion ja maisterintutkinnon jälkeen hän luki paikallis-

lehteä aamupalapöydässä. A sanoi tunnistaneensa kuraattorin välittömästi. Tämä näytti täsmälleen samalta kuin opettajainhuoneen neuvottelukopissa tai yläasteella, tutut tungettelevat kasvot ja löysä luonnonvärinen, tiettyä kulttuurellia vaikutelmaa tavoitteleva neule – olihan tämä kuoromusiikin ystävä, A sanoi – jopa batiikkivärjätty huivi näytti samalta. *Mikä tuli?* kysyi Henriikka, joka istui A:ta vastapäätä juomassa vihreää teetään, ja A tajusi puristavansa paikallislehteä ryttyyn. *Arjen auttaja*, luki otsikossa, ja jutussa kerrottiin, että kuraattorille oli myönnetty palkinto ansiokkaasta työstä varsinaissuomalaisella kuntasektorilla, jossa tämä oli kunnostautunut erityisesti *koulukiusattujen puolustajana*. Kaupunginjohtaja oli ojentanut tälle kunniakirjan. *Kuntien palvelut luovat turvallisuutta kansalaisille ja monesti tämän tärkeän työn tekijät jäävät vaille ansaitsemaansa kiitosta*, paikallislehti siteerasi palkintoraatia. *Koulukiusaamista on aina ollut ja tulee aina olemaan*, lausui kuraattori kuin yhteenvetona työstään. *Saatanan vanha nauta*, A sanoi, ja Henriikka säpsähti, katsoi häntä teensä yli niin kuin ei olisi tuntenut häntä, niin kuin tämä ei kai tuntenutkaan, ja A puristi lehteä.

Viikko Anna-Maijan ja kuraattorin ja neuvottelukopin jälkeen A:lle puhkesi ihottuma, jota kouluterveydenhoitaja epäili vihurirokoksi, vaikkei tautia 11-vuotiailla olisi pitänyt olla, ja kun terveydenhoitaja kysyi, miten kuraattorin luona oli mennyt, A:n käsivarsia pisteli ja hän valehteli, että ihan hyvin. Myöhemmin elämässä, A sanoi, aina erityisen kuormittavissa tilanteissa kutisevat ja polttavat nokkosrokkoläikät leviäisivät hänen keholleen viikoksi tai pariksi, tavallisesti riittävän pitkäksi aikaa, jotta joku lääkäri ehtisi ihmetellä niitä, määrätä kortisonivoidetta ja kieltäytyä ottamasta kantaa siihen, saattoiko reaktioon liittyä psykologinen aspekti. Sillä tavalla lääketiedekin onnistui tekemään hänestä itselleen vieraan, A sanoi, korkea verenpaine, jatkuva

hartiajännitys, jatkuvasta hartiajännityksestä tulehtuneet nivelet, yhteen puristetut hampaat, leukanivelen luiskahtanut välilevy, alati kramppaavat etureidet, rytmihäiriöt, mahakivut, unettomuudesta puhumattakaan... Vaivat, joiden syytä kukaan ei halunnut spekuloida ja ehkä parempi niin, A sanoi, sillä ei hän mitenkään erityisemmin kaivannut diagnoosia *psykiatrisesta sairaudesta*, siitä että hän olisi *hullu* kuten Blanche W. tai onneton Augustine, sehän oli myös aikuisten maailmassa avun ehto, että hän myöntäisi kärsivänsä *mielen sairaudesta, keskivaikeasta masennuksesta* tai *yleistyneestä ahdistuneisuushäiriöstä* ainakin, ei terapiaan päässyt elämänhistorian perusteella vaan *häiriintyneen* kokemuksen, A sanoi, ja kun hän oli lukenut paikallislehdestä koulukuraattorin palkitsemisesta kertovan uutisen ja rypistänyt lehden ja säikäyttänyt Henriikan, hän ehti tuskin tiedostaa outoa tuntemustaan suunsa seudulla, ennen kuin Henriikka huudahti, että hänen poskissaan oli jotain. Kun A oli noussut aamiaispöydästä ja astellut vessaan, hänen kasvojaan ja kaulaansa peittivät jo kipeät, räikeät läiskät, hänen huulensa olivat turvonneet niin, ettei hän ollut tunnistaa peilikuvaansa, kaulan ympärillä iho kihelmöi punaisena kuin joku olisi puristanut, hänen oli vaikea hengittää, ja jossain liepeillä Henriikka hätäili lääkäristä ja antihistamiineista, ja A yritti vakuutella, ettei se mitään ollut, varmaan joku allergia, vaikka hän tiesi, ettei ollut allerginen millekään, ellei sitten itselleen, ja sillä aikaa, kun Henriikka soitti päivystykseen, jäljet alkoivat hiipua, *stigmoiksi* Henriikka niitä nimitti, aina intuitiivisen oikeassa, vaikka mitä tämä mistään tiesi, A sanoi, tällä oli vain ei-*hullujen* ihmisten vaivoja, flunssaa ja sellaista.

Miks sun kädet on tommoset? Silja kysyi viidennen keväällä, kun A raahautui läpi koulupäivien hädin tuskin tietoisena, hädin tuskin hengittäen. *Mä sain allergisen reaktion ku mä en voinu*

piirtää tunnilla, A sanoi ja toivoi, että Silja antaisi olla. *Mä en usko et Jussi vois rakastuu suhun ku sul on näppylöit*, A:ta vuotta nuorempi musiikkiluokkalainen kommentoi koulubussissa, *joo et kyl vois rakastuu*, Sara ja Salla sanoivat, ja A:n oli keskityttävä, jottei kipu vuotaisi hänestä, sellaista se oli jatkuvasti, enemmän kuin hän saattoi kestää, joten hän yritti sulkea sen pois ja ajatella muuta. Ikävä kyllä ei ollut paljon muuta, mitä ajatella. Oppitunnien painostava ankeus ja Anna-Maijan synnyttämä pelko. Hänen luokkalaistensa ilkeys, jonka muidenkin luokkien oppilaat olivat ottaneet omakseen. Kammottavana edessä häämöttävä kuudennen luokan Hiidenmaan leirikoulu. Välituntisin luokkahuoneessa vahtivat Anna-Maijan valitsemat järjestäjät, käytävillä partioivat opettajat, ja A saattoi korkeintaan päättää, nikkuiko Saran ja Sallan perässä vai oliko yksin, täydellinen kohde J-alkuisille, Terhille, Emmi-Sofialle ja niille, sillä yksin oleminen ei suinkaan tarkoittanut, että sai olla rauhassa, A sanoi, niiden aggressio oli systemaattista ja niiden mielestä oikeutettua, sillä jos joku olisi kysynyt Terhiltä, Emmi-Sofialta ja niiltä niiden mielipidettä *koulukiusaamisesta*, ne olisivat hetkeäkään epäröimättä vastanneet sellaisen olevan kurjaa ja väärin, eivätkä olisi nähneet mitään ristiriitaa siinä, miten ne häntä kohtelivat, ristiriitaa ei ollut, A sanoi, hän ansaitsi kaiken, olihan se hänen vikansa, hänen luulotellun *erilaisuutensa* vika, niin kuin myös Ira oli *erilainen* ja merkitty. Eikä kenenkään tarvinnut kertoa hänelle, ettei Jussi voisi häntä rakastaa, tiesi hän sen itsekin, yhtä varmasti kuin tiesi, ettei Iraa voisi kukaan rakastaa. Miten tämän lysähtänyt olemus painui entistä enemmän lysyyn, kun joskus maantiedontunnilla Anna-Maija jakoi heidät ryhmätöihin, ja Monika ja Venla tekivät numeron siitä, etteivät halunneet Iraa ryhmäänsä eikä kukaan muukaan halunnut. Hän ja Ira, rakkauden tuolla puolen, ystävyyden tuolla puolen, ryhmätöiden tuolla

puolen ja tuolla puolen ylipäänsä, A sanoi, ja hän tuijotti Iraa jäljentämässä Yhdysvaltojen osavaltioiden nimiä tylsällä lyijykynällä ja olisi antanut mitä tahansa, jos olisi voinut suunnata huomionsa romanttisiin haaveisiin, olisi voinut tuntea sen ihanan, tuskallisen kaipuun, mutta siinä vaiheessa viidettä luokkaa sekin oli mennyttä, A sanoi, Anna-Maija oli tukkinut jokaisen pakoreitin, ja jäljellä oli vain tämä kovin toisenlainen kipu, ikävä, turta tunne siitä, että ihan kaikki oli häneltä suljettu.

Vielä syyslukukaudella rakastuminen oli ollut ratkaisu, A sanoi. *Tänään on selvinnyt, että pidän yhdestä pojasta,* hän kirjoitti marraskuussa 1995 päiväkirjaansa naapuriluokan J-alkuisesta, joka ennen liikuntatuntia oli yrittänyt tunkea hänen naamaansa lunta ja hämmentynyt, kun A oli tuupannut tämän syrjään. Äkkiä A jaksoi taas koulua. Hän ajatteli iltaisin vuoteessaan Jussia ja odotti seuraavaa päivää. Ennen oppitunteja hän luonnosteli kopiopaperille Jussin selkeäpiirteisiä kasvoja, kirjoitti tämän nimeä vihkojen marginaaliin, ja tietenkin Terhi, Emmi-Sofia ja ne huomasivat ja kutsuivat häntä *hulluksi*, Sara ja Salla irvistelivät hänelle ja Ira pälyili otsatukkansa lomasta, mutta ei sillä ollut väliä, rakastuminen kannatteli häntä, silkka energia, A sanoi, ja toivo siitä, että hän näkisi Jussin, ja Jussi näkisi hänet – ei niin kuin Anna-Maija ja hänen luokkalaisensa vaan oikeasti, paremmin. Kuin keuhkot täyttyisivät hapesta pitkän sukelluksen jälkeen, kun Jussi käveli hänen ohitseen käytävällä ja kurotti hipaisemaan ohimennen hänen pipoaan tai kun heidän katseensa kohtasivat ruokalassa tai niin kuin kerran, kun hänen myöhästyttyään bussista Jussi ja Jani ilmestyivät pysäkille kehuskelemaan jääkiekkosaavutuksillaan ja viinan juonnillaan. *Miten vanhaks aattelit elää?* A kysyi, ja Jani nauroi, ettei viinaan kuole, eikä tämä kuollutkaan, A sanoi, vaan yliannostukseen, yksi niistä lama-ajan laskuista, jotka erääntyisivät vasta vuosituhannen vaihduttua.

Toki J-alkuiset olivat useimmiten inhottavia, huutelivat hänelle tai heittelivät lumipalloilla, mutta jotenkin se oli osa sitä seksuaalista heterosoidintaa, jossa pojat haukkuvat ja jahtaavat ja käyttäytyvät epämiellyttävästi, ja tytöt kirkuvat ja kikattavat ja esittävät heikompia kuin ovat. Saattoi olla, että A suhtautui vieroksuen häneltä odotettuun rooliin, kieltäytyi kirkumasta ja kikattamasta, mutta kuvitelmaa tai ei, hän aisti J-alkuisissa varovaista arvostusta. *Kova ämmä,* Jussi sanoi, kun A murtautui vapaaksi J-alkuisten piiristä, johon ne olivat hänet välitunnilla ahdistaneet, ja A kuuli niiden naurun, mutta se ei ollut kovin pahantahtoista, vielä se ei ollut kovin pahantahtoista, ja jälkikäteen hänen rakkautensa näyttäisi tietenkin hölmöltä, tuomitulta epäonnistumaan, mutta se johtui voittajien historiasta, A sanoi, siitä, miten ne saivat valtansa vaikuttamaan aina väistämättömältä ja luonnolliselta, vaikka olisivat asiat voineet mennä toisinkin. Esimerkiksi niin, ettei Anna-Maija olisi merkinnyt häntä. Esimerkiksi niin, että joku olisi voinut häntä rakastaa. Ja silloin talvella kaikki tuntui melkein mahdolliselta. A sanoi muistavansa, miten tammikuussa 1996 heillä oli luistelua. Hän ei osallistunut, ehkä hänen luistimensa olivat unohtuneet kotiin tai Sara ja Salla olivat kätkeneet ne. Hän istui lumikinoksessa katselemassa tyttöjä pyörähtelemässä piruetteja Anna-Maijan puhaltaessa pilliin ja kirjatessa arvosanoja, Lotan taitoluistelijan varmuutta, Monikaa kiljahtelemassa ja hakemassa käsillään tasapainoa, Iraa kaatumassa kipeän näköisesti jäähän, poikia kalauttelemassa mailojaan kauempana, kun Jussi liukui reunaan, vaihtoi hokkarinsa kenkiin ja lähti kävelemään pihan poikki kohti ulkovälinevarastoa. A nousi kinoksesta, puisteli housunsa ja meni perään. Hänen mahaansa puristi jännityksestä, kun hän huusi Jussia ja tämä pysähtyi. Taustalla synkkä tiilinen koulurakennus ja takana siintävien kerrostalojen rumuus, maailma, joka

kutistui kutistumistaan, ja jonka A yritti räjäyttää auki kysymällä: *Haluutsä alkaa olla mun kaa?* A:n muistikuvassa Jussi seisoi hänen edessään hokkarit ja kypärä kainalossa, vaaleat hiukset mustan pipon alta roikkuen, ja hetkeen A ei kuullut Anna-Maijan pillin vihlontaa, ei nähnyt koulua ja Kaarinaa. *Mä en voi kun mä oon jo toisen*, Jussi vastasi muttei pilkallisesti, niin kuin A oli pelännyt, vaan aivan tavallisesti. *Kenen?* A kysyi. *Yhe Johannan*, Jussi vastasi, ja tämä lähti ulkovälinevarastoon ja A palasi kentän laitaan, jossa tytöt jo kärkkyivät häntä nälkäisinä ja valmiina kutsumaan häntä *hulluksi*, sillä se, että hän puhui Jussille yksin, ilman tukijoukkoja tai viestinviejää, oli siinä todellisuudessa *hullua*, ja hetken A tunsi hölmöä mielihyvää niiden kauhistelusta. Ei mikään räjähtänyt auki. Ei vaikka pian sen jälkeen Jussi ja Johanna erosivat, A kuuli siitä joltain J-alkuisista, ja sitten tuli helmikuu ja disko. A ja Jussi tanssivat hitaita liikuntasalin värikalvoilla peitettyjen valonheitinten loisteessa, popcornin, irtokarkin ja tyttödeodorantin tuoksussa, Bon Jovin *Bed of Roses* -kappaleen tahdissa, seinustoilla vaaniskelevien aikuisten tuijottaessa, ympärillä kiljuvien J-alkuisten ja Terhin, Emmi-Sofian ja niiden tuuppiessa. *Tanssiiks Johanna paremmin?* Jani huusi, ja Jussi mutisi ei, joku yritti tunkea Jussin pipoa A:n päähän, ja kuitenkin, A sanoi, hän koki niin voimakkaita koko vartalossa hehkuvia tuntemuksia, että kestäisi vuosia ennen kuin seksi toisen ihmisen kanssa kykenisi ylittämään niiden intensiteetin.

Myöhemmin diskossa Terhi ja Emmi-Sofia tulivat kertomaan A:lle, ettei Jussi haluaisi ikinä olla hänen kanssaan. A kysyi, mistä ne sen muka tiesivät. Terhi sanoi kysyneensä Jussilta. A kutsui Terhiä idiootiksi. Terhi sanoi A:n *purkavan pettymystä*, ja Emmi-Sofia hymyili söpöä etuhammasrakohymyään ja sanoi, että A oli *outo* eikä Jussi pitänyt kenestäkään niin *oudosta*.

Liikuntasalissa alkoi soida Captain Jack. Ne säntäsivät tanssimaan, ja A lähti diskosta kotiin aikaisemmin kuin muut, ja maanantaina Terhi ilmoitti olevansa Jussin kanssa. *Ei kai se ny mun kans ois*, Terhi sanoi A:lle, *ei millään pahal*, ja pian sen jälkeen ystävänpäivä, A sanoi, hänen typerä, nimetön korttinsa Jussille, kaikki ne typerät kortit, sillä ikinä sitä ennen tai sen jälkeen hän ei askartelisi yhtä montaa ystävänpäiväkorttia, ehkä koska hänellä ei ollut ystäviä, ei yhtä ainutta, ja jossain tilanteen laitamilla Ira tarkkaili ja tallensi mieleensä. Se oli kurjaa aikaa, A sanoi, Anna-Maijan kohtuuton, yliurheilullinen paino koulupäivien yllä, J-alkuiset huutelemassa, hänen luokkalaisensa huomauttelemassa, Sara ja Salla tekemässä selväksi, ettei hän kelvannut seuraan, ja diskanttina Terhi, *pikkuopettaja*, kehuskelemassa, miten oli pussaillut Jussin kanssa eka-tokaluokkalaisten käytävän vessassa, vaikka niin auliisti kanteli Anna-Maijalle, jos epäili jonkun viettäneen luvatta välitunnin sisällä. Liikuntapäivänä koko koulu pakotettiin hiihtämään Kuusiston salmen jäätä, ikään kuin opettajainhuoneessa olisi pohdittu, mikä voisi olla ikävin mahdollinen tapa harrastaa talviurheilua, ja sitten joku, todennäköisesti Anna-Maija, olisi keksinyt, että märät monot ja kolmesataa oppilasta sivakoimassa suoraa, sohjoista latua olisi kyllä ankeuden huippu, ja tietenkin Terhi, Emmi-Sofia, Jussi ja liuta J-alkuisia tunkivat hiihtämään A:n taakse. Siellä ne huutelivat ja nauroivat hänelle ja viskoivat häntä jääkokkareilla, *kato sen pipoo*, Emmi-Sofia kikatti, *kato sen ilmettä*, nauroi Terhi, ja Jussi yritti osua häntä päähän, kunnes A kääntyi ja huitaisi Jussia suksisauvalla, ja Terhi ja Emmi-Sofia vinkuivat, *kato se on hullu, kato ny.*

A sanoi, että kun hän aamuisin ennen kouluun lähtöä katseli itseään vessan peilistä, hän näytti mielestään aika kivalta, mutta kevätlukukauden mittaan häntä alkoi vaivata epäilys siitä, ettei

hän nähnyt itseään oikein, niiden katseet alkoivat tarttua, niistä oli tulossa hänen katseensa. Äänestys, kuraattori, neuvottelukopin sanoinkuvailemattomuus, kunnes vihdoin toukokuussa hänestä tuntui, että hänen kasvojensa tilalla oli pelkkää suttua. Hän ilmoitti vanhemmilleen, että halusi vaihtaa koulua. Hänen äitinsä kysyi miksi, ja A yritti muotoilla vastauksensa tarpeeksi painavaksi, jotta vanhemmat antaisivat luvan, mutta riittävän laimeaksi, jotta ne eivät soittaisi Anna-Maijalle – soitelleet ne olivat jo ihan tarpeeksi, eikä siitä kertaakaan ollut koitunut mitään hyvää: *Ansku sano et sä itket joka päivä*, Sara sanoi sen jälkeen, kun Anna-Maija oli joskus puhutellut tätä A:n vanhempien pyynnöstä. *Enkä itke*, A kivahti, niin kuin ei itkenytkään, ja Sara kohautti olkiaan, *Mustakin se oli vähä kummasti sanottu.* Ilmeisesti A onnistui muotoilemaan asiansa vanhemmilleen oikein, sillä ne eivät huolestuneet liikaa mutta sanoivat, että hän voisi kyllä palata Littoisten kouluun, jossa oli käynyt eka- ja tokaluokkansa. Parin viikon päästä A osallistuikin vanhan koulunsa jokakeväisiin pihajuhliin, jotka oli nimetty *Erkin ristiretkeksi* kuningas Eerikin ja piispa Henrikin legendan mukaan. Oli valoisa alkuilta, hänen eka-tokaluokan luokkatoverinsa moikkailivat häntä ja katsoivat kuin näkisivät, hänen entinen opettajansa kyseli hänen kuulumisiaan aina yhtä ihanana, ja hetken kaikki tuntui siltä, kuin hän ei olisi koskaan mennyt musiikkiluokalle, kunnes vohvelinpaistopisteen jonossa pari poikaa tuli hänen luokseen. *Mä kuulin et sä oot joku hippi*, toinen niistä sanoi, ja äkkiä niitä oli siinä useita, ja A aisti niiden epäluulon, että jotenkin ne näkivät sen, vaikkei niiden olisi pitänyt nähdä. *Mee muual*, yksi niistä sanoi, *mee muual*, muutkin alkoivat hokea, ja A:n mieleen tuli Anna-Maijan kertomus pyhästä Henrikistä, piispan katkaistusta sormesta ja Lallin irronneesta päänahasta. Tarina oli tuskin totta, se oli vain keksitty kristinuskon

levittämiseksi, ja tarina levisi ja usko sen mukana, aina tarinat levisivät, A sanoi, ja hän ajatteli Iraa, jolle mikään ei olisi erilaista, ei vaikka tämä vaihtaisi tuhat kertaa koulua. Hän ei ollut sellainen, hän vakuutteli itselleen, ei lainkaan sellainen. Mutta tosiasiassa hän ei tiennyt, millainen oli. Hän lähti Littoisten koulun pihajuhlista aikaisin eikä enää puhunut vanhemmilleen koulun vaihtamisesta, ja sitten tuli kesäloma, välirauha, ja 10.7.1996 A:n perheen kotipuhelin soi, ja A:n äiti vastasi ja pyysi A:ta puhelimeen. Jokin tämän olemuksessa sai A:n ajattelemaan, että soittaja oli erityinen, ehkä kyse oli piirustuskilpailusta, johon hän oli osallistunut, ehkä hän oli voittanut.

A vastasi puhelimeen ja kuuli naurun. *Tääl on Jussi. Muista sit kortsut perjantaina!* Jussi huusi hänelle ja löi luurin korvaan, ja A:sta tuntui kuin hänen mahaansa olisi potkaistu, niin kuin joskus joku J-alkuinen oli potkaissut hänen mahaansa vitsillä, aina poikien väkivaltaisuus oli olevinaan hauska juttu, pallea kramppaamassa, keuhkot haukkomassa tyhjää. Hänen vanhempansa lymyilivät taustalla pidätellyn tohkeissaan. *Se esitteli itsensä iha fiksusti*, A:n äiti sanoi, kun A oli laskenut luurin. *Olikse joku sun koulukaveri?* A:n isä uteli. *Mitä asiaa sil oli?* Eikä A kyennyt toistamaan, mitä Jussi oli sanonut, mieluummin hän olisi kuollut kuin toistanut sen vanhemmilleen, eikä se johtunut vain siitä, että hän oli 11-vuotias eikä kehdannut sanoa *kondomi*, perustava järjestys rakoili, hänen kotinsa, jossa hän oli siihen asti ollut suojassa, ja miten suopeilta ja tietäväisiltä hänen vanhempansa näyttivät, A sanoi, miten ne kuvittelivat jonkun pojan ihastuneen häneen, kuvittelivat hänen olevan sellainen, johon joku voisi ihastua. A mutisi vanhemmilleen pilapuhelusta, muttei pystynyt selittämään, ettei kyse ollut *sellaisesta pilapuhelusta*, että on *pilapuheluita*, joita soitetaan, kun ollaan ihastuneita ja *pilapuheluita*, joita soitetaan, kun halutaan nöyryyttää ja lyödä

matalaksi, ja vaikka aikuiset änkkäisivät mitä tahansa älyttömyyksiä rakkaudesta potkivista hevosista, kaikki kyllä tunnistavat eron. A sanoi muistavansa katumuksen ja häpeän, kun hän myöhemmin illalla kirjoitti tapahtuneesta päiväkirjaansa. Hän oli ollut idiootti rakastuessaan Jussiin, hän oli ollut idiootti ajatellessaan, että häntä voisi rakastaa, ja samalla kun hän häpesi itseään, hän häpesi päiväkirjaansa. Mitä muutakaan se oli kuin yritys ylläpitää nuortenkirjoista tuttua kepeää, positiivista sävyä, tallentaa ensirakkauteen liittyvät tuntemukset ja hauskat sattumukset, toki Anna-Maijan aiheuttama turhautuminen, mutta myös hänen oma, ansiokas vastarintansa? Mitä pidemmälle vuosi oli edennyt, sitä epäilyttävämmältä koko hanke oli hänestä alkanut tuntua, kirjoittaminen kävi kivuliaaksi, merkinnät tokkähtelivät, faktat olivat kohdallaan mutta sävy väärä, olihan selvää, ettei hänellä ollut syytä hilpeyteen, että hänen ensirakkautensa halveksi häntä, että hauskat sattumukset sattuivat hänen kustannuksellaan, eikä milläänmitä hän teki, ollut Anna-Maijaan vaikutusta, peruskoulu kuin jokin uintisuoritus, A sanoi, eestaas, eestaas, samaa sameaa rataa, niin kuin silloin keväällä, kun Monika ja Venla olivat huijanneet häntä kysymällä, suostuisiko hän alkamaan olla Janin kanssa, ja jostain syystä A suostui, vaikkei edes pitänyt Janista. Hän kuuli, miten Monika ja Venla säntäsivät käytävälle välittämään viestin. Hän kuuli J-alkuisten naurun. Hän seisoi luokkahuoneessa, tuijotti ikkunasta pienelle, sateen pieksemälle sisäpihalle ja hänen olonsa oli turta. Hän lähti uimahalliin. *Istuin pukuhuoneen penkillä ja mietin, miten jaksaisin uida, kun olin niin väsynyt,* hän kirjoitti päiväkirjaansa. *Kun tarkemmin ajattelin, olin henkisesti ja fyysisesti väsynyt. Uin 1225 metriä ja sen jälkeen istuin pitkään tasaamassa hengitystä ja pyörrytystä liian kovasta loppuvauhdista.* Parempi olisi ollut olla kuin Ira ja vetää saman tien vettä henkeen, A

sanoi. Parempi olisi ollut luovuttaa ja lakata räpiköimästä, sitähän ne halusivat. Kuin masennuslääketutkimuksen rotta, joka yritettiin saada lamaantumaan pakottamalla se uimaan ja tuottamalla sille kipua, kuin vesikokeen noita. Hänen päiväkirjaansa alkoi ilmestyä aukkoja, neuvottelukopin ahtaus, jota hän ei voinut pistää paperille, ja kun Jussi kesälomalla soitti, A:n oli mahdotonta kirjoittaa sitä hupaisaksi seikkailuksi. Hän raportoi pilapuhelun eräänlaisena epilogina, kätki sitten päiväkirjan patjan alle ja lakkasi kirjoittamasta.

"Se oli tiekkö piinallista", Ira kuiskasi niin kevyesti, että kesti hetken ennen kuin A tajusi tämän keskeyttäneen taas laulamisen. "Iha mielettömän piinallista."

He hoippuivat pitkin Iran kokolattiamattoa, ja Ira puristi toisella kädellään häntä itseään vasten ja toisella silitti hänen kosteaa ja likaista tukkaansa.

"Ku sä rimpuilet ja riuhdot etkä yhtää osaa lopettaa, et miksä et vaa voi antaa periks, just tolleen, just tolleen vajota ja tulla mun mukana..."

Iran kylmät sormet hipelöivät hänen kasvojaan, ja A:ta puistatti, ja kuitenkin hänen poskensa painui Iran kämmentä vasten, kallistui vastaanottamaan kosketuksen, niin kuin hän ei olisi muuta toivonutkaan kuin saada vaipua Iran syliin.

"Hiljaa, iha hiljaa, annat kaiken vaa huuhtoutuu..." Ira kuiski. "Sun itsekunnioituksen, sun kasvot... Sitä luulis et kasvojen menettäminen ois vaa joku kielikuva mut just niin se käy, ja ku sä lopulta katot itteäs peilist sust tuntuu ku sul ei ois kasvoja ollenkaan tai ku sun kasvot ois jonku toisen kasvot, joteski hirveet, joteski groteskit, etkä sä oo mikään, sä et oo kukaan ja sä tiiät et nii on parempi."

Sade ropisi ikkunaan, ja A kuuli sateen ja Iran hengityksen ja Eternal Flamen mielensä perukoilla. Tietenkin se oli ollut

piinallista, A sanoi, nähdä hänen loputon yrittämisensä, häntä oli ollut hirvittävä katsella, hänen luokkalaisiaan oli inhottanut ja Anna-Maijaa oli inhottanut. Inho ja kiihotus, niin lähellä toisiaan, A sanoi, ja hän tunsi Iran pienet rinnat rintaansa vasten, tunsi tämän askelten asettuvan omiensa lomaan.

"Virginia Woolfil oli semmone toistuva painajainen josse kattoo itteään peilist ja äkkii siihen ilmestyy jotku kamalat kasvot", Ira supatti hänen korvaansa. "Mä oon ain aatellu et ne on sen omat kasvot. Sen omat kamalat kasvot. Woolf kirjotti et se kärsi semmosest lamaannuttavast häpeäst joka kerta ku sen piti kattoo itteään peilist. Looking-glass shame, joteski kaikki kuulosta ain paremmalt englanniks, vähä niinku kaikki näyttää ain paremmalt kännis. Kännis mäki oon joskus kaunis. Niinku mä oisin joku oikee. Ku kait se kummiski menee vähä silleen et me nähään ittemme toisten ihmisten silmissä, niinku et se miten ne kattoo meitä muuttaa sitä miten me katotaan itteemme. Ja et se kokemus ittestä on jotain mikä synnytetään yhessä toisten ihmisten kaa niin et oikeesti ne toiset on koko aika meissä ja me ollaa niis toisis ja se et yleensä ois joku minä ja sinä on vaa semmone leikki jota me leikitään, vähä niinku jollai nukeil leikitään silleen et tää ois ny mää ja tää ois ny sää ja nyt nää mää ja sää menis niinku nukkuun... Semmosta nukkeleikkii jota voi iha yhtä hyvin kans lakata leikkimäst."

Ira hyväili A:n niskaa, tämän toinen käsi valahti vyötäröltä puristamaan A:n lantiota, ja A haistoi tämän kukkaisparfyymin ja sen alla aavistuksen jostain pilaantuneesta.

"Ja ku muut lakkaa leikkimäst se semmonen yhessä synnytetty kokemus jostain ehjästä minästä alkaa hajota, silleen et se än äs ulkopuolinen maailma lakkaa olemast ulkopuoline maailma ja se än äs sisänen maailma lakkaa olemast sisäne maailma vähä niinku joku skitsofreenikko kuvittelee et muut voi kuulla sen ajatukset tai

niinku joku lapsena hyväksikäytetty ei tunne sen kehoo sen omaks just niinku Woolfkaan ei tuntenu sen kehoo sen omaks tai niinku jotku aivovammapotilaat väittää et niiden käsi ei oo niiden käsi vaan tyyliin lääkärin käsi tai jonku random serkun. Et kyl ne näkee et se käsi on kiinni niiden olkapääs ja se olkapää on kiinni niiden torsos mut ei ne silti suostu myöntään et se käsi ois osa niitä ittee, joteski se niide oma itte on menny sillee rikki et se käsi ei enää kuulu niiden minään ja joskus semmone käsi saattaa olla paha, se saattaa vaiks lyödä sitä ihmistä tai kuristaa... Mä lyön itteeni tosi usein vaiks ei mul oo aivovammaa, mä..."

"Mä oon lukenu semmosesta", A sanoi, ja hänen äänensä kuulosti vieraalta kuin hän olisi kuullut itsensä puhuvan unissaan. "Semmonen 1900-luvun alun saksalaisneurologi Kurt Goldstein kirjotti sen naispotilaasta jonka vasen käsi yritti kuristaa sen naisen."

"Oijoi ku sä oot lukenu", Ira kuiskutti. "Mä oon lyöny itteeni ja kolhinu erilaisiin esineisiin ja neki kerrat ku mä oon itteni yrittäny tappaa nii..."

A puhui mekaanisesti, melkein henkeä vetämättä, lumoutuneena vieraasta äänestään, lumoutuneena Irasta, joka tanssitti häntä pientä kehää:

"Mä luin jossain vaiheessa aika paljon psykiatrian ja neurologian historiaa. Esim Carl von Linnésta on sellanen jännä tarina et monesti migreenikohtausten aikana se näki hallusinaation sen omasta kaksoisolennosta, kerran se..."

"...ei se ittensä tappamine oo koskaa tuntunu sillee niinku hirveeltä muutokselta et jos vaihtoehdot on olla niinku elävä-kuollu tai kuollukuollu nii..."

"...oli menos pitämään luentoa mut käänty viime hetkellä pois koska se näki toisen miehen seisomassa puhujankorokkeella kun ei se tajunnut et se toinen mies oli..."

"...paljo eroo. Look on the bright side is suicide niinku Kurt Cobain joskus sanos..."

"...sen migreenin aiheuttama..."

"...vitsivitsi."

"...kaksoisolentoharha."

Ira purskahti nauruun ja nipisti A:ta hellästi poskesta.

"Ai ku sä oot fiksu. Antasit jo olla ja lakkaisit olemast niin fiksu. Ei kukaan kaipaa sun fiksuutta ja kirjat on vaa paperii, ne hajoaa ja palaa ja vettyy olemattomiin... Meki hajotaan... hajotaan helpommi ku kirjat... Vaiks jos ny kirjoist puhutaan nii kyl mäki oon jotai lukenu. En mäkää iha sivistymätön oo mut sä ku oot tommone hurjan fiksu tyyppi nii annas ku mä annan sul lukuvinkin. Semmone ku Haunted self on aika hyvä. Niinku Riivattu itte. Siin on idean et joskus ku ihmisel tapahtuu jotai oikeen pahaa etenki jos on lapsi tai muuten tosi heikoil nii sen ihmisen minä saattaa pilkkoontuu silleen et sil tulee niinku semmonen apparently normal part joka näyttää aika normaalilt ja ainaski joteski osaa toimii täs maailmas ja sit semmone niinku emotional part joka ottaa kantaakseen kaiken sen mikä sil ihmisel on liikaa, niinku kaiken sen kauhun ja kivun ja avuttomuuden, kaikki tämmöset siis suljetaan siihen emotionaaliseen osaan et se ihminen vois ees joteski elää. Ja vaiks tää teoria on vähä karkee nii tavallaan tää myös kuulostaa must nii ihanalt, siis oikeesti mähä antasin mitä vaa jos mul ois joku semmonen normaalin olonen puoli, et hyvä, hyvä psykologit mut kertosko joku mist semmosen vois saada? Et oispa aika siistii olla iha silleen et mitäs täs, kaikki reilas. Vaiks toisaalt siin kirjas kans sanotaan et se pilkkoontuminen voi olla vähä huono juttu ku ilmesesti ne minän eri osat voi olla aika vihamielisii toisiaan kohtaan niinku silleen et jos se apparently normal part yhtäkkii vaan ilmestys mun ovel nii mähä vaa haluisin et se kuolee, vitun tyhmä huora,

mitä sekin siin seisoo ja teeskentelee normaalia."

Ira oli lakannut silittämästä, tämän ote oli luja, askel täsmällinen tanssin tahdissa.

"Ira..."

"Close your eyes, give me your hand, darling."

"Kuuntele. Mä en oo yhtään niinku sä."

"Do you feel my heart beating..."

"Meil saatto olla vähän samanlainen tilanne koulus mut ei se silti ollu samanlaista."

"Do you understand? Do you..."

"Sä olit jotenki... jotenki... heikko. Mä sentään yritin, mä..."

A tunsi sanojen juuttuvan kurkkuun.

"Miksä tulit?" Ira kysyi.

"Kai mä... halusin nähä sut?"

Ira huokaisi niin kuin kärsivällinen aikuinen opastamassa tylsämielistä lasta.

"Niinku semmost tulehtunut rupee tekee mieli vähä rapsuttaa vaiks tietää et se märkii vaa pahemmin. Sitäkö tää on? Sikskö sä oot tääl?"

"Ei ku..."

"Sä halusit repii auki, halusit nähä ku mätä oikeen purskahtaa."

"Ei!"

"Valehtelija. Sä oot valehtelija", Ira sanoi, ja A ravisti päätään, ravisti Iraa irti itsestään, mutta Ira piti kiinni, "Älä valehtele!" tämä hoki niin kuin olisi ollut syvästi pettynyt A:han, "Miksä aina valehtelet? Muistatsä?" Ira sanoi ja nauroi, ja A muisti. *Sä voit kirjottaa tommosii valheita sun päiväkirjaan*, Anna-Maija huusi hänelle luokassa, lause, joka kaikessa epäloogisuudessaan oli painunut täsmällisesti A:n mieleen, niin kuin asioilla oli taipumus painua hänen mieleensä silloin, kun sietokyvyn raja ylittyi. Siinä mielessä pahimmat muistot olivat yhtä luotettavia

kuin päiväkirjamerkinnät, A sanoi, elleivät luotettavampia, sillä jo syntyessään ne pakenivat taipumusta muuttua tarinoiksi, kiel täytyivät virtaviivaistumasta ja vajoamasta muun muistiaineksen mutaan, tallentuivat raakoina ja täsmällisinä aistihavaintoina, mielettöminä mutta immuuneina ajalle. Ira jatkoi laulamista, A hyräili mukana ja muisti Anna-Maijan kurottamassa luokan edessä kuin tämä olisi onnistunut kasvamaan entisestään kokoa, muisti jähmettymisen ja pelon, miten luokka tuskin hengitti, sillä pahinta seurasi aina uusi pahin, kuin loputon kertosäkeistö, joka korkeintaan moduloi itsensä uuteen sävellajiin, kaikki toistui, ei mikään kuvaus tehnyt sille oikeutta, A sanoi, ei tavoittanut kertauksen synnyttämää ahtautta, seitsemän vuoden vapaudenriisto, 190 päivää vuodessa, iässä, jossa kuukausikin on ikuisuus, ja kuinka kovasti hän olisi halunnut nousta ja juosta ulos luokkahuoneesta ja Kaarinasta, ja miten jälkeen päin hän vihasi itseään, kun ei juossut, kun hänkin oli vain yksi lapsista, kykenemätön murtamaan aikuisten loitsua, joka pakottaa liikkumattomaksi pulpettiin.

Se tapahtui syyskuussa 1996, kuudennen luokan alkupuolella, A sanoi. Edellisen viikon perjantai oli ollut kuun 13. Se oli helppo muistaa, sillä Anna-Maija oli antanut heille kotitehtäväksi kirjoittaa aineen aiheesta *perjantai 13. päivä*. Heidän pitäisi kuvata taikauskomuksia, erilaisia huonon onnen sattumuksia tai keksiä tarina. A kirjoitti omasta päivästään, vaikkei se ollut mitenkään erityinen päivä, pikemminkin täsmälleen samanlainen kuin kaikki muut. Ainoa poikkeus oli, että hän oli juuri täyttänyt 12 vuotta, hänellä oli koulussa mukana vanhemmilta lahjaksi saamansa numerologinen ennustuskirja, muodikasta New Agea, ja illalla Sara ja Salla olivat tulossa juhlimaan hänen luokseen. Heti aamulla Anna-Maija soimasi A:ta, Saraa ja Sallaa bussin myöhästymisestä. Liikuntatunnilla oli yleisurheilua,

ja kun tuli A:n vuoro työntää kuulaa, Anna-Maija kommentoi, ettei A:sta ollut kuulantyöntäjäksi ennen kuin hän oli ehtinyt edes yrittää, jolloin A pudotti tahallaan kuulan ja sai Anna-Maijan huolella mittaamaksi tulokseksi 43,5 senttimetriä tai vastaavaa, lukemasta ei voinut olla varma, A sanoi, sillä hän oli polttanut ainekirjoituksen saunan pesässä. Kuorotunti pidettiin oman luokan sijaan musiikkiluokassa, Anna-Maija ilmoitti siitä välitunnilla Terhille ja Emmi-Sofialle, jotka tiedottivat eteenpäin, ja tietenkin A, Sara ja Salla kuulivat asiasta viimeisinä, he kiirehtivät etsimään olkalaukkunsa ja kuorokansionsa ja säntäsivät kohti musiikkiluokkaa. Matkalla Sallan kansio putosi, metallikiinnikkeet napsahtivat auki ja liukkaisiin muovitaskuihin säilötyt nuotit lentelivät pitkin käytävän punaista linoleumilattiaa. A ja Sara pysähtyivät auttamaan, ja kun he saivat koottua nuotit ja pääsivät musiikkiluokkaan, Anna-Maija oli jo paikalla ja vihainen.

Sara selitti, että Sallan kuorokansio oli pudonnut. Anna-Maija sanoi, että sellaista sattuu mutta A:lla ei kyllä ollut mitään syytä myöhästyä, hän saisi *merkinnän listaan*. A kysyi, miksei hän olisi saanut auttaa Sallaa. Anna-Maija käski hänen olla hiljaa ja toisti hänen saavan *merkinnän*. Kuoroharjoitusten aikana Anna-Maija laulatti alttoja, ja sopraanot ja mezzosopraanot istuivat hiljaa, kun Venla kääntyi ja kuiskasi haluavansa lainata A:lta ennustuskirjan. A kaivoi sen laukustaan, ja Venla alkoi lukea, riskialtista toimintaa, jos istui eturivissä, A sanoi, ja tietenkin Anna-Maija kääntyi ja näki kirjan, takavarikoi sen Venlalta ja alkoi sättiä A:ta siitä, että hän oli jatkuvasti häiriöksi, hänellä oli huono asenne ja hän saisi jo päivän toisen *merkinnän*. *Mikä tää ees on?* Anna-Maija kysyi ja silmäili numerologiakirjaa niin kuin se olisi ollut jotain likaista, eikä suostunut antamaan sitä takaisin A:lle. Ei siinä ollut mitään järkeä, A sanoi, Venla

luki, ja häntä haukuttiin, mutta tunnelma kuorossa oli hyytynyt, siinä Anna-Maija oli taitava, saamaan heidät sekunnissa varuilleen ja vaikeiksi, ja myöhemmin A oli altis muodostamaan tilanteesta jossain määrin vainoharhaisen tulkinnan, jonka mukaan todellinen ongelma ei ollut se, että hän lainasi Venlalle kirjan vaan että kerrankin hänellä oli jotain, mitä Venla halusi lainata. Ei hän kuitenkaan sitä kirjoittanut kouluaineeseensa, A sanoi, kunhan kuvaili päivän tapahtumia tuttuun, kepeään sävyyn, ikään kuin kyseessä olisi ollut satunnainen epäonni eikä Anna-Maijan ohjailema kohtalo, Fortunan rengas eikä teilipyörä. Hän näki vaivaa täydentääkseen kokemuksiaan perjantai 13. päivää koskevilla uskomuksilla, siinä, ironista kyllä, Anna-Maijan halveksima numerologiakirja osoittautui erinomaiseksi lähdemateriaaliksi, ja ehkä vielä ironisempaa oli, että hän yritti, yritti kirjoittaa hyvän, hauskan ja tehtävänantoa toteuttavan aineen, vaikka silloin syksyllä 1996, neljäntenä musiikkiluokkavuotena hänelle olisi pitänyt olla täysin selvää, ettei yrittämisessä ollut järkeä. Se kai oli hänen ongelmansa, A sanoi, että hän yritti elää, sillä mitä muutakaan eläminen on kuin että jatkaa, vaikkei jaksa, halua ja kaikki tekee liian kipeää? Siltä se tuntui jo 12-vuotiaana, A sanoi, ja oli vaikea sanoa, miten hän oli ajatellut Anna-Maijan hänen aineeseensa reagoivan, elättelikö hän kenties matala-asteista toivoa siitä, että Anna-Maija näkisi tilanteen hänen perspektiivistään, poistaisi *merkinnät listasta* tai edes jättäisi hänet rauhaan? Tuskin hän enää haaveili sellaisesta vaan pyrki vain muistuttamaan Anna-Maijaa siitä, että hänkin oli elävä olento, ei ehkä *ihminen*, mutta kuitenkin joku, joka tunsi, ajatteli ja painoi mieleensä.

A sanoi muistavansa pienen, typerän ilonpilkahduksen, kun seuraavalla viikolla äidinkielentunnilla Anna-Maija ilmoitti yhden aineen erottuneen muiden joukosta, sillä ainoastaan siinä

oli käsitelty 13. perjantaihin liittyvää taikauskoa. Sen täytyi olla hänen aineensa, A ajatteli, sen täytyi. *Mutta*, Anna-Maija jatkoi, *koskaan mun opettajan uran aikana mä en oo lukenu mitään yhtä röyhkeää ja häijyä*. Se oli *ilkein aine ikinä. Haluutsä sanoo jotain ennen ku mä luen sen ääneen?* Anna-Maija kysyi A:lta, ja A aisti kohahduksen, kun hänen luokkalaisensa kääntyilivät vilkuilemaan, niiden jännityksen, niiden uteliaisuuden ja kiihkon, ja ennen kuin hän ehti vastata, Anna-Maija alkoi jo lukea. Se oli ainoa kerta, kun tämä luki hänen aineensa luokassa, A sanoi. Tämä artikuloi huolellisesti joka sanan, venytti, painotti, piti taukoja. Jo se oli omiaan aiheuttamaan tunteen todellisuuden vääristymisestä, hänen sanansa Anna-Maijan suussa, Anna-Maija lausumassa niitä sillä kalsealla äänellään, eikä A ihan oikeasti voinut käsittää, mitä *röyhkeää ja häijyä* hän oli kirjoittanut, ei vaikka Anna-Maija yritti toki saada kaiken kuulostamaan mahdollisimman *röyhkeältä ja häijyltä*. Hetken A epäili, oliko tullut vahingossa sanoneeksi jotain hirveää, mutta ei, aine oli sellainen kuin hän muisti. Jos se oli *röyhkeää ja häijyä*, niin sitten myös se, miten Anna-Maija oli kommentoinut hänen kuulantyöntämistään ja suuttunut hänelle kuorotunnilla, oli *röyhkeää ja häijyä*, A sanoi, kummallinen dissonanssi, sillä hänen luokkalaisensa olivat kyllä kuulleet, miten Anna-Maija puhui A:lle, ne tiesivät, ja silti Anna-Maija oli jotenkin uskottavampi kuin heidän aistinsa. *Sä saat päättää keskusteletsä täst mun kans tunnin jälkeen vai hoidetaanko me tää täs ja ny*, Anna-Maija sanoi. *Nyt*, vastasi A, sillä ajatus siitä, että hänen pitäisi jäädä Anna-Maijan kanssa kahden, oli liikaa. Ja silloin Anna-Maija alkoi huutaa, paitsi että huutaminen loi väärän mielikuvan kontrolloimattomasta raivosta, kun taas kaikki Anna-Maijassa oli täsmällistä ja kohdennettua, tämän valtava, kellertävän meikkivoidekerroksen peittämä naama, suuret kourat rutistamassa ruutupaperia, jolla

A erotti käsialansa, tämän kolkko ja kuuluva ääni kuin kaikkien syvien vesien lähteet olisivat purkautuneet ja taivaan sulkuportit auenneet.

Sä voit kirjottaa tommosii valheita sun päiväkirjaan mut sä et voi kirjottaa niit sun kouluaineeseen, Anna-Maija huusi, ja A:n kauhu ja häpeä sekoittuivat luokkalaisten kauhuun ja häpeään, sillä jos ne vielä Anna-Maijan lukiessa olivat hehkuneet tuttua yhteisöllistä mielihyvää, nyt ne pelkäsivät, pelkäsivät Anna-Maijaa, koska Anna-Maija oli pelottava, tämä viha pyyhkimässä luokkahuoneen läpi, huuhtomassa yksilörajat ja ajattelun, tämä ei säästäisi ketään, A sanoi, tai korkeintaan Terhin ja Emmi-Sofian. *Yritätsä oikeen tahallas loukata kirjottamalla tollasia valheita? Vastaa! Yritätsä?* Anna-Maijan sanat tunkeutumassa A:n mieleen, niin kuin vain kaikista typerimmät ja käsittämättömimmät sanat voivat tunkeutua, Anna-Maija tunkeutumassa A:n luokkalaisten mieliin, A tunsi, miten ne antoivat periksi ylivoiman edessä ja miten hän antoi. Eikä sillä ollut väliä, että kaikki tiesivät, tai että Anna-Maija tiesi, että kaikki tiesivät, kun Anna-Maija tunki sanoja heidän lihaansa, runnoi, pakotti, sanat kuin vesimassat täyttämässä heidän suunsa ja muut ruumiinaukkonsa. *Valehtelija*, Anna-Maija sanoi, ja A veti vettä henkeen. *Sul on iha hyvä mielikuvitus*, Anna-Maija sanoi, *mut sun täytyy tajuta et sen paikka ei oo täällä*. Anna-Maijan vihan ja halveksunnan vääntämät kasvot, *iha hyvä mielikuvitus*, koskaan toiste Anna-Maija ei sanoisi, että hän olisi hyvä missään, eikä A muistanut sanoiko hän jotain, kun Anna-Maija tivasi häneltä selitystä, muisti vain Anna-Maijan tunkemassa, *uskomattoman röyhkeää*, eikä siinä ollut mitään järkeä, miksi A olisi valehdellut päiväkirjalleen, ei missään ollut järkeä, hän oli *hullu* ja *valehteli*. A ei muistanut, miten kauan se kesti, ehkä vartin, ehkä puoli tuntia tai 40 päivää ja 40 yötä, samea pyörre, jonka reunalla Ira kieppui

vainajan vaaleana, Ira, joka niin ikään oli juuri täyttänyt 12 vuotta, ja kun Anna-Maija antoi heille luvan nousta ja lähteä välitunnille, A ei ollut päästä ylös pulpetistaan, vaikka mitään muuta hän ei halunnut kuin päästä ylös pulpetistaan, eikä hän ikinä pääsisi. *Sä olit ihan kuset housuis*, Monika sanoi ohi mennessään ja nauroi, yksi räikeän irrallinen yksityiskohta muiden räikeän irrallisten yksityiskohtien joukossa, ja A oli tukehtumaisillaan eikä voinut sanoa takaisin, hän vihasi Monikaa, vihasi niin että olisi halunnut tappaa, joskin myöhemmin ymmärsi, että iva saattoi olla Monikan yritystä kerätä itsensä takaisin jonkinlaiseksi yksilönkaltaiseksi.

Koulun jälkeen A repi aineen ja poltti palaset saunanpesässä ja huolehti, ettei jättänyt yhtäkään hiiltynyttä suikaletta todisteeksi. Paperi on haurasta, A sanoi, juuri niin kuin Ira oli sanonut, ja siksi A ei muistanut, mitä Anna-Maija oli aineeseen kirjoittanut, hänen mielikuvassaan kommentin sävy ei vastannut luokkahuoneessa ilmennyttä aggressiota vaan oli sovitettu sellaiseksi, että A:n vanhemmille syntyisi vaikutelma siitä, että A oli ylittänyt hyvän käytöksen rajat ja vääristellyt totuutta, ja että Anna-Maija oli loukkaantunut mutta armollinen. Aineet olisi pitänyt luetuttaa vanhemmilla ja tuoda takaisin allekirjoitusten kera, A sanoi, mutta hänellä ei ollut pienintäkään aikomusta palata siihen häpeään ja kauhuun, hän halusi sen vain pois itsestään ja häntä pelotti, että Anna-Maija alkaisi penätä häneltä allekirjoitusta, mutta ei tämä alkanut, ehkä Anna-Maija oli helpottunut, kun A ei sotkenut vanhempiaan asiaan, tai sitten tämä unohti, tosiasiassa Anna-Maija unohteli kaikenlaista, A sanoi, esineitä, oppitunteja, tupakkansa tullissa Emmi-Sofian kannettavaksi ja sen, mitä muutama päivä takaperin oli tapahtunut. Kahdesti tämä vaati heitä pitämään vapaa-aiheiset esitelmät koulussa, ohjeisti, jakoi aikoja, ja kuitenkin ainoa, joka

koskaan piti esitelmän oli A, kirjastossa suoritetut tutkimukset ja jännitys hänen puhuessaan luokkahuoneen edessä, ja myöhemmin häntä vaivasi, oliko hän ymmärtänyt jotain väärin, vaikka kaipa Anna-Maija unohti. Unohti patistella muita esitelmän pitoon, unohti kommentoida mitenkään A:n esitelmää, unohti hänen piirustuksensa ruttaantumaan käsilaukkunsa pohjalle, mutta vahtasi kyllä hanakasti hänen *unohduksiaan*, ja sai A:n itsekin uskomaan, että hän oli aivan poikkeuksellisen *unohtelevainen*, voi kunpa olisi ollutkin, A sanoi, kunpa hän olisi ollut sellainen vihoviimeinen *unohtelija*, jollainen Anna-Maija antoi hänen ymmärtää olevan. Mutta vaikka A ei kirjoittanut päiväkirjaa kuudennen luokan aikana – kymmenen kuukautta kuin olisi lähtenyt kotoa ja jättänyt hanan vuotamaan, kuten Virginia Woolf kommentoi päiväkirjamerkintöjensä väliin syntynyttä aukkoa – hänen muistinsa oli valitettavan hyvä, täynnä tilanteita, joissa Sara ja Salla nolasivat häntä, Terhi, Emmi-Sofia ja ne haukkuivat, J-alkuiset hyökkäilivät ja Anna-Maija vaani ja ahdisteli. *Taas se tietää.* Jopa hänen Teinari-merkkinen kalenterinsa lukuvuodelta 1996–1997 oli lähes tyhjä, ei lukujärjestyksiä tai mainintoja pianotunneista tai muista menoista, sellaiset jäivät hänen päähänsä ilmankin, eikä hän tajunnut, miksi ihmisillä oli niin kova tarve kirjata ylös tulevia tekemisiään. Vain muutama, satunnainen takasivulle raapustettu urheilusuoritus: *Pituushyppy 3.75 m. Juoksu 60 m, 9.04 sekuntia. Uinti 25 m, 18.91 s.* Kuudennen luokan kevätlukukauden ensimmäisenä päivänä kaksi sanaa: *Kidutus alkaa.* Kahdeksan vuorokautta myöhemmin pidempi, alleviivattu merkintä: *Anna-Maija on paska. Se oli kertonut eilen koko luokal et olisin saanut muka kolme unohdusta. Mä en kestä sitä.*

Menisi vuosia ennen kuin A jälleen koettaisi kertoa ala-asteen kokemuksistaan. Vasta 20-vuotiaana, ennen luokka-

kokousta hän kokoaisi muistojaan kirjeeseen, turhaan, A sanoi, eikä hän käsittänyt, miksi Ira kuvitteli, että tämän romaaniviritelmä saisi osakseen parempaa kohtelua. Iran *lapsikirja* kuin hänen luokkakokouskirjeensä tai 13. päivä perjantai -aineensa, A sanoi, Woolfin lukijana Iran olisi pitänyt tietää, sillä vaikka Woolf kertoikin päiväkirjoissaan, kirjeissään, esseissään ja julkisissa puheissaan toistuvasti siitä, miten tämän ollessa lapsi aikuiset velipuolet olivat käyttäneet tätä seksuaalisesti hyväksi, lukuisat elämäkerturit ja tutkijat antoivat ymmärtää hyväksikäyttökertomusten olevan *yliherkän luonteen* ja *mielikuvituksen* tuotetta, että 28-vuotiaan George-veljen oli täytynyt olla 13-vuotiaasta Virginiasta *vastustamaton* ja *komea*, että Woolf *halusi ja piti* siitä, ja epäilemättä tämä oli taipuvainen *liioittelemaan ja koristelemaan* todellisia tapahtumia ja vain käytti seksuaalista väkivaltaa tekosyynä *pelottavan ailahtelevaiselle ja hauraalle mentaaliselle tilalleen*. Monesti ne ilmaisivat mielipiteensä siitä, että kirjailijatar oli elänyt vähän turhankin *helppoa* ja *suojattua* elämää, oli syntyjään *sairaalloinen*, jolloin hyväksikäyttömuistot johtuivat tämän *hulluudesta*, eikä suinkaan toisin päin. Niin väkivallan vaikutukset käännettiin todisteeksi uhria vastaan, A sanoi, Woolfista tehtiin *hullu*, joka *kuvittelee* kaltoinkohtelunsa. *Mielisairauden oireiksi*, sellaisiksi tämän sanat muuttuivat, ikään kuin kirjallisuusinstituutio olisi ollut koulu ja elämäkerturit koulukuraattoreita, A sanoi. Eikä Ira varmasti ollut tullut ajatelleeksi, että vaikka tämä onnistuisikin kirjoittamaan romaaninsa lapsista, ei kukaan välttämättä lukisi sitä. Tai lukisi, muttei kuvauksena siitä, mitä heille oli tapahtunut, vaan siitä millaisia he olivat, *ärsyttäviä* ja *outoja, rumia hippejä* ja *hulluja*.

Woolfin proosassa toistuvat vesikuvasto ja hukkumisvertaukset, etenkin kun tämä kirjoitti lapsuudesta, ja toki tämä lopulta, tunnettua kyllä, hukuttautui. Hukuttautui jokeen vält-

tyäkseen hukkumasta toisella, kauhistuttavammalla tavalla, A sanoi. Ei auttanut, että harrasti kilpauintia, ainoa tapa vastustaa vesimassoja oli pyrkiä mahdollisimman etäälle itsestään, antaa hanan tulvia ruskeaa, haisevaa lietettä, ja tietysti kaikista etäimpänä sijaitsi kuolema. Ja vaikka sydän löi ja keuhkot haukkoivat happea, jotenkin se kävi yhä vaikeammaksi. Iltaisin A lojui unettomana sängyssään ja kuvitteli tulevaa Hiidenmaan leirikouluviikkoa, miten hän ikävöisi kotia ja miten hänen olisi ponnisteltava, jotteivat ne aavistaisi hänen ikäväänsä ja yrittäisi jotenkin tarttua… Sellaisina hetkinä hän muisti kuvat, joihin oli törmännyt kuuluisia arkeologisia löytöjä esittelevässä kirjassa, Pohjois-Eurooppalaisista soista nostetut ikivanhat ihmisruumiit, auki viilletyn kurkun ammotus, yhteen sidotut jäsenet tai 2000 vuotta sitten kiristetty köysi kaulan ympärillä. Jotkin tutut ruumiiden happamassa suovedessä ihmeellisen hyvin säilyneillä kasvoilla, ja A kääntyili kykenemättömänä nukahtamaan ja ajatteli kummallisia, upottavia maastoja, jotka aukenevat ulkopuolelle joutuneille, *heille*, jotka on sysätty pois *meidän* piiristä, merkitty saastaksi tai valittu uhrattavaksi jumalille, ja millä noista ulossuljetuista oli täytynyt tuntua, kun niiden tuomio oli julistettu ja entiset toverit lakkasivat katsomasta niitä kuin ihmistä, äkkiä sitä oli yksin, poissa elävien piiristä, sosiaalinen kuolema, jonka veitsi, köysi tai suovesi vain viimeisteli.

Aamuisin ennen kouluun lähtöä hän kuunteli David Bowieta. *And I'm floating in a most peculiar way*, Bowie lauloi, ja A lipui läpi kylmän, elämälle vieraan avaruuden. Sieltä kaukaisuudesta hän katseli itseään astelemassa bussipysäkille, seisomassa, odottamassa, nousemassa bussiin ja horjumassa sen käytävällä yläastelaisten poikien tuuppiessa häntä, katseli itseään istumassa pulpetissa Iran vieressä, ottamassa vastaan Anna-Maijan valitukset, istumassa yksin ruokalassa, *hiljaisen viikon*

hiljaisuus raskaana yllään. *Space Odditysta* muodostui jonkinlainen kuudennen luokan taustamusiikki siinä määrin, että kun heidän luokkansa järjesti diskon kerätäkseen rahaa Hiidenmaan leirikouluun, A otti mukaansa Bowien levyn, vaikka tietenkään se ei ollut oikeanlaista musiikkia, A sanoi, tietenkään sellaista ei soitettu koulujen diskoissa vuonna 1996. Hänellä oli mielikuva, *valheellinen* tai tosi, jossa vaimea, vieraantunut kitarakomppi täyttää pimeän ja värivalojen pilkkoman liikuntasalin, ala-asteláiset, jotka vielä hetki sitten ovat tanssineet, jäävät aloilleen tai alkavat virrata salin laitamille, komppi jatkuu, A:n ja cd-soittimen vieressä Sara liikahtelee levottomasti, A:kin toivoo, että jotain tapahtuisi, että melodia alkaisi jo kuljettaa, mutta sen sijaan kuuluu vain tuttu, monotoninen kutsu, *Ground Control to Major Tom, Ground Control to Major Tom*, eikä kukaan vastaa, ei edes kerran, sillä Sara painaa stop-nappia ja A:ta nolottaa, että hän on tuonut diskoon niin vääränlaista musiikkia, että on itsekin niin vääränlainen, ja salin syrjäisimmässä nurkassa, takaseinän puolapuiden vieressä Ira heijaa silmät kiinni, katkenneen musiikin tahtiin tai muuten vaan, ja sitten A on jo toisaalla, ja aluksen kommunikaatiojärjestelmästä kuuluu käsittämätön rätinä.

Oli kylmä, A sanoi, oli hirveän kylmä. Kylmä, kun hän painoi vartaloaan Iran viileää vartaloa vasten ja kylmä silloin välitunneilla, kun hän painoi selkänsä koulun tiiliseinään ja katseli, miten muut olivat kerääntyneet pieniin porukoihin, niiden suut liikkuivat, kun ne huusivat, nauroivat ja purkivat tunnilla kasaantunutta energiaa. Kylmä, kun hän yhä painostavammaksi käyvässä Hiidenmaan leirikoulun odotuksessa kiersi ilta toisensa perään ovelta ovelle myymässä rumia, kartionmallisia kynttilöitä, Lotan vanhempien pellolta koottuja kauralyhteitä tai *Hyvät tavat kaunistavat* -kampanjan orvokkipinssejä, joiden

tarkoitus oli kai muistuttaa heitä käytöstavoista – tytöt niiaa ja pojat kumartaa, opettajia tervehditään seisaaltaan, käsi ojossa, *Heil Anna-Maija, Heil vastapäisen luokan sekakäyttäjäopettaja*, ruokalassa ei puhuta eikä käytävillä juosta, *pipot ja lippikset*, ja jos joskus erehtyy lausumaan kirosanan tai käyttämään opettajille varattua pääovea, orvokkipinssin neula tulee tunkea syvälle rintaan, aina sydämeen saakka, jotain sen suuntaista Anna-Maijan puheiden perusteella saattoi ymmärtää, ja A tunsi piikin joka kerta, kun tervehti nätisti hymyillen oven avannutta aikuista ja selitti myyvänsä *Hyvät tavat kaunistavat* -pinssejä, sillä olihan selvää, että kyse oli hänen tavoistaan eikä niiden, A sanoi, ja jos se olisi ollut toisinpäin, eivät ne olisi ostaneet häneltä yhtään pinssiä.

Hän ei halunnut leirikouluun. Hän ei halunnut soitella ovikelloja, mutta hän oli *lapsi*, hänen haluamisillaan ei ollut väliä, ja niin hän lähti aina uudelle kierrokselle, vaikka jokainen ansaittu markka kiristi köyttä hänen kaulansa ympärillä. A sanoi muistavansa järkytyksen, kun Monika ja Venla varastivat rahaa leirikoulukassasta, mutta Anna-Maijaa rahan katoaminen ei liikuttanut, joten asiaa ei selvitetty, kai tätä liikutti vain leirikoulun kuoro-ohjelma ja se ettei A piirtänyt tunnilla. Ainakin tämä tuntui vartioivan hänen jokaista liikettään ja peruvan yhtenään oppitunteja lauluharjoitusten tieltä. *Sinisiä punasia ruusunkukkia*, he loilottivat, ja Anna-Maija oli vihainen, kun he eivät vieläkään oppineet mutkikasta sovitusta. *Minun kultani kaunis on*, he hoilasivat, *Poijat, poijat, Tula tuulan tuli tuli tei*. Sitkeä ja ylimittainen rykelmä kansanlauluja ja kitisevä, pitkäveteinen orkesteriosuus. Joku olisi voinut ihmetellä, A sanoi, miksi heidän piti laulaa niin monta laulua ja soittaa niin monta perinnekappaletta, jos aika ei riittänyt sen kaiken harjoittelemiseen, mutta kukaan ei ihmetellyt, sillä Anna-Maija oli kuorojohtaja ja

hallinnoi aikaa keinahtelevin ranneliikkein, *yks kaks kol, yks kaks kol...* Ja A sanoi muistavansa koleuden, kun hän alkuvuodesta 1997 tajusi, ettei Sara ollut kutsunut häntä 13-vuotissyntymäpäivilleen, vaikka hän oli ollut Saran syntymäpäiväjuhlilla siitä lähtien, kun tämä oli täyttänyt seitsemän vuotta. Tämä ja Salla olivat kyllä ottaneet hänet mukaan suunnittelemaan *synttäribileiden* tarjoilua, musiikkia, eroottissävytteisiä leikkejä ja sitä, mistä saataisiin alkoholia, ja kotona A oli penkonut vaatekaappiaan etsiessään sopivia *bilevaatteita*. Olihan kyseessä tärkeä tilaisuus, hänen ensimmäiset *bileensä* ja Saran virallinen siirtymä *teini-ikään*, paikalle tulisivat kaikki, ei tietenkään joku Ira tai Silja, mutta kylläkin Bettina, Marika ja Minttu, koko Anna-Maijan lähipiiri plus Joona, Sami, Mikko ja naapuriluokan J-alkuiset. Jussikin olisi siellä, A sanoi, ja vaikkei hän enää odottanut näkevänsä Jussia niin kylläkin, että Jussi näkisi hänet, näkisi että hänet oli kutsuttu, että hänkin oli sellainen, joka kävi *bileissä*, ja ettei häntä kiinnostanut Jussi tippaakaan. Kunnes sitten *bileiden* perjantaina Sara ja Salla vaihtoivat aamulla bussissa paikkaa A:sta kauemmas, piilottelivat välitunnilla ja menivät ruokalassa pöytään, jossa hänelle ei ollut tilaa, ja heti koulun jälkeen ne painelivat sanaakaan sanomatta Monikan kanssa Kaarinan keskustaan, ostamaan *lonkkua*, A kuulisi myöhemmin.

Silloin, A sanoi, hänen oli pakko myöntää itselleen, ettei häntä ollut kutsuttu, oli hän sen tavallaan käsittänyt jo aikaisemmin muttei ollut halunnut uskoa. Hän seisoi Iran kanssa bussipysäkillä ja aisti Iran vilkuilevan häntä, loputon minuutti ennen bussin saapumista, kun hän oli äärimmäisen tietoinen itsestään ja Irasta, sillä jos hän oli täysin rehellinen, A sanoi, ei häntä Irassa kammottanut tämän kukkapaidat tai punastelu Anna-Maijan edessä, häntä kammotti Irasta löyhkäävä kuolema, esiteinideodorantinkin alta erottuva soiden ja syvällä soiden

sydämessä lojuvien kalmojen katku, juuri sitä hän ei halunnut itseensä, A sanoi, ja juuri sitä ne yrittivät häneen pakottaa. *Ethän sä ees tykkää tanssimisesta*, Sara sanoi seuraavana maanantaina bussissa, eikä A sanonut mitään, ei hän voinut sanoa, vaikka ei se edes ollut totta, kyllä hän *tykkäsi tanssimisesta*. Koko viikko koulussa pelkkää Saran *bileiden* jälkipuintia, miten joku J-alkuisista oli oksentanut olohuoneen matolle, joku toinen oli yrittänyt sytyttää talon tuleen, ja mitä kaikkea seksuaalisesti kiihdyttävää *bileissä* oli tapahtunut, suudelmia, ahdistelua, särkyneitä sydämiä ja seksin suuntaista kopelointia Saran vanhempien sängyllä, ja tietysti jotain arvokasta oli mennyt rikki, muuta niillä ei ollut kuin amerikkalaisista nuortensarjoista tutut kliseet, A sanoi, mutta olisi hän silti halunnut olla mukana, olisi halunnut yli kaiken, edes kerran, melkein mitä vain, kunhan ei olisi aina ollut niin yksin. Pitkään hän oli jaksanut ajatella, että se miten ne häntä kohtelivat, oli epäoikeudenmukaista ja väärin, oli jaksanut sinnitellä ja takertua epäoikeudenmukaisuudenkokemukseensa, mutta toisaalta jos häneen kohdistuva vääryys ei ollut kenestäkään mitään, miksi se olisi ollut hänestäkään mitään? Ei hän ollut mikään, ei minkään arvoinen. Eikä A yllättynyt, kun eräänä päivänä vastapäisen luokan sekakäyttäjäopettaja ilmestyi heidän luokkaansa meluisana ja riehakkaana valitkoimaan heitä näytelmäänsä kuin kirsikoita Anna-Maijan koristelemasta kakusta, ja luonnollisesti tämä ei vilkaissutkaan häntä tai Iraa. Tämä halusi päärooleihin Terhin, Emmi-Sofian, Eveliinan ja Lotan, sivuosiin Monikan ja Venlan ja pikkurooleihin Saran ja Sallan, ikään kuin hierarkiat olisi merkitty heidän otsiinsa ja olihan ne. *Ei kai se ny sua ois voinu ottaa*, Sara kommentoi heidän kävellessään koulun jälkeen Kaarinan kirkolle kuorokonserttiin, vaikka ei A ollut edes ajatellut, että olisi voinut. *Ethän sä ees osaa huutaa*, Salla sanoi. *Huuda ny jos sä muka*

osaat, Sara sanoi. *Joo huuda*, sanoi Salla. *En mä huuda keskel katuu*, A sanoi, ja ajatteli miten kovasti hän olisi halunnut näytelmään ja miten hänen oli täysin mahdotonta päästä siihen. *Just siks se ei sua ottais*, Sara sanoi. *Just siks*, Salla sanoi, *ku sä oot tommone vitun pelkuri.*

Vastapäisen luokan sekakäyttäjäopettajan näytelmän ensi-ilta pidettiin koulun auditoriossa, ja kieltämättä teos sisälsi runsaasti huutamista: Lotta parkui ahdistustaan raskaat meikit poskille valuen, Terhi ulvoi, miten ei kestänyt *tätä yksinäisyyttä*, Emmi-Sofia yliannosti epätoivoisena pillereitä ja Eveliina viilteli itseään pilailupuotiveitsellä. Sara ja Salla lipuivat kalvaina kohtalottarina auditorion rappusia savuttavat soihdut käsissään, ja Venla ja Monika karjuivat ja iskivät käsiään rintaan, paitsi että kesken dramaattisimman kohtauksen joku yleisön J-alkuisista huusi, että Monika on seksikäs, ja Monika unohti roolinsa, näytti keskisormea ja alkoi kikattaa. A sanoi, että esityksen jälkeen hän asteli luokkaan ja istuutui ruskean Hellas-pianon taakse lattialle, yksi niistä harvoista paikoista, joissa saattoi ainakin hetken olla piilossa. Hänellä oli inhottava, epämääräisesti loukattu olo. Hän tuijotti pianon kylkeä ja yritti lipua pois itsestään, pois näytelmästä ja sen aiheuttamasta tunteesta. Hän kuuli askeleet, ajatteli että hänen pitäisi nousta, mutta se olikin vain Ira, joka unissakävelijän varmuudella tyrkkäsi pianotuolin syrjään ja rojahti A:n viereen lattialle. *Mitäs tykkäsit?* A kysyi muttei varsinaisesti odottanut vastausta. Hänen yllätykseksen Ira käänsi hailakan, siniharmaan katseensa häneen. *Ihana*, tämä sanoi. *Ai sä siis pidit siit*, A sanoi ja potkaisi pianon pedaalia niin että kolahti. Ira tuijotti silmiään räpäyttämättä, alkoi sitten rullata trikoopuseronsa hihaa ja paljasti käsivartensa sisäpinnan A:n nähtäväksi. Siinä oli siisti rivi valkoisia, vaaleanpunaisia ja tuoreempia lihanpunaisia arpia. *Yäk*, A sanoi. Ira piteli kättä

ojossa kuin anoen. A katsoi muualle. *Mä voin myös sua*, Ira sanoi, eikä A ollut varma, kuuliko hän oikein, Ira puhui mumisten, melkein liikuttamatta suutaan, mutta siinä tämä kyyhötti hänen vieressään Hellas-pianon katveessa, ja kun A ei sanonut mitään, tämä lopulta veti hihansa alas ja käänsi katseensa.

A sanoi, että niihin aikoihin hän alkoi haaveilla kärsimyksestä. Niin kuin ihminen, joka nipistää itseään varmistaakseen olevansa hereillä, hänkin toivoi, että kipu osoittaisi hänen kokemuksensa todelliseksi. Vuosikaudet hän kadehtisi ihmisiä, joille oli sattunut kamalia asioita, luonnonkatastrofien ja poliittisen historian konfliktien uhreja, Jackie Kennedyä veritahraisessa jakussaan, kun taas sitä, mitä hänelle tapahtui, ei mainittu psykiatrisen kirjallisuuden posttraumaattisen stressin kuvauksissa tai lapsuusiän vastoinkäymisiä käsittelevissä tutkimuksissa, se ei täyttänyt henkilökohtaisen tragedian kriteereitä eikä se ollut kenenkään mielestä yhteiskunnallinen ongelma. Ja tietysti hän häpesi kateuttaan, A sanoi, ja silti kateus ja häpeä kietoutuisivat tukahduttavina hänen kurkkunsa ympärille, hän muistaisi Terhin, Emmi-Sofian ja ne parkumassa auditorion kohdevaloista hohtavalla lavalla. Kuin irvikuva esityksistä, joissa köyhät, kaltoinkohdellut *hysteerikot* pistettiin vääntelehtimään tuskissaan. *Naisten vivisektioksi*, sellaiseksi varhaiset naisasianaiset *hysteerikkojen* kohtelua luonnehtivat, A sanoi. *Hänen mielessään ei kertaakaan käy että heillä voisi olla tunteita*, kirjoitti matemaatikko Sofia Kovalevskaja Charcot'n suhtautumisesta Salpêtrièren naisiin, eikä kenelläkään käynyt mielessä, että hänellä ja Iralla olisi voinut olla tunteita, ja kun kukaan ei ajatellut, että heillä olisi voinut olla tunteita, sitä lopulta lakkasi itsekin uskomasta tunteisiinsa. Tunteiden kolonisaatio, A sanoi. Miten valtaapitävät aina halukkaasti omivat inhimillisiksi katsotut tunteet, kun taas alistetuille ryhmille jätetään vain vauhko reagointi ja tylsä-

mielinen puutumus. Ensin ne olivat sulkeneet hänet ystävyyden ja seksuaalisromanttisten tunteiden ulkopuolelle, kuraattorin suosituksella ne olivat päättäneet hänen olevan liian *lapsellinen* sellaisiin. Sitten ne kaappasivat myös yksinäisyyden, ahdistuksen ja vihan, tekivät niistä yksityisomaisuuttaan. Viikkoja näytelmän jälkeen vastapäisen luokan sekakäyttäjäopettaja mesosi koulun käytävillä kaikille, jotka suostuivat kuuntelemaan, pääroolityttöjensä yksinäisyydestä ja ahdistuksesta, ja luokassa Anna-Maija oli myrtynyt ja huolissaan niiden *pahasta olosta*. Kun taas hänen tai Iran *olo* tuskin kiinnosti ketään, A sanoi. Heidän sisäistä maailmaansa ei kukaan halunnut dramatisoida, eivätkä luokkalaiset säntäilleet lohduttamaan heitä hädän hetkellä. Tuskinpa ne siinä vaiheessa musiikkiluokkaa uskoivat heidän tuntevan edes fyysistä kipua, niin kuin Charcot'n *hysteerikkojen* ei uskottu tuntevan kohtaustensa aikana kipua, vaikka nämä olisivat miten itkeneet ja tärisseet tai tuijottaneet lamaantuneina. Niin kuin orjien tai eläinten ei uskottu tuntevan kipua, silloin kun se sopi omistajain intressiin. Niin kuin autojen ja julkisten hiilivoimaloiden keksimisen aikoihin keksittiin myös, etteivät pienet lapset ja vauvat tuntisi kipua. Tosiaan vielä hänen syntyessään 1980-luvulla suuretkin leikkaukset suoritettiin vauvoille ja taaperoille ilman minkäänlaista nukutusta tai puudutusta, A sanoi. Elävältä leikellyt lapset, A sanoi, kertoivat jotain ajasta, jolloin ehkä äänekkäämmin kuin koskaan ihmiskunnan historiassa mölistiin *lasten oikeuksia* ja *lasten etua*, lihasrelaksanteilla paikoilleen jähmetetyt vauvat, joiden kehoille suoritettiin uskomattoman tuskallisia ja kajoavia toimenpiteitä niiden *omaksi parhaaksi*. Juuri niin paljon aikuiset välittivät lapsista, A sanoi. Kun taas oikea kärsimys oli varattu aikuisille, tai ainakin niille aikuisista, joita ei pidetty *lapsellisina*.

"Vähä outo olo..." A sanoi ja puristi tukea Irasta. Hänen

askeleensa olivat jo jonkin aikaa tuntuneet huterilta, päässä humisi ja oli vaikea sanoa, johtuiko näkökentän huojuminen tanssin yksitotisesta keinunnasta vai siitä, että lattia oli pettämässä hänen jalkojensa alta.

"Close your eyes, give me your hand, darling..."

"Huippaa", A sanoi. Hänen vatsassaan velloi ja kädet pyrkivät tekemään pientä puristavaa liikettä, ikään kuin vieras voima hänen sisällään testailisi, mikä kehon osa pettäisi ensimmäisenä.

"Do you feel my heart beating..." Ira lauloi, ja A tunsi sydämensä ilkeät, epäsäännölliset hypähdykset.

"Mul on huono olo!"

Ira vetäytyi sen verran etäämmälle, että saattoi katsoa A:ta silmiin, ja A:n ruumiin läpi kulki viileitä väreitä, Iran pupillien musta oli nielaissut iiristen siniharmaan, ja hetken A mietti, aikoiko tämä suudella.

"Sattuuks johonki?" tämä kysyi.

"Mä... mä en tiedä..."

"Kai sä ny tiiät sattuuks vai ei", Ira sanoi mutta pehmeästi kuin keimaillen. Kynttilöiden liekit lepattivat tämän silmäterissä, ja A:n mielessä kävi, miten *hysteerikot* saattoivat romahtaa epileptisiin kohtauksiin tai kärsiä halvauksista, vaikka ei niillä ollut sen paremmin epilepsiaa kuin aivovauriota, eikä hän halunnut romahtaa, ei sillä lailla Iran käsivarsille.

"En mä ku..." A mutisi ja tunsi raajojensa olevan tahdottomat kuin ne olisivat kuuluneet jollekin toiselle, "jotenki must ei tunnu miltään... mut varmaan mikä tahansa tuska olis parempi kun tää..."

"I hate myself and want to die", Ira sanoi ja hymyili. "Sanoi sit vaa suoraan niinku Kurt Cobainki sanos ku silt joku toimittajan tomppeli vointia kyseli. Sehän siin o jännää et sen kerran ku on täysin rehellinen ja ilma mitään ironiaa nii kukaan ei usko.

Vähä niinku yks ratkasukeskeinen terapeutti ei millään meinannu uskoo ku mä sanoin et koulu oli musta paha paikka. Et tietty se tajus et jotku yksittäiset oppilaat saatto olla mul ilkeit mut ei et koulu vois olla paha. Se jankkas ja jankkas et kyl koulu on lasten parhaaks ja iha takuulla opet oli mun puolella ja varmaan mul on koulust jotai hyviki muistoi. Ja mä siihen et joo, tietty on, ja samal mä yritän epätoivosesti miettii et mitä se hyvä vois niinku olla. Tyyliin oisko se vaiks ollu joku semmone kerta ku meil oli koulus jäätelöö? Et onhan siäl ollu varmaan monii tommosii pienii onnenhetkii ja kai mä oon sit iha sairaan hullu ku en mä niit muista vaa muistan vaa sen kaameuden... Mut ku oikeesti mul tulee jäätelöstki maha kipeeks ku en mä oikeen kestä maitotuotteita."

A:n suusta pääsi tahaton voihkaisu, kun kipu repi hänen sisuksiaan. Kurt Cobainkin kärsi vatsakivuista, A sanoi, ja toimittajat tenttasivat Cobainilta tämän terveydentilasta ivallisesti, vihjaillen, että vaiva oli kuvitteellinen, pelkkää huomionhakuista *hysteriaa*.

"Mahaa sattuu", hän sanoi.

"Takuulla", Ira sanoi. "Mut ei se niitä kiinnosta. Päästä irti. Anna anteeks. Silleen ne ain sanoo. Tai yritä kuvitella semmonen positiivisempi versio niist sun muistoist, semmone mis sä et oo avuton vaa pystytki pitään puoles ja kaikki menee hyvin. Silleen mul yks kognitiivinen psykoterapeutti kerra ehotti. Et me yritettäs niinku yhteisvoimin muuttaa näit mun muistoi kivemmiks silleen et sit must ei enää tuntus nii pahalt. Ja mä sil yritin sanoo et mä olin kyl aatellu et jos ees kerran joku vaa kuuntelis mua ja uskois. Et en mä tiiä miten mä voisin kuvitella pitäväni paremmin puolii ku niit oli nii monta yhtä vastaan. Mut se terapeutti siihen et ei oo hyvä velloo. Ja yks semmone psykologi käski mua kirjottaa kirjeen mis mä kertosin kaiken ku

kiukuttaa ja sit polttasin sen kirjeen koska oikeesti semmosii
kirjeit ei saa koskaan lähettää. Ei omaa vihaa saa kaataa muiden
niskaan, niin ne ain sanoo ja eiköhä ne tiiä, ne on kummiski
mielenterveysalan ammattilaisii eikä sunkaan ois sitä kirjettä
sinne luokkikseen pitäny lähettää, ei kukaan kaipaa sun kirjettä
niinku kukaan ei kaipaa sun kouluainetta tai päiväkirjoja tai
muistoja, ja hyväähä ne varmaa tarkottaa, ne asiantuntijat, mut
samal sitä miettii et just tommosii neuvoi joku tyyliin Emmi-
Sofia vois antaa. Ku onha se niinki et jos kaikki joit kaltoinkoh-
dellaan polttaa kirjeensä ja pääse yli ja antaa anteeks ja unohtaa
nii muil on sit helpompaa ku mitään ei tarvii muuttaa eikä
mistään tarvii kantaa vastuuta. Onks sun vaikeet hengittää?" Ira
kysyi, ja heti, kun A ajatteli asiaa, tuntui todella siltä, ettei hän
saanut happea.

Ehkä se johtui kynttilöistä, A sanoi. Ne savuttivat, ja Iran
huoneen ilma oli paksua ja tunkkaista ikään kuin kaikki se, mistä
he eivät puhuneet, kaikki se, mistä ei voinut tai saanut puhua,
olisi palanut hiukkasiksi ilmaan, hiilidioksidiksi ja rikinkatkuksi.

"Ei se mitään", Ira sanoi, "niin munki. Suo jokaselle henkilö-
hahmolle yks onnenhetki, hopeereunukset, tunnelin päähän
valoo ja nii ees päin. Silleen jollai kirjotuskursseil opetetaan
kirjottaan ja ku mun kustis luki mun käsiksen se sano et joteski
on vähä mustavalkosta menoo ku ei kait kukaa ope nyt vaa ois
sillee läpitte paha hirviö, ei kait kukaa oo paitsi Hitler, mut min-
käs mä sil mahan et tosielämäs ihmiset on aika usein litteit ja
yksitotisii eikä semmosii psykologisesti monitahosii persoonal-
lisuuksii ku suomalainen yleisö on tottunu lukeen. Eikä se mun
mielest oo vältsiin just mun homma ymmärtää Anskuu, johan
me ymmärrettiin, eikä mua huvittais kirjottaa jotai iha keksittyi
juttui muiden mieliks. Mut sitäkin se kustis sanos et mun kirjas
ei oo semmost kunnon draaman kaarta, semmost sankarin

matkaa jossa päähenkilö kohtaa vastoinkäymisiä ja kamppailee
ja voittaa ja kasvaa ihmisenä ku en mä iha oikeesti usko et kär-
simys jalostaa tai jos jalostaa nii sit mä oon kyl iha superhyvä
tyyppi mut ehkä mä oon iha superhyvä tyyppi, milt sust tuntuu?
Oonko mä? Haluisitsä nuolla mua? Vai haluisitsä kuolla? Nuolla
vai kuolla? Ja tajuunhan mä et on se vähä raskasta lukee sem-
mosta toivotonta suossa tarpomista ku mikään ei mee parem-
maks vaa ain vaa pahemmaks, et myötätunto on työläs tunne
eikä kukaan sitä loputtomiin jaksa pinnistää... Mut jos on meijä
kouluajoist vähä raskasta lukee nii oli niit kans vähä raskasta
elääki ja väkisin sitä alkaa miettii et onks kirjallisuuden tehtävä
sit kirjottaa vaa niist joil on asiat aika hyvin. Niist joil on toivoo.
Et mitä vitun onnenhetkii on jollai tuotantoeläimellä? Et iha
varmaan jonku labrarotan tunnelin päässä pilkistää valo. Et
onkse sit niinku siäl luokkikses et koskaan ei oo oikee hetki ku
ain saattaa Anskul tulla vähä paha mieli eikä Anskul saa tulla
vähä paha mieli niinku jolleki keskiluokkasen turvallista elämää
viettäneel lukijal ei saa tulla vähä paha mieli tai jos tulee niin
ainaski sen pitäs olla semmosta ylentävää Romeo ja Julia tyyp-
pistä pahaa mieltä et vaiks kaikki päättyskin kuolemaan niin sitä
ennen koettiin kummiski rakkaus ja sankaruus ja oltiin nuorii ja
kauniita, semmosta kunnon itkupornoo et pääsis lukija hirvitte-
leen et oi voi ku oli outo ja onneton tyhmä koulukiusattu rauk-
kaparka mut kiva et se sit kummiski reipastus ja sai apuu."

Ira alkoi yskiä. Yskä tarttui A:han, ja Ira leuhutti toisella
kädellään ilmaa, ja A haukkoi henkeä. Heidän jalkansa raahau-
tuivat hädin tuskin tanssin tahdista, ja silti olisi tuntunut mah-
dottomalta lopettaa, A sanoi, ikään kuin keskiajalla ihmisiä
vaivannut Pyhän Vituksen kirous olisi tarttunut heihinkin,
tanssimanian valtaamat kyläläiset sätkyttelivät hiestä märkinä ja
jalat verissä, tartuttivat tanssinsa ympäri Eurooppaa ja tanssivat

kunnes vajosivat kouristelemaan maahan tai menehtyivät. Saattoi olla, että hänen ja Iran tanssi oli kankeampaa ja vähemmän kiivasta, A sanoi, mutta muutakaan heillä ei ollut, eräänlainen *Danse Macabre*, jonka ainoa luonnollinen päätepiste oli kuolema.

”Vähä niinku toi sun kouluaika joteski vainois sua”, Ira kähisi. ”Silleenki mul yks psykologi sanos ja voi kait sen tietty niinki ilmasta. Et joo. Kyl se mua vähä niinku vainoo. Ja sit sitä alkaa tietty miettii et mitä muutakaan se mun romaaniviritelmä on ku joku ylimittane vihakirje, et pitäskö seki ehkä polttaa ja voiskoha olla et just siks mun kustantamoo ei nii hirveesti kiinnosta. Et ku jotai sata vuotta sit mä olin niihi yhteydes, ne sanos et ne haluis vähemmän jankkausta ja ponnekkaamman loppuratkasun. Mut miten semmosest kärsimyksest ku on ain vaa samaa kamaluutta päiväst ja kuukaudest ja vuodest toiseen vois kirjottaa totuudenmukasesti nii et se ei ois iha hirveetä jankkausta? Ku kaik vaa jatkuu ja jatkuu ja jatkuu ja jatkuu ja jatkuu. Et oisko ollu mustki vähä siistii jos ois ollu joteski dynaamisempi meininki? Tyyli et ois ollu ain välil iha kivaa. Et ois ees kerra ollu kivaa. Eikä mikään lopu. Ei mikään lopu vaiks mä kaikkeni yritän, mä oon yrittäny kirjottaa tätä kirjaaki jo ikuisuuden ja ain välil must tuntuu et ny jotain tapahtuu, ny mä ehkä kuolen, vihdoin mä kuolen ku tää kirja tappaa mut. Mut se menee ohi. Ain se menee ohi ja sit sitä taas kulkee kaupungil eikä oo mikään, on näkymätön, semmone jota kävellään tost noi vaa pahki eikä sanota ees sori ku ei se ollu mitään ku en mä oo mikään... Ootsä koskaan miettiny et loppuratkasun ja lopullisen ratkasun välil on vaa muutaman kirjaimen ero? Mä oon lukenu jotai satatuhat selfhelp-opasta ja jokases niist sanotaan et jos ihminen haluu päästä elämäs eteenpäin pitää kuunnella sydämen ääntä, pitää tehä niinku se sydän halajaa mut missään ei koskaan sanota et mitä sit jos se sydän haluu tappaa. Mun sydän haluu tappaa.

Tapa pupum, tapa pupum, tapa pupum, tapa pupum. Et ei siin kuule paljo auta masennuslääkkeet tai beetasalpaajat tai rakkausmeditaatio tai positiivinen psykologia, tapa, mun sydän sanoo, tapa, mun sydän sanoo. Ainoo mitä mä en oo kokeillu on tappaa. Et tarttuu jotain ihmistä ja...”

Ira tarttui A:ta paidankauluksesta ja puristi, ja A tunsi, miten hänen ohimossaan nyki lihas, hänen kaulaansa pisteli, ja hän tiesi ihonsa muuttuvan kipeäksi ja punaiseksi, alkemistinen reaktio kehon hyökätessä itseään vastaan.

”Ai säikähditsä?” Ira kysyi ja pudotti kätensä hänen vyötäisilleen. ”Luuletsä et mä tekisin sul jotain?”

”Joo luulen”, A mutisi.

”Mä tekisin sul just niinku mä haluisin itelleni tehtävän, just niinku sä tekisit mul... Do you feel my heart beating?” Ira lauloi miljoonatta kertaa ja keinutti A:ta itseään vasten, niin että A tunsi tämän tiheästi sykkivän sydämen, ellei se sitten ollut hänen oma tiheästi sykkivä sydämensä, A sanoi, iskut sekoittuivat hänen mielessään aseen paukahduksiin ja muistuttivat kuudennen luokan aamusta, jona Anna-Maija oli myöhässä, ei mitenkään ainutkertainen tilanne, A sanoi, sillä Anna-Maijan sopi toki myöhästellä. Sinä aamuna tätä ei kuitenkaan kuulunut. Muissa luokissa oppitunteja edeltävä hälinä jo laantui, ovet kolahtelivat kiinni, A luonnosteli kopiopaperin taakse omakuvaa, ja Monika vaelsi hänen pulpettinsa luokse ja sanoi, ettei hän saanut piirtää. A käski Monikaa pitämään huolta omista asioistaan. Monika matki hänen puhettaan mutta meni. Toisella puolen luokkaa Sara imitoi Jim Carreya imitoimassa jotain toista ja Salla nauroi. Emmi-Sofia kävi käytävällä katsomassa, näkyikö Anna-Maijaa. Ira lojui punaisessa tuolissaan katatonisen oloisena. Joona, Sami ja Mikko hakkasivat pulpettejaan rytmikkäästi, tahti kiihtyi, puiset kannet kaikuivat, ja A:n oli

vaikea keskittyä. Viimein vastapäisen luokan sekakäyttäjäopettaja kurkisti luokkaan ja ilmoitti, ettei Anna-Maija tulisi kouluun. *Ai miks?* Lotta kysyi. *Siks vaa...* vastapäisen luokan sekakäyttäjäopettaja sanoi, ja jokin tuossa tavallisesti niin hillittymässä ihmisessä oli sillä lailla vaikeaa, että heti tämän mentyä alkoi spekulointi, Terhi ja Emmi-Sofia, joille Anna-Maijan sielunmaisema oli läheisin, kuiskuttelivat Anna-Maijan entisestä aviomiehestä, *se on juoppo*, Emmi-Sofia tiesi, ja Terhillä oli holhoava äänensävy, ikään kuin tällä olisi ollut profeetallinen yhteys Anna-Maijaan, *pitää ymmärtää Anskua*, Terhi hoki, *sil on nii vaikeeta. Pitää ymmärtää...* Tiuheneva vihjailu, koulutehtävien puutteesta syntyvä epämääräisyys, jonka Eveliina yritti purkaa ehdottamalla, että he laulaisivat vähän. He lauloivat *On neidolla punapaula* ja *Sinisiä punasia ruusunkukkia*, mutta ne soivat rumasti, kunnes seuraavaksi oli englantia, jota opetti koulun rehtori, kastroidun kotikissan oloinen setä, jonka oppitunnit tavallisesti kuluivat Terhin, Emmi-Sofian ja niiden kehitellessä englanninkirjan kappaleista sekavia näytelmiä ja A:n ja Iran nököttäessä pulpeteissaan oppimatta mitään.

Rehtorikin oli myöhässä. A pyyhki omakuvastaan silmät niin monetta kertaa, että paperin pinta alkoi kulua rikki. *Mul on teille kerrottavaa*, rehtori sanoi ilmestyttyään vihdoin paikalle, englanninluokan hiljaisuus jälleen yksi niistä hiljaisuuksista, jotka kasvoivat itseään suuremmiksi, ikään kuin ruokalassa ikuisuuden vallinnut *hiljainen viikko* olisi valmentanut heitä sellaisia varten. Rehtori vääntyili lyhyeltä jalaltaan toiselle, sitten asettui ja sanoi, että Anna-Maijan entinen aviopuoliso oli kuollut, tämä oli tehnyt itsemurhan, eikä Anna-Maija tulisi muutamaan päiviin kouluun. He olivat hiljaa. *Se ampu itteään päähän*, rehtori sanoi. *Se oli yksin sen kotona ja ampu ittensä.* A yritti kaivella sisältään järkytystä, mutta hänestä ei tuntunut miltään. Hän katsoi

Emmi-Sofiaa ja Terhiä, jotka tuijottivat rehtoria yhtä lailla tylsästi. Iraa, joka vain lojui. Ehkä rehtorilla oli tarve jakaa oma shokkinsa tai ehkä ne olivat Anna-Maijan kanssa päättäneet, että asioista puhuttaisiin niiden oikeilla nimillä. Ihan tosissaan, A sanoi, ne eivät kyenneet pitämään heille asiallista seksivalistusta mutta kertoivat kyllä, millä menetelmällä Anna-Maijan ex-mies oli surmannut itsensä, sellaista se oli 1990-luvulla ja Kaarinassa.

Englanninluokan keltaisten verhojen lomitse virtasi kalsea aamupäivävalo. A sanoi muistavansa tyhjän koulunpihan, luokan seinällä roikkuvan julisteen Auguste Rodinin ajattelijapatsaasta ja vähitellen kehkeytyvän tappiontunteensa. Sillä totta kai heidän piti tietää yksityiskohdat. Miten muuten he voisivat *ymmärtää? Pitää ymmärtää Anna-Maijaa*, rehtori sanoi, ja A tunsi niin lohdutonta väsymystä, että olisi halunnut valua alas pulpetistaan lattialle ja lattian läpi ja avaruuteen. Hän kuvitteli tuon itselleen täysin tuntemattoman keski-ikäisen miehen tunkemassa haulikon piippua suuhunsa ja kurottamassa nykäisemään liipaisinta. Pupum. Tai kukaties se oli pistooli, ja mies ampui itseään ohimoon. Pupum. Anna-Maijaa pitäisi *ymmärtää*, pitäisi olla hiljaa, *hillitysti* ja kaikin tavoin ärsyttämättä, pitäisi kuunnella ääneti, kun Anna-Maija latelisi oppitunneilla virheellisiä käsityksiään, vastaanottaa epäoikeudenmukaiset valitukset ja väärin sijoitettu aggressio, *kynä pois kädestä*, eikä itseään saisi puolustaa, ei sitten mitenkään, sillä Anna-Maijalla oli *tragedia*, jotain, mitä saattoi tapahtua vain aikuiselle, *tragedia*, jonka kohottamana Anna-Maija olisi isompi kuin koskaan. Hetkessä se oli hänelle selvää, A sanoi, ja samalla hän häpesi, kun ajatteli sellaista sen sijaan, että olisi *ymmärtänyt* niin kuin hänen olisi pitänyt *ymmärtää*, ja toki hän myös *ymmärsi*, A sanoi, vaikkei olisi halunnut, hänen ympärillään Terhi, Emmi-Sofia ja ne paisuivat *ymmärryksestä*,

Joona, Mikko ja Samikin ihan totisina, Sara leikkimässä penaalinsa sisällöllä, Salla itkuun purskahtamaisillaan, kaikki he olivat tikahtumaisillaan *ymmärrykseensä* siinä määrin, että kestäisi vuosia, ennen kuin A onnistuisi karistamaan yltään viimeisenkin *ymmärtäväisyyden* pisaran, ei sillä, etteivätkö *ymmärtäväisyys*, *luottamus* ja *anteeksianto* olisi erinomaisen hienoja asioita, A sanoi, mutta jostain syystä niitä edellytetään aina niiltä, joilla on vähiten valtaa, lapsilta, naisilta, ei-valkoisilta ja köyhiltä, A sanoi, pienipalkkaisilta työntekijöiltä, joiden vähäiset työehdot ollaan vesittämässä olemattomiin. Eveliina sentään osoitti ikätyypillistä inhimillisyyttä. *Entä jos mä alan nauraa? Ku joskus ku pitää olla tosi vakava mua alkaa naurattaa nii entä sit ku Ansku tulee ja mua alkaa naurattaa?* Ja rehtori yritti neuvoa Eveliinaa pidättelemään naurunsa.

Seurasi pari sekavaa päivää, kun Anna-Maija ei ollut koulussa, ja he puhuivat lähinnä tämän entisen aviomiehen luodin lävistämästä kallosta. Terhi ja Emmi-Sofia olisivat halunneet laulamaan hautajaisiin, *lohduttamaan Anskua*. Eveliina ja Lotta harjoittelivat lausumaan osanottoa vakavina. Minttu, *luokan taiteilija*, piirsi heidän kaikkien puolesta adressin, hailakan kyyhkyn lentämässä lehvä nokassaan, sisällä värssy ja heidän nimensä. Adressi oli kiinnitetty taululle odottamaan lähettämistä, kun ennen jonkin tunnin alkua J-alkuiset tunkeutuivat luokkaan, haukkuivat A:ta hipiksi, kommentoivat hänen heikosti kehittyneitä rintojaan ja saivat Terhin, Emmi-Sofian ja ne kikattamaan. Jani nappasi kynän ja sutaisi kyyhkylle peniksen, Terhi ja Emmi-Sofia raivostuivat, syntyi kamala hässäkkä, kun ne sättivät Jania ja yrittivät siistiä adressia. Ja sitten taas *ymmärrettiin* ja pohdittiin luoteja ja kalloja. Miltä se oikeasti näytti, kun joku ampui itseään? Ei kai Anna-Maija peruisi Hiidenmaan leirikoulumatkaa? A toivoi, että peruisi. Hän piirsi varmaan viidettätoista

versiota omakuvastaan mutta se ei mennyt vieläkään oikein, kunnes yhtenä päivänä Ira tarjoutui istumaan hänelle mallina, ja A kieltäytyi, luovutti ja alkoi piirtää pelkkiä kuviteltuja asioita. Musiikintunnilla he harjoittelivat vuotta nuorempien musiikkiluokkalaisten opettajan johdolla Hiidenmaan leirikouluohjelmaa, ja A käytti tilaisuutta hyväkseen ja pyysi lupaa soittaa orkesterissa ksylofonia, ensimmäistä kertaa neljän musiikkiluokkavuoden aikana hän sai koskea johonkin muuhun kuin nokkahuiluun, marakassiin tai rytmikapulaan. *Hannele siirsi mut tähän*, hän selittäisi myöhemmin Anna-Maijalle, kun tämä kysyisi, miksi hän oli vaihtanut soitinta.

Hän muisti hermostuksen ja hiljaisuuden, kun Anna-Maija seisoi luokkahuoneen edessä, pian, liian pian, vain joitain päiviä itsemurhauutisen jälkeen. Eikä Eveliina nauranut, vaikka A melkein toivoi, että olisi, mitä tahansa, mikä olisi murtanut sen hapettoman hiljaisuuden, mutta ainoa, mikä uhkasi murtua oli Anna-Maija, tämän jähmeä ja loukattu olemus, kun Terhi lausui osanoton luokan puolesta, ja Emmi-Sofia, Lotta ja Venla yhtyivät siihen, he kaikki säteilivät *ymmärrystä* ja myötätuntoa, ja Anna-Maija otti sen vastaan kuin ikävän sääilmiön. Anna-Maija seisomassa luokkahuoneen edessä yliryhdikkäänä ja huojahtelevana, niin kuin räntäsade pyyhkisi tämän suurta, tukevasti meikattua naamaa. Anna-Maijan kasvot vääntymässä, kun tämä totesi olevansa *kuuden lapsen yksinhuoltaja*. He pidättelemässä hengitystään, kun Anna-Maija alkoi itkeä kovaa ja pidäkkeittä. Tilanne, joka toistuisi sen jälkeen lukemattomia kertoja, A sanoi. Anna-Maija parkuisi ja kertoisi olevansa *kuuden lapsen yksinhuoltaja*. Anna-Maija syöksyisi kesken tunnin luokasta. Anna-Maija itkisi, niistäisi kumeasti pesualtaan yltä nyhtämäänsä keltaiseen paperipyyhkeeseen ja itkisi lisää. Anna-Maija silmät punoittaen ja naama turvoksissa, valittaisi, miten kamalia

he olivat, kuinka huonoja arvosanoja he saivat, ikään kuin Anna-Maija ei olisi itse antanut niitä arvosanoja. Anna-Maija listaa massa vitosia, kutosia ja seiskoja taululle. *Mä en ny yhtään jaksa tämmöstä… mä oon kuuden lapsen yksinhuoltaja.* Kerta toisensa jälkeen Anna-Maija parkuisi ja syyttelisi heitä. Että he lauloivat huonosti, eivät keskittyneet, että soittimet olivat epävireessä eivätkä he ylipäänsä oppineet mitään, mikä saattoi kyllä pitää paikkansa, A sanoi, sikäli kun heidän ennestään kuorolaulunn huvenneet lukuainetuntinsa kuluivat nyt Anna-Maijan suruun.

Jokin kiristyi ja puhkesi, hekin puhkesivat, A sanoi, hänen luokkalaisiaan tuntui vaivaavan lähes vastustamaton tarve lyyhistyä pulpettiin ja itkeä, etenkin niitä, joille oli varattu etuoikeus tunteisiin. Monesti ne ahtautuivat käytävän varrelle vessaan parkumaan eivätkä tulleet lainkaan oppitunneille, yksi itkemässä, pari muuta lohduttamassa tai kaikki itkemässä, silkasta *ymmärryksestä*. Tavallisesti ne lausuivat syyksi jonkun J-alkuisen kanssa kariutuneen seurustelusuhteen. Jani oli jättänyt. Jere oli löytänyt toisen. Jussi oli sanonut pahasti. Ja luokassa Anna-Maija kiehui raivoissaan, itsekin kyynelissä, mikäli itkijä oli joku Sara tai Salla, jolla ei ollut sijaa tämän välittömässä valopiirissä. Terhin, Emmi-Sofian ja niiden kyyneleet olivat sentään toista, niitä Anna-Maija sieti ja suorastaan piristyi niiden jäätyä kiinni tupakoinnista, hetkellinen, lämmin Marlboron hajuinen henki leuhahtamassa luokkaan, kun Anna-Maija lohdutteli itkua tihrustavaa Emmi-Sofiaa muistelemalla, miten oli itsekin alkanut polttaa teininä. *Mä vaan pidin huolen siit et mä en jää kiinni*, Anna-Maija nauroi ja järjesti jonkinlaisen näytösluonteisen jälki-istunnon, josta Terhi, Emmi-Sofia, Venla ja Lotta palasivat hilpeinä ja rehvakkaina, mutta sitten Littoisten bussi oli taas myöhässä, matematiikankoe sujui huonosti tai he lauloivat *Sinisiä punasia ruusunkukkia* nuotin vierestä, ja

Anna-Maija purskahti itkuun ja alkoi viittailla perhetilanteeseensa. Olisi A:kin halunnut itkeä, etenkin jos sen varjolla pääsi ulos luokasta, mutta jotenkin hän oli liian tyhjä, liian toisaalla, ja tuskinpa kukaan olisi tullut häntä lohduttamaan, A sanoi. Hän kuvitteli Iran tuijottamassa hänen itkuaan otsatukkansa lomasta, tämän kiiluvat silmät ja ylähuuli, joka näytti siltä, että voisi koska tahansa nousta paljastamaan hampaat, eikä A itkenyt, mutta muut itkivät hänenkin edestään, ikään kuin ne olisivat kilpailleet siitä, kenen naamasta lähti eniten eritteitä, ja Anna-Maija voitti, ylivoimainen urheilija, A sanoi, Anna-Maija parkumassa kovaa ja ulvahdellen tai tukahtuneesti ja täynnä tuskaa, kun he istuivat hartiat kyyryssä pulpeteissaan. Joona, Sami ja Mikko sen näköisinä kuin yrittäisivät irtaantua ruumiistaan. Ira sen näköisenä, että oli jo irtaantunut. Jonkun Terhin ja Emmi-Sofian kömpelöt lohdutusyritykset. *Kuuden lapsen yksinhuoltaja*, Anna-Maija tyrskähteli, ja A:n oli vaikea hengittää.

Tietenkin heidän kyyneleensä saattoi selittää teini-iällä, A sanoi, ja moni selittikin, esimerkiksi Anna-Maija, joka valitti vanhemmille heidän laajalle levinneestä parkumiskäyttäytymisestään ilmeisesti mainitsematta lainkaan omaansa, vaikka kyllä vanhemmat *ymmärsivät*, olihan Anna-Maijalla *tragedia*. Teinityttöjen temppuilua, sellaisena siitä puhuttiin, A sanoi, ja kieltämättä heidän 12- ja 13-vuotiaita kehojaan raastoivat erinäiset endokrinologiset muutokset ja kulttuuriset uskomukset. Yhtenä päivänä Iran vaaleanpunaisen kukkahameen takamukseen puhkesi räikeänpunaisia ruusuja. Kuinka sopivaa, että juuri Iran kuukautiset alkoivat kuin jossain kollektiivisessa kauhukertomuksessa, A sanoi, melkein kuin Augustinella, joka Salpêtrièressa oleskellessaan näki unta teurastamosta, verestä ja lahdatuista eläimistä ja heräsi siihen, että menstruoi ensimmäistä kertaa. Teini-ikä, tuo *hysterian* ja poltergeist-ilmiöiden aika,

etenkin tytöillä, sillä mitä Joonan, Samin ja Mikon murrosikään tuli, jotenkin se ei ollut yhtä iso juttu. Tyypillisesti *joukkohysteriat* virisivätkin teinityttöjen keskuudessa, A sanoi, kouluissa tai muissa tukahduttavissa ympäristöissä, niin kuin vuonna 1962 vastaitsenäistyneessä ja yhteiskunnallisten jännitteiden koettelemassa Tanganjikassa kolme tyttökoulun oppilasta alkoi kikattaa kykenemättä lopettamaan, ja pian lähes sata koulun 159 oppilaasta kärsi kontrolloimattomasta naurusta, pyörtyilystä, ihottumista ja kouristuskohtauksista, oireet levisivät, kunnes yli tuhat ihmistä oli saanut tartunnan. Vuonna 1983 Israelin Länsirannalla palestiinalaistyttö alkoi yskiä, myös tämän luokkatoverit alkoivat yskiä, jotkut pyörtyivät, toiset oksensivat ja panikoivat, ja seuraavan kuukauden aikana sadat teinitytöt ympäri Länsirantaa kärsivät vakavista hengitysoireista, palestiinalaisviranomaiset syyttivät israelilaisia myrkyttämisestä, israelilaiset syyttivät palestiinalaisia propagandasta. Vuonna 2009 afganistanilaisissa tyttökouluissa ruvettiin raportoimaan oppilaiden pyörtyilystä, heikotuksesta ja oksentelusta, mutta merkkejä kemiallisten aseiden käytöstä ei löytynyt, niin kuin myöskään yhdysvaltalaisesta, köyhtyneestä LeRoyn kaupungista ei löytynyt merkkejä ympäristömyrkyistä, vaikka lukuisat lukiolaistytöt kärsivät invalidisoivista oireista, krampeista, nykimisestä ja pyörtyilystä. Tapauksia riitti niin paljon kuin jaksoi luetella, A sanoi, henkeä haukkovia ja kouristelevia sisäoppilaitostyttöjä, tuupertuvia cheerleadereita, köyhiä malesialaisia tehdastyöläisnaisia itkemässä riivauksen vallassa, köyhiä yhdysvaltalaisia tehdastyöläisnaisia raapimassa näkymättömien hyönteisten puremia, nunnia, jotka naukuivat kuin kissat, eikä suurin osa tapauksista koskaan ylittänyt uutiskynnystä, ja jos ylitti, jostain löytyi välittömästi aikuinen päivittelemään nuorten naisten huomionhakuisuutta ja haurautta, *hysteria* teinityttöyden ja teinityttöyden

hysterian määrittäjinä, A sanoi, tiivistynyttä, tahmeaa feminiinisyyden ydinlimaa.

Vaikka jos häneltä kysyttiin, A sanoi, ei mitään *joukkohysteriaksi* kutsuttavaa lääketieteellistä tilaa ollut olemassa, ei *massapsykogeenisiä sairauksia* sen paremmin kuin menneiden aikojen riivaavia demoneita tai tanssimaan pakottavia pyhimyksiä. On vain tunteita, asenteita ja reagointitapoja, jotka jatkuvasti, täysin arkipäiväisesti, virtaavat ihmisestä toiseen. On ahdistusta, joka aina on kehon pettämistä. Riittävästi kuormitusta ja kuka tahansa alkaa rakoilla, A sanoi, ja jos rakoilijat olivatkin useimmiten nuoria naisia, liittyi se epäilemättä siihen, että niillä oli kaikista ahtainta. Pitihän juuri tyttöjen *ymmärtää*, ottaa vastaan muiden tunteet ja turhaumat. Eiköhän sitä olisi itsekin alkanut itkeskellä ja kehitellä ihottumia, jos olisi ollut teinityttö Afganistanissa, A sanoi, ja eiköhän hän olisi itkeskellyt myös Kaarinassa, jos olisi edes jotenkin ollut osa itkevää yhteisöä. Ja jos jokin siinä kevätlukukaudessa 1997 tuntui hänestä kauhealta, niin juuri se, ettei hän itkenyt. Että hän oli liian yksin, liian erillään, sillä juuri koskaan ihmiset eivät ole sellaisia toisistaan irrallisia yksilöitä kuin uskottelevat olevansa, A sanoi. Jatkuvasti ne antautuvat lauman vietäväksi, hyvässä ja pahassa, halusivat ne sitten valita johtajan tai solmion, rakastua, lynkata noidan tai ylittää suojatien, aina ne tekevät sen laumana, tartuttavat ajatuksensa ja tunteensa toisiinsa ja kärsivät tartunnoista, eivät vain teinitytöt vaan aivan kaikki, aivan koko ajan. Ymmärrys maailmasta ei ole yksilöllinen, sen hän jo tiesi, A sanoi, niiden itsevarmasti äänestykseen nousevat kädet, ja puutteelliset reaktiot, kun ne lukisivat maailman elossapitojärjestelmien romahtamisesta, sillä ihmisyksilö on harhaa, kollektiivista harhaa, jonka varaan ne rakensivat tieteellisiä teorioita, psykiatriaa, taloustiedettä ja tietenkin kasvatustiedettä, päät nyökytellen täsmälleen samassa tahdissa, sokeina nyökyttelylleen, sokeina toisiinsa liuke-

neville peilikuvilleen, sille miten jatkuvasti ne ylläpitivät toistensa olemassaoloa.

Kun taas hänen olemassaolonsa oli alkanut sortua, A sanoi. Ei hän edes kunnolla tajunnut sitä ennen kuin seisoi Eveliinan, Venlan ja Iran kanssa käytävällä ja tavasi stemmaa The Banglesin *Eternal Flamen* nuoteista, ja äkkiä A:sta tuntui kuin hän olisi täpärästi pelastunut. Että hän oli siinä, ihan todella, ja ne puhuivat hänelle ja lauloivat hänen kanssaan aivan kuin hän olisi oikea ihminen ja elossa. Että jopa Ira oli mukana laulamassa, vaisu ja valju Ira, jonka kaula toki punoitti jännityksestä ja silmät räpsyivät, ja silti tämän ääni soi soolokohdissa kirkkaana, ja A oli näkevinään, miten tämän hartiat rentoutuivat ja suupielissä kävi hymy, kun Eveliina pyysi tämän apua kappaleen sointujen siirtämisessä uuteen sävellajiin. Liidusta variseva taikapöly, kun Anna-Maija listasi taululle Hiidenmaan leirikoulun konsertin ohjelmanumeroita: ensin kuorolaulut, sitten orkesteri, Joonan, Samin ja Mikon bändi, *pitihän pojilla bändi olla*, Terhin soololaulu, Terhin, Emmi-Sofian ja niiden tanssiesitys ja viimeisenä Eveliinan, A:n, Iran ja Venlan *Eternal Flame*, ja A:sta tuntui kuin hän olisi kävellyt vetten päällä. Hän muisti Saran ja Sallan nihkeyden, kun ne tajusivat hänen olevan mukana, miten tunnin jälkeen ne marisivat, että oli naurettavaa nähdä vaivaa joitain virolaisia koululaisia varten, *ketä kiinnostaa*. Leirikoulu lähestyi, Anna-Maija kiristyi, palvelutalo Värttinän harjoituskonsertti, kansanpukutyylisten kuoropukujen sovitukset ja Anna-Maijan viime hetkellä kehittelemä koreografia: tytöt heijasivat ja heiluttelivat helmojaan, pojat seisoivat miehekkäästi jalat harallaan ja kädet puuskassa. Eveliina, A, Ira ja Venla sopivat pukevansa kuoropukujen alle mustat, lyhyet hameet ja valkoiset puserot. Heti kun kuoro- ja orkesteriosuudet olisivat ohi, he vaihtaisivat asunsa ja astelisivat lavalle eleganteina ja kauniina. Ja sitten

viikko ennen leirikoulua Eveliina ja Venla ilmoittivat, etteivät A ja Ira saisikaan laulaa. Lotta ja Monika tulisivat heidän tilalleen. He seisoivat käytävällä naulakkojen vieressä harjoittelemassa *Eternal Flamea*, kun Lotta ja Monika ilmestyivät paikalle. Venlan äkillinen ylimielisyys: *Teit ei sit muuten enää tarvita*. Eveliinan vaivaantunut olemus. Monikan aggressio, kun tämä vaati A:ta antamaan nuottinsa.

Seuraava tunti oli musiikkia, tuskin heillä enää oli muita kuin musiikintunteja, A sanoi. Hän viittasi ja piti kättään ylhäällä niin pitkään, että Anna-Maijan oli pakko huomata ja antaa puheenvuoro. *Mä ja Ira ollaan oltu alusta asti mukan laulamas Eternal Flamea mut nyt meijät yritetään heittää pois*, hän aloitti. Anna-Maija kuunteli. *Eveliina ja Venla haluu ottaa Monikan ja Lotan meijän tilal. Mun puolest ne voi kyl tulla mukaan mut mua ja Iraa ei voi heittää tolleen pois*. A oli tietoinen siitä, miten Eveliina hipelöi beigen neulepuseronsa nappeja ja Ira tuijotti eteensä horteisena. Hän jatkoi, selitti, että hän ja Ira olivat harjoitelleet viikkoja. He osasivat äänensä ulkoa, he olivat hankkineet esiintymisasut, olisi tosi epäoikeudenmukaista, jos heidän pitäisi mennä. A kuuli Monikan haukottelevan teennäisesti muttei välittänyt. Suuttumus teki hänestä asiallisen ja itsevarman, hän katsoi Anna-Maijaa silmiin ja sanoi, että jos hän ja Ira eivät saaneet olla mukana, *Eternal Flamea* ei pitäisi esittää lainkaan. Hän valmistautui siihen, että Anna-Maija kysyisi Eveliinalta ja Venlalta niiden näkökantaa, valmistautui väittämään vastaan, kun ne selittäisivät *bestiksistä* ja *neljän hengen esityksestä*, johon A ja Ira eivät mahtuneet. Anna-Maija huokaisi. *Mä en ny yhtään jaksa tämmöstä*, Anna-Maija sanoi. *Mun mies on just kuollu, mä oon kuuden lapsen yksinhuoltaja*. Tämän ääni värähti, siinä kuului kiukku ja lähestyvä itku. *Mul on muutenki iha tarpeeks raskasta*, Anna-Maija sanoi, ja A:n luokkalaiset vilkuilivat

A:ta paheksuen, miten hän kehtasi piinata Anna-Maijaa pikkumaisilla vaatimuksillaan, vaikka Anna-Maijalla oli *tragedia*, hänen olisi pitänyt *ymmärtää*, ja kaikki he ajattelivat luotia ja kalloa, A:kin ajatteli, Emmi-Sofia ja Terhi kurkottelemassa Anna-Maijaa kohti niin aikuisina ja täynnä myötätuntoa. *Ma oon kuuden lapsen yksinhuoltaja*, Anna-Maija toisti, ikään kuin he olisivat jotenkin osavastuussa Anna-Maijan panoksesta liikakansoitukseen, ja A:n vatsaa väänsi. *Kuorokansiot auki. Sinisiä punasia ruusunkukkia esiin*, Anna-Maija määräsi, tämän kova, kolkko ääni, kun tämä alkoi valittaa siitä, miten heidän pitäisi viikon päästä laulaa virolaiselle yleisölle ja kolmosääni yhä falskasi. Kuorokansioiden kolahdukset ja muovikalvoilla suojattujen nuottien kahina pitivät huolen siitä, ettei A voinut sanoa vastaan, mutta tuskinpa hän olisi mitään osannut sanoa, pettymys ja häpeä puristuivat hänen kurkkunsa ympärille, hän tuijotti kuorokansionsa kantta kykenemättä avaamaan, haluamatta avata, eikä hän sitä paitsi tarvinnut nuotteja, hän osasi jo ulkoa.

Ne tosiaan lauloivat *Eternal Flamen* ilman häntä ja Iraa, A sanoi. Lauloivat joka ilta Hiidenmaan leirikoulun aikana. Ja vaikka hänet ja Ira oli heitetty pois sillä perusteella, ettei mukaan mahtunut kuin neljä, lopulta laulajia oli kuitenkin kuusi, sillä täytyihän Terhin ja Emmi-Sofian päästä mukaan, *bestikset* laulamassa yhdessä, mustissa hameissaan ja valkoisissa puseroissa, *and whole life so lonely and then come and ease the pain*, ne hoilasivat, ja A istui lavojen takana tai salien laidoilla rumassa kuoropuvussaan ja tunsi niin pakottavaa vihaa, että olisi halunnut huutaa. Jälkikäteen sitä mietti, A sanoi, miksei hän huutanut, mutta tietenkään hän ei huutanut, ei siksi, että häntä olisi jaksanut enää kiinnostaa, vaan siksi, että hän tajusi, ettei huutamisella olisi vaikutusta, korkeintaan leirikoulua valvovat vanhemmat säikähtäisivät ja yrittäisivät hiljentää hänet, ne raahaisivat hänet

salista, ja jos hän löisi ja potkisi ja huutaisi lisää, ne repisivät jostain jonkun virolaisen lääkärin, joka tunkisi hänet täyteen rauhoittavia, ja Anna-Maija selostaisi niille hänen oudosta käytöksestään, hänet todettaisiin vaaralliseksi itselleen tai muille, passitettaisiin pahimmillaan lastenpsykiatriselle osastolle, jossa ne takuulla keksisivät jotain, mitä diagnosoida, masennuksen, käytöshäiriön tai skitsofrenian, kuvittelihan hän, että häntä vainottiin, hänestä tulisi Augustine, A sanoi, köyhän äidin kaltoinkohdeltu tytär, jonka työnantaja raiskasi partaveitsellä uhaten tämän ollessa 13-vuotias, ja jonka *hysterian* Charcot silti selitti *periytyvällä* hermostollisella rakenteella, *vahvimmat selviää*, ja Augustine sattui olemaan *heikko*, tuo Salpêtrièren keskiaukeamatyttö, jonka ne yhä uudelleen pakottivat puolialastomana sopertelemaan lavalle tai valokuvausstudioon. Sellaista hänen huutonsa olisi ollut, A sanoi, *hysteerikon* hourailua, ja eriarvoisuuden tieteellisellä oikeuttamisella on pitkät perinteet, jotka ehkä huipentuivat sosiaalidarvinismiin mutteivat suinkaan loppuneet siihen, vieläkin puhuttiin mieluummin *stressistä* ja *masennuksesta* kuin *sorrosta* ja *näköalattomuudesta*, tasattiin ennemmin aivokemioita kuin yhteiskuntaa, ja aina löytyi kasvatustieteilijä heristelemään vaahtokarkkitestiä, että niin se vain on, että jo nelivuotiaat jakaantuvat niihin, jotka tulevat pärjäämään elämässä ja niihin jotka eivät, ja että syy tähän faktaan löytyy *lapsesta itsestään*, siitä miten hyvin lapsi kykenee pidättelemään impulssinsa ahmaista vaahtokarkin suuhunsa. A:llekin ehdittiin hänen lyhyiden pedagogisten opintojensa aikana esitellä ainakin kolmesti tuota legendaarista testiä, ja niin ne esittelivät epäilemättä yhä, A sanoi, yhtä varauksettomasti, vaikka useat jatkotutkimukset olivat osoittaneet, ettei itsehillintä sinänsä johda menestykseen tai sen puutteeseen vaan että menestyvät lapset ovat niitä, joilla on korkea sosioekonominen

status ja siten varaa jättää karkki syömättä, kun taas köyhyys nakertaa kognitiivisia resursseja, luottamusta lupauksiin tulevista herkuista ja kykyä tehdä pitkän tähtäimen suunnitelmia. Rikkaat, jotka pysyvät rikkaina, köyhät, jotka pysyvät köyhinä maailmassa, joka on valittu järjestää sillä tavoin. Mutta toki yksinkertaisempaa oli puhua vaahtokarkista, A sanoi, näyttää söpöjä videoita lapsista, jotka kiemurtelivat ihanan houkutuksen äärellä, ja kertoa sitten opiskelijoille, että ne, jotka selvisivät testistä, pelastuivat, kun taas ne, jotka lankesivat, joutuivat kadotukseen, niin kuin myös niiden lapset ja lapsien lapset ja lapsien lapsien lapset. Mitä muuta syntiinlankeemuskertomuskaan on kuin yksi iso, yliluonnollinen vaahtokarkkitesti? A sanoi.

Kylmänä, vaaleana aamuna 12.5.1997 kello viisi he sulloivat massiiviset matkatavaransa koulun edessä seisovaan linja-autoon, joka kuljettaisi heidät niille kummallisille ja ylivalottuneille rannoille, ja kohina ja valkeus ja heidän ikuisesti 12–13-vuotiaat hahmonsa tallentuisivat Samin äidin kuvaamalle VHS-nauhalle. Muiden vanhemmista mukana olivat A:n isä, Sallan, Bettinan, Eveliinan ja Siljan äidit, Bettinan isoisä toimi matkanjohtajana, osasihan tämä viron kieltä ja tunsi paikallisia. He ylittivät Suomenlahden Georg Ots -nimisellä autolautalla, ja A oli väsynyt ja vihainen vanhemmilleen, kun ne olivat antaneet hänen mennä, vihainen isälleen, joka pyöriskeli hyväntuulisena pitkin laivaa ja teki tuttavuutta äitien ja Bettinan isoisän kanssa ja yritti ottaa kontaktia Lottaan ja Emmi-Sofiaan, jotka olisivat viikon tämän vastuulla. Muutama päivä ennen lähtöä Anna-Maija oli pistänyt luokan kilvoittelemaan huonejaoista ja siitä, kuka olisi kenenkin vanhemman valvonnassa, ja viimein, lukuisten itkukohtausten ja nimien taululta pyyhkimisten jälkeen, Lotta ja Emmi-Sofia olivat uhrautuneet olemaan A:n kanssa. Hän osti itselleen tax-free-myymälästä salmiakkia ja Salvador

Dalí -merkkisen miesten deodorantin. Peilikuvien ja heijastusten vääristämät surrealistiset maisemat sotkeutuisivat hänen muistoissaan kuviin Samin äidin leirikouluvideosta, tuulisia rantoja ja matalaa horisonttia, joita vasten he näyttivät haaleilta ja puolikasvuisilta verryttelytakeissaan, vyölaukuissaan, pikkurepuissaan ja paksupohjaisissa kengissä, A sanoi, hänen isänsäkin kummallisen nuori, tämän aurinkolasit, aavistuksen pitkä tukka ja urheilullinen olemus. Ja tietenkin Sara tenttasi A:lta koko viikon, miksi hänen piti käyttää miesten deodoranttia, intti ja tivasi, eikä suostunut jättämään rauhaan, vaikka A varsin selkeästi ilmoitti, ettei asia kuulunut tälle lainkaan.

Virolainen kevät oli suomalaista edellä, mutta muuten oli kuin he olisivat matkanneet ajassa taaksepäin. Rappeutuneet talot, vanhat autonrämät ja rakoileva asfaltti. Tienpientareiden ruoho rehotti ja narsissit kukkivat, kun linja-auto kuljetti heidät Tallinnasta Rohukülan satamaan, jossa suomalainen nainen tyrkkäsi A:lle ja hänen isälleen pideltäväksi suuren, nukkavierun saksanpaimenkoiran siksi aikaa, kun kävisi vessassa. Naista ei kuulunut, Hiiumaan maantielautan lähtöaika lähestyi, A:n isä alkoi hermostua. A kävi tarkistamassa naistenvessan, mutta se oli tyhjä, hän palasi pitelemään saksanpaimenkoiran hihnaa, ja hänen isänsä lähti kiertämään satamarakennuksia. Luokka valui jo lautalle, ja A toivoi, ettei naista löytyisi, toivoi, että he myöhästyisivät ja hän voisi jäädä ikuisiksi ajoiksi Rohukülan satamaan silittämään koiran karkeaa, tummanpuhuvaa karvaa. A:n isä ja nainen palasivat, A:n isä selitti ärtyisänä A:lle, että nainen oli mennyt kaljalle. He juoksivat lautalle, koira jäi maihin vahtimaan heidän matkaansa toiselle puolen, puolitoista tuntia Itämerta, kannen kylmyyttä ja sisätilojen sakeaa tupakansavua, sitten saari, kaikkialle tunkeutuva merituuli ja Kärdlan pikkukaupungin nuhruinen keskusta, puutalot, joiden maali hilseili ja

katot roikkuivat, metsät, pellot ja lopulta Katri-motellin vehreä pihapiiri, jonne he purkivat matkatavaransa Anna-Maijan komennellessa heitä ilman, että tälle tuli kai mieleenkään auttaa.

Silloin Bettinan isoisä ilmoitti, ettei huoneita ollutkaan samaa määrä kuin oli varattu. Emmi-Sofia ja Lotta tajusivat tilaisuutensa tulleen ja alkoivat välittömästi kinuta Anna-Maijalta, että saisivat itse valita, kenen kanssa nukkuisivat. *Mikäs siinä*, Anna-Maija sanoi ja hymyili rennosti, *ollaanhan nyt leirikoulus*. Tämä otti laukkunsa ja lähti asettumaan aloilleen matalaan, valkoiseksi rapattuun taloon, ja helposti, kuin seos poolisia ja poolittomia nesteitä, he alkoivat erottua, A painumassa pohjaan, kun Emmi-Sofia ja Lotta seurasivat Terhiä, Venlaa, Monikaa, Eveliinaa ja Anna-Maijaa. Sara ja Salla pinkomassa ison, kolmikerroksisen hirsituvan rappusia. Silja ja Bettina keinumassa puisessa pihakeinussa. A meni niiden luokse, odotti, että ne hidastaisivat vauhtia ja päästäisivät hänet kyytiin, mutta ne eivät hidastaneet, ja jotenkin se oli outoa. A palasi nurmikolla lojuvien matkatavaroidensa luo, ja hänen isänsä kysyi, menisikö hän Siljan ja Bettinan huoneeseen. A sanoi menevänsä mieluummin Saran ja Sallan. *Miks niiden?* hänen isänsä kysyi. *Mä haluun*, A sanoi ja tunsi jonkin pettävän, linnut lauloivat, Katri-motellin pihassa kukkivat esikot ja krookukset, ja hirsituvan portailla Ira istui liian hienon, pyörillä kulkevan matkalaukkunsa vieressä ja vaikutti siltä, että purskahtaisi koska tahansa itkuun. Sara ja Salla palasivat pihaan hakemaan viimeisiä tavaroitaan. A yritti kasata itsensä, lähestyi niitä, ja kysyi, voisiko tulla niiden kanssa. Sara näytti siltä kuin punnitsisi kovin. *Mitä miält sä oot?* tämä kysyi Sallalta. *Mä ja Sara haluttais kyl olla kahestaan*, Salla sanoi, ja seurasi piinallinen sählinki, kun A:n isä yritti yhtä aikaa tehdä niille selväksi, että A sai mennä juuri siihen huoneeseen kuin halusi, ja painostaa häntä menemään jonnekin muualle, ja sitten

Sallan äitikin ilmestyi hirsituvasta ja halusi tietää, miksei A voinut olla Saran ja Sallan kanssa, ja Salla oli vaikeana, A:n isä kirosi Anna-Maijan katoamista ja ehdotti, että A kysyisi Mintulta ja Marikalta. A kieltäytyi ehdottomasti, ja oli ilmassa sekin kaamea vaihtoehto, että hän jakaisi huoneen isänsä ja Bettinan isoisän kanssa. Portailla Ira oli puristanut silmät kiinni ja teki pientä, huojuvaa liikettä. Silja ja Bettina keinuivat pihakeinussa varoen katsomasta päin, ja lopulta Sallan äiti käski A:n viedä tavaransa Saran ja Sallan huoneeseen, ja kaikki olivat tyytymättömiä. *Mun ja Santun pitää saada olla ainaki joku yö kahestaan*, Sara sanoi, kun A laski laukkunsa kapealle, tilkkupeitteiselle vuoteelle. *Et ala katella jotai toista huonetta*, sanoi Salla. *Kai sä tajuut et me ollaan bestikset*, sanoi Sara.

Kun A palasi tuvan kuistille, Ira oli kadonnut. Oman kriisinsä aikana A oli unohtanut tämän. *Nukkuuks Ira teijän kaa?* A kysyi Bettinalta ja Siljalta, jotka olivat siirtyneet pihakeinusta kuistille odottelemaan iltapalaa, ja ne vastasivat, ettei nukkunut. *Onks Ira teijän kaa?* A kysyi, kun Minttu ja Marika ilmestyivät alas, ja Marika katsoi häntä kopeasti otsatukkansa alta ikään kuin ajatuskin siitä, että tämä voisi jakaa huoneensa Iran kanssa, olisi loukkaava. *Miks se meijän kaa ois?* tämä tuhahti. *Missä itse kukin oppilaista yönsä nukkui, sitä ei selvitä kukaan*, kirjoitti Bettinan isoisä leirikoulun raporttiin, joka jaettiin matkan jälkeen vanhemmille. Ehkä Ira nukkui ulkona tai juoksi sutena yönsä virolaisella suolla, A sanoi, tuskinpa se olisi kiinnittänyt mitään huomiota, sillä nukkumaanmenoajoista huolimatta he eivät päässeet yhtenäkään iltana ajoissa sänkyyn, eikä se johtunut vain siitä, että he olivat *siinä iässä*, taipuvaisia koettelemaan leirikoulusääntöjä, joita Anna-Maija oli jakanut heille kaksi tiheästi kirjoitettua liuskaa – *kiroilu on kielletty, opettajan vastustaminen on kielletty, hiljaisuuden jälkeen puhuminen on kielletty ja mikäli*

joku uhmailee jatkuvasti leirikoulusääntöjä, hänet voidaan palauttaa kotiin kesken leirikoulun kodin kustannuksella – vaan siitä, että kun he vihdoin loputtomasta ohjelmasta, valuvista aikatauluista ja konserttijännityksestä sekavina pääsivät motellille kello 23.00 hiljaisuus jo takanaan, ei kukaan heistä osannut nukkua. Toukokuisen Hiidenmaan yöt olivat täynnä harmaata, varjotonta valoa, pihapiirissä ja motellin käytävillä kummittelevia oppilaita ja väsymyksen kiihdyttämiä itku- ja naurukohtauksia. Linnut mekastivat yöt läpeensä, metsissä ja soilla ketut, villisiat ja ilvekset, lukemattomat orkideat tunkeutuivat lahoaineksen alta, ja koko saari tuntui kihisevän ja kirkuvan ja puhkeavan yhä käheämmäksi käyvään lauluun paitsi silloin, kun kalsea merituuli pyyhki kaiken yllä, ravisutti äärimmilleen paisuneita omenannuppuja ja peitti äänet. *Salaperäinen, pysähtyneen ajan saari*, luki lehtijutussa, jonka A matkan jälkeen liimaisi leirikouluvihkoonsa, ja hänestä tuntui kuin hän olisi astunut ajan ulkopuolelle tai uneen, joskaan hän ei nukkunut.

Sara ja Salla hihkuivat ja säntäilivät motellin käytävillä suihkuttaen toisiaan vessasta löytämillään kukkaistuoksuisilla ilmanraikastajilla. Silja ja Bettina yhdistivät voimansa Minttun ja Marikan kanssa, hahmottelivat *Kauniit ja rohkeat* -sarjan henkilöhahmojen sukupuuta, kikattelivat sen sekavalle insestisyydelle ja pitivät neljän hengen *bileitä*. Joona, Sami ja Mikko tömistelivät hirsituvan ylimmässä kerroksessa ja laskeutuivat välillä tirkistelemään tyttöjä, ja sitten Sara ja Sami vetäytyivät jonnekin pussailemaan, sillä hiljattain musiikkiluokan soitinvarastossa ne olivat solmineet jonkinlaisen pienen, synkän lapsiavioliiton, jolle Samin äiti, murheellista kyllä, A sanoi, ei antanut siunausta. Pihan toisella puolen matalassa, valkoisessa rakennuksessa Terhin, Emmi-Sofian ja niiden ikkunoista loisti valo, ja päivisin ne olivat yhtä aikaa nuutuneita ja tohkeissaan. Milloin

tahansa linja-autossa tai hiidenmaalaisessa kotiseutumuseossa, villafabriikissa tai paikallisen koulun lavan takana joku niistä saattoi tyrskähtää itkuun ja joku toinen säntäsi lohduttamaan. Monikan ja Venlan symbioosi rakoili, Terhi koetteli Emmi-Sofian uskollisuutta siirtämällä huomiotaan Minttuun, joka aina tilaisuuden tullen näytti hylkäävän Marikan ja pyrkivän kohti suosikkityttöjen valoa. Eivätkä vanhemmatkaan nukkuneet vaan saunoivat myöhään yöhön ja istuivat grillikatoksessa kuunnellen Anna-Maijan avautumista *kuuden lapsen yksinhuoltajuudesta*, A:n isä ja Bettinan isoisä pakenivat paikallisten pariin testailemaan hiidenmaalaista sahtia, kaksi äitiä lukitsi itsensä keskellä yötä ulos ja A havahtui niiden riemukkaaseen kikatukseen ja kolkutukseen. Hän lojui yö toisensa perään motellihuoneen kapealla sängyllä syömässä laivalta ostamiaan salmiakkeja, melko lailla hänen leirikouluviikkonsa ainoa ravinto, A sanoi, ja lukemassa Marion Zimmer Bradleyn romaania *Avalonin usvat*, joka kertoi kuningas Arthurin legendoista naisnäkökulmasta. Mielessään A oli noita Morgaine ja pakeni veden, sumun ja soiden keskelle Avalonin saareen, tuohon myyttiseen toismaailmaan, joka kirjan myötä kävi yhä ahtaammaksi ja vaikeammin saavutettavaksi kristinuskon ja patriarkaalisen maailmankuvan vallatessa alaa. Hiidenmaan öiden kostea koleus, esiaikaiset uhripaikat ja pyhät kivet muistuttamassa siitä, että oli ollut toinenkin järjestys, jonka saksalaiset ristiretkeilijät pilasivat valloittaessaan saaren ja taivuttaessaan sen katolisen kirkon ja Hansaliiton valtaan. Etenkin kun oli sumua, A kuvitteli aavistavansa hiidenmaalaisissa metsissä jäänteen jostain menneestä, unohdetuista henkiolennoista nukkumassa lehdoilla ja lettomailla, ja miten hän olisikaan halunnut sinne, A sanoi, Avalonin maahan, pois riehakkaiden ja vauhkojen luokkalaistensa keskuudesta. Mutta sen sijaan hän lukisi vuosia myöhemmin Marion Zim-

mer Bradleyn tyttären kuvauksen kultista, jonka kirjailija oli perustanut itsensä ympärille, naisista, jotka kerääntyivät opetuslapsiksi ja häikäilemättömästä väkivallasta, jota Zimmer Bradley harjoitti oikeita lapsiaan kohtaan, ja hän tuntisi saman puristuksen kuin Hiidenmaalla, pahansuopia aikuisia oli kaikkialla, A sanoi, eikä edes Zimmer Bradley ollut se feministinen esikuva, jollainen hän oli kuvitellut tämän olevan, vaan tunnekylmä ja vaarallinen lastenraiskaaja.

Nukkuuks Ira teijän kans samas rakennukses? A kysyi Monikalta, joka murjotti pihakeinussa riideltyään Venlan kanssa. *Mee muual*, tämä kivahti, sillä ilmeisesti yksinäisyyskin oli parempi kuin hänen seuransa, A sanoi, ja hän meni samalla, kun hyytävä merituuli viisti läpi Katri-motellin pihan. Aino Kallaksen kesäpaikassa Kassarissa A yritti kokea yhteyttä edesmenneeseen kirjailijaan Emmi-Sofian ja Lotan vääntyillessä punamultamökin edessä erilaisiin showtanssiasentoihin jotenkin niin luontevina ja kotonaan itsessään. Ira hiveli Kallaksen pihasyreenien paisuvasilmuisia oksia sen näköisenä kuin manaisi esiin Kallaksen henkeä, ikinä ei olisi uskonut, että tämä onnistuisi, A sanoi, ja että taas hänestä tulisi peruskoulun historianopettaja. He vierailivat toisen maailmansodan aikaisilla bunkkereilla, joiden sisään Neuvostoliiton joukot olivat päästäneet vettä hukuttaen virolaiset sotilaat. He vierailivat nuoruudenlähteellä, ja äidit läiskyttelivät kasvoilleen hyytäviä pisaroita, A ja Irakin läiskyttelivät, vaikka juuri heidän ei olisi pitänyt. He tanssivat Suuremõisan koulun vanhanaikaisessa juhlasalissa kaakeliuunien ja kuoriutuvan tapetin katveessa, kupruilevalla parkettilattialla venäläisen teknon ja Spice Girlsin tahdissa, ja diskon jälkeen paikalliset, 16-vuotiaat pojat seurasivat heitä Katri-motellille ja huutelivat yössä rivouksia. *Tiettekste mis Ira nukkuu?* A kysyi Saralta ja Sallalta, jotka makoilivat Saran sängyn tilkkupeitteellä

ja supattelivat toisilleen stimuloituneina siitä, etteivät jakaneet salaisuuksiaan hänelle. *Paljo kiinnostaa*, Salla vastasi ja nauroi.

Loputtomat konsertit Kurin koululla, Suuremõisan koululla, Paladen peruskoulussa, Pähelin talossa, Kassarin päivillä, ja vielä paluumatkalla Tallinnan laululavalla, jota kunnostettiin Michael Jacksonin konserttia varten, jälleen yksi epäilyttävä aikuinen ja onneton lapsi, A sanoi. Heidän kansanlaulunsa kaikuivat ja heidän orkesterinsa vinkui ja pihisi, ja virolaiset lapset esittivät heille vuorostaan kansantansseja ja hanurimusiikkia, ja aikuiset pitivät liikuttuneita puheita siitä, miten hienoa oli tarjota lapsille mahdollisuus tutustua toistensa kulttuureihin, ikään kuin se perinnekitkutus olisi ollut heidän kulttuuriaan. Joka ilta A:n oli vedettävä ylleen typerä, kansanpukutyyppinen kuoropukunsa, kiedottava kätensä toisella puolella seisovan Marikan ja toisella puolella seisovan Iran harteille, laulettava *tula tuulan tuli tuli tei, emme erkane konsana ei* ja huojuttava mukana. Joka ilta hänen oli katseltava, kun Terhi, Emmi-Sofia ja ne riisuivat rumat kolttunsa, hautasivat matkastressin laukaisemat kahnauksensa ja kerääntyivät mustissa hameissaan ja valkoisissa puseroissaan laulamaan *Eternal Flamea*, ja yleisö hiljeni, puhkesi sitten taputuksiin ja virolaiset pojat vislasivat, ja A istui näkymättömissä lavan takana ja hänen rintaansa poltti ja poltti ja poltti, ikuinen liekki tai krooninen korvennus, hänen kapeassa rinnassaan silloin ja iankaikkisesti. Jossain hänen näköpiirinsä rajoilla myös Ira kyyhötti, tämän silmät olivat kiinni, ja kuoropuku teki tästä muodottoman ja kalpean, mutta tämäkin paloi, A sanoi, hän saattoi aistia tämän roihun samalla kun liekit kohosivat hänen kurkkuunsa, hivelivät sen herkkiä epiteelejä, hän ja Ira, kärventymässä samalla roviolla. Iralla oli päässään kuulokkeet, joista lähti johto hienoon, kannettavaan cd-soittimeen. *Kuulokkeet pois!* lähellä nököttävä Marika sihahti, ikään kuin heillä olisi

ollut pyhä velvollisuus kuunnella Terhin, Emmi-Sofian ja niiden laulua, kuunnella ja taputtaa ja hurrata yleisön mukana, pyhä velvollisuus seurata niiden tanssiesitystä tai sitä, kun Terhi esitti soolonumeronsa *I Want to Hold Your Hand* kammottavasti nuotin vierestä poikien bändin soittaessa taustalla, Terhi pikkuruisessa mekossaan ja paksupohjaisissa kengissään, tämän kova, kollottava ääni, joka ei ikinä yltänyt korkeimpaan säveleen. *Mis huonees sä nukut?* A kuiskasi Iralle Paladen peruskoulun pölyisen esiripun katveessa, kun *Eternal Flame* kaikui lavalla, mutta Ira ei vastannut vaan kohotti kätensä ja osoitti etusormellaan verhojen raosta. *Pum*, tämä sanoi valikoidessaan tähtäimeen jokaisen laulajan, paitsi että oikeasti tämä ei sanonut sitä, tämän huulet vain muodostivat tavun.

Myöhään samana iltana auringon jo laskettua A, Sara ja Salla norkoilivat Joonan, Samin ja Mikon kanssa Katri-motellin takana nousevilla puuportailla, kertasivat sitä, miten Mikon rumpukapula oli lentänyt kesken esityksen tämän kädestä ja nauroivat, kun äkkiä Anna-Maija harppoi esiin hirsituvan kulman takaa. Sami tempaisi kätensä Saran kädestä. Pojat ampaisivat portaisiin niin että kolisi, Anna-Maija huusi Saraa, Sallaa ja A:ta pysähtymään, tämä oli punakka ja täynnä raivoa ja samal tietävänsä kyllä millaista peliä Sara pelasi. Sara kysyi mitä, Anna-Maija sanoi, että älä teeskentele tyhmää, *sä oot niin röyhkee...* A, Sara ja Salla olivat pysähtyneet ensimmäisen ja toisen kerroksen väliin portaille, ja Anna-Maija seisoi nurmella, mutta silti tämän onnistui kumartua heidän ylleen. *Samin äiti ei haluu et sä oot Samin kans. Pysyt siit eros tai sun reissu loppu lyhyeen*, Anna-Maija sihisi Saralle. *Mä...* Sara aloitti, ja A tunsi, kun Salla nojautui häntä lähemmäs. *Jätät Samin rauhaan ja sillä selvä!* Anna-Maija huusi, ja A ajatteli, että hänen isänsä oli lähtenyt Bettinan isoisän kanssa saunaan, äidit olivat iltapalalla,

Anna-Maija oli valinnut täydellisen hetken, tämän puuskutus ja viha, tämän epäoikeudenmukaisuus, joka tuntui niin älyttömältä, että A:n päässä vihloi. *Painutte nukkuun ja vähän äkkii*, Anna-Maija tiuskaisi ja he säntäsivät ylös portaita, nopeasti, sydämet takoen ja veri kohisten, juoksivat narisevaa käytävää huoneeseensa, lukitsivat oven ja kerääntyivät vieri viereen A:n sängylle.

Salla nyyhkytti. Sara hengitti kiivaasti ja pinnallisesti. Se oli yksi niistä solidaarisuuden hetkistä, joiden vuoksi hän sinnitteli Saran ja Sallan liepeillä, A sanoi, ne eivät sentään vain *ymmärtäneet* Anna-Maijaa ja kiertäneet tämän painovoimakentän pakottamina, Monikakin, joka niin mielellään esitti kapinallista, Siljakin, joka täydellisestä osaamisestaan huolimatta jäi aina Emmi-Sofian varjoon, kaikki ne olivat kuuliaisia sanalle, kun taas Sara oli jotenkin riittävän vinksallaan tajutakseen, että kyse oli Anna-Maijan vallanhalusta, jostain ääneen lausumattomasta fantasiasta, A ei tiennyt, mikä se oli, ei tiennyt silloin, eikä tietäisi koskaan, mutta aisti kyllä sen olemassaolon tuon ylimeikatun, sääntöuskovaisen ulkokuoren alla, jonkin pohjimmaisen ja pimeän. Juuri se teki Anna-Maijasta niin pelottavan, tunne siitä, että se jokin saattaisi hetkellä millä hyvänsä räjähtää pintaan ja räjähtäisikin. *Hullu ämmä*, Sara hoki, ja Salla itki ja puristi A:n käsivartta. *Saatanan hullu*, Sara sanoi. *Se on sekasin*, A sanoi. *Näittekste miten se oikeen hiipi et se pääs meijän kimppuun?* Sara sanoi. *Mitä se ees teki tuol talon takan?* A kysyi. *Se ootti tilaisuutta*, Sara sanoi. *Se ei ikin tekis tolleen Terhil tai Emmi-Sofial*, A sanoi. *Ei todellakaan tekis*, Salla nyyhkytti. *Eikä se ikin suuttuis tolleen ku joku on mul ilkee*, A sanoi, *esim ku te ootte*. Häntä jännitti, miten ne suhtautuisivat, mutta Sara nyökkäsi. *Joo ei se sitä kiinnosta*, tämä totesi. *Se on hirvee*, Salla tyrskähti, *mä vihaan sitä*. Tämä pyyhki nenäänsä hihaan. *Toi on just se kuraattorijuttu et me ollaan lapsellisii eikä meijän kuulu tykätä pojist vaa leikkii vaa jollain barbeil*, A sanoi. *Mut Terhi ja Emppu on*

kyl nii vitun kypsii, Sara sanoi. *Ei paljoo Anskuu haittaa niide seurustelut*, A sanoi. *Joku Venla roikkuu Joonan persees joka päivä mut mikäs siin*, Sara sanoi. *Se on hirvee*, Salla toisti. *Mä tiekkö kuulen et se on iha oikeesti hullu*, sanoi Sara. *Ihan vitun hullu*, sanoi Salla, joka oli lakannut itkemästä ja odotti Saralta vahvistusta. *Ja meijän pitää aina vaa ymmärtää vaiks se ois miten epäreilu*, A sanoi. *Joo ku sil on niin vaikeet, iha hirveen vaikeet*, Sara sanoi, ja A tunsi kylmien väreiden kulkevan selkäänsä, kun Sara lähestyi sitä suurta ja kiellettyä. *Vitun hullu*, Salla toisti. *Ei mua ainakaa kiinnosta ymmärtää*, Sara sanoi, *hirvee ämmä, ei ihme et sen mies tappo ittensä.* Oven kahva kolahti painuessaan alas ja pysähtyessään lukkoon. He jähmettyivät. Saran sanat kaikumassa A:n päässä: *ei ihme et sen mies tappo ittensä, ei ihme et sen mies tappo ittensä.* Joku rynkytti ovea. A, Sara ja Salla katsoivat toisiaan, katsoivat ovea, jonka kahva lonksui kuin murtumaisillaan. *Mä kyl kuulen mitä te puhutte!* Anna-Maija huohotti, ja A:sta tuntui, ettei hän saanut happea. *Mä kuulen iha kaiken.* Heidän välissään pelkkä ohut vaneri. Ovi kumahti niin kuin sitä olisi lyöty. Saran hartiat kohosivat. Salla puristi A:n käsivartta niin, että sattui. Rysäys ja ovi tärähti. Anna-Maija rynkytti kahvaa. *Nyt on hiljasuus*, tämä sihisi, *et olkaa hiljaa siel!* A mietti, milloin lukko antaisi periksi. Pian, ihan pian se antaisi. *Te rikotte sääntöi. Teijän pitäs jo nukkuu.* A aisti Anna-Maijan painon ovea vasten, aisti tämän vihan tunkevan läpi huuraista materiaaleista. *Jos te ette oo minuutis hiljaa ja nukkumas te lennätte täält saman tien kotiin.* A kuuli Anna-Maijan puuskutuksen. Saran kasvot olivat tyhjät. Salla, joka tavallisesti punastui hermostuessaan, ihan valkoinen. *Minuutis!* Anna-Maija huusi. *Tai teijän leirikoulu loppu tähän.* A kohtasi Saran katseen. Sara nosti sormen huulilleen. He pidättivät hengitystä. Kahva painui jälleen ja päästi kolauksen.

Viimein he erottivat Anna-Maijan siirtyvän kauemmas, käytävän narisevan raskaiden askelten alla, oven paukahduksen ja etääntyvän kolinan rappusissa. He istuivat ja odottivat. Lopulta Salla nousi ja meni vessaan, ja A kuuli, miten tämä alkoi pestä hampaita. He suorittivat iltatoimet ääneti, valppaina, ja A pelkäsi, että hänen isänsä ilmestyisi koska tahansa kysymään, miten he olivat saattaneet sanoa jotain niin kamalaa. Pahimman mahdollisen. Siltä se todella tuntui, A sanoi, että hän oli syyllistynyt hirvittävään rikokseen, vaikka eihän hän edes ollut kommentoinut Anna-Maijan ex-puolison kuolemaa. He makasivat jo sängyissään pimeässä, kun Sara alkoi puhua. *Se salakuunteli*, tämä mutisi, niin kuin Salla ja A eivät olisi tajunneet, niin kuin he eivät ehkä olleet tajunneetkaan. *Se ei oo varmaan kertaakaan käyny täs tuvas*, Sara sanoi, *se ei voinu ees tietää mikä meijän huone on.* Käytävältä kuului kolahtelua, ja A:n keho jähmettyi ja henkitys juuttui kurkkuun, kunnes hän erotti Mintun ja Marikan naurun niiden mennessä huoneeseensa. *Se hiipi meijän perään ja salakuunteli*, Sara supatti. *Miten se kehtaa!* Ja Salla käännähti peittonsa alla. *Shh!* tämä kuiskasi, ja sitten he makasivat hiljaa ja liikkumatta, eikä A kyennyt nukkumaan.

Kiusallista myöntää, A sanoi, mutta kestäisi vuosia, ennen kuin syyllisyys haihtuisi ja tilalle tulisi ensin hämmennys ja vähitellen viha. Niin läpikotaisin hänkin oli musiikkiluokkalainen, A sanoi, niin tottunut *ymmärtämään* ja asettamaan Anna-Maijan tunteet omiensa edelle. Seuraavana aamuna Samin äiti tallensi videokameralla, kun he vaelsivat valjuina ja välttelevinä pitkin tyhjiä, kivikkoisia rantoja, vasten puhkipalaneen taivaan ja puhkipalaneen meren valkoista, kuin hukkuneiden henget paikallisissa tarinoissa, joissa näkki houkutteli laivoja Hiidenmatalan karikkoon ja kiskoi matkustajat kuolemaan. Estoniassa menehtyneiden lasten muistoksi pystytetty metallikello kohosi karuna taustalla, ja myöhemmin tuntuisi vaikealta nähdä itsensä

sellaisena, A sanoi, katsomassa ohi tai livahtamassa syrjään, kun hänen luokkalaisensa puhuivat, nauroivat ja vilkuttelivat Samin äidille, lähettivät lentosuukkoja ja tuntuivat tietävän, miten olla, jopa Monika, joka näytti kameralle kieltä, jopa Sara ja Sami, jotka päätyivät toistuvasti Samin äidin tähtäimeen tepastelles-saan käsikynkkää kuin vanha pari. Kun taas A järkyttyisi kat-soessaan leirikouluvideota ja sekoittaessaan itsensä Iraan, niin mitäänsanomattomilta ja kuluneilta he molemmat näyttivät, he olisivat voineet olla kaksoset, ja videolla A seisoi soittamassa kaksi metriä syrjässä muusta orkesterista ja odotti tahteja, joiden aikana hänen tehtävänsä oli kilauttaa oikeat äänet ksylofonista. Se näytti idioottimaiselta, A sanoi, se oli idioottimaista, eikä kukaan silti pyytänyt häntä siirtymään lähemmäs muita, varsin-kaan Anna-Maija, joka piiskasi kuvan etualalla tahtia ja täytti koko ruudun.

Leirikoulun edetessä jonkinlainen nuhraantuminen alkoi kyllä vaivata heistä jokaista, A sanoi, kylmyys, valvominen ja jatkuva paine osoittautuivat ravinnerikkaaksi maaperäksi erinäi-sille infektioille. Joonalle nousi kuume, Terhi menetti kaikkien helpotukseksi äänensä ja joutui luopumaan *I Want to Hold Your Hand* -soolosta, heidän esiintymisiään pilkkoivat yskä ja aivas-telu, kuoro kävi alavireiseksi ja orkesterin huilut pihisivät rikkaa täynnä. A:n isäkin näytti ilta illalta tympääntyneemmältä auttaessaan heitä raahaamaan soittimiaan konsertteihin ja pois, kun Anna-Maija jakeli käskyjä eikä ikinä osallistunut kantami-seen. A ei sairastunut mutta häntä huimasi ja palelsi jatkuvasti. Hän vaihtoi Kärdlan pankissa loputkin markkansa krooneiksi ja osti paikallisesta käsityöpuodista valtavan, paksun villaneuleen, kasvunvaraa, hän ajatteli, koska ei tajunnut hipovansa jo lopul-lista kokoluokitustaan. Neule olisi vielä 20 vuotta myöhemmin hänelle aivan liian iso, eikä Sallan äidin neuvo, *syö nii kasvat*,

osoittautunut mahdolliseksi, päinvastoin A kehitteli syvällistä aversiota hiidenmaalaiseen ruokakulttuuriin, Luige baarin, Vii-naköökin, Priiankrun ja Katri-motellin keittiön lihapitoisiin aterioihin, hän oli uneton, aliravittu, hyvin tietoinen tuotanto-eläinten kärsimyksestä ja siitä, että hänen ruokahaluttomuutensa tulkittiin pahatapaisuudeksi, tietenkään hänen ruumiinsa ei ollut hänen ruumiinsa, A sanoi, vaan aikuisten, jotka halusivat hänen nielevän milloin mitäkin sitkeää lihapalaa, ja ikätoverien, jotka kommentoivat hänen kehonmuotojaan teurastajain tark-kuudella. Hän kieltäytyi riisumasta kasvunvaraa sisältävää neu-lettaan edes esiintymisissä ja alkoi olla varma, ettei kestäisi, jos joutuisi laulamaan kerrankin *Sinisiä punasia ruusunkukkia*, jonka vellova, kummallinen sovitus uhkasi hukuttaa heidät. Kylmästä huolimatta hän ui Itämeressä, A sanoi, heidän viimeisenä Hii-denmaan päivänään perjantaina 16.5.1997, Lehtmanin sataman uimarannalla, jonka hiekkaa kutsuttiin *laulavaksi*, tosin A ei muistanut mitään laulua, vain viiltävän tuulen ja hyisenä ympä-rilleen puristuvan meriveden, se tuntui kipuna raajoissa, teki hetkessä hänestä selkeän ja teräväraajaisen ja helpotti poltetta. Hän kahlasi syvemmälle ja syvemmälle ja kuuli isänsä karjuvan rannassa, ettei hän saisi palelluttaa itseään. *Älä kastele tukkaas!* Hänen vieressään Lotta kiljahteli kylmyydestä. *Tää on hirveetä*, A kiljahti takaisin, ja jo samalla hetkellä hän kuuli, kuinka teen-näiseltä se kuulosti, ihan kuin hän esittäisi oikeaa ihmistä, joka voi sillä lailla spontaanisti ja normaalisti sanoa jotain ja olettaa, että hänelle vastataan, vaikka ei hän ollut oikea ihminen, eikä siinä, että hän puhui Lotalle, ollut mitään normaalia, ja samalla, kun hän tajusi sen, hän sukelsi, jottei kuulisi, vastaisiko Lotta. Kylmyys särki otsaa ja täytti korvat, rannalla hänen isänsä epäi-lemättä melskasi vilustumisesta, ja kun A nousi merestä, Samin äiti tallensi hänen keskenkasvuisen uimapukuvartalonsa videolle,

ja myöhemmin A ihmettelisi, miten vähän keskenkasvuinen se itse asiassa oli, vaikka toki hän oli keskenkasvuinen yhä, keskenkasvuinen ikuisesti. Hän puki T-paidan ja housut uimapuvun päälle, ja hänen isänsä ja Anna-Maija liittoutuivat häntä vastaan huomauttelemaan pissatulehduksesta, jonka hän saisi, jollei suostuisi ottamaan pois märkää uimapukuaan, ensimmäinen tajuamatta, että hän oli ohittanut iän, jossa riisuudutaan luontevasti rannalla, jälkimmäinen tyypillisessä määräilynhalussaan ja ehkä siksi, että pissatulehduksesta puhumisessa oli jotain miellyttävän nöyryyttävää ja genitaalista. A kieltäytyi ehdottomasti riisumasta ja kiukkuisena hän päätyi istumaan Iran viereen linja-autoon, kun he suuntasivat kohti Kärdlaa tekemään vihoviimeisiä ostoksia.

Ira nojasi ikkunaan kuulokkeet korvillaan ja silmät puoliraollaan, jotenkin valuvana, vaikkei tämä ollut käynyt lähelläkään merta, hyvä jos oli poistunut bussista. A:n teki mieli tökätä tätä kylkiluiden väliin ja katsoa mitä tapahtui, mutta hän keskittyi tuntemaan uimapuvun kylmän nahkeuden ihollaan ja sulki silmänsä. Matka ei ollut pitkä, mutta leirikouluviikon unettomuus oli kumuloitunut siihen pisteeseen, että hän alkoi vajota, hänen silmäluomiensa sisällä muodostui hypnagogisia kuvia, fosforinhohtoisia orkideoja houkuttelemassa yöperhosia kosteisiin sisuksiinsa, parittelevia susia ja suonsilmäkkeistä kohoavia saniaisia kuin kuolleiden kouria, saarelaiset jahtasivat Iraa läpi rantojen ja ryteikköjen, aluskasvillisuus vilisi. *Kuuntele!* joku sanoi. A avasi silmänsä eikä hetkeen tiennyt, kuka oli ja missä. *Kuuntele*, Ira sanoi ja ojensi hänelle kuulokkeita. Sekavana A asetteli ne korvilleen ja tunnisti Kurt Cobainin äänen. *Mikä tää on?* hän kysyi. *Rape me*, Ira sanoi. *Ai mitä?* A kysyi ja raotti kuuloketta. *Rape me*, Ira sanoi, *niinku raiskaa mut*. Bussin ikkunan takana vilisti hiidenmaalainen metsä liian rehevänä ja

runsaana, A:n luokkalaiset nauroivat ja kiljahtelivat väsymyksestä kiihkeinä, Venla ja Lotta hyräilivät Leila K:n hittiä, *paskahousu!* Mikko huusi, kun voitti Joonan korttipelissä. *Raiskaa mut*, A sanoi. *Joo raiskaa mut*, Ira sanoi. *Okei*, A sanoi. Iran katse oli toljottava, A tunsi olonsa epämukavaksi. *Kurt Cobain kuoli kolme vuotta sit. Ampu ittensä*, Ira sanoi, *rest in peace. Vaiks eihä itsarin tekijät saa rauhaa.* Tämä osoitti kalloaan ja veti kuvitteellista liipaisinta. *Mä tiiän*, A sanoi. *Samana vuonna ku Estonia uppos*, Ira sanoi ja tähtäsi vuorostaan A:ta. *Rape me*, lauloi Kurt Cobain kuulokkeissa. *Rape me my friend.* A riisui kuulokkeet ja ojensi ne Iralle. Tämä pisti ne päähänsä, nojautui ikkunaan ja hyräili mukana. *Rape me. Rape me again.* Se oli heidän siihen mennessä pisin keskustelunsa, A sanoi. Se saattoi hyvinkin olla pisin keskustelu, jonka Ira oli käynyt kenenkään kanssa.

Ehkä se johtui Irasta, ehkä märästä uimapuvusta, A sanoi, mutta kalseus seurasi häntä läpi päivän, ostosten, äänenavausharjoitusten, Anna-Maijan tylyjen komentojen ja vierailun Kassarin kotiseutumuseossa. A muisti yhä paikkaa vartioivan suden lasisilmien surullisen tuijotuksen. Jonain talvena eläin oli saapunut jäätä myöten, ja tietenkin saarelaiset olivat tappaneet sen ja täyttäneet voitonmerkiksi. Oli niin kylmä, että he lauloivat ja soittivat takit yllä, paitsi *Eternal Flame* -porukka, joka ei tinkinyt mustista hameista ja valkoisista puseroista. Leirikoulun edetessä äidit olivat alkaneet kiinnittää huomiota siihen, että esitykseen liittyi tiettyjä jännitteitä, ja kun A:n isä oli kertonut niille siitä, miten A ja Ira oli heitetty ulos, ne olivat ryhtyneet kyselemään Anna-Maijalta, miksi kaikki halukkaat eivät saaneet laulaa. *Tietenki kaikki saa laulaa*, A kuuli Anna-Maijan vakuuttelevan, ja niinpä viimeisen konsertin kunniaksi Anna-Maija määräsi luokan seisomaan Eveliinan, Venlan, Monikan ja niiden taakse heijaamaan ja hymisemään kertosäkeistön taustoja. *No*

nyt sit iha kaikki pääsee, Anna-Maija sanoi ennen esiintymistä ja katsoi A:ta, joka katsoi muualle. Monika vinkui, että *Eternal Flame* menisi piloille, ja tunne lohdutuspalkinnosta nosti maha-hapot A:n suuhun, ikään kuin koko musiikkiluokka ei olisi ollut yhtä loputonta taustalla hyminää ja heijaamista. Samin äidin videolla hän seisoi mustahameisten ja valkopuseroisten tähtisolistien takana ruma kuoropuku villatakin alta roikkuen, tukka kampaamatta, katse tarkentamatta ja näyttäen niin paljon Iralta, että pahaa teki. Kun esitys loppui ja muut alkoivat kantaa soittimia, hän jäi lavalle, seisoi siinä ja tuijotti poistuvaa yleisöä niin kuin ei olisi tajunnut, mitä tapahtui, niin kuin ei olisi kuullut Anna-Maijan hoputusta. Ira ei laulanut, A sanoi. Tämä oli kadonnut jonnekin ennen *Eternal Flamea*, eikä kukaan tuntunut edes huomaavan, paitsi A, joka viimein, nykäistyään itsensä liikkeelle, löysi Iran bussista nuokkumasta tuttuun tapaan silmät kiinni ja kuulokkeet korvilla.

Kun he palasivat Katri-motellille, loppukevään auringosta tihkui enää kapea rantu metsien ja peltojen takana, omenapuut värjöttelivät kalpeina ja kylmissään, jostain nousi sumua, ja A, Sara ja Salla pakkasivat motellihuoneessa laukkujaan seuraavan aamun aikaista herätystä varten. Silloin Sara ilmoitti, että A:n pitäisi lähteä. *Nyt on meijän vika yö. Me halutaan olla Santun kaa rauhas.* A rytisti kuoropukua likaisten vaatteiden sekaan ja yritti pidätellä välitöntä impulssiaan kirkua. *Eiks me voitas vaa olla tääl yhes*, hän sanoi. *Me ollaan siedetty sua koko viikko*, Salla sanoi. *Mihin mä muka menisin?* A kysyi. *Ei oo meijän ongelma*, Salla sanoi. *Sä lupasit*, Sara sanoi. *Yritä tajuu et me ollaan bestikset*, Salla sanoi. *Tää on myös mun vika yö*, A sanoi. *Sä sait olla tääl koko viikon vaan sil ehdol et sä meet*, Sara sanoi. *Ei tää oo jotenki enemmän teijän huone*, A sanoi. *Onpa, me varattiin tää eka*, Salla sanoi. *Mä en enää ikin puhu sul jos sä et mee*, Sara sanoi. *Älä sit puhu*, A

sanoi. Väsymys, häpeä ja viha, nuo hänen peruskouluaikaiset perustunteensa, onnettomien öiden ja olemattomien ruokailujen valmistamina, eikä hänellä ollut pienintäkään aikomusta nöyryyttää itseään koputtelemalla oviin ja kyselemällä yösijaa, jota kukaan ei haluaisi hänelle antaa, vaikka epäilemättä se olisi ollut täydellistä hupia, niin kuin istumajärjestysvalinnat ja joukkuejaot, Sara pelkkä persoonallisuushäiriöinen pelinappula, A sanoi, yksi kirkas ääni Anna-Maijan kuorossa, mutta eihän Sara sitä tajunnut, ei sitä tajunnut kukaan. Hän sulloi pikkusiskolleen ostamiaan tuliaiskarkkeja laukkuunsa ja toisti, ettei lähtisi huoneesta. Sara sanoi, että jää sit tänne, *me sit etitään joku muu huone, me sit mennään vaiks Siljan ja Bettinan kans. Joo*, Salla sanoi, *Silja ja Bettina ei ainakaa oo tommosii vitun iilimatoi.* A alkoi huutaa. Hän huusi, että Salla ja Sara olivat inhottavia ja ilkeitä. Sara ja Salla huusivat, että A oli valehtelija. A huusi, että jos ne menisivät Siljan ja Bettinan huoneeseen, hän tulisi kanssa. *Miks sä aina roikut?* Salla kiljui. *Mitä mun sit pitäs tehä?* A huusi. *Hanki omii ystävii!* Sara huusi. *Hankkisin jos sä et ain pilais kaikkee!* A huusi. *Onkse muka meijän vika et kukaan ei pidä sust?* Salla huusi. *Älä oo nii vitun ärsyttävä*, Sara huusi. *Älä ite oo nii vitun häiriintynyt!* A huusi ja paiskoi vaatteita. Sara ja Salla huusivat, että hänen piti häipyä huoneesta, A huusi, ettei lähtisi, ja sitten hänen isänsä ilmestyi ovensuuhun kuin oopperan paha henki lietsomassa päähenkilön romahdusta. *Mitä tääl tapahtuu? Oottekste pakannu?* Ja Sara reagoi nopeimmin, sanoi, että A oli luvannut mennä toiseen huoneeseen muttei mennytkään. *Sä oot kans yks…* A:n isä aloitti. *Älä puutu tähän*, A sanoi. *Sä et vaihda huonetta yhtään mihinkään*, A:n isä sanoi. *En vaihda mut…* A sanoi. *Eiksua hävetä?* A:n isä kysyi Saralta. *Mut se lupas, se on lupaustenrikkoja!* Sara huusi. *Lopeta!* A huusi isälleen. *Sä et osaa olla kenenkään ystävä ilman et sä kiusaat jotain kolmatta*, A:n isä

sanoi Saralle. *Mee ny pois!* A huusi. *Ja sä oot yks raukka, hyppäänä tost ikkunasta jos Sara hyppää edelt?* A:n isä kysyi Sallalta. *Mee pois!* A huusi. *Mikä sul on?* A:n isä kysyi. *Painu ny saatana helvettiin siit!* A huusi, ja hänen kätensä alkoivat nykiä. *Mikä haluut olla tollasten idioottien kans?* A:n isä kysyi. *Jätä mut rauhaan!* A huusi, *jättäkää mut rauhaan!* Ja Sara huusi, että A oli *ärsyttävä roikkuja*, ja A huusi, että Sara oli *vitun kusipää*, ja Salla parkui sängyllä, ja A:n isä uhkasi soittaa Saran vanhemmille, ja Sara kutsui A:n isää *homoksi*, ja A:n isä kutsui Saraa *pikkupaskaksi*, ja A huusi vihaavansa niitä, huusi niitä kaikkia painumaan helvettiin, *painukaa helvettiin, painukaa helvettiin*, mutta ainoa, joka painui, oli hän itse, todellisuus kävi pehmeäksi ja humahti hänen altaan, hän huusi, he kaikki huusivat, ja olisi tarvittu Samin äiti kuvaamaan, jos olisi haluttu selvittää, kuka huusi mitä, A sanoi, mutta tietenkään Samin äiti ei ollut kuvaamassa, tietenkin leirikouluvideolle tallentui vain virallinen totuus, niin kuin jollekin neuvostoaikaiselle propagandafilmille, jossa kaikki vilkuttivat iloisina pioneereina värisevässä kuvassa.

Se oli ensimmäisiä kertoja hänen elämässään, kun hän hajoaisi sillä lailla perinpohjaisesti, A sanoi. Myöhemmin sitä tapahtuisi paljon pienemmästäkin paineesta, ja lopulta Henriikka ei enää kestäisi. A:han iskisi kipu ja hän haluaisi kuolla, ei itsetuhoisuutta, vaan jotta kipu lakkaisi, hän halusi pois, pois Hiidenmaalta ja musiikkiluokalta ja koko elämästään, mutta ulospääsyä ei ollut, ellei sitten kuolema. Kuka olisi uskonut, että tuonpuoleinen löytyi niin läheltä, hänen omasta kamalasta päästään? A sanoi. Se oli suonsilmäke ja hän upposi. Eikä pohjaa ollut, oli vain hukkuminen ja pakokauhu ja hapeton, pohjaton pimeys. Iran luisevat sormet nyhtämässä häntä syvemmälle. Lietteinen vesi tunkeutumassa keuhkoihin. Sille ei ollut loppua. Ikinä sille ei olisi loppua. Hänen isänsä oli häipynyt kiukkuisena

pakkaamaan. Sara ja Salla parkuivat vieretysten Katri-motellin sängyllä. Ne hokivat olevansa *bestikset*. *Me ollaan vaa bestiksii, eksä voi ymmärtää*, ja A itki ja *ymmärsi* ja alkoi anella, miksi ne eivät voineet antaa hänen olla siellä huoneessa, miksi ne eivät voineet olla hänen ystäviään, vaikka tietenkään Sara ja Salla eivät voineet olla hänen ystäviään, ja A huusi ja hakkasi päätään Katri-motellin puupaneloituun seinään ja *ymmärsi*, *ymmärsi*, ettei hänen ystävänsä voinut olla, *ymmärsi*, ettei ollut mikään tai kukaan, *ymmärsi*, kunnes koko sana muuttui mielettömäksi, mitään tarkoittamattomaksi tavuyhdistelmäksi, ei ollut ketään pitämässä kiinni ja estämässä häntä sekoamasta, ja jotenkin juuri se oli myös selkeää ja vapauttavaa, A sanoi, sillä lailla kuin kuolema on selkeä ja vapauttava. Hänen muistikuvansa siitä yöstä olivat rikkonaiset. Häneen sattui, sattui niin, ettei hän voinut kuin itkeä ja huutaa ja lyödä itseään. Hän oli loukussa kivussa ja saarella, jonka asukkaat puhuivat omituista, yhtä aikaa tutun ja vieraan kuuloista kieltä, ja jonka rantoja vartioivat hukkuneet. Muisto Katri-motellin hämärästä pihasta, puista, jotka kurkottelivat mustina ja raapivina, ja ruohosta, joka oli kylmää ja märkää sukkien alla. Muisto öisen ilonpidon äänistä, Leila K:n *Electric*-hitistä ja viimeisen yön *bileistä*, Terhi, Emmi-Sofia ja ne tanssimassa alusvaatteisillaan motellin katolla ja alhaalla joukko Kurin koulun poikia seisomassa ja tuijottamassa niitä pimeässä keltaisina kiiluvin silmin. Yksi poika kääntyi katsomaan A:ta, ja A kirkaisi ja alkoi juosta. Muisto metsästä, suosta ja susista, omenapuista, joiden raskaat, mehua tihkuvat hedelmät iskivät häntä kasvoihin, käärmeet kuiskivat runkojen välistä, eikä hän enää ikinä puhuisi kellekään, ei ikinä hengittäisi, ja hänen kallonsa tykytti itkusta ja huutamisesta, eikä itkua ja huutamista voinut silti lopettaa. Pienen, mustavetisen nuoruudenlähteen laidalla hän näki kolme äitiä salatupakoimassa. Ne valittivat

teini-ikäisten kauheutta ja vuoron perään kumartuivat roiskimaan kasvoilleen lähteen liukasta, mustaa vettä, ja vesi valui pitkin niiden irvistäviä, onttosilmäisiä kalloja, ja A huusi ja juoksi syvemmälle metsään, jokin suuri liikkui ryteikössä, A painui vaistomaisesti alas. Se oli Anna-Maija, ja A puristi poskensa märkään suopursulta ja lahoamiselta lemuavaan maahan, hän aisti askeleet tantereen värähtelynä ja alkoi ryömiä, ryömi kuin eläin, vaikka aluskasvillisuus repi hänen vaatteitaan ja takertui hänen hiuksiinsa, ryömi kunnes rahkasammal hänen allaan muuttui kosteaksi ja upottavaksi ja hänen kasvoilleen pöllähti parvi valkoisia yöperhosia ja silmäke aukeni ja kuparinvärinen suovesi syleili häntä ja täytti hänen suunsa, sieraimensa ja keuhkonsa, hän vajosi ja vajosi, ja jossain ulvoi susi ja jossain huhuili pöllö, mutta A oli syvällä suonsydämessä.

A sanoi, että suonsydämessä hän näki asioita. Hän näki ala-asteen ja vuodet, jotka puristivat häntä kosteana, hapettomana massana, suo piteli häntä sylissään, ja A näki itsensä uutenavuotena 2000 Iran pienessä korkeakattoisessa huoneessa, jonka ikkunasta avautui näkymä tähtitornille ja puistoon ja raketteihin, jotka viilsivät pakkasesta mustaa taivasta, *tän jälkeen ei tuu mitään, tulee vaa loppu*, Ira sanoi, ja A näki itsensä taidelukiolaisena, näki helpotuksen, kun oli päässyt peruskoulusta, ja näki tyttöystäviä, asuntoja, luentosaleissa vietettyjä tunteja ja Henriikan, näki romahtavia jäätiköitä, repeileviä koralliriuttoja, palavia metsiä ja lintuja, jotka putoilivat puista, ja miten hän juoksi öisillä kaduilla kuin jahdattuna. Hän näki itsensä 14-vuotiaana seisomassa yläasteen aulassa ja harkitsemassa menisikö ulos etuovesta vai kiertäisikö sisäkautta, jottei hänen tarvitsisi ohittaa oven ulkopuolella seisovia tyttöjä. *On kiirastorstai*, Ira sanoi, *eka päivä huhtikuuta vuonna ysiysi. On ruokavälkkä ja seuraavaks on musiikkii ja sä et haluis mennä tosta ovesta.* Sillä Irakin oli siellä,

A sanoi, hänen vieressään suonsydämessä ja yläasteen aulassa vuosituhannen viimeisenä vuonna, tuona unettomuuden ja väkivallanodotuksen kristillisenä muistopäivänä. *Eikä sisäkautta sais mennä kun käytävil kävelemine on kielletty mut jos sä meet tost ovest ja pihan poikki noi tytöt huutaa sul, ja ku sä tajuut et sä mietit tämmösii sua alkaa ärsyttää ja sä sanot ittelles et kait sä saat tost mennä niiku kuka tahansa muuki.* Ja totta, A näki oman eteenpäin suuntautuvan katseensa, kun hän nykäisi etuoven auki ja lähti astelemaan asfalttia pitkin kohti musiikkiluokan rakennusta. *Lehmä!* joku tyttöporukasta huusi, ja vilkaisematta huutajaa A huusi *huora* ja jatkoi kävelyä. *On harmaa päivä*, Ira selosti, *sä et haluu kiirehtii muttet myöskää mennä liian hitaasti koska sä tiiät et vaiks sä mitä ittelles väittäisit nii sä et oo kuka tahansa etkä sä saa mennä tosta. Ja sit se tapahtuu, sä ehit kuulla askeleet ja sit yks niist tytöist riuhtasee sua takaa ja ku sä käännyt se lyö sua naamaan. Sen nimi on Jenna M., mitään muuta sä et siit tiiä paitsi sen nimen ja et se on koko talven huudellu sul ja uhannu hakata. Sä kiljut et lopeta mut Jenna M. ei lopeta vaa potkii sua ja lyö ja tarttuu sua kaksin käsin kaulasta ja alkaa puristaa ja jotkut pojat hihkuu kissatappelu, kissatappelu ja sä yrität repii Jenna M:n käsii irti sun kurkust mut se on liian vahva, sua isompi, ja sä yrität huutaa et hakekaa välkkävalvoja mut sun suust ei tuu ääntä ja sä et saa ilmaa, Jenna M. kuristaa, ja sul on outoi ajatuksii. Sä aattelet esim et on jännää miten lähellä Jenna M. on sua ja miten se kattoo sua niinku se vihais vaiks ei se ees tunne sua. Sä aattelet sitä ku sä olit lapsi ja eka-tokaluokal oli semmosii leikkitappeluit ja et niissäki lyötiin ja potkittiin mut kummiski tää on iha erilaist. Tai ku ala-asteel jotku naapuriluokan pojat yritti sua ain kampittaa tai tunkee sun naamaan lunta nii oliha seki väkivaltaa mut koskaan aikasemmin ei kukaan oo tälleen iha tosissaan sua yrittäny satuttaa. Ja sä aattelet et nyt, nyt tää tapahtuu, tää mitä sä oot oottanu koko talven tai siit*

lähi ku sä tulit musaluokal etkä sä silti oo osannu kuvitella et se tuntus just tält et happi loppuu ja sun katse sumenee ja sul on pakokauhu. Sä hakkaat Jenna M:n naamaa, koko aika sä oot hakannu et se päästäis sun kurkust mut se ei päästä, se on just silleen sekasin et se ei päästä, on ruokavälkkä ja koko koulu on kerääntyny ympäril tuijottaan ja sä tunnet niide katseet ja et saa ilmaa eikä kukaan auta ja sit sun kämmensyrjä iskee Jenna M:ää nenään ja se huutaa ja sen ote lipee.

Suonsydämessä A näki, kun Jenna M. hellitti hänen kurkustaan, ja miten hän riuhtaisi itsensä vapaaksi ja haukkoi henkeä ja kääntyi ja alkoi kävellä. *Sun kurkkuu sattuu,* Ira sanoi, *kaiken järjen mukaan siihe sattuu, sä et vaa tunne kipuu, et pelkoo vaa jonku vedenalisen ja sun raajat on pehmeet ku sä kävelet kohti sitä musaluokan rakennusta ja ympäril oppilaat tuijottaa ja antaa tietä ja sä kävelet ja yrität saada ilmaa, jalka, toinen jalka, huterat polvet, sä kävelet, sä kuulet juoksuaskeleet ja joku huutaa varo. Sä oot melkeen ovel ku Jenna M. ryntää sun kimppuun ja tarttuu suhun ja lyö ja yrittää kumota sut maahan. Sä lyöt sitä ja aattelet et sä et saa kaatuu, jos sä kaadut Jenna M. vaa potkii ja potkii eikä lopeta.* Suonsydämessä A näki 14-vuotiaan itsensä, jota Jenna M. hakkasi ja yritti kampittaa asfalttiin, ja hän kysyi Iralta, miksi Jenna M. teki sellaista. Ira hymähti. *Ketä muutakaa se löis?* tämä kysyi. *Sä oot tienny jo pari kuukautta et toi on vaa ajan kysymys. Et sä oo aatellu et se ois välttämättä just Jenna M. tai et se tapahtus tälleen kaikkien nähde mut sen jälkeen ku sä pussailit Turussa diskos yhen pojan kaa sä oot ollu varma et ennemmin tai myöhemmin joku käy sun kimppuun.* Suonsydämessä A katsoi, miten Jenna M. repi häntä hiuksista ja hän löi Jenna M:ää, jotta tämä päästäisi irti. *Oonks mä siis oikeesti suudellu jonku kaa?* A kysyi, ja Ira huokaisi. *Älä ny innostu. Se poika pussaili sua ku se kävi eri kouluu eikä tienny kuka sä oot. Ja varmaan sä jotai semmost hölmöö aattelit et ehkä ku*

sä sen mielest oot nii ihana nii sit sun koululaisetki alkaa nähä sut silleen mut kyl sä tiiät et ei se noin mee ja se poika oli yhen sun koululaisen tytön poikkis ja se tyttö on just semmonen kaikkien mielest tosi täydellinen ja kaunis ja sä oot rikkonu tyyliin jotai koko yläasteen kaikista pyhintä järjestystä, vähä niinku se cagot joka meni ja koski puhtaille varattuun vihkivesimaljaan ja uhkas saastuttaa koko seurakunnan. Ei ne haluu et Stella saastuu. Ei ne haluu rikkoo sitä järjestystä. Ja siks toi Jenna M. ny hakkaa sua ja yrittää saada sut maahan et se vois potkii oikeen kunnol ja sen nenäst vuotaa verta ja veri roiskuu sun kasvoil ja takil ja sillon se tulee sust, vähä ku mä kuiskaisin sen sun korvaan. Sä huudat Jenna M:lle et älä vittu sotke mun takkii vereen, ja joteski se on nii älytöntä et Jenna M. pysähtyy kesken liikkeen ja jää tuijottaan sen kämmeniä ja sitä verta. Ja sä käännyt ja kävelet kohti musaluokan rakennusta ja meet sisään vaiks on välkkä ja sisäl ei sais mennä ja sä meet musaluokkaan ja tuijotat sun kasvoi peilist ja mietit kuka toi on ja mitä tol on tapahtunu ja sun naamal on verta, Jenna M:n verta ja sun omaas ja sun poskeen alkaa nousta turvotus ja sun ohimoil ja hiusrajas ja leuas on semmosii punasii jälkii joihi myöhemmi tulee mustelmii ja sun huuli on halki ja päänahka polttaa ja kurkkuu kuristaa ja välkkäkello soi ja Sara ja Salla ja Marika tulee sisään ja kattoo sua mut ei sano mitään koska sä ja Sara ette enää puhu eikä sillon myöskään Salla ja Marika voi sul puhuu. Ja sit Terhi ja Emmi-Sofia ja ne tulee ja haluu tietää mitä tapahtu vaiks sielhä ne seisos pihal kattomas eikä kukaan kysy onks suhu sattunu ja sit musaopeki tulee ja sä selität et Jenna M. kävi sun kimppuun ja koko aika ku sä puhut sust tuntuu et joku toinen puhuu, ja musaope kysyy meijän luokkalaisilt et eiks kukaan niist ois voinu auttaa, ja Joona sanoo et iha hyvin se näytti iteki pärjäävä, ja sä et tajuu miks ne puhuu nii tyhmii ja sä sanot et sun pitää mennä kansliaan, ja sä meet ja kävelet ja koputat reksin oveen ja kerrot et sun kimppuun on käyty, ja se reksi on semmone

ihme kalan näkönen nainen joka sanoo vaa et ei tää mul kuulu, eikä sekään kysy et käviks sul pahasti tai pitäskö soittaa polliisi. Mee puhuun Lahdel, se reksi sanoo, joten sä meet ja koputat sen Lahden oveen vaiks et sä yhtään haluis ku kaikki tietää et se Lahti on hullu ja juoppo ja kerran pikkujoulukuorokeikal sä näit ku se heitettiin ulos ravintolast Kaarinan keskustas ku se jotai kännissä riehu.

Suonsydämessä A näki itsensä koputtamassa oveen. Miesääni käski hänet sisään, ja hän meni. Apulaisrehtori Lahdella oli vaalea, siiliksi ajeltu tukka ja pienet silmät ohutkehyksisten insinöörilasien takana. *Se näyttää iha jonku roskaleffan keskitysleirivirkailijalt*, Ira sanoi, *silt et jos sä kuvailisit sitä jolleki ne huulis et sä vaa keksit ja et sul on huono mielikuvitus. Et joo joo, varmaa oli huono tyyppi teil varareksin mut ei kait sentää joku karnevaalinatsi mut just karnevaalinatsi se on ja just siks ku se on karnevaalinatsi sen tehtävä on hoitaa näit koulun än äs sosiaalisii ongelmii. Sä esittelet ittes ja yrität kertoo asiallisesti ja rauhallisesti siit huutelust ja uhkailust ja pahoinpitelystä ruokavälkäl mut se Lahti heti keskeyttää ja alkaa tivaa jotai tappelust, kuka löi ketä ja sä yrität sanoo et ei tää ollu tappelu, et täs on ollu pidempään semmonen tilanne et ne tytöt uhkailee sua ja sä oot pelänny et jotai tämmöstä tapahtuu, sä oot puhunu siitä musaopelki, se voi kertoo. Mut varareksi Lahti tiuskii et mis se toinen tyttö on, miksei se oo tääl, ja sä sanot ettet sä tiiä mis se on, että et sä ees tiiä mitä luokkaa se käy, niit huutelijoit ja uhkailijoit on tosi iso porukka etkä sä tunne niist ketään ja sä pelkäät et joku päivä koulun jälkeen ne oottaa sua alikulkutunnelis ja kaataa sun pyörän ja hakkaa sut koska nii ne on sanonu et ne aikoo tehä.* Suonsydämessä A näki itsensä istumassa apulaisrehtori Lahden huoneessa kalpeana ja veritahraisena, kun Lahti kuulutti keskusradiossa Jenna M:ää tulemaan kansliaan ja sanoi A:lle, että tappeleminen on aina väärin. A selitti, ettei se ollut tappelu, että Jenna M. kävi hänen kimppuunsa ja kuristi. *Tää on*

tosi pitkään jatkunutta koulukiusaamista, A sanoi, vaikka inhosi käyttää sitä sanaa ja tiesi kyllä, miltä se kuulosti, ja sitten Jenna M. tuli ja piteli talouspaperitukkoa nenällään ja apulaisrehtori Lahti sanoi haluavansa kuulla molempien versiot.

Jenna M. sanoo et sä huorittelit sitä ja löit sitä nii et sen nenäst alko tulla verta ja hampaast lohkes palanen, Ira sanoi. *Ja sit on sun vuoro ja taas sä selität vaiks Jenna M. huutaa sun pääl ja tekee semmosii ilmeit ku se ois opetellu ne jostai gangsterielokuvast niinku se varmaa onki, ja varareksi Lahti sanoo sul et sä oot tuottanu fyysisen vamman ja oot siksi vastuussa korvaamaan vahingon. Sä kysyt et mitä sun ois pitäny tehä, et oisko sun pitäny vaa antaa sen kuristaa? Lahti sanoo et se joka lyö on aina syyllinen. Se on ajanu yökaudet takseil ja tietää nää jutut. Sä vaa tuijotat sitä ja aattelet et tää ei oo todellist mut kyl se on ja sit Lahti lähettää Jenna M:n hammaslääkäriin ja kysyy et onks sun vanhemmat koton ja sä sanot et sun äiti on hoitovapaal, ja sä annat sun kotinumeron ja Lahti soittaa. Sä sanot et se oli ruokavälkkä. Piha oli täynnä oppilait. Kuka tahansa voi kertoo mitä tapahtu. Mut Lahti ei kuuntele sua vaa esittelee ittensä sun äidil ja sanoo et sä oot lyöny jotai seiskaluokkalaist nii et silt on lähtenyt hammas, täs on ollu tämmöst huuteluu vähä puolin ja toisin jostai nuorten jutuist. Ja ku se lopettaa sen puhelun sä yrität viäl kerta selittää miten se oikeesti meni, ja Lahti ärsyyntyy ja sä pyydät et eikse vois kysyy musaopelt tai melkeen keltä tahansa ku tosi monet opetki o nähny ku ne tönii sua ja huutelee. Et just muutama päivä sit ne heitti sut ovenkarmii päin ja yks Oona löi sua. Mut varareksi Lahti hokee jotai fyysisestä vammasta ja käskee sun mennä ja sä meet ja kävelet musaluokkaan ja musaope ihmettelee ku sä oot nii rauhalline vaiks oikeesti sä et oo rauhalline vaa tunnet yhä Jenna M:n kädet sun kurkul ja susta tuntuu et sä tukehdut. Sä selität musaopel et Lahti ei tunnu tajuuvan ja pyydät et musaope puhuis sil, ja musaope sanoo et kaikki järjestyy ja käskee*

sun mennä kotiin, ja sä meet ja pyöräilet ja sun koko keho sattuu ku sä aattelet et pian sun pitää taas selittää.

Suonsydämessä oli pimeää, mutta A näki koko elämänsä ja itsensä ja Iran, näki, miten hän selitti vanhemmilleen ja miten ne soittivat apulaisrehtori Lahdelle ja musiikinopettajalle ja vaativat, että saisivat tulla koululle keskustelemaan tilanteesta, ja Lahti huusi niille puhelimeen, että kyllä 14-vuotiaat osaa hoitaa itsekin omat asiansa, ja A istui autotallin katolla ja tallensi päiväkirjaansa Lahden sanat: *sä oot tuottanut fyysisen vamman ja oot siksi vastuussa korvaamaan vahingon.* Ja A näki, kuinka seuraavalla viikolla koulussa Stellan *bestis* Oona potkaisi häntä ohimennen matkalla ruokalaan ja kuinka Eveliina katsoi muualle ja Sara, Salla ja Marika naureskelivat. Näki kuinka Oona, Stella, Jenna M. ja ne piirittivät hänet opettajainhuoneen viereisessä aulassa ja tunkivat hänen käteensä uhkauskirjeen ja sanoivat, että jos A ei lakkaa valehtelemasta, ne tekevät hänestä lopun. Näki kuinka hänen luokkalaisensa yksi toisensa jälkeen kiemurtelivat ja kieltäytyivät, kun hän pyysi niitä todistamaan apulaisrehtori Lahdelle, mitä ruokavälitunnilla oli tapahtunut. *Ei me haluta sotkeentuu. Me ollaan Stellan, Oonan ja Jennan kavereit*, Terhi ja Emmi-Sofia selittivät. Näki apulaisrehtori Lahden huomaavan hänet käytävällä pari tuntia ennen kansliassa järjestettävää selvittelytilaisuutta, marssivan hänen luokseen ja alkavan huutaa hänelle.

Sä seisot käytäväl, Ira sanoi, *ja Lahti karjuu. Se karjuu et sä oot hankala ja epäkunnioittava etkä luota sen ammattitaitoon. Et sun pitäs antaa sen tehä työnsä. Se on iha saatanan vihane ku sä oot vaatinu et myös musaope tulee siihe selvittelytilaisuuteen ku jos sun vanhemmat ei kerta saa tulla nii sit ees musaopen pitää. Lahti seisoo liian lähellä sua, melkeen kiinni sussa ja huutaa. Se on iso mies ja sä oot neljätoista ja tosi laiha ku sä oot koko aika nii älyttömän*

stressaantunu et sä et voi syödä. Sun isäs jatkuvasti tyrkyttää sul jotai jäätelöö ku se kuvittelee et sul on syömishäiriö vaiks ei sul oo, sä et vaa voi syödä ku sun maha menee jatkuvasti semmoseen kramppiin et sä vaa makaat kippuras lattial iha märkän hiest mut terkkariki vaa hätäilee jotai anoreksiaa vaiks ei sua vois vähempää kiinnostaa olla laiha, mieluiten sä oisit vahva, nii vahva et jollai Jenna M:llä ei kävis ees mieles sua yrittää kuristaa, nii vahva et Lahti ei uskaltais sul huutaa. Mut sä et oo vahva. Sä oot heikko. Sä vihaat ittees ku sä oot nii heikko. Ja Lahti karjuu sul käytäväl vaiks parin tunnin pääst teijän pitäs istuu sen huonees selvittelemäs tätä suhu kohdistunutta koulukiusaamista ja sä oot nii yllättyny ja väsyny ja peloissas et sä alat itkee ja Lahti marssii opettajainhuoneeseen ja jättää sut siihen käytäväl itkeen ja sä palaat uskonnonluokkaan et muut ei näkis ku sä itket ja sit mä oon siin ja silitän sun selkää. Mä oon siinä. Siinä mä oon. Ja parin tunnin päätst sä meet siihe selvittelytilaisuuteen ja sul on mukana se uhkauskirje jonka Oona ja Stella sul anto, ne kirjottaa siin, et sun pitää peruu se selvittely tai ne kertoo kaikil mitä sä oot tehny ja turha kuvitella et kukaan sua uskos ja sul käy huonosti.

Siäl varareksi Lahden huonees on ahast. Sä ja musaope ja Jenna M. ja Oona istutte vieri vieres semmosil jakkaroil ja se Lahti vie iha saatanasti tilaa sen työpöydän takan, sil on liikaa jotai miesmiestuoksuu joka täyttää koko huoneen ja sä et saa henkee. Mut sä oot reipas. Sä oot asiallinen. Iha ekan sä ojennat sen uhkauskirjeen Lahdel ja pyydät et se lukee sen. Ja Lahti tivaa et mikä tää ny on, se ei ees yritä peitellä et sitä suututtaa ku taas sä änkkäät jotai käsittämätöntä, ja sä selität et sä sait ton Oonalt ja Stellalt ja ne yritti painostaa sua peruun tän selvittelyn ja siit voi lukee mite ne sua uhkailee. Oonasta näkee et se vähä säikähtää ja Jenna M. tuijottaa sua ja ottaa semmosii typerii uhkaavii ilmeit, mut sit Lahti lukee sen kirjeen ja kysyy sult et mitä nää jutut on mist täs puhutaan, mitä sä

oot oikeen tehnyt? Ja Oona alkaa huutaa et se on valehtelija ja valehtelee jostai koulukiusaamisest vaiks se on ite tehny vaiks mitä. Sä sanot et ne tarkottaa sitä ku sä pussailit alkuvuodesta diskos semmosen pojan kans joka oli Stellan poikaystävä ja sitä varte ne on huudellu sul ja käyny suhun käsiks ja uhkaillu hakata ja tappaa. Et huuteli ne ennenki mut sen diskon jälkeen se meni tosi pahaks, ja Jenna M. mölisee et sä oot vaa ite kerjänny turpaas, ja Oona huutaa et on sun vika et Krisu ja Stella eros, ja Lahti tivaa et mitä sä oot tehny, mitä sä oot tehny, vaiks sähä just sanoit, ja musaope istuu iha pikkusena jakkaral oven vieres vaiks musatunneil se ain vaahtoo jostai Janis Joplinist ja siit mite tärkeet on olla rohkee ja oma ittensä. Sä toistat et sä pussailit semmosen pojan kaa talvel diskos, et mitään muuta sä et oo tehny. Tää ei oo joku tasavertanen tappelu, täs on varmaan kakskyt yhtä vastaan tai oikeesti enemmän koska niit ku huutelee sul on iha joka luokal etkä sä oo missään turvas, iha koska tahansa koulus tai koulumatkal joku saattaa huutaa sul tai uhata sua tai käydä sun kimppuun, eikä sun puolii pidä kukaan, sä oot yksin ja haluut et tää loppuu ja et ne jättää sut rauhaan.

Lahti tiuskii et keistä sä puhut, ja sä luettelet jotai nimii ja sanot et et sä ees tiedä niist suurinta osaa, ja Jenna M. ja Oona huutaa sun pääl et sä valehtelet ja sä huudat et koko koulu on nähny mitä te teette, kuka tahansa voi kertoo, ja Oona alkaa taas siitä diskost, et mitä sä teit siäl Krisun kans, ja sit se musaopeki piristyy ja haluu tietää et suutelitsä sitä Kristianii ennen vai jälkeen sen ku sä sait kuulla et se seurustelee Stellan kaa. Ja sä sanot et Kristian kerto sul sen illan aikan, ja Oona huutaa et mitä sä oikeen kuvittelet et sä voit nuolla Stellan poikaystävää ja et sun takii Krisu ja Stella eros. Ja sit Oona, Jenna M. ja musaope ja varareksi alkaa tentata sult et mitä sä ja se Kristian tarkalleen ottaen teitte, kuka koski ensin ja aloit-tekste oleen ja miten monta päivää te olitte, ja sä kerrot et sä et oo nähny Kristianii sen diskon jälkeen. Sä et haluis puhuu siit, sä haluisit pitää sen sul ittelläs, se on eka kerta kun sä oot suudellut tai ku joku poika on sanonu et sä oot kaunis, ja nyt ne pilaa sen, musaope, varareksi, Jenna M. ja Oona, ja mitä enemmä ne tivaa, sitä likasemmaks se muuttuu, ja musaope sanoo et ei oo kyl kauheen kivasti tehty suudella toisen poikaystävää, ja sä yrität sanoo et ei oo silti iha kohtuullisii nää tappouhkaukset ja kuristaminen, mut ne ei haluu puhuu niist tappouhkauksist ja kuristamisest, niist tappouhkauksist ja kuristamisest ne on kuullu iha tarpeeks, ne haluu puhuu siit diskost, ne haluu tietää kaiken, haluu olla mukan siäl pimeäs nurkas ku Kristian työntää sormiaan sun pikkuhousuihin tai ku sä tunnet sen erektion sun lantiota vasten, ja sä kysyt Oonalt et miks ne syyttää kaikest sua eikä sitä Kristianii, ja Oona vastaa et Kristian oli kännis, ei kait se muute ois sun kans mitään tehny, ja musaope ja Lahti jotai vaa nyökyttelee niinku ois iha selvä juttu et tuskin kukaan sua haluis muuta ku kännis, mut sä olit selvin päin, sä oot paha, ja oikeesti, iha pienen hetken sä kuvittelit et musaope ja Lahti jotai paheksuis ku Oona puhu alkoholin juomisest mut ei ne paheksu, niille se on iha ookoo, juominen on ookoo, sun kuristaminen on ookoo mut se et sä oot pussaillu Stellan poikaystävän kaa ei oo ookoo ja varmaan Kristianki on Stellal ja niille sanonu et ei se ny ikin muuten ku kännis ois sua suudellu.

Suonsydämessä A kysyi Iralta, miten se loppui. Tiesikö Ira? Ja Ira hymyili. *Etenki loput mä tiiän, etenki loput. Mut ei tää viäl lopu vaa eka musaope puhuu siit mite Oona on just tommonen vahva persoona ja Oonal on nii mahtava energia. Ja sä aattelet et musaope on opettanu sua yläasteel joka ikinen viikko mut koskaan se ei oo sanonu mitään sun energiastas paitsi ehkä kerra ku se ohimennen kommentoi jotai sun piirustust et onha tää sievä mut onks täs sieluu. Sä iha tosissas mietit et suhtautuisko se suhun kivemmin jos säkin sanoisit et sä olit kännis siäl diskos. Vaiks et sä ollu. Sä oot neljätoista etkä sä oo ikin ollu humalas. Sä oot sieluton ja pingottunu*

eikä kukaan voi sua haluta ja tietty musaope pitää enemmän Oonast niinku se tunneilki suosii ain jotai Terhii ja Emmi-Sofiaa, ja sua hävettää nii et sust tuntuu et sä kuolet, hävettää et sä oot suudellu sitä Kristianii, hävettää et sä löit Jenna M:ää, koska sä oot aiheut tanu fyysisen vamman ja oot siksi vastuussa korvaamaan vahingon vaiks oikeesti Jenna M:lt lähti vaa paikka hampaast, aina jos lyö on syyllinen, nii Lahti sanoo, ja sä toivot et sä et ois lyöny, toivot et sä oisit antanu Jenna M:n kuristaa, toivot et sä oisit kuollu, ja sust tuntuu et ikin sä et oo ollu yhtä yksin vaiks sehän ei oo totta, sä oot just noi yksin iha koko ajan, koko saatanan musiikkiluokka-ajan ja ikuisesti koska se yksinäisyys jää suhun, tulee osaks sitä kuka sä oot, se miten ne kattoo sua ja näkee vaa jotai likaa.

Suonsydämessä A näki lihattoman ja revityn itsensä. Suonsydämessä A näki, vaikka ei olisi halunnut nähdä. Suonsydämessä A näki, miten apulaisrehtori Lahti vaati häntä pyytämään anteeksi Jenna M:ltä. Suonsydämessä A näki, miten hän pyysi. Suonsydämessä A näki, miten apulaisrehtori Lahti käski Jenna M:ää pyytämään vuorostaan anteeksi, ja Jenna M. pahoitteli Aku Ankka -äänellä, ja Lahti sanoi, että tappelu on loppuun käsitelty. Suonsydämessä Oonan ei tarvinnut pyytää A:lta anteeksi, sillä Oona oli oikeassa, A oli tehnyt jotain pahaa. Suonsydämessä apulaisrehtori Lahti lähetti Oonan noutamaan Stellaa kansliaan, jotta A voisi pyytää myös Stellalta anteeksi, ja suonsydämessä A näki, miten Stella ja Oona saapuivat vieri vieressä kikatellen ja hän itse istui lysyssä jakkaralla. *Suhun sattuu*, Ira sanoi, *suhun sattuu nii et se kipu vääntää sut kumaraan mut ne käskee sut ja Stellan semmoseen neuvotteluhuoneeseen, ja varareksi Lahti viäl varmistaa et sä et saa tulla siält ulos enne ku sä oot pyytäny Stellalt anteeksi. Varareksi ja musaope ja Oona ja Jenna M. jää kyttään ulkopuolel ku sä ja Stella meette sisään. Se on iso huone ja siäl on pöytä varmaan kymmenel hengel ja sä mietit et miks*

sitä koko selvittelytilaisuutta ei pidetty siäl jos siäl on kerta nii paljo tilaa mut varmaan just siks sitä ei pidetty, ja sä ja Stella istutte semmoses isos autios huonees ja sä oot valmis tekeen mitä tahansa et se loppus. Sä teet mitä tahansa. Sä pyydät anteeksi. Sä sanot Stellal et sä oot pahoillas ku sä suutelit Kristianin kaa. Sä sanot et sä oot pahoillas et ne eros. Sä et oo koskaan ennen puhunu Stellal ja Stella vaa istuu ja kattoo ja se iha oikeesti nyrpistää sen nenää. Sä sanot et varmasti Kristian tykkää oikeesti vaa Stellast. Eikä Stella puhu, se ei sano mitään, ei et sä saat anteeks tai et se on pahoillaan ja lopulta ku Stella ei viälkää sano mitään ja sust tuntuu et sä tukehdut, sä nouset ja se nousee ja huoneen ulkopuolel varareksi Lahti kysyy Stellalt et pyysikse anteeks, ja Stella sanoo et pyysi, ja Oona ja Jenna M. nauraa. Ne lähtee siält yhes ja niist näkee et niil on helpottunu olo ja sä kysyt Lahdelt et mitä nyt, mitä sil huutelul ja uhkailul aiotaan tehä, ja Lahti sanoo et sun pitää mennä koulukuraattoril. Sä kysyt miks, tekeekö kuraattori sille jotain, ja Lahti sanoo et sä koet et sua vainotaan ja tommoset jutut kuuluu kuraattorin hoidettaviks. Sä kysyt et pitääks Oonan ja Jenna M:nkin mennä kuraattoril. Lahti toistaa et sä koet et sua vainotaan ja et se aikoo vahtii et sä kans meet, ja musaope seisoo vieres eikä sano mitään.

Suonsydämessä A kysyi Iralta, oliko se loppu, olihan se? Ja Ira nauroi ja puristi häntä melkein hellästi ja sanoi, ettei se tietenkään ollut loppu, ainoa loppu, joka tulisi, olisi maailmanloppu, mutta koulu jatkuisi sittenkin, kun maailma olisi mennyttä. *Se pahenee*, Ira sanoi, *tietty se pahenee. Nythä ne tietää et vaiks sul tekis mitä nii ei siit tuu seurauksii. Ne uhkailee sua ja ahdistelee sua varmaan joka päivä ja mitä sä sil mahat, opet näkee ja kuulee mut väittää sun vanhemmil et homma on hoidos ja joskus äikäntunnil sä silppuut jotai monistetta ja äikänope kysyy silleen ivallisesti et onks sul kovaki stressi ku sä tolleen silppuut ja sä vastaat et itse asiassa on, on stressi ku sut on taas uhattu hakata koulun*

jälkeen ja kieltämättä se jonki verran sua stressaa. Ja se äikänope menee siit iha puihi ja ehottaa sit et joku meijän luokalt saattas sut pois koulust ikään ku meijän luokkalaiset haluis olla sul joku henkivartio, ikään ku niide pitäs olla, ja sit tulee kesäloma ja sä oot Turus keskustas sun pikkusiskon kans ja törmäät Oonaan ja Stellaan ja Oona käy sun kimppuun ja lyö sua ja repii helminauhan sun kaulast etkä sä uskalla ees lyödä takas koska muuten se on taas sun vika ja ne soittelee sun kotiin ja Jenna M. ölisee sun vanhemmil mite ne aikoo sut hakata, ja sun äiti soittaa Jenna M:n ja Oonan vanhemmil ja yllättyy ku ne ei ees tiiä mistään mitään koska koulult ei oo niil viititty ilmottaa. Sun äiti ja Oonan äiti puhuu tuntitolkul puhelimessa, ja Oonan äiti lupaa et Oona lopettaa niinku se sit lopettaaki. Ysiluokal Oona ei enää sul huutele mut muut kyl huutelee senki edestä, uudet seiskatki, sä oot huora, lesbo ja vitun ruma lehmä ja niit huutelijoit on nii paljon et et sä haluu et sun äiti niide kaikkien koteihi soittaa, ja sun äiti palaa hoitovapaalt töihin ja sä lakkaat menemäst kouluun, melkeen joka päivä sä lintsaat niinku mäkin lintsaan eikä kukaan ope ees kysy miks sä et käy enää koulus, ehkä ne pelkää et sä vastaat vaiks et sä siihe mitään pystys vastaan, jos sä jotain siit viäl yrität puhuu se tuntuu sust ku sä yrittäisit nostaa jotai monta kertaa ittes painosta, sä et saa sitä ylös, sä et saa sitä liikahtaan vaiks sun selkänikamat vääntyy ja sun kroppa vihloo ja se häpeä ja kipu käy päälle ja se tapahtuu taas, ne riisuu sut ja alkaa repii koska nii ne siäl kanslias tekee, ne repii sult vaatteet ja raastaa lihat luista, etkä sä siis sano mitään, sä vaa lintsaat ja ootat et peruskoulu loppuu, ja sit vuosituhat loppuu ja maailma loppuu mut koulu ei lopu ikinä.

Oli maata ja verta kynsien alla, oksat raapimassa hänen paljaita käsivarsiaan ja pikimusta metsä. Oli puita ja puiden lomasta siintävä Katri-motellin pihapiiri, joka kellertävine valoineen näytti siltä kuin olisi laskeutunut ulkoavaruudesta. Oli mielikuva

Joonasta, Samista ja Mikosta huhuilemassa kuin pöllöt kolmikerroksisen hirsituvan portailla. Oli mielikuva polvista, jotka olivat mudassa, ja Mikon Nokia-kännykästä, jonka näyttö hohti puoli neljää aamuyöllä, eikä A tiennyt, mihin tunnit olivat kadonneet ja miksi hänen rystysiinsä sattui, jokin oli iskenyt häntä poskiluuhun, todennäköisesti hän itse. Oli mielikuva Irasta retkottamassa Joonan sängyllä, hirsituvan ylimmässä kerroksessa kuulokkeet litteän rinnan päällä, unisena mutta silmät auki. Iran eläimen silmät poikien huoneen pimeydessä, kuin metsässä tai suolla tai suonsydämessä, ja joskus, kello neljän ja viiden välillä A:kin makasi Joonan sängyssä Joonan ja Iran väliin puristuneena, ja Joonan maha mourusi ja Iran nenä vinkui, ja kai hän nukkui, sillä seuraavaksi Mikon kännykkä pirisi ja Mikko sammutti pirinän, ja sitten joku alkoi koputtaa oveen, ja Samin äidin ääni huusi, että herätys, *kotimatka alkaa!*

Se lauantaipäivä kuin olisi yrittänyt nousta kuolleista, A sanoi, puhua, vaikka ääni juuttui kurkkuun. Liikkua, vaikka joka lihasta särki. Laulaa, aina vain laulaa sillä olemattomalla äänellä yskivän, pärskivän ja väsymyksestä alavireisen kuoron mukana. He hoilasivat kammottavan *Sinisiä punasia ruusunkukkia* Katri-motellin hämmentyneelle henkilökunnalle kello 05.15, ja Anna-Maija lausui heidän puolestaan kiitokset *ihanasta viikosta.* He pakkasivat bussin Anna-Maijan seistessä ja käskyttäessä, ja ajoivat lautalle, joka kuljetti heidät yli harmaan, vihamielisen meren. Linja-autossa Tallinaan A istui isänsä vieressä, hänellä oli sekava ja runneltu olo, ikään kuin hänen aivonsa olisivat olleet vereslihalla, hän pelkäsi nytkähtävänsä koska tahansa uudelleen sijoiltaan mutta loilotti muiden mukana Tallinnan laululavalla kuoro-ohjelman läpi vielä viimeistä kertaa, ja illalla satamassa A näki, kuinka ennen tullitarkastusta Anna-Maija tunki muovikassillisen Marlboroja Emmi-Sofian käteen ja

käveli läpi, ja Emmi-Sofia käveli perässä punaiset kartongit pussista kuultaen, sallittiinhan Anna-Maijalle pikku-*unohdukset*. Samin äidin kuvaamalla videolla A istui laivan buffetissa ikkunapaikalla, mutta kukaan ei istunut häntä vastapäätä. Sara ja Salla olivat kyllä samassa pöydässä, mutta ne olivat kääntyneet pois hänestä juttelemaan Siljalle ja Bettinalle, ja A yritti kurkotella niiden suuntaan, mutta oli selvää, ettei hän kuulunut seurueeseen, ja viimein sunnuntaina 18.5.1997 he saapuivat aamuyöllä koulun eteen Kaarinaan.

Kuudetta luokkaa oli jäljellä enää pari viikkoa. Anna-Maija juhlisti ala-asteen lähestyvää loppua kirjoittamalla luokkahuoneen taululle heidän nimensä ja pisteet, joilla heidät oli valittu neljä vuotta aikaisemmin musiikkiluokalle, ja paheksumalla vielä kerran *Littoisten opettajaa*, jonka vuoksi *littoislaisten* valintaa musiikkiluokalle ei voinut pitää ihan reiluna. Pääsykoepisteet taululla noudattivat luokkahuoneessa vallitsevaa suosituimmuusjärjestystä. Heräsi kysymys, A sanoi, oliko Anna-Maija tosiaan päättänyt heidän arvonsa ja asemansa jo musiikkiluokan pääsykokeissa vai vääntelikö tämä pisteitä sopimaan omiin mieltymyksiinsä. Terhi, Emmi-Sofia ja ne niin imarreltuja ja ylpeitä, Silja vähän vaivaantunut, Ira tuijottelemassa tyhjyyteen, eihän tämän nimeä edes mainittu. A sanoi, että monotonia vaivasi niitä päiviä. Hänkin äityi viimeiseen yritykseensä kirjoittaessaan ja kuvittaessaan Hiidenmaan leirikouluvihkoa. Anna-Maija oli väittänyt suorituksen olevan olennainen osa Luoja ties mitä arvosanoja, ja niinpä A käytti monta iltaa kirjoittaen Hiidenmaan historiasta ja luonnosta ja kuvaillen heidän matkareittejään ja konserttejaan. Irvokasta kyllä, hän odotti yhä kiitosta, mutta tietenkään Anna-Maija ei ilmaissut huomanneensa hänen vaivannäköään. Vihkoon ilmestyi vain lyhyt kommentti: *Minäkin nautin leirikouluviikosta suunnattomasti. Toivottavasti*

muistot, jotka viikolta tallensit tuottavat sinulle mielihyvää jatkossakin. t: Ansku. A sanoi muistavansa pettymyksen, sitten kiukun, ja kun Terhi ja Emmi-Sofia kiertelivät luokassa perimässä kolehtia Anna-Maijan läksiäislahjaan, A ei antanut mitään.

Viimeisenä päivänä ne kyynelehtivät, halailivat ja hokivat rakastavansa toisiaan, ikään kuin ne eivät jatkaisi yhdessä kolmea vuotta yläastetta, paitsi Bettina, jonka äiti oli saanut tarpeekseen heidän *ryhmähengestään* ja päättänyt siirtää Bettinan toiseen kouluun. Kevätjuhlissa poikien bändi soitti, Terhi, Emmi-Sofia ja ne lauloivat, ja naapuriluokan J-alkuiset pojat hurrasivat – todennäköisesti pienessä kännissä ala-asteen lopun kunniaksi, A sanoi – ja kaikki oli juuri niin kuin olettaa saattoi. Veisattiin *Suvivirsi* ja lausuttiin rukous, A ei ristinyt sormiaan vaan tuijotti Iran kapeaa, valkoista niskaa teräväksi tasoitetun polkkatukan ja kukkamekon kaula-aukon välissä. Hän olisi halunnut kysyä suonsydämestä, hän olisi halunnut – ei hän tiennyt mitä. Hän kurotti koskettamaan Iran olkapäätä, mutta Ira ei kääntynyt, mumisi vain rukousta. Luokkahuoneessa Terhi ja Emmi-Sofia ojensivat Anna-Maijalle jonkinlaisen ruman kristalliesineen ja kiittelivät kostein silmin. *Sä oot ollu nii ihana ope. Me ei koskaan unohdeta sua.* Ja Anna-Maija jakoi heille todistukset ja stipendit. *Mulki tulee teit ikävä.* Terhi sai parhaan muusikon stipendin ja Emmi-Sofia parhaan oppilaan stipendin, vaikka tällä ja Siljalla oli täsmälleen sama keskiarvo. *Tää oli vaikee päätös*, Anna-Maija sanoi, vaikka mikään tuskin viittasi siihen, että päätös olisi ollut vaikea. *Jotenki tää meijän Emmi-Sofia on vaa nii... paljon onnea Emmi-Sofia!* Stipendiruusut olivat suuria ja sameanpunaisia, ja Terhi ja Emmi-Sofia nuuhkivat niitä ja sivelivät niillä poskiaan, ja niiden vanhemmat ylistivät Anna-Maijaa, ja Anna-Maija ylisti heidän laulutaitoaan ja *ryhmähenkeään* ja otti kristalliesineensä ja kukkansa ja häipyi

etuajassa yhden yksinhuollettavan lapsensa kevätjuhliin ilman, että joutui kohtaamaan Siljan äidin närkästystä, ilman että joutui kohtaamaan yhtään mitään, ja A:sta tuntui tyhjältä ja likaiselta. Kotona hän kaivoi esiin Teinari-kalenterin, johon oli tehnyt koko lukuvuoden aikana pari merkintää. *Päättäjäiset*, hän kirjoitti. *Eipä ala-asteesta jäänyt kaksista kuvaa, varsinkaan Anna-Maijasta.* Ja äkkiä kaikki ärsytti häntä, A sanoi, sanojen perinpohjainen riittämättömyys kuin jokin olisi raapinut häntä sisältä, hän heittäytyi sängylle ja kuuli mielessään Iran äänen laulamassa: *Am I only dreaming?* Iran alati 12-vuotias sopraano, tämän pieni, kylmä vartalo hänen vartaloaan vasten, tämän niskan hennot ihokarvat hivelemässä hänen poskeaan ja aiheuttamassa kokemuksen väreinä kiirivästä viileydestä, hänen sormensa hakeutumassa hypistelemään Iran tummansinisen hameen vyötärönauhaa, iho painumassa Iran ihoon. *Is this burning an eternal flame?* he lauloivat, ja sitten Ira irrotti hänestä otteensa niin nopeasti, että A menetti tasapainon ja kompuroi päin kirjoituspöytää, kannettava tietokone tärähti, sen näytön vedenalinen valo välähti päälle, ja A nieleskeli vielä viimeistä säveltä.

"Nyt mä tiiän miksä tulit", Ira sanoi.

"Mitä?"

"...miksä änkeet mun luo vaiks siit ku viimeeks nähtiin on parikyt vuotta eikä me oltu ees kavereit, et enemmänki oltiin niinku päinvastast ku kaverit, semmoset antibestikset ni onha se vähä jännää ku sä noi vaa pälähdät mun ovel vaiks tiesinhä mä et sä tuut, tiesin mä sen jo ikusuus sit mut silti oli vaikeet tajuu et miks ku selvästi sä et haluu puhuu mul tai kuunnella mua..."

Ira seisoi pianotuolin vieressä, hoki tietävänsä, miksi A oli tullut, ja A perääntyi vaistomaisesti, kunnes kirjoituspöydän reuna kosketti hänen takareittään. Hänellä oli kolkko olo, ikään

kuin hänen kehonsa olisi ehtinyt tottua Iran läheisyyteen, ja samalla hänet valtasi inhottava epäilys, että Ira oli nähnyt hänen sisimpäänsä, nähnyt sen hirveän ja itsepintaisen kaipauksen. Että hän oli kylmissään, kohmettumaisillaan kuoliaaksi, A sanoi, ja ainoa keino lämmitellä olisi heittäytyä Iraa päin ja takertua, hypotermiasta kärsivä riuhtomassa vaatteet yltään ennen henkenlähtöä. Ira hymyili lempeästi, kuin valmiina tuudittamaan, ja puistatus kiiri syvältä A:n selkäytimestä.

"En mä ehkä itekään tiedä miks..." A sanoi.

"Et sä ehkä itekään haluu tietää miks", Ira sanoi ja hymyili vain.

"En mä varmaan..." A sanoi ja painautui tiiviimmin kirjoituspöytää vasten.

"Annas ku mä keitän ne kahvit", Ira sanoi, ja A:n yllätykseksi tämä asteli reippaasti keittokomeroon, hän kuuli hanan avautuvan ja sulkeutuvan, astioiden kilahdukset. Sade hakkasi ikkunalautaa ikuisena ja voimallisena, ja A tunsi luissaan ristivedon, joka laittoi talon hormit ulvomaan. Hän hiipi huoneen poikki, ohi kaatuneen nuottitelineen ja kokolattiamatolle valahtaneiden nuottien eteiseen, tuijotti märkiä lenkkitossujaan ja ajatteli, että voisi mennä eikä Ira voinut estää. Hän halusi mennä. Keittokomerosta kantautui hyräilyä. A:ta kuvotti ja palelsi, ja eikö hän ollut jo yrittänyt lähteä? Yrittänyt yli parikymmentä vuotta? Tyhjät, kylmät vuodet, joina se, mitä hänelle oli tapahtunut, ei ollut mitään, hän ei ollut mitään, *lasten juttuja*, A sanoi. Hän kaivoi lenkkitakkinsa taskusta salmiakkijauhon harmaaksi nuhraaman irtokarkkipussin, palasi Iran huoneeseen ja laski sen sohvapöydälle.

Ira kurkisti keittokomerosta.

"Salmareit, mun lempikarkkei!" tämä sanoi, vaikkei pussia voinut pitää varsinaisesti houkuttelevana tuliaisena. "Ihanaa et

sä muistit, mitäpä sä et muistais vaiks ethä sä tullu tänne muistelemaan..."

Iran silmissä kävi jokin tympeä, A ei ollut varma, oliko se sääliä vai halveksuntaa, ja tämä vetäytyi takaisin keittokomeroon, ja A lysähti siniselle sohvalle kouristuksen kalvaessa hänen mahaansa. Kivussa kanslioiden kallistuvat seinät, suopursujen tuoksu ja raudanruskea vesi tukkimassa keuhkot, A sanoi. Kaikki se, mikä oli heille yhteistä ja mitä ei voinut kestää. Sohvan jousitus ulvoi niin kuin siihenkin olisi sattunut. Hän puristi kätensä nyrkkiin, silmät kiinni ja säpsähti, kun Ira laski sohvapöydälle tarjottimen, jolle oli aseteltu kaksi vanhanaikaista ruusukuppia, kukkaservietit, sokeripaloja ja ruusukuvioinen kermakko. Kahvin tuoksu humahti A:n väsymyksestä tykyttävään kalloon autuaallisena, hän pakotti ryhtinsä suoraksi, hengityksensä tasaiseksi muttei kyennyt katsomaan Iraa.

"Toivottavasti ei oo liian vahvaa. Mul on tapan keittää iha hirveetä myrkkyy", Ira sanoi ja täytti heidän kuppinsa kukkakuvioisen myssyn peittämästä pannusta.

Kahvi oli tulikuumaa ja kitkerää, eikä A tullut ajatelleeksi, että se voisi todella olla myrkkyä. Hän tyhjensi ruusukuppinsa nopeasti ja täytti sen kerran, toisen ja kolmannen Iran siemaillessa omastaan pianotuolilla nilkat ristissä.

"Muistatsä..." A aloitti mutta hänen kurkkuaan kuristi, eikä hän kestänyt Iran katsetta. Tämän suupielissä kävi väräys, ja A odotti, että Ira kysyisi jotain, odotti, että kysymys tasoittaisi kivun ja tekisi kertomisen mahdolliseksi, mutta ei sellaista kysymystä ollutkaan, A sanoi, ja tietokoneen näyttö sammui, kynttilöiden steariini levisi hitaasti sohvapöydälle, ikkunalaudalle ja pianon mustalle lakkapinnalle, ja he antoivat sen levitä. A:n päässä humisi, humina sekoittui sateen ääneen ja hänen oli vaikea pitää silmiä auki. Jossain hänen herpaantuvan tietoisuutensa

rajalla liikkui kuvia Vartiovuoren lumen peittämistä puista, observatoriosta, muinaisesta aikapallosta ja ilotulitteista, jotka halkoivat pakkasyön tähtien pilkuttamaa taivasta. Hän oli seissyt siellä perheensä kanssa vuosituhannen viimeisinä tunteina, kun joku puhutteli häntä. *Mitä sä tääl teet?* Ira kysyi. *Katon rakettei*, A vastasi, vaikkei hän katsonut vaan katsoi niiden taakse, avaruuteen ja mustaan. Mutta hänen vanhempansa ilahtuivat, niistä näki, että ne olivat helpottuneita, kun A:llakin oli joku kaveri, olihan se vähän säälittävää olla 15-vuotias ja juhlia vaihtuvaa vuosituhatta äidin, isän ja kolmivuotiaan pikkuveljen kanssa. *Mun vanhemmil on juhlat*, Ira sanoi. *Haluisitsä tulla mun kaa?* Ja A:n isä sanoi, että kuulostaa hauskalta, *mee ihmees*, ja A olisi halunnut kieltäytyä, mutta ajatteli sitten itsekin, että miksikäs ei. Hänen pikkuveljellään oli nukkumaanmenoaika, ja jäätyään kahden hän ja Ira vain seisoivat ja hengittivät ruudinhajuista pakkasilmaa, kuuntelivat pauketta kuin lähestyvää taistelua. Lopulta Ira kaivoi takkinsa sisältä ovelasti kätketyn kuohuviinipullon, riisui kintaat ja alkoi nyppiä irti korkin foliota. *Onks siin alkoholii?* A kysyi ja ajatteli, että ehkä uusivuosi Iran kanssa ei ollut sittenkään niin epätoivoinen idea. *Tietty*, Ira sanoi ja väänsi. Kuului paukahdus. Ira kirkaisi. *Varo ettei mee yli*, A sanoi, ja Ira ojensi hänelle pullon, jonka suulta nousi pieni, pakkasessa kimmeltävä hiilidioksidihöyry. A sanoi *skool*, *tulevaisuudelle* ja kaatoi kurkkuunsa kuplivaa, kitalakea pistelevää nestettä. Ira nauroi vähän ilkeästi. A kysyi, mitä. Ira sanoi, ettei mitään, ja A sanoi, että skool tulee sanasta skull niin kuin kallo, kun viikingeillä oli tapana juhlia voittoa juomalla vihollisen vielä verisestä kallosta. *Vielä verinen* oli hänen omaa keksintöään. *Skool sit vaa*, Ira sanoi, otti pullon ja joi. Puiden takana alhaalla levittäytyi Turku, kukkulat, tuomiokirkko ja jokirannan valopisarat, ja A:n sisällä välähti onnen tunne, kuin jokin kirkas ja kipinöivä vasten

talviyön mustaa. He liukastelivat ympäri puistoa ja vertailivat alkoholin aiheuttamia tuntemuksiaan, jotka olivat ensin toiveikasta kuvitelmaa mutta pian todellisia, lämmin puutumus, joka laittoi A:n äänen kaikumaan hänen päässään, kun hän alkoi kertoa Iralle kummitusjuttuja, joita oli kuullut vieraillessaan perheensä kanssa puiston laidalla sijaitsevassa Käsityöläismuseossa, yhdessä niistä harvoista kaupunginosista, jotka olivat säästyneet suurpalossa. Rupuiset ja tummuneet töllit jotenkin häveliäinä empiretyylisen tähtitornin ja ylevien jugendtalojen katveessa, sillä joskus mäki oli ollut köyhien aluetta, kulkutautitartuntoja, kotieläinten ja ulkohuussien lemua, täitä, lutikoita, prostituutiota ja alivuokralaisperheitä sulloutuneina pieniin, savuisiin huoneisiin. Vieressä Surutoin-tivolin meluisa huvittelualue, maksukykyisille luvassa tolkutonta kännäämistä ja eläinrääkkäysnäytöksiä. *Tietty tämmöses paikas tehtiin paljo itsemurhii*, A sanoi ja selosti vähän sekavasti talosta, jonka seinällä roikkuvasta sameasta peilistä museo-opas oli väittänyt nähneensä vieraat, valkoiset kasvot. Hänen hämmästyksekseen Ira keskeytti: *Tiiätsä miks itsarin tekijät ain kummittelee?* tämä kysyi. *Kristinuskossa itsemurha on synti*, A vastasi, ja Ira tuhahti. *Eiku siks ku ne ottaa Jumalal kuuluvan vallan omiin käsiin*, tämä sanoi. *Sama juttu*, A yritti sanoa mutta Ira puhui päälle: *Vain Jumala saa päättää elämäst ja kuolemast*, tämä sanoi, *sen pitää saada leikkii meil ku kissa hiirel.* Ira nappasi kuohuviinipullon A:n kädestä. *Ku kissa hiirel*, tämä toisti, ja kalliista takista ja pipon alta pilkottavasta siististi leikatusta tukastaan huolimatta tämä näytti kahden vuosisadan takaiselta aaveelta vasten kurjia, notkokattoisia puutaloja. *Se opas kerto et tuol tähtitorniski joku teki itsemurhan*, A sanoi ja toivoi, että Ira antaisi olla, *joku semmonen nuori astronomi joka ampu itteään päähän tai ehkä se viils kurkkunsa auki.* Ira naurahti, kallisti pulloa ja kumosi viimeiset pisarat

kurkkuunsa. *Muut ihmiset o Jumala*, Ira sanoi, *ne haluu leikitellä*, ja A vilkaisi tämän kalpeita kasvoja ja kääntyi katsomaan tähtitornia. Hänen kätensä nykivät, ja hän pisti ne taskuun piiloon. *Kerran yks vahtimestari oli sulkemas paikkaa ku ylhäältä kuulu kolaus ja ku se meni sinne kattoon se näki semmosen miehen makaamas kuolleena verilammikos mut kun se vaksi kävi soittamas apua se mies oli kadonnut*, A sanoi. Ira nakkasi tyhjän kuohuviinipullon hankeen. *Taas se tietää*, tämä sanoi. *Mitä?* A kysyi. *Mun on kylmä*, Ira sanoi.

Tämä asui vaikuttavassa, vanhassa kivitalossa Kaskenmäessä lähellä puistoa. Eteisaula oli täynnä mustia takkeja ja kenkiä, ja peremmältä kuului klassista musiikkia ja aikuisten ilakointia. Ira ohjasi A:n korkeakattoiseen huoneeseen ja katosi jonnekin, ja A katseli erkkeri-ikkunoita, kaakeliuunia ja seinän ylälaitaa kiertävää kipsistä koristelistaa. Vanhanaikaiselle kukkatapetille oli kiinnitetty julisteita Spice Girlsistä ja Nirvanasta, ja tilkkupäiväpeitolta A:ta tuijotti kiiluvasilmäinen pehmolelurotta. A istahti vuoteen laidalle. Ira tuli mukanaan ämpäri, kauha ja uusi pullollinen kuohuviiniä, ja A sanoi muistavansa, että hän kikatti aavistuksen liian lujaa Iran kamppaillessa korkin kanssa, joi nopeasti, suurina kulauksina, ja toivoi, etteivät he törmäisi aikuisiin, kun he kävivät ryöstöretkellä keittiössä kahmimassa mukaansa simpukkakonvehteja, pikkuruisia kaviaarileipiä ja muuta mereneläväää. He söivät saaliinsa karvalankamatolla Iran sängyn edustalla, tekivät sitten tulen takkaan ja alkoivat valaa tinaa. Metallin läikehdintä kauhalla. Sihahdus, kun myrkyllinen neste livahti veteen kuin kalan selkä, ja Ira tarkasteli röpelöistä möykkyä takkatulen hohteessa, katsoi A:ta ja sanoi, ettei tämän jälkeen tule mitään. Ulkoa kantautuva pauke voimistui rumputuleksi, Iran huoneen ikkunalasit tärisivät, ja jostain huoneiston uumenista alkoi kuulua aikuisten hurrausta ja kännisiä millen-

nium-karjahduksia ikään kuin ne olisivat päättäneet ryypätä itsestään koko 1900-luvun muistot. *Mitä sä tarkotat?* A kysyi, ja Ira läiskäytti tinan ämpäriin niin, että matolle roiskui vettä. *Et tän jälkeen ei tuu mitään, tulee vaa loppu*, Ira toisti ja näytti niin umpimieliseltä, että A:ta kadutti, että hän oli tämän kanssa eikä kotona nukkumassa. Kenties Irakin huomasi sen, sillä tämä sanoi, että oli yksi juttu joka A:n olisi pakko kuulla, tosi karmiva, ja niin tämä alkoi kertoa hänelle ruumisarkusta, jonka työmiehet olivat löytäneet Kaskenmäestä joskus sata vuotta sitten ja jonka rankkasade huuhteli jokeen, eikä tarina oikeastaan ollut A:sta karmiva, tai oli, muttei siten kuin Ira oli ehkä tarkoittanut. Myös heidän välillään jokin oli nousemaisillaan pintaan, A sanoi, eikä hän halunnut, ei silloin, juuri tulevaisuuden kynnyksellä. He istuivat hiljaa ja sysäsivät kuohuviinipulloa toisilleen, ja A oli tietoinen sylkipisaroista pullon suulla, miten heidän nesteensä sekoittuivat sitä mukaa, kun heidän ajatuksensa sumenivat, siitä oli lyhyt matka suudelmaan. A ei ollut varma, kumpi teki aloitteen mutta syytti myöhemmin Iraa, he nojautuivat toisiaan kohden, A:n oli tarkoitus laskea kätensä Iran hartialle, mutta se osui tämän rinnalle ja jäi siihen, ja A muisti pettymyksen, miten hän ajatteli, että tietenkin sen piti mennä näin, tietenkin juuri Iran kanssa. Ja sitten he olivat alusvaatteisillaan, ja Ira itki ja vaati, että he katsoisivat leirikouluvideon, ja A sanoi, että ei, ei ikinä, hän haluaa kotiin, kotiin just nyt, ja Ira ulvoi ja takertui häneen ja painoi räkäiset kasvonsa hänen kaulaansa ja vaati, ettei A menisi. *Sä et voi jättää mua. Mä kuolen jos sä jätät mut.* Mutta A jätti, hän ajatteli, että kuolisi jollei jättäisi, ja vasta vuosia myöhemmin tajuaisi, että myös jättäminen oli eräänlainen kuolema. Hän ravisti Iran irti itsestään ja haeskeli sinne tänne huonetta viskotut vaatteensa, puki ja onnistui löytämään humalaisten ja riehakkaiden aikuisten joukosta vaalean naisen, joka näytti

hämärästi Iralta, sanoi, että hänen pitäisi päästä kotiin ja että *Iralla, tota noi, ei oo kaikki iha hyvin*, ja nainen tuijotti häntä katse harittaen, kysyi, kuka hän oikein oli, mutta soitti taksin ja antoi A:lle rahaa, vaikka A sanoi, ettei tarvitse, *mun vanhemmat maksaa kyl.*

Kun hän haki Iran huoneesta takkinsa, hän näki Iran makaavan karvalankamatolla kippurassa vartalo nytkähdellen. Tämä piti pientä, uikuttavaa ääntä ja aina välillä tämä iski nyrkillä itseään naamaan. Harmaiden, kaarituettomien kangasrintaliivien olkaimet pureutuivat tämän lihaan, tämä oli valkoinen, sinertävä ja täysin sekaisin, eikä A kestänyt katsoa tätä. A löysi takin ja lähti perääntymään varovasti ovelle, mutta Ira huomasi hänet ja alkoi huutaa. Se oli kidutetun eläimen huutoa, A sanoi, se viilsi hänen sisuksiaan vielä paljon sen jälkeen, kun hän oli päässyt ulos kadulle ja seisoi yössä odottamassa taksia, ja Kaskenmäen alla levittäytyi joki ja kaupunki, Vartiovuoren puiston puidenlatvojen yllä kohosi tähtitorni, sen lumisella kupolilla pieni, liikkumaton aikapallo.

"Lisää kahvii?" Ira sanoi ja täytti A:n kupin, ja A joi, vaikka hänen kasvonsa olivat puutuneet ja henki kulki raskaasti. Salmiakit muuttuivat hänen suussaan tahmeaksi massaksi, hän yritti muistella, miten nieltiin, muttei onnistunut, hänen kielensä liimautui kitalakeen, hän pelkäsi tukehtuvansa ja tajusi pitelevänsä kahvikuppia huulillaan, kallisti ja tunsi nesteen virtaavan suuhunsa, leualle ja rinnalle, salmiakit huuhtoutuivat kahvin mukana kurkusta alas, hän ajatteli Kaskenmäen ruumisarkkua ja manalan Ameles-virtaa, jonka veden juominen toi unohduksen, Suruton-joki, niin sitä suomeksi kutsuttiin, Suruton-tivoli, jonka nimi lupasi pyyhkiä kävijältään muistot, väsymys oli musertava, kahvin mustuus, joka täytti koko Iran pienen, pimeän huoneen, yö, jonka keskellä Ira lepatti valkoisena koi-

perhosena, ja A makasi Iran sohvalla, hänen kätensä olivat halvaantuneet, ja jaloista roikkui paino, flyygeli reuhtomassa häntä syvyyksiin, ja jossain loputtoman kaukana pinnan yllä Ira silitteli hänen tunnotonta päätään ja lauloi: *I believe it's meant to be, darling. I watch you when you are sleeping. You belong with me.* Ei, A yritti sanoa muttei löytänyt suutaan, hän kuolisi, hän ehti ajatella, ja sitten muta vyöryi hänen ylleen ja huuhtoi hänet Aurajokeen.

III

A sanoi muistavansa pimeyden ja kivun ja pimeyden keskellä jotain märkää. Pimeys, kipu ja se hetki, kun hänen aistinsa alkoivat tarkentua, ja hitaasti A hahmotti itsensä lattialla, hahmotti ympäröivän liman, kahvin, salmiakin, Gavisconin ja mahahappojen kuvottavan sekasotkun, kunnes primitiivinen vaisto laittoi hänet ryömimään. Hän ryömi pitkin kokolattiamattoa, joka upotti kuin rahkasammal, ohi hämärässä leijuvien vaaleiden läiskien, jotka lähempänä osoittautuivat valkoisten villasukkien peittämiksi jalkateriksi, ne törröttivät esiin sängyltä liikkumattomina kuin ruumiilla, ohi kaatuneen nuottitelineen, milli milliltä kohti eteistä. Hän ryömi, osui johonkin kovaan, kynnys, hän ei päässyt siitä yli ja vajosi mustaan.

Hän ajatteli, että pitäisi muistaa jotain. Hän makasi pimeydessä, ja hänen päätään vihloi ja suussa oli oksennusta. Mielenperukoilla tarve paeta. Hän yritti kammeta itseään eteenpäin, kuuli korinan, katkeilevan hengityksen ja jähmettyi. Ira, kuinka hän oli saattanut unohtaa Iran, edes sekunniksi, ikään kuin hän olisi unohtanut oman kätensä, oman pahan vasemman kätensä? A ei tuntenut vasenta kättään, Ira oli katkaissut hänen kätensä, A ajatteli. Hän kiemurteli kynnyksen yli ja löysi vasemman käden kylkensä alta, jossa se oli lojunut kylmänä ja puuduksissa. Hän tunnusteli kättä, havaitsi sen olevan yhä kiinni olkapäässään ja raahautui eteenpäin. Hänen sormensa tavoittivat jotain kosteaa, hän tajusi pitelevänsä Turku Energia -pipoa, hän kiskoi sen päähänsä, ponnisti polvilleen ja haparoi mahansisällöistä liukkain sormin lukkoa. Ovi huojahti auki, A kaatui porras-

tasanteelle ja konttasi puiset rappuset alas. Ulko-ovella hän onnistui kampeamaan itsensä kahvasta tukien jaloilleen. Hän seisoi Nummenpakan yössä, ilman kenkiä tai takkia, ja sade laskeutui viileänä hänen poskilleen.

A sanoi, että hänellä oli matkastaan Ylioppilaskylään kovin sekavia muistoja, jotka nekin liittyivät enimmäkseen kylmyyteen ja pääkipuun. Ohi siivojen ja vähemmän siivojen pihapiirien, ohi Pakan Pubin umpeen naulattujen ikkunoiden, joiden raoista entisten kanta-asiakkaiden ajasta ikuisuuteen siirtyneet hahmot nyökyttelivät hänen huteralle käynnilleen, ohi puretun raitiovaunuhallin ja funkkiskioskin, ja jossain vaiheessa hän seisoi bussipysäkillä ja tuijotti *Sanat jättävät jäljen* -kampanjan mainosta, kunnes jokin, ehkä kiukku, riuhtaisi hänet liikkeelle. Ali Hämeentien ja ohi 1960-luvun alun matalien kerrostalojen pellolle, kiintopisteenään sateen keskellä häämöttävä Uhrimäki, jonka joen puoleisella laidalla tarkkasilmäinen saattoi tavata kiveen kaiverrettuja, pyöreitä, lapsen kämmenen kokoisia *kuppeja*, merkkejä alueen ensimmäisten asukkaiden unohtuneista rituaaleista, joita Ylioppilaskylän uuspakanat yrittivät palauttaa mieleensä. Hän hortoili kohti luhtikerrostaloja ja lehdettömien hedelmäpuiden ja ruosteisten pallogrillien täyttämiä pihoja, eikä sellaista myrkytystilaa ollutkaan, jonka vallassa hän ei olisi löytänyt tietä Ylioppilaskylän läpi kotiin, A sanoi, ja vasta seistessään sukkasillaan tutulla ritiläportaalla uima-altaanturkoosin kotiovensa edessä ja tunnustellessaan lenkkihousujensa kuraisia reisiä hänen mielessään alkoi muodostua varovainen ymmärrys siitä, ettei hänellä ollut avainta tai puhelinta.

Myöhemmin, A sanoi, hänestä tuntuisi merkillepantavalta se varmuus, jolla hän poissulki erilaisia vaihtoehtoja. Hän ei halunnut soittaa naapureiden ovikelloa, ei siksi, ettei olisi kehdannut, vaan koska uskoi avun pyytämisen olevan virhe. Hän oli vailla

ystäviä, parisuhdetta, lämpimiä vaatteita ja käytännöllisesti katsoen kotia, yksinäisyys, joka tuntui niin läpikotaisin tutulta, että hän tervehti sitä kuin uskollista seuralaista Yökylän yön syleillessä häntä, hypotermian lähestyessä, hän istui asuntonsa ritiläportaalla ja ajatteli Iraa vangittuna omaan yksinäisyytensä, oliko tämä herännyt ja löytänyt hänen avaimensa ja puhelimen? Lähtisikö tämä hänen peräänsä? Ehkä tämä istui jo hänen pimeässä ja sotkuisessa asunnossaan sängynlaidalla ja odotti, että A soittaisi ovikelloa. Ehkä tämä oli kuollut. Ja äkkiä A:ta inhotti hänen oma elämänhalunsa, silkkaa irvokasta yrittämistä ja itsensä alentamista, ikään kuin hän ei olisi yrittänyt ja alentanut itseään koko ihmiskunnan edestä. Virginia Woolfin säädyllinen kuolemankaipuu, A sanoi, päätös lopettaa ennen suistumista psyykkisen kivun epäarvokkuuteen, ja mitä pidempään hän istui ja mitä enemmän häntä palelsi, sitä vähemmän hän ymmärsi sitkeyttä, jolla oli raahautunut ulos Iran asunnosta. Hän nousi, lähti vaeltamaan läpi Ylioppilaskylän poispäin keskustasta ja mahdollisesti auki olevista huoltoasemista, ja kerrankin alue oli äänetön ja autio, ei edes luhtikäytävien päädyissä seisovia runkkareita tai asiallisia, reppuselkäisiä huumekauppiaita, A sanoi, ikään kuin Ylioppilaskyläkin olisi kärsinyt myrkytyksestä ja oksentanut ja sammunut. Vain talo numero 56:n katonrajassa värähteli kelmeä hehku, kenties urbaanilegendojen ulkoavaruuden asukit yrittivät ottaa opiskelijoihin yhteyttä, mutta A asteli ohi, kohti jokea, ja rantaan päästyään hän melkein odotti näkevänsä apean lautturin, joka kuljettaisi hänet *toispual*, kuten Nordin olisi sanonut, vaikka ei hänellä ollut millä maksaa kyydistä, hänen kukkaronsakin oli takintaskussa ja niin ollen Iralla, ja olisihan hänen pitänyt tietää, että myös manan maille vaadittiin pääsymaksu.

Halistenkoskesta nousi sankkaa, harmaata huurua, joka verhosi hylätyt vesilaitosrakennukset, ja A muisti Jarkko Laineen

runon: *nyt avatun kirjekuoren nurjalla puolella elämän- ja kuolemanohjeet / postileimapuolella Turun vesilaitos Åbo vattenverk*, Laine kirjoitti, ja mitä hän olisikaan antanut sellaisista ohjeista, A sanoi, elää tai kuolla, sen sijaan että hän sinnitteli jossain välimaastossa. Puinen silta tuntui sileältä sukkien alla, vesi paiskautui padon yli, pauhu moukaroi A:n arkoja aivoja, ja hän mietti, miten monta vuotta hän ja Ira olivat ehtineet juoda Aurajoen vettä ennen kuin ne korvasivat sen tekopohjavedellä. Aurajoki, Ameles-joki. Virta, jonne ne olivat heittäneet jätteensä ja josta ne olivat nostaneet juomavetensä, ja kosken alapuolella oli sijainnut savenottopaikka, josta olivat lähteneet raiteet Kupittaan tehtaille, yksi noista kaupungin muinaisista hermoradoista, joiden katkaisu oli jättänyt ainakin Nordiniin pysyvän, kihelmöivän säryn. A kuvitteli näkevänsä koskenrannassa 1300-luvulla kohonneen myllyn tai 1500-luvulla rakennetun verkatehtaan, sillä Halinen oli ikivanhaa seutua, nykyistenkin tilojen historia ulottui 500 vuoden päähän, Tätilä, Komonen ja Koski-Frantsi, A sanoi, kunnes vihdoin oli tapahtunut tuo Turulle ominainen taikuus, ja ne olivat loitsineet idyllisestä maalaispitäjästä 1990-lukulaisen lähiön.

Mielikuva Nordinista herätti A:ssa jotain. Tämä oli yrittänyt tarjota hänelle tukensa, eikä hän ollut edes kiittänyt. A oli kylmyydestä ja Iran kahvista kipeä ja heikko, ja äkkiä hän käsitti, että jokivarren peltojen poikki pääsisi suoraan Raunistulaan, sillä vaikka hänellä ei ollut aavistustakaan osoitteesta, hän muisti kyllä turhankin hyvin Nordinin kotipaikan. Tämän kaamea tapa viitata itseensä *Raunistulan poikana* ja valitella samassa virkkeessä, miten tämän lonkat eivät tahtoneet kestää Murtomaantien mäkeä. Sumu verhosi Ylioppilaskylän vastarannalla, kun A pakottautui hitaaseen ja huojahtelevaan hölkkään. Pienen matkan päässä koskesta vesi oli jälleen mustaa ja näytti seisovan, ja

vaikka A sanoi, ettei ollut ikänään taivaltanut jokirantaa yhtä surkeassa kunnossa, hänestä tuntui kuin hän olisi taivaltanut jokirantaa yhtä surkeassa kunnossa koko elämänsä. Herakleitoksen mukaan samaan virtaan ei voi astua kahdesti, A sanoi, mutta Herakleitos ei ollut käynyt Turussa, jossa virta on aina ja ikuisesti sama. Sama samea Auravirta, A sanoi, eivätkä vuodet kuluneet vaan vajosivat jokivarren mutaan, ihmiset, ajatukset, rakennukset ja kaupunki vajosi, eikä vajonnut kaupunki ollut sen vähemmän todellinen kuin se, joka oli vasta vajoamassa, he kaikki olivat siellä, A sanoi, hän ja Ira, Nordin ja koko Juhana Herttuan ja Katariina Jagellonican hovi, H. G. Porthan ja joka ikinen vesikokeeseen laskettu noita, yllään Aurajoen liikkumaton vesi.

Ohi peltojen ja Koroisten tilan mustana kohoavan kuusiaidan, ohi kelopuusta veistettyjen patsaiden, joista yhtä, yön keskeltä jotenkin anovana kurkottavaa enkeliä A erehtyi karmivan sekunnin ajan luulemaan Iraksi. Ohi Koroisten punamultamaalatun maatalon, jota ennen paikalla oli kai sijainnut toinen talo, ja sitä ennen toinen, aina ensimmäisten alueelle vaeltaneiden hylkeenpyytäjien ja kalastajien leirituliin asti. Kohti Koroisten niemeä, joka kohosi muusta maastosta korkeammalla Aurajoen ja Vähäjoen yhtymäkohdassa. Kuollut ruohikko ja liukas muta hivelivät hänen kipeitä jalkapohjiaan, kun hän kapusi ylös muinaista vallia. Sumun takana A saattoi erottaa kolme keskiaikaista kirkkoa, etelässä Nummen Pyhän Katariinan kirkko, pohjoisessa Räntämäen Pyhän Maarian kirkko ja alajuoksulla *viljasuo* ja tuomiokirkko. Koroisten pimeyttä pilkkomassa valkoinen risti, joka oli pystytetty niemellä 1200-luvulla sijainneen piispankirkon muistoksi, ja A kuvitteli purjelaivat lipumassa ruskeaa virtaa, niin kuin ne olivat lipuneet silloin, kun koko Suomenniemen keskus oli sijainnut siinä, hänen jalkojensa

juuressa, vuosisadoiksi Koroinen ja sen historia olivat vain vaipuneet saveen ja unohdukseen, ja siellä ne olisivat pysyneet, A sanoi, ellei vuonna 1887 Maarian pappilaan olisi muuttanut kyvykäs, raahelainen ruustinna Jenny Maria Montin-Tallgren, jonka intohimoa muinaistutkimukseen ei ollut kitkenyt edes se ajalle tyypillinen epäoikeudenmukaisuus, että naisena tältä oli evätty mahdollisuus koulutukseen. Jonkinlaisessa Pyhän Katariina Aleksandrialaisen siunauksessa Montin-Tallgren oli talsinut Räntämäen peltojen poikki niemelle, pannut merkille sen muinaisesta asutuksesta kielivät muodot, haastatellut Koroisten tilan isäntäväkeä, joka myönsi, että heidän pellostaan nousi erikoisen muotoisia kiviä ja vanhaa roinaa, ja alkanut sitten hellittämättömästi painostaa kaupungin valtaapitäviä, jotta Koroisilla järjestettäisiin arkeologiset kaivaukset.

Vuosisadan lopulla Montin-Tallgren oli onnistunut kamppailemaan puolelleen liudan muinaistutkijoita ja taivutellut paikallishistoriasta innostuneen tupakkatehtailija Fredric von Rettigin lahjoittamaan rahaa. Valitettavaa vain, ettei Montin-Tallgren saanut itse johtaa kaivausta, A sanoi, sellainen mahdollisuus kävi tuskin kenenkään mielessä, ja niinpä kenttätyöt olivat epämääräistä sähellystä. Arkeologi Hjalmar Appelgrenilta ei Helsingissä sijaitsevien virkavelvollisuuksiensa vuoksi liiennyt juurikaan aikaa massiiviselle hankkeelle. Parina vuonna tämä ilmestyi niemelle ihmettelemään kehnoa säätä ja jatkuvien sateiden vettämää savimaata, joka kieltäytyi menemästä läpi helsinkiläisistä rautaseuloista. Vuonna 1900 Appelgrenin tilalle löydettiin paikallisen tilan poika Juhani Rinne, oppikoulun opettaja, kuinkas muuten, A sanoi, jonka kokemus arkeologisista tutkimuksista oli käytännössä nolla. Runsaista sateista huolimatta Rinne onnistui paljastamaan niemeltä kirkon perustukset ja sisältä ihmisluita. Kirkon ulkopuolelta kaivajat löysivät lisää

hautoja ja merkkejä rakenteista, mutta Rinteen muistiinpanot olivat sekavat ja tulkinnat mitä sattuu, A sanoi, alttaria tämä luuli lapsen haudaksi, salaojarakennetta puutarhan tiilimuuriksi kuvaillen runollisesti sen ääressä päästeltyjä öisiä *toivon huokauksia*, kun *muinaisten hyvien turkulaisten hyörinä ei vielä yksinäisyyttä häirinnyt. Mutta taukosi siellä elokas elämä, kalma anasti asunnoksensa entiset lempilehdot*, Rinne kirjoitti, A sanoi, samalla kuin niemi muuttui liejusotkuksi, jolla työmiehet liukastelivat ja kykenivät vain vaivoin suorittamaan kaivauksia. Ja vaikka Montin-Tallgren vieraili paikalla tiuhaan ja yritti ylläpitää moraalia järjestämällä työntekijöille kahvikestit kaatosateessa, ei tämäkään mahtanut mitään ilmastolle. Koroinen uhkasi hukkua mutaan, papereita ja löytöjä alkoi valua sinne tänne, Kansallismuseon eri osastoille Helsinkiin tai yksinkertaisesti kadoksiin. Eikä Rinne osoittautunut kykeneväiseksi kirjoittamaan kunnollista raporttia Koroisista vaan keskittyi lopun uraansa nautiskelemaan akateemisesta asemasta ja valtionarkeologin ja professorin arvonimistä, kunnes jäisi kiinni kavallettuaan suuria rahasummia Turun linnan ja Suomenlinnan korjaushankkeista. Kun taas ruustinna Montin-Tallgren jatkaisi sinnikästä amatöörimuinaistutkijan uraansa, A sanoi, paljastaisi paikallisten merkkimiesten vastustuksesta huolimatta Kaskenmäessä sijainneen keskiaikaisen Pyhän Olavin dominikaanikonventin rauniot ja Tallinmäen kulkutautihautausmaan, piinaisi kaupunginhallintoa aina, kun ne päättäisivät repiä auki keskusta-alueen maankamaran, ja pitäisi huolen siitä, että kaikki tämän viisi lasta saisivat koulutuksen sukupuoleen katsomatta.

Harvoissa Montin-Tallgrenista kertovissa kirjoituksissa tätä luonnehdittiin usein *ylitunteikkaaksi* ja *herkkähermoiseksi* ja tähän viitattiin tuttavallisesti etunimellä, ikään kuin jälkipolvet olisivat omaksuneet aikalaisten käsityksen siitä, että lukeminen

ja älyllinen kunnianhimo aiheuttavat *hysteriaa* naisille. Modernimpi versio teilipyörästä, kun tieto halutaan tukahduttaa ja pitää harvojen yksinoikeutena, A sanoi. Hän kompasteli vallilta, asteli niemen poikki ja kuuli veden solinaa siellä, missä Vähäjoki laski Aurajokeen, muttei onnistunut näkemään vettä, sillä sumu oli tihentynyt, joki, kirkot ja keskustan kaukainen valonhehku, yhtäkkiä ne olivat poissa, ja A tajusi seisovansa keskellä kalseaa harmautta. Miten helppoa olikaan kuvitella kuulevansa sen keskellä kaiut latinankielisestä messusta, aistia piispanistuimen väki, papit ja palvelijat, mustakaapuiset munkit, käsityöläiset ja teurastajat, pikkulapset roikkumassa äitiensä hameenhelmoista, kanat kaakattamassa, koirat louskuttamassa ja rotta livahtamassa kirkon kivijalkaan. Jenny Maria Montin-Tallgrenin asiallinen, nutturapäinen hahmo istumassa hautakivellä ja piirtelemässä muistivihkoonsa kuvaa keskiaikaisesta menosta. Ja Annikainen, kansanrunon turkulaisneito nostattamassa myrskyä ulkomaalaisen kauppamiehen niskaan, kestin, joka oli jättäytynyt talveksi Annikaisen ruokittavaksi ja rakastettavaksi, ja jäiden lähdettyä hylännyt Annikaisen ja purjehtinut menemään, *meren on paasi patjanasi, meren tyrsky tyynynäsi, meren vaahto vaippanasi*, Annikainen lauloi vihaansa Turun korolla, ja kaukana merellä rajuilma kaatoi kauppamiehen laivan, ja kesti hukkui. A erotti Annikaisen valkoisina heilahtelevat suortuvat, ja liekkien hulmun tämän kalpeilla kasvoilla, kun tämä kohensi vallin alle kasaamaansa tulta. Tuolla Petrus Gyllenius, hänen päiväkirjankirjoittajakollegansa 1600-luvulta, ihmettelemässä huviretkiseurueineen raunioita, joiden uskoi jääneen jäljelle vanhasta Turusta. Tuolla joukko hylkeenpyytäjiä uhraamassa saaliistaan jumalolennoille. Kylmyys tunkeutui ytimeen asti, A sanoi, ikään kuin nuo niemenkärkeä aiemmin astelleet olisivat äkisti havahtuneet hänen läsnäoloonsa ja kurottaneet lämmittelemään itseään vasten

hänen elävää lihaansa. Hänen kehonsa läpi kulki raju puistatus, hänen hampaansa löivät loukkua ja hän tajusi, että jollei jatkaisi saman tien matkaa, hän jäisi Koroisille ja muuttuisi yhdeksi hahmoista, jotka olivat ehkä vesihöyryä, ehkä aikaa, ja miten ne toivottivat hänet tervetulleeksi seuraansa, eivät pahantahtoisina tai hyväntahtoisina vaan kaiken sellaisen tuolla puolen.

A puristi märät ja tärisevät kätensä kylkiin ja kompuroi alas niemenkumpareelta, yli Vähäjoen pikkusillan, johon jotkut luottavaiset turkulaiset olivat kiinnittäneet lukkojaan, peltojen poikki, ohi Alfan kutomon, yli pohjoisen rautatien Raunistulaan, jonka suloisten, satavuotiaiden puutalojen lomaan oli viime vuosina tunkeutunut rikkaiden ihmisten moderneja rakennuksia. Ohi tunkkaisenpunaisen, tonttujen tehotuotantolaitokselta näyttävän omakotitalon. Ohi kummituslinnamaisen betonikartanon. Töykeästi toljottavia ikkunoita ja sepelillä ja asfaltilla päällystettyjä pihoja, A sanoi, sen siitä sai, kun alueen arvo alkoi nousta. Ylös Murtomaantietä, jonka sora raastoi hänen tunnottomia jalkapohjiaan. Katulamppujen himmeässä hohteessa talot näyttivät vastamaalatuilta, pihoilla jättiläistrampoliineja ja sulavalinjaisia autoja, ei mitään Nordinille sopivaa. A:n hengitys oli alkanut vinkua ja käydä vaikeaksi. Ikkunat olivat pimeitä, koko Raunistula nukkui sitkeää, keskiluokkaista unta, eikä A pystynyt ajattelemaan, mitä jos hän ei löytäisi Nordinin kotia, vaeltaisiko hän Murtomaantietä niin kauan, että liukenisi sateeseen? *Ette te oo sokerista. Ette te sula*, Anna-Maija tokaisemassa pyhän Katariinan patsaan paljastustilaisuudessa, liikuntatunneilla ja välitunneilla, kun he valittivat kylmyyttä ja märkiä vaatteita. Eikä se ollut edes totta, A sanoi, läpi musiikkiluokkavuosien häntä vaivasi tunne, että hän oli yhä vähemmän ja vähemmän. Ja toki jokivarressa sijaitseva Sillankorvan yömaja otti vastaan laitapuolenkulkijoita, A sanoi, mutta varmasti siellä keksittäisiin este

hänen sisäänpääsylleen, ei hänen hätänsä ollut koskaan sellaista kuin olisi pitänyt olla, ei se osunut oikeaan lokeroon, ja kun lokeroa ei ollut, ei ollut niiden mielestä hätääkään, ja niin hän hortoili mäellä, joka joskus oli noussut kalliosaarena merestä, kunnes vähitellen vesi oli paennut, ja ympärille oli muodostunut kosteikkoa ja suota. Hän etsi suolta suojaa. Koko peruskoulun jälkeisen elämänsä hän oli kaivannut kiinteää maankappaletta, jolle kiivetä kuivattelemaan, A sanoi, mutta aina tanner oli vajonnut hänen jalkojensa alta, aina hänet oli sysätty yli laidan, kolea, varsinaissuomalainen sää oli asettunut hänen luihinsa, +7 celsiusastetta, sellaista Turussa oli niin jouluna kuin juhannuksena, A sanoi. Ylös alas mäkeä, jolla myös paikallinen kuuluisuus Kirveen Antti oli partioinut vuosisata sitten ja tehnyt taloihin palotarkastuksia, tuo Nordinin kertomusten legendaarinen hahmo, *koko maailman palomestari* silinterihatussaan ja rinta täynnä kotikutoisia kunniamerkkejä, tähdentämässä, että hyvä palokunta on palopaikalla viisi minuuttia ennen tulipalon syttymistä. Ohi vinoon painuneen navetan ja sen takaa erottuvan Konsan kartanon, jossa Nordinin mukaan oli joskus suoritettu murhapoltto. Yli Virusmäentien, jonka varrella sijainnut Marjasen kauppa oli mainostanut myyvänsä *Maitoa ja dynamiittia*, ja sisällissodan aikaan mainetta olivat niittäneet Raunistulan naiset, jotka olivat liittyneet punakaartiin taistelemaan tasa-arvon ja työläisten oikeuksien puolesta, ja tietenkin ne oli leimattu *hysteerisiksi* ja *siveettömiksi*, A sanoi, ja niitä oli vihattu vielä kiihkeämmin kuin miespuolisia tovereitaan, niin kuin ne, joilla on valtaa, vihaavat aina eniten niitä, joilla on vähiten. Ohi muinaisten salakapakoiden ja Samosin entisen virvoitusjuomatehtaan, kunnes vihreän postilaatikon kyljessä luki nimi Nordin, ja A:lla oli niin kylmä, ettei häntä edes hävettänyt astella läpi kuolleen pikku puutarhan keltaiselle talolle, jos se nyt oli talo,

pikemminkin mökki. A kolkutti, paleli ja kolkutti uudelleen. Hän tuijotti sään runtelemaa puutarhatuolia ja kurkkupurkkia puolillaan tupakan tumppeja, ja juuri kun hän oli vähällä kolkuttaa jälleen, sisältä kuului liikettä, kun jokin tassutteli ovelle.

”Ketä siäl o?”

”Mä...” A vastasi eikä ehtinyt jatkaa, kun ovi paukahti auki, ja Nordin tuijotti häntä julmistuneena suuressa, raidallisessa flanelliyöpaidassa ja yömyssyssä, jollaisia A oli nähnyt ainoastaan Suomi-Filmeissä. Sitten tämä hoputti häntä jo sisälle, ja A horjahti tuulikaappiin, horjahti melkein Nordinin käsivarsille, mutta korjasi sentään viime hetkellä kurssia ja otti tukea seinästä, asunnon lämpö niin ylivoimaisen ihana, että häntä alkoi itkettää, eikä hän tietenkään itkenyt, hoippui vain siinä Nordinin tuulikaapissa kyvyttömänä puhumaan, kyvyttömänä muuta kuin haukkomaan henkeä.

”Jumalsiunakko sua... Kui sää...” Nordin aloitti mutta tajusi ilmeisesti, ettei ollut kysymysten aika, tämä hätyytti A:ta peremmälle ja hoki jotain suihkusta ja kuolemantaudista.

Tämä jätti hänet pikkuruiseen kylpyhuoneeseen, jossa A riipi vaatteensa hirveäksi, löyhkääväksi läjäksi pesukoneen viereen lattialle, kompuroi suihkunurkkaukseen ja kiskoi iloisenkeltaisen, kissakuvioisen muoviverhon eteen, käänsi veden ryöppyämään ja käpertyi kaakelilattialle. Lämpö tyrmäsi, kuin vieras todellisuus olisi hyökynyt hänen ylleen, todellisuus, jonka hän oli ehkä aavistanut olevan siellä jossain, mutta jota hän ei ollut osannut kuvitella sen enempää kuin osasi kuvitella raamatullista taivasta tai ennallistettua Paratiisia. Hänen varpaansa ja sormensa jomottivat niin, että hän valitti ääneen, tylppä, polttava kipu, joka hitaasti lientyi kutinaksi kuin hiiret olisivat rapistelleet hänen ihonsa alla, ja silti autuus, A sanoi, käsittämätön tunne siitä, että hänet oli kiskaistu ylös viime hetkellä. Hän sulki

silmänsä, eikä ajatellut itseään, Iraa, Nordinia, Turkua tai mitään, eikä ihme, jos Ylioppilaskylän yläkerran naapuri niin helposti sammui suihkuun, A sanoi, kahdesti hän kurkotti kääntämään hanaa kuumemmalle mutta muuten hän makasi ja antoi veden ropista ylleen lämpimänä ja lempeänä, tuudittaa hänet unen ja valveen väliseen puolinaiseen tiedottomuudentilaan, ja lopulta vain Nordinin koputus kylpyhuoneen oveen esti häntä nukahtamasta. Tämä huhuili, oliko A hengissä. A vastasi olevansa, ja samalla hän tajusi, että niin hän tosiaan oli, vastoin odotuksia. Hän vääntäytyi istumaan ja tarkasteli veden alla kiiltelevіä jäseniään. Että ne olivat siinä, hänen jalkansa, ja hän kykeni liikuttamaan niitä, kykeni tuntemaan niissä virtaavan veren, vaikka polvi näyttikin, jos mahdollista, vielä pahemmalta kuin vuorokausi sitten, tulehtuneelta ja turvonneelta, jo kerran rupeutunut ruhje oli ratkennut uudeksi, inhaksi avohaavaksi, jonka keskeltä erottui pilkahdus luun vaaleutta. Sekin täytti hänet huojennuksella, A sanoi, että hänen luitaan yhä enimmäkseen varjeli kerros elävää kudosta, että hänen solunsa jakaantuivat ja hänen verensä kuljetti happea ja hiilidioksidia, ja myös lika oli merkki, hänen hikinen ja oksennuksesta tahmea kehonsa, sillä hiki ja oksennus tarkoittivat, että hänen ruumiinsa pyrki hankkiutumaan eroon kuonasta. A kohottautui tarkastelemaan Nordinin peseytymistarpeita. Hän hinkkasi kehonsa kellertävällä saippualla, joka tuoksui saunalle, 1980-luvulle ja varhaislapsuudelle. Hän pesi tukkansa tervashampoolla, ja kun hän veti viimein suihkuverhon syrjään, hänen vaatteensa olivat kadonneet. Ilmeisesti Nordin oli käynyt kylpyhuoneessa, sillä pesukone pyöri mutta jakkaralle sen viereen oli aseteltu froteepyyhe ja puhdasta päällepantavaa. A kuivasi itsensä, kurkisti pieneen peilikaappiin lavuaarin yläpuolella, löysi desinfiointiainetta ja pumpulia, pyyhki polvensa ja irvisteli haavan kirvelylle kuitenkin helpottuneena siitä, että

tunsi kirvelyn, hän löysi hammastahnatuubin, puristi sitä etusormelleen ja hinkkasi hampaansa, kampasi tukkansa tiheäpiikkisellä kammalla, johon oli tarttunut harmaita hiuksia, ja tutkaili sitten Nordinin hänelle jättämiä vaatteita. Ne olivat kokonsa puolesta yllättävän sopivat ja niistä lähti kevyt, tunkkainen tuoksu, ominainen tekstiileille, joita on säilytetty muutama vuosikymmen ylähyllyn perukoilla. Kukkakuvioinen pusero, jonka kaula-aukossa oli rusetti. Pehmeäksi kuluneet persikanväriset housut, lantiolta laskostuvaa mallia, autenttista 1990-lukua, A sanoi, alusvaatteita ei sentään ollut ja parempi niin. Hän puki, yritti nähdä itsensä pikkuruisesta peilistä, mutta erotti höyryn läpi vain vaalean, vuosikymmenten takaisen hahmon.

Nordinkin oli vaihtanut vaatteita. Yöpaidan tilalla oli musta fleece-oloasu, tämä luki kammarissa Turun puretut talot -sarjan 15. osaa silittäen sylissään suurta, harmaata kissaa. A oli kuvitellut, että Nordinin koti olisi ollut niin kuin tämä, pinttynyt nikotiinista, yksinäisyydestä ja tulevien eläkepäivien pelosta, mutta kirjahyllyt, kuluneet mutta mukavan näköiset nahkanojatuolit, pitsiverhot tiskipöydän yllä ja tuo komea, kiiltäväturkkinen eläin loivat kotoisan vaikutelman. A ja Nordin tuijottivat toisiaan. Tuvan seinät keikkuivat A:n silmissä, lattia huojui, hän tunsi lähestyvän merisairauden ja yritti nieleskellä.

”Iha ku Birgitta”, Nordin sanoi.

”Mä...” A aloitti. ”Mä oon pahoillani et mä...”

Hän horjahti ja otti kiinni nojatuolin selkämyksestä. Nordin nousi niin, että kissa hyppäsi tämän sylistä. A puristi silmät kiinni ja painoi käden suulleen, mutta huojunta paheni. Nordin tarttui häntä käsivarresta. A:n keuhkot täyttyivät tupakankatkusta, suussa tuttu mahahappojen katkeruus.

”Istu ales!”

”Eiku...”

”Soitanks mä ampulanssi?”

”Mua vaa huimaa…”

Nordinin kämmen tuntui kuumalta ja kuivalta. He hoippuivat siinä A:n näkökentän vuoroin kaventuessa, vuoroin avartuessa.

”Mää keitin kaffe, otaksää…”

”Ei!”

Pelkkä ajatus kahvista aiheutti kuvotuksen nykäisyn.

”No teetä sit”, Nordin tokaisi, ja jotenkin tämän onnistui taluttaa hänet vahakankaalla verhotun pöydän ääreen, komentaa istumaan ja painamaan pää polviin. A painoi ja tunsi kallonsa sisällä huminan kuin tuuli olisi puhaltanut, haaksirikkojen, harmaahylkeiden ja hukkuneiden lasten kolkko, pohjoisten merialueiden, menetettyjen mahdollisuuksien ja tuhottujen tulevaisuuksien tuuli, Annikaisen tuuli, aallot hakkaamassa auki keulaportin hitsausta, vesimassat huljuttamassa yli 20 vuotta vanhoja ruumiita, eikä hylkyyn saanut sukeltaa, sen tutkiminen oli kielletty, hautarauha, sellaisen A:kin olisi halunnut langettaa elämänsä ylle. Nordin kolisteli keittonurkkauksessa, täytti vedenkeitintä, hämmensi jotain liedellä, ja A ajatteli Iraa etsimässä hänen osoitettaan ja sujuttamassa avainta ulko-oven lukkoon, Ira, kuin sukeltaja lipumassa laittomasti roskien, ilmaisjakelulehtien ja likapyykkien yllä, nuuhkimassa hänen petivaatteidensa hienhajua ja tutkailemassa likaisiin kuppeihin pinttyneitä kahvirantuja.

Nordin lykkäsi A:n eteen teekupin ja lautasellisen kaurapuuroa, voin ja sokerin runsas tuoksu täyttivät hänen aistinsa, ja ilmeisesti kaurapuuro oli juuri sitä, mitä hänen vatsansa kaipasi, A söi ja tunsi, miten vähitellen tuuli laantui. Nordin puuhaili tiskipöydän ääressä kissan kiertäessä tämän sääriä huokuen Nordiniin kohdistuvaa omistusoikeutta. Nordin otti jääkaapista

silakan ja alkoi saksia sitä kappaleiksi. Kissa hyrisi kiihkeästi. A lusikoi puuroa ja yritti olla haistamatta kalaa.

”Mä hukkasin mun kotiavaimen”, hän sanoi.

Nordin ojensi silakan kissalle, ja kuului kuvottava narskunta, kun hampaat iskivät liukkaaseen kudokseen.

”Tai oikeestaan se jäi yhen tyypin luo.”

Nordin silitti kissan leveää, kiiltävää selkää.

”Mut mä en voi hakee sitä. Se tyyppi… se on varmaan ottanut sen avaimen ja vaanii just tälläkin hetkellä mun kotona ja siel on vesivahinko eikä siel voi olla”, A sanoi, ja mielikuva Irasta lähetti puistatuksen kulkemaan pitkin selkärankaa, sillä eikö hän ollut toivonut, että Ira olisi vain lakannut olemasta olemassa? Kuolemaa, A sanoi, sitä hän oli heidän kohtaamiseltaan kaivannut, Iran kuolemaa ja omaansa, niin kuin Irakin oli kaivannut heidän kuolemaansa.

”Rypyi rakkaures”, Nordin sanoi.

”Ei kyl.”

Nordin silitti kissaa.

”Gabbe pitä vaanijat poies”, tämä sanoi. ”Ei tunke jyrsijät nurkkin ku Gabbe pitä jöötä.”

A kaapi viimeiset puuron rippeet ja nielaisi. Nordin otti hänen lautasensa, täytti sen ja ojensi takaisin hänen eteensä, tämän kiltteys muistutti A:ta Henriikasta, mutta sitä oli helpompi sietää, koska se ei tullut niin lähelle.

”Mul on ollu lapsesta asti semmosta mahavaivaa”, A sanoi. ”Semmosta että närästää ja mahahapot nousee suuhun ja joskus muhun sattuu niin et mä en voi ku maata ja toivoo et se menis ohi.”

Nordin asettui istumaan A:ta vastapäätä. Tämä näytti siltä, että oli saanut elämässä osansa närästyksestä ja tiesi, mistä A puhui.

"Mä oon kokeillut kaiken maailman dieetit", A sanoi, "oon vältellyt millon mitäkin ruokia, oon käynyt keliakiatestit, heliko-bakteerit sun muut, oon kokeillut käsikauppatuotteet ja resepti-lääkkeet, varmaan joka ikisen protonipumpun estäjän ja kerran Henriikka pakotti mut Tyksiin semmoseen tähystykseen et mun kurkusta tungettiin letku ja ne katto mun mahalaukun eikä mun mahasta tietty löytynyt mitään, ja sit kerran mulla oli semmonen ällö sensorisysteemi mun nielus vuorokauden kun ne mittas et mitä sieltä nousee. Mut ei mitään koskaan löytynyt. Ja mä oon sanonut lääkäreille et tää vaivaa mua kyllä ihan joka päivä ja ne kivut on joskus oikeesti tosi kovat ja eihän niitä happosalpaajia pitäs varmaan loputtomiin syödä. Mut ei ne siihen oikeen mitään osaa sanoa. Et ei mikään mitä mul on oo oikeen mitään. Ja joo, saisin mä syödä jotain masennuslääkkeitä koko mun loppuelämän vaiks ei mua ees masenna. Ja tietty psykiatria on silleen joustavampi ala ku joku gastroenterologia et niiden sai-rauksii ei voida mitenkään todistaa oikeiks tai vääriks ku vedel-lään vaan rasteja ruutuun ja spekuloidaan jostain oireista ja sovitaan et jostain syystä mul ny vaa on aivois joku tämmönen vika. Vaiks ei oo mitään vikaa tai siis on mut ei mun aivoissa sen enempää ku mahassa."

"Kaurapuuro", Nordin sanoi. "Puuro on kaikkest parempi lääke."

"Mut just siin kohas kun pitäs sanoo et misse vika sitte on ku kumminki muhun sattuu, kaikki alkaa kierrellä. Vähä niinku opettajainhuonees kaikki on nykyään hirveen huolissaan teinien ilmastoahdistuksesta ja miettii et miten sitä vois helpottaa. Ja kiva, kiva ku ollaan huolissaan mut jostain syystä se vastaus ei koskaan oo et pitäs varmaan tehä jotai sil ilmastonmuutokselle ja luontokadolle, jotain ihan oikeeta eikä vaa jotain vitun yksi-löiden pieniä tekoja. Et yksilöiden pienet teot on öljy-yhtiöiden

harhautusta ja ehkä jotain muitaki ku teinei pitäs ahistaa, et onhan se nyt iha saatanan ahistavaa et meitä viedään ku karjaa teuraalle, mut just sitä opet ei haluu myöntää, sä tiiät, mieluum-min ne tunkis ilmastoahdistuksesta kärsivät teinit täyteen SSRI:tä eikä kukaan myöskään haluu myöntää että ahdistus ja masennus on niinku kolera, molemmista päästään ku ihmiset ei joudu elään keskel paskaa."

A kuulosti Iralta, kyllä hän sen tiesi, muttei mahtanut mitään. Hän lappoi puuroa suuhunsa ja yritti välttää Nordinin katsetta.

"Isäukko ei saanu ikä mittän korvauksi", Nordin sanoi. "Se ei nukkunu taik jos se nukkus ni se heräs huutama ja sai raivokoh-tauksi ja tämä oli sillon ku sil oli hyvä kausi. Pahal kaurel..."

"Ai se oli sodas?"

Nordin nyökkäsi.

"Se kuali yhreksänkymmentluvul. Sinne siilossem paleltus sil talvel pari muuta veterani kans. Vaik soras ne kuali, simmottos mää ole aim pruukannu sanno."

"Mä otan osaa."

"Kiitti vaa. Ei se mailmasotaka ollu kenenkä miälest mittä."

Kissa oli syönyt silakan. Se risteili A:n ja Nordinin jaloissa ja päätti jostain kissojen oikusta hypätä A:n syliin. Sen kynnet tekivät pientä, tunnustelevaa liikettä hänen reisillään, ennen kuin se pyörähti kerälle. Puuron mukana A:n vatsaan levisi lämpö ja rauha. Nordin haukotteli häntä vastapäätä ja särpi kahvia.

"Gabbe", A sanoi, silitti kissan pehmeää turkkia ja tunsi sen ihonalaisten lihasten liikkeen.

"Niinku Porthanin Henrik Gabriel."

"Kuinkas muuten", A sanoi, "Suomen historian isä."

"Se oli kuule iso juttu Raunistulam pojal päästä yliopisto", Nordin huokaisi. "Mul oli kamala toristamisen tarve. Mää

muistan ku mun tartti kirjotta yks semmone semmatyä ni heti mää valkkasi simmosem piäne aihen ku et koska ja kummottos syntys ensmänen Turku. Ei niinku se nykynen kaupunki ku o rakennettu viljasual mut se ihan kaikkest ensmänen tori taik kauppapaikka mitä sanottin Turuks."

Kissa alkoi kehrätä. Sen suuri, kiinteä keho värisi A:n kämmenen alla.

"Mut onko siitä muka jotain järkeviä lähteitä?"

Nordin näytti ärtyisältä.

"Proffa kans munt varotteli et helposte mene spekuloimiseks ja et tämmönen taita olla arkeolokitte heini, mut mää pirin kumminki kiine siit mu aihest ku onha se nyt selvä pläkki et ei sitä piispankirkko olis ruvettu Korosil pykämä jos sii lähitianol ei olis ollu jonku sortin keskus. Joko se Turku o ollu jommalkummal pualel Aurajokke taik sit iha siin Korosten korol niinku Gylleniuski sanos. No sitä Korosten koroha ol tonkittu ilma et asia ol saatu mittä selvyt. Nii et mää sit fiksuna kaverina päätteli et ainova vaihtoehto o Räntämäem pual jokke. Kato ku Nummem puali oli sii vaihes jo rakenettu umppe ja mää tiätyste funterasin, nuari ja viaton ku oli, et jos siäl jotta jääntei olis ollu ni kai mar ne olis sii rakentamisvaihes sit noussu esil."

"Sä tarkotat Ylioppilaskylää?" A sanoi.

"No ei kai siäl mittä muutaka ol", Nordin äyskähti. "Jotta mää puhusi siit mu velipojal ku se sanos et se tunte pari kaiffari ketä o ollu siäl tyämaal. No mää meni niilt kyselemä ja nehä sanos sit ensmätteks et mittä nimei ei mainita. Et simmone ukaasi niil oli pantu ku niitte opiskelijaloukkotten kruntei kaivetti et vaik siält maast löytysis mitä ni jatketa vaan kaivamist ku jos museoväki saa vihi ni voi olla et koko pykämisest ei tul yhtikäs mittä. Mää kysysi et nousik siält maast sit muutaki ku vaa save. Ja ne et nousiks, se oli kuule vähäm pirummoinen tyämaa, joka paikka täys kivei ja kaike mailma rautaromu. Yks niis äijist oli ottanu korju jottan kolikoi. Mukuloil leikkeihi. Mää sai nährä ne ku mää lupasi etten mä kerro kellä."

Nordin vaikeni ja tuijotti eteensä.

"Väitätkö sä et ne rakennustyömiehet löysi ensimmäisen Turun ja raivasi sen pois Ylioppilaskylän tieltä?" A kysyi.

Hän laski lusikan lautasen reunalle ja katsoi vihdoin kunnolla Nordinia, jonka viikset tutisivat ja katse näytti kostealta.

"Väitä ja väitä", tämä sanoi. "Mist mää se varmaks tiärä mitä ne siält löysi. Ei kettän tiärä. Ne maa-ainekset o rahrattu tiäs mihe Raisio. Se o voinu olla kaikkest ensmänen Turku taik rautakautine hautapaikka taik joku perkele Forum Romanum. Ainova varma asia o et krynterit pisti sem paskaks. Mää sit vaiheti se seminarityä aihe ja ku mää proffalt sivumennen kyseli et onk hän kuullu et tyämail olis ollu tämmössi käytäntöi et miähi olis niiku kiäletty kertomast jos ne törmä johonki muinasjäänökse, ni sehä nauro et mitä sää kuvittelet, tämä on Turku. Varma hän oli muurari kans, aika moni proffa o. Niil o siäl KOP-kolmio viimeses kerrokses semmonen kerhohuane. Velipoika sai yks kerta hommakses mennä maalama sinne katto ku herrat oli jo kovaste yrittäny mut eihä niist kettä ossa ruumilist tyätä tehrä ja siäl oli maali vähä joka paikas paitti katos ja oli ne kerinny sinne sotkun sekka liimata simmoset Juhla Mokka -paketeist leikatut tähretki. Tummasinissi sutivetoi ja ruttussi kaffepakettitährei, ni se velipoika sanos et o siin kans muurarei ku ei kelläm pysy maalirulla käres."

"Mistä sä puhut?"

"Vapamuurareist", Nordin kivahti. "Ne on kaikki vapamuurarei, kaupunkiarkkitehrit, krynterit, asia-ajajat ja kaupunkihallituksest se pahempi pualikas. Siäl ne o sopinu et mitä tulis mihenki ja mitä pitäsis purka ja ketä kääri voitot. Niil ei merkka

historia yhtikäs mittä, ei merkka totus taik kauneus taik mikkä muu ku raha ja niitte muurariveljet. Kyl sää sen Turpinan tiärit. Ne rustas mootoritiän Katariinam pappilamäest ja Raunistulast läpitte. Ei sentäs onnistunu sii mut yritti kumminki. Simmost sakki siäl KOP-kolmio viimeses kerrokses foliotährei leikkele."

"Siitä on jotain viiskyt vuotta", A sanoi.

"Olko vaa vaik sata", Nordin sanoi. "Siäl ne istu nykki KOP-kolmio viimeses kerrokses vahtamas toriparkkityämaata. Kaupunkilahtarit."

Kissa venytteli A:n sylissä ja loikkasi lattialle niin, että sen kynnet raapaisivat hänen reittään. A katseli keittiön ikkunasta yöhön ja sateeseen, jotka vaikuttivat ikuisilta. Hän yritti kuvitella Nordinin kalakauppiasäitiä ja sotaveteraani-isää ja kaupunkia, joka oli kerta toisensa jälkeen hävitetty tunnistamattomaksi, puutalo puutalolta ne olivat purkaneet Turun vielä hänenkin elinaikanaan, niin kuin ne olivat purkaneet koko maailman, eivät ehkä juuri KOP-kolmion ylimmässä kerroksessa mutta ylhäällä kuitenkin, niin ylhäällä, että yhtä hyvin ne olisivat voineet istua taivaassa, Herran Isän Rikkaiden Kaikkivaltiaan ympärillä, joka vähät välitti lapsista, taivaan linnuista puhumattakaan.

"Jos Akatemian kirjasto ei vaa olis palanu", Nordin huokaisi. "Porthan kokos sinne kaike mikä liittys Suame historia, se käytti omatki rahat kirjoihi, se moninkertasti kokoelma..."

"Mä... Mä en enää kestä. Mä lopetan."

"Ei ollu silkä mikä helppo lapsuus. Isä tuli hulluks ja poika lähetetti viire vanhana sukulaiste nurkki... varro vähä. Mitä sää et kestä?"

Jokin A:n sisällä muljahti, kun hän näki Nordinin kasvoilla loistavan luennointi-innon, jossa yksi juttu johtaisi epäilemättä toiseen ja kolmanteen niin, että he voisivat istua ja rupatella koko yön tämän keittiön turvallisessa lämmössä.

"Kouluja", A sanoi. "Oppikirjoja. Opettajia. Mä hoidan tän sijaisuuden ja puhun luokas just mitä lystään ja sit mä en mee kouluun enää ikinä."

"Mää puhu luakas ai just mitä mä lystä", Nordin sanoi. "Ei sitä sen tähre lopetta tartte."

"Pitää varmaan muuttaa pienempään asuntoon", A sanoi.

"Mut..." Nordin näytti hämilliseltä. "Älä ny hosu..."

"En mä hosu. Mä en vaan kestä."

Jostain alkoi kuulua auton ääni, ja A erotti Nordinin keittiön verhojen lomasta valokiilan, joka pyyhki Murtomaantietä. Auto pysähtyi mutta moottori kävi. A nousi ja käveli ikkunaan. Pihatiellä erottui DeLorean-tyylinen auto, ajovalot estivät häntä näkemästä kunnolla. Nordin asteli hänen viereensä. He seisoivat siinä hiljaa ja tuijottivat, ja ohimenevän hetken A:n teki mieli tarttua Nordinia kädestä, mutta hän ei tehnyt niin vaan siristeli silmiään yrittäessään erottaa Iran ratin takana, ja hän ajatteli, miten aina joku hyötyi, joku muurari tai kuorojohtaja, kaikki ne vallanpitäjät, jotka rakastivat huonomuistisuutta, sillä muistamattomuuden turvin ne omivat tulevaisuuden, pillipiiparit hypnotisoimassa ja harhaanjohtamassa väkijoukkoja, A sanoi, dementoituneet kansalaiset seuraamassa tottelevaisina omaan tuhoonsa.

"Onko sulla lainata takkia ja kenkiä?" A kysyi.

"Et ol tosissas."

"Oon."

"Em mää ol koko Birgitan kerrasto säästäny", Nordin tuhahti.

Eikä A kysynyt, miksi tämä oli säästänyt niinkin paljon, ja Nordin puhkesi kumeaan yskään. Fleece-asu teki tästä jotenkin haavoittuvaisen, tämä löntysti eteiseen, ja A:n teki mieli estää, kun tämä kiipesi ähisten ja köhien jakkaralle ja alkoi penkoa

katonrajan komeroita. Tämä viskasi hänelle valtavan mustan sadetakin, villapaidan, kaksi paria villasukkia ja pitkävartiset Nokia-kumisaappaat.

"Ne o sit koko neljäkymentkaks", Nordin sanoi laskeutuessaan vaikeannäköisesti jakkaralta.

Villapaidassa oli kalanruotokuviota ja kainaloissa reiät. Sadetakki haisi tupakalle ja tunkkaiselle, ja sen helma roikkui A:ta pohkeisiin. Hän yritti rullata hihoja ylös, veti kahdet villasukat jalkaan, astui saappaisiin ja huomasi Nordinin hattuhyllyllä Turku Energia -piponsa. Se oli yhä litimärkä ja haisi vettyneelle eläimelle, mutta A kiskoi sen päähänsä ja tunsi raukeuden väistyvän valppauden tieltä.

"Täsä o muuto iha viäres simmonem piäni huane vuakral", Nordin sanoi. "Ei se ol hiano mut ei ol myäskä vesivahinko ja vuakra-antaja o reilu."

"Kuka sitä vuokraa?"

"Mää."

He seisoivat ahtaassa tuulikaapissa. Nordin pälyili häntä viiksiensä yltä defensiivisen näköisenä. Sadetakki hiosti, A vaihtoi painoa jalalta toiselle.

"Voisin harkita", A sanoi.

"Vai harkita."

"Niin."

A erotti oven takaa moottorin huminan. Hänen mahansa tuntui raskaalta mutta oudon kivuttomalta. Hetken impulssista A taputti Nordinia selkään. Tämä kröhi.

"Simmottos", sanoi Nordin.

Muta liukui askelten alla, kun A laahusti viisi kokoa liian suurissa saappaissaan pihan poikki. Sade ropisi hänen takkiinsa, Irasta erottui auton sisältä vain vaalea olemus. A vilkaisi taakseen, ja näki Nordinin seisovan kynnyksellä suurena ja fleecellä

verhoiltuna, tupakan pää pimeydessä hehkuen. Tämä heilautti A:lle kättään. A heilautti takaisin, kumartui kiskaisemaan harmaan auton oven auki ja istuutui Iran viereen.

A sanoi, että Ira ajoi kuin *hysteerikko*, vuoroin madellen, vuoroin liian lujaa, kaahaten risteyksissä ja jarruttaen tarpeettomasti liikennevaloihin, jotka eivät olleet päällä. Tämän autossa tuoksui kukkaisparfyymi ja sade, ohi vilahtelevat katulamppujen valot saivat tämän näyttämään vanhanaikaisen elokuvaprojektorin heittämältä nykivältä kangastukselta, alivalottunut profiili tuijottamassa tietä, huulten väritön viiva, poskipäiden kohoava linja vasten silmäkuoppien mustaa, kun he ajoivat Raunistulan läpi kohti Satakunnantien ja Tampereentien risteystä, ja A kysyi, miten Ira oli tiennyt tulla. Tämä ei vastannut, ehkä tämä ei kuullut tai ymmärtänyt kysymystä, ja A vaikeni. Auton istuin oli kallistettu liian taakse, Nordinin sadetakki kahisi, kun A haki parempaa asentoa, vaikka ei mikään asento voinut olla hyvä, siitä Iran pelkkä läsnäolo piti huolen, ja A oli piinallisen tietoinen päätöksestään lähteä Nordinin kodikkaasta tuvasta. Hulluutta, A sanoi, sen täytyi olla hulluutta, mutta vain sellaisen ihmisen näkökulmasta, jonka koko elämä ei ollut jatkuvan purku-uhan alla. Lähellä rautatiet ylittävää Aninkaistensiltaa hän oli näkevinään Lasten työhuoneen, vetoisassa puutalossa sijainneen köyhien ja laiminlyötyjen lasten laitoksen, jota tuttavallisemmin oli kutsuttu *Tuonelaksi* ja jonka sisällä pikkulapsia oli rangaistu niiden isien synneistä, ennen kaikkea kai siitä, etteivät niiden isät olleet välittäneet, A sanoi, ja hän mietti, oliko joku historiantutkija kaivanut esiin *Tuonelan* arkistopaperit, sikäli kun ne eivät olleet vettyneet tai palaneet poroksi, joku historiantutkija, joka ei niellyt sitä, miten aikaisemmat tutkijapolvet olivat keskittyneet nekin isiin ja sysänneet lapset laitakaupungin pimeään, tuhottujen paperien ja hapertuvien muistojen hiljaisuuteen, joka

tuntui aukenevan myös hänen ja Iran välillä mitä pidempään he ajoivat sanomatta sanaakaan.

A kurotti hipelöimään radiota, eikä sittenkään uskaltanut pistää sitä päälle, ei halunnut tietää, mitä musiikkia tulisi. Ira huomasi hänen epäröintinsä ja hymähti. Ohi funktionalistisen bussiaseman. Ohi uusien kerrostalojen, jotka oli rakennettu vanhojen puutalojen päälle. Ohi *Sanat jättävät jäljen* -kampanjan mainoksen, joka laittoi A:n kädet puristumaan nyrkkiin, sillä jos jotain ihmistä kutsuttiin päivä toisensa perään rumaksi huoraksi ja tämän käskettiin tehdä maailmalle palvelus ja tappaa itsensä, kaipa idea nimenomaan oli jättää jälki. Oli mahdotonta kuvitella *kiusaajia*, jotka pysähtyisivät mainoksen äärellä, kokisivat hurjan valaistumisen siitä, että niiden toiminta tuottikin kärsimystä. Päinvastoin *Ikuiset arvet* ja *Sanat jättävät jäljen* -kampanjathan olivat eräänlainen palkinto, A sanoi, tunnustus siitä, että systemaattinen työskentely oli johtanut tavoiteltuun tulokseen. Isku oli osunut, se oli aiheuttanut kipua, ja nuo vastenmieliset julisteet vain täydensivät väkivallan viestimällä sen kohteelle, että siinähän olet ja pysyt, *ikuisesti arpeutuneena*, lopun ikääsi kantamassa kaltoinkohtelun merkkejä, elämä käytännöllisesti katsoen piloilla. Tuskinpa kampanjan tekijät tulivat ajatelleeksi, mitä joku sosiaalisen väkivallan uhri tunsi nähdessään mainokset, todennäköisesti ne olivat liian tyytyväisiä itseensä, täynnä valtaapitävien hyväntahtoista alentuvuutta ja sokeaa uskoa mainostensa kykyyn herätellä myötätunto, täysin välinpitämättömiä kaikelle sille sosiaalipsykologiselle tutkimukselle, jonka mukaan myötätunto on kovin tilannesidonnainen tunne, mitä enemmän sympatiseerataan kanssaihmisiä, sitä enemmän vihataan ja syrjitään ulkoryhmäläisinä pidettyjä. *Myötätuntoiset* ihmiset ja *suvaitsevaiset* ihmiset, A sanoi, kunhan halusivat kuvitella olevansa parempia kuin joku Hitler-tervehdystä huitova

yhteiskuntapudokas. Yksikin *myötätunnon* tärkeyttä märehtivä *suvakki*, yksikin arpimetaforaan perustuva *kiusaamisen* vastainen kampanja, ja hän vannoisi äänestävänsä koko loppuikänsä populistista oikeistoa, A sanoi. Ohi pimeydessä lipuvan Aninkaistenmäen, jolla jonain samanlaisena synkkänä, sateisena yönä vajaat neljäsataa vuotta sitten oli ylioppilas Petrus Gyllenius eksynyt ja kahlannut polviin ulottuvassa liejussa ja turhaan kolkutellut oviin ja ikkunoihin ja pyytänyt asukkailta apua, kukaan ei tätä halunnut auttaa, ja kun viimein Gyllenius aneli suutari Clemetin vaimoa neuvomaan tietä ja lupasi jopa paitansa pantiksi, vaimo käski Gylleniusta painumaan helvettiin.

”Helvettiin”, Ira sanoi, kun A kysyi, mihin he olivat matkalla, ja he laskeutuivat Aninkaisista ja ajoivat yli Kirkkosillan ja Aurajoen, jonka apeilla rannoilla vanhanaikaista jäljittelevät lamput kiiluivat kuin merkkivalot, johdattaen, mutta minne? A sanoi, tuskin ainakaan eteenpäin, korkeintaan syvemmälle, aina vain syvemmälle, läpi sedimenttien, läpi ajan. Ira istui hänen vieressään sen näköisenä kuin olisi valmis kuljettamaan heidät mihin tahansa syöveriin, eikä Gyllenius ollut kirjoittanut Aninkaistenmäen yöstä päiväkirjaansa, A sanoi, vaan tarina oli luettavissa Turun akatemian konsistorin pöytäkirjasta, sillä vastauksena suutarin vaimolle Gyllenius oli rikkonut tämän ikkunan, ja suutari oli kannellut Gylleniuksesta ja vaatinut korvausta. Ohi H. G. Porthanin sateenpieksämän hahmon, joka näytti vaipuneen epätoivosta niin syvään kumaraan, että A:n olisi tehnyt mieli vakuutella tälle, ettei hän ollut sanonut hylkäävänsä historiaa, lopettavansa ainoastaan opetushommat. Ohi tuomiokirkon ja sen kyljessä kuultavan Turun Kuninkaallisen Akatemian, jonka alkuaikojen pahaa mainetta noitayliopistona lietsoivat paitsi suomalaisten pakanalliset tavat myös se, että tiedonhalua pidettiin kuolemansyntinä, kyvykästä professori Martin Sto-

diusta syytettiin *nekromantian* – mustantaidon – harjoittamisesta, A sanoi, samoin tämän edistyneitä oppilaita.

”Tiesitsä et 1600-luvulla lukeneisuuden ajateltiin olevan merkki noituudesta?” A kysyi, ja Iran kulmakarvat liikahtivat väheksyen. ”Tai et tos Suurtoril oli neljäsataa vuotta sitte veriloyly?”

Mutta kouluaikainen mykkyys tuntui ottaneen Irasta vallan, tämän kasvot olivat torjuvat ja rystyset näyttivät luisilta tämän puristaessa rattia, ja A kääntyi katsomaan Vanhalle Suurtorille, jolla Ruotsin vallan kaapannut Kaarle-herttua oli pannut toimeen poliittisen joukkomurhan katkerana siitä, että tämän arkkivihollinen, Suomen käskynhaltija ja nuijasodan talonpoikien teurastaja Klaus Fleming oli ottanut ja kuollut omia aikojaan eikä tätä siksi voinut teloittaa. Toistakymmentä kuningas Sigismundia kannattanutta aatelismiestä mestattiin ja heidän päänsä naulattiin mädäntymään raatihuoneen kattoon, ja reilut 250 vuotta myöhemmin Josef Julius Wecksell kirjoittaisi tapahtumista murhenäytelmän, jossa vanhemmat uhraisivat epäröimättä lapsensa, hallitsijat kuuliaiset kannattajansa, ei aikuisilla ollut tuleville sukupolville muuta tarjottavaa kuin kuolema, A sanoi, Kaarle ja Fleming, nuo historian suursedät, kiintyneitä yksin omaan veriseen valtaansa, ja kerrottiin, että jouluyönä raatihuoneen kattoon naulatut päät puhkesivat virrenveisuuseen. Vuoden mustinpina iltoina jotkut turkulaiset sanoivat yhä kuulevansa tuonpuoleisen kuoron.

Ohi entisen Mätäjärven, jonka laidalla oli joskus asunut kaupungin köyhempi väki, ja tuskin alueen nykyiset, korkeista neliöhinnoista maksavat asukkaat tulivat ajatelleeksi, että niiden talojen alla muhivat jäänteet tuosta saastuneesta pikkujärvestä, johon nahkurit ja tinanvalajat olivat kipanneet haisevat ja raskasmetallipitoiset jätöksensä ja jota muinaiset turkulaiset käyttivät epävirallisena kaatopaikkana. Keskiajalla kaksi tärkeintä kaupunkiin johtavaa tietä kulkivat molemmat hyvän näköyhteyden päässä Mätäjärvestä ja sen takana kohoavasta hirsipuumäestä, A sanoi, ja niinpä jokaisen Turkuun saapuvan toivottivat tervetulleiksi hirsipuussa kiikkuvat kuolleet ja ympäristörikosten lemu. Ylös Uudenmaankatua, jonka paikkeilla oli joskus kohonnut Pyhän Kerttulin kiltatupa tarjoamassa palveluitaan matkalaisille, sillä Gertrudia pidettiin matkustavaisten suojeluspyhimyksenä, legendan mukaan tämä oli pelastanut myrskyn kouriin joutuneet merenkävijät hukkumiskuolemalta, ja mikä parempaa, A sanoi, tämän uskottiin suojelevan jyrsijöiltä. Myöhäiskeskiaikaisissa maalauksissa ja veistoksissa pyhä Gertrud kuvattiin usein rottien ympäröimänä, vaikka A:sta Gertrudin hameenhelmaa kiipeävät pitkähäntäiset eläimet saivat tämän näyttämään pikemminkin siltä kuin tämä olisi suojellut rottia.

”Tai tiesitsä et tuomiokirkossa säilytetään pyhäinjäännöksenä semmosta pyhän Gertrudin rotannahkaa?” A kysyi, ja Ira tuijotti edessä kiiltävää tietä ja huokaisi korostuneen kyllästyneesti.

”Eikö sun pitäis sanoo et taas se tietää?” A sanoi. ”Niin kuule tiedänki. Se Gertrud oli kymmenen ku kuningas yritti pakottaa sen avioliittoon mut jotenki se sai torjuttuu kosinnat ja omistautu Jumalalle ja hyväntekeväisyystyölle ja näki näkyjä ja kuoli vaan jotain kolmekymppisenä uupumukseen ja nälkään niinku pyhimykset aina kuolee jos niit ei…”

”Mitä sä selität?”

”…murhata ensin. Toi on kans aika hyvä. Mitä sä selität. Ketä kiinnostaa. Oisko sulla viel joku?”

”Muistatsä ku Monika oli Lucia-neito?” Ira kysyi.

”Toki.”

”Mä oisin ollu parempi”, Ira sanoi. ”Se ei ees ollu oikeesti blondi.”

Ja A todellakin muisti Monikan kikattelemassa ja irvistelemässä steariinia valuttavan kynttiläkruunun alla, muisti heidät laulamassa ja astelemassa pitkin hämärää liikuntasalia koulun katsellessa, A ja Ira Lucia-kulkueen viimeisinä, aina viimeisinä, ja miten miellyttävä, jokavuotinen perinne se olikaan, jos sitä oikein alkoi ajatella, A sanoi, juhla pyhän Lucian kunniaksi, joka niin ikään torjui pakkonaittamisyritykset ja repi silmät päästään roomalaisylimyksen kehuttua niitä kauniiksi ja jonka viranomaiset määräsivät kostoksi bordelliin, jotta kaikki kaupungin miehet saisivat nussia tätä. Raiskaus, se oli pyhimyskertomuksissa aina läsnä, A sanoi, ainakin naisia koskevissa, raiskaus ja miten pyhimykset täysin käsittämättömästi onnistuivat estämään sen, alistuivat mieluummin kauhistuttavasti kidutettaviksi ja menettivät henkensä, eivät kai ne muuten olisi pyhimyksiä olleetkaan.

”Niin oisit”, A sanoi, ja he ohittivat Turku Energian muuntajan seinään kiinnitetyn reliefin, jossa tyhjäsilmäinen tyttölapsi näytti manaavan esiin salukikoiria ja kauriita, saalis ja saalistaja, yhtä jähmettyneinä kesken liikkeen. Kupittaan puiston sateiseen synkkyyteen oli helppo kuvitella laidunmaita, tupakkapeltoja tai suurpalon jälkeinen pakolaisleiri, jolla kodittomat, kaikkensa menettäneet turkulaiset värjöttelivät vailla toivoa paremmasta huomisesta. Tai ehkä sumun läpi kiiltävät valot olivat kokkotulia, A sanoi, joita kaupunkilaiset olivat sytyttäneet Kupittaan lähteen ympärille kerääntyessään uhraamaan kesäpäivänseisauksen aikaan muinaisille jumaluuksille, kuten Gyllenius päiväkirjassaan kuvasi, sillä pakanalliset tavat niin kuin myös oppineiden tiedonhalu sinnittelivät jopa luterilaisen uskonkiihkoilun alla, mutta millä hinnalla? A sanoi, ja eikö hänkin ollut räpiköinyt yhtenä vesikokeen noidista? Eikö hänkin ollut pysynyt pinnalla ja kuitenkin niin monella tapaa tullut upotetuksi? Skanssin malmille perustetun vanhan hautausmaan kohdalla A

alkoi vihdoin tajuta, minne he olivat matkalla, ja kun he ohittivat kaupungin rajaa merkitsevän kyltin, hän tunsi Nordinin sadetakin ja kumisaappaiden lämpimässä huomassakin kehoonsa leviävän viileyden.

Kaarinan kaupungista ei ollut mitään sanottavaa, A sanoi.

Sitten koulu. Ira pysäköi bussipysäkille sen eteen, ja he nousivat autosta. Ala-asteen rusehtava, laatikkomainen hahmo näytti jättiläismäiseltä ruumisarkulta. Lähempänä paljastuivat romahtaneet seinät, työmaakoneet ja kasat sekalaista hylkytavaraa. Ja vaikka oli yö ja satoi ja vaikka koulu oli puoliksi purettu raunio, ei mikään ollut toisin, A sanoi, yhtä rumaa, karmivaa ja sanoja pakenevaa.

”Iha ku ennen”, Ira sanoi ja viittasi epämääräisesti kohti auki ammottavaa tiiliseinää. ”Nii paha kosteusvaurio ja sisäilmaongelma et pitää rakentaa uus tilal. Yläasteel sama homma.”

”Purkakoot mun puolest kaiken”, A sanoi.

”Eiku must ne vois jättää tän näin”, Ira sanoi ja tuuppasi jalallaan tutunnäköisen punaisen muovituolin raatoa, ”tää on just hyvä.”

He pujottelivat työmaa-aitojen ja varoituskylttien lomasta syvemmälle pihaan, ja A tunnisti aution musiikkiluokan, murskatun väliseinän paljastamat ahtaat vessat pyttyineen ja pesualtaineen, opettajainhuoneelle johtavan käytävän ja opettajainhuoneen, joka yleisestä tuhosta huolimatta näytti olevan yhä ehjä, ikään kuin purkutyöläisetkään eivät olisi tohtineet kajota siihen kaikkein pyhimpään... Heidän luokkahuoneensa ei erottunut hävityksen keskeltä, mutta A näki sen silti, pulpettiparien suorat rivistöt tai seinää kiertävän kehän, mikä Anna-Maijaa sattui milloinkin miellyttämään, A:n pulpetti aina yksin, erillään tai viimeisenä, ja luokan seinällä Kaarinan kaupungin vaakuna, *lista* ja kuvaamataidontöitä, Mintun piirustukset parhaalla pai-

kalla, ja A katsoi pois, ei halunnut nähdä. Hän havaitsi jalkojensa alla lähes olemattomaksi haaltuneen ruutuhyppykuvion, J-alkuisten luokkahuone oli sortunut tomuksi, jäljellä pätkä sateessa tummanpuhuvaa tiiliseinää, jota vasten A oli piirtänyt yksinäisinä välitunteina. Kaikki ne mitäänsanomattomat, lähes huomaamattomat yksityiskohdat, joita hän oli joskus tuijottanut niin pitkään, että koulu ja piha tuntuivat kuluneen katseista, A sanoi, jokainen asfaltin rako ja ikkunanpuitteiden kolhu niin yhdentekevä ja tiheä merkityksestä.

Ira käveli hänen edellään kevein, melkein ponnahtelevin askelin. Tämä oli alkanut vihellellä, ja A tunnisti sävelmän. *Ruusut ja orvokit, kukkaset nuo, oi ystäväin...* Nordinin saappaat painoivat tonnin, eikä kyse ollut vain saappaista, A sanoi, vaan siitä miten hirveää oli muistaa, etenkin itsensä, muistaa äänestykset ja neuvottelukopit ja Anna-Maijan päällekäyvä olemus, ja miten kyvytön hän kaikista yrityksistään huolimatta oli ollut pitämään puolensa. He kiersivät koulua, kohti pientenpihaa, ohi entisen urheilukentän, jolla he olivat luistelleet, vaikka jään päällä olisi ollut miten paljon vettä. Ohi keinujen, joiden tilalla lojui jätelava. Ohi sen epämääräisen mutta ikuisesti tunnistettavan asfaltin kohdan, jossa A oli kysynyt Jussilta, alkaisiko tämä olla. Liikuntasalin katto oli auki, seinät kohosivat repaleisina, ja A näki pätkän puolapuita ja vielä paikoillaan roikkuvan koripallotelineen ja kuuli Anna-Maijan äänen kommentoimassa, miten hän ei osannut heittää, miten hän ei osannut mitään muutakaan, ja niistä kaikista se oli ollut ihan normaalia, A sanoi, että hän ja Ira olivat sellaisia, alempana muita, sillä jos Jumala olisi halunnut heidän olevan tasaarvoisia, kaipa tämä olisi luonut heidät sellaisiksi. Sateessa turvonneen lastulevyhyllyn päällä lojui muutama vettyneen näköinen koulukirja. Historiaa, A sanoi, samaa sarjaa, jota hänkin oli joutunut käyttämään opetustyössään ja joka hänen nähdäkseen ei

ansainnut parempaa kohtaloa, ei mikään hyvä voinut perustua sellaiseen, ei mikään oikeus. Ohi nurkkauksen, jossa opettajat olivat käyneet tupakalla, ohi aution ruokalan, joka pimeydessä näytti siltä kuin ne olivat aina toivoneet, *hipihiljaiselta*, koulun pääovelle, josta vain aikuiset olivat saaneet kulkea.

"Muistatsä ku..." A sanoi ja nielaisi eikä kyennyt muotoilemaan ajatusta.

"Ai mitä?"

Muistiko tämä valppauden, joka asettui jäseniin? Pelon, joka pureutui lihaan ja jäi sinne?

"Mua oksettaa", A mutisi.

"Mä kuvittelin et sä oisit yrjönny sun mahalaukunki ulos mut joo, ei siin riitä kerta tai pari, mahtaakoha riittää mikään..."

"Muistatsä kun meil oli liikkaa ja..."

"Anna olla. Ei paljoo kiinnosta."

Ira oli pysähtynyt koulun pääovelle. Tämä nykäisi raskasta metallikahvaa, ja kun ovi ei auennut, Ira sylkäisi sen teräsverkolla vahvistettuun lasiin.

Muisto siitä, miten liikuntatunnin jälkeen pukuhuoneessa Terhi, Emmi-Sofia ja ne olivat arvioineet heidän kehojensa kehitysasteita Anna-Maijan armottomuudella. Muisto Anna-Maijasta jakelemassa numeroita heidän jokaisesta hypystään, lyönnistään ja juoksusuorituksesta.

"Tiekkö mun tarvii vaa sulkee mun silmät nii mä tunnen sen", Ira sanoi.

Tämä sulki silmänsä. Leuka vähän kohollaan ja selkä hyvin suorassa tämä näytti prerafaeliittisen maalauksen naiselta, A sanoi, hullulta tai pyhimykseltä, pääovesta heijastuva katuvalon hohde muodosti tämän ympärille sädekehän, sade valui tämän takin avonaisista kauluskäänteistä tämän pitkälle kaulalle, tämän paljaalle, luisevalle rinnalle.

”Sen kauhun, kyttäämisen ja läpikotasen tottelevaisuuden ilmapiirin”, Ira sanoi. ”Ku ne kaikki pyristelee ja yrittää nii hirveel kiireel tulla isoiks, mahollisimma isoiks, melkee ku ne kuvittelis et ne vois joteski tulla yhtä isoiks ku Ansku. Viäl siäl luokkikseski ne yritti. Sun ois pitäny nähä ne. Mite kovasti ne yritti. Oikeen kurkotella. Säki yritit. Siin sun kirjees. Niinku säki oisit aikuine ja voisit puhuu niil järkee ja ne vois kuunnella. Hirveetä itsepetosta. Viälki ne varmaa yrittää, yhä isommiks ja isommiks. Ja Ansku on ain isoin, ei sitä voi voittaa, ei mestarii voiteta mestarin asein.”

”Mä en yrittäny”, A sanoi, mutta Ira ei kuunnellut, eikä hän ollut varma, oliko se tottakaan. Ei hän ollut halunnut olla *lapsellinen*, vaikka jossain vaiheessa hän epäilemättä oli alkanut inhota ajatusta siitä, että olisi mitään muutakaan. Silkkaa Tukholma-syndroomaa, koko se heidän pyrkimyksensä aikuistua, kuin köyhät, jotka häpesivät köyhyyttään ja ihannoivat rikkaita riistäjiään, hekin vain matelivat ja matkivat.

Ira kaivoi taskustaan kaksi pientä hautakynttilää ja kyykistyi sytyttämään ne pääoven kynnykselle. A laskeutui tämän viereen ja suojasi kämmenellään liekkiä, jotta tuli suostuisi tarttumaan sydämeen. Kuului sihinä ja kynttilöistä nousi öljyinen savu. Lämpö hiveli kämmentä, Iran kädet hänen käsiensä lomassa, ja miten mielellään hän olisi sytyttänyt koulun tuleen, A sanoi, antanut liekkien puhdistaa, niin kuin entisaikain turkulaiset eivät ainoastaan pelänneet tulipaloja vaan myös toivoivat niitä, sillä parhaimmillaan roihu taltutti kaupunkia riivaavat kulkutaudit, tunkioiden ja sontakasojen mädänhuurut ja liian rohkeiksi käyneet rotta- ja hiirikannat, niin kuin lähes jokainen kouluampuja pyrki polttamaan koulunsa, A sanoi, kuinka monta myrkyllisten homeitiöiden ja haitallisten kemiallisten yhdisteiden kyllästämää hengenvetoa hänkin oli kiskonut keuhkoihinsa

musiikkiluokkavuosien aikana, se kaikki joutaisi palaa, niin rakennus kuin ihmiset, koko se saasteinen, pilaantunut ilmapiiri, ja Luoja miten hän vihasi niitä ja niiden pientä, ummehtunutta ja ylikuumentunutta todellisuutta, A sanoi. Vihasi sitä, miten ne olivat suorittaneet aikuistumisetappejaan kuin fundamentalistiuskovaiset pyhiinvaellusmatkaa, tyytyväisinä ja hartain mielin ne olivat mukautuneet joka ikiseen muotiin ja masentavaan stereotypiaan, tupakoineet keuhkot pakottaen ja nieleskelleet *lonkkujaan*, ja aina niiden läpikotainen keskinkertaisuus kävi jonkinmoisesta oikeutuksesta, sekin historiattomuuden synnyttämä harha, että ne näkivät itsensä ja elämäntapansa niin vaihtoehdottomina ja luonnollisina, ja saattoi olla, että ne olivat tyhmiä ja ilkeitä, A sanoi, mutta ainakin ne puhuivat niin kuin piti puhua, pukeutuivat niin kuin piti pukeutua ja kuuntelivat juuri oikeanlaista musiikkia. Saattoi olla, että niiden seksuaaliset käytännöt koostuivat lähinnä ahdistelusta ja ennaltamäärätyn ahtaiden roolien suorittamisesta, mutta ainakin ne olivat läpikotaisin heteroseksuaaleja. Tai että niiden elämän yltäkylläisyys perustui joka hetki lukemattomien ihmisten ja lukemattomien muiden eläinten kärsimykseen ja kuolemaan, mutta ainakin ne tekivät parhaansa hankkiakseen täsmälleen identtiset rivitaloasunnot joltain kaarinalaiselta savipellolta, pihoilleen jättiläistrampoliinit ja yhtäläisinä kituvat monokulttuurinurmikot, synnyttivät avuttomia lapsia, leipoivat niille yksisarviskakkuja ja kostivat niille kaiken, mitä niille itselleen oli tehty, paisuivat, paisuivat, paisuivat yli kantokyvyn, kohti Anna-Maijan mittoja, vaikka eivät koskaan yltäisi yhtä isoiksi. A:n mielessä muodostui rukous: Pyhä Hypatia Aleksandrialainen, sinä joka siunaat tiedonhaluisia ja mieleltään avoimia, sinä joka siunaat opiskelijoita ja koululaisia, päästä meidät tylsämielisistä ihmisistä, päästä meidät aikuisista...

”Tiekkö”, Ira sanoi kuin olisi puhunut pääoven takaiselle pimeydelle, ”must ne ois vaa saanu kuolla. Tosi pitkään mä haaveilin et ne kuolis. Ei vaa joku Ansku vaa iha kaikki. Kaikki meijän luokalt. Kaikki meijän ala- ja yläasteelt. Enkä mä sitä et niist jokanen ois tehny mul jotai hirveen pahaa tai et jokanen niist tavallaan osallistu siihen pahuuteen pysymäl hiljaa ja seuraamal vierest. En mä tyhmä oo. Kyl mä tajuun et mun puolustamine ois ollu niil iha järkyttävä riski ja et ne ois altistanu ittensä sen vuoksi vaiks mille väkivallal eikä oo iha kohtuullista olettaa et kukaan lapsi vaarantais ittensä silleen. Oikeesti, mua ällöttää ku opet ain hokee mite sivustaseuraajien pitäs rohkasta ittensä ja puuttuu, varmaa siks et opejen ei ite tarvis.”

Ira potkaisi ruskeaa sohvatyynyä, jonka vettyneet täytteet purkautuivat asfaltille kuin sisäelimet.

”Must ne kaikki ois saanut kuolla siks ku ne oli nii kuuliaisii. Jos ne kaikki ei ois ollu nii pirun kuuliaisii nii ehkä mulkaa ei ois ollu nii kauheeta. Jos ne kaikki ei ois ollu nii pirun kuuliaisii nii oisin mäki voinu joteski kestää. Mut ei, ne kaikki oli just nii pirun kuuliaisii ja pelokkait ja piti huolen siit et mä en voi mihinkää sopii. Vaiks mä kutistaisin itteni miten. Nii pieneks et mä en oo mitään, en ees olemas. Ja ku jotku ihmettelee mite kouluampujat sillee ampuu jotai iha random oppilait joit ne ei ees tunne nii ehkä just siks ku ne random oppilaat on nii pirun kuuliaisii. Ja eiks vaa ooki yllättävää mite harvoin semmosii ampumisii tapahtuu ku kummiski tietää mimmosii paikkoi koulut on? Muistatsä mite lehdis kauhisteltiin ku se Auvinen ampu rehtorin? Vähä niinku silleen et lasten ampumisen voi viäl ymmärtää mut et aikuisten tappaminen on jo toista. Et aikuisis menee raja. Mut enhä mä oo mikään kouluampuja. En mä oo oikee mikää. Ja ne kouluampujatki on niin pirun kuuliaisii, just semmosii toiveikkaasti toisia kohti kurottelevii pikkuaikuisii

joide pitää kuvitella niide ympäril joku kuolleiden kouluampujien heimo. Et sen niide oman porukan turvin ne sit voi ampuu. Just niinku se Breivik jonka piti ensi kirjottaa kaikki se roska enne ku se pysty ryhtyyn väkivaltaan.”

”Annatko mun puhelimen takas. Ja avaimen”, A sanoi.

”Sul ei taida olla hirveesti ystävii”, Ira sanoi. ”Kuka se Teijo Nordin oikeen on? Joku sun poikakaveri? Joko sust on tullu hetero? Niinkö kuuliainen säki oot? Sun pitäs pitää sun tavaroist parempaa huolta. Niinhä Ansku ain sanos. Et sä oot huolimaton. Et se ei tajuu miten kukaan voi olla noin huolimaton.”

”Antasit nyt.”

”Oikeesha se oli. Kantsis varmaa jatkos valita pinkoodiks joku muu ku oma syntymävuosi.”

”Sikskö sä tulit mut hakeen? Et sä voisit sanoo mulle noin?”

”Kynä pois kädestä”, Ira sanoi. ”Ja sä otit. Vähäks säälittävää.”

Kynttilät leimusivat. Ira lähti astelemaan terävin askelin autolle, ja A seurasi. Bussipysäkki, jolla hän oli palellut lukemattomia kertoja odottaessaan pääsevänsä pois koulusta. Kaikki ne vuodet hän oli odottanut poispääsyä, se oli ollut hänen yksi ja ainoa tulevaisuudensuunnitelmansa: päästä pois. Hänen koko niin sanottu elämänsä sen faktan käsittämistä, ettei poispääsyä ollut, sillä miksi muuksikaan saattoi kutsua sitä toivotonta räpiköintiä pelastuslautan kyljessä ennen hypotermiaa ja hukkumista, maapallon isoimpien ja ahneimpien jo upotettua laivan, kuuliaisten ihmisten jauhaessa hyteissään Toblerone-patukoitaan veden paiskautuessa niiden ylle ja täyttäessä niiden keuhkot, ja Ira oli oikeassa, A sanoi, niin kuin tämä kaameaa kyllä oli aina oikeassa, ei ala-astetta pitäisi purkaa tai polttaa, se pitäisi jättää pystyyn muistutukseksi, haaksirikkoutuneena ja runneltuna, rumana kuin ruotsinlaiva, ikkunat muljottamassa silmäaukkoina, katto auki ja sade huuhtelemassa liikuntasalin naar-

muista parkettia. Siinä se voisi seistä maailmanloppuun asti, joka tosin oli jo mennyt, A sanoi.

Hän ehti tuskin kiinnittää turvavyönsä, kun Ira kiihdytti eteenpäin. Tämä ajoi lujaa ja vielä holtittomammin kuin matkalla Kaarinaan, ja A:n mielessä kävi, mitä kaikkea tämän verinäytteestä mahtaisi löytyä, jos he joutuisivat kolariin, olihan tämäkin nauttinut osansa kahvista. Pisarat iskeytyivät tuulilasiin ja sumensivat maiseman, eikä Iran vauhti hellittänyt edes Turun rajalla, päinvastoin se kiihtyi, auto huojahteli vaarallisen lähellä sateen liukastamaa tienlaitaa tai kuollutta ruohoa, joka erotti heidät vastaantulevien kaistoista. Ohi Skanssin hautausmaan, joka oli perustettu 1800-luvun alussa, kun tuomiokirkossa jatkuvasti leijuva mädän haju alkoi häiritä ihmisiä, ja myös Skanssin hautausmaa oli täyttynyt hetkessä, heitä kuoli enemmän kuin maa ehti ottaa vastaan, eikä Ira reagoinut, kun A pyysi tätä ajamaan rauhallisemmin, tämän vasemman käden sormet naputtelivat rattia, oikea puristi kuin tämä olisi soittanut näkymätöntä soitinta, ja A pikemminkin tunsi kuin kuuli olemattomat jousenvedot, jokin perimmäinen musiikki, joka oli jatkuvasti soinut taustalla.

”Voitsä ajaa vähä hiljempaa”, A sanoi ja kosketti Iran käsivartta, ja tämä käänsi rattia niin, että auto syöksyi yli nurmikaistaleen vastaantulevien puolelle. ”Varo!” A huusi, ja hetkeksi Iran katse kääntyi ja kohtasi hänen omansa, ja se oli kylmä ja vieras, niin kuin sellaisella, joka on nähnyt asioita, joita ei ole tarkoitettu elävien silmille, ja joka on käynyt paikoissa, joista ei pitäisi olla paluuta, ja auto rullasi pitkin vastaantulevien kaistaa, ja A katsoi Iraa, joka katsoi häntä, tämän hämärässä harmaita silmiä, hän odotti sateesta ilmestyviä etuvaloja ja kirkkautta, joka nielaisisi heidät, paisuhutta aurinkoa syömässä maan, kupristuvaa metallia ja verta, mutta sitten Ira väänsikin rattia ja he poukkoilivat takaisin oikealle kaistalle, eikä A osannut edes huutaa.

”Ai ku tuntuu hyvält tää valta”, Ira sanoi ja tämän ääni oli korkea ja hengästynyt. ”Tää on varmaan just se milt Anskust tuntuu joka päivä. Paitsi et varmaan siit tuntuu viäl paremmalt. Nii monta lasta jota hyppyyttää ja määräillä. Nii monta lasta jota sivellä tai polkee alas, lapsii joil saa tehä mitä vaa... Silleenhä sitä sanotaan et valta turmelee ja totaaline valta turmelee totaalisesti. Et oo kuule ainoo ku on vähä lukenu juttui. Kaikis tutkimuksis ne joil on valtaa o impulsiivisempii, itsekkäämpii, ylimielisempii, ahneempii ja törkeempii ku muut ja lisäks ne kuvittelee et kaik ois samanlaisii kusipäit ku ne ite. Vaiks mä kyl veikkaisin et Ansku oli aika turmeltunu jo sillon ku se keksi osallistuu OKL:n pääsykokeisii.”

”Aja jooko hiljempaa.”

”Sä tiekkö petit mut”, Ira sanoi ja painoi kaasua.

”Ai mä petin? Luoja sua...”

”Kasvamal aikuiseks, ryhtymäl opeks, olemal niinku säki oisit iha ku ne. Ku sä oot ain nii fiksu ja tiedät kaiken ja hyvä muistiki sul on mut sä et käytä sitä mihinkää...”

A:n kädet olivat alkaneet täristä. Hän yritti puristaa ne nyrkkiin mutta sai aikaiseksi vain nykivän liikkeen. Tuulilasinpyyhkimet vispasivat, katuvalot välkkyivät sateen läpi, likainen, kouristeleva valo, kuin koko kaupunki olisi kärsinyt *hysteerisestä kohtauksesta*. Pitkin Hippoksentietä, ohi urheilupuiston, jonka pimeydessä vuorottelivat modernit peliareenat ja muinainen hippodromi, vuosisata sitten kuolleet hevoset ravaamassa ympäri, ympäri, tulipalossa tuhoutunut ajanottotorni, moottoripyöräkisat, *speedway*, Turun Moottorikerho vastaan Helsingin Ampiaiset, ympäri, ympäri, nyrkkiin auki, nyrkkiin auki.

”...et paljo iloo hyväst muistist jos kieltäytyy muistamast...”

”Ei oo totta”, A sanoi. ”Mä luin mun vanhat päiväkirjat. Mä en oo unohtanu...”

Ira kiihdytti. *Niin me kaiken ikämme mielessämme pidämme*, ja A:n reidet kramppasivat ja hän tunsi, miten se tapahtui, se mitä hän vihasi ja pelkäsi ja mitä myös Henriikka oli vihannut ja pelännyt ja hyvästä syystä. *Hysteerikko*, kaiken sen pidättelemisen ja patoamisen alla hän oli *hysteerikko*, onneton Augustine kouristelemassa muistojensa runtelemana, takertumassa amnesian pelastuslauttaan tai vajoammassa muistikuviinsa, hakkaamassa päätään milloin mihinkin seinään, jotta unohtaisi, jotta muistaisi, jotta unohtaisi, jotta muistaisi, hän puristi hampaitaan yhteen niin että leukaniveltä vihloi. Lemminkäisenkatu, eikä kukaan ollut varmasti kysynyt tuolta muinaisten laulurunojen sankarilta, halusiko tämä tulla kursituksi kokoon ja herätetyksi kuolleista, sillä niin se oli, ettei edes kuolemaan voinut luottaa, A sanoi, että jos auto lähtisi vesiliirtoon ja hän ja Ira rysähtäisivät lyhtypylvääseen, varmasti he vielä senkin jälkeen jatkaisivat harhailuaan Turun öisillä teillä, kuolemassaankin he jahtaisivat ja pakenisivat toisiaan ja puhkeaisivat lauluun. Ohi entisen makkaratehtaan kalliiden korttelien. Ohi entisen Lounais-Suomen Osuusteurastamon ja oikealle, ja A ajatteli, miten Ira oli säälittänyt häntä, ei niin kuin sairas lemmikki, jota halusi hoivata, vaan niin kuin puistattava, raajarikko ja parantumatonta infektiota poteva tuotantoeläin, ja minkälaiset ihmiset halusivat asua makkaratehtaan ja teurastamon tonteilla? Tykistökatu, BioCity, ElectroCity ja niin edespäin, *Silo luo suloa*, Joukahaisenkatu kuin muistuttamassa siitä, että laulaminen on vaarallista, että varomaton laulaja saattaa upota suohon tai joutua tekemään kohtuuttomia myönnytyksiä, ja aina joku hukkuu, aina joku hukkuu, ohi yksityisklinikoiden, yhä syvemmälle Science Parkiin…

"Pysähdy jooko", A pyysi ja kuuli äänensä vastenmielisen värinän, ja puristi kädet yhteen ja painoi kynnet syvälle kämmenselkänsä ihoon.

"Oikeesti jos sä oot niin saatanan aikuinen nii mitä sä teet tääl mun kans keskel yötä? Jos sä oot niin saatanan fiksu nii…"

"Kiltti."

"…miks sä ain seuraat ja tuut mun luo ja jätät mut yksin vaiks vesi tulvii sisään ja mä huudan ja huudan ja sä pelastat vaa ittes…"

"Mä haluun pois."

"…vaiks et sä voi ittees pelastaa. Et sä pääse pois. Et sä pääse mihinkää."

"Mä halusin löytää sut. Sä vaan… jos sä oisit kantanu itses ees hiukan paremmin… jos sä…"

"Kuuntele ittees! Ryhti suoraks. Vatsa sisään, rinta ulos."

"…et ois ollu nii… heikko…"

"Tiiätsä kelt sä kuulostat?"

"…jotenki nii avuton…"

"Vitun fasisti", Ira sanoi. "Yritit olla niinku ei mitään vaiks ne tyyliin koitti annihiloida sut ja luuletsä et se meni keneenkään täydestä…"

"Pää kii!"

"…luuletsä et ne ei muka tajunnu et sä oot iha hajal, nehä vaa nauro sul ja innostu lisää…"

Pimeys ja Anni Helenan viljasiilo. A tosiaan näki sen kohoamassa mustana ja iankaikkisena. Pyörät vinkuivat asfaltilla, ja kouristus kulki A:n etureisistä lantioon, pakaroihin ja vatsan syvistä kerroksista suurimpiin ja pinnallisimpiin lihasryhmiin.

"Ite lojuit ja esittelit sun märkivii makuuhaavoi ku joku hullu marttyyri", A sanoi.

Ira jarrutti. Kirskunta, luisu, ja sekunnit, jotka venyivät ja irtosivat ajasta. A nytkähti eteen, turvavyö iski kipeästi kylkiluihin, hän kirkui, Ira kirkui. Ja sitten, nopeammin kuin A olisi uskonut mahdolliseksi, Ira oli temponut vyönsä auki ja syöksyi autosta, valkoinen takki ajovaloissa lepattaen. A haukkoi henkeä,

hänen keuhkonsa polttivat, hän sohi turvavyötään, mutta se oli jumissa, kieltäytyi osumasta hänen vapiseviin sormiinsa, ja kun lukko vihdoin napsahti auki lähinnä kai vahingossa ja A paiskasi autonoven auki ja kompuroi ulos, Iraa ei näkynyt. Science Parkin laitama oli synkkä ja märkä ja täynnä määrittelemätöntä uhkaa, kuin jossain olisi sirissyt katulamppu, vaikka missään ei sirissyt, ja A kuuli moottorin hurinan yli äänensä karjumassa Iraa tulemaan takaisin, paitsi ettei se ollut hänen äänensä vaan riivattu ääni, kaikesta juoksemisesta, valvomisesta ja oksentamisesta rikki, ja hän löi itseään käsivarteen, löi itseään poskeen, huusi ja aneli Iraa ja kutsui tätä hulluksi ämmäksi. Sillä tietenkin ne olivat nähneet hänen kipunsa, A sanoi, tietenkin ne olivat tajunneet hänen olevan kuin Ira, sepä vasta oli ollut niistä kertakaikkisen hupaisaa, katsella, kun hän kiemurteli säilyttääkseen kasvonsa ja epäonnistui surkeasti. Äkkiä A aavisti tienvarressa kohdan, jossa mustuus tiivistyi ihmishahmoksi, jokin väkivaltainen kulki hänen lävitseen, sillä Ira se ei ollut, Iran valkoisessa takissaan hän olisi kyllä erottanut, aina ja ikuisesti kuin maalitaulu, niin kuin yhdeksännen keväällä, kun opinto-ohjaaja laittoi heidät teippaamaan selkiinsä laput, joihin he saivat kirjoittaa toisilleen viestejä muistoksi peruskoulusta, ja Monika kirjoitti Iran selkään: *ammu mut.*

”Onks siel joku?” A kähisi. ”Tuu esiin.”

Hän astui lähemmäs tärisevin reisin ja tunsi sisimmässään kytevän halun romahtaa asfalttiin, romahtaa lyömään, tappamaan ja tulemaan tapetuksi. Hiekoitussora nirskui Nordinin kumisaappaiden alla, ja A oli vähällä liukastua maassa kiiltävään kiskoon. Hän puuskutti, aisti hahmon jännityksen, ja halusi heittäytyä kiinni sen lihaan. Augustine kouristelemassa, kaatuilemassa ja hallusinoimassa purevista rotista ja paosta, A sanoi. Augustine rikkomassa ikkunoita ja repimässä vaatteensa,

Augustine raapimassa itsensä verille, hakkaamassa itseään, jotta se menisi ohi, eikä se mennyt, sillä ne olivat tunkeutuneet häneen, A sanoi, niiden inhosta oli tullut hänen inhonsa, niiden äänistä hänen äänensä, eikä hän jättäisi itsestään mitään jäljelle, ei yhtä ainutta elävää riekaletta. Hän kompuroi kohti, näki vaaleanpunaiset lenkkarit hohtamassa mustan keskeltä, ja silloin kuin taiottuna, Ira lehahti auton valokeilaan hengästyksissään ja silmiään räpytellen, koiperhonen, A sanoi. Hän kääntyi, kutsui Iraa hulluksi, ja jo hoiperrellessaan tämän luokse tiesi, että löisi, niin kuin oli aina haaveillut lyövänsä Iraa, Iraa joka kerta, kun oli heijannut jossain keittiönnurkassa ja ulvonut ja yrittänyt hakata riivauksen itsestään irti, sillä myös Ira oli pettänyt hänet, pettänyt sinä päivänä, kun tämä oli ilmestynyt tyhjään pulpettiin hänen viereensä niin, että kuka tahansa saattoi katsoa ja todeta heidät samanlaisiksi, 11-vuotiaiksi ja avuttomiksi Anna-Maijan alla, avuttomiksi kaikkien niiden lasten ja aikaihmisten alla, ja joka kerta kun hän katsoi Iraa, hän näki oman läpikotaisen avuttomuutensa. Mieluummin hän kuolisi kuin kokisi sen jälleen, että ne satuttaisivat ja nöyryyttäisivät häntä. Hän tarttui Iraa ranteesta ja väänsi.

”Mitä vittuu sä kuvittelet tekeväs?” hän kysyi. ”Saatanan lehmä.”

”Ai niinku semmonen teuraslehmä?” Ira vinkui ja peräännyi pimeyteen. ”Semmonen sairas ja ällöttävä eläin...”

”Lopeta!”

”Ai mitä mun pitäs lopettaa? Itteni? Kuvitteletsä et mä en oo yrittäny...”

A kiskoi kuskin puoleisen oven auki ja retuutti Iraa sisään. Ira kiemurteli otteessa, A tunki ja tuuppi ja taivutti Iran rannetta, ja Ira yritti riuhtoa itseään vapaaksi ja antoi sitten periksi niin äkisti, että A horjahti ja joutui ottamaan tukea autosta. Ira

lysähti penkille. A kutsui tätä huoraksi, paiskasi oven perässä kiinni ja kiirehti pelkääjän paikalle ja tarttui Iraa hartioista. Auton kattoa rummuttavan sateen, kukkaisparfyymin ja alati heilahtelevien tuulilasinpyyhkimien synnyttämä kummallisen intiimi ilmapiiri, jossa tuntui täysin luonnolliselta heittäytyä Iran kimppuun ja ravistaa niin, että tämän hampaat kalahtelivat yhteen ja pää nytkyi.

"Sattuu..." Ira uikutti.

"Luuletsä et sä oot ainoo? Luuletsä et mä en tienny miten siin käy jos ne näkee ees vilauksen kivusta", A huusi ja hakkasi Iraa auton penkkiä vasten. Hän löi. Vuoroin Iraa, vuoroin itseään. "Pahin tulee ku on heikko. Pahin tulee ku pyytää apuu... Ne iskee kahta lujemmin, itekin sanoit. Luuletsä et mä en oo sata kertaa halunnu halkaista mun pään? Et mä en oo hakannu ja hakannu mun päätä seinään ja toivonu et se halkeis. Mä haluun pois. Mä haluun pois. Mut mä en pääse pois ja tulee kuraattorit ja kansliat ja luotettavat aikuiset ku uskoo et ongelma on se et muhun sattuu eikä se et mua satutetaan. Tulee kasvatustieteilijät, tulee psykologit ja iha sama kuka tulee ku vaiks mä tekisin mitä niin ne tekee mul mitä haluaa ja muhun sattuu, muhun sattuu, mä haluun kuolla, mä haluun et tää loppuu, mä..."

"Miks sun piti kitata sitä kahvii nii saatanasti?" Ira parkui ja yritti tarttua häntä käsistä, ja A läimäytti Iraa poskelle, ja Ira vääntäytyi kohti auton ovea, mutta A repi tämän käden kahvalta.

"Mä en oo nukkunu ikuisuuteen, mua väsytti!" A huusi.

"Sä iha tosissas haluut nukkuu? Mä tekisin mitä vaa et mun ei tarvis", Ira läähätti ja tämän kasvot olivat märät ja tämän ääni vavahteli, kun tämä yritti riuhtoa A:n käsiä itsestään irti. "Mä vihaan nukkumist. Säkin vihaisit jos sä näkisit semmosii unii... Mä yritän ja yritän et mä en nukkuis mut mä kuulen niide huu-

dot, nään ku niit isketään sähköl ja niiden kurk..."

A löi. Ira vinkaisi muttei yrittänyt puolustautua, ja miten ihanalta se tuntui, A sanoi, Iran pehmeä iho ja tämän silmien vauhko kiilto.

"Mitä sä pistit siihen kahviin?" A tivasi.

"Melkeen kaikki mieliala- ja unilääkkeet mitä mul on koskaan määrätty mut ilmeisesti mikään annostus ei riitä sua parantaan, ei mikään riitä sua saamaan hengilt. Sä vaa kittaat ja kittaat nii et mul ei jää mitään ja tietty sä sit laattaat ja pilaat kaiken, saatanan aloittelija, sä et tiiä yliannostamisest..."

"Mä vihaan sua!"

"...yhtää mitään. Äly hoi älä jätä! Liika on liikaa ja tulee vaa ylös, sä sotkit mun maton ja mä tiekkö oikeesti mietin et pitäskö mun nuolla sun oksennusta..."

"Mä vihaan sua, mä vihaan sua, mä vihaan, mä vihaan..."

"Kuulkaa! Billy Pilgrim on joutunut ajasta irralleen!" Ira kiljui, ja sadetakki kahisi, kun A hakkasi Iraa, ja tämä upotti pienet, valkoiset kätensä hänen tukkaansa ja repi. A ulvoi kivusta ja kaivoi kätensä sisään Iran takin kauluskäänteistä ja rutisti ja raapi tämän rintaa niin, että Ira kirkui ja yritti purra.

"Yhten hetken Science Parkis, toisen musiikkiluokal Kaarinas", Ira hihkui. "Yhtä hyvi me voitas olla ulkoavaruudes."

Ja A näki autoa lähestyvän hahmon, mustan lenkkitakin ja käden ojentumassa ovelle. Ira käytti hänen herpaantumistaan hyväkseen, riuhtoi vaihdekeppiä, ja äkkiä auto nytkähti korahtaen eteen, Ira väänsi rattia, he kääntyivät niin jyrkästi, että pyörät ulisivat hakiessaan pitoa märästä asfaltista, menettivät sen, löysivät uudelleen, ja välähdyksen verran A näki ajovaloissa seisovan ihmisen avuttomat eläimenkasvot, omat avuttomat eläimenkasvonsa, ennen kuin se kääntyi ja säntäsi pakoon. Ira kurvasi perään, ulos tieltä, ohi viljasiilon. Joutomaan savi roiskui

pyörien alta, moottorin ääni muljui vatsanpohjassa, ja A puristi kojelautaa, ja Ira painoi kaasua.

”Aja!” A huusi. ”Aja yli!”

”Vittu”, Ira kiljui. ”Yritän!”

Mutta vauhti hidastui, pyörät kävivät tyhjää, ja sitten he olivat jumissa. Siinä vaiheessa, A sanoi, *hysteria* toimi hänen puolestaan, hän paiskasi oven auki ja säntäsi ulos. Nordinin kumisaappaat hölskyivät hänen tutisevissa jaloissaan, hänen päässään humisi ja suussa maistui veri, hän näki juoksijan painelevan työmaan verkkoaidan myötäisesti kohti Science Parkin rakennuksia. A huusi sitä pysähtymään, mutta juoksija ei pysähtynyt vaan pakeni, vaikka pakoa ei ollut, ei sen enempää kuin hippodromin hevosilla, ympäri, ympäri he juoksisivat kuolemassaankin. Hänen polvensa pettivät ja tömähtivät saveen, vapina tuli syvältä pimeydestä ja voimistui, hänen kehonsa kouristi, ponnistus repi niveliä ja lihaskalvoja, sateenkaari, *arc-en-ciel*, tuo kauniisti nimetty mutta kauhistuttava asento, jossa *hysteerikko* eräänlaisena huipennuksena kohtaukselleen romahti tärisemään maahan, kunnes brutaali kramppi pingotti hänet päälaen ja jalkapohjien varaan kaarelle kuin rujompaan versioon siltataivutuksista, joihin Ansku pakotti heidät telinevoimistelutunneilla. Todellisuus pelkkää mutaa, sadetta ja kehoa kiristävää spasmia. Aikaa, joka venyi ja kiristyi äärimmilleen, ja A:n joka ikisessä hermossa kiiri kipu, hylätyt kiskot murtautuivat asfaltin alta, romutetut vaunut kirskuivat ja iskeytyivät toisiinsa, ajojohtimissa salamoi, liitukautiset hyönteiset särkivät meripihkapisaran, ja varmasti hän oli pettänyt Iran, oli pettänyt itsensä ja olisi pettänyt kenet tahansa sätkiessään ja pyristellessään ja vääntyillessään niiden otteessa, ja Ira, kuin tulehtunut haava, peruskoulu kieltäytyi koteloitumasta siististi hänen sisimpäänsä. Mätä kehkeytyi, kaupungin rikkirevityn rinnan alla muhi toinen kau-

punki. Kunnallistekninen kirurgia. Ei puudutusta. Ei puudutusta. Peitti kipunsa tai päästi valloilleen, ne leikkelivät silti. Hän ja Ira, yhtä lailla niiden armoilla. Se tapahtui jatkuvasti, koko ajan, yhä uudelleen. Partaveitsen terä Augustinen kurkulla. Jenna M:n kädet hänen kurkullaan. Anna-Maija huohottamassa, huojumassa. Kaupunki kouristeli kohtauksessa, planeetta kouristeli, A kouristeli ja kirkui. A valahti hervottomaksi. Hän lojui joutomaalla ja tunsi veren kuuman kosteuden polvessaan, jonka haava oli ratkennut auki, ja kyyneleet, jotka valuivat velttoina ja tahdottomina nekin, ja sitten Ira oli siinä, vaisu hahmo valkoisessa takissaan, kyykistyi hänen luokseen ja silitti tuskin tuntuvasti hänen Turku Energia -pipon peittämää päätään.

”Mä haluun pois”, A itki ja antoi poskensa painua märkään maahan ja kyyneltensä sekoittua turkulaiseen mutaan, niin kuin hänen nyyhkytyksensä sekoittuivat veden ropinaan vasten Nordinin sadetakkia.

”Shhh…” Ira mumisi.

”Mä haluun pois.”

”Lapsena sitä vaa oottaa et pääsis pois”, Ira sanoi ja silitti A:n selkää. ”Ja sit sitä oppii et poispääsyy ei oo. Niinku juutalaiset jotka vapautu orjuudest. Ne lähti Egyptistä mut lähtiks Egypti niistä? Ehkä ne siks hortoili nii pitkää siäl autiomaas.”

”Mitä sä puhut?”

Ira ojensi A:lle kätensä ja auttoi hänet ylös mudasta. He laahustivat kohti Joukahaisenkatua kuin kaksi taistelussa haavoittunutta sotilasta. Ira tukemassa A:ta vyötäisiltä, A nojaamassa Iraan yhä itkien, yhä vetelänä, ohi Iran auton, joka näytti siltä, ettei se irtoaisi omin voimin liejusta, ohi tienpientareen ja sateessa kiiltelevän kiskon, ohi Joukahaisenkadun uusien, koleiden sairaalarakennusten, ja A mietti, pitäisikö hänen hakeutua hoitoon, olihan häneen sattunut, mutta ne olivat vakuutus-

yhtiöiden sairaaloita ja yksityisklinikoita, eivät ne häntä huolisi, ja A itki itseään ja Iraa, itki kotikaupunkiaan ja koko maailmaa. Ira talutti häntä ohi ICT-cityn, EuroCityn ja ElectroCityn, kunnes BioCityn luona tämä johdatti hänet huomaamattoman näköiselle ovelle, kaivoi taskustaan pienen muovilätkän, näytti sitä oveen kiinnitetylle lukulaitteelle, ja lukko naksahti auki.

"Ken tästä käy saa kaiken toivon heittää", Ira sanoi, ja vasta silloin A havahtui kysymään, mihin he olivat menossa.

"Pitää ottaa yks kuva", Ira sanoi.

"Mikä kuva?" A kysyi ja nieleskeli räkää.

"Yks vaa. Mun kirjaan."

"Mä luulin et sun kirjast ei tule mitään."

"Tuu", Ira sanoi ja lähti taluttamaan häntä alas luonnottoman vihertävässä hätäpoistumisvalossa hohtavia portaita, ja A:ta itketti ja väsytti liikaa, jotta hän olisi jaksanut vastustella, eikä hän enää tiennyt, miksi olisi vastustellut, mitä muutakaan hänellä oli kuin Ira ja tämän kostea kämmen hänen kätensä ympärillä, ja he laskeutuivat alemmas, yhä alemmas, niin alas, että olisi voinut kuvitella, ettei niin alas olisi ollut pääsyä, ja kun vastaan tuli ovi, Ira kaivoi taskustaan uuden avainlätkän, ja ovi avautui, ja A aisti painon heidän yläpuolellaan, maan ja kaupungin ja arkeologisten kerrosten painon, ja jostain kuului putkiston kohinaa niin kuin heidän yllään olisi virrannut vesi, yksi niistä suonista, jotka mutkittelivat kaupungin kudoksissa ja puhkesivat Kupittaan puistossa lähteeksi. Mutta silloin, A sanoi, hän ei ajatellut Kupittaan lähdettä tai sen ympärillä kohonnutta terveyskylpylää, ei iloisia tanssiaisia tai venäläisiä aristokraatteja, jotka saapuivat nauttimaan mineraalipitoista vettä, hän ajatteli tuhkaa, palaneesta kaupungista laskeutunutta harmaata kerrosta, ja liekkejä, jotka ahmivat tulevaisuutta niin että olisi tarvittu *koko maailman palomestari* tulta sammuttamaan, ja hän ajatteli

matoja, matojen hoviväkeä tekemässä selvän niin kerjäläisistä kuin kuninkaallisista. Alemmas, yhä alemmas, ohi harmaiden käytävien ja harmaiden ovien, joiden takaa kantautui rätinää, kaikuja, huokauksia ja huutoja. Ainoa reitti ulos tietämättömyyden ja järjettömyyden tiheiköstä kulki laskeutumalla helvetin pohjaan, A sanoi, ja he laskeutuivat, kunnes seisoivat harmaalla käytävällä kaikista alimpana, ja käytävän päässä oli ovi, ja Ira avasi sen. Päälle välähtävän loisteputken hyinen valo särki A:n silmiä. Hän kuuli kahahtelua ja vikinää, ja kun hän kykeni katsomaan, hän näki valkoisen huoneen täynnä muovisia häkkirivistöjä, haistoi tukkoisen nenänsäkin läpi jyrsijöiden virtsan, ulosteen ja kuivaruoan lemun ja jonkin, jonka hän vannoi olevan pelkoa, niin kuin nekin epäilemättä haistoivat hänen pelkonsa. Ira asteli peremmälle, A seurasi. Hänen korvansa täyttyivät korkeista, ohuista vinkaisuista, rotat liikehtivät vankiloissaan levottomina, niiden korvat ja hennot viiksikarvat värisivät hänen kulkiessaan ohi, kuonot kääntyivät kohti ja silmät loistivat vasten turkkien valkoista. Ira polvistui lattialle yhden häkin eteen ja otti taskustaan A:n puhelimen.

"Eiks oo epist", Ira sanoi hakien kuvakulmaa, "et mä oon miettinyt yli puolet mun elämästä et mikä mus on pieles ja et oisinks mä voinu joteski toimii toisin vaiks ei oo mikään ja en ois voinu ja jos oisinki nii ei silkää ois ollu mitää välii. Mut niil ei varmaa koskaan käy ees mieles et ne ois tehny väärin."

Ira kuvasi.

"Joko sitä yrittää unohtaa ja elää ku ei mitään tai yrittää muistaa ja ymmärtää miks ja jos unohtaa muuttuu joteski tyhjäks ja jos muistaa haluu kuolla. Mut niil on kaikki hyvin. Ei ne oo joko tunnottomii tai haluu itteään tappaa."

A:n polvet tuntuivat pehmeiltä, haju teki hengittämisestä vaikeaa. Hän otti tukea lähimmästä häkistä ja hermostunut pii-

pitys sen sisällä kiihtyi. Ira vaihtoi asentoa ja kuvasi lisää.

"Tai ku must tuntuu pahalt nii ain o joku asiantuntija sanomas et se on kuule siks et sä oot tolleen mielisairas. Mut Anskul ja niil ei kukaan koskaan sano et ne ois hullui. Ne on terveit ja just semmosii ku pitää. Eikä niil asiantuntijoil oo ikin ittel tapahtunu mitää vastaavaa, ei niil oo mitää tajuu mimmosta se on, mut silti ne ain päsmäröi et mikä mul ois oikee tapa reagoida. Et älä katkeroidu. Luovu vihasta. Anna anteeks. Vaiks ei kukaan mult oo ikin mitään anteeks pyytäny ku eihä kukaan usko et ois tapahtunu mitään vääryyttä enkä mä tajuu miks ois mun homma vapauttaa meijän luokkalaiset syyllisyydest jos ne semmost sattus tunteen, en mä oo mikää Jeesus enkä mä oo ees kristitty vaiks Jeesus oli kait juutalaine enkä mä oo kyl sitäkää mieltä et juutalaisten tarvis antaa anteeks kansallissosialisteil, ja eiks oo kummiski iha ookoo tuntee syyllisyyttä jos tekee väärin? Miks mun se pitäs niilt poistaa? Mut nää asiantuntijat sanoo et se on mua itteeni varten se anteeksianto. Et jos mä en anna anteeks nii mä oon sitte lopun ikääni katkera ja onneton. Tommosta pientä ja kivaa emotionaalist kiristämist mist tavallisesti syytetään jotai uskonlahkoi ku pakottaa seksuaalisesti hyväksikäytetyt lapset antaan anteeks niide hyväksikäyttäjil, uhkailee helvetin tulel ku oikeestiha ne haluu vaa suojella niide omaa maailmankuvaa ja jotai ällöttävii patriarkkoi. Iha samaa touhuu se on lahkojen ulkopuolella. Anna anteeks. Muute oot onneton ja elämä menee piloil. Enkä mä haluu antaa anteeks. En mä pysty eikä mun tarvii eikä mua piru vieköön kiinnosta. Ja vähä sitä kans miettii et voisko tommone niinki simppeli asia ku oikeudenmukasuus auttaa siihe mun pahaan oloon? Vaikee sanoo ku ei oo kukaan koskaan kokeillu. Joteski ihmiset ain vaivaantuu ku joku sorrettu alkaa puhuu oikeudesta. Maailma on hyvä just niinku on, ainaski niil joil on, ja muut pysykööt hiljaa ja kääntäkööt poskensa. Et

hys hys siäl ruokalas, ne vaa puhuu keil on lupa puhuu ja muut nielee vihansa koska vihaa tarvitaan muutokseen eikä tääl haluta muutosta. Ootsä kuullu niist tutkimuksist miten lapsuusiän jatkuva stressi vaikuttaa terveyteen? Enempi tulehdusta, korkeempi verenpaine, todennäkösempää saada kakkostyypin diabetes, MS-tauti, sydänsairaus, aivoinfarkti, aivoveritulppa, Alzheimer, syöpä... Mun historial ne vei mult jotai kakskyt vuotta elinaikaa mut keskustelun taso on yhä semmone et on se henkinenki väkivalta vähä kurja juttu. Siis iha tosissaan. Mult lähtee elinvuodet. Ja jos mä haluun tunkee ees pienen osan siit kivusta sinne minne se kuuluu nii eiks joku ryntääki jo varotteleen et ei kuule kosto koskaan tuo todellista helpotusta ikään ku täs ois kyse must ja siit mitä mul tapahtu tai Anskust ja siit mimmone se oli, ikään ku tää ois joku yksilöiden väline yksityine juttu vaiks ei siin mitä mul tapahtu oo mitään yksilöllist, iha samaa ja iha mielettömän paljon pahempaa tapahtuu just nyt aivan koko ajan, nii pahaa et ei me osata ees kuvitella... Enkä mä tarvii ketään lohdutteleen mua tai lässyttään mun psyyken tilast. Mä haluun et ne vihdoin myöntää et se on väärin ja sen pitää loppuu. Mut jos mä esim kirjotan musaluokast mun kirjaan mun pitää koko aika varoo jotai ihme yksityisyydensuoja ja kunnianloukkausjuttui et ne ei vaa haastais mua oikeuteen mut mähä en voi haastaa niit oikeuteen siit et ne kutsus mua monta vuotta lehmäks ja rumaks ja huoraks ja uhkaili ja satutti, nehä o jotai lasten juttui, ei semmosist tarvii ketään oikeuteen haastaa, ei oikeus oo lapsii varten, oikeus on Anskuil. Syö lääkkees. Käy terapias. Kirjota kiusaajil kirje mut älä ikin lähetä sitä", Ira sanoi. "Voi Pyhän Kaarinan vittu. Just sehä niil sopis et kukaan ei koskaan sais tietää. Miksei saman tie polteta kaikkii kirjoiki ettei kukaan sais koskaan tietää yhtään mitään? Kirjaroviot oiski Anskuil mieleen."

"Mä poltin sen mun kouluaineen. Sen perjantai kolmastoistapäiväjutun", A sanoi ja tuijotti huoneen sinertävänvalkoisia, ikkunattomia seiniä, niin syvällä, että jyrsijät hänen ympärillään syntyisivät, kärsisivät ja kuolisivat näkemättä päivänvaloa.

Ira huokaisi.

"Just sitähä ne haluu. Et sä häpeet etkä kerro kellekään. Mut Anskuu ei hävetä. Siit sä voit olla varma."

Tämä nousi, avasi häkin luukun ja noukki esiin pienen, valkoisen rotan, ja A laski kätensä kupiksi, rotan vaaleanpunaiset varpaat ja valkoiset viiksikarvat kutittivat hänen kämmentään, ja hänen mielessään kävi kuvia neuloista, kanyyleista, veitsistä, se oli vasta pentu, ja sen turkki oli juuri niin silkkisen pehmeä kuin miltä näytti, ja A olisi halunnut pistää sen Nordinin sadetakin sisään turvaan ja tuntea sen pieni, tiheästi tykyttävä sydän vasten omaa tiheästi tykyttävää sydäntään, olisi halunnut avata häkkien ovet ja nähdä joka suuntaan vilistävät jyrsijät ja miten ne nuuskisivat hänen kumisaappaitaan ja kiipeilisivät pitkin Iran valkoisen takin helmaa ja virtsaisivat koe-eläinkeskuksen nurkkiin ja järsisivät sähköjohtoja ennen kuin pakenisivat ilmastointikanaviin ja ulos, mutta vaikka hän vapauttaisi kaikki huoneen rotat, A sanoi, PharmaCityn alta löytyisi lisää kellareita ja lisää rottia, koko maailma täynnä kellareita, niin että ylhäällä asuvat saattoivat teeskennellä, ettei mitään ollutkaan. Juuri siksi ne vihasivat historiaa, A sanoi, vihasivat joukkohautojen ja keskitysleirien kiistattomuutta, vihasivat selviytyneitä, joiden silpoutuneita jäseniä ne eivät voineet laulaa olemattomiin. Vihasivat valokuvia irti leikatuista päistä, nääntyneistä ruumiista, luunpaloista tuhkassa ja likaisista häkeistä. Vihasivat todisteita ja todistajia.

"Mul on yhä talles mun vanha kuorokansio", A sanoi. "Mut en mä sitä tarvii. Mä muistan ilmanki."

Ira silitti rotanpoikasta A:n kämmenellä. Sen selkänahka värähteli tämän sormenpäitä vasten, se käpertyi kerälle ja sulki silmänsä, ja A tunsi sen lämmön, hengityksen.

"Sano mikä tahansa laulu nii mä muistan", A sanoi.

Ira nosti varovasti rotan A:n kädestä ja laski sen takaisin häkin pohjalle. Se havahtui, katsoi heitä, eikä A olisi kestänyt katsoa takaisin mutta katsoi silti.

"Ja sä oot oikeessa", A sanoi. "Ne teki väärin ja sen pitää loppuu."

Iran kasvot näyttivät pieniltä ja väsyneiltä raa'assa loisteputkivalossa, ja A tiesi näyttävänsä samalta. He lähtivät kellarista. Rappusia yhä ylemmäs ja ylemmäs, vaikka A:n jalat tuntuivat niin raskailta, ettei hän ikinä jaksaisi pintaan, ja hänen oli pakko pysähtyä porrastasanteelle vetämään henkeä, ja Ira odotti, otti häntä jälleen kädestä ja tuki häntä. Kiipeäminen kuin olisi pitänyt tunkeutua läpi ajan, A sanoi. Ja hän ajatteli Augustinea, joka vuosien Salpêtrièressa oleskelun jälkeen kieltäytyi tottelemasta lääkäreitä, kieltäytyi esiintymästä *hysteerisenä*, minkä seurauksena ne tuomitsivat tämän parantumattomaksi tapaukseksi ja lukitsivat eristysselliin. Mutta Augustine onnistui saamaan käsiinsä miesten vaatekerran, tämä pukeutui valeasuun ja pakeni. Niin Augustine lähti Salpêtrièresta, mutta lähtikö Salpêtrière Augustinesta? Kuka tietää, A sanoi, sillä tämän sairaala-ajan jälkeiset elämänvaiheet olivat historialle tuntemattomat. Ehkä tämän kohtaukset helpottivat ilman raiskaavia työnantajia ja tirkistelynhaluisia tohtoreita, niin kuin *tähtihysteerikko* Blanche W:n *hysteria* loppui Charcot'n kuolemaan, ja jonain päivänä myös Anna-Maija kuolisi, jonain päivänä kaikki aikuiset kuolisivat.

Vastaan tulvahti Science Parkin kostea ilma, he seisoivat pimeässä maantienvarressa, jonka asfalttia hakkasi sade ja rakennusten välissä ulisi tuuli.

"Tää yö vaan jatkuu", Ira sanoi. "Kerro jotai ajankuluks."

"Mitä sä haluut et mä kerron?" A kysyi.

"Mitä sä haluut kertoo?"

Eikä A ollut varma, kumpi heistä valitsi suunnan vai valitsiko kumpikaan, kun he kulkivat yli Tykistökadun, ohi hammaslääketieteen laitoksen pyöreän talon Sirkkalan kasarmille, jonka luona A alkoi varovaisesti selittää Iralle paikalla sijainneesta sisällissodan vankileiristä ja kellarien eristysselleistä. Ei järin tunnettua historiaa, A sanoi, vaikka yli 3000 punaista oli ollut vangittuna keskellä kaupunkia. Hän osoitti heidän oikealle puolelleen jäävää komeaa, keltaista kivitaloa, ja kertoi Iralle, että se oli alunperin rakennettu köyhäintaloksi suurpalossa tuhoutuneen tilalle, mutta sitten kaupungin hyväosaiset olivat alkaneet paheksua taloa, niiden mielestä se oli liian hieno köyhille, ja lopulta ne myivät rakennuksen armeijan käyttöön ja siirsivät sen asukkaat riittävän kurjaksi ja rapistuneeksi katsomaansa *Kuuritaloon*. *Kuoleman kasarmi*, siksikin Sirkkalan kasarmia oli kutsuttu, A sanoi, vaikkei se valkoisten vankileireistä ollut suinkaan pahimmasta päästä, ja sittemmin Sirkkalan köyhäintaloon oli majoittunut Turun yliopiston historiantutkimuksen laitos, A sanoi, epäilemättä sekin siirrettäisiin pian *Kuuritaloon*.

Läpi Kurjenkaivonkentän leikkipuiston, ohi Kaarinankadun valottomien ikkunoiden hirttopuumäelle, jonka ankean muistomerkin tilalla oli helppo nähdä puu ja köysi ja mätänevä kalmo. Viereisestä koulusta oli suora näkymä teloituspaikalle, A sanoi, kuin muistuttamassa aikuisten ylivallasta. Alas Kerttulinkatua, yli aution Hämeenkadun ja ylös pientä, lehdettömien pihlajien reunustamaa Koskenniemenkatua, jonka rappusia A oli kiirehtinyt monet kerrat yliopistolle. Enää hän ei kiirehtinyt. Kumisaappaat laahasivat maata. Iran käsi hänen kädessään oli kylmä, ja tämä kuunteli häntä, ihme kyllä tämä kuunteli, kun A osoitti

messinkisiä kylttejä ja kertoi aikavaelluksesta, joka alkoi 13,7 kilometrin päästä Kaarinasta ja kulki sieltä Turun yliopistolle, ja jokainen reitin metri edusti vuosimiljoonaa ja milli vuosituhatta maailmankaikkeuden historiassa, ja vaikka ihmisen osuus tuosta matkasta oli vain parisenkymmentä ikävää senttiä viimeisen kyltin kyljessä, he olivat päättäneet olevansa koko elollisen ja elottoman todellisuuden yläpuolella. Ohi runoilijalle ja yliopiston rehtori Koskenniemelle omistetun patsaan, jonka teksti kuului: *Käy sydämet ja suvut kuolemaan ja yksin mykkä kauneus saa elää.* Muutaman miljardia vuotta sekin oli pitänyt paikkansa, A sanoi, kunnes ihmiskunnan eliitti oli valinnut tehdä selvän myös *mykästä kauneudesta*. Ohi ajan, ylös yliopiston mäelle, jossa he valitsivat sateelta suojaisan penkin Luonnontieteiden talolle johtavan yhdyskäytävän alta, ja A avasi Nordinin sadetakin ja kietoi sen Iran ympärille niin, että he istuivat kylki kyljessä vastapäätä yliopiston pääkirjastoa, joka niin toiveikkaasti oli nimetty Feeniksiksi entisessä hotelli Phoenixissa sijainneen yliopiston mukaan, ikään kuin tämän kirjaston niteet kykenisivät syntymään uudelleen tuhkasta. Kirjojen polttamisesta aina pieni matka ihmisten polttamiseen ja koko maailman polttamiseen, A sanoi. Yliopistonmäen puiden takana tuomiokirkon torni ja uusi Turku. Kauempana pohjoisessa Ylioppilaskylä ja vanha Turku. Kaikki Turut uinumassa samaa sakeaa unta.

"Kerro viäl jotain", Ira sanoi ja nojasi päätään A:n olkaan, ja A tajusi vaienneensa, mietti hetken ja kertoi sitten legendan pillipiiparista, joka seitsemänsataa vuotta ennen heidän syntymäänsä houkutteli rotat ulos Hamelnin kaupungista ja johdatti ne hukkumaan jokeen, mutta kun kaupungin aikuiset kieltäytyivät maksamasta lupaamaansa korvausta pillipiiparille, tämä kosti lumoamalla huilullaan niiden lapset ja johdattamalla ne vuoren sisään.

”Mä tiiän jo ton”, Ira sanoi, mutta A pyysi tätä kuuntelemaan ja kertoi tälle kolmesta lapsesta, jotka pelastuivat, sillä yksi niistä oli rampa eikä kyennyt pysymään muiden vauhdissa, toinen oli kuuro eikä kuullut ihanaa huilunsoittoa, kolmas oli sokea eikä nähnyt seurata mukana. Vammaiset lapset, jotka jäisivät todistamaan ja vihaisivat loppuikänsä musiikkia, vihaisivat loppuikänsä aikuisia ja niiden ahneutta ja ripottelisivat pihoilleen murusia rotille.

”Viäl”, Ira sanoi. ”Kerro viäl.”

”Mitä sä haluut et mä kerron?” A kysyi.

”Kerro totuus”, Ira sanoi.

”Mut aiotko sä kirjottaa sen?”

”Aion.”

A sanoi, että niihin aikoihin hänen tavakseen oli tullut juosta öisin.

”Hyvä”, Ira sanoi, ”kerro lisää.”

NOKIA

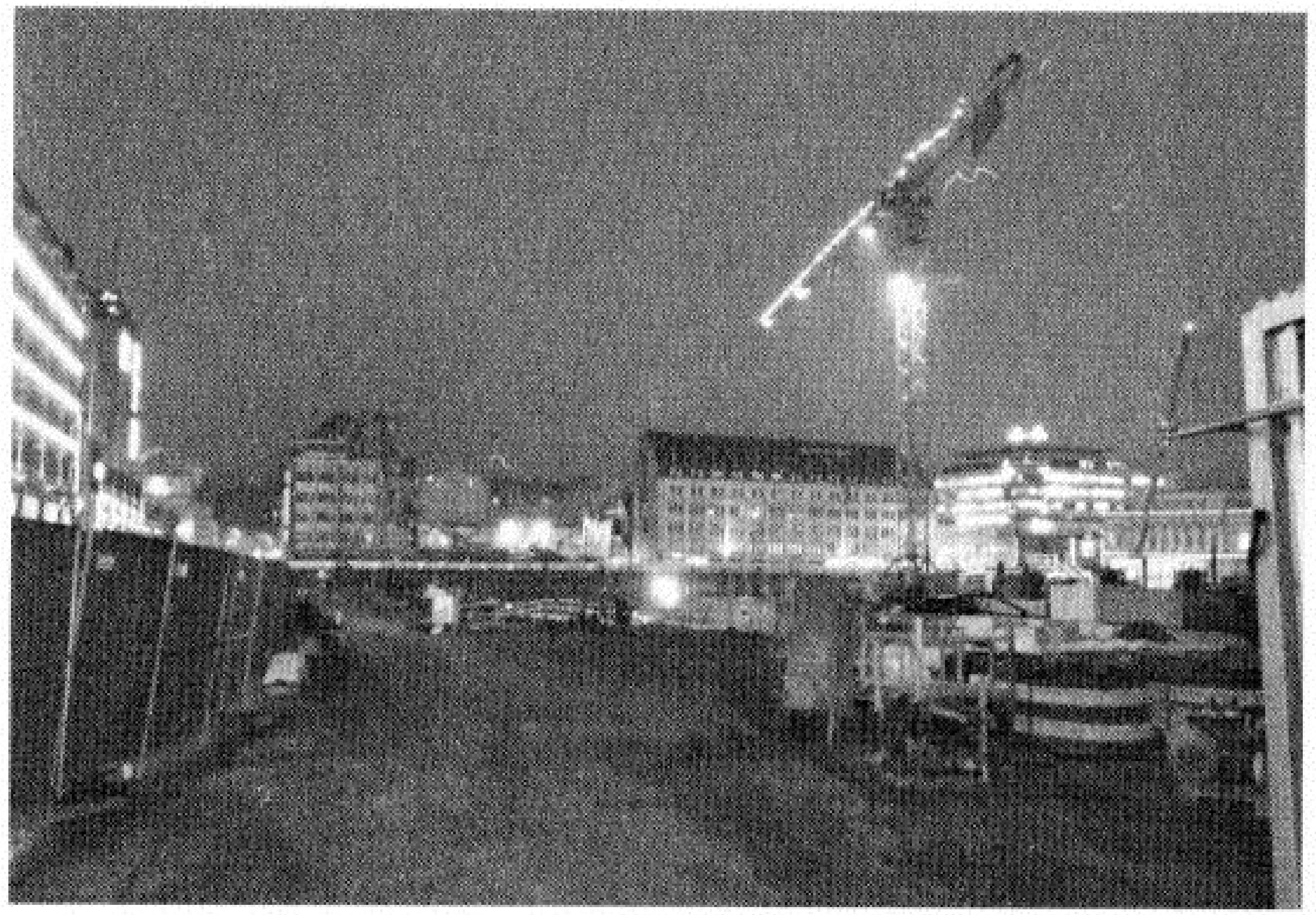

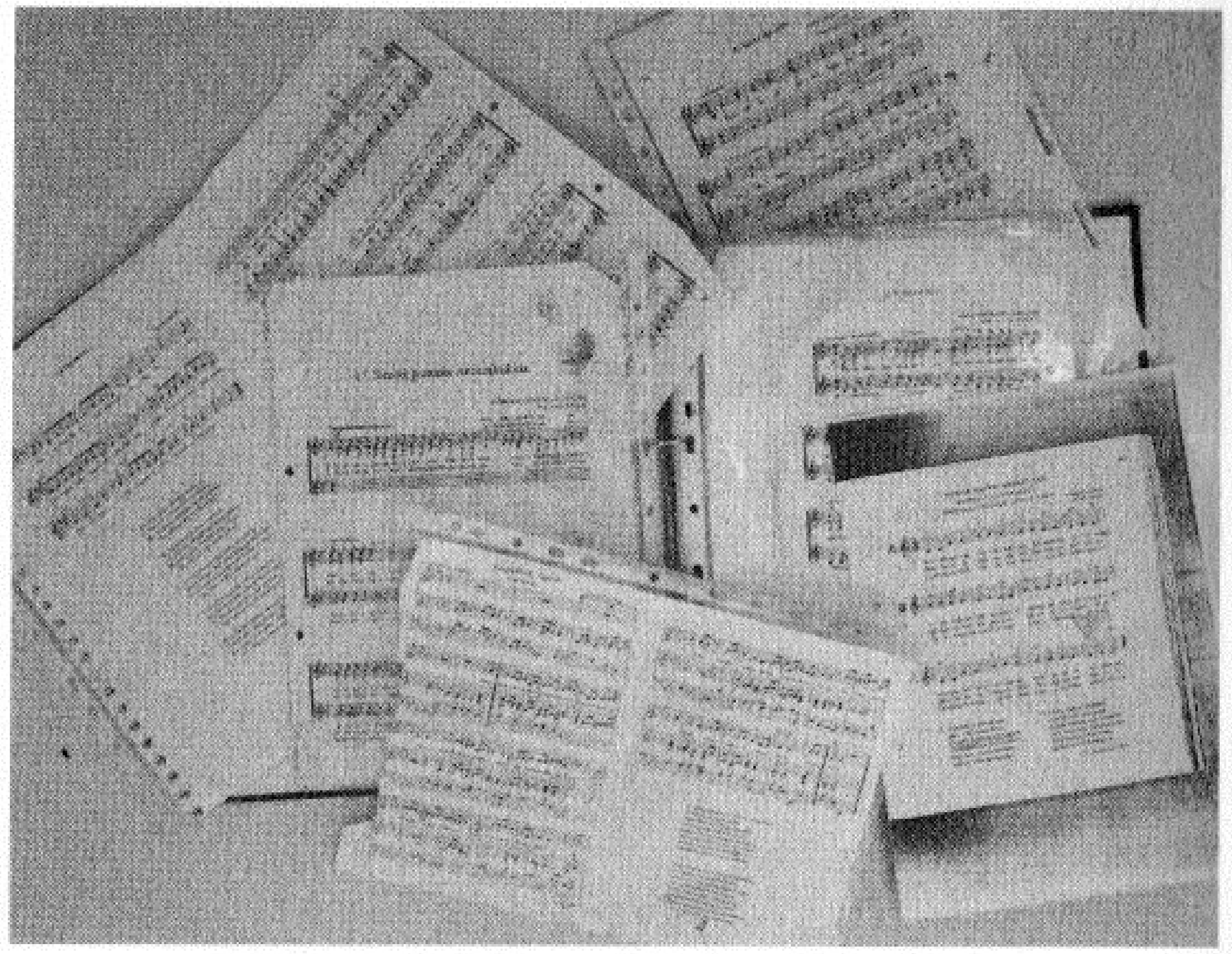

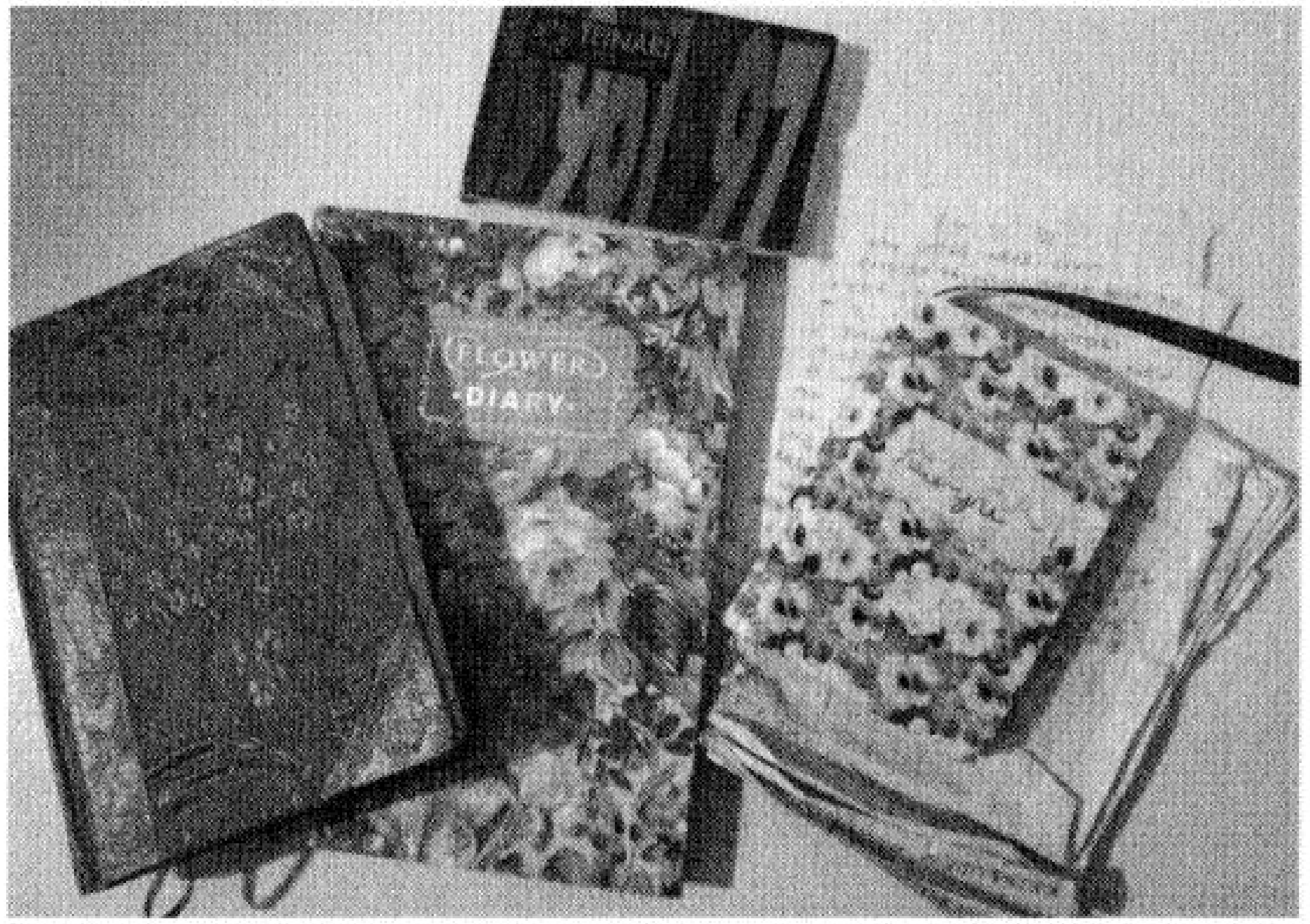
FLOWER
DIARY

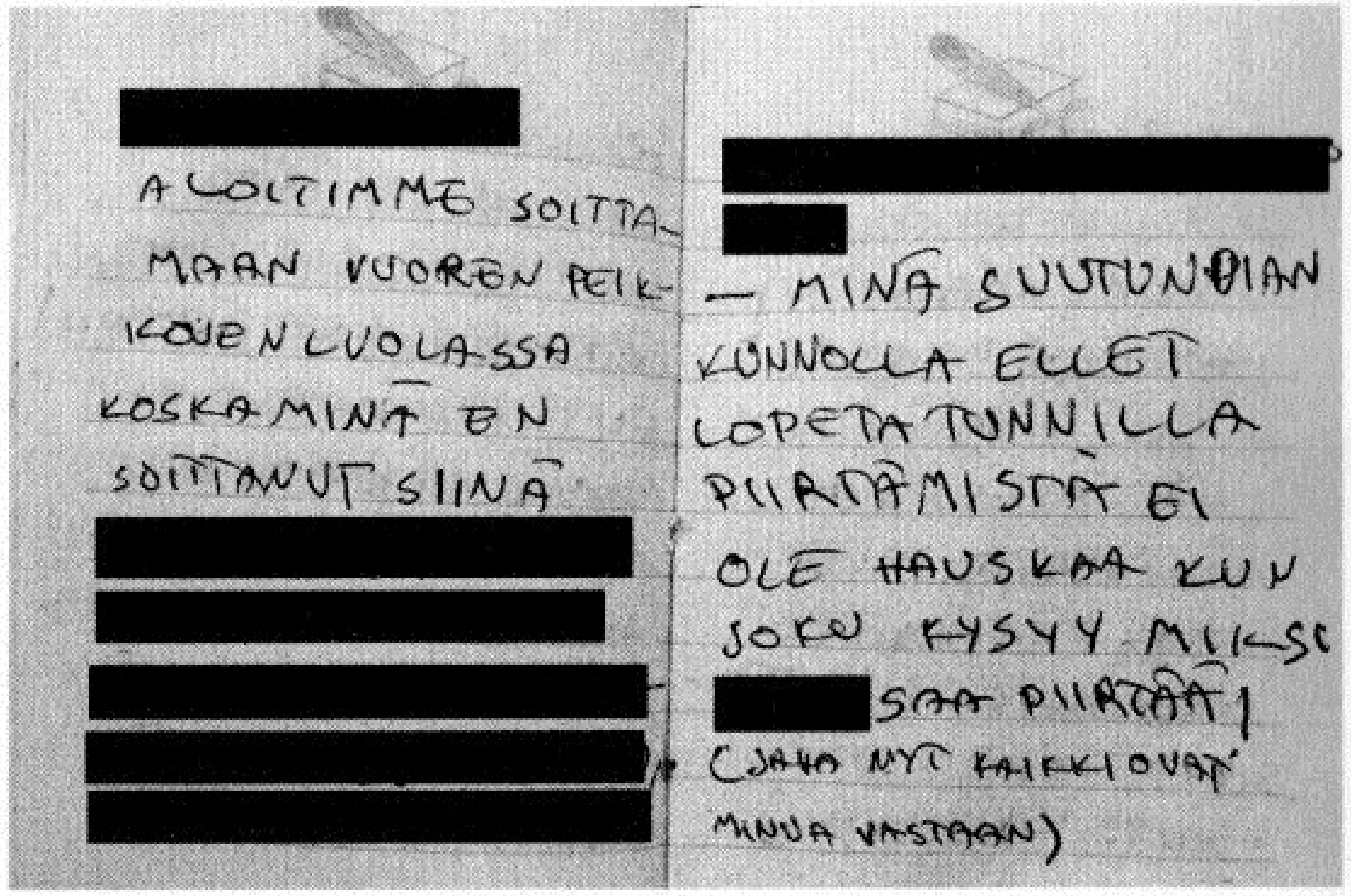
[redacted]
ALOITIMME SOITTA-
MAAN VUOREN PEIK-
KOJEN LUOLASSA
KOSKA MINÄ EN
SOITTANUT SIINÄ
[redacted]

[redacted]
— MINÄ SUUTUN SINUUN
KUNNOLLA ELLET
LOPETA TUNNILLA
PIIRTÄMISTÄ EI
OLE HAUSKAA KUN
JOKU KYSYY MIKSI
[redacted] SAA PIIRTÄÄ!
(JA NYT KAIKKI OVAT
MINUA VASTAAN)

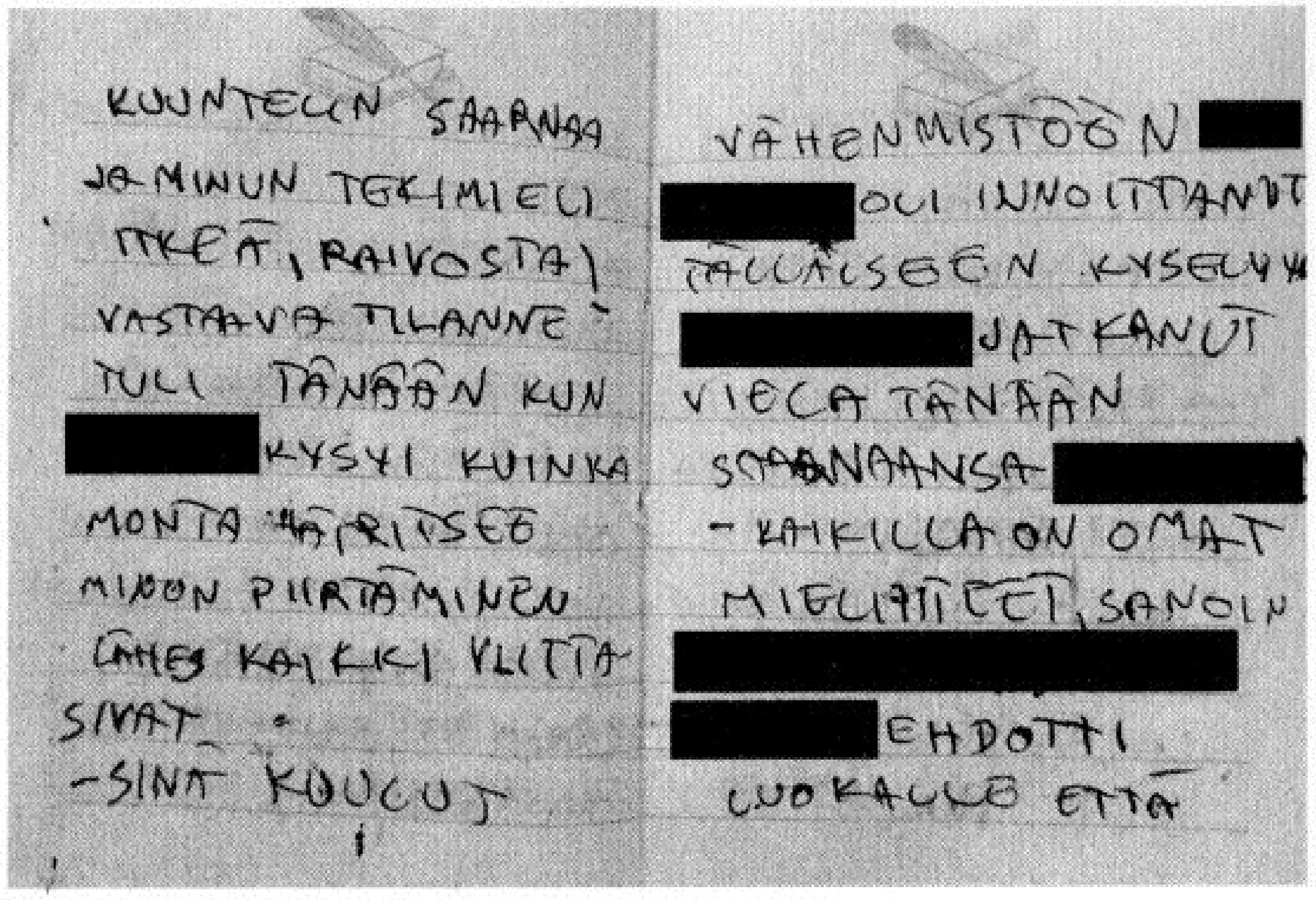
KUUNTELIN SAARNAA
JA MINUN TEKI MIELI
ITKEÄ, RAIVOSTA!
VASTAAVA TILANNE
TULI TÄNÄÄN KUN
[redacted] KYSYI KUINKA
MONTA HÄIRITSEE
MINUN PIIRTÄMINEN
LÄHES KAIKKI VIITTA-
SIVAT.
– SINÄ KUOLUT!

VÄHENMISTÖÖN [redacted]
[redacted] OLI INNOITTANUT
TÄLLAISEEN KYSELYYN
[redacted] JATKANUT
VIELÄ TÄNÄÄN
SAARNAANSA [redacted]
– KAIKILLA ON OMAT
MIELIPITEET, SANOIN
[redacted] EHDOTTI
LUOKALLE ETTÄ

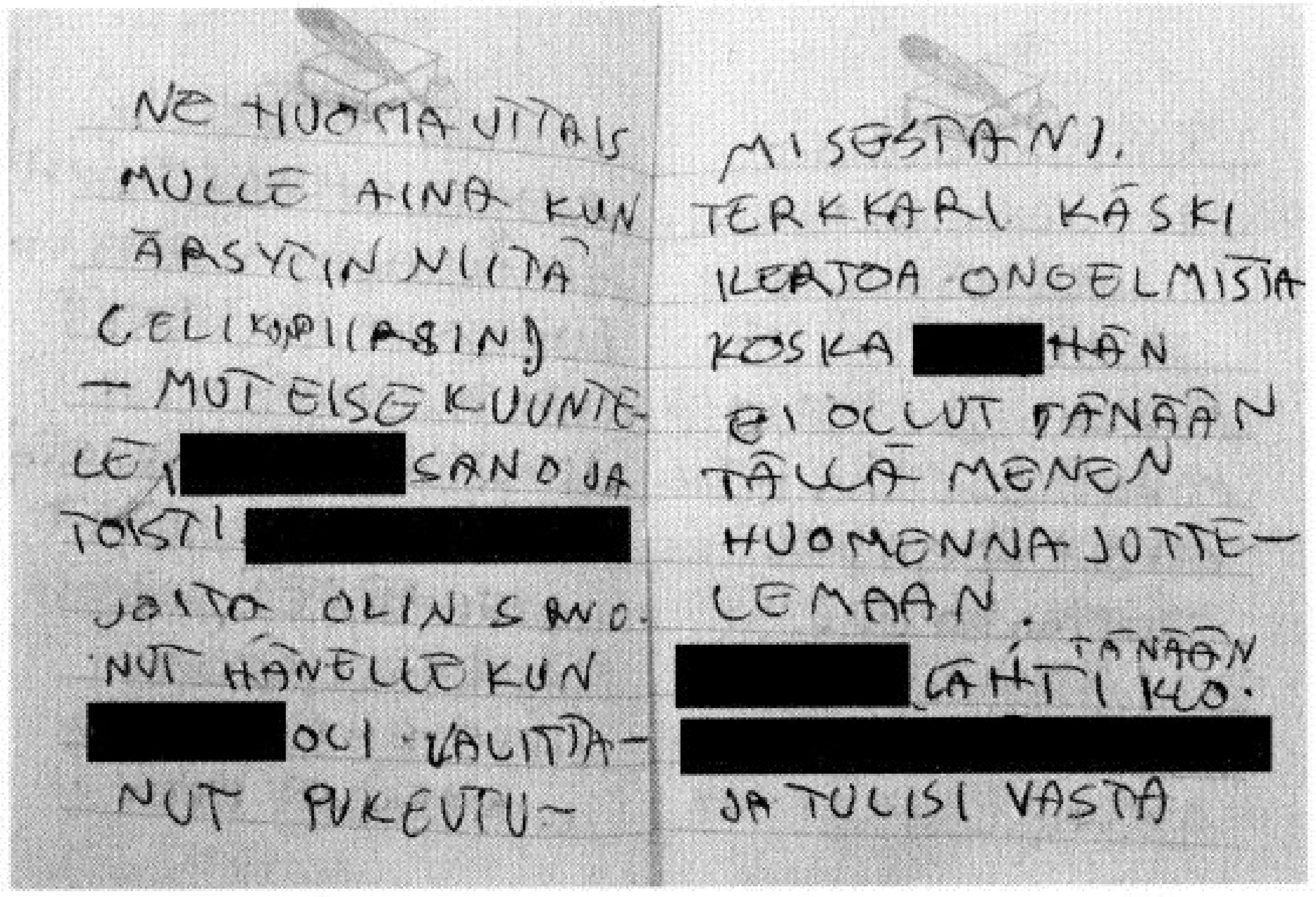
NE HUOMAUTTAIS
MULLE AINA KUN
ÄRSYTIN NIITÄ
(ELIKKÄ PIIRSIN)
– MUT EI SE KUUNTE-
LE, [redacted] SANO JA
TOISTI [redacted]
JOITA OLIN SANO-
NUT HÄNELLE KUN
[redacted] OLI VALITTA-
NUT PUKEUTU-

MISESTANI.
TERKKARI KÄSKI
KERTOA ONGELMISTA
KOSKA [redacted] HÄN
EI OLLUT TÄNÄÄN
TÄLLÄ MENEN
HUOMENNA JUTTE-
LEMAAN.
[redacted] LÄHTI TÄNÄÄN KLO.
[redacted]
JA TULISI VASTA

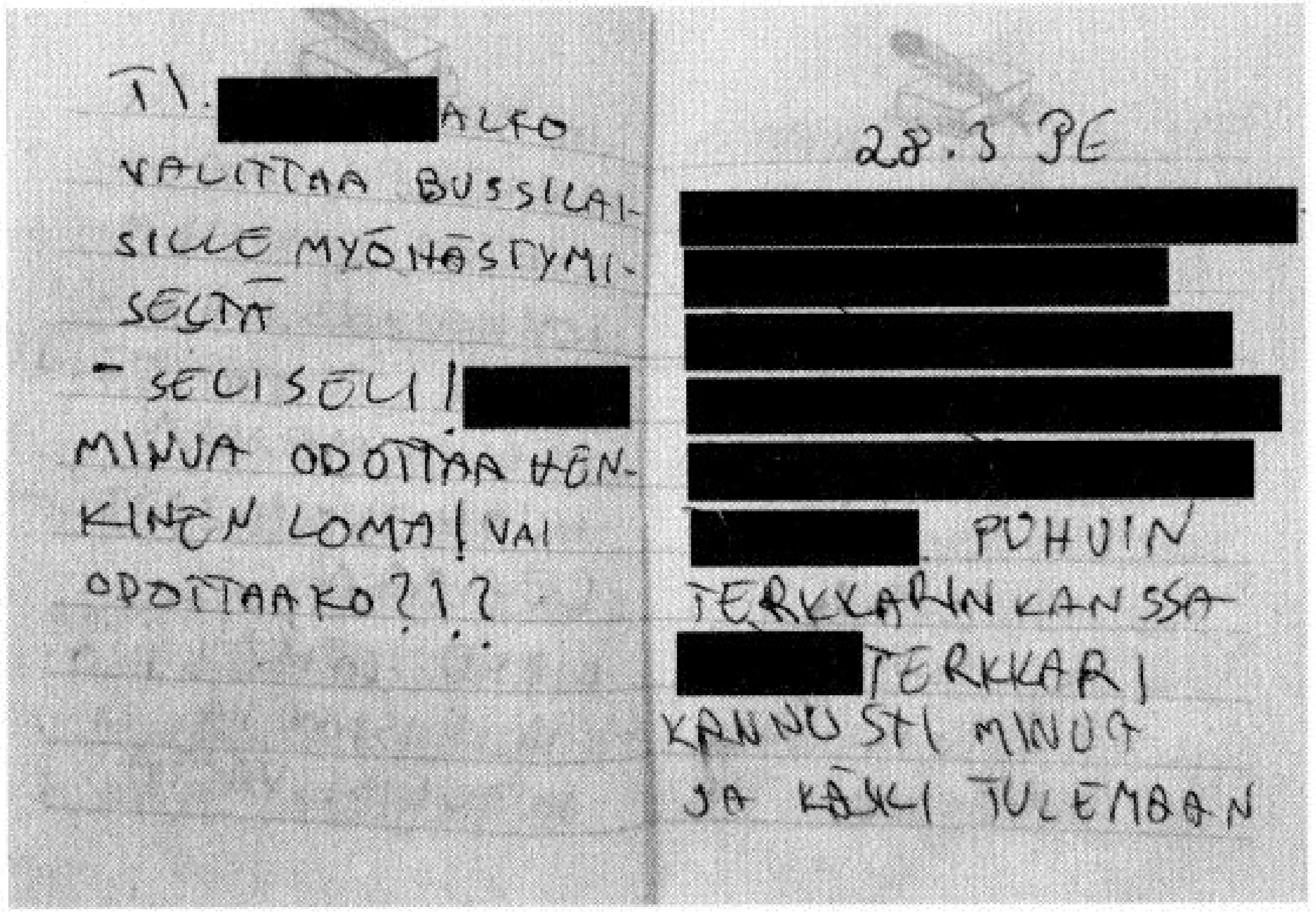
TI. [redacted] ALKO
VALITTAA BUSSILAI-
SILLE MYÖHÄSTYMI-
SESTÄ
– SELISELI! [redacted]
MINUA ODOTTAA HEN-
KINEN LOMA! VAI
ODOTTAAKO?!?

28.3 PE
[redacted] PUHUIN
TERKKARIN KANSSA
[redacted] TERKKARI
KANNUSTI MINUA
JA KÄSKI TULEMAAN

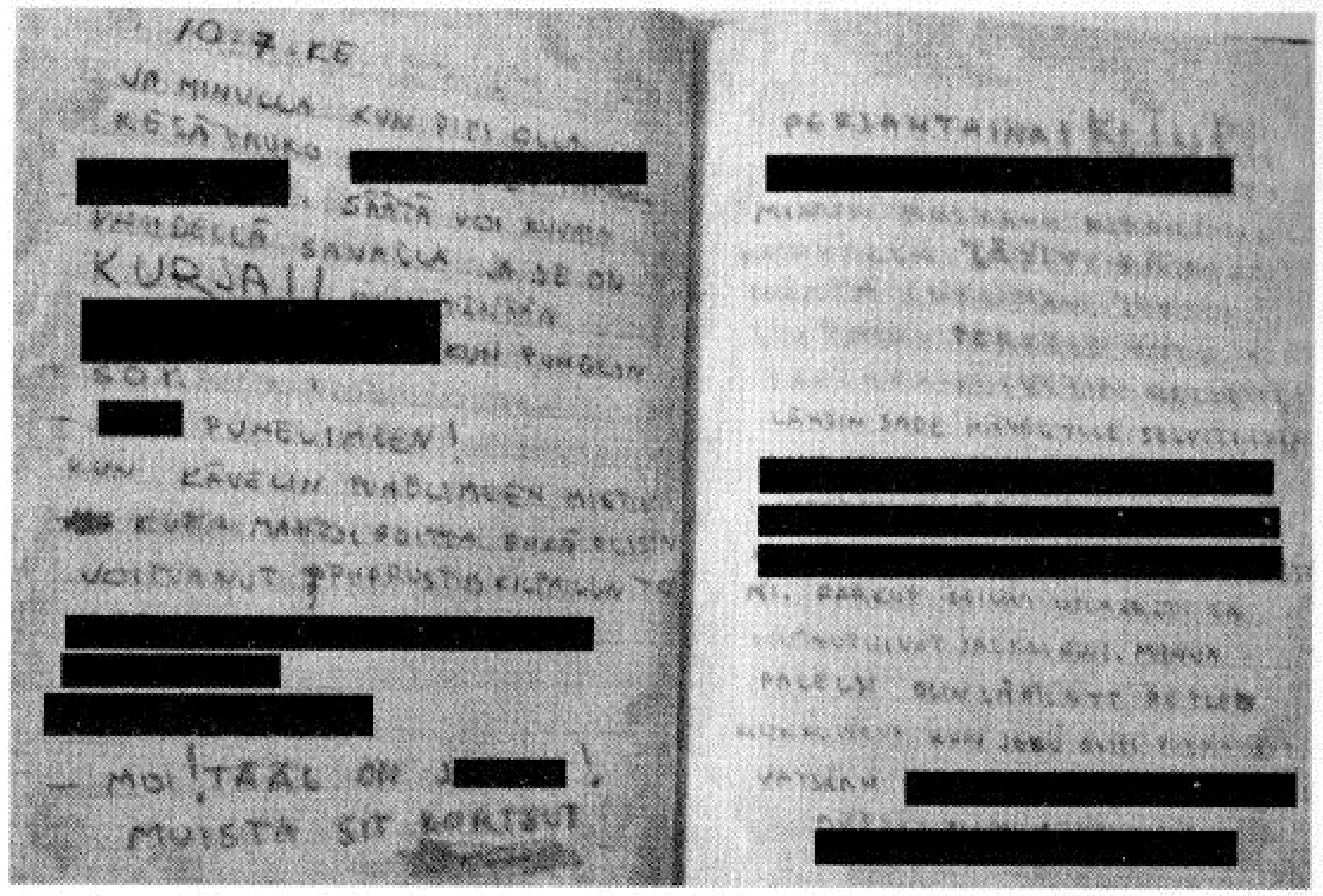
10.7. KE
[redacted]
KURJA!!
[redacted]
[redacted] PUHELIMEEN!
[redacted]
— MOI! TÄÄL ON [redacted]!
MUISTA SIT

PERJANTAINA!
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]

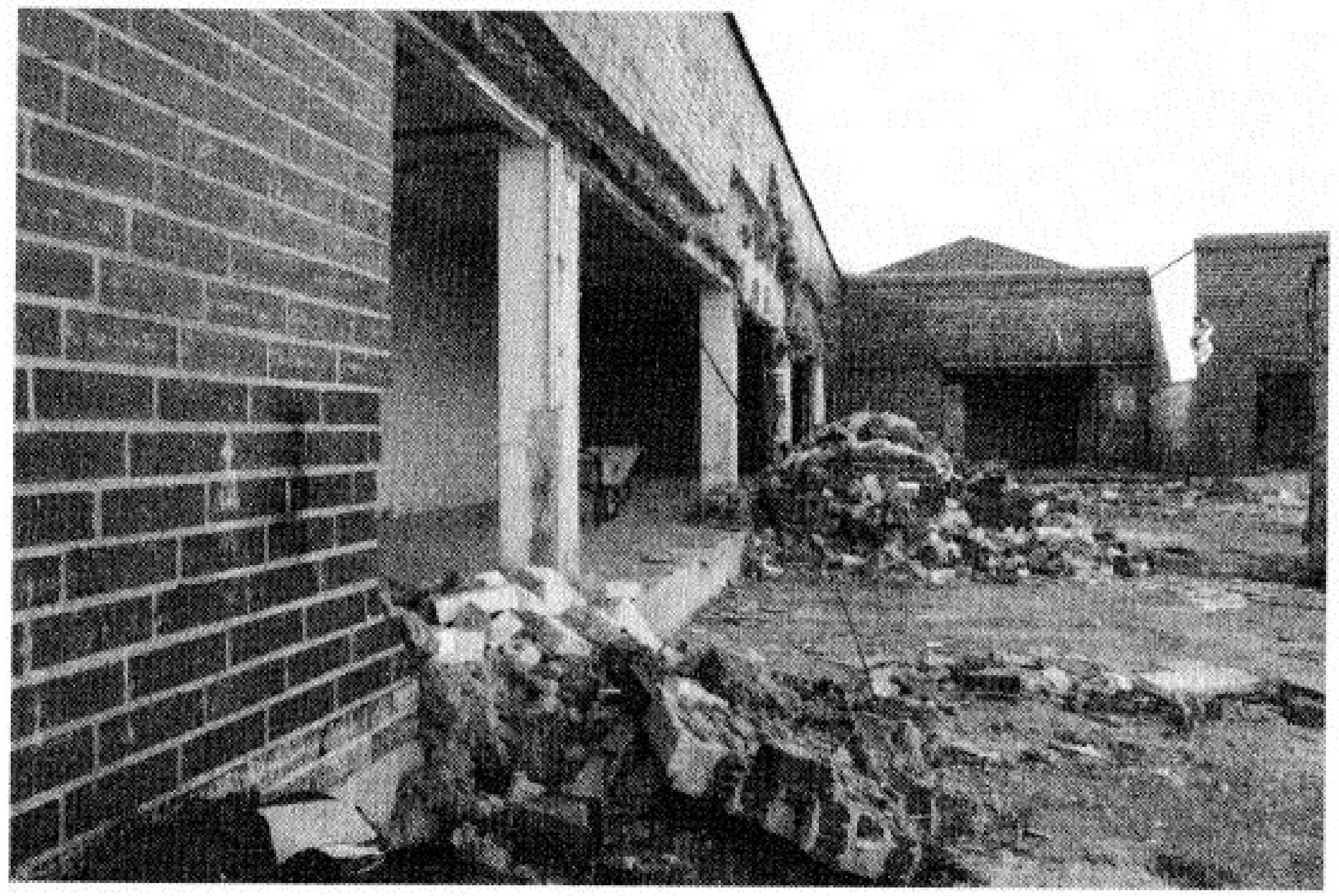

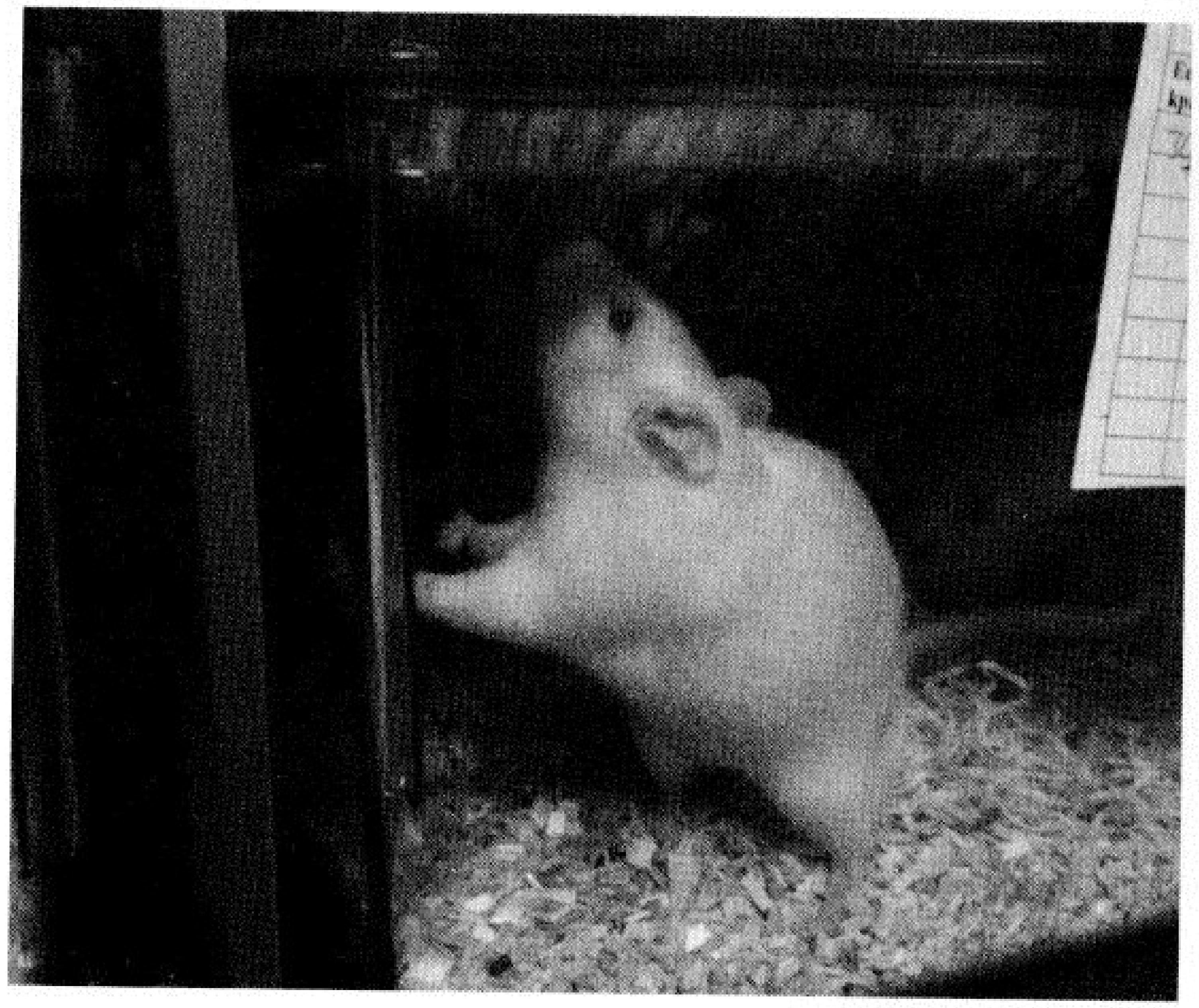

Kiitokset

Ilari Aalto, Antti Arnkil, Topi Artukka, Siiri Enoranta, esivanhemmat, Juhani Gradistanac, Juha Isotalo, Nella Keski-Oja, Aila Kirveennummi, Osmo Kirveennummi, Rauno Lahtinen, Rauno Malminen, Sami Moilanen, Veeti Nevalainen, Sisu Nojonen, Raisa Omaheimo, Virpi Peltoniemi, Aarne Pohjois-Koivisto, Hannu Rauma, Joel Rauma, Nelli Rauma, Tuire Rauma, Piatta Rulja, Tinja Ruusuvuori, Emma Röntynen, Sari Salonen, Touko Siltala, Visa Suonpää, Henri Terho, Terhi Toppala, Annina Vainio, Tuulia Vihanto, Turun matkailuoppaat, Turun YTHS:n erinomainen henkilökunta kaikissa kerroksissa

Erityinen kiitos elämänkumppanilleni Matias Riikoselle rakkaudesta, loistavasta lukutaidosta ja väsymättömästä uskosta tähän kirjaan.

Romaanin kirjoittamista ovat tukeneet

Alfred Kordelinin säätiö, Jenny ja Antti Wihurin rahasto, Oskar Öflunds Stiftelse, Suomen Kulttuurirahasto, Taiteen edistämiskeskus, WSOY:n kirjallisuussäätiö

Nordinin murre

Esa Laukkasen, Turkuseura-Åbosamfundet ry, taitavan käännöksen pohjalta

Kuvat

Keijo Hakanen s. 382

Maria Kesti, Kaarina-lehti s. 391

Animalian arkisto s. 392

Suorat sitaatit

Tietokirjallisuus

Harjula, Janne & Hukantaival, Sonja & Immonen, Visa & Ratilainen, Tanja & Salonen, Kirsi (toim.): *Koroinen. Suomen ensimmäinen kirkollinen keskus.* Turun Historiallinen Yhdistys 2018.

Harjunkoski, Sirpa-Maija & Harjunkoski, Reino: *Kiusanhenki lapsen kengissä. Koulukiusaaminen – haaste kasvattajalle.* Kirjapaja 1994.

Junttila, Niina: *Kavereita nolla. Lasten ja nuorten yksinäisyys.* Tammi 2015.

Kaski, Satu & Nevalainen, Vesa: *Jo riittää. Irti kiusaamisesta ja kiusaajista.* Kirjapaja 2017.

Kontula, Aino: *Opettajan selviytymisoppi. Vinkkejä vanhemmille.* Helsinki-kirjat 2010.

Miller, Alice: *Alussa oli kasvatus. Kätketty julmuus ja väkivallan juuret.* WSOY 1985.

Sebald, W. G.: *Merkintöjä Korsikasta.* Suom. Oili Suominen. Tammi 2016.

Salmivalli, Christina: *Koulukiusaamiseen puuttuminen. Kohti tehokkaita toimintamalleja.* PS-kustannus 2010.

Runot

Laine, Jarkko: *Soutajat Aurajoella. Lehtiä muistiinpanovihosta.* Kirja-Aurora & Turkuseura 2001.

Laine, Jarkko: *Jumala saalistaa öisin, eli, Jobin kirjaan meidän on aina palaaminen. Osittain kursivoituja runoja.* Otava 2005.

Harva, Uno: Turku kansamme vanhoissa runoissa. Teoksesta: *Varsinais-Suomen maakuntakirja 1.* 1928.

Musiikki

Eternal Flame Säv. ja san. Susanna Hoffs & Tom Kelly & Billy Steinberg © CBS. Licensing: Gehrmans Musikförlag AB, Notfabriken Music Publishing AB, Sony/ATV Music Publishing.

Koska meitä käsketään Ranskalainen lastenlaulu. Suom. san. J. F. Granlund.

Hakamaassa Säv. Leevi Madetoja ja san. L Onerva.

Kaarinan laulu Säv. Urho Sipponen ja san. Emil Vihanto.
Rape Me Säv. ja san. Kurt Cobain © DGC.
Sinisiä punasia ruusunkukkia Suomalainen kansansävelmä.
Tuulan tei Säv. Oskar Merikanto ja san. Larin-Kyösti.
Täyskymppi Säv. ja san. Jaakko Löytty © Suomen lähetysseura.
Bestis Säv. Ari Hynynen ja san. Pekka Saarela © STM-musiikki.

Keskeisimpiä romaanissa hyödynnettyjä lähteitä

Kirjallisuus

Aalto, Ilari & Helkala, Elina: *Matka muinaiseen Suomeen. 11 000 vuotta ihmisen jälkiä*. Atena 2017.
Andri Snær Magnason: *Ajasta ja vedestä*. Aula & co 2020.
Artukka, Topi: *Tanssiva kaupunki. Turun seurapiiri sosiaalisena näyttämönä 1810-luvulla*. Societas Scientiarum Fennica 2021.
Blum, Susan D. (toim.): *Ungrading. Why Rating Students Undermines Learning (and What to Do Instead)*. West Virginia University Press 2020.
Bregman, Rutger: *Hyvän historia. Ihmiskunta uudessa valossa*. Atena 2020.
Culver, Sara: Virginia Woolf as an Incest Survivor. *Grand Valley Review 1990*, vol. 6 (1), 68–80.
Dahlström, Svante: *Turun palo 1827. Tutkimuksia Turun kaupungin rakennushistoriasta vuoteen 1843*. Turun kaupungin historiallisen museon johtokunta 1930.
Deci, E. L.: Effects of externally mediated rewards on intrinsic motivation. *Journal of Personality and Social Psychology 1971*, vol. 18 (1), 105–115.
Didi-Huberman, Georges: *Invention of Hysteria. Charcot and the Photographic Iconography of the Salpêtrière*. MIT Press 2004.
Ellermaa, Einar & Pitsner, Inge: *Estonian ihmiset. 20 vuotta onnettomuuden jälkeen*. Pilgrim 2015.
Giménez-Roldán, S.: Clinical history of Blanche Wittman and current knowledge of psychogenic non-epileptic seizures. *Neurosciences and History 2016*, vol. 4 (4), 122–129.
Hart, Onno van der & Nijenhuis, Ellert R. S. & Steele, Kathy: *The Haunted Self. Structural Dissociation and the Treatment of Chronic Traumatization*. WW Norton & Co 2006.
Hatakka, Anniina: *Tutkimus ja alustava konservointisuunnitelma Turun Museokeskuksen aikapallolle*. Opinnäytetyö, konservoinnin tutkinto-ohjelma, Metropolia ammattikorkeakoulu 2020.
Hustvedt, Siri: *Vapiseva nainen. Hermojeni tarina*. Suom. Kaisa Sivenius. Otava 2011.
Hämäläinen, Eenariina & Kohi, Antti & Päivärinta, Kimmo & Vihervä, Vesa & Vihreälehto, Ira: *Forum 7. Historia*. Otava 2012.
Hämäläinen, Eenariina & Kohi, Antti & Päivärinta, Kimmo & Vihervä, Vesa & Vihreälehto, Ira: *Forum 8. Historia*. Otava 2016.
Hämäläinen, Eenariina & Kohi, Antti & Päivärinta, Kimmo & Vihervä, Vesa: *Forum 9. Yhteiskuntaoppi*. Otava 2019.
Ikonen, Kimmo: *Pyhä Katariina. Seurakunnan seitsemän vuosisataa*. Turun Katariinanseurakunta 2011.
Ikäheimo, Markku & Kostet, Juhani & Pihlman, Aki: *Turun mätäjärvi*. Turun maakuntamuseo 1989.
Isaksson, Anneli & Esko Kanerva & Marita Kantola & Veikko Koskinen & Markku Luoto (toim.): *Muistojen kultaama Nummenpakka*. Nummenpakanseura 2014.
Kaarto Salli: *Tehtaasta asunnoksi. Muutoskohde Barker Ateljee*. Opinnäytetyö, rakennusarkkitehdin tutkinto-ohjelma, Tampereen ammattikorkeakoulu 2019.
Karvonen, Sakari & Salmi, Minna (toim.): *Lapsiköyhyys Suomessa 2010-luvulla*. THL 2016.
Keinonen, Jussi & Pyysalo, Joni (toim.): *Homo aboensis. Jarkko Laineen Turku*. Sammakko 2017.
Klinge, Matti & Knapas, Rainer & Leikola, Anto & Strömberg, John:

Helsingin yliopisto 1640–1990. Kuninkaallinen Turun akatemia 1640–1808. Otava 1987.

Klinge, Matti: *Mikä mies Porthan oli?*. SKS 1989.

Kohn, Alfie: *Punished by Rewards. Twenty-fifth Anniversary Edition.* Houghton Mifflin 2018.

Kortelainen, Anna: *Levoton nainen. Hysterian kulttuurihistoriaa.* Tammi 2003.

Laaksonen, Mikko: *Turku. Historialliset kaupunkikartat.* AtlasArt 2018.

Laaksonen, Mikko: *Turun raitiotiet.* Kustantaja Laaksonen 2008.

Lahtinen, Anu & Ojala, Sini & Vainio-Korhonen, Kirsi: *Naisten kaupunki. Turkulaisten naisten historiaa.* Turun historiallinen yhdistys 2010.

Lahtinen Rauno & Laaksonen Hannu: *Kävely puistojen Turussa.* Turkuseura 2008.

Lahtinen, Rauno: *Punainen Turku 1917–1918.* Sammakko 2016.

Lahtinen, Rauno: *Turun historia.* Turkuseura 2014.

Lahtinen, Rauno: *Turun puretut talot* -kirjasarja. Sammakko 2009–2018.

Lahtinen, Rauno: *Casagrandentalon vuosisadat.* Kiinteistö Oy Casagrandentalo 2017.

Laisaari, Olavi: *Tehokas kaupunki. The Smooth-running Town.* Turun kansallinen kirjakauppa 1962.

Laisaari, Olavi: *Turun yleiskaava ja kaupungin kehittämisohjelma.* Turun sanomalehti ja kirjapaino osakeyhtiö 1952.

Lorde, Audre: *Sister Outsider. Essays and Speeches.* Crossing Press 1984.

Luoto, Markku & Aaltonen, Heikki & Isaksson, Anneli & Kantola, Marita & Luoto, Seija & Väistö, Anja: *Hämeentullista Härkätielle – läpi Nummenpakan.* Nummenpakanseura ry 2020.

Mustonen, Riikka & Ratilainen, Tanja (toim.): *Pitkin poikin Aurajokea : arkeologisia tutkimuksia.* Turun Museokeskus 2019.

Myers, Charles S.: Contribution to the Study of Shell Shock. *The Lancet 1915*, vol. 185 (4772), 316–330.

Nikula, Oscar & Nikula, Sigrid: *Turun kaupungin historia 1521–1600.* Turun kaupunki 1987.

Nikula, Oscar: *Turun kaupungin historia 1809–1856.* Turun kaupunki 1972.

Paarma, Jukka: *Arkkipiispantalo. Historia ja asukkaat.* SKS 2015.

Paasikivi, Sofia: *"Waikioita Waiwoja Watasta" Kolera ja siitä käyty keskustelu 1800-luvun Turussa.* Pro gradu -tutkielma, kulttuurihistoria, Turun yliopisto 2016.

Opetushallitus: *Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014.* Opetushallitus 2014.

Pietikäinen, Petteri: *Hulluuden historia.* Gaudeamus 2013.

Röntynen Emma: *Itkevä huone ja hautausmaan tyttö. Kertomukset Turun Ylioppilaskylästä.* Seminaarityö, folkloristiikka, Turun yliopisto 2018.

Salo, Unto: Kaupunkilaitoksen varhaisvaiheet Aurajoen laaksossa. Teoksesta *Turun kulttuurihistoriaa* (toim.): Niitemaa, Vilho & Nikula, Oscar & Sormunen, Tapio. Turun historiallinen yhdistys 1979.

Sapolsky, Robert: *Behave. The Biology of Humans at Our Best and Worst.* Vintage 2018.

Stén, Johan: *Kulta-aika. Valistus ja luonnontieteet Turun Akatemiassa.* Art House 2021.

Suonpää, Visa: *Elämää mehiläiskennossa. Kohtaamisia 1970-luvun Turun Ylioppilaskylässä.* K&h, kulttuurihistoria, Turun yliopisto ja Turun ylioppilaskyläsäätiö 2004.

Söderström, Marita: *Ratatieosakeyhtiöstä keltaiseen vaaraan. Sata vuotta Turun joukkoliikennettä.* Turun kaupungin liikennelaitos & Turun maakuntamuseo 1990.

Terho, Henri: *Oma koti opiskelijalle. Turun ylioppilaskyläsäätiö 1966–2006.* K&h, kulttuurihistoria, Turun yliopisto ja Turun ylioppilaskyläsäätiö 2006.

Tuomola, Simo (toim.): *Abo – Suomen metropoli. 1600-luku Turussa.* Turun tietotarjonta 2000.

Westerlund, Lars: *Suomen portti. Politiikka ja hallinto Varsinais-Suomessa vuosina 1809–1917*. Varsinais-Suomen liitto 2001.

Williams, Lucia C. A.: Virginia Woolf's History of Sexual Victimization: A Case Study in Light of Current Research. *Psychology 2014*, vol. 5 (10) 1151–1164.

Blogit

Aalto, Ilari: Mullan alla -blogi (mullanalta.blogspot.com)

Tuomola, Simo: Punainen Turku -blogi (punainenturku.blogspot.com)

Turun yliopiston Suomen historian oppiaineen blogi (blogit.utu.fi/suomenhistoria)

IIDA RAUMA (s. 1984) on turkulainen kirjailija. Hänen esikoisromaaninsa *Katoamisten kirja* ilmestyi vuonna 2011 ja oli Helsingin Sanomien kirjallisuuspalkintoehdokkaana. Romaani *Seksistä ja matematiikasta* julkaistiin vuonna 2015. Se oli ehdolla mm. Euroopan Unionin kirjallisuuspalkinnon saajaksi ja voitti Kalevi Jäntin palkinnon ja Tulenkantaja-palkinnon.

Öisellä juoksulenkillä A näkee joutomaan laidalla tutun hahmon ja tajuaa, ettei mikään lopu, mikään ei ole ohi. Alkaa hengästynyt ja epätoivoinen yritys jahdata ja paeta omaa menneisyyttä läpi Turun runnellun kaupungin, 1990-luvun kosteusvaurioisiin luokkahuoneisiin ja pimeyteen, jolle ei ole sanoja, mutta josta on silti kerrottava.

Hävitys kysyy, kuinka kirjoittaa itsestä, jos oma itse on hajotettu. Kuinka dokumentoida lapsuutensa kauheudet kulttuurissa, jossa aikuiset vihaavat lapsia ja haluavat pyyhkiä jäljet menneistä vääryyksistä?

Iida Rauman kolmas romaani onnistuu mahdottomassa. Vimmainen vaatimus muistaa, rakkaus poltetun ja puretun Turun ihmeelliseen historiaan sekä ytimiin yltävä kipu punoutuvat häikäiseväksi kuvaelmaksi väkivallasta, jonka kehät laajenevat aina planeetan ääriin asti. *Hävitys* näyttää kirjallisuuden kyvyn kertoa totuus silloin, kun kaikki muut tavat puhua on torjuttu tai tuomittu hulluiksi.

KL 84.2 | ISBN 978-952-234-977-4

www.siltalapublishing.fi
Graafinen suunnittelu: Tuomo Parikka
Kirjailijakuva: Marek Sabogal